STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 06906

FARBREKHEN UN SHTROF

Fyodor Dostoyevsky

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER

AMHERST, MASSACHUSETTS

413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG

WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust

Arie & Ida Crown Memorial

The Seymour Grubman Family

David and Barbara B. Hirschhorn Foundation

Max Palevsky

Robert Price

Righteous Persons Foundation

Leif D. Rosenblatt

Sarah and Ben Torchinsky

Harry and Jeanette Weinberg Foundation

AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE

National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

פ. דאסטאיעווסקי

פארברעכען און שטראף

ПРЕСТУПЛЕНІЕ и НАКАЗАНІЕ

איבערזעצט פון
פ. אָרלאָוו

II

פערלאג מאקס יאנקאָוויץ, 179 איסט בראָדוויי
ניו־יארק.

פערטער טייל.

ערשטער קאפיטעל

דויערט עס דען נאך אלץ דער חלום?" האט ראסקאלניקאוו זיך נאכאמאל א פרעג געגעבען.

פארזיכטיג און מיט חשד האט ער זיך איינגעקוקט אין דעם אומגעריכטען גאסט.

— סווידריגיילאוו? וואס פאר א אונזין! עס קען נישט זיין! — האט ער ענדליך ארויסגערעדט אויפ'ן קול, פול מיט צווייפעל.

עס האט אויסגעוויזען, אז דער דאזיגער אויסרוף האט דעם גאסט גאר ניט פארוואונדערט.

— איך בין צו אייך אריין צוליעב צוויי אורזאכען: ערשטענס האב איך געוואלט פערזענליך מיט אייך באקאנט ווערען, ווייל שוין א לאנגע צייט, אז איך הער זיך פון אייך אז זעהר פיעל אינטערעסאנטעס און אלץ פון דער גוטער זייט; און צווייטענס, ווייל איך האפען, אז איהר וועט זיך אפשר ניט ענטזאגען צו העלפען מיר אין א ענין, וואס איז נוגע אייער שוועסטער, אוודאטיא ראמאנאוונא. מיך אליין, אהן א רעקאמענדאציע, וועט זי אודאי אויפ'ן שוועל נישט ארויפלאזען, מחמת א געוויסען פאראורטייל; יא. אבער מיט אייער הילף, רעכען איך, אז דאגעגען . . .

— פאלש רעכענט איהר, — האט איהם ראסקאלניקאוו איבערגעשלאגען.

— די דאמען זיינען דאך ערשט נעכטען אנגעקומען, ערלויבט מיר זיך צו ערקונדיגען?

ראסקאלניקאוו האט נישט געענטפערט.

— נעכטען, איך וויים, איך בין דא אליין ערשט פון אייערנעכטען אן. נו—ס, איז אט וואס איך וועל אייך זאגען וועגען דעם דאזיגען ענין, ראדיאן ראמאנאוויטש: צו פארענטפערען זיך האלט איך פאר איבעריג. ערלויבט אבער מיר אייך צו ערקלעהרען: וואס

האָב איך דאָ אין דער אמת׳ן זיך אַזוי שרעקליך פאַרזינדיגט אין דער גאַנצער זאַך, איך מיין, ווען מען זאָל באַטראַכטען מיט׳ן קלאָהרען פאַרשטאַנד, אָהן פאָראורטיילען?

ראַסקאָלניקאָוו האָט איהם נישט אויפגעהערט שווייגענדיג צו באַטראַכטען.

— דאָס, וואָס איך האָב ביי מיר אין שטוב פאַרפאָלגט אַ עלענד מיידעל און „זי באַליידיגט מיט מיינע נידעריגע פאַר־שלאָגען", — אַזוי דאַכט זיך? (איך פאַרלויף אַליין אַפריהער!) טאָ נעהמט זיך אַריין אין זינען נאָר דאָס, אַז איך בין נישט מעהר ווי אַ מענש, אַ בשר־ודם... מיט איין וואָרט, אַז איך בין אויך מסוגל פאַרבלענדט צו ווערען און זיך איינצוליעבען (וואָס דאָס הענגט דאָך געוויס שוין נישט אָב פון אונזער אייגענעם ווילען): דאַן קען אַלעס ערקלעהרט ווערען אויף דעם נאַטירליכסטען אופן. די גאַנצע פראַגע באַשטעהט דאָ אין דעם: צי בין איך אַנ׳אכזר, אָדער איך בין אַליין אַ קרבן? ווייל פאַרלעגענדיג מיין אָביעקט צו אַנטלויפען מיט מיר קיין אַמעריקאַ אָדער אין דער שווייץ, האָב איך דאָך אפשר געהאַט דערביי די עהרליכסטע געפיהלען, און נאָר געטראַכט צו מאַכען אונ־זער ביידענס גליק!... דער פאַרשטאַנד איז דאָך אין דיענסט ביי דער ליידענשאַפט: זיך אַליין האָב איך נאָך אפשר מעהר געשאַדט, איהר מעגט מיר גלויבען!...

— אַז עס האַנדעלט זיך גאָר נישט וועגען דעם, — האָט ראַס־קאָלניקאָוו איהם מיט עקעל איבערגעשלאָגען, — די שוועסטער קען אייך גלאַט נישט ליידען: צי איהר זייט גוט אָדער שלעכט — דאָס האָט נישט דערצו, נו, ווייל מען אייך נישט קענען און מען טרייבט אייך אַרויס, און געהט!...

סווידריגיילאָוו האָט זיך פּלוצלינג הויך פונאַנדערגעלאַכט.

— אָבער זייט איהר מיר... מען קען אייך גאָר נישט פאַר־רעדען! — האָט ער געזאָגט מיט דעם אָפענהערציגסטען געלעכטער. — איך האָב אייך געוואָלט אַריינגנאַרען מיט אַ שפּיצעל, נעהמט איהר און שטעלט זיך אויף דעם סאַמע ריכטיגען שטאַנדפּונקט.

— איהר הערט דאָך איצט אויך נישט אויף מיט אייערע שפּיצ־לעך.

— איז וואָס? איז וואָס? — האָט סווידריגיילאָוו איבערגע־

חזר'ט, קייכענדיג פאר געלעכטער—דאס איז "bonne guerre" *), דאך ווי מען רופט דאס, ס'איז דאס אומשולדיגסטע שפיצעלע!... נאר איהר האט מיך פארט איבערגעשלאגען: אזוי צי אזוי, איך פאר־זיכער אייך נאכאמאל: עס וואלט נישט געקומען צו קיינע אונאנ־גענעהמליכקייטען, ווען נישט דער צופאל אין גארטען. מארפא פעט־ראווגא...

— מארפא פעטראוונא'ן, זאגט מען, האט איהר אויף יענער־וועלט אוועקגעשיקט? — האט איהם ראסקאלניקאוו גראב איבער־געשלאגען.

— דערפון האט איהר שוין אויך געהערט? און צוריקרעדענ־דיג, ווי זאלט איהר דערפון נישט הערען... נו, בנוגע צו דער דאַ־זיגער פראגע אייערער, ווייס איך, כ'לעבען, נישט, וואס איך זאל אייך ענטפערן, כאטש מיין אייגענעם געוויסען איז פאלקאם רוהיג אין דעם הינזיכט. דאס הייסט, איהר דארפט נישט מיינען, אז איך האב אפשר מורא פאר עפעס אזוינס... ס'איז אלץ צוגע־גאנגען אין דעם פאלקאמסטער ארדנונג און מיט אלע פינקטליכקייטען: די מעדיצינישע אויספארשונג האט קאנסטאטירט אנ'אפאפלעקסיע, וואס איז איהר געקומען דורך באדען זיך תכף נאך א גרינדליכען מיטאג, ביי וועלכען זי האט אויסגעטרונקען כמעט א גאנצע פלאש וויין: און קיין אנדער זאך האט מען גאר נישט געקענט ענטדע־קען... איך האב אליין א לאנגע צייט געטראכט, באזונדערס אויף דער רייזע, זיצענדיג אין וואגאן, צי איך בין אמאל אפשר אליין נישט שולדיג אין דעם דאזיגען... אומגליק: אפשר האב איך זי אויפגערעגט מיט עפעס, אדער דאס גלייכען? אבער איך האב מיך איבערצייגט, אז דאס האט אויך בשום אופן נישט געקענט פאר־קומען.

ראסקאלניקאוו האט זיך צולאכט.

— א בעלנות פון אייך זיך אזוי צו בעאונרוהיגען!

— אבער וואס לאכט איהר? גיט נאר א טראכט: איך האב זי איינגאנצען נאר צוויי מאל א שמיץ געטאן מיט'ן בייטשעל, ס'איז אפילו קיין סימנים נישט געווען קענטיג... האלט מיך נישט, איך

* פיין געפיהרטער קאמפף.

בעט אייך, פאר קיין ציניקער: איך ווייס דאך אקוראט, ווי נידעריג דאס איז פון מיין זייט, נו, און אזוי ווייטער; אבער איך ווייס דאך אויך זעהר גוט, אז מארפא פעטראוונא איז אפשר גאר צופרידען געווען פון דער דאזיגער היציגקייט מיינער. די געשיכטע מיט אייער שוועסטער האט זיך איינגאנצען אויסגעשעפט. מארפ אפעטראוונא האט געמוזט נעבעך זיצען אין שטוב שוין גאנצע דריי מעת־לעת; נישטא מיט וואס צו ווייזען זיך אין שטעדטעל אריין, און אויסערדעם איז זי דארט אלעמען גלאט נמאס ומאוס געווארען מיט דעם דאזיגען בריעף איהרען — איהר האט דאך געמוזט הערען דערפון? — און דא פאלען פלוצלינג ווי פון הימעל אראפ די דאזיגע צוויי שמיץ. קודם כל האט זי באפוילען איינצושפאנען דעם וואגען!... איך רייד שוין נישט דערפון, אז ביי די פרויען טרעפען זיך אזוינע צופאלען, ווען ס'איז זיי זעהר און זעהר אנגענעהם צו זיין באליידיגט, זיי מעגען אויסערליך זיין ווי אויפגעבראכט. ביי אונז אלעמען זיינען פאראן די דאזיגע צופאלען: דער מענש האט איבערהויפט זעהר און זעהר אפילו ליעב צו זיין באליידיגט: איהר האט דאס באמערקט? אבער ביי די ווייבער איז עס באזונדערס ענטוויקעלט. מען קען זאגאר זאגען, אז דאס איז זייער גאנץ שטיקעל חיונה.

איין ווילע האט ראסקאלניקאוו שוין געוואלט אויפהויבען זיך און אוועקגעהן, כדי צו מאכען דערמיט א סוף צו דעם שמועס. אבער א געוויסע נייגעריגקייט און זאגאר עפעס אזוי ווי א בארעכענונג האבען איהם אבגעהאלטען אויף א רגע.

— איהר האט זיך ליעב צו שלאגען? — האט ער צושטרייט געפרענט.

— ניין, נישט זעהר, — האט סווידריגיילאוו רוהיג געענטפערט. — און מיט מארפא פעטראוונא'ן האב איך זיך כמעט קיינמאל נישט געשלאגען. מיר האבען געשטימט זעהר גוט און זי פלעגט פון מיר שטענדיג זיין צופרידען. דאס בייטשעל האב איך פאר די גאנצע זיבען יאהר נאך אונזער חתונה געברויכט נישט מעהר ווי צוויי מאל (ווען מען זאל נישט רעכענען נאך א דריטען מאל, אבער זעהר א צווייטיידיגען): דאס ערשטע מאל, צוויי מאנאטען נאך אונזער חתונה, גלייך ווי מיר זיינען אנגעקומען אין דארף אריין, און דאס איצטיגע מאל, דאס לעצטע. און איהר האט שוין געמיינט, אז איך

ביז אזא אכזר, א פארביסענער רעאקציאָנער, אַ פריינד פון דעם לייב־אייגענשאפט? בע־כע... און דאָס געדענקט איהר, ראַדיאָן ראָמאַ־נאָוויטש, ווי מען האָט ביי אונז מיט עטליכע יאָהר צוריק, נאָך אין די צייטען פון דער גליקליכער עפּענטליכקייט, געמאַכט מיט דער בלאָטע צוגלייך אין דער גאַנצער פּרעסע און אין דעם גאַנצען לאַנד איינעם א דוואָריאַנין — איך האָב פאַרגעסען זיין נאָמען! — ער האָט א דייטשקע דערלאַנגט עטליכע שמיץ אין וואַגאָן, איהר גע־דענקט. נו, איז מיין מיינונג: דעם פּריץ, וואָס האָט אָבגעשמיסען די דייטשקע, קען איך בשום אופן נישט מיטפיהלען! אָבער דער־ביי מוז איך ערקלעהרען, אז עס גיבען אָפטמאָל אַזוינע היציגע „דייטשקעס", אַז מיר דאַכט זיך, ס'איז נישטאָ קיין איין פּראָגרע־סיסט, וואָס זאָל קענען זיך באַשטימט ערב זיין פאַר זיך. פון דער דאָזיגער זייט האָט קיינער דאָמאָלס נישט אַ קוק געטאָן אויף דער זאַך, און דאָך איז דוקא די דאָזיגע זייט דער עיקר, ס'איז די אמת'ע מענשליכע זייט. איך מיין עס ערנסט!

ביי די דאָזיגע ווערטער האָט סווידריגיילאָוו זיך פּלוצלינג ווידער צולאַכט. ראַסקאָלניקאָוו'ן איז געוואָרען קלאָהר, אז דאָס איז א מענש, וואָס האָט זיך אויף עפּעס פעסט באַשלאָסען און האָט זיך זיינס אין זינען.

— אימר האָט אָפּנים עטליכע טעג נאָכאַנאַנד מיט קיינעם נישט גערעדט? — האָט ער געפרעגט.

—כמעט ווי געטראָפען. וואָס איז דען! איהר וואונדערט זיך אודאי, וואָס איך בין אזא צוגעלאָזטער מענש?

— ניין, איך וואונדער זיך, וואָס איהר זייט שוין א צופיעל צו־געלאָזטער מענש.

— דערפאַר וואָס איך האָב זיך נישט געפיהלט באַליידיגט פון אייערע גראָבע פראַגען? אזוי דאָך, יאָ? נאַר... צו וואָס זאָל מען זיך באַליידיגען? ווי אַזוי איהר האָט געפרעגט, אזוי האָב איך גע־ענטפערט, — האָט ער צוגעגעבען מיט א מאָדנעם אויסדרוק פון תמימות. — אייגענטליך אינטערעסיר איך זיך נישט מיט קיין באַ־זונדערס. איך שווער אייך ביי גאָט, — האָט ער פאַרטגעזעצט עפּעס אַזוי ווי פאַרטראַכט. — באַזונדערס איצט בין איך מיט קיין זאַך נישט באַשעפטיגט... איבריגענס מעגט איהר אייך קלעהרען, אז

איך לעק זיך צו אייך מיט אַ מיין, בפרט נאָך, אַז איך דאַרף האָבען צו אייער שוועסטער; איך האָב אייך אַליין אויסגעזאָגט. נאָר איך וועל אייך זאָגען אָפען: ס'איז זעהר לאַנגווייליג! באַזונדערס די דריי טעג, אַזוי אַז איך האָב זיך אַפילו מיט אייך דערפרעהט... נישט ווערט אין כעס, ראָדיאָן ראָמאַנאָוויטש, אַבער איהר זעלבסט קומט ביי מיר עפּעס אויך אוים זעהר מאָדנע. איהר מעגט אייך זאָגען וואָס איהר ווילט, עפּעס איז אין אייך דאָ: באַזונדערס איצט, דאָס הייסט אייגענטליך נישט אין דער רגע, נאָר איבערהויפּט איצט... שאַ, שאַ, מעהר נישט, מעהר נישט, נישט קנייטשט זיך! איך בין דאָך נישט אַזאַ בער, ווי איהר מיינט.

ראסקאָלניקאָוו האָט אויף איהם אַ קוק געטאָן מיט אַ פינס־טערען בליק.

— איהר זייט אפשר גאָר קיין בער נישט, — האָט ער געזאָגט, — מיר דאַכט זיך אַפילו, אַז איהר זייט פון זעהר אַ פיינער געזעלשאַפט, אָדער וועניגסטענס קענט איהר ווען מען דאַרף, זיך האַלטען ווי אַ פיינער מאַן.

— אַבער מיך אינטערעסירט דאָך נישט איבריגם קיינעמס מיי־נונג, — האָט סווידריגיילאָוו טרוקען געענטפערט און עפּעס אַפילו מיט אַנ'אויסדרוק פון גדלות, — איז פאַרוואָס זאָל מען אַמאָל נישט זיין קיין באַנאַלער יונג, וויבאַלד עס איז איצט אַזוי באַקוועם צו טראָגען ביי אונז אַזאַ מין אנצוג און... און בפרט נאָך ווען מען האָט דערצו אַ נאַטירליכע נייגונג, — האָט ער צוגעגעבען און זיך ווידער צולאַכט.

— איך האָב דאָך אַבער געהערט, אַז איהר האָט דאָ אַ סך באַ־קאַנטע, — האָט סווידריגיילאָוו אונטערגעכאַפּט, נישט ענטפערענדיג אויף דעם עיקר, — איך האָב שוין זיי געטראָפען: איך דרעה זיך שוין דאָ אַרום דריי טעג: אי איך דערקען, אי מיך, דאַכט זיך, דער־קענט מען. דאָס איז געוויס איך בין אנשטענדיג געקליידט און מען האַלט מיך נישט פאַר קיין אָרימאַן: אונז האָט דאָך די באַפרייאונג פון די פויערים אויך נים באַריהרט: וועלדער, פעלדער, לאַנקעס — די הכנסה קומט ניט וואו אהין: אַבער... איך וועל אהין ניט געהן: ס'איז מיר נאָך פריהער דערעסען: איך געה שוין אַרום דעם דריטען טאָג, און האָב זיך נאָך פאַר קיינעם נישט געלאָזט דערקענען... היינט דערצו איז דאָ שוין איינמאָל אַ שטאָדט: ווי איז זי דאָס ביי אייך

באשאפען געווארען, זאגט מיר, איך בעט אייך? א שטאדט פון קאנצעלאריסטען און פון כל המינים סעמינאריסטען! כ'לעבען, זעהר פיעל האב איך דא פריהער נישט באמערקט, איך מיין, מיט א יאהר אכט צוריק, ווען איך האב זיך דא ארומגעדרעהט! איצט איז מיין גאנצע האפנונג אויף די אנאטאמיע אליין!

— אויף וואסער אנאטאמיע?

—איך מיין די אלע קלובען אייערע, פאראיינען, אדער אויב איהר ווילט דעם פראגרעס, — נאר זאל מען שוין דעריבער אויס־קומען אהן אונז., — האט ער פארטגעזעצט, ווידער נישט באמער־קענדיג די פראגע. — און ס'איז גלאט א בעלנות צו ווערען זיין אנ'־אפעריסט!

— איהר זייט דען אנ'אפעריסט אויך געווען?

— ווי דען זשע אנדערש? ס'איז געווען א גאנצע חברה פון אונזערע לייט, זעהר א פיינע, מיט א יאהר אכט צוריק; מיר האבען געלעבט א טאג; און אלע, דארפט איהר וויסען זיין, זיינען מיר געווען מענשען מיט מאנירען; געווען ביי אונז פאעטען, געווען קאפי־טאליסטען. און איבערהויפט האבען ביי אונז, רוסען, די בעסטע מאנירען, יענע לייט, וועלכע האבען געבאפט א מפלה, — האט איהר דאס באמערקט? דאס האב איך זיך שוין איצט אין דארף אבגע־לאזען. און פונדעסטוועגען וואלט מען מיך דאמאלס פארזעצט אין אסטראג אריין פאר די חובות, עפּס איינער א גריך ניעזשין. אט דא האט זיך אונטערגעדרעהט מארפא פעטראוונא, זיך א דינג געטאן און אויסגעקויפט מיך פאר דרייסיג טויזענד זילבער־שטיקער (אין גאנצען בין איך שולדיג געווען זיבעציג טויזענד). האבען מיר דאמאלס געשטעלט א כשר'ע חופה און זי האט מיך גלייך אוועקגעפיהרט צו זיך אין דארף אריין, ווי עפעס א טייערע מציאה. זי איז דאך עלטער פאר מיר מיט פינף יאהר. זי האט מיך זעהר ליעב געהאט. זיבען יאהר בין איך פון דארט נישט ארויסגעפאהרען. און נישט פארגעסט, דאס גאנצע לעבען האט זי געהאט געגען מיר א פאפיער, אויף א פרעמדען נאמען, וועגען יענע דרייסיג טויזענד רובעל, אזוי אז ווען מיר זאל נאר געווען איינפאלען אין עפעס זיך צו שטעלען געגען איהר— וואלט זי מיך גלייך געפאקט אין נעץ אריין! זי וואלט דאס געוויס געטאן! ביי די פרויען שטימט דאס אלץ צוזאמען זעהר גוט!

— און ווען נישט דאס פאפיער, וואלט איהר געמאכט א ויברח?

— איך ווייס נישט, ווי איך זאל אייך ענטפערען. מיך האט דאס פאפיער כמעט ווי נישט געשטערט. מיר האט זיך אין ערגעץ נישט געוואלט, און אין אויסלאנד האט מיך מארפא פעטראווגא אליין צוויי מאל געבעטען, זעהענדיג, אז מיר איז לאנגווייליג, אבער וואס איז די פעולה? אין אויסלאנד בין איך שוין פריהער געוועזען, און שטענדיג פלעגט מיר דארט ניט־גוט ווערען. איך ווייס עפעס אליין נישט, דו קוקסט אויף דעם זון־אויפגאנג, אדער אויף דער בוכטע פון נעאפאל, אויפ'ן ים,„ קוקסט און ס'איז עפעס אומעטיג. ערגער פאר אלץ איז, וואס דו בענקסט נאך אין דער אמת'ן נאך עפעס עפעס! ניין, אין דער היימאט איז בעסער: דא, לכל הפחות, באשולדיגסטו אין אלץ אנדערע און זיך אליין פארענטפערסטו. איך וואלט איצט אפשר געפאהרען מיט אנ'עקספעדיציע צום נארד־פאל. ווייל j'ai le vin mauvais *), און פון טרינקען עקעלט מיך. אבער אויסער וויין איז קיין אנדער ברירה נישטא. איך האב געפרובט. יא, מען זאגט, אז בערג וועט זיך זונטאג אויפהויבען אין יוסופאוו'ס גארטען אויף א ריעזיגען לופט־באלאן און ער לאדט איין פאר א געוויסען פרייז מיטפאהרער, אנ'אמת?

— וואס איז, איהר ווילט מיטפליהען?

— איך? ניין... גלאט אזוי... האט סווידריגיילאוו ארויסגעמורמעלט און זיך ווירקליך אזוי ווי פארקלעהרט.

„וואס איז ער אבער אין דער אמת'ן אויסען?" האט ראסקאלניקאוו א טראכט געטאן.

— ניין, דאס פאפיער האט מיך נישט געשטערט, — האט סווידריגיילאוו פארטגעזעצט פארטראכטערהייד. — איך בין אליין נישט ארויסגעפאהרען פון דארף. און ס'וועט שוין זיין א יאהר, זינט מארפא פעטראוונא האט מיר צו מיין געבורטסטאג אומגעקעהרט דאס פאפיער אפילו, און האט נאך מיר צוגעלעגט א היבשע סומע געלט אלס צוגאב. זי האט דאך געהאט א קאפיטאל. „איהר זעהט, ווי איהר זייט ביי מיר באגלויבט, ארקאדי איוואנאוויטש", — אט מיט די ווערטער כ'לעבען האט זי זיך צו מיר געווענדט. איהר גלויבט נישט, אז מיט

---

* פון וויין ווער איך קאפריז.

די ווערטער? איהר ווייסט: איך בין דאך געווען א רעכטער ווירט אין דארף; מען קען מיך אין דער גאנצער סביבה, אפילו ביכער פלעג איך אויסשרייבען. מארפא פעטראוונא איז אפריהער געווען דערפון צופרידען, אבער שפעטער האט זי אלץ מורא געהאט, אז איך וועל זיך איבערלערנען.

— אפנים איהר בענקט שטארק נאך מארפא פעטראוונא'ן?

— איך? מעגליך. אמת, זעהר מעגליך. יא, גלויבט איהר אין גייסטער?

— אין וואסערע גייסטער?

— אין געוועהנליכע גייסטער, וואס הייסט אין וואסערע!

— און איהר גלויבט?

— מען קען כמעט זאגען, אז ניין, pour vous plaire *)...

דאס הייסט נישט אז איך גלויב נישט...

— זיי באווייזען זיך אייך דען?

סווידריגיילאוו האט אויף איהם עפעס א מאדנעם קוק געגעבען.

— מארפא פעטראוונא טוט מיר דעם כבוד אן און באזוכט מיך — האט ער געזאגט, פארקרימענדיג דאס מויל אין עפעס א מאדנעם שמייכעל.

—וואס הייסט זי טוט אייך דעם כבוד אן און באזוכט אייך?

— זי איז שוין דריי מאל געווען. דאס ערשטע מאל האב איך זי דערזעהן אין דעם טאג, ווען די לויה איז געווען, אין א שעה ארום נאך דער קבורה. דאס איז געווען מיט א טאג פריהער, איידער איך בין אבגעפאהרען אהערצו. דאס צווייטע מאל — אייערנעכטען, אין וועג, פארטאג, אויף דער סטאציע „מאלאיא ווישערא“; און דאס דריטע מאל — מיט צוויי שעה צוריק, אין דער וואוינונג, וואו איך שטעה איין, אין מיין צימער; איך בין געווען איינער אליין.

— אויפ'ן וואהר?

— אלץ הייסט. אלע דריי מאל אויפ'ן וואהר. זי קומט, רעדט זיך דורך ביי א מינוט, און געהט אוועק דורך דער טיר. עפעס אזוי ווי איך זאל עס אפילו הערען.

— איך וויים אליין נישט פארוואס, נאר איך האב טאקע גע־

---

* צו געפעלען אייך.

טראכט, אז מיט אייך דארף זיך געווים טרעפען עפעס אזוינס! — האט ראסקאלניקאוו פלוצלינג געזאגט.

און אין דעם זעלבען אויגענבליק האט ער זיך פארוואונדערט, וואס ער האט דאס געזאגט. ער איז געווען שטארק אויפגערעגט.

— אזוי גאר! איהר האט דאס געטראכט? — האט סווידריגיילאוו מיט פארוואונדערונג געפרעגט. — וואס רעדט איהר? נו, האב איך דען נישט געזאגט, אז צווישען אונז איז דא עפעס א געמיינזאמער פונקט, הא?

— קיינמאל האט איהר דאס נישט געזאגט! — האט ראסקאלניקאוו געענטפערט שארף און מיט היץ.

— נישט געזאגט?

— ניין!

— אבי מיר האט זיך געדאכט, אז יא. פריהער, ווען איך בין אריין און דערזעהן אייך ליגען מיט פארמאכטע אויגען, און פארשטאנען, אז איהר מאכט זיך דאס, — האב איך זיך דאן גלייך א זאג געטאן: „אט דאס איז ער, דער אייגענער“!

— וואס באדייט עס: דער אייגענער? וועגען וואס רעדט איהר דאס? — האט ראסקאלניקאוו אויסגעשריען.

— וועגען וואס? ב'לעבען, איך ווייס אליין נישט וועגען וואס... האט סווידריגיילאוו ארויסגעשטאמעלט אפענהערציג און עפעס אזוי ווי זיך אליין פארפלאנטערנדיג.

ביי א מינוט האבען זיי געשוויגען. ביידע האבען געקוקט איינער אויפ'ן אנדערען מיט אויפגעריסענע אויגען.

— דאס איז אלץ אונזינן! — האט ראסקאלניקאוו מיט פארדרוס אויסגערופען. — וואס זשע זאגט זי אייך, ווען זי קומט?

— זי, מיינט איהר? שטעלט אייך פאר, וועגען די נארישסטע קלייניגקייטען און שמותערייען, און איהר מענט זיך חדוש'ען: אט דאס טאקע רייצט מיך אזוי אויף. דאס ערשטע מאל איז זי אריינגעקימען (איך בין געווען, דארפט איהר וויסען, זעהר מיעד, פון דער לויה, פון דער מעססע, פון דער אבול-סעודה: דאנקען גאט, געבליבען איינער אליין אין קאבינעט, פארוויכערט א ציגאר, זיך פארטראכט). איז זי אריינגעקומען דורך דער טיר: „איהר האט דאך — זאגט זי — ארקאדי איוואנאוויטש, פארגעסען היינט אנצוציהען דעם

זייגער אין עס־צימער, אזוי זייט איהר געוועז פארהאוועט!" און אט דעם זייגער פלעג איך ווירקליך אנציהען אלע וואך פאר די גאנצע זיבען יאהר, און טאמער פלעג איך פארגעסען פלעגט זי מיר עס שטענדיג דערמאנען, אויף מארגען פאהר איך שוין אהער. פארטאג איז דאס געוועז. איך בין אריין אין וואקזאל — איך האב ביינאכט געכאפט א דרעמעל. איך פיהל זיך צובראכען. די אויגען פארשלאפען — איך האב גענומען א גלאז קאפע; איך גיב א קוק — מארפא פעטראוונא זעצט זיך פלוצלינג צו צו מיר. אין די הענד א טאש קארטען: „אפשר אויסווארפען אייך, ארקאד איוואנאוויטש, אויפ'ן וועג?" און זי איז געוועזן א בריה אין אויסווארפען. איך וועל זיך עס נישט מוחל זיין, וואס איך האב זי נישט געבעטען אויסווארפען. בין אנטלאפען, זיך דערשראקען. מען האט, אמת, גראד גענומען קלינגען. היינט זיץ איך מיר מיט א שווערען מאגען, נאך זעהר א מיאוס'ן מיטאג אין א רעסטאראן: איך זיץ און רויכער. פלוצלינג ווידער מארפא פעטראוונא, געהט אריין אן אויסגעפוצטע, אין א נייעם זיידענעם גרינעם קלייד, מיט א משונה־לאנגער שלעפע: „גוט מארגען, ארקאדי איוואנאוויטש! ווי געפעלט אייך מיין קלייד? אניסקא וועט אזוי נישט אבנייהען". (אניסקא דאס איז די שניידערין ביי אונז אין דארף, נאך פון די לייבאייגענע. זי האט זיך געלערנט אין מאסקווע. א וואויל מיידעלע). שטעהט און דרעהט זיך פאר מיר. איך האב באטראכט דאס קלייד, דערנאך אריינגעקוקט איהר אין פנים אריין אויפמערקזאם, זעהר אויפמערקזאם: „א בעלנות, זאג איך, פון אייך, מארפא פעטראוונא, צו געהן צו מיר צוליעב אזוינע נארישקייטען, זיך מטריח זיין". — „אך, רבונו של עולם, מען טאר דיך שוין גאר נישט מטריח זיין אפילו!" איך וויל זיך מיט איהר א רייץ טאן און גיב איהר א זאג: „איך וויל, מארפא פעטראוונא, חתונה האבען". — „אויף אייך איז דאס צו גלויבען, ארקאדי איוואנאוויטש: ס'איז פאר אייך נישט קיין גרויסער כבוד, וואס איהר זייט גלייך נאך דעם ווייב'ס לויה אוועקגעפאהרען חתונה צו האבען. וואלט איהר כאטש גוט אויסגעקליבען! איך ווייס דאך אבער, — נישט פאר איהר טויג עס, נישט פאר אייך, נישט מעהר ווי אויף לייטיש געלעכטער". און איז ארויסגעגאנגען, און עפעס אזוי ווי זי וואלט גערוישט מיט דער שלעפע. וואס זאגט איהר צו אזא מין משוגעת, הא?

— איהר מוזט אודאי אַלץ לייגען? — האָט ראַסקאָלניקאָוו זיך אָבגערופען.

— איך לייג זעלטען, — האָט סווידריגיילאָוו געענטפערט פאַר־טראַכטערהייד, גלייך ווי ער וואָלט גאָר נישט באַמערקען די גראָב־הייט פון דער פראַגע.

— און פריהער, ביז אהער, פלעגט איהר קיינמאָל קיין גייסטער נישט זעהן?

— נ—ניין, געזעהן נאָר איינמאָל פאַר מיין גאַנץ לעבען, מיט זעקס יאָהר צוריק. איך האָב אַמאָלס געהאַט אַ הויפקנעכט, פילקאַ האָט ער געהייסען; נאָר־וואָס מען האָט איהם מקבר געווען, און איך האָב זיך פאַרגעסען און אַ געשריי געגעבען: „פילקאַ, די ליולקע!"— ער איז אַריין און גלייך צו צו דעם שטענדער, וואו מיינע ליולקעס זיינען געשטאַנען. איך זיץ און טראַכט: „דאָס וויל ער זיך אין מיר נוקם זיין", ווייל סאַמע פאַר'ן טויט האָבען מיר זיך אַזוי גוט צו־קריגט. — „ווי האָסטו עס די העזה, זאָג איך, אַריינצוגעהן צו מיר מיט אַ צוריסענעם איילענבויגען — אַרויס, דו אויסוואורף איינער!" ער האָט זיך איבערגעדרעהט, איז אַרויס און מעהר נישט געקומען. איך האָב דאָס מאַרפאַ פעטראָוונאַ'ן דאַמאָלס נישט דערצעהלט. איך האָב געוואָלט אַפילו אָבהאַלטען נאָך איהם אַ מעססע, נאָר עס איז מיר עפּעס געווען פריקרע.

— געהט אַריין צו אַ דאָקטאָר.

— דאָס פאַרשטעה איך אָהן אייך, אַז איך בין נישט געזונד, אַפילו איך וויים כ'לעבען אַליין נישט, וואָס מיר איז אַזוינס; איך מיין, אַז איך בין געזינטער פאַר אייך אודאי אין פינף מאָל. איך האָב אייך נישט וועגען דעם געפרעגט — צי איהר גלויבט, אַז גייסטער באַווייזען זיך, אָדער נישט. איך האָב אייך געפרעגט: צי גלויבט איהר, אַז עס זיינען פאַראַן גייסטער?

—ניין, פאַר קיין זאַך אין דער וועלט וועל איך עס נישט גלוי־בען! — האָט ראַסקאָלניקאָוו אויסגעשריען אַפילו מיט עפּעס אַ מין רציחה.

— ווייל געוועהנליך וואָס זאָגט מען? — האָט סווידריגיילאָוו געמורמעלט, אַזוי ווי פאַר זיך, קוקענדיג אין אַ זייט און עטוואָס אַנ־געבויגט דעם קאָפּ — זיי זאָגען: „דו ביסט קראַנק, אַלזאָ הייסט עס,

איז דאס, וואס דיר שטעלט זיך פאר ,נישט מעהר ווי א נישט־געשטוי־גענע און נישט־געפלויגענע פאנטאזיע". דא איז דאך אבער נישטא קיין שטרענגע לאגיק. איך בין מסכים, אז גייסטער ווייזען זיך נאר צו קראנקע: דאס אבער הייסט דאך נאר, אז גייסטער קענען זיך ווייזען נישט אנדערש ווי צו קראנקע, און נ̇יט, אז זיי עקזיסטירען איבערהויפט נישט.

— געוויס נ̇ישט! — האט ראסקאלניקאוו זיך בייז פער׳־עקשנ׳ט.

— נישט? אזוי מיינט איהר? —האט סווידריגיילאוו פארט־געזעצט, אויף איהם לאנגזאם א קוק געבענדיג. — נו, און ווי איז ווען מען זאל אננעהמען, אז די גייסטער זיינען דאס אזוי צו זאגען שטיקלעך און ברעקלעך פון אנדערע וועלטען, זייער אנפאנג. א גע־זונדער מענש דארף זיי נאטירליך נישט זעהן, ווייל א געזונדער מענש איז דער סאמע ערדישער מענש, אזלא הייסט עס, דארף ער לעבען נאר מיט דעם היגען לעבען, און דערמיט ערפילען דאס ציעל און דאס געזעץ. קוים איז ער אבער קראנק געווארען, קוים איז עטוואס גע־שטערט געווארען די נארמאלע ערדישע רעגעלמעסיגקייט, אין דעם ארגאניזם, אזוי הויבט זיך גלייך אן ארויסצואווייזען די מעגליכקייט פון אנ׳אנדער וועלט. און וואס מעהר מען איז קראנק, אלץ אין מעהר באריהרונגען קומט מען מיט דער אנדער וועלט, אזוי אז ווען דער מענש שטארבט אינגאנצען, געהט ער דאן גלייך איבער אין דער אנדער וועלט. איך האב וועגען דעם לאנג געטראכט. אויב איהר גלויבט אין עולם הבא, דאן איז אויך צו גלויבען אין דער דאזיגער אידעע.

— איך גלויב נישט אין עולם הבא, — האט ראסקאלניקאוו גע־זאגט.

סווידריגיילאוו איז געזעסען פארטראכט.

— ווי איז אז דארט זיינען דא לויטער שפינען אדער עפעס אנדערש פון דעם מין — האט ער פלוצלינג געזאגט.

„דאס איז א פארריקטער," האט ראסקאלניקאוו א טראכט גע־טאן

— די אייביגקייט שטעלט זיך אונז אלץ פאר, ווי א אידעע, וועלכע איז נישט צו באגרייפען, ווי עטוואס אונגעהויערס — אונגע־

הויערס! אָבער פּאַרוואָס עפּעס נישט אַנדערש ווי אונגעהויערס? און ווי איז אַז דאָרטען איז אַנשטאָט אַלעם דעם, שטעלט אייך פאָר, נישט מעהר ווי אַ קאַמערל, אויפ'ן שטייגער פון די דאָרפישע בעדער, איינגעראַכערט שוואַרץ־פאַררויכערט און אַלע ווינקלען זיינען פול מיט שפּינען, און האָט איהר אייך די גאַנצע אייביגקייט איהר ווייסט, מיר שטעלט זיך אָפטמאָל פאַר עטוואָס אַזוינס

— ניט שוין זשע, ניט שוין זשע שטעלט זיך אייך נישט פאַר קיין טרייסטליכערס און גערעכטיגערס ווי דאָס? — האָט ראַסקאָל־ניקאָוו אויסגעשריען מיט אַ קרענקליכען געפיהל

— גערעכטיגערס? און וואָס קען מען וויסען, אפשר איז דאָס טאַקע דאָס גערעכטיגסטע, און אי ר ווייסט, איך וואָלט עס טאַקע אַזוי בכיון געמאַכט, — האָט סווידריגיילאָוו געענטפערט מיט אַ אומבאַשטימטען שמייכעל.

עפּעס אַ מין קעלט האָט ראַסקאָלניקאָוו'ן דורכגענומען ביי דעם דאָזיגען ציניש ען ענטפער סווידריגיילאָוו האָט אויפגעהויבען דעם קאָפּ, דורכדרינגענד אויף איהם אַ קוק געגעבען און פּלוצלינג זיך הויך פונאַנדערגעלאַכט.

— ניין, איהר באַנעהמט דאָס נאַר, — האָט ער אויסגעשריען, — צוריק מיט אַ האַלבער שעה האָבען מיר נאָך איינער דעם אַנדערען אין די אויגען נישט געזעהן. מיר רעכענען זיך פאַר פיינד, צווישען אונז ליגט נאָך אַ נישט־געענדיגטער ענין: האָבען מיר דעם ענין פאַר־בויגען און זיך אַריינגעלאָזט גאָר אין אַזוינע מיני חקירות! נו, האָב איך דען ליגען געזאָגט, אַז מיר זיינען עפּעלעך פון דעמזעלבען עפּעל־בוים?

— טוט מיר די געפעליגקייט, — האָט ראַסקאָלניקאָוו אויפגערעגט געענטפערט, — איך בעט אייך, איהר זאָלט אַזוי גוט זיין וואָס גיכער צו ערקלעהרען זיך און זאָגען מיר פאַרוואָס אייגענטליך האָט איהר מיר געמאַכט די עהרע צו בעזוכען... איך... איך אייל זיך, איך האָב נישט קיין צייט, איך מוז אַוועקגעהן...

— ביטע, ביטע. אייער שוועסטער אַוודאָטיאַ ראָמאַנאָוונאַ, האָט חתונה מיט'ן הערר לוזשין, פּיאָטר פּעטראָוויטש'ן?

— אפשר איז מעגליך אויסצומיידען יעטוועדער פראַגע וועגען מיין שוועסטער און נישט דערמאָנען איהר נאָמען? איך באַגרייף עס

זאָגאָר נישט, ווי אַזוי וואַגט איהר עס אַרויסצורײדען פאַר מיר איהר נאָמען, אויב איהר זייט אין דער אמת'ן סווידריגײלאָוו?

— איך בין דאָך טאַקע צוליעב דעם געקומען. איך זאָל רעדען וועגען איהר, היינט ווי זשע זאָל איך נישט דערמאָנען?

— גוט: רעדט, אָבער שנעלער!

— איך בין זיכער, אַז וועגען דעם דאָזיגען הערר לוזשין, מײנעם אַ קרוב פון דעם ווייב'ס צד, האָט איהר שוין אײער מײנונג, אויב איהר האָט איהם נאָר געזעהן כאָטש איין האַלבע שעה אָדער געהערט פון איהם כאָטש וואָס עס איז באַשטימטעס. פאַר אַוודאָטיאַ ראָמאַ־נאָוונאַ איז ער נישט קיין פּאָר. נאָך מײן מײנונג איז זיך דאָ אַוודאָטיאַ ראָמאַנאָוונאַ מקריב זעהר גרויסמוטיג און נישט באַרעכענט פאַר... פאַר איהר פאַמיליע. און האָבענדיג אין זינען אַלץ, וואָס איך האָב זיך וועגען אײך אָנגעהערט, האָט זיך מיר אויסגעוויזען, אַז איהר וואָלט פון אײער זייט זיין זעהר צופרידען, ווען פון דעם דאָזיגען שידוך זאָל גאָרנישט ווערען, אויב עס זאָל גאָרנישט שאַדען די אינטערעסען. און איצט, באַקאַנט ווערענדיג מיט אײך פּערזענליך, בין איך דער־רינגען אַפילו איבערצייגט.

— פון אייער זייט איז דאָס אַלץ זעהר נאַאיוו, ענטשולדיגט מיר. איך האָב געוואָלט זאָגען: גראָב, — האָט ראַסקאָלניקאָוו געזאָגט.

— דאָס הייסט איהר מײנט דערמיט צו זאָגען, אַז איך בין דאָ אויסען מײן טובה. נישט בעאונרוהיגט זיך, ראָדיאָן ראָמאַנאָוויטש, ווען איך זאָל זיך געווען זאָרגען פאַר מײן טובה וועגען, וואָלט איך נישט גערעדט אַזוי אָפען, נאָר אינגאַנצען קיין נאַר בין איך דאָך נישט. בנוגע צו דעם וועל איך אײך ענטדעקען אַ פּסיכאָלאָגישע זעלטזאַמקייט. פריהער, פאַרענטפערענדיג מײן ליעבע צו אַוודאָטיאַ ראָמאַנאָוונאַ, האָב איך געזאָגט, אַז איך בין אַליין געוועזן אַ קרבן. נו, זאָלט איהר זשע וויסען זיין, אַז איך פיהל איצט קיין שום ליעבע נישט, אַזוי אַז מיר איז עס אַליין אַפילו מאָדנע, ווייל איך האָב דאָך באמת יאָ געפיהלט....

— פון לעדיגגעהעריי און אויסגעלאַסענקייט. — האָט ראַס־קאָלניקאָוו איבערגעשלאָגען.

— אמת, איך בין אַן אויסגעלאַסענער מענש און אַ לעדיגגעהער. אָבער אייער שוועסטער האָט אַזוי פיעל מעלות, אַז עס האָט געמוזט

מאַכען אויף מיר אַ שטיקעל רושם. נאָר דאָס איז אַלץ נאַרישקייטען, ווי איך זעה איצט אַליין אַרויס.

— שוין לאַנג האָט איהר עס דערזעהן?

— אָנגעהויבען צו באַמערקען האָב איך עס נאָך פריהער, איינגאַנצען אָבער איבערציינגט האָב איך זיך ערשט נעכטען, אין דעם־זעלבען אויגענבליק כמעט פון מיין אָנקומען קיין פּעטערבורג. און צוריקגערעדט האָב איך נאָך אין מאָסקווע געטראַכט, אַז איך פאָהר נאָר כדי צו פּועל'ן ביי אַוודאָטיאַ ראָמאַנאָוונאַ'ן איהר יאָ־וואָרט און צו קאָנקורירען מיט הערר לוזשינען.

— ענטשולדיגט, וואָס איך שלאָג אייך איבער, אָבער טוט מיר די געפעליגקייט, אפשר קענט איהר עס מאַכען בקצור און איבערגעהן גלייך צו דעם צוועק פון אייער באַזוך. איך איייל זיך, איך מוז אוועקגעהן...

— מיט'ן גרעסטען פאַרגניגען. אָנקומענדיג אַהער און האָבענדיג איצט בדעה פאַרצונעמען אַ געוויסע... רייזע, האָב איך געוואָלט מאַכען די נויטיגע פאָרלויפיגע פאַראָרדנונגען. די קינדער מיינע זענען געבליבען ביי אַ מוהמען; זיי זענען רייך; און מיך פערזענליך דאַרפען זיי ניט האָבען. און וואָס בין איך גלאַט פאַר אַ פאָטער! פאַר זיך אַליין האָב איך גענומען נאָר דאָס, וואָס מאַרפאַ פּעטראָוונאַ האָט מיר פאַראיאָהרען געשענקט. גענוג פאַר מיינטוועגען. ענטשולדיגט, איך קום גלייך צו צו דעם עניין גופא. פאַר מיין רייזע, וואָס וועט אפשר טאַקע מקוים ווערען, וויל איך אויך מיט הערר לוזשינען מאַכען אַ סוף. ניט ווייל איך קען איהם שוין אויף אַזוי פיעל ניט ליידען, אָבער צוליעב איהם איז דאָך אַרויסגעקומען די קריעג מיט מאַרפאַ פּעטראָוונאַ'ן, ווען איך האָב זיך דערוואוסט, אַז זי האָט דאָס אויפגעטאָן דעם גאַנצען שידוך. איך וויל זיך איצט זעהן מיט אַוודאָטיאַ ראָמאַנאָוונאַ'ן, דורך אייער פאַרמיטלונג, און ערקלערען איהר, פאַר אייך און די אויגען אפילו, אַז ערשטענס וועט זי פון דעם ה' לוזשינען ניט נאָר ניט האָבען דעם מינדסטען נוץ, נאָר פאַרקעהרט, ס'וועט נאָך איהר דערפון אַרויסקומען אַ רעה. און דערנאָך, אויסבעטענדיג ביי איהר אַ פאַרציייהונג פאַר די אַלע פריהערדיגע אונאַנגענעהמליכקייטען, וואָלט איך זי געבעטען, זי זאָל מיר ערלויבען פאַרצולעגען איהר צעהן טויזענד רובל אום אויף אַזאַ אופן גרינגער צו מאַכען איהר דאָס פאַנאַנדערגעהן זיך

מיט'ן הערר לוזשין: זי וואלט אויך ניט געוועזן דאגעגען. מיין איך, זאל נאר זיין די מעגליכקייט.

— איהר זענט דאך אבער אויף אנ'אמת. אויף אנ'אמת משוגע!

— האט ראסקאלניקאוו אויסגעשריען, ניט אזוי זאגאר פיעל אין כעס, ווי פארוואונדערט. — ווי וואגט איהר עס אזוי צו ריידען!

— איך האב שוין געוואוסט אפריהער, אז איהר וועט נעמען שרייען: ערשטענס אבער, ווען איך בין אפילו ניט רייך, זענען די דאזיגע צעהן טויזענד רובל ביי מיר פריי, דאס הייסט זיי זענען מיר גאר איינגאנצען איבעריג. וועט זיי אוודאטיא ראמאנאוונא ניט אננעמען, וועל איך זיי נאך אפשר נארישער פארווענדען. דאס איז איינס. צווייטענס: מיין געוויסען איז פאלקאם רוהיג: איך לעג עס פאר אהן קיינע הינטערגעדאנקען. גלויבט מיר יא, גלויבט מיר ניט, נאר איהר וועט אמאל געוואהר ווערען, איהר און אוודאטיא ראמא־נאוונא. די גאנצע זאך איז נאר· וואס איך האב ווירקליך פארשאפט אייער הויכגעשעצטער שוועסטער אביסעל צרה און אונאנגענעהמליכ־קייטען: אלזא הייסט עס, האבענדיג חרטה אויף אנ'אמת, וויל איך מיט'ן גאנצען הארצען, — ניט אויסקויפען זיך, ניט באצאהלען פאר די אונאנגענעהמליכקייטען, נאר פשוט טאן איהר עפעס א טובה, מחמת איך האב דאך אין דער אמת'ן ניט אנגענומען א פאדריאד צו טאן לויטער שלעכטס. ווען אין מיין פארשלאג וואלט געוועזן כאטש א מיליאנסט־חלק פון א הינטערגעדאנק, וואלט איך איהם ניט פאר־געלעגט אזוי אפען: און איך וואלט גלאט ניט פארגעלעגט צעהן טוי־זענד רובל, אין דער צייט ווען איך האב איהר סך הכל מיט פינף וואכען צוריק פארגעלעגט פיעל מעהר. אויסערדעם וועל איך אפשר גאר און טאקע אין גיכען חתונה האבען מיט איינער א פרייליין, און דאן וועט דער חשד, אז איך האב געוויסע כונות בנוגע צו אוודאטיא ראמאנאוונא, ממילא בטל ווערען. צום סוף מוז איך נאך באמערקען, אי הייראטענדיג לוזשינען, נעהמט אוודאטיא ראמאנאוונא אז דאס־זעלבע געלד, נאר פון אנ'אנדערער זייט... זענט ניט אין כעס אויף מיר, ראדיאן ראמאנאוויטש, באטראכט עס רוהיג און קאלטבלוטיג.

ריידענדיג דאס, איז סווידריגיילאוו אליין געוועזן העכסט רוהיג און קאלטבלוטיג.

— איך בעט אייך, איהר זאלט ענדיגען. — האט ראסקאל־

ניקאָוו געזאָגט. — אַלענפאַלס איז דאָס אַ אונפערצייהליכע חוצפה.
— עס גלויבט זיך גאָר ניט אַז. אויב אַזוי, קען איין מענש דעם אנדערן טאָן אויף דער וועלט נאָר שלעכטס. און טאַר, פאַרקעהרט. קיין ברעקעל גוטס ניט טאָן. איבער פּוסטע אַנגענומענע פאָרמאַלי־טעטען. דאָס איז ווילד, ווייל ווען איך זאָל, אַ שטייגער, שטאַרבען און אַנשרייבען די דאָזיגע סומע אייער שוועסטער אין דער צוואה, וואָלט זי זיך דען אויך דאַמאָלס ענטזאָגט עס אָנצונעהמען?
— עס קען זעהר זיין.
— נו, דאָס, מאָלט אייך, איז שוין ניט אַזוי. און צוריקגערעדט, ניין איז ניין, מילא זאָל זיין אַזוי, אָבער צעהן טויזענד רובל איז זעהר אַ וואוילע זאַך, בעת מען דאַרף עס האָבען. יעדענפאַלס וועל איך אייך בעטען איבערגעבען מיינע ווערטער אווּדאָטיאַ ראָמאַנאָוונאַ׳ן.
— ניין, איך וועל ניט איבערגעבען.
—אויב אַזוי, ראָדיאָן ראָמאַנאָוויטש, וועל איך אליין זיין גע־צוואונגען צו זוכען אַ פּערזענליכע צוזאַמענקונפט. אַלזאָ וועל איך באַ־אונרוהיגען.
— און אַז איך וועל איבערגעבען, וועט איהר ניט זוכען קיין פּערזענליכע צוזאַמענקונפט?
— איך ווייס, כ׳לעבען, ניט. וואָס איך זאָל אייך ענטפערן, איינ־מאָל זעהן זיך וואָלט איך זעהר געוואָלט.
— איהר זאָלט גאָר ניט האָפען.
— אַ שאָד. איבריגענס קענט איהר מיך ניט. אָט מיר וועלען זיך אפשר צונויפגעהן נעהענטער.
— איהר גלויבט, אַז מיר וועלען זיך צונויפגעהן נעהענטער?
— פאַרוואָס דען ניט? — האָט סווידריגייל‌אָוו מיט אַ שמייכעל געזאָגט, איז אויפגעשטאַנען און גענומען דעם הוט. — איך בין דאָך איינגענטליך ניט אויסען געוועזן אייך צו באַאונרוהיגען און האָב וועגען דעם אפילו ניט זעהר געטראַכט, הגם אייער פיזיאָגנאָמיע האָט מיך נאָך היינט אין דער פריה איבערראַשט...
— וואו האָט איהר מיך היינט אין דער פריה געזעהן? — האָט ראַסקאָלניקאָוו אומרוהיג געפרעגט.
—צופעליג... מיר דאַכט זיך אַלץ, אַז אין אייך איז פאַראַן עפּעס ענליכעס צו מיר... באַאונרוהיגט זיך אָבער ניט. איך האָב פיינט צו

דערעסען: האב געקענט שטימען אפילו מיט אפעריסטען: דעם פירסט סווירביי, מיינעם א ווייטען קרוב, א מאגנאט. האב איך ניט דערע־סען: מאדאם פרילוקאווא'ן האב איך געקענט עפעס ארייגשרייבען אין אלבאם וועגען ראפאעלס מאדאננא: מיט מארפא פעטראוונא'ן האב איך אבגעלעבט זיבען יאהר און אין ערגעץ ניט ארויסגעפאהרען פאר דער גאנצער צייט: ביי וויאזעמסקין אין הויז אויף דעם סעננא־פלאץ פלעג איך אויך אמאל נעכטיגען: און איך וועל אפשר אויך פליהען מיט בערגער'ן אין לופט באלאן.

— נו, גוט. ענטשולדיגט, איהר רעכענט באלד צו מאכען די רייזע?

— וואסער רייזע?

— אט די רייזע... איהר האט דאך אליין געזאגט.

— אך יא... ווירקליך, איך האב אייך געזאגט וועגען דער רייזע... נו, דאס איז א ברייטע פראגע... ווען איהר זאלט א שטייגער געווען וויסען אבער, וועגען וואס איהר פרעגט! — האט ער צוגעגעבען און זיך פלוצלונג צולאכט הויך און קורץ. — איך וועל אפשר אנשטאט צו רייזען גאר חתונה האבען: מען רעדט מיר א שידוך.

— דא?

— יא.

— ווען האט איהר עס שוין צייט געהאט.

— אבער זעהן זיך איינמאל מיט אווּדאטיא ראמאנאוונא'ן גלוסט זיך מיר זעהר. איך בעט אייך מיט אנ'אמת. נו, צום ווידערזעהן... אך יא! שיער געקענט פארגעסען! גיט, ראַדיאן ראמאנאָוויטש, איבער אייער שוועסטער, אז מארפא פעטראוונא האט איהר אפגעשריבען אין דער צוואה דריי טויזענד רובל. דאס איז זיכער ווי גאלד. מארפא פעטראוונא האט דאס איינגעארדענט א וואך פאר איהר טויט, און איך בין דערביי געווען. אין א וואכען צוויי־דריי ארום קען אוודאטיא ראמאנאוונא אפילו באקומען דאס געלד.

— איהר זאגט דעם אמת?

— אמת. ניט איבער. נו, אייער געהארכזאמסטער דיענער! איך שטעה דאך אייז פון אייך גאר ניט ווייט.

ארויסגעהענדיג, האט זיך סווידריגיילאוו אנגעשטויסען אין טהיר אויף ראזומיכינען.

צווייטער קאפיטעל.

עס איז שוין באלד געווען אכט א זייגער, ביידע האבען אוועקגע־איילט צו באקאלייעווס הויז, כדי צו זיין דארט נאך פאר לוזשינען.

— נו, ווער איז דאס געווען ביי דיר? — האט ראזומיכין גע־פרעגט, ווי נאר זיי זענען ארויס אויף דער גאס.

—דאס איז געווען סווידריגיילאוו, דערזעלבער גוטסבאזיצער, אין וועמעס הויז מיין שוועסטער איז באליידיגט געווארען, בעת זי אז זי האט דארט געדיענט אלס גוברנאנטין. צוליעב זיינע ליעבע־פאר־פאלגונגען איז זי אוועק פון דארטען,—זיין פרוי, מארפא פעטראוונא, האט זי ארויסגעטריבען. דיזעלבע מארפא פעטראוונא האט דערנאך געבעטען ביי דוניען מחילה, און איצט איז זי פלוצלונג געשטארבען. דאס האט מען וועגען איהר פריהער גערעדט: איך וויים ניט פארוואס. אבער איך האב זעהר מורא פאר דעם דאזיגען מענשען. ער איז אהער געקומען צופאהרען גלייך נאך דער פרוים לויה. ער איז זעהר א מאר־נער און האט זיך אויף עפעס באשלאסען... עפעס אזוי ווי ער זאל וואס וויסען. דוניען דארף מען פון איהם היטען... אט דאס האב איך דיר געוואלט זאגען, דו הערסט?

— היטען? וואס קען ער דען האבען געגען אוודאטיא ראמא־נאוונא׳ן? נו, א דאנק דיר, ראדיא, וואס דו רעדסט מיט מיר אזוי... מיר וועלען זי היטען, מיר וועלען!... וואו וואוינט ער?

— איך וויים ניט.

— פארוואס האסטו ניט געפרעגט? ער, ס׳א שאד! נאר איך וועל שוין דערגעהן!

— דו האסט איהם געזעהן? — האט ראסקאלניקאוו געפרעגט נאך א קליינעם שווייגען.

— נו, יא, געזעהן: גוט געזעהן.

— דו האסט איהם גענוי געזעהן? דייטליך געזעהן? — האט ראסקאלניקאוו אלץ ניט אויפגעהערט.

—נו, יא, איך געדענק איהם זעהר דייטליך: צווישען טויזענדער וועל איך איהם דערקענען מענשען דערקען איך זעהר גוט.

זיי זענען ווידער אנטשוויגען געווארען.

— המ!... סיידען אזוי... האט ראסקאלניקאוו געמורמעלט. — מחמת, דו ווייסט... מיר האט זיך אויסגעדאכט... מיר דאכט זיך אלץ... אז דאס איז אפשר גאר א פאנטאזיע.

— וועגען וואס רעדסטו? איך פארשטעה דיך ניט איבעריגס גוט.

— אט זאגט איהר אלע, — האט ראסקאלניקאוו פארטגעזעצט, פארקרימענדיג דאס מויל אין א שמייכעל, — אז איך בין פארריקט: נו, האט זיך מיר איצט אויסגעדאכט, אז איך בין אפשר אין דער אמת'ן פארריקט און איך האב געזעהן נאר א שאטענבילד?

— וואס רעדסטו דאס?

— ווער ווייס עס דען טאקע! אפשר בין איך אין דער אמת'ן פארריקט. און אלץ, וואס איז געווען אין די אלע טעג, אלץ, קען זיין, איז עס גאר אין מיין איינבילדונג פארגעקומען...

— עך, ראדיא! מען האט דיך ווידער צורודערט!... וואס האט ער דען געזאגט, נאך וואס איז ער געקומען?

ראסקאלניקאוו האט ניט געענטפערט, ראזומיכין האט זיך אויף א מינוט פארטראכט.

— נו, הער זשע אוים מיין באריכט, — האט ער אנגעהויבען. — איך בין ביי דיר געווען, האסטו געשלאפען. דערנאך האט מען געגעסען מיטאג, און דערנאך בין איך אוועק צו פארפירי'ן. זאמעטאוו איז נאך אלץ ביי איהם. איך האב געוואלט אנהויבען, נאר ס'איז גארנישט ארויסגעקומען. איך האב עפעס אלץ ניט געקענט ריידען ווי עס דארף צו זיין. זיי פארשטעהען טאקע ניט און קענען ניט פארשטעהן, נאר זיי הויבען זיך אפילו ניט אן צו שעמען. האב איך אפגעפיהרט פארפירי'ן צום פענסטער און גענומען מיט איהם ריידען. נאר ס'איז ווידער עפעס ארויסגעקומען ניט דאס: ער קוקט אין א זייט, און איך קוק אין א זייט. ענדליך האב איך איהם אונטערגעטראגען א פויסט סאמע אין פנים אריין און האב געזאגט, אז איך וועל איהם צומאהלען אויף פיצלעך, אויפ'ן קרובישען שטייגער. ער האט אויף מיר נאר א קוק געגעבען. איך האב א שפיי געטאן און בין אוועק. דאס איז אלעס. זעהר נאריש. מיט זאמעטאוו'ן — א ווארט ניט אויסגערעדט. נאר זעהסטו: איך האב געמיינט, אז איך האב זיך באנאַרישט, איז מיר, אראפגעהענדיג פון די טרעפ, איינגעפאלען א געדאנק און האט מיר די אויגען געעפענט: וועגען וואס זארגען מיר זיך אזוי?

נו, ווען דו ווילסט געשטאַנען איז א געפאַהר, אדער וואס אנדערש, דאַן פאַרשטעה איך. אבער אזוי — וואס געהט עס דיר אַן? ס׳איז ניט דיין באַבעס דאגה, און שפּיי אויף זיי! מיר ווילען נאך פון זיי לאַכען אין די הויפענס, און איך אויף דיין אָרט וואלט זיי נאך מיסטיפיצי־רען. ווי זיי ווילען זיך דאָס נאָכדעם שעמען דערמיט! מאַך זיך ניט רערפון: שפּעטער וועט מען זיי קענען אביסעל דורכלופּטערן די ביי־נער, און איצט לאָמיר זיך אויסלאַכען!

— געוויס אזוי! — האָט ראַסקאָלניקאָוו געענטפערט.

„וואס ווען דו וועסט אבער מאָרגען זאָגען?" האָט ער א טראַכט געטאָן פאַר זיך. א מערקווירדיגע זאַך, ביז אהער איז איהם נאך קיין איין מאָל ניט אַרויפגעקומען אופי׳ן זינען: „וואס וועט ראַזומיכין טראַכ־טען, אז ער וועט געוואָהר ווערען?" ביי דעם דאָזיגען געדאַנק האָט ראַסקאָלניקאָוו דורכדרינגענד אויף איהם א קוק געגעבען. אבער זיין איצטיגער באַריכט האָט איהם זעהר ווייניג פאַראינטערעסירט: עס איז אזוי פיעל אָפּגעקומען פון דאַמאָלס אַן און אזוי פיעל צוגעקומען!...

אין קאָרידאָר האָבען זיי זיך אַנגעשטויסען אויף לוזשינען: ער איז געקומען פּונקט אכט דעם זייגער און האָט געזוכט דעם נומער, אזוי אז אלע דריי זענען אריין צוזאַמען, ניט קוקענדיג איינער אויף דעם אנדערן און זיך ניט גריסענדיג. די יונגע לייט זענען אוועק פאַראויס, און פּיאָטר פּעטראָוויטש האָט זיך צוליעב דעם עטיקעט פאַרהאַלטען א ווייליע אין דעם פאָרדערצימער, אויסטוענדיג דעם מאַנ־טעל. פּולכעריא אלעקסאַנדראָוונא איז גלייך אַרויס צו באַגריסען איהם אויף דער שוועל. דוניא האָט באַגעגענט דעם ברודער.

פּיאָטר פּעטראָוויטש איז אַריינגעקומען און האָט זיך גאַנץ העפ־ליך, דאָך מיט דאָפּעלטע געלאַסענהייט, פאַרנייגט פאַר די דאַמען. איבעריגענס האָט ער אויסגעזעהן, גלייך ווי ער וואָלט זיין עטוואָס פאַר־לאָרען און נאָך צו זיך ניט געקומען. פּולכעריא אלעקסאַנדראָוונא, אויך עפּעס אזוי ווי פאַרשעמט, האָט זיי געכאַפּט גלייך פאַנאַנדער־זעצען אַרום דעם קיילעכדיגען טיש, אויף וועלכען ס׳האָט געקאָכט א סאַמאָוואַר. דוניא און לוזשין האָבען זיך געזעצט איינער אַנטקעגען דעם אנדערן אין ביידע עקען טיש. ראַזומיכין און ראַסקאָלניקאָוו זע־נען אויסגעקומען געגענאיבער פּולכעריא אלעקסאַנדראָוונא׳ן, — ראַ־זומיכין נעהנטער צו לוזשינען, ראַסקאָלניקאָוו נעבען דער שוועסטער.

א ווײַלע האָבען אַלע געשוויגען. פּיאָטר פּעטראָוויטש האָט ניט אײַלענדיג אַרויסגענומען אַ באַטיסטען טאַשענטיכעל, פֿון וועלכען עס האָט אַ זעץ געטאָן אַ ריח פֿון פּאַרפֿומען, און האָט אויסגעשנייצט די נאָז מיט אַ מינע אַפילו פֿון אַ גוטמוטיגען מאַן, אָבער וועלכער איז דאָך באַליידיגט אין זײַן זעלבסטגעפֿיהל און איז פֿעסט באַשלאָסען צו פֿאָדערן ערקלערונגען. נאָך אין פֿאָדערצימער איז איהם אײַנגעפֿאַלען אַ געדאַנק: ניט אויסטאָן דעם מאַנטעל, און אוועקפֿאָהרען כדי דערמיט שטרענג און דעמאָנסטראַטיוו צו באַשטראָפֿען ביידע דאַמען, און אויף אַזאַ אופֿן געבען זיי צו פֿיהלען מיט אַמאָל אַלצדינג. ער האָט עס אָבער ניט געקענט פּועל'ן בײַ זיך, דערצו נאָך האָט דער דאָזיגער מענש ניט ליעב געהאַט אונבאַוואוסטקייט, און דאָ האָט עס געמוזט קלאָר ווערען: אויב זײַן באַפֿעהל איז אַזוי אָפֿען איבערגעטראָטען געוואָרען, הייסט עס, אַז עפּעס שטעקט דערינען, אַלזאָ איז בעסער אַפֿריהער צו געוואָהר ווערען: באַשטראָפֿען וועט נאָך אַלעמאָל זײַן צײַט, און ס'איז בײַ איהם אין האַנט.

— איך האָף, די רייזע איז אַריבער בשלום, — האָט ער זיך אָפֿיציעל געווענדט צו פּולכעריאַ אַלעקסאַנדראָוונאַ'ן.

— דאַנקען גאָט, פּיאָטר פּעטראָוויטש.

— זעהר אַנגענעהם, און אַוודאָטיאַ ראָמאַנאָוונאַ פֿיהלט זיך אויך ניט פֿאַרמאַטערט?

— וואָס אַנבעלאַנגט מיך, בין איך יונג און שטאַרק, און ווער ניט אַזוי לײַכט אײַנגעמאַטערט, אָבער דער מוטער איז עס זעהר שווער געוועזען, — האָט דוניאַ געענטפֿערט.

— וואָס זאָל מען טאָן: אונזערע נאַציאָנאַלע וועגען זענען זעהר לאַנג. גרויס איז די גערופֿענע „מוטער רוסלאַנד“... בײַ מײַן בעסטען ווילען האָב איך דאָך פֿאַר קיין פֿאַל נעכטען ניט געקענט אײַך באַגעגענען. איך האָף אָבער, אַז אַלעס איז צוגעגאַנגען אָהן אונאַנגענעהמליכקייטען?

— אַ, ניין, פּיאָטר פּעטראָוויטש, מיר זענען געווען אויסער זיך, — האָט פּולכעריאַ אַלעקסאַנדראָוונאַ אַרויסגערעדט מיט אַ באַזונדער אינטאָנאַציע, — און ווען דער אויבערשטער אַליין, דאַכט זיך, זאָל אונז נעכטען ניט געווען צושיקען דמיטרי פּראָקאָפּאָאיטש'ן, וואָלטען מיר טאַקע פּשוט פֿאַרפֿאַלען געוואָרען. אָט זענען זיי, דמיטרי פּראָ-

קאַפּאיטש ראַזומיכין. — האָט זי צוגעגעבן, פאַרשטעלענדיג איהם לוזשינען.

— אָך, יאָ, איך האָב געהאַט די עהרע... נעכטען, — האָט לו־זשין אַרויסגעשטאַמעלט. וואַרפענדיג אַ קרומען אונפריינדליכען בליק אויף ראַזומיכינען, דערנאָך האָט ער געמאַכט אַ רוגזה'דיג געזיכט און איז אַנטשוויגען געוואָרען.

איבערהויפּט האָט פּיאָטר פּעטראָוויטש געהערט צו יענעם סאָרט מענשען, וועלכע זענען, דאַכט זיך, העכסט ליעבענסווירדיג אין אַ געזעלשאַפט און האָבען זעהר גרויסע פּרעטענזיעס אויף העפליכקייט, אָבער טאָמער איז עפּעס ניט אַזוי, ווי זיי מיינען, פאַרלירען זיי גלייך אַלע זייערע מיטלען און ווערען גיכער עהנליך אויף זעקלעך מעהל, ווי אויף לעבעדיגע קאַוואַלירען, וואָס אונטערהאַלטען די געזעלשאַפט. אַלע זענען ווידער אַנטשוויגען געוואָרען: ראַסקאָלניקאָוו האָט געשווי־גען מיט אַ פאַרביסענער עקשנות, אַוודאָטיאַ ראָמאַנאָוונאַ האָט ביז אַ צייט ניט געוואָלט איבעררייסען די שטילקייט, ראַזומיכין האָט ניט געהאַט וואָס צו ריידען, אַזוי אַז פולכעריאַ אַלעקסאַנדראָוונאַ איז ווי־דער געוואָרען אומרוהיג.

— מאַרפאַ פּעטראָוונאַ איז געשטאָרבען, איהר האָט געהערט.

— האָט זי אָנגעהויבען, זיך ווענדענדיג צו איהר ראַדיקאַלסטען מי־טען.

— ווי דען, איך האָב געהערט. מען האָט מיר גלייך געגעבען צו וויסען, און איך בין איצט אפילו געקומען אייך מעלדען, אַז אַרקאַדי איוואַנאָוויטש סווידריגיילאָוו איז תכף נאָך דער פּרויס לויה אויף דער גיך אַוועקגעפאָהרען קיין פּעטערבורג. ווענינגסטענס לויטען אַזוי די פּינקטליכסטע ידיעות, וועלכע איך האָב באַקומען.

— קיין פּעטערבורג? ער איז דאָ? — האָט דוניטשקע אומרוהיג געפרעגט און זיך איבערגעקוקט מיט דער מוטער.

— יאָ, און נאַטירליך ניט אָהן כונות, נעהמענדיג אין באַטראַכט די איילינקייט פון זיין אַרויספאָהרען און בכלל אַלע אומשטענדען, וואָס זענען פאַרגעקומען פאַר דעם.

— מיין גאָט! וועט ער דען אויך דאָ ניט לאָזען דוניטשקען צו רוה? — האָט פולכעריאַ אַלעקסאַנדראָוונאַ אויסגעשריען.

— מיר דוכט, אַז איהר האָט זיך ניט איבריגס וואָס צו באַאונ־

רוהיגען, ניט איהר, ניט אווּדאָטיאַ ראָמאַנאָוונאַ, נאַטירליך ווען איהר וועט אליין אויסמיידען מיט איהם וועלכע ניט איז באַציהונגען, וואָס מיך אַנבעלאַנגט, וועל איך אין הַאלטען אויפ'ן אויג: איצט דער־גער איך, וואו ער שטעהט איין...

— אך פּיאָטר פּעטראָוויטש, איהר וועט ניט גלויבען, ווי ווייט איהר האָט מיך איצט דערשראָקען! — האָט פּולכעריאַ אלעקסאַנד־ראָוונאַ פאָרטגעזעצט. — איך האָב איהם געזעהן אינגאַנצען צוויי מאָל, און ער האָט זיך מיר אויסגעוויזען שרעקליך, שרעקליך! איך בין זיכער, אַז ער איז געווען די אורזאַכע פון מאַרפאַ פּעטראָוונאַס טויט. עליה השלום.

— דאָס קען מען ניט זאָגען אויף זיכער. איך האָב פּינקטליכע ידיעות, איך וועל מיך ניט שפּאָרען, עס קען זיין, אַז ער האָט פאַר־שנעלערט דעם גאַנג פון די ערשיינונגען דורך דער מאָראַלישער ווירקונג פון פאַרדראָס, אַזוי צו זאָגען: אָבער בנוגע צו זיין אויפפיהרען זיך און בכלל וואָס אַנבעלאַנגט זיין גייסטיגען כאַראַקטער, בין איך מיט אייך איינשטימיג. איך ווייס ניט, צי ער איז איצט רייך און וואָס האָט איהם מאַרפאַ פּעטראָוונאַ איבערגעלאַזען: וועגען דעם וועל איך באַקומען גענויע ידיעות גאָר אין גיכען: אָבער דאָס איז געוויס, אַז דאָ אין פּעטערבורג, האָבענדיג כאָטש וויפיעל ניט איז געלט, וועט ער זיך גלייך נעמען פאַר זיינע אַלטע מלאכות. ער איז דער אויסגעלאַ־סענסטער און אין חטאים פאַרזונקענסטער מענש, צווישען אַלע אַזעל־כע לייט! איך האָב אַ געוויסען גרונט צו גלויבען, אַז מאַרפאַ פּעט־ראָוונאַ, וואָס האָט געהאַט דאָכ אומגליק זיך צו פאַרליבען אין איהם און אויסקויפען פון די חובות מיט אַכט יאָהר צוריק, האָט איהם נאָך אַרויסגעהאָלפען אין אַנ'אַנדער הינזיכט. נאָר אַ דאַנק איהרע באַמי־הונגען און קרבנות איז פאַרריבען געוואָרען סאַמע אין אָנהויב אַ קרי־מינאַל־פאַרברעכען, צוגעמישט מיט אַ ווילדער און, אַזוי צו זאָגען, פאַנטאַסטישער רציחה, וואָס דערפאַר וואָלט ער זעהר און זעהר לייכט געקענט זיך דורכשפּאַצירען אין סיביר. אָט אַזאַ מענש איז ער, אויב איהר ווילט וויסען.

— אַ, גאָט, — האָט פּולכעריאַ אלעקסאַנדראָוונאַ אויסגעשריען. ראַסקאָלניקאָוו האָט זיך אויפמערקזאַם צוגעהערט.

— איהר זאָגט אמת, אז איהר האָט וועגען דעם גענויע ידיעות?

— האָט דוניא געפרעגט שטרענג און אויפגערעגט.

— איך זאָג נאָר דאָס, וואָס מארפא פעטראָוונא האָט מיר בסוד אליין איבערגעגעבען. מען דאַרף באַמערקען, אז פון דעם יורידישען שטאַנדפונקט איז דאָס זעהר א דונקעלע געשיכטע. דאָ האָט אַמאָל געוואוינט, און איצט, דאַכט זיך, וואוינט זי נאָך אויך, א געוויסע רעסליך, אַן׳אויסלענדערין און דערצו א קליין־וואוכערניצע, וועלכע האָט נאָך אויך אַנדערע געשעפטען. אַט מיט דער דאָזיגער רעסליך איז סווידריגיילאָוו פון לאַנג אַן געוועזען אין געוויסע זעהר אינטימע און געהיימניספולע באַציהונגען. ביי איהר האָט געלעבט א ווייטע קרובה, א פּלימעניצע, דאַכט זיך, וועלכע איז געווען טויב־שטום, א מיידעל פון א יאָהר פופצעהן און אפשר גאָר פיערצעהן; רעסליך האָט זי פיינט געהאַט אַהן א שיער און פלעגט איהר אויפוואַרפען יעדען ביסען ברויט אין מויל; זי פלעגט זי אפילו אַהן רחמנות שלאָגען. איינמאָל האָט מען זי געפונען אויפ׳ן בוידים א געהאַנגענע. האָט מען אָבגעפּאַסקענט, אז זי האָט באַגאַנגען זעלבסטמאָרד. נאָך די געוועהנ־ליכע פאָרמאַליטעטען האָט זיך די זאַך דערמיט געענדיגט. אָבער אין א צייט אַרום איז אַנגעקומען א מסירה, אז דאָס קינד איז „שענדליך באַליידיגט געוואָרען פון סווידריגיילאָוו׳ן“. אמת, דאָס אַלץ איז געווען זעהר ניט־קלאָר. די מסירה האָט געשטאַמט פון אַן׳אַנדער דייטשקע, א פרוי פון שענדליכער אויפפיהרונג, צו וועלכען מען האָט ניט גע־האָט קיין צוטרוי; און ענדליך איז אייגענטליך קיין מסירה אויך ניט געווען, א דאַנק די באַמיהונגען און געלד פון מארפא פעטראָוונא. די גאַנצע וואָך האָט זיך אויסגעלאָזט מיט קלאַנגען. דאָך זיינען די דאָזיגע קלאַנגען געווען זעהר פיעלבאַדייטענד. געוויס האָט איהר ביי זיי, אוודאָטיא ראָמאַנאָוונא, געהערט וועגען דער געשיכטע מיט׳ן פאַרובאַק פיליפּ, וועלכער איז געשטאָרבען פון די שרעקליכע קלעפּ, מיט א יאָהר זעקס צוריק, נאָך אין די צייטען פון לייבאייגענשאַפט?

— איך האָב געהערט פאַרקעהרט, אז דער פיליפּ האָט זיך אליין אויפגעהאַנגען.

— אמת. אָבער דערצו האָט איהם געצוואונגען אָדער, בעסער זאָגט, געטריבען דאָס סיסטעם פון אונאויפהערליכע פאַרפאָלגונגען

און באשטראפונגען, וואס הערר סווידריגיילאוו האט געגען איהם אנ־געווענדעט.

— דערפון ווייס איך ניט, — האט דוניא טרוקען געענטפערט. — איך האב נאר געהערט עפעס זעהר א מאדנע געשיכטע, אז דער פיליפ איז געווען א מרה־שחורה'ניק, עפעס א מין הויז־פילאסאף, די מענשען האבען געזאגט „ער האט זיך איבערגעלייענט". און אז אויפ־געהאנגען האט ער זיך גיכער פון די לצנות, וואס מען פלעגט מיט איהם טרייבען, און ניט פון הערר סווידריגיילאווס קלעפ. פאר מיר פלעגט ער זיך גוט באגעהן מיט די מענשען, און זיי האבען איהם אפילו ליעב געהאט, כאטש זיי האבען איהם ווירקליך אויך באשולדיגט אין פיליפס טויט.

—ווי איך זעה, אוודאטיא ראמאנאוונא, זענט איהר פלוצלונג עפעס געווארען גענייגט צו פארענטפערען איהם, — האט לוזשין בא־מערקט, פארקרימענדיג דאס מויל אין א צווייד־ייטיגען שמייכעל. — ער איז ווירקליך א דורכגעטריבענער מענש און מאכט א שטארקען רושם אויף די דאמען, א ראיה האט איהר מארפא פעטראוונא'ן, וואס איז געשטארבען מיט אזא מאדנעם טויט. איך האב נאר געוואלט דיע־נען אייך און אייער מוטער מיט אנ'עצה, האבענדיג אין זינען זיינע בייזע כונות, וואס ער וועט אהן א ספק זעהן צו פארווירקליכען. און וואס מיך אנבאלאנגט, בין איך פעסט איבערצייגט, אז דער דאזיגער מענש וועט אהן א ספק ווידער פארשווינדען ווערען אין אסטראג פאר חובות. מארפא פעטראוונא האט קיינמאל ניט געהאט בדעה אפצו־שרייבען איהם וואס עס איז, האבענדיג אין זינען די קינדער, און ווען זי האט איהם אפילו יא עפעס איבערגעלאזען, איז ער נאר דאס סאמע נויטיגסטע, וואס איז גארנישט ווערט, און וואס וועט אפילו אויף א יאהר ניט קלעקען פאר א מענשען מיט זיינע געוואוינהייטען.

— פיאטר פעטראוויטש, איך בעט אייך, — האט דוניא גע־זאגט, — לאמיר אויפהערען וועגען הערר סווידריגיילאוו'ן. עס ווארפט אויף מיר אן א מרה־שחורה.

— ער איז ביי מיר ערשט געוועזען, — האט ראסקאלניקאוו פלוצלונג געזאגט, איבעררייסענדיג צום ערשטען מאל דאס שווייגען.

פון אלע זייטען האבען זיך געלאזט הערען אויסגעשרייען, אלע

האָבען זיך געווענדעט צו איהם, אפילו פיאטר פעטראָוויטש איז געוואָרען אויפגערעגט.

— מיט א אנדערהאלבען שעה צוריק, ווען איך האָב נאָך געשלאָפען, איז ער אריינגעקומען, האָט מיך אויפגעוועקט און זיך פאָרגעשטעלט, — האָט ראַסקאָלניקאָוו פאָרטגעזעצט. — ער איז געווען גאַנץ צולעבט און פרעהליך, און איז זיכער אין זיין האָפנונג, אז איך וועל זיך מיט איהם צונויפגעהן. אגב בעט ער זעהר און זוכט זיך צו זעהן מיט דיר, דוניא, און מיך האָט ער געבעטען זיין א פארמיטלער ביי דער דאָזיגער ראַנדעוואו. ער האָט פאַר דיר א געוויסען פאָרשלאַג: ווע־גען וואָס דאָ הנאָדעלט זיך, האָט ער מיר ניט געזאָגט. אויסערדעם האָט ער מיר געגעבען צו וויסען אויף זיכער, אז מארפא פעטראָוונא האָט דיר אָפּגעזאָגט אין דער צואה, א וואָך פאַר איהר טויט, דריי טויזענד רובל, און דאָס געלט, דוניא, קענסטו באַקומען גאָר אין גיכען.

— דאַנקען גאָט! — האָט פולכעריא אלעקסאנדראָוונא אויסגעשריען און זיך איבערגע׳צלמ׳ט. — בעט פאַר איהר גאָט, דוניא, בעט פאַר איהר גאָט!

—דאָס איז ווירקליך אנ׳אמת, — האָט לוזשין זיך אויסגערעדט.

—נו, נו, און וואָס איז ווייטער? — האָט דוניטשקע געאיילט.

— דערנאָך האָט ער געזאָגט, אז ער איז אליין ניט רייך, און דאָס גאַנצע גוט איז אָפּגעשריבען געוואָרען די קינדער, וועלכע זענען איצט ביי א מוהמען. דערנאָך — אז ער שטעהט איין ערגעץ ניט ווייט פון מיר, אָבער וואו? — ווייס איך ניט, כ׳האָב ניט געפרעגט...

— אָבער וואָס, וואָס אזוינס וויל ער דאָס פארלעגען? דוניטשקען?

— האָט די איבערגעשראָקענע פולכעריא אלעקסאנדראָוונא געפרעגט.

— האָט ער עס דיר געזאָגט?

— יאָ, געזאָגט?

— נו, וואָס?

—שפּעטער וועל איך אייך זאָגען.

ראַסקאָלניקאָוו איז אנטשוויגען געוואָרען און זיך גענומען צו זיין טיי.

פיאטר פעטראָוויטש האָט ארויסגענומען דעם זייגער און א קוק געגעבען.

—איך מוז אוועקגעהן וועגען געשעפטען, אלזא וועל איך אייך ניט שטערען. — האט ער צוגעגעבען מיט אביסעל א פיקירטער מינע און גענומען אויפשטעהן פון שטוהל.

— געהט ניט אוועק, פיאטר פעטראוויטש — האט דוניא געזאגט. — איהר האט דאך געוואלט צוברייגנען דעם אבענד מיט אונז. אויסערדעם האט איהר דאך אליין געשריבען, אז איהר דארפט זיך וועגען עפעס דורכריידען מיט דער מאמישי.

—יא, דאס איז אמת, אווד‍אטיא ראמאנאוונא, — האט פיאטר פעטראוויטש שטאלץ ארויסגערעדט. זיך ווידער זעצענדיג אויפ'ן שטוהל, אבער נאך אלץ מיט'ן הוט אין די הענט. — איך האב זיך ווירקליך געוואלט דורכריידען מיט אייך און מיט אייער הויכגעשעצטער מוטער. און אפילו וועגען זעהר וויכטיגע פונקטען. נאר פונקט ווי אייער ברודער קען פאר מיר ניט ריידען וועגען העררן סווידריגיילאווס געוויסע פארשלאגען, אזוי וויל איך אויך ניט און קען ניט ערקלערען... פאר אנדערע... וועגען אייניגע זעהר און זעהר וויכטיגע פונקטען. דערצו נאך איז מיין וויכטיגסטע דרינגליכסטע בקשה ניט ערפילט געווארען...

לוזשין האט געמאכט א ביטערע מינע און איז אנטשוויגען געווארען מיט שטאלצער זעלבסטווירדע.

—אייער בקשה, דער ברודער זאל ניט זיין ביי אונזער צוזאמענקומען זיך, איז ניט ערפיהלט געווארען נאר מחמת דעם, ווייל איך האב עס ניט דערלאזען. — האט דוניא געזאגט. — איהר האט געשריבען, אז דער ברודער האט אייך באליידיגט: איך מיין, די זאך מוז גלייך קלאר ווערען, און איהר דארפט גוט־פריינד ווערען. אויב ראדיא האט אייך באמת באליידיגט, דאן ד א ר ף ער און ו ו ע ט ביי אייך בעטען פארצייהונג.

פיאטר פעטראוויטש האט גלייך פארריסען דעם קאפ.

— פארהאן געוויסע באליידיגונגען, אווד‍אטיא ראמאנאוונא, וועלכע מען קען ביים בעסטען ווילען ניט פארגעסען. אלץ האט א שיעור, א גרעניץ, וועלכע עס איז געפעהרליך איבערצוטרעטען; ווייל — האט מען זי איבערגעטראטען, איז שוין אונמעגליך זיך צוריקצוקעהרען.

— ניט וועגען דעם האב איך אייגענטליך גערעדט· פיאטר פעט־

ראוויטש, — האט איהם דוניא איבערגעשלאגען עטוואס אונגעדול־דיג, — באטראכט זיך נאר, אז אונזער גאנצע צוקונפט הענגט איצט אב פון דעם, צי וועט דאס אלץ וואס גיכער קלאר און ערליידיגט ווע־רען אדער ניט? איך זאג גלייך. פון דעם ערשטען ווארט אן, אז אנ־דערש קען איך ניט קוקען דערויף. און אויב איהר שעצט מיך כאטש וויפיעל ניט איז, דאן דארף צו דער גאנצע געשיכטע היינט א סוף נעהמען, עס מעג זיין ווי שווער. איך זאג אייך נאכאמאל — איז דער ברודער שולדיג, וועט ער ביי אייך בעטען פארצייהונג.

— מיר איז א גרויסער חדוש, וואס איהר שטעלט אזוי די פראגע, אוודאטיא ראמאנאוונא, — האט לוזשין געענפטערט אלץ מעהר און מעהר אויפגערעגט. — שעצענדיג און, אזוי צו זאגען, פארגעטערענדיג אייך, מעג איך אין דערזעלבער צייט ניט ליעבען איינעם פון אייערע פארוואנדטע. זוכענדיג דאס גליק מיט אייך חתונה צו האבען, קען איך אין דערזעלבער צייט ניט נעמען אויף זיך די התחייבות'ן, אויף וועלכע איך קען ניט איינגעהן...

— אך, וואַרפט אוועק דאס ברוגז ווערען, פיאטר פעטראוויטש.

— האט איהם דוניא מיט הארץ איבערגעשלאגען — און זייט דער קלוגער און פיינער מאן, פאר וועלכען איך האב אייך שטענדיג גע־האלטען און וויל אייך האלטען. איך האב אייך געגעבען א הייליגען צוזאג, איך בין אייער כלה: טא פארלאזט זיך אויף מיר אין דער דאזיגער זאך און, גלויבט מיר, איך וועל זיין אימשטאנד צו בא־טראכטען די זאך אהן פניות. דאס, וואס איך נעהם אויף זיך די ראלע פון א ריכטער, איז עס פאר'ן ברודער פונקט אזא סורפריז ווי פאר אייך. ווען איך האב איהם היינט, נאך אייער בריעף, געבעטען, ער זאל למען השם זיין ביי אונזער צוזאמענקומען זיך, האב איך איהם גאר־נישט געזאגט וועגען מיינע כונות. איהר דארפט דאך אליין פארשטעהן, אז אויב איהר וועט זיך ניט איבערבעטען, וועל איך דאך זיין גע־צוואונגען אויסצוקלייבען צווישען אייך ביידען: אדער איהר, אדער ער. אזוי שטעהט איצט די פראגע פון אייער זייט און פון זיין זייט. איך וויל ניט און טאר ניט קיין טעות האבען אין דער אויסוואהל. צוליעב אייערטוועגען דארף איך ווערען אויס מיט'ן ברודער: צוליעב דעם ברודערס וועגען, דארף איך ווערען אויס מיט אייך. איך וויל און קען איצט דערגעהן אויף זיכער: איז ער מיר א ברודער? און

בנוגע צו אייך: בין איך אייך טייער. שעצט איהר מיך. זענט איהר מיר א מאן?

— אוודאטיא ראמאנאוונא. — האט לוזשין געזאגט עטוואס שאַרף, אייערע ווערטער זענען פאר מיר צו פיעלדייטיג, אדער נאכמעהר — איך וועל זאגען, זיי באליידיגען מיך זאגאר. נעמענדיג אין באטראכט די באציהונגען, אין וועלכע איך האב די עהרע מיט אייך זיך צו געפינען, שוין ניט ריידענדיג וועגען דעם באליידיגענדען און מערקווירדיגען אוועקשטעלען מיך אויף איין ברעט מיט א... חוצפה׳דיגען אינגעל, גיט איהר מיר מיט אייערע ווערטער אנצוהערען, אז עס איז מעגליך, איהר זאלט ניט האלטען דעם צוזאג, וואס איהר האט מיר געגעבען. איהר זאגט: „אדער איהר, אדער ער?" אלזא הייסט עס, דערמיט אליין באווייזט איהר מיר, ווי וועניג איהר שעצט מיך... איך קען אזוינס ניט דערלאזען ביי די פארהעלטנישען און... התחייבות׳ן וועלכע עקזיסטירען צווישען אונז.

— ווי! האט זיך דוניא אנגעצונדען. — איך שטעל אייער אינטערעס איין שורה מיט אלעם דעם, וואס איז ביי מיר ביז אהער געווען דאס טייערסטע אין לעבען, וואס איז ביי מיר ביז אהער געווען מיין גאנץ לעבען, און איהר באליידיגט זיך גאר פלוצלונג, וואס איהר זענט ביי מיר אזוי וועניג ווערט!

ראסקאלניקאוו האט שווייגענדיג און גיפטיג א שמייכעל געטאן. ראזומיכינען האט עס א הויב געטאן פון ארט; אבער פיאטר פעטראוויטש האט ניט אנגענומען איהר ערווידערונג: פארקעהרט מיט יעדען ווארט איז ער געווארען אלץ איינגעגעסענער און אויפגערייצטער, גלייך ווי ער האט אין דעם גענומען ערשט פיהלען א טעם.

— די ליעבע צו דעם קינפטיגען וועגווייזער אין לעבען, צו דעם מאן דארף איבערשטייגען די ליעבע צו א ברודער, — האט ער זיך אפגערופען מיט א מוסר־טאן, — און אלענפאלס קען איך מיך ניט שטעלען אויף איין ברעט... איך האב אפילו פריהער אויסדריקליך ערקלערט, אז אין דער געגענווארט פון אייער ברודער וויל איך ניט און קען ניט ארויסזאגען אלעס, וועגען וואס איך בין געקומען. פונדעסטוועגען וועל איך זיך איצט ווענדען צו אייער הויכגעשעצטער מוטער, זי זאל מיר געבען אנ׳ערקלערונג איבער א געוויסען זעהר וויכטיגען פונקט, וואס באליידיגט מיך. אייער זוהן, — האט ער זיך

געווענדט צו פּולכעריא אַלעקסאַנדראָווגאַ'ן. — האָט מיך געכטעו. אין דער געגענוואַרט פון דעם הערר ראַזסודקין (אָדער... דאַכט זיך אַזוי? ענטשולדיגט. פאַרגעסען אייער פאַמיליע, — האָט ער זיך העפליך פאַרנויגט פאַר ראַזומיכינען) באַליידיגט, פאַרדרעהענדיג מיינעם אַ געדאַנק, וועלכען איך האָב אייך דאַמאַלס ארויסגעזאָגט אין אַ פּריוואַט-געשפּרעך, ביי אַ גלאָז קאַפע: איך האָב געזאָגט, אַז נאָך מיין מיינונג איז גלייכער חתונה צו האָבען מיט אַנ'אָרים מיידעל, וועלכע האָט שוין פיעל אריבערגעטראָגען אין איהר לעבען, איידער מיט אַזאַ, וועלכע איז אויסגעוואַקסען אין וואויליטאָג — עס איז גלייכער פאַר אַ מאַן און ווייב און ס'איז ניצליכער פאַר דער מאָראַל. אייער זוהן האָט מיט אַ כיון מגזם געווען דעם זין פון די ווערטער און האָט עס דערפיהרט ביז צו אַנ'אַבסורד, באַשולדיגענדיג מיך אין שלעכטע כונות און שטיצענדיג זיך דערביי אויף אייער בריעף. אַזוי איז מיין מיינונג. איך וועל מיך שעצען גליקליך, ווען איהר, פּולכעריא אַלעקסאַנדראָווגאַ, וועט זיין אימשטאַנד אָבצולייקענען דאָס און דערמיט מיך אין אַ גרויסער מאָס צו בארוהיגען. אַלזאָ זאָגט מיר, אין וועלכע אויסדריקען האָט איהר איבערגעגעבען מיינע ווערטער אין דעם בריעף אייערן צו ראָדיאָן ראָמאַנאָוויטש'ן

— איך געדענק ניט, — האָט זיך פּולכעריא אַלעקסאַנדראָווגאַ צוטומעלט. — איך האָב איבערגעגעבען אַזוי ווי איך האָב עס אַליין פאַרשטאַנען. איך ווייס ניט, ווי אַזוי האָט אייך ראָדיאַ איבערגעגעבען... אפשר האָט ער טאַקע עפּעס צוגעגעבען.

— אָהן אייער ווירקונג וואָלט ער עס ניט געקענט טאָן.

—פּיאָטר פּעטראָוויטש, האָט פּולכעריא אַלעקסאַנדראָווגאַ שטאָלץ ארויסגערעדט, — אַ ראַיה, אַז איך מיט רודיען האָבען אייערע ווערטער פאַרשטאַנען ניט אין זעהר אַ שלעכטער זייט, איז דאָס, וואָס מיר זענען דאָ!

— גוט, מאַמישי! — האָט איהר דוניאַ צופרידען צוגעשטימט.

— אַלזאָ בין איך אין דעם ווידער שולדיג? — איז לוזשין ברוגז געוואָרען.

— אָט באַשולדיגט איהר אַלץ ראָדיאָנען, פּיאָטר פּעטראָוויטש, און איהר אַליין האָט וועגען איהם אָנגעשריבען אַ ליגען אין אייער בריעף, — האָט פּולכעריא אַלעקסאַנדראָווגאַ אויפגערעגט צוגעגעבען.

— איך געדענק ניט, איך זאָל האָבען אָנגעשריבען א ליגען.

— איהר האָט אָנגעשריבען, — האָט ראַסקאָלניקאָוו שאַרף אַרויסגערעדט, זיך ניט אומווענדענדיג צו לוזשינען, — אַז דאָס געלט האָב איך געכטען אָבגעגעבען ניט דער אַלמנה פון דעם איבערגעפאָה־רענעם, ווי דאָס איז געווען אין דער ווירקליכקייט, נאָר דער טאָכטער זיינער (וואָס איך האָב זי ביז געכטען קיינמאָל ניט געזעהן). איהר האָט דאָס אָנגעשריבען, כדי אָנצומאַכען א קריעג צווישען מיר און מיינע אייגענע און דערפאַר האָט איהר אין שענדליכע אויסדריקען זיך אָבגערופען וועגען דער אויפפיהרונג פון א מיידעל, וואָס איהר קענט זי ניט. דאָס אַלץ איז רכילות און געמיינהייט!

— ענטשולדיגט, מיין העדר, — האָט לוזשין געענטפערט, טרייסלענדיג זיך פאַר ווילדען צאָרן, — אין מיין בריעף האָב איך גערעדט וועגען אייערע מדות און מעשים נאָר־דערפאַר, ווייל אייער שוועסטער און מוטער האָבען מיך געבעטען, איך זאָל זיי אייך בע־שרייבען: ווי אַזוי האָב איך אייך געפונען און וואָס פאַר אַנ׳איינ־דרוק האָט איהר אויף מיר געמאַכט? און וואָס אַנבעלאַנגט דעם איג־האַלט פון מיין בריעף, טאָ ווייזט מיר אַז כאָטש איין ניט־ריכטיג שורה. דאָס הייסט, אַז איהר האָט ניט געשפּטר׳ט דאָס געלט און אַז אין יענער, אפילו אומגליקליכער פאַמיליע, איז ניט געוועזען קיין אונוויר־דיגע פּערזאָנען?

— און נאָך מיין מיינונג זענט איהר מיט אַלע אייערע מעלות ניט ווערט דעם נאָגעל פון דעם דאָזיגען אומגליקליכען מיידעל, אויף וועלכעם איהר וואַרפט א שטיין.

— אַלזאָ וואָלט ביי אייך זיין רעכט אַריינצופיהרען זי אין דער געזעלשאַפט פון אייער מוטער און שוועסטער?

— איך האָב דאָס שוין געטאָן, אויב אייך ווילט זיך עס וויסען. איך האָב זי היינט אַוועקגעזעצט נעבען מיין מוטער און שוועסטער.

— ראָדיאָ! — האָט פולכעריאַ לאַעקסאַנדראָווגאַ אויסגעשריען.

דוניטשקע איז רויט געוואָרען: ראַזומיכין האָט אָנגערוקט די ברעמען, לוזשין האָט סאַרקאַסטיש און פאַראַכטליך געשמייכעלט.

— איהר זעהט אַליין, אוודאָטיאַ ראָמאַנאָווגאַ, — האָט ער גע־זאָגט, — קען דען דאָ זיין א רייד וועגען אַנ׳אויסגלייכונג. איך האָף איצט, אַז די זאַך איז געענדיגט און ערקלערט איינמאָל פאַר אַלעמאָל

איך געה איצט אוועק, כדי ניט צו שטערען די וויטערדיגע אנגענעהמ־קייט פון דעם פארוואנדשאפטליכען ווידערזעהן און די געמיינזאמע סודות (ער איז אויפגעשטאנען פון שטוהל און גענומען דעם הוט). אבער אוועקגעהענדיג, וועל איך אויף זיך נעהמען די דרייסטקייט צו באמערקען, אז אויף ווייטער האף איך צו זיין באפרייט פון אזוינע באגעגענישען און קאמפראמיסען. און אייך, הויכגעשעצטע פולכעריא אלעקסאנדראוונא, מוז איך באזונדערס בעטען וועגען דעם, בפרט אז דער בריעף מיינער איז אויך געווען אדרעסירט צו אייך, ניט צו וועמען אנדערש.

פולכעריא אלעקסאנדראוונא האט זיך אביסעל באליידיגט.

— איהר נעהמט אונז שוין גאר אינגאנצען אריין אין אייער רשות, פיאטר פעטראוויטש. — דוינא האט אייך ערקלערט די אורזאכע, פאר־וואס אייער פארלאנג איז ניט ערפיהלט געווארען: זי האט דערביי אין זינען געהאט די בעסטע כונות. און עפעס שרייבט איהר מיר, גלייך ווי איהר וואלט געהאט איבער מיר צו שאפען. זאלען מיר דען יעדען פארלאנג אייערן האלטען פאר א באפעהל? ביי מיר קומט אוים גראד פארקעהרט, אז איצט דארפט איהר צו אונז זיין באזונדערס דעליקאט און פריינדליך, ווייל מיר האבען אלץ געווארפען און, פאר־לאזענדיג זיך אויף אייך, זענען מיר געקומען צו פאהרען אהערצו, אלזא הייסט עס, זענען מיר שוין אזוי אויך כמעט ווי ביי אייך אין רשות.

— דאס איז ניט גאר ריכטיג, פולכעריא אלעקסאנדראוונא, און באזונדערס אין דעם איצטיגען מאמענט, ווען עס איז געמאלדען גע־ווארען וועגען די דריי טויזענד רובל, וואס מארפא פעטראוונא האט אבגעשריבען און וועלכע זענען אפנים נעקומען צו דער רעכטער צייט, ווי דאס איז ארויסצוזעהן פון דעם נייעם טאן, מיט וועלכען מען האט מיט מיר אנגעהויבען צו ריידען, — האט ער צוגעגעבען מיט גיפטיגער איראניע.

—נאך דער דאזיגער באמערקונג אייערער קען מען אין דער אמת'ן מיינען, אז איהר האט ספעקולירט אויף אונזער הילפלאזיגקייט.

— האט דוניא מיט כעס באמערקט.

— איצט אבער קען איך אלענפאלס מעהר ניט ספעקולירען דא־דויף, און איבערהויפט וויל איך אייך ניט שטערען איבערצוגעבען די

געהיימע פּאַרשלאַגען פון אַרקאַרי איוואַנאָוויטש סווידריגײַלאָוו, מיט וועלכע ער האָט באַפּאַלמעכטיגט אײַער ברודער און וועלכע האָבען פאַר אײַך, ווי איך זעה, אַ אונגעהויערע און אפשר אויף זעהר אַנגענעמע באַדײַטונג.

— אַך, גאָט מײַנער! — האָט פּולכעריאַ אַלעקסאַנדראָוונאַ אויסגעשריען.

ראַזומיכין האָט ניט געקענט אײַנזיצען אויפ'ן שטוהל.

— און דו שעמסט זיך איצט ניט, שוועסטער? — האָט ראַס־קאָלניקאָוו גפּערעגט.

— איך שעם מיך, ראָדיאַ, האָט דוניאַ געזאָגט. — פּיאָטר פּעט־ראָוויטש, אַרויס פון דאַנען! — האָט זי זיך געווענדעט צו איהם, בלאַס פאַר צאָרן.

פּיאָטר פּעטראָוויטש האָט זיך אָפּנים ניט גערעכט אויף אַזאַ סוף. ער האָט זיך צופיעל פּאַרלאָזען אויף זיך, אויף זײַן מאַכט און אויף די הילפלאָזיגקייט פון זײַנע קרבנות. ער איז בלאַס געוואָרען, און זײַנע ליפּען האָבען גענומען ציטערן.

— אַוודאָטיאַ ראָמאַנאָוונאַ, אויב איך וועל איצט אַרויס דורך דער דאָזיגער טיר, מיט אַזאַ מי־שברך, דאַן — באַרעכענט עס גאָר — וועל איך זיך שוין קיינמאָל ניט אומקערען. זענט זיך גוט מישב! מײַן וואָרט איז אַ וואָרט!

— וואָס פאַר אַ חוצפּה! — האָט דוניאַ אויסגעשריען, האַסטיג אויפהויבענדיג זיך פון אָרט. — אַז איך וויל גאָר ניט, איהר זאָלט זיך אומקערען צוריק.

— ווי! אַזוי גאַ—אַ—ר! — האָט לוזשין אויסגעשריען: ער האָט נאָך אַלץ בשום אופן ניט געגלויבט, ביז דער לעצטער רגע, אין אַזאַ סוף, און דעריבער האָט ער אינגאַנצען איצט פּאַרלאָרען דעם פּאַ־דים. — איז עס אַזוי גאָר! אָבער דאָס ווייסט איהר, אַוודאָטיאַ ראָ־מאַנאָוונאַ, אַז איך קען אפילו פּראָטעסטירען.

— וואָס פאַר אַ רעכט האָט איהר צו ריידען מיט איהר אַזוי!

— האָט זיך פּולכעריאַ אַלעקסאַנדראָוונאַ מיט היץ אַרײַנגעמישט. — מיט וואָס קענט איהר פּראָטעסטירען? און וועלכע רעכט האָט איהר דאָס אַזוי? נו, וועל איך אָבגעבען אײַך, אַזעלכען, מײַן דוניען? געהט אַוועק, פּאַרלאָזט אונז אינגאַנצען! מיר זענען אַליין שולדיג, וואָס מיר

האבען זיך געקוואפעט אויף א אומגערעכטע זאך, און מעהר פאר אלע־מען בין איך...

— אבער, פולכעריא אלעקסאנדראווגא, — האט זיך לוזשין גע־קאכט פאר רציחה, — איהר האט מיך פארבונדען מיט דעם געגעבענעם ווארט, וועלכעס איהר נעהמט איצט צוריק, און... און אויסערדעם... אויסערדעם האט איהר מיך דורכדעם אריינגעבראכט, אזוי צו זאגען, אין הוצאות...

די דאזיגע לעצטע פרעטענזיע איז אויף אזוי פיעל געלעגען אין פיאטר פעטראוויטשעס נאטור, אז ראסקאלניקאוו, וואס איז געווען בלאס פון כעס און פון די אנשטרענגונגען איהם איינצוהאלטען, האט פלוצלונג ניט אויסגעהאלטען און זיך הויך פאנאנדערגעלאכט. אבער פולכעריא אלעקסאנדראווגא איז ארויס פון די כלים.

—הוצאות, זאגט איהר? וועלכע הוצאות מיינט איהר דאס? איהר מיינט דאס אודאי דעם קאסטען אונזערן? האט דאך אייך איהם דער קאנדוקטאר אומזיסט איבערגעפיהרט. א גאט, מ י ר האבען דאס א י י ך פארבונדען! באטראכט זיך נאר וואס איהר רעדט, פיאטר פעטראוויטש, דאס האט איהר דאך אונז פארבונדען, מיט די הענט און מיט די פיס, ניט מיר אייך!

— גענוג, מאמישי, איך בעט דיך, גענוג! — האט זיך אוודא־טיא ראמאנאווגא געבעטען. — פיאטר פעטראוויטש, טוט אונז די גע־פעליגקייט, געהט אוועק!

— איך וועל אוועקגעהן, אבער נאך איין ווארט נאר! — האט ער ארויסגערעדט, שוין כמעט ניט קענענדיג זיך באהערשען. — אייער מוטער האט אפנים אינגאנצען פארגעסען, אז איך האב זיך באשלא־סען אייך צו נעמען נאכדעם ווי די שטאדט און די גאנצע געגענד איז געווען אויף מיט אייער רעפוטאציע. פארבויגענדיג פון אייערט־וועגען די עפענטליכע מיינונג און ווידער אויפשטעלענדיג אייער רע־פוטאציע, האב איך שוין דאך געוויס געקענט, און אפילו זעהר און זעהר, האפען אויף א באלוינונג, און זאגאר פאדערן פון אייך דאנק־באַרקייט... און ערשט איצט האבען מיר זיך די אויגען געעפענט! איך זעה אליין, אז איך האב אפשר באגאנגען זעהר און זעהר א גרויסען פעהלער, איגנארירענדיג די עפענטליכע מיינונג...

— ער איז מיט צוויי קעפ, צי וואס! — האט ראזומיכין א גע־

שריי געגעבען, אויפשפרינגענדיג פון שוהל און שוין גרייט מיט איהם אבצורעכענען זיך אויף זיין שטייגער.

—איהר זענט א נידעריגער און בייזער מענש! — האט דוניא געזאגט.

— קיין ווארט ניט מעהר! קיין באוועגונג! — האט ראסקאלני־קאוו אויסגעשריען, צוריקהאלטענדיג ראזומיכינען: דערנאך איז ער הארט צוגעטראטען צו לוזשינען: — געהט ארויס פון דאנען, — האט ער געזאגט שטיל און שארף, — און קיין ווארט ניט מעהר, אניט...

פיאטר פעטראוויש האט איניגע סעקונדען געעקוקט אויף איהם אויף זיין בלאסען געזיכט, צוקרימט פון רציחה. דערנאך האט ער זיך אומגעדרעהט, איז ארויס, און געוויס האט זעלטען ווער אוועקגע־טראגען ביי זיך אין הארצען אויף עמיצען אזא פארביסענע פיינד־שאפט, ווי דער דאזיגער מענש אויף ראסקאלניקאוו'ן. איהם, נאר איהם אליין, האט ער געמאכט שולדיג אין אלץ. ס'איז מערקווירדיג, אז שוין אראבגעהענדיג פון די טרעפ, האט ער נאך אלץ זיך פארגעשטעלט, אז די זאך איז נאך אפשר גאר ניט פארלארען און אז בנוגע צו די דאמען אליין לאזט זיך עס אפילו „זעהר און זעהר" פארריכטען.

דריטער קאפיטעל.

דער עיקר האט געשטעקט דערין, וואס ער האט, ביז דער לעצ־טער מינוט, זיך פאר קיין פאל ניט געריכט אויף אזא פינאל. ער האט געהאלטען פארדיסען דעם קאפ ביז דער לעצטער גרעניץ, און איהם איז אפילו גאר ניט איינגעפאלען די מעגליכקייט, אז צוויי ארימע און עלענדע פרויען קענען זיך באפרייען פון זיין רשות. דער דאזיגער איבערצייגונג האט א סך צוגעהאלפען זיין פוסטע גאוה און יעדער גראד פון איינגענלויבט זיין אין זיך. וואס קען צומבעסטען הייסען זעלבסט־פארליעבטקייט. פיאטר פעטראוויטש איז געווארען א לייט מיט זיין איינענער מיה אין איז געוועהנט געוועזען דעריבער אנצוקוועלען פון זיך, האט זעהר הויך געשעצט זיין פארשטאנד און פעהיגקייטען, און אפטמאל, בלייבענדיג איינער אליין, פלעגט ער אפילו מיט גרויס פאר־

נגינען און צופרדענהייט באטראכטען אין שפיגעל זיין געזיכט. אבער מעהר פאר אלץ אין דער וועלט האט ער ליעב געהאט און טייער געהאלטען זיין געלט, וואס ער האט ערוואָרבען דורך ארבייט און אלע אנדערע מעגליכע מיטלען: דאס געלט האט איהם גלייך געמאכט מיט אלעם דעם, וואס איז געוועזן העכער פאר איהם.

דערמאנענדיג איצט דוניען מיט א ביטערן פארדרוס, אז ער האט געהאט דעם מוט זי צו נעמען, ניט קוקענדיג אויף די שלעכטע קלאנגען, וועלכע זענען וועגען איהר ארומגעגאנגען, האט פיאטר פעטראוויטש גערעדט פאלקאם אויפריכטיג און איז זאגאר טיעף געווען אויפגעבראכט געגען אזא „שווארצער אינדאנקבארקייט“. אבער ווען ער האט זיך דאן געלאזט ריידען א שידוך מיט דוניען, איז ער שוין געווען פאלקאם איבערציינגט, אז די אלע רכילות און בלבולים זענען ניט נעשטויגען און ניט געפלויגען. זיי זענען שוין בפני כל עם ועדה אבגעלייקענט געווארען פון מארפא פעטראוונא, און דאס גאנצע שטעדטעל האט שוין לאנג אויפגעהערט צו גלויבען אין זיי און האט, פארקעהרט, זעהר היים פארטיידיגט דוניען. און ער וואלט אפילו איצט אויך ניט געלייקענט, אז ער האט שוין דאס אלץ געוואוסט נאך דאמאלס, און ניט קוקענדיג דארויף האט ער דאך זעהר הויך געשעצט זיין מוט אויפצוהויבען דוניען ביז צו זיך און האט דאס געהאלטען פאר א גייסטיגע גבורה. ארויסזאגענדיג דאס איצט דוניען, האט ער ארויסגעגעבען זיין געהיימען, אויסגעבאליעטען געדאנק, פון וועלכען ער האט שוין ניט איינמאל אנגעקוואלען, און האט ניט געקענט פארשטעהן, ווי אזוי קענען דאס אנדערע ניט נתפעל ווערען פון זיין העלדענטאט. ווען ער איז דאן געקומען מיט א וויזיט צו ראסקאלניקאוו'ן, איז ער אריין מיט א געפיהל פון א בעל־טובה, וועלכער האט בדעה איינצוזאמלען די פרוכט און אויסצוהערען זעהר און זעהר זיסע קאמפלימענטען. און איצט, אראבגעהענדיג פון די טרעפ, האט ער זיך אודאי און אודאי געפיהלט אין העכסטען גראד באליידיגט און ניט אבגעשאצט.

און וואס אנבעלאנגט דוניען, האט ער אהן איהר פשוט ניט געקענט אויסקומען: זיך אבזאגען פון איהר — וועגן דעם האט ער גאר ניט געקענט טראכטען. לאנג שוין, שוין עטליכע יאהר, איז ער געווען פארזונקען אין זיסע חלומות וועגען חתונה האבען. נאר ער האט אלץ געקליבען געלט און געווארט. מיט א מאדנעם תענוג האט ער גע־

טרוימט, טיעף אין הארצען ביי זיך, פון א מיידעל מיט שטאט און אנ'ארימס (ניט אנדערש ווי אנ'ארימס), זעהר א יונגס, זעהר א שעהנס, אנ'איידעלס און געבילדעטס, זעהר א דערשלאגענס. וואס איז זיך אויסגעשטאנען אין איהר לעבען זעהר פיעל צרות, וואס פיהלט איני גאנצען געפאלען פאר איהם. — פון אזא מיידעל, וועלכעס זאל דאס גאנצע לעבען האלטען איהם פאר איהר רעטער, זאל איהם פארגעטערן געהארכזאם זיין, באוואונדערן איהם, און נאר איהם אליין. וויפיעל סצענעס, וויפיעל זיסע בילדער האט ער זיך אויסגעמאלט, אין דער פאנטאזיע אויף דער דאזיגער אנציהענדער און שמייכלענדער טעמע. ווען ער פלעגט אין דער שטיל אברוהען פון זיינע געשעפטען! און אט האט דער טרוים פון אזוי פיעל יאהרען שוין געהאלטען ביים מקוים ווערען: אוודאטיאס שענהייט און בילדונג האבען איהם איבערראשט: די הילפלאזע לאגע איהרע האבען איהם אויפגערייצט ביז דעם העכס־טען גראד. דא האט זיך זאגאר געוויזען נאך אביסעל מעהר, ווי ער האט זיך עס פארגעשטעלט: עס האט זיך באוויזען א מיידעל מיט שטאלץ, מיט כאראקטער, מיט גוטע מידות, וואס שטעהט העכער פאר איהם אין ערציהונג און ענטוויקלונג (ער האט דאס געפיהלט), און אט אזא ווען וועט דאס איהם ווי א קנעכט זיין דאנקבאר דאס גאנצע לעבען פאר זיין העלדענטאט און וועט מיט פארגעטערונג קניהען פאר איהם. און ער וועט דאס פאלקאם און אונבאגרענעם געוועלטיגען!... דערצו נאך האט ער א קורצע צייט פאר דעם ענדליך באשלאסען, נאך לאנגע איבערלעגונגען און ערוואַרטונגען, איינגאנצען צו ענדערן זיין קאריערע. און אריינטרעטען אין א גרעסערן ווירקונגס־קרייז און צוגלייך דער־מיט טאקע ביסלעכוויין איבערצוגעהן אין א העכערע געזעלשאפט, פון וועלכער ער האט שוין לאנג געטראכט מיט א זיסער תאוה... מיט איין ווארט, ע האט זיך באשלאסען צו פארזוכען פעטערבורג.

ער האט געוואוסט, אז מיט פרויען קען מען „זעהר און זעהר" פיעל געווינען. דער צויבער פון א רייצענדער, ארענטליכער און גע־בילדעטער פרוי קען אויף א וואונדערליכען אופן באשיינען זיין וועג, מאכען איהם א נאמען. באשאפען ארום איהם אנ'ארעאל... און אט איז אלץ צושטערט געווארען! דאס איצטיגע אומגעריכטע, מיאוסע פא־נאנדערגעהן זיך האט איהם געטראפען ווי א דונער. דאס איז געווען עפעס א מיאוס שפיצעל, א ווילדער אינזין! ער האט נאר איין הארלע

געמאַכט דעם אַנשטעל. ער האָט נאָך אַפילו קיין צייט ניט געהאַט זיך אויסצורײדן. ער האָט ניט מעהר ווי א שפּאַס געטאַן. א ביסעל אריין אין התלהבות — און ס'האָט זיך געענדיגט אַזוי ערנסט! סוף כל סוף האָט ער דאָך, אַפילו אויף זיין אופן, ליעב געהאַט דוניען. ער האָט שוין געוועלטיגט איבער איהר אין זיינע טרוימען — און פּלוצלונג!... ניין! מאָרגען און טאַקע מאָרגען מוז מען דאָס אַלץ ווידער צוריק־שטעלען, פאַרהײלען, פאַרריכטען. און דער עיקר — אַנלערנען דעם דאָזיגען חוצפּה'דיגען שנעק, וואָס איז אין אַלץ שולדיג. מיט א שמערצ־ליכען געפיהל האָט זיך איהם, אויך עפּעס אַזוי ווי ניט ווילענדיג, דער־מאָנט ראַזומיכין... איבריגענס אַבער האָט ער זיך אין דעם פּרט באַלד באַרוהיגט: „עס פעהלט מעהר ניט אָוועקצושטעלען אַזעלכען מיט איהם אויף איין ברעטעל!" אַבער אויב ער האָט אין דער אמת'ן פאַר עמיצען זעהר מורא געהאַט — איז דאָס געווען פאַר סווידריגײלאָוו'ן... מיט איין וואָרט, עס איז איהם פאַרגעשטאַנען א היבש ביסעל זאָרג און דאגות — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— —

— ניין, איך, איך בין שולדיג מעהר פאַר אַלעמען! — האָט דוניטשקע געזאָגט, אַרומנעהמענדיג און קושענדיג די מוטער. איך האָב מיך געלאָזט פאַרבלענדען פון זיין געלט. נאָר איך שווער דיר, מיין ברודער, — איך האָב עס אַפילו אין מיין זינען ניט געהאַט. ער זאָל זיין אַזא נידעריגער מענש. ווען איך וואָלט איהם פריהער דערקענט, וואָלט איך פאַר קיין זאַך אין דער וועלט זיך ניט געלאָזט פאַרבלענדען! באַשולדיג מיך ניט, ברודער!

— גאָט האָט אונז אויסגעלייזט! גאָט האָט אונז אויסגעלייזט!

— האָט פּולכעריאַ אַלעקסאַנדראָוונאַ געשטאַמעלט, אַבער עפּעס אַזוי ווי אומבאַוואוסטזיניג, גלייך ווי זי האָ נאָך ניט אינגאַנצען באַנומען אַלץ, וואָס ס'איז פאַרגעקומען.

אַלע האָבען זיך געפרעהט. אין פינף מינוט אַרום האָט מען שוין געלאַכט אַפילו. נאָר ווײלענווייז פלעגט דוניטשקע בלאַס ווערען און צונויפציהען די ברעמען, דערמאָנענדיג זיך אין דאָס פאַרגעקומענע. פּולכעריאַ אַלעקסאַנדראָוונאַ האָט זיך עס אַפילו גאָר ניט געקענט פאָר־שטעלען, אַז זי וועט אויך זיין צופרידען: דאָס פאַנאַנדערגעהן זיך מיט לוזשינען האָט זיך איהר ערשט אין דער פריה אויסגעוויזען פאַר א

שרעקליך אומגליק. ראַזומיכין איז גאָר געוועזן ענטציקט. ער האָט עס גאָר ניט געוואָגט אַרויסצוגעבען, אָבער ער האָט געציטערט ווי אין פי־בער. גלייך ווי אַ פינף־פודיגע משא וואָלט זיך איהם אַראָבגעקייקעלט פון האַרצען. איצט האָט ער דאָס רעכט אָוועקצוגעבען זיי זיין גאַנץ לעבען. דיענען זיי... און גלאָט וועד וויים וואָס איצט קען נאָך געשעהן! איבריגענס האָט ער נאָך מיט אַ גרעסערן פּחד געטריבען די ווייטערדיגע געדאַנקען און געציטערט פאַר זיין פאַנטאַזיע. אייז ראַס־קאָלניקאָוו אַליין און אַלץ געזעסען אויף דעמזעלבען אָרט. כמעט ווי פאַר׳מרה־שחורה׳ט און אַפילו אַביסעל צוטראַגען. ער, וואָס האָט זיך מעהר פאַר אַלעמען איינגעשטעלט, מען זאָל לוזשינגען ווייזען דעם וועג, האָט זיך עפּעס אַזוי ווי ווענינער פאַר אַלעמען אינטערעסירט מיט דעם. וואָס האָט זיך איצט געטראָפען. דוניען איז ניט־ווילענדיג איינגעפאַ־לען, אַז ער מוז נאָך אויף איהר אַלץ זיין זעהר בייז. און פולכעריא אַלעקסאַנדראָוונאַ האָט זיך צו איהם מיט שרעק צוגעקוקט.

— וואָס האָט דיר סווידריגייַלאָוו געזאָגט אַזוינס? — איז דוניא צו איהם צוגעגאַנגען.

— אַך, יאַ, יאַ! — האָט פולכעריא אַלעקסאַנדראָוונאַ אויסגע־שריען.

ראַסקאָלניקאָוו האָט אויפגעהויבען דעם קאָפּ.

— ער וויל ניט אַנדערש ווי שענקען דיר צעהן טויזענד רובל און דערביי האָט ער מיר אויסגעדריקט זיין פאַרלאַנג דיך צו זעהן נאָך אַמאָל אין מיין געגענוואַרט.

— צו זעהן! פאַר קיין זאַך אין דער וועלט ניט! — האָט פול־כעריא אַלעקסאַנדראָוונאַ אויסגעשריען. — און ווי האָט ער דאָס די העזה פאַרצולעגען איהר געלט!

דערנאָך האָט ראַסקאָלניקאָוו זיי איבערגעגעבען (גאַנץ טרוקען) דעם שמועס זיינעם מיט סווידריגייַלאָוו׳ן, דורכלאָזענדיג וועגען מאַר־פאַ פּעטראָוונאַס גייסטער. כדי זיך ניט אַריינצולאָזען אין איבריגע חקירות און פּיהלענדיג אַנ׳עקעל אַנצוהויבען אַ ווערכען ניט איז שמועס אויסער דאָס סאַמע נויטיגסטע.

— און וואָס האָסטו איהם געענטפערט? — האָט דוניא גע־פרעגט.

— אפריהער האָב איך איהם געזאָגט, אַז איך וועל דיר אַ וואָרט

ניט איבערגעבען. דאן האט ער מיר ערקלערט, אז ער וועט אליין, מיט אלע מיטלען, זעהן קריגען א צוזאמענקונפט. — ער האט מיר פארזיכערט, אז זיין ליידענשאפט צו דיר איז געווען א פארבלענדעניש און אז איצט פיהלט ער צו דיר קיין זאך ניט... ער וויל ניט, דו זאלסט חתונה האבען מיט לוזשינען... איבערהויפט אבער האט ער גערעדט פארדרעהט.

— ווי ערקלערסטו איהם אליין, ראדיא? וואס פאר אנ'איינדרוק האט ער אויף דיר געמאכט?

— איך בין זיך מודה, איך פארשטעה דא קיין זאך ניט גוט. ער לעגט דיר פאר צעהן טויזענד רובל, און אליין האט ער געזאגט, אז ער איז ניט רייך. דערצעהלט מיר, אז ער וויל ערגיץ אוועקפאהרען, און אין צעהן מינוט ארום פארגעסט ער, אז ער האט וועגען דעם גערעדט. און פלוצלונג טוט ער גאר א זאג, אז ער וויל חתונה האבען און אז מען רעדט איהם שוין א שידוך... געוויס איז ער עפעס אויסען, און גיכער פאר אלץ איז צו גלויבען, אז ער האט דערביי שלעכטע כונות. און צוריקריידענדיג שיקט זיך עפעס ניט, ער זאל אזוי נאריש צוטרעטען צו דער זאך, ווען ער זאל דערביי האבען אויף דיר שלעכטע כונות... נאטירליך האב איך איהם איינמאל פאר אלעמאל ענטזאגט, אין דיין נאמען, בנוגע צו די צעהן טויזענד רובל. בכלל האט ער זיך מיר אויסגעוויזען זעהר א מאדנער, און... אפילו... עפעס אזוי ווי מיט סימנים פון געריהרטקייט. אבער ס'קען זיין, אז איך האב געהאט א טעות: דאס איז אפשר פשוט א באזונדער סארט שווינדעל. מארפא פעטראוונאס טויט מאכט אויף איהם, דאכט זיך, אנ'איינדרוק...

— זאל זי האבען א ליכטיגען גן־עדן! — האט פולכעריא אלעקסאנדראוונא אויסגעשריען. — אייביג וועל איך פאר איהר גאט בעטען. אייביג! נו, וואס וואלט עם מיט אונז יעצט געווען, דוניא, אהן איהרע דריי טויזענד רובל! רבונו של עולם. זיי זענען דאך אונז ווי פון הימעל ארונטערגעפאלען! אך, ראדיא, היינט אין דער פריה איז דאך ביי אונז געבליבען סך־הכל דריי קארבען ביי לייב און זעעל, און אונזער גאנצע האפנונג איז געווען וואס גיכער ערגעץ צו פארזעצען דעם זייגער, אבי ניט צו נעמען ביי איהם, ביז וואנען ער וועט זיך אליין ניט שטויסען.

דוניא איז שוין עפעס צופיעל איבערראשט געווען פון סווידריגיילאווס פארשלאג. זי איז אלץ געשטאנען פארזונקען אין געדאנקען.

— ער האט אין זינען עטוואס שרעקליכעס! — האט זי שטיל ארויסגערעדט פאר זיך און האט זיך שיער ניט א צאפּעל געטאן.

ראסקאלניקאוו האט באמערקט איהר אונגעהויערן שרעק.

— מיר דאכט זיך, אז מיר וועט נאך איהם אויסקומען צו זעהן ניט איינמאל, — האט ער געזאגט צו דוניען.

— וועלען מיר איהם האלטען אויפ'ן אויג! איך וועל איהם אויפזוכען! — האט ראזומיכין ענערגיש אויסגעשריען. — כ'וועל קיין אויג ניט אראבנעמען! ראדיא האט עס מיר ערלויבט. ער האט מיר אליין פריהער געזאגט: „היט די שוועסטער". און איהר, אוודאטיא ראמאנאוונא, וועט עס מיר ערלויבען?

דוניא האט א שמייכעל געטאן און אויסגעשטרעקט איהם די האנט. אבער דער באזארגטער אויסדרוק איז ניט פארשוואונדען פון איהר געזיכט. פולכעריא אלעקסאנדראוונא האט אויף איהר געווארפען דערשראקענע בליקען: איבריגענס האבען די דריי טויזענד רובל זי קענטיג בארוהיגט.

אין א פערטעל שעה ארום זענען אלע געזעסען אין א לעבעדיגען שמועס. אפילו ראסקאלניקאוו, כאטש ער האט ניט מיטגערעדט, האט ער זיך דאך א געוויסע צייט אויך אויפמערקזאם צוגעהערט. געדרשנט האט ראזומיכין:

— צוליעב וואס אבער, צוליעב וואס זאלט איהר אוועקפאהרען!

— האט ער ווי בארוישט זיך צוגאסען אין א פלאם־פייערדיגער רעדע.

— און וואס וועט איהר טאן אין דעם קליינשטעדטעלע? און דער עיקר איז — דא זענט איהר אלע צוזאמען און זענט נויטיג איינער דעם אנדערן, — און, ווי נויטיג, לאזט זיך נאר דיענען! נו, כאטש א געוויסע צייט... און מיך נעהמט אריין אין דער צאהל פון אייערע פריינט, מאר א שותף, און איהר וועט שוין אלע זעהן, ס'אר א גרויס־ארטיג געשעפט מיר וועלען מאכען. הערט נאר, איך וועל דאס אייך געבען צו פארשטעהן מיט אלע פרטים — דעם גאנצען פלאן! נאך אין דער פריה, ווען ס'איז נאך גארניט געשעהן, האט זיך עס שוין מיר געטראגען אין קאפּ... אט וועגען וואס עס האנדעלט זיך דא: איך האב א פעטער (איך וועל אייך מיט איהם באקאנט מאכען: זעהר א צונג־לאזטער און זעהר א לייטישער אלטיטשקער!). האט דער דאזיגער פעטער טויזענד רובל קאפּיטאל, ער לעבט אבער פון זיין פענסיע און

נויטיגט זיך ניט. שוין דאָס אַנדערע יאָהר, אַז ער לאָזט מיר ניט רוהען. איך זאָל ביי איהם נעמען אָט די טויזענד רובל און איהם זאָל איך צאָהלען זעקס פּראָצענט. איך פאַרשטעה אָבער זיין מיין: עס ווילט זיך איהם פּשוט מיר אויסהעלפען; נאָר פאַראיאָהרען האָב איך ניט געדאַרפט. היי־יאָהר האָב איך נאָר ערוואַרט אויף זיין קומען און ביי מיר איז געבליבען, איך זאָל נעמען. דערנאָך וועט איהר געבען דעם אַנדער טויזענדער, פון אייערע דריי. און אויף דעם ערשטען פאַל איז עס איבערגענוג. און אָט אויף אַזאַ אופן מאַכען מיר שותפות. איז דאָך די קשיא, וואָס וועלען מיר אָבער טאָן דערמיט?

דאָ האָט ראַזומיכין זיך גענומען ענטוויקלען זיין פּלאַן און האָט זעהר פיעל געדרשנט וועגען דעם. אַז כמעט אַלע אונזערע בוכהענדלער און אַרויסגעבער האָבען גאָר אַ קנאַפּע השגה אין זייער סחורה, און דער־ריבער זענען זיי געוועהנליך טאַקע שלעכטע אַרויסגעבער: אין דער־זעלבער צייט אָבער ווערען די גוטע אויסגאַבען געקויפט און טראָגען פּראָצענט, אַפטמאָל גאַנץ היבש. אָט וועגען אַזאַ מין פערלאַג האָט דאָס ראַזומיכין געטראַכט: ער האָט שוין אַ יאָהר צוויי געאַרבייט אויף אַנדערע און האָט ניט שלעכט געקענט דריי אייראָפּעאישע שפּראַכען, ניט קוקענדיג דאַרויף, וואָס מיט אַ טאָג זעקס צוריק האָט ער געהאַט ראַסקאָלניקאָוו׳ן, אַז אין דייטש איז ער „שוואַך“, כדי איבעררייִדען איהם ער זאָל אָננעמען אַ העלפט פון דער איבערזעצונג און דריי רובל אַנ׳אוואַנס: און ער האָט דאַמאָלס געזאָגט אַ ליגען, און ראַסקאָלניקאָוו האָט געוואוסט אַז ס׳אַ ליגען.

— פאַרוואָס, פאַרוואָס זאָלען מיר עס אַרויסלאָזען פון אונזערע הענט, ווייבאַלד מיר באַזיצען איינס און די הויפּטמיטלען — אַנ׳אייגע־נעם קאַפּיטאַל? — האָט זיך ראַזומיכין צוקאָכט. — געוויס, מען דאַרף פיעל מיה אָנווענדען. ני, וועלען מיר אַרבייטען, איהר, אַוודאַ־מיאַ ראָמאַנאָוונאַ, איך, ראָדיאָן... אייניגע אויסגאַבען גיבען איצט אַ פיינעם פּראָצענט! און דער הויפּט יסוד פון דער אונטערנעמונג באַ־שטעהט דעריין, וואָס מיר וועלען וויסען וואָס איז באַזונדערס נויטיג צו איבערזעצען. מיר וועלען אי איבערזעצען, אי אַרויסגעבען, אי לער־נען זיך, אַלץ צוזאַמען. איצט קען איך זיין ניצליך, ווייל איך בין שוין געניט. שוין באַלד צוויי יאָהר, אַז איך דרעה זיך אַרום צווישען אַרויסגעבער, און ווייס וואָס ביי זיי אונטערן נאָגעל טוט זיך: זיי

טוען דאס ניט פון מצוה וועגן — איהר מעגט מיר גלויבען! און פארוואס זאל מען ארויסלאזען פון מויל א גוטען ביסען. פארוואס! איך אליין ווייס און האלט עס בסוד, פון א צוויי—דריי ווערק. אבער אזוינע, וואס פאר'ן געדאנק נאר אליין זיי איבערצוזעצען און ארויס־געבען קען מען נעמען צו הונדערט רובל פאר יעדעס בוך, און פאר איינעם וועל איך קיין פינף הונדערט רובל ניט נעמען, פאר'ן געדאנק. און וואס מיינט איהר, זאל איך ווען דערצעהלען, וועט ער נאך אפשר זיין אין א ספק, אזעלכע עם־הארצים! און וואס אנבעלאנגט דער געשעפטליכער זייט, דרוק, פאפיר, פארקויף, קענט איהר זיך שויז פארלאזען אויף מיר! איך בין קלאר אין אלע הינטערוועגען. מיר וועלען אנהויבען פון קליין און וועלען קומען צו גרויס, ווענינסטענס וועלען מיר חיונה האבען, און מיט דעם קרן וועלען מיר יעדענפאלס שטענדיג זיין זיכער.

ביי דוניען האבען די אויגען געגלאנצט.

— וואס איהר זאגט, איז מיר זעהר געפעלען, דמיטרי פראקא־פאיטש, — האט זי געזאגט.

— נאטירליך קען איך אין אזעלכע זאכען גארניט וויסען, — האט זיך אפגערופען פולכעריא אלעקסאנדראוונא, — ס'קען זיין ס'איז א גלייכע זאך, און צוריקריידענדיג דאס גוטע יאהר ווייסט עס. פארט א נייע זאך, מען קען ניט וויסען. געוויס, בלייבען דא מוזען מיר. באטש אויף א געוויסע צייט.

זי האט א קוק געגעבען אויף ראדיען.

— ווי מיינסטו, ליעבער ברודער? — האט דוניא געזאגט.

— איך מיין, אז ער האט א גוטען געדאנק, — האט ער געענט־פערט. — פארשטעהט זיך, וועגען א פירמע איז נאך צו פריה צו טראכטען, אבער א פינף—זעקס ביכער קען מען ווירקליך ארויסגעבען מיט א זיכערן ערפאלג. איך אליין ווייס פון א בוך, וואס וועט אהן א ספק זעהר גוט געהן. און וואס אנבעלאנגט דעם פונקט, צי ער וועט קענען אוועקשטעלען די זאך ווי געהעריג, איז וועגען דעם גאר ניטא וואס צו קלערען: ער פארשטעהט א געשעפט... איבריגענס, וועט נאך זיין גענוג צייט זיך צוזאמענצורעדען...

— הורראַ! — האט ראזומיכין אויסגעשריען — איצט ווארט־זשע אוויילע, דאַ איז פאראן א וואוינונג, טאַקע אין דעמזעלבען הויף,

ביי דעמזעלבען בעל־הבית, נאר א באזונדערע, מיט די נומערן איז זי ניט פארבונדען, מעבלירט און אין גלייכען געלט: פון דריי צימערן. אויף דערווייל וועט זיין גוט — דינגט זי. דעם זייגער וועל איך מארגען פארמשכונען און וועל ברייננען געלט, און עס וועט אלץ זיין אין דער בעסטער ארדנונג. און דער עיקר איז, איהר וועט אלע דריי קענען לעבען צוזאמען, מיט ראדיען אויך. וואוהין איז דאס, ראדיא?

— וואס הייסט, ראדיא, דו געהסט שוין אוועק? — האט פול־בעריא אלעקסאנדראוונא מיט א מין שרעק א פרעג געגעבען.

— אין אזא מינוט נאך! — האט ראזומיכין אויסגעשריען.

דוניא האט געקוקט אויפ׳ן ברודער מיט ניט־גלייבענדער פאר־וואנדערונג. אין די הענט האט ער געהאלטען דאס היטעל: ער האט זיך געקליבען אוועקצוגעהן.

— עפעס אזוי ווי איהר וואלט זיך קלייבען מיך באגראבען, אדער זיך אויף אייביג זעגנען, — האט ער מאדנע ארויסגערעדט.

גלייך ווי ער האט א שמייכעל געטאן, און גלייך ווי דאס איז עפעס קאר קיין שמייכעל ניט געווען.

— און צוריקקריידענדיג, ווער ווייס, אפשר זעהען מיר זיך טאקע דאס לעצטע מאל, — האט ער אומגערן א זאג געטאן.

ער האט דאס געהאט א טראכט געטאן פאר זיך, נאר ס׳האט זיך פון זיך אליין ארויסגערעדט אויף א קול.

— וואס איז דאס אבער מיט דיר? — האט די מוטער אויס־גערופען.

— וואוהין געהסטו, ראדיא? — האט דוניא עפעס מאדנע גע־פרעגט.

— אזוי, איך מוז געהן, — האט ער ניט־קלאר געענטפערט, גלייך ווי קווייקלענדיג זיך אין דעם, וואס ער האט געוואלט זאגען: אבער אויף זיין בלאסען געזיכט איז געלעגען עפעס א שטארע ענט־שלאסענהייט.

— איך האב אייך געוואלט זאגען... געהענדיג אהער... האב איך אייך געוואלט זאגען, מאמישי... און דיר, דוניא, אז פאר אונז וואלט געווען בעסער אויף א געוויסע צייט זיך צוצושיידען. איך פיהל מיך ניט גוט, איך בין ניט רוהיג... איך וועל שפעטער קומען, וועל אליין קומען, ווען... איך וועל קענען. איך געדענק אייך און האב אייך ליעב...

לאָזט מיך אליין! איך האָב עס אַזוי באַשלאָסען. נאָך פריהער... איך האָב עס אויף זיכער באַשלאָסען... וואָס עס זאָל מיט מיר ניט געשעהן, צי איך וועל אונטערגעהן אָדער ניט, וויל איך זיין אליין. פאַרגעסט מיך אינגאַנצען. אַזוי איז בעסער... ניט פרעגט זיך וועגען מיר פאַנאַנדער. ווען מען וועט דאַרפען, וועל איך אליין קומען אָדער... איך וועל אייך רופען. אפשר וועט נאָך אַלץ אויפגעלעבט ווערען! איצט אָבער, אויב איהר האָט מיך ליעב, זאָגט זיך פון מיר אָב... אַניט, וועל איך אייך פיינט קריגען. איך פיהל עס... זייט געזונט!

— מיין גאָט! — האָט פולכעריא אלעקסאַנדראָוונאַ אויסגעשריען.

סיי די מוטער סיי די שוועסטער זענען געווען אין גרעסטען שרעק: ראַזומיכין אויך.

— ראָדיאַ, ראָדיאַ! ווער מיט אונז גוט, מיר וועלען זיין ווי פריהער! — האָט די אָרימע מוטער אויסגעשריען.

ער האָט זיך לאַנגזאַם אויסגעדרעהט צו דער טהיר און האָט זיך לאַנגזאַם געלאָזט געהן פון צימער. דוניאַ האָט איהם אָנגעיאָגט.

— ברודער! וואָס האָסטו צו דער מאַמען! — האָט זי שטיל אַרויסגערעדט, מיט אַ בליק וואָס האָט געברענט פון אויפגעבראַכטקייט.

ער האָט אויף איהר אַ שווערען קוק געטאָן.

— נישקשה, איך וועל קומען, איך וועל קומען צו געהן! — האָט ער אַרויסגעשטאַמעלט מיט אַ האַלבען מויל, גלייך ווי ניט רעכט פאַרשטעהענדיג, וואָס ער וויל זאָגען, און איז אַרויס פון צימער.

— הארטהערציגער, בייזער עגאָאיסט! — האָט דוניאַ אויסגעשריען.

— ער איז משוגע, אָבער ניט האַרטהערציג! ער איז אַראָב פון זינען. זעהט איהר עס דען ניט? אויב אַזוי, זענט איהר האַרטהערציג!... האָט ראַזומיכין מיט היץ איהר איינגערוימט אין אויער אַריין, שטאַרק צונויפדריקענדיג איהר די האַנט.

— איך קום שוין צו געהן! — האָט ער אַ געשריי געגעבען צו דער אָבגעשטאַרבענער פולכעריא אלעקסאַנדראָוונאַ'ן, און איז אַרויס געלאָפען פון צימער.

ראַסקאָלניקאָוו האָט אויף איהם געוואַרט אין עק קאָרידאָר.

— איך האב אפריהער געוואוסט. אז דו וועסט ארויסלויפען.
— האט ער געזאגט. — קעהר זיך אום צו זיי און בלייב מיט זיי... מארגען זאלסטו אויך זיין מיט זיי... און שטענדיג. איך... וועל אפשר קומען... אויב איך וועל קענען. זיי געזונט!

און ניט געבענדיג איהם די האנט, איז ער אוועק פון איהם.

— אבער וואוהין איז עס: וואס ביסטו משוגע? וואס טוט זיך דאס מיט דיר? איז עס דען אזוי מעגליך!... האט געשטאמעלט ראזו־מיכין, וועלכער האט זיך אינגאנצען פארלארען.

ראסקאלניקאוו איז שטעהן געבליבען נאכאמאל.

— איינמאל פאר אלע מאל: זאלסט מיך קיינמאל וועגען קיין זאך ניט פרעגען. איך האב דיר ניט וואס צו ענטפערן... זאלסט ניט קומען צו געהן צו מיר. אפשר וועל איך קומען אהער... לאז מיך... אבער זיי זאלסטו ניט פארלאזען. פארשטעהסטו מיך?

אין קארידאר איז געווען פינסטער: זיי זענען געשטאנען נעבען לאמפ, ביי א מינוט האבען זיי זיך איינער דעם אנדערען שווייגענדיג אנגעקוקט. ראזומיכינען איז די דאזיגע מינוט געבליבען אויפ'ן גאנ־צען לעבען אין זכרון. ראסקאלניקאווס ברענענדיגער און שטארקער בליק איז מיט יעדער רגע אזוי ווי שטארקער געווארען, אריינגעדרונ־גען אין זיין נשמה, אין זיין מח. פלוצלונג האט ראזומיכין א ציטער געטאן, אזוי ווי עפעס זעלטזאמעס איז דורך צווישען זיי... עפעס א געדאנק האט זיך דורכגעגליטשט, גלייך ווי עפעס א וואונק; עטוואס שויעקליכעס, אומגעלומפערטעס און פלוצלינג פון ביידע זייטען פאר־שטאנענעס... ראזומיכין איז בלייך געווארען, ווי דער טויט.

— איצט פארשטעהסטו?! — האט ראסקאלניקאוו פלוצלונג גע־זאגט מיט א שמערצליך־פארקרימטען געזיכט. — קעהר זיך אום, געה צו זיי, — האט ער דאן צוגעגעבען, זיך האסטיג איבערגעדרעהט און האט פארלאזען דאס הויז.

איך וועל איצט ניט באשרייבען, וואס ס'האט זיך אין יענעם אווענד געטאן ביי פולכעריא אלעקסאנדראוונא'ן. ווי אזוי ראזומיכין איז צוריקגעקומען, ווי אזוי ער האט זיי געזעהן צו בארוהיגען, ווי אזוי ער האט זיך געשווארען, אז מען דארף ראדיען לאזען אברוהען. האט געשווארען, אז ראדיא וועט אונבאדינגט קומען, אלע טאג וועט ער קומען צו געהן, אז ער איז זעהר און זעהר צורודערט, אז מען דארף

איהם ניט אויפרייצען: ווי אזוי ער, ראזומיכין, וועט איהם אבהיטען, וועט איהם געפינען א גוטען דאקטאר, דעם בעסטען, א גאנצען קאנ־סוליום... מיט איין ווארט, פון דעם דאזיגען אבענט אן איז ראזומיכין ביי זיי געווארען א זוהן און א ברודער.

פערטער קאפיטעל.

און ראסקאלניקאוו האט זיך געלאזט גלייך צו דעם הויז ביים קאנאל, וואו סאניא האט געוואוינט. דאס הויז איז געווען אנ'אלטס, פון דריי שטאק און גרין געפארבט. ער האט קוים אויפגעזוכט דעם סטרוזש און האט פון איהם באקומען אונבאשטימטע אנווייזונגען, וואו עס וואוינט קאפערנאאומאוו דער שניידער. געפונען ענדליך אין א ווינקעל־הויף דעם ארויפגאנג די אייגגע און פינסטערע טרעפ, האט ער זיך אויפגעהויבען אויפ'ן צווייטען שטאק און איז ארויסגעקומען אין א גאלעריע, וואס האט איהם ארומגערינגעלט פון הויף צו. בלאנזשענדיג אין דער פינסטער און ניט פארשטעהענדיג, וואו קען דא אייגענטליך זיין דער אריינגאנג צו קאפערנאאומאוו'ן, האט ער דערהערט, ווי ס'האט זיך אין א טריט דריי פון איהם פלוצלונג געעפענט א טהיר: אינסטינקטיוו האט ער זיך פאר איהר אנגעכאפט.

— ווער איז דא? — האט אומרוהיג געפרעגט א פרויען־שטים.

— דאס בין איך... צו אייך, — האט ראסקאלניקאוו געענטפערט, און איז אריין אין א אונגעוועהנליכען קליינעם פאדערצימער.

אויף א דורכגעזעסענעם שטוהל איז דא געשטאנען א ליכט אין א צובויגטען מעשענעם לייכטער.

— דאס זענט איהר! א גאט! — האט סאניא שוואך אויסגע־רופען און איז געבליבען שטעהן ווי פארשטיינערט.

— ווי אזוי געהט מען עס אריין צו אייך? דורך דאנען?

און אויסמיידענדיג צו קוקען אויף איהר, איז ראסקאלניקאוו שנעל אריין אין צימער.

אין א מינוט ארום איז אריינגעקומען סאניא מיט א ליכט: זי האט אוועקגעשטעלט דאס ליכט און אליין איז זי געבליבען שטעהן

פאו איהם. איינגאנצעז צוטומעלט, אין א אונבאשרייבליכער אויפרעגונג און קענטיג דערשראקען פון זיין אומגעריכטען באזוך. פלוצלונג האט איהר בלאס געזיכט באקומען פארב, און טרעהרען האבען זיך איהר אזש געשטעלט אין די אויגען... איהר איז געווען אי ניט־גוט, אי מיאוס, אי זיס... ראסקאלניקאוו האט זיך שנעל אבגעקעהרט און האט זיך גע־זעצט אויף א שטוהל ביים טיש, מיט איין בליק האט ער א כאפ געטאן דאס צימער.

דאס איז געווען א גרויס צימער, אבער זעהר א נידריגס, דאס איינציג צימער וואס די קאפערנאאומאוום האבען פארדונגען. צו זיי אין וואוינונג האט געפיהרט א פארשלאסענע טהיר אין דער לינקער וואנט. אין דער געגענאיבערדיגער וואנט רעכטס איז געווען נאך א טהיר, שטענדיג פארשלאסען און פארהאקט. דארט איז שוין געווען אנ־אנדער דירה, אונטער אנ'אנדע נומער. סאניאס צימער האט אויס־געזעהן עפעס אזוי ווי א שטאל, האט געהאט די פארם פון א ניט גלייכען פיער־עק, און דאס האט איהם צוגעגעבען עטוואס העסליכעס. א וואנט מיט דריי פענסטער, וואס איז ארויסגעקומען צום קאנאל צו, האט איבערגעשניטען דאס צימער אזוי ווי אין דער קרים, און דערי־בער איז איין ווינקעל, זעהר א שארפער, אוועק ערגעץ אין דער טיעף. אזוי אז ביי דער שוואכער באלייכטונג האט מען איהם אפילו ניט גע־קענט גוט זעהן; דער אנדער ווינקעל ווידער איז שוין געווען צו אומ־געלומפערט טעמפ. אין דעם גאנצען גרויסען צימער איז כמעט גאר קיין מעבעל ניט געווען. אין ווינקעל רעכטס, איז געשטאנען א בעט: נעבען בעט, נעהענטער צו דער טהיר, א שטוהל. ביי דערזעלבער וואנט, וואו דאס בעט, הארט נעבען דער טהיר אין דער פרעמדער דירה אריין, איז געשטאנען א פראסטער אבגעהעבלעטער טיש, געדעקט מיט א בלויען טישטוך; נעבען טיש צוויי געפלאכטענע שטוהלען. ביי דער געגענאיבערדיגער וואנט, נאהענט צום שארפען ווינקעל, איז געשטא־נען א קליינער קאמאד פון פראסטען האלץ, אזוי ווי פארלארען אין דער פוסטקייט ארום איהם. אט דאס איז אלץ, וואס איז געווען אין דעם צימער. די געלבליכע, פארשמאדערטע און צוריסענע טאפעטען זענען שווארץ געווארען אין אלע ווינקלען; דא האט ווינטער געמוזט זיין פייכט און טשאדנע. דער דלות איז געלעגען אומעטום: אפילו דאס בעט האט ניט געהאט קיין פארהאנגלער.

שווייגענדיג האט סאָניא געקוקט אויף איהר גאסט, וועלכער האט אזוי אויפמערקזאם און אהן מחזקות באטראכט איהר צימער, און האט ענדליך כמעט אנגעהויבען צו ציטערן פאר שרעק, גלייך ווי זי וואלט שטעהן פאר'ן ריכטער, פון וועלכען עס הענגט אפּ איהר שיקזאל.

— איך בין שפּעט געקומען... שוין פארהאן עלף אזייגער? — האט ער געפרעגט, נאך אלץ ניט אויפהויבענדיג אויף איהר די אויגען.

— פאראן, — האט סאָניא ארויסגעשטאמעלט, — יא, יא פאר־האן! — האט זי פּלוצלונג אויסגעשריען, גלייך ווי אין דעם וואלט פאר איהר שטעקען דער איינציגער אויסוועג. — נאר־וואס האט ביים בעל־הבית דער זייגער געשלאגען... און איך האב אליין געהערט... פאראן!

— איך בין צו אייך געקומען א לעצטען מאל, — האט ראס־קאלניקאוו פארטגעזעצט מיט א פינסטערן טאן, הגם ער איז איצט געוועזן ערשט דאס ערשטע מאל. — איך וועל אייך שוין אפשר מעהר ניט זעהן...

— איהר... פאָהרט אוועק?

— איך וויים ניט... מארגען וועט אלץ באשלאָסען ווערען...

— וועט איהר אלזא מארגען ניט זיין ביי קאטערינא איוואנאוו־נא'ן? — האט סאָניא געפרעגט מיט א ציטערנדער שטים.

— איך וויים ניט... אלץ מארגען פריה... ניט דאס איז דער עיקר: איך בין געקומען אייך זאגען איין ווארט...

ער האט אויף איהר אויפגעהויבען זיין פארקלערטען בליק, און פּלוצלונג האט ער דערזעהן, אז ער זיצט און זי שטעהט נאך אלץ פאר איהם.

— וואס שטעהט איהר אבער? זעצט זיך, — האט ער ארויסגע־רעדט מיט א פּלוצלונג פארענדערטען, שטילען און פריינדליכען טאן.

זי האט זיך געזעצט. ער האט זי ביי א מינוט פריינדליך און כמעט ווי מיטליידיג באטראכט.

—ס'אר א דארינקע איהר זענט! און ס'אר א האנט איהר האט! אינגאנצען דורכזיכטיג. די פינגער ווי ביי א טויטער.

ער האט אנגענומען איהר האנט. סאָניא האט א שוואכען שמייכעל געטאן.

— איך בין שטענדיג געוועזן אזא, — האט זי געזאגט.

— אפילו ווען איהר האט געלעבט אין דער היים?

— יאָ.

— נו, יאָ, געווים אזוי! — האָט ער קורץ געענטפערט, און דיזער אויסדרוק פון זיין געזיכט און דער קלאַנג פון זיין שטים האָבען זיך פּלוצלונג ווידעראַמאָל פאַרענדערט.

ער האָט זיך נאָכאַמאָל ארומגעקוקט אויף אַלע זייטען.

— דאָס צימער האָט איהר געדונגען ביי קאַפּערנאַאומאָוו'ן?

— יאָ...

— — זיי וואוינען דאָרט, הינטער דער טהיר?

— יאָ... זיי האָבען אויך אַזאַ צימער.

— אַלע אין איין צימער?

— אין איין צימער.

— איך וואָלט ביינאַכט מורא געהאַט צו זיין אין אייער צימער — האָט ער ערנסט באַמערקט.

— מיינע בעלי־בתים זענען זעהר גוטע, זעהר פריינדליכע, — האָט סאָניאָ געענטפערט, נאָך אַלץ אזוי ווי ניט געקומען צו זיך און זיך ניט באַרעכענענדיג. — און דאָס גאַנצע מעבעל, און אַלצדינג... אַלצדינג איז זייערע, און זיי זענען זעהר גוטע, און די קינדער קומען צו מיר אָפט צו געהן...

— די זאַהיקעס מיינט איהר דאָס?

— יאָ... ער זאַהיקעוועט זיך און איז אַ הינקעדיגער, און זיין ווייב אויך... זי אייגענטליך ווענינער, זי קען נאָר ניט שאַרף ארויס־ריידען די ווערטער. זי איז זעהר אַ גוטע, און ער איז אַ געוועזענער פּאַרובאָק, און קינדער האָבען זיי זיבען... זאַהיקעוועט זיך נאָך דער עלטסטער אַליין, און די איבריגע זענען גלאַט קראַנקע... אָבער זיי זאַהיקעווען זיך ניט... פון וואַנען ווייסט איהר דאָס פון זיי? — האָט זי צוגעגעבען עטוואָס פאַרוואונדערט.

—אייער פאָטער האָט מיר דאַמאָלס אַלץ דערצעהלט. ער האָט מיר אַלץ דערצעהלט וועגען אייך... און אויך וועגען דעם, ווי איהר זענט זעקס אַ זייגער אַוועקגעגאַנגען, און ניין זענט איהר צוריקגע־קומען, און וועגען דעם, ווי קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ איז געשטאַנען נעבען אייער בעט אויף די קניה.

סאָניאָ האָט זיך צוטומעלט.

— איך האָב איהם היינט אזוי ווי געזעהן, — האָט זי ניט־

זיכער ארויסגעפליסטערט.

— וועמען ?

— דעם פאטער. איך בין געגאנגען אין גאס, דארטען. אויפ'ן ראג, נאך א זייגער ניין, ערשט ער געהט אזוי ווי פאראויס : און ווירקליך פונקט ווי ער זאל דאס זיין. איך האב שוין געוואלט ארייננגעהן צו קאטערינא איוואנאוונא'ן...

— איהר האט שפאצירט.

— יא, — האט סאניא קורץ ארויסגעפליסטערט, זיך ווידער צרטומלענדיג און ארבלאזענדיג דעם קאפ.

— קאטערינא איוואנאוונא פלעגט דאך אייך שיער ניט שלאגען. ווען איהר האט נאך געלעבט ביים פאטער ?

— אך, ניין, וואס רעדט איהר, וואס רעדט איהר דאס, ניין ! — האט אויף איהם סאניא א קוק געגעבען מיט א מין שרעק זאגאר.

— אלזא האט איהר זי ליעב ?

— וועמען ? זי ? ווי־זשע—דען ? — האט סאניא שמערצליך אויסגעשריען, פלוצלונג פארלייגענדיג פיינליך די הענט. אך, ווען איהר וואלט זי... ווען איהר וואלט נאר וויסען. זי איז דאך גאר ווי א קינד... איהר מח איז דאך גאר ווי געריהרט... פון צרות, אבער זי איז דאך געווען אזא קלוגע... אזא גרויסמוטיגע... אזא גוטע ! איהר ווייסט גארנישט, גארנישט... אך !

סאניא האט דאס ארויסגערעדט ווי אין פארצווייפלונג, אויפגערעגט און ליידענדיג, און ברעכענדיג מיט די הענט. איהרע בלייכע באקען האבען זיך איצט ווידער אנגעצונדען, אין די אויגען האט זיך אוועקגעלעגט שמערץ און פיין. ס'איז געווען קענטיג, אז מען האט אין איהר שרעקליך פיעל אנגעריהרט, אז איהר האט זיך שרעקליך געוואלט עפעס ארויסגעבען. זאגען, זיך אנגעהמען. עפעס אנאונערזעטיגטעם ליידען, אויב מען קען זיך אזוי אויסדריקען, האט זיך פלוצלונג אבגעשפיגעלט אויף אלע איהרע געזיכטס־ציגע.

— געשלאגען ! אך, וואס רעדט איהר דאס ! גאט מיינער, געשלאגען גאר ! און אפילו אז זי האט מיך געשלאגען, טא איז וואס ! נו, טא איז וואס ? איהר ווייסט גארניט, גארניט... זי איז אזוי אומגליקליך, אך, אזוי אומגליקליך : און א קראנקע... זי זוכט יושר... זי איז א ריינע. זי גלויבט אזוי, אז אין אלץ מוז זיין יושר, און זי פאדערט...

און איהר מעגט זי פייניגען, וועט זי דאך ניט באגעהן קיין אומרעכט. זי זעהט אליין ניט, אז ס'קען ניט זיין, אלעס ביי די מענשען זאל זיין מיט יושר, און זי ווערט אויפגערייצט... ווי א קינד! זי איז מיט יושר, זי איז מיט יושר!

— אבער וואס וועט מיט אייך זיין?

סאניא האט איהם פרעגענדיג אנגעקוקט.

זיי זענען דאך אנגעוויזען אויף אייער הילף. אמת, פריהער זענען זיי אויך געלעגען אויף אייערע פלייצעס, און דער געשטארבענער פלעגט נאך צו אייך קומען בעטען אויף א שנאפס. נו, אבער וואס וועט דאס איצטער זיין?

— איך וויים ניט — האט סאניא אומעטיג געזאגט.

— זיי וועלען דארט בלייבען?

— איך וויים ניט, זיי זענען אויף יענער דירה שולדיג: נאר די בעל־הבית'טע האט היינט געזאגט, אז זי וועט זיי ארויסווארפען. און קאטערינא איוואנאוונא זאגט, אז זי וויל אליין דארט קיין איין מינוט אפילו ניט בלייבען.

— וואס זשע איז עס מיט איהר אזוי די גרויסקייט? זי בויט אויף אייך?

— אך, ניין, רעדט ניט אזוי!... מיר לעבען אלע אינאיינעם.

— איז סאניא ווידער אויפגערעגט און זאגאר אויפגערייצט געווארען. פונקט ווי עס וואלט אין כעס ווערען א קאנאריקעל אדער עפעס אנ'אנדער קליין פייגעלע. — און וואס זאל זי טאן? נו, וואס זאל זי טאן, וואס? — האט זי געפרעגט מיט היץ און אויפרעגונג. — און וויפיעל טרעהרען האט זי היינט פארגאסען, וויפיעל טרעהרען! דער מח ריהרט זיך איהר, איהר האט עס ניט באמערקט? זי געהט אראב פון זינען: דא איז זי ווי א קליין קינד אויסער זיך, אז אלץ זאל מארגען זיין לייטען גלייך: פארבייסענס, דאס, יענץ... דא ברעכט זי די הענט, שפייט מיט בלוט, וויינט, הויבט זיך פלוצלונג אן צו שלאגען מיט'ן קאפ אין וואנט, ווי אין פארצווייפלונג. דערנאך בארוהיגט זי זיך ווידער, זי האפט אלץ אויף אייך: זי זאגט, אז איהר זענט איצט איהר העלפער און אז זי וועט ערגעץ לייהען א ביסעל געלט און וועט אוועקפאהרען צו זיך אין שטאדט, מיט מיר, און וועט עפענען א פאנסיאָן פאר אנשטענדיגע מיידלעך, און מיך וועט זי מאכען פאר אנ'

אויפזועהערין, און ס'וועט ביי אונז אוועקגעהן גאר א ניי, שעהן לעבען. און זי קושט מיך, האלזט מיך, טרייסט מיך, און זי גלויבט דאך אזוי אין די אלע פאנטאזיעס! נו, קען מען דען זי נעהמען איבעררייר־דען? און אליין וואשט זי היינט דעם גאנצען טאג, שייערט, מאכט אין ארדנונג, אליין ארייגעטראגען די וואש־מולטער אין צימער אריין, מיט איהרע שוואכינקע קרעפטען. קוים געקענט אבכאפען דעם אטעם און א פאל געטאן אויפ'ן בעט; אדער מיר זענען גאר מיט איהר גע־גאנגען אין דער פריה אין די האלעס, קויפען שיכלעך פאר פאליטש־קען און לענען, ווייל זייערע שיך זענען אינגאנצען צופאלען געווארען. האט ביי איהר נים געסטייעט קיין געלט, זעהר פיעל ניט געסטייעט. און זי האט דאך אויסגעקליבען אזעלכע קליינינקע שיכלעך, דען זי האט געשמאק, איהר ווייסט ניט... האט זי זיך אין קראם אזוי פאנאנ־דערגעווייגט, פאר די קרעמער אין די אויגען, וואס ס'האט איהר געלט געפעהלט... אך, ס'איז געווען אזא צער צוצוקוקען...

— נו, אויב אזוי, קען מען פארשטעהן, וואס איהר... לעבט אזוי.

— האט ראסקאלניקאוו מיט א ביטערן שמייכעל געזאגט.

— און איהר האט דען קיין צער ניט? קיין רחמנות ניט? — איז סאניא ווידער אנגעפאלען. — איהר האט דאך אליין אוועקגע־געבען דאס לעצטע. איך וויים, איידער איהר האט נאך וואס געזעהן. אבער ווען איהר זאלט געווען אלעס זעהן, א, גאט! און וויפיעל מאל, וויפיעל מאל פלעג איך זי ברייגגען צו טרעהרען! אט פאראכטאגען נאך! ווען איז מיר! איגגאנצען מיט א וואך פריהער פאר זיין טויט. איך בין זיך באגאנגען אכזריות'דיג! און וויפיעל מאל.) וויפיעל מאל פלעג איך עס אזוי טאן. אך, דעם גאנצען טאג האב איך ניט געקענט דערמאהנען אהן הארצוועהטאג!

סאניא האט ריידענדיג אזש מיט די הענט פארבראכען, פאר שמערצען פון דער ערינערונג.

— איהר זענט דאס אכזריות'דיג!

— יא, איך, איך! איך בין דאמאלס געקומען, — אהט זי וויי־טער דערצעהלט וויינענדיגערהייט, — און דער געשטארבענער זאגט צו מיר: „לייען מיר עפעס פאר, סאמינא, זאגט ער, מיר טוט עפעס וועה דער קאפ, לייען מיר פאר... אט איז דאס ביכעל", עפעס א ביכעל האט ער געקריגען ביי איהם, ביי אנדריי סעמיאנאוויטש לעבעזיאט־

ניקאָוו, ער וואוינט דערביי טאקע. ער פלעגט אלץ קריגען אזוינע לאַ־בעדיגע ביכלעך. זאג איך: „מיר איז צייט צו גייןʺ. און האָב ניט געוואָלט לייענען, און אריין בין איך צו זיי איבערהויפּט כדי צו ווייזען קע.קאטערינא איוואַנאָוונא׳ן מיינע קראגעלעך: מיר האָט ליזאַוועטא די טענטלערין געבראכט קראגעלעך און מאַנקעטלעך, זעהר ביליג, שעני־קע, נייאינקע, אין קווייטען. זענען זיי קאטערינא איוואַנאָוונא׳ן זעהר געפעלען געוואָרען: זי האָט אָנגעמאָסטען און א קוק געטאָן אין שפּי־געל, זענען זיי איהר זעהר און זעהר געפעלען געוואָרען: „שענק מיר, סאָניא, זיי אוועק, זאָגט זי, איך בעט דיךʺ. „איך בעט דיךʺ — אזוי האָט זי געזאָגט און ס׳האָט זיך איהר אזוי געוואָלט. אָבער צו וואָס וועט זי זיי אָנטאָן? גלאַט אזוי: ס׳האָט זיך איהר נאָר דער־מאָנט אַמאָליגע גליקליכע צייט. זי קוקט זיך אין שפּיגעל, קלייבט נחת, און קיין שום קליידער האָט זי ניט, קיין שום זאכען, שוין מי יודע וויפיעל יאָהרען! און זי וועט קיינמאָל ביי קיינעם גאָרניט בע־טען: א שטאָלצע, גיכער וועט זי אליין אָבגעבען דאָס לעצטע. אָבער איצט האָט זי יאָ געבעטען, — אזוי שטאַרק איז עס איהר געפעלען געוואָרען! און מיר איז עס געווען אַנ׳עבירה אָבצוגעבען, זאָג איך, וואָס דאַרפט איהר דאָס, קאטערינא איוואַנאָוונא? אזוי טאקע געזאָגט — וואָס דאַרפט איהר דאָס? דאָס האָט מען איהר שוין געוויס ניט גע־טאָרט זאָגען! זי האָט אויף מיר אזא קוק געגעבען, און ס׳איז איהר אזוי שווער געוואָרען, וואָס איך האָב איהר ענטזאָגט, אזוי שווער. און ס׳איז געווען אזא צער צוצוקוקען... ניט צוליעב די קראגעלעך איז עס איהר שווער געוואָרען, נאָר פאַרוואָס איך האָב איהר אָבגעזאָגט, איך האָב געזעהן. אך, איך וואָלט אזוי, דאַכט זיך, איצט וועלען אלץ אומקעהרען, אלץ ווידער גוט מאַכען, אלע יענע ווערטער צוריקנעה־מען... וועה, וועה... נאָר עט!... אייך איז עס דאָך אלץ איינס!

— איהר האָט געקענט ליזאַוועטען, די טענטלערין?

— יאָ... וואָס איז, איהר האָט זי דען אויך געקענט? — האָט סאָניא איבערגעפרעגט, אביסעל פאַרוואונדערט.

— קאטערינא איוואַנאָוונא האָט שווינדזוכט, און זעהר א שווע־רער פאָרם: זי וועט באַלד שטאַרבען, — האָט ראַסקאָלניקאָוו גע־זאָגט נאָך א קליינעם שווייגען און ניט ענטפערנדיג אויף סאָניאַס פראַגע.

— אך, ניין, ניין, ניין!

און סאניא האט איהם אינסטינקטיוו אנגעכאפט פארביידע הענט, גלייך ווי זי וואלט זיך ביי איהם בעטען, אז ניין.

— ס'איז דאך אבער נאך בעסער, אז זי וועט שטארבען.

— ניין, ניט בעסער, ניט בעסער, גאר ניט בעסער! — האט זי איבערגע'חזר'ט דערשראקען און אונבאוואוסטזיניג.

— און וואס וועט זיין מיט די קינדער, וואו וועט איהר זיי דאן אהינטאן, אויב ניט צו אייך?

— אך, איך וויים אליין ניט! — האט סאניא אויסגעשריען כמעט פארצווייפעלט און זיך געכאפט פאר'ן קאפ.

עס איז געווען קענטיג, אז דער דאזיגער געדאנק איז שוין איהר אליין פיעל־פיעל מאל ארויפגעקומען; ער האט איהם נאר אויפגע־וועקט און צושראקען.

— נו, און ווי איז אז איהר וועט קראנק ווערען איצט, בעת קאַ־טערינא איוואנאוונא לעבט נאך, און מען וועט אייך אוועקפיהרען אין הקדש, נו, וואס וועט דאמאלס זיין? — האט ער אהן רחמנות גערעדט ווייטער.

— אך, וואס רעדט איהר, וואס רעדט איהר! דאס קען דאך ניט זיין!

און א שרעקליכע אימה האט פארצויגען סאניאס געזיכט.

— פארוואס עפעס קען ניט זיין? — האט ראסקאלניקאוו פארטגעזעצט מיט א שטיינערנעם שמייכעל. — איהר האט דאך מיט גאט קיין קאנטראקט ניט געשריבען! איז וואס וועט מיט זיי דא־מאלס זיין? זיי וועלען מיטן' גאנצען פעקעל אוועקגעהן אויפ'ן גאס, זי וועט הוסטען און בעטלען, און וועט זיך קלאפען מיט'ן קאפ אין וואנד, אזוי ווי היינט, און די קינדער וועלען וויינען... און דערנאך וועט זי פאלען אין גאס, וועט מען זי אוועקפיהרען אין צירקעל אריין, אין הקדש, זי וועט שטארבען, און די קינדער...

— אך, ניין!... גאט וועט עס ניט דערלאזען! — האט זיך ענד־ליך ארויסגעריסען פון סאניאס צונויפגעקלעמטער ברוסט.

זי האט זיך צוגעהערט, קוקענדיג אויף איהם מיט געבעט און צונויפלעגענדיג די הענט אין א שטומען בעטען, גלייך ווי פון איהם וואלט זיך עס אלץ געווענדט.

ראסקאלניקאוו האט זיך אויפגעשטעלט און גענומען גהן אויף און אפ איבער'ן צימער. ס'איז אריבער ביי א מינוט, סאניא איז גע־שטאנען, אראפגעלאזט די הענט און דעם קאפ און טיעפסטען שמערץ.

— און אפשפארען קען מען ניט? אפלעגען אויף שלעכטע ציי־טען? — האט ער געפרעגט, פלוצלונג שטעהן בלייבענדיג פאר איהר.

— ניין, — האט סאניא ארויסגעפליסטערט.

— פארשטהעט זיך אז ניין! האט איהר עס אבער געפרובט? — האט ער צוגעגעבען שיער ניט מיט שפאט.

— געפרובט.

— איז עס ניט געגאנגען! נו, יא, ס'פארשטעהט זיך! וואס איז דא פארהאן וואס צו פרעגען.

און ער האט ווידער גענומען גהן הין און צוריק איבער'ן צי־מער. ס'איז אריבער נאך ביי א מינוט.

— ניט אלע טאג קריגט איהר עס?

סאניא האט זיך פארלארען נאך מעהר ווי פריהער, און די פארב האט זיך איהר ווידער געשטעלט אין די באקען.

— ניין, — האט זי קוים ארויסגעפליסטערט מיט א פיינליכער אנשטרענגונג.

— מיט פאלימשקען וועט מסתמא אויך זיין דאס איינענע, — האט ער פלוצלונג א זאג געטאן.

— ניין! ניין! עס קען ניט זיין! ניין! — האט סאניא ווי א פאר־צווייפעלטע הויך אויסגעשריען, גלייך ווי מען וואלט זי מיט א מעסער געטראפען. — גאט, גאט וועט ניט דערלאזען אזא שרעקליכע זאך!...

— אנדערע דערלאזט ער דאך יא.

— ניין, ניין! גאט וועט זיי באשיצען, גאט!.. — האט זי איר־בערגע'חזר'ט, ניט צו וויסען וואס מיט איהר טוט זיך. ראסקאלניקאוו האט זיך צולאכט און א קוק געגעבען אויף איהר.

סאניאס געזיכט האט זיך פלוצלונג שרעקליך פארענדערט: עס האט גענומען צוקען און קראמפען. מיט אן אויסדריקליכען פארוואורף האט זי אויף איהם א קוק געטאן, געוואלט עפעס זאגען, נאר זי האט גאר'ניט געקענט אויסריידען, און פלוצלונג האט זי זיך ביטער־ביטער

פונאנדערגעוויינט, דאס געזיכט פארשטעלט מיט די הענט.

— איהר זאגט, ביי קאטערינא איוואנאוונא'ן ריהרט זיך דער מח; ביי אייך אליין ריהרט זיך דאך דער מח, — האט ער געזאגט נאך א קורצען שווייגען.

עס איז אריבער פינף מינוט. ער איז אלץ געגאנגען הין און צוריק, שווייגענדיג און ניט קוקענדיג אויף איהר. ענדליך צוגעגאנגען צו איהר; זיינע אויגען האבען געפונקעלט. ער האט זי אנגענומען מיט ביידע הענט פאר די אקסלען און אריינגעקוקט אין איהר וויינענדיג געזיכט. זיין בליק איז געווען א טרוקענער, א שטארקער, א שארפער, זיינע ליפען האבען שטארק געציטערט... פלוצלונג האט ער זיך האסטיג געגעבען א בויג אנידער און צופאלענדיג צו דער ערד, האט ער א קוש געטאן איהר פוס. סאניא איז פון איהם אין שרעק אפגעשפרונגען ווי פון א משוגענעם. און ער האט ווירקליך אויסגעוויזען ווי אן עכטער משוגע'נער.

— וואס איז מיט אייך, וואס טוט איהר דאס? פאר מיר קניהען! — האט זי ארויסגעשטאמעלט בלאס ווערענדיג, און ס'האט איהר פלוצלונג שטארק־שטארק פארקלעמט דאס הארץ.

ער האט זיך גלייך אויפגעהויבען.

— ניט פאר דיר האב איך געקניהט, פאר דעם גאנצען מענשליכען ליידען האב איך געניהט, — האט ער עפעס ווילד ארויסגערעדט און איז אב צום פענסטער. — הער, — האט ער צוגעגעבען, צוגעהענדיג ווידער צו איהר אין א מינוט ארום, — פריהער האב איך געזאגט איינעם א באליידיגער, אז ער איז ניט ווערט זיין מינדסטען נאגעל... און אז יאך האב היינט געטאן מיין שוועסטער א גרויסען כבוד, אוועקזעצענדיג זי נעבען דיר.

— אך, וואס האט איהר דאס זיי געזאגט! און פאר איהר אין די אויגען? — האט סאניא דערשראקען אויסגעשריען, — זיצען מיט מיר! ס'א כבוד! איך בין דאך אבער... ניט קיין עהרליכע... אך, וואס האט איהר דאס געזאגט!

— ניט מחמת דיין ניט־עהרליכקייט און זינד האב איך דאס געזאגט וועגען דיר, נאר צוליעב דיין גרויס ליידען. און אז דו ביסט א גרויסע זינדיגעריז, איז דאס ריכטיג, — האט ער צוגעגעבען מיט התלהבות, — און מעהר פאר אלץ ביסטו דערפאר א זינדיגעריז, וואס

דו האסט זיך אומזיסט געטויט און זיך מפקיר געווען. אך, דאס איז דאך שרעקליך! דאס איז דאך שרעקליך, וואס דו לעבסט אין דעם דאזיגען שמוץ, וועלכען דו האט אזוי פיינט, און אין דערזעלבער צייט ווייסטו עס דאך אליין (מען דארף נאר די אויגען עפענען), אז דערמיט העלפסטו קיינעם ניט און קיינעם ראטעוועסטו פון קיין זאך ניט! און ענדליך זאגט מיר, — האט ער ווילד און אויסער זיך אויס־געשריען, — ווי אזוי קען עס אין דיר שטימען אזא שאנד און אזא שמוץ צוזאמען מיט אזעלכע הייליגע געפיהלען? עס וואלט דאך גע־ווען ריכטיגער, טויזענד מאל ריכטיגער און קליגער מיט'ן קאפ גלייך אין וואסער אריין און מיט איינמאל אנ'ענדע מאכען!

—און מיט זיי וואס וועט דאן זיין? — האט סאניא שוואך געפרעגט, און האט אויף איהם ליידענדיג א קוק געטאן, אבער אין דערזעלבער צייט האט זי זיך אזוי ווי גאר ניט פארוואונדערט פון זיין עצה.

ראסקאלניקאוו האט אויף איהר א מאדנעם קוק געגעבען.

ער האט אלץ איבערגעלייענט אין איין בליק איהרען. הייסט עס, האט זי שוין ווירקליך אליין געהאט אזא מחשבה. עס קען זיין, אז זי האט שוין פיעל מאל און ערנסט אין פארצווייפלונג געטראכט, ווי אזוי צו מאכען איינמאל א סוף, און אויף אזוי פיעל ערנסט, אז איצט האט זי זיך שוין כמעט ניט פארוואונדערט איבער זיין עצה. זי האט אפילו ניט באמערקט די אכזריות פון זיינע ווערטער (די באדייטונג פון זיינע פארוואורפען און דעם באזונדערן בליק זיינעם אויף איהר שאנד האט זי נאטירליך אויך ניט באמערקט, און ער האט עס פאר־שטאנען). אבער ער האט פאלקאם באגריפען, מיט וואס פאר אנ'אונ־געהויערן וועהטאג האט איהר אויסגעמאטערט, און שוין לאנג, דער געדאנק וועגען איהר ניט־עהרליכער און שענדליכער לאגע. וואס זשע, וואס זשע האט עס געקענט, — האט ער געטראכט, — ביז איצט אבהאלטען זי פון איהר באשלוס צו מאכען איינמאל אנ'ענדע? און ערשט דאן האט ער פאלקאם באנומען, וואס עס האבען פאר איהר באטייט די דאזיגע ארימע, קליינע קינדער־יתומים, און די דאזיגע אומגליקליכע האלב־משוגענע קאטערינא איוואנאוונא, מיט איהר שווינדזוכט און קלאפען זיך קאפ אן וואנט.

אבער פונדעסטוועגען איז איהם פארט געווען קלאר. אז סאניא

מיט איהר כאראקטער און מיט דער ענטוויקלונג. וואס זי האט דאך פארט אין א געוויסער מאס באקומען, האט פאר קיין פאל ניט גע־קענט בלייבען אין אזוינע אומשטענדען. פאר איהם איז פארט גע־בליבען א פראגע, ווי אזוי האט זי עס אזא לאנגע צייט געקענט בלייבען אין אזא לאגע און איז ניט אראב פון זינען. אויב זי האט שוין ניט געהאט דעם מוט זיך אריינצואווארפען אין וואסער? געוויס האט ער פארשטאנען, אז סאניאס לאגע איז א צופעליגע ערשיינונג אין דער געזעלשאפט, כאטש אפילו צום אומגליק ניט קיין איינצעלנע און ניט קיין אויסשליסליכע, אבער גראד די דאזיגע צופעליגקייט, די דאזיגע געוויסע ענטוויקלונג, איהר גאנץ פריהערדיגם לעבען האבען זיך, דאכט זיך, געקענט טויטען ביים ערשטען טריט אויף דעם דאזיגען שענדליכען וועג. וואס האט זי אלזא אונטערגעהאלטען? דאך ניט די זינד? די דאזיגע גאנצע שאנדע האט זי קענטיג באריהרט נאר מעכאניש: די אמת'ע זינד האט נאך קיין טראפען ניט ארייג־געלאזט אין איהר הארץ: ער האט דאס געזעהן: זי איז געשטאנען פאר איהם קלאר און אפען...

„איהר בלייבען דריי וועגען — האט ער געטראכט — אדער אריינווארפען זיך אין קאנאל אריין, אדער אריינפאלען אין משוגעים־הויז, אדער... אדער גאך אריינשליידערען זיך אין זנות, וואס פאר'־סמ'ט דעם מח און פארשטיינערט דאס הארץ".

פון דעם לעצטען געדאנק האט איהם געעקעלט מעהר ווי פון אלע, אבער ער איז שוין געווען א סקעפטיקער, ער איז געווען יונג, אבסטראקט און דעריבער אויך הארטהערציג, און דארום האט ער ניט געקענט ניט גלויבען, אז דער לעצטער אויסוועג, דאס הייסט זנות, איז צו ערווארטען גיכער פאר אלע.

„ניט־שוין זשע אבער זאל דאס אמת זיין, — האט ער אויסגע־שריען פאר זיך, — וועט דען אויך דאס דאזיגע באשעפעניש, וואס האט נאך אין זיך די ריינקייט פון דער נשמה, באוואוסטזיניג זיך אריינציהען אין דעם דאזיגען שמוציגען, עקעלהאפטען זומפ? האט זי דען שוין אנגעהויבען אריינגעצויגען צו ווערען און האט זי עס נאר דערפאר געקענט ביז איצט אויסהאלטען, ווייל די שאנד קומט שוין ביי איהר ניט אויס אזוי עקעלהאפט? ניין, ניין, דאס קען ניט זיין! — האט ער געשריען אזוי ווי פריהער סאניא. — ניין, פון קאנאל האט

איהר ביז איצט אָבגעהאַלטענע דער געדאַנק וועגען די זינד, און זיי. יענע... און אויב זי איז ביז איצט ניט אַראָב פון׳ם זינען... אָבער וועט זאָגט עס, אַז זי איז שוין ניט אַראָב פון זינען? איז זי דען ביים גע־זונטען פאַרשטאַנד? קען מען דען אַזוי ריידען, ווי זי רעדט! קען מען דען ביים געזונטען פאַרשטאַנד אַזוי טענה׳ן, ווי זי? קען מען דען אַזוי זיצען איבערן אָבגרונט, פּונקט איבער דער שמוציגער גרוב, וואו־הין זי ווערט שוין אַריינגעשלעפּט, און מאַכען מי טדי הענט, און פאַר־שטעקען די אויערן, ווען מען רעדט איהר פון דער געפאַהר? וואָס מיינט זי, אפשר וואַרט זי נאָר אויף אַ נס? געוויס איז עס אַזוי. איז דען דאָס אַלץ ניט קיין סימנים פון משוגעת?״

פאַר׳עקשנ׳ט איז ער געבליבען שטעהן ביי דעם דאָזיגען גע־דאַנק. דער דאָזיגער אויסוועג איז איהם זאָגאַר געפעלען געוואָרען פיעל מעהר, ווי אַלע אַנדערע. ער האָט זי גענומען אויפמערקזאַמער צו באַטראַכטען.

— בעטסטו עפּעס אָפט צו גאָט, סאָניא? — האָט ער זי אַ פרעג געגעבען.

סאָניא האָט געשוויגען. ער איז געשטאַנען נעבען איהר און גע־וואַרט אויף איהר ענטפער.

— וואָס וואָלט איך עס געוועזען אָהן גאָט? — האָט זי שנעל, ענערגיש אַרויסגעפּליסטערט, פּלוצלונג אַ בליץ טוענדיג אויף איהם מיט די אויפגעשטראַהלטע אויגען, און האָט שטייף איהם אַ דריק געטאָן די האַנט.

„נו, אוודאי אַזוי, איך האָב עס געוואוסט פריהער!״ איז איהם איינגעפאַלען.

— און וואָס טוט דיר גאָט דערפאַר? — האָט ער געפרעגט, דערגעהענדיג ביי איהר ווייטער.

סאָניא האָט לאַנג געשוויגען, גלייך ווי זי וואָלט ניט געקענט ענטפערן. איהר שוואַכינקע ברוסט האָט זיך געוויגט פון אויפרע־גונג.

— שווייגט! פרעגט ניט! איהר זענט ניט ווערט... האָט זי פּלוצלונג אַ געשריי געגעבען, קוקענדיג אויף איהם שטרענג און מיט צאָרן.

„אוודאי איז עס אַזוי! אוודאי איז עס אַזוי!״ האָט ער פאַר־

עקשנ'ט געחזרט פאר זיך.

—אלץ טוט ער! — האט זי שנעל ארויסגעפליסטערט, ווי־דער אראבלאזענדיג דעם קאפ.

„אט איז דער אויסוועג! אט איז די ערקלערונג פון דעם אויס־וועג", האט ער ביי זיך באשלאסען, באטראכטענדיג זי מיט גיריגען אינטערעס.

מיט א נייעם, מאדנעם, כמעט פיבערהאפטען געפיהל האט ער זיך איינגעקוקט אין דאס בלייכע, דארע און נים־רעגעלמעסיגע געזיכט, אין די שטילע, בלויע אויגען, וועלכע קענען אויפבליצען מיט אזא פייער, מיט אזא פרום־שטרענגען ענערגישען געפיהל, אין דאס קליינע קערפערל, וואס האט נאך געציטערט פון אויפגעבראכטקייט און צארן, און דאס אלעס האט זיך איהם וואס אמאל אויסגעוויזען אלץ מאדנער, כמעט ווי אונמעגליך.

אויפ'ן קאמאד איז געלעגען עפעס א בוך. געהענדיג הין און צוריק איבערן צימער, האט ער עס איטליכס מאל באמערקט; איצט האט ער עס גענומען און א קוק געגעבען. דאס איז געווען דאס נייע טעסטאמענט אין רוסישער איבערזעצונג. דאס בוך איז געווען אלט, אבגעניצט, אין א לעדעראיינבונד.

— ווי קומט עס אהער? — האט ער צו איהר א געשריי געגעבען איבערן צימער.

זי איז נאך אליי געשטאנען אויף דעמזעלבען ארט, דריי טריט ווייט פונ'ם טיש.

—מען האט עס מיר געבראכט. — האט זי געענטפערט אזוי ווי געגען ווילען און ניט קוקענדיג אויף איהם.

— ווער האט געבראכט?

— ליזאוועטא האט געבראכט, איך האב זי געבעטען.

„ליזאוועטא! מאדנע!" האט ער געטראכט.

אלעס ביי סאניען איז איהם עפעס געווארען וואס ווייטער אלץ מאדנער און וואונדערליכער, מיט יעדער ווייל, ער האט צוגעטרא־גען דאס בוך צום ליכט און דאס גענומען בלעטערן.

— וואו איז דא געווען לאזאר'ן? — האט ער פלוצלונג גע־פרעגט.

סאניא האט אריינגעשרויפט די אויגען אין דער ערד און ניט

געגנטפערט. זי איז געשטאַנען עטוואָס מיט א זייט צום טיש.

— ווענען לאַזארם תחית המתים וואו שטעהט דאָ? געפין מיר עס, סאָניא.

זי האָט אויף איהם א קוק געגעבען עטוואָס פון א זייט.

— ניט דאָרט זוכט איהר... אין דעם פערטען עוואַנגעליום... האָט זי שטרענג ארויסגעפליסטערט, זיך ניט צורוקענדיג צו איהם.

— מיש אויף און לייען דאָס מיר דורך, — האָט ער געזאָגט. זיך אנידערגעזעצט, אנגעלעהנט זיך מיט די איילענבויגענס אן טיש. אונטערגעשפאַרט דעם קאָפּ מיט די הענט, און ארייגעשפיזט זיין פינסטערן בליק אין א זייט, גרייט זיך צוצוהערען.

מיט חשד אויסגעהערט ראַסקאַלניקאָוום מערקווירדיגען פאַרלאַנג, איז סאָניא אונענטשלאָסען צוגעטראָטען צום טיש און גענומען דאָס בוך.

— איהר האָט דען ניט געלעזען? — האָט זי געפרעגט, א קוק טוענדיג אויף איהם איבערן טיש פון אונטער די ברעמען.

איהר שטים האָט געקלונגען אלץ שטרענגער און שטרענגער.

— שוין לאַנג... ווען איך האָב זיך נאָך געלערט לייען!

— און אין קלויסטער האָט איהר עס ניט געהערט?

— איך... בין ניט געגאַנגען. און דו געהסט אָפט?

— נ—ניין, — האָט סאָניא ארויסגעפליסטערט.

ראַסקאַלניקאָוו האָט א שמייכעל געטאָן.

— איך פאַרשטעה... וועסטו מאָרגען, הייסט עס, אויך ניט געהן אהין, בעת מען וועט דאָס פאָטער מקבר זיין?

— כ'וועל געהן. פאַראַכטאָגען בין איך אויך געווען... איך האָב געהאַלטען א מעסע.

— נאָך וועמען.

— נאָך ליזאַוועטען. מען האָט זי גע'הרג'עט מיט א האַק.

זיינע נערווען זענען וואָס ווייטער אלץ איפגערייצטער געוואָרען. דער קאָפּ האָט אנגעהויבען זיך צו דרעהען.

— דו ביסט געווען גוט באַפריינדעט מיט ליזאַוועטען?

— יאָ... זי איז געווען מיט גערעכטיגקייט... זי פלעגט קומען... זעלטען... מען פלעגט ניט קענען... מיר פלעגען צוזאַמען לעזען און... ריידען. זי וועט זעהן גאָט.

מאַדנע האָבען איהם געקלונגען די דאָזיגע אויסגעלייענטע ווער־טער, און ווידעראַמאָל א ניים: עפּעס געהיימע באַגעגענישען מיט ליזאַוועטען, זיי זענען ביידע געווען משוגענע.

„דו וועסט נאָך אליין דאָ אויך ווערען משוגע, ס'איז אנשטע־קענד!" איז איהם איינגעפאַלען.

— לייען, — האָט ער פּלוצלונג אויסגעשריען באַפעהלעריש און אויפגערייצט.

סאָניא האָט זיך אלץ געקוויינקעלט. דאָס האַרץ האָט איהר גע־קלאַפּט. עפּעס האָט זי ניט געוואַגט צו לייענען פאַר איהם. כמעט מיט שמערצען האָט ער געקוקט אויף „דער אומגליקליכער משוגענער".

— וואָס דאַרפסט איהר עס? איהר גלויבט דאָך ניט?... האָט זי שטיל ארויסגעפּליסטערט, שווער אָטעמענדיג.

— לייען! איך וויל אזוי! — האָט ער זיך איינגעשפּאַרט. — גישקשה פאַר ליזאַוועטען פלעגסטו דאָך לייענען.

סאָניא האָט געעפענט דאָס בוך און אויפגעמישט דעם אָרט. די הענט האָבען איהר געציטערט, — די שטים האָט זיך איהר אָבגעהאַקט. צווייטמאָל האָט זי אָנגעהויבען און האָט אלץ ניט געקענט ארויסמיידען דאָס ערשטע וואָרט.

„און ס'איז קראַנק געווען איינער לאַזאַר פון בעטהאַניען"... האָט זי ענדליך מיט אנשטרענגונג ארויסגעבראַכט. נאָר פּלוצלונג פון דעם דריטען וואָרט אָן האָט איהר שטים אויפגעקלונגען און זיך אָבגעריסען. אזוי ווי א צו שטאַרק אָנגעצויגענע סטרונע. עס האָט איהר פאַר־כאַפּט ביים אָטעם און ס'איז געוואָרען איינג אין ברוסט.

ראַסקאָלניקאָוו האָט טיילווייז פאַרשטאַנען, פאַרוואָס סאָניא האָט זיך ניט געקענט באַשליסען צו לייענען פאַר איהם, און וואָס מעהר ער האָט עס פאַרשטאַנען, אלץ האַרבער און אויפגערעגטער האָט ער געפאָדערט, זי זאָל לייענען. ער האָט צו גוט פאַרשטאַנען, ווי שווער ס'איז איהר איצט געווען ארויסצוגעבען און צו ענטפּלעקען איהר גאַנצען „א י ד". ער האָט פאַרשטאַנען, אז די דאָזיגע גע־פיהלען זענען ווירקליך געווען איהר שטענדיגער לאַנגאַניגער ס ו ד, אפשר נאָך פון קינדווייז אויף, נאָך אין דער פאַמיליע, נעבען דעם אומגליקליכען פאָטער און פון צרות משוגענער שטיפמוטער, צווישען הונגעריגע קינדער, מיאוסע געשרייען און קללות. אין דערזעלבער

צייט אָבער האָט ער איצט ערפאַהרען, און אויף זיכער ערפאַהרען. אַז כאָטש זי האָט אפילו געליטען, און שרעקליך מורא געהאַט פאַר עפּעס, קלייבענדיג זיך איצט צו לייענען. נאָר צוגלייך דערמיט האָט זי אַליין שמערצליך געוואָלט לייענען ניט קוקענדיג אויפ'ן גאַנצען צער און אויף אַלע שרעקען, און לייענען דוקא פאַר איהם. ער זאָל הערען, און דוקא איצטער, — וואָס עס זאָל שפּעטער דערפון ניט אַרויסקומען!... ער האָט דאָס געלעזען אין איהרע אויגען, פאַר־שטאַנען פון איהר התלהבות'דיגער אויפרעגונג!... זי האָט זיך גע־שטאַרקט, באַהערשט די פאַרקלעמונג פון איהר שטימע, וואָס האָט איבערגעהאַקט איהר לייענען אין סאַמע אָנהויב, און האָט גענומען ווייטער לייענען דאָס עלפטע קאַפּיטעל פון יאָהאַנס עוואַנגעליום, ביז זי איז צוגעקומען צו דעם 19טען פסוק.

דאָ איז זי ווידער שטעהן געבליבען, פיהלענדיג פאַרשעמט, אַז איהר שטימע וועט ווידער אָנהויבען צו ציטערן און וועט זיך אָב־האַקען... נאָר זי האָט אַזוי ווי מיט וועהטאָג אָבגעכאַפּט דעם אָטעם און האָט שאַרף און מיט קראַפט געלייענט ווייטער, גלייך ווי זי וואָלט זיך הויך אויף אַ קול מתודה זיין.

באַלד איז זי ווידער שטעהן געבליבען, האַסטיג אויפגעהויבען אויף איהם די אויגען, האָט זיך אָבער שנעל באַהערשט און אָנגעהוי־בען ווייטער צו לייענען. ראַסקאָלניקאָוו איז געזעסען און אונבאַ־וועגליך צוגעהערט, זיך ניט אַ קעהר געבענדיג, אָנגעשפּאַרט מיט די איילענבויגענס אָן טיש און קוקענדיג אין אַ זייט.

אַז זי איז צוגעקומען צו דעם 32טען פסוק, האָט זיך ראַסקאָל־ניקאָוו אָבגעקעהרט צו איהר און זי אין גרויס אויפרעגונג באַטראַכט. אַהאַ, אַזוי איז דאָס טאַקע! זי האָט שוין אינגאַנצען געציטערט אין אַ ווירקליכען, אמת'ן פיבער. ער האָט זיך דערויף געריכט. זי איז איצט צוגעקומען צו דער שטעל, וואו עס האָט זיך גערעדט וועגען דעם ער־האָבענעם און אונערהערטען וואונדער, און אַ געפיהל פון גרויסער ענטציקונג האָט זי דורכגענומען. איהר שטים האָט גענומען קלינגען ווי מעטאַל: טריאומף און פרייד האָבען געקלונגען אין איהר שטים און געשטאַרקט זי. די שורות האָבען זיך איהר גענומען מישען, ווייל אין די אויגען איז איהר געוואָרען דונקעל, זי האָט אָבער געקענט אויף אויס־ווייניג, וואָס זי האָט געלייענט. ביי דעם לעצטען פסוק „האָט דען

דער, וואס האט אויפגעמאכט דעם בלינדען די אויגען, ניט געקענט"...

— האט זי היים און ליידענשאפטליך, מיט א געזונקענער שטים, איבערגעגעבען די ספקות, פארווירפען און לעסטער־ווערטער פון דעם ניט־גלויבענדען, בלינדען פאלק, וואס וועט אין א מינוט ארום, ווי פון א דונער געטראפען, פאלען צו דער ערד, וועט יאמערן און וועט וועז־רען גלויביג... „און ע ר, ע ר — וואס איז אויך פארבלענדט און ניט־גלויביג — ער וועט אויך באלד דערהערען, ער וועט אויך גלויביג ווערען, יא, יא! באלד וועט עס געשעהן, אין דעם אויגענבליק טאקע" האט זיך איהר פארגעשטעלט, און זי האט געציטערט פון פריידיגער ערוואַרטונג.

און זי האט ווייטער געלייענט הויך און מיט התלהבות, ציטערנדיג און שוידערענדיג, גלייך ווי זי וואלט אליין זיין ביי דעם גרויסען נס. און אז זי איז געקומען צו די ווערטער „דאן האבען פיעל פון פאלק, דערזעהענדיג דעם נס, וואס ער האט געטאן, איינגעגלויבט אין איהם". האט זי מעהר שוין ניט געקענט לייענען, פארמאכט דאס בוך און איז אויפגעשטאנען פונ׳ם שטוהל.

— אלץ וועגען לאזארס תחיית המתים, — האט זי ארויסגע־פליסטערט שארף און אבגעהאקט, און איז געבליבען שטעהן אונבאַ־וועגליך, אבגעקעהרט אז א זייט, ניט וואגענדיג און גלייך ווי שעמענ־דיג זיך אויפצוהויבען אויף איהם די אויגען. דער פיבער האט נאך אלץ געמאכט ציטערן איהרע גליעדער. דאס ליכטעל האט שוין לאנג געהאלטען אין אויסגעהן אין דעם קרומען לייכטער און האט קארג באלייכטען אין דעם דאזיגען ארימען צימער דעם מערדער און די זונה, וועלכע זענען זיך אזוי זעלטזאם צוזאמענגעקומען ביים לייע־נען דאס אייביגע בוך. עס איז אריבער א מינוט פינף אדער מעהר.

— איך בין געקומען ריידען מכח א ענין, — האט ראסקאלניקאוו הויך און אנגערוקט פלוצלונג ארויסגערעדט, איז אויפגעשטאנען און צוגעגאנגען צו סאניען.

זי האט אויף איהם שווייגענדיג אויפגעהויבען די אויגען. דער בליק זיינער איז געווען מאדנע שטרענג און עפעס א ווילדע ענט־שלאסענהייט האט ארויסגעקוקט פון איהם.

— איך האב היינט אוועקגעווארפען מיינע אייגענע, — האט ער געזאגט — די מוטער און די שוועסטער. איך וועל צו זיי איצט

ניט געהן איך האָב דאָרט מיט אַלץ צוריסען.

— וואָס איז — האָט סאָניא געפרעגט ווי צוטומעלט.

די פריהערדיגע באַגעגעניש מיט זיין מוטער און שוועסטער האָבען אויף איהר איבערגעלאָזט אַ אונגעוועהנליכען איינדרוק, וועלכען זי האָט אפילו אַליין ניט געקענט דייטליך באַגרייפען. די ידיעה וועגען דעם פאַנאַנדערגעהן זיך האָט זי אויסגעהערט כמעט ווי מיט אַנ׳אימה.

— איצט האָב איך נאָר דיך אַליין, — האָט ער צוגעגעבען. — לאָמיר געהן צוזאַמען... איך בין געקומען צו דיר, מיר זענעןביידע פאַרשאָלטענע, וועלען מיר ביידע געהן!

זיינע אויגען האָבען געבליצט. „ער זעהט אויס ווי משוגע!" האָט שוין איצטער סאָניא געטראַכט.

— וואוהין געהן? — האָט זי מיט שרעק געפרעגט, און ניט ווילענדיג אָבגעטראָטען אויף צוריק.

— וואָס קען איך וויסען? איך וויים נאָר, אַז אויף איין וועג. דאָס וויים איך אויף זיכער, — און גענוג! מיר האָבען איין ציעל!

זי האָט אויף איהם געקוקט און גאָרנישט פאַרשטאַנען. זי האָט נאָר פאַרשטאַנען, אַז ער איז שרעקליך אונענדליך אומגליקליך.

— קיינער פון זיי וועט גאָרנישט פאַרשטעהן, אַז דו וועסט ריידען צו זיי, — האָט ער פאָרטגעזעצט. — אָבער איך האָב דיך פאַרשטאַנען. איך דאַרף דיך האָבען. דעריבער בין איך צו דיר געקומען.

— כ׳פאַרשטעה ניט... האָט סאָניא אַרויסגעפּליסטערט.

— וועסט שפּעטער פאַרשטעהן. האָסטו דען געטאָן ניט דאָס איינענע וואָס איך? דו האָסט אויך עובר געווען... האָסט געפונען אין זיך אַ כח איבערצוטרעטען. דו האָסט זיך אַליין געטויט, דו האָסט אומגעבראַכט אַ לעבען... ד י י ן א י י ג ע נ ע ם (דאָס איז אַלץ איינס!). דו וואָלסט געקענט לעבען מיט גייסט און פאַרשטאַנד. און דער סוף דיינער וועט זיין ערגעץ אין אַ פינסטערן געסעל... אָבער די וועסט ניט קענען אויסהאַלטען, און אויב דו וועסט בלייבען אַליין, וועסטו אַראָב פון זינען, אַזוי ווי איך. דו ביסט שוין איצט אויך אַזוי ווי אַ פאַרריקטע; אַלזאָ דאַרפען מיר געהן צוזאַמען, אויף איין וועג. קום!

— צו וואָס? צו וואָס איז דאָס אַלץ! — האָט סאָניא אַרויס־

גערעדט, מאדנע אויפגערעגט און צורודערט פון זיינע ווערטער.

— צו וואס? ווייל ווייטער אזוי לעבען טאר מען ניט! אט פאר־וואס! מען דארף דאס סוף כל סוף באטראכטען זיך ערנסט און אפען ניט וויינען ווי א קינד און שרייען, אז גאט וועט ניט דערלאזען. נו, וואס וועט זיין, אויב מען וועט דיך אין דער אמת׳ן מארגען אוועק־פיהרען אין שפיטאל אריין? יענע איז ביים קלארען זינען און איז אין דער ערד, זי וועט באלד שטארבען, און די קינדער? וועט דען פאַ־ליטשקע ניט געהן פארלארען? האסטו דען ניט געזעהן דאַ קיין קינ־דער אויף די ראגען, וועלכע די מוטערס שיקען ארויס בעטען נדבות? איך פלעג דערגעהן, וואו די דאזיגע מוטערס וואוינען און אין וואסערע אומשטענדען זיי לעבען. די קינדער קענען דארט ניט בלייבען מעהר קיין קינדער, דארט איז מען צו זיבען יאהר אויסגעלאסען און גנבים. און די קינדער ווענען דאך דאס ריינע אומשולדיגע, מען דארף זיי ווארעמען און ליעבען, זיי זענען די צוקונפט פון דער מענשהייט...

— אבער וואס טוט מען, וואס טוט מען? — האט סאניא נער־חזרט מיט א היסטערישען געוויין, ברעכענדיג די הענט.

— וואס טוט מען? צוברעכען וואס מען דארף, איינמאל פאר אלעמאל, און שוין! און נעמען אויף זיך דעם יאך פון ליידען! וואס? דו פארשטעהסט ניט? וועסט דערנאך פארשטעהן... פריי־הייט און מאכט, דער עיקר איז מאכט! איבער אלע ציטערנדע ברואים און איבערן גאנצען מילבען־נעסט!... אט דאס איז דאס ציעל! זאלסט עס געדענקען! דאס איז מיין עצה דיר אין דיין וועג! אפשר רייד איך מיט דיר דאס לעצטע מאל. אויב איך וועל מארגען ניט קומען, וועסטו אליין געוואהר ווערען ווענען אלצדינג, און דאן זאלסטו דער־מאנען מיינע איצטיגע ווערטער, און ווען עס איז, אין א צייט ארום, נאך א רייה פון יאהרען, וועט דיך דאס לעבען אפשר פארטייטשען מיינע איצטיגע ווערטער. אויב אבער איך וועל מארגען קומען, וועל איך דיר זאגען, ווער עס האט נע׳הרג׳עט ליזאוועטא׳ן. זיי געזונט!

סאניא האט מיט׳ן גאנצען קערפער א ציטער געטאן פאר שרעק.

— וואס איז, איהר ווייסט דען, ווער עס האט נע׳הרגעט? — האט זי געפרעגט, שוידערנדיג פאר אימה און ווילד קוקענדיג אויף איהם.

— איך ווייס און וועל זאגען... דיר, מעהר ניט ווי דיר אליין.

איך האב דיך אויסגעקליבען. איך וועל ניט קומען צו דיר בעטען קיין מחילה, איך וועל פשוט אויסזאגען. איך האב דיך לאנג אויסגעקליבען כדי צו זאגען עס דיר, נאך דאמאלס, ווען דער פאטער האט דערצעהלט וועגען דיר, און ווען ליזאוועטא האט געלעבט. איז דאס מיר איינגעפאלען. זיי געזונט. די האנט גיב מיר ניט. מארגען!

ער איז ארויס. סאניא האט אויף איהם געקוקט ווי אויף א פארריקטען: נאר זי איז אליין אויך געוועזען ווי משוגע און האט דאס געפיהלט. דער קאפ האט איהר געשווינדעלט. „גאט מיינער! ווי קען ער עס וויסען, ווער ס'האט גע'הרג'עט ליזאוועטא'ן? וואס האבען באטייט די דאזיגע ווערטער? דאס איז שרעקליך!" אבער איז דערזעלבער צייט איז איהר דער געדאנק ניט ארויפגעקומען אויפ'ן זינען. פאר קיין פאל ניט! פאר קיין פאל ניט!... א, ער מוז זיין שרעקליך אומגליקליך!... ער האט אוועקגעווארפען די מוטער און שוועסטער. פארוואס? וואס איז עס געשעהן? און וואס האט ער עם איז זינען? וואס האט ער דאס איהר געזאגט? ער האט איהר א קוש געטאן דעם פוס און געזאגט... געזאגט (יא, ער האט דאס דייטליך געזאגט), אז אהן איהר קען ער שוין ניט לעבען... א, גאט!"

אין פיבער און קאשמאר האט סאניא פארבראכט די גאנצע נאכט. דא פלעגט זי אויפשפרינגען, וויינען, ברעכען די הענט, דא פלעגט זי ווידער אריינפאלען אין א פיבערהאפטען שלאף, און איהר האט זיך געחלומט פאליטשקע, קאטערינא איוואנאוונא, ליזאוועטא, דאס לייענען פון עוואנגעליום און ער... ער, מיט'ן בלאסען געזיכט, מיט די ברענענדיגע אויגען... ער קושט איהר די פיס, ער וויינט... א, גאט!

הינטער דער טהיר רעכטס, הינטער דערזעלבער טהיר, וואס האט אבגעשיידט סאניאס וואוינונג פון גערטרודא קארלאוונא רעסליכס וואוינונג, איז געווען א צווישען־צימער, וואס איז שוין לאנג געשטאנען ליידיג, האט געהערט צו מאדאם רעסליכס דירה און האט געזאלט פארדונגען ווערען. ווייל וועגען דעם זענען געווען ארויסגעהאנגען צעטלען אויף די טויערן און אנגעקלאפט פאפירלעך אויף די פענסטער, וועלכע זענען ארויסגעקומען צום קאנאל. סאניא איז פון לאנג אן געוואהנט געווען צו האלטען דאס דאזיגע צימער פאר ניט־באוואוינט. אין דער אמת'ן אבער איז די גאנצע צייט געשטאנען

ביים טהיר אי דעם לײדיגען צימער הערד סווידריגײלאוו און האט זיך צוגעהערט מיט אנ׳איינגעהאלטענעם אטעם. אז ראסקאלניקאוו איז ארויס, איז ער א ווײלע נאך געבליבען שטעהן, האט זיך באטראכט, איז אריבער אויף די שפיץ פינגער צו זיך אין צימער, וואס איז גע־לעגען הינטער דעם לײדיגען צימער, האט גענומען א שטוהל און שטי־לערהייט איהם צוגעטראגען סאמע צו דער טהיר, וועלכע האט גע־פיהרט אין סאניאס צימער אריין. דער שמועס האט זיך איהם אויס־געוויזען אינטערעסאנט און פיעל־באדייטענד, און ס׳איז איהם זעהר און זעהר געפעלען געווארען, — אויף אזוי פיעל געפעלען געווארען, אז ער האט אפילו דעם שטוהל אריבערגעטראגען, כדי ער זאל ווייטער, מארגען, א שטייגער, ווידער ניט דארפען אבשטעהן א גאנצע שעה אויף די פיס: ער האט זיך געמאכט וואס באקוועמער, כדי צו האבען א פאלשטענדיגען פארגניגען, אין אלע הינזיכטען.

פינפטער קאפיטעל.

אז ראסקאלניקאוו איז אויף מארגען, פונקט עלף דעם זייגער, אריינגעקומען אין צירקעל אריין, אין דער אבטיילונג פון דעם פריס־טאוו פאר קרימינאל־ענינים, און האט געבעטען מעלדען וועגען זיך פארפירי פעטראוויטש׳ן, האט איהם שטארק געוואונדערט, וואס מען לאזט איהם אזוי לאנג ווארטען: עס איז אריבער גוטע צעהן מינוט, איידער מען האט איהם אריינגערופען. נאך זיין ערווארטונג אבער האט מען זיך, דאכט זיך, געדארפט אן איהם אנכאפען גלייך ווי ער איז אריין. אנשטאט דעם איז ער געשטאנען אין דעם פארצימער, מענשען זענען געגאנגען און איהם פארבייגעגאנגען, און זיי האבען זיך אויף איהם גארניט אומגעקוקט. אין דעם אנדער צימער, וואס האט אויס־געזעהן ווי א קאנצעלאריע, זענען געזעסען עטליכע שרייבער און הא־בען געשריבען, און ס׳איז געווען קענטיג, אז קיין איינער פון זיי האט ניט געהאט דעם מינדסטען באגריף אפילו, ווער און וואס אזיינס איז ראסקאלניקאוו? אומרוהיג און מיט חשד האט ער זיך ארומגעקוקט ארום זיך: צי איז דא ניטא ארום איהם כאטש איין שומר, אדער

עפּעס אַ געהוים אויג, וואָס לויערט אויף איהם. ער זאָל ניט אוועקגעהן. אָבער ס'איז גאָרניט געווען צו באַמערקען: ער האָט נאָר געזעהן קאַנצעלאַרישע, קליינליך־פאַרזאָרגטע פּנים'ער, פאַרשיידענע פּערזאָנען. און ער איז קיינעם פון זיין גאָרניט אָנגעגאַנגען: פון זייערטוועגען האָט ער זיך געקענט געהן געזונטערהייט וואוהין ער וואָלט נאָר אַליין וועלען. אַלץ פעסטער און פעסטער איז אין איהם געוואָרען דער געדאַנק, אַז ווען יענער געהיימניספאָלער מענש, וואָס האָט אויף איהם נעכטען אַנגעוואָרפען אַזאַ אימה, יענער גייסט. וואָס איז אויסגעוואַקסען פון אונטער דער ערד, וואָלט אין דער אמת'ן אַלץ געוואוסט און אַלץ געזעהן — וואָלט מען דען איהם, ראַסקאָלניקאָוו'ן, געלאָזט איצט אַזוי שטעהן און רוהיג וואַרטען? און וואָלט מען אויף איהם דען גלאָט געוואַרט דאָ ביז עלף דעם זייגער, ביז וואַנען איהם אַליין וועט וואוילגעפעלען צו קומען? עס האָט אויסגעוויזען, אַז אָדער יענער מענש האָט נאָך גאָרניט געמסרט, אָדער... אָדער ער ווייס גלאָט גאָרניט און אַליין, מיט זיינע אויגען האָט ער גאָרניט געזעהן (און ווי אַזוי האָט ער טאַקע געקענט זעהן?) אַלזאָ, הייסט עס, איז דאָס אַלעס, וואָס איז מיט איהם נעכטען געשעהן, געווען טאַקע ווידער ניט מעהר ווי אַ פיקציע, אַ גוזמא פון זיין אויפגערייצטער און קראַנקער פאַנטאַזיע. די דאָזיגע מיינונג האָט זיך שוין אפילו נעכטען, אין דער צייט פון די שטאַרקסטע זאָרגען, אומרוהיגקייט און פאַרצווייפלונג, גענומען אין איהם באַפעסטיגען. איבערגעטראַכט איצט דאָס אַלעס און גרייטענדיג זיך צו אַ נייעם קאַמף, האָט ער פּלוצלונג דערפיהלט, אַז עס טרייסעלט איהם, — און ער איז אַזש אויפגעבראַכט געוואָרען פון דעם געדאַנק, אַז דאָס ציטערט ער אויס שרעק פאַר דעם פאַרהאַסטען פּאָרפירי פּעטראָוויטש'ן. שרעקליכער פון אַלץ איז איהם געווען זיך ווידער צו טרעפען מיט דעם דאָזיגען מענשען: ער האָט איהם געהאַסט אָהן אַ שיעור, אָהן אַ ברעג, און האָט זאָגאָר מורא געהאַט, דער דאָזיגער האַס זאָל איהם ווי עס איז ניט אַרויסגעבען. און אַזוי גרוים איז געווען זיין אויפגעבראַכטקייט, אַז עס האָט איהם גלייך אויפגעהערט צו טרייסלען: ער האָט באַשלאָסען אַריינצוגעהן מיט אַ קאַלטער און פרעכער מינע און האָט זיך געגעבען אַ וואָרט וואָס מעהר שווייגען, זיך אַריינקוקען און אַריינהערען און וועניגסטענס כאָטש דאָסמאָל גובר זיין די ניט נאָרמאַל

אויפגערייצטע נאַטור זיינע. אין דער דאָזיגער ווײַלע האָט מען איהם אריינגערופען צו פאָרפירי פעטראָוויטש'ן.

עס האָט זיך ארויסגעשטעלט, אז פאָרפירי פעטראָוויטש איז געווען דאָן איינער אליין ביי זיך אין קאַבינעט. דער קאַבינעט איז געווען ניט גרויס און ניט קליין: געשטאַנען א ביוראָ, א שראַנק אין א ווינקעל און עטליכע שטוהלען, — אלץ איז געווען „קאַזיאָנע" מעבעל, פון געל־פּאָלירטען האָלץ. אין א ווינקעל אין דער הינטערוואַנט, אדער בעסער געזאָגט, אין דעם שייד־ווענטעל איז געווען א פארשלאָסענע טהיר: אלזא האָבען דאָרט ווייטער, הינטערן שייד־ווענטעל, געמוזט זיין נאָך צימערן. ווי נאָר ראַסקאָלניקאָוו איז אריין, האָט פאָרפירי פעטראָוויטש גלייך צוגעשלאָסען די טהיר, דורך וועלכער ער איז אריינגעגאַנגען, און זיי זענען געבליבען אליין. ער האָט באַגעגענט דעם גאַסט זיינעם עפּעס אזוי ווי מיט דער פרעהליכסטער און פריינדליכסטער מינע, און ערשט אין איניגע מינוטען ארום האָט ראַסקאָלניקאָוו נאָך געוויסע סימנים דערקענט אין איהם א מין צוטומעלטקייט, גלייך ווי מען וואָלט איהם פּלוצלונג געבראַכט אין גרויס פארלעגענהייט אדער מען וואָלט איהם טרעפען ביי עפּעס זעהר איינזאַמס און פארבאָרגענס.

— אַך, סאָ'ר א גאַסט! אַט זענט איהר אויך... אין אונזערע קאַנטען... האָט פאָרפירי אָנגעהויבען, אויסשטרעקענדיג איהם ביידע הענט. — נו, זעצט זיך, מיין ליעבער, אדער איהר האָט אפשר פיינט, מען זאָל אייך רופען „מיין ליעבער"... ס'איז עפּעס tout court ? *) ניט האַלט עס אבער חלילה פאַר פאַמיליאַריטעט... אַט—אַ—דאָ. אויפ'ן סאָפעקעלע.

ראַסקאָלניקאָוו האָט זיך געזעצט, ניט אראָבנעמענדיג פון איהם קיין אויג.

„אין אונזערע קאַנטען", ענטשולדיגונג אין פאַמיליאַריטעט, א פראַנצויזיש ווערטעל "tout court" א. ד. ג. א. ד. ג. — דאָ זענען אלץ געווען כאַראַקטעריסטישע סימנים. — „ער האָט מיר אפילו אויסגעשטרעקט ביידע הענט, אָבער ניט געגעבען קיין איינע, צוגענומען באַצייטענס צוריק". אין איהם מיט חשד איינגעפאַלען. ביידע

*) זעהר פאַמיליאַר

האָבען שפּיאָנירט איינער דעם אַנדערן, נאָר קוים האָבען זיך זייערע בליקען באַגעגענט, פלעגען זיי ביידע זיי אָבווענדען, שנעל ווי א בליץ, פון איינאַנדער.

— איך האָב אייך געבראַכט דאָס פּאַפּירעל... ווענען דעם זיי־גער, הייסט עס... אָט האָט איהר עס. אזוי איז גוט אָנגעשריבען, אדער מען דאַרף נאָכאַמאָל איבערשרייבען?

— וואָס? דאָס פּאַפּירעל? אזוי, אזוי, ניט באַאונרוהיגט זיך: אזוי, אזוי איז גוט — האָט פּאָרפירי פּעטראָוויטש ארויסגערעדט, גלייך ווי ער וואָלט זיך ערגעץ איילען און, אז ער האָט דאָס שוין ארויסגערעדט, האָט ער גענומען דאָס פּאַפּירעל און עס דורכגעקוקט. — יאָ, אזוי איז גוט, מעהר דאַרף מען גאָרניט. — האָט ער באַשטעטיגט מיט דערזעלבער איילינקייט און האָט אוועקגעלעגט דאָס פּאַפּיר אויפ'ן טיש.

דערנאָך, אין א מינוט אַרום, ריידענדיג שוין גאָר וועגען עפּעס אַנדערש, האָט ער עס ווידער צוגענומען פון טיש און אריינגעלעגט צו זיך אין ביוראָ.

— איהר האָט, דאַכט זיך, געזאָגט נעכטען, אז איהר וואָלט וועלען ביי מיר פרעגען... וועגען מיין באַקאַנטשאַפט מיט יענער... דער געהרגעטער? — האָט ראַסקאָלניקאָוו געפּרובט ווידער אָנהויבען.

„נו, צוליעב וואָס האָב איך עס אריינגעהאַקט דעם „דאַכט זיך“? האָט איהם דורכגעבליצט אין מח. — „און וואָס אַרט עס מיך עפּעס אזוי, וואָס איך האָב יאָ אריינגעהאַקט דעם דאָזיגען „דאַכט זיך“ איז איהם אין דעמזעלבען אויגענבליק דורכגעפלויגען אַנ'אַנדער געדאַנק.

און ער האָט פּלוצלונג דערפיהלט, אז נאָר פון דער באַריהרונג מיט פּאָרפירי'ן, נאָר פון צוויי ווערטער, נאָר פון צוויי בליקען איז זיין חשד אין איין אויגענבליק אויסגעוואַקסען אונגעהויער גרויס... און אז דאָס איז שרעקליך געפעהרליך: די נערוועז ווערען אויפגערייצט, די אויפרעגונג ווערט גרעסער. „אַנ'אומגליק! אַנ'אומגליק!... איך וועל זיך ווידער מיט עפּעס ארויסכאַפּען“.

— יאָ—יאָ—יאָ! נאָר ניט באַאונרוהיגט זיך! פאַראַן נאָך צייט, — האָט פּאָרפירי פּעטראָוויטש געמורמעלט. געהענדיג הין און

צוריק ארום טיש, נאר עפעס אלץ אזוי ווי אהן א ציעל, עפעס אזוי ווי ווארפענדיג זיך דא צום פענסטער, דא צום ביורא, דא ווידער צום טיש, דא אויסמיידענדיג ראסקאלניקאווס פארדעכטיגען בליק, דא אליין בלייבענדיג שטעהן פלוצלונג אויפ'ן ארט און קוקענדיג איהם גלייך אין פנים אריין.

זיין קליינינקע, גראבינקע און קיילעכדיגע פיגור האט דערביי אויסגעוויזען זעהר זעלטזאם, עפעס גלייך ווי א פילקע וואלט זיך געקייקעלט אין אלע זייטען, אלע וויילע אבשפרינגענדיג פון אלע ווענט און ווינקלען.

— פאראן נאך צייט, פאראן נאך צייט!... איהר רויכערט? איהר האט פאפיראסען? נאט אייך א פאפיראסעל, — האט ער פארטגעזעצט, דערלאנגענדיג דעם גאסט א פאפירָאס. — איהר ווייסט, איך נעם אייך צו דא, אבער מיין וואוינונג איז דאך גאר דארטען הינטערן שייד־ווענטעל... א קאזיאנע, און איצט בין איך אין א פריוואטער, אויף א קורצע צייט. מען האט געמוזט רעמאנטירען זי אביסעל, פארשטעהט איהר מיך, איצט איז זי שוין באלד פארטיג... א קאזיאנע דירה — ווייסט איהר — איז זעהר א וואוילע זאך, — איא? ווי מיינט איהר?

— יא, זעהר א וואוילע זאך, — האט ראסקאלניקאוו געענטפערט, קוקענדיג אויף איהם כמעט ווי מיט שפאט.

— א וואוילע זאך, א וואוילע זאך... האט פארפירי פעטראוויטש איבערגע'חזר'ט, גלייך ווי פארטראכטענדיג זיך גאר וועגען עפעס אנדערש. — יא, א וואוילע זאך! — האט ער שיער ניט א געשריי געטאן נאכאמאל, פלוצלונג אויפהויבענדיג די אויגען אויף ראסקאלניקאוו'ן און שטעהן בלייבענדיג צוויי טריט ווייט פון איהם.

דאס, וואס ער האט אזוי פיעל מאל און אזוי נאריש איבערגעחזרט, אז א קאזיאנע וואוינונג איז א וואוילע זאך, איז געשטאנען שוין אין א צו גרויסען ווידערשפרוך מיט דעם ערנסטען, דענקענדען און געהיימניספולען בליק, וועלכען ער האט איצט אנגעשטעלט אויף ראסקאלניקאוו'ן.

אבער דאס האט נאך מעהר אויפגעקאכט ראסקאלניקאווס בייזקייט, און ער האט זיך שוין פאר קיין פאל ניט געקענט איינהאלטען פון א שפאטישען און גאנץ אונפארזיכטיגען ארויסרוף:

— איהר ווייסט, האָט ער פּלוצלונג א פרעג געגעבען, קוקענ־דיג אויף יענעם שיער ניט מיט חוצפּה און אזוי ווי פיהלענדיג א תּענוג פון דער דאָזיגער חוצפּה, — עס איז דאָך, דאַכט זיך, פאראַן אזא יוריסטישער כלל, אזא יוריסטיש קונצשטיק — פאַר אלע סרימי־נאַל־פאַרשער וואָס גיבען נאָר — אפריהער אנהויבען גאָר פון דער ווייט, פון נארישע קלייניגקייטען אדער אפילו פון עפּעס אַנ׳ערנסטען ענין, אבער נאָר א זייטיגען, כדי צוצוגעבען מוט דעם, וואָס ווערט פאַנאַנדערנעפרעגט, אדער בעסער געזאָגט, כדי איהם צוצושטרייען, איינשלעפערען זיין פאַרזיכטיגקייט, און דערנאָך פּלוצלונג אויף דעם סאמע אומגעריכטסטען אופן א זעץ טאָן איהם אין מח מיט עפּעס א גרויזאמער און זעהר געפעהרליכער פראגע: ניט אזוי? דאָס איז, דאַכט זיך, עד היום א הייליגער כלל, וועגען וועלכען עס ווערט דער־מאָנט אין אלע רעגלאַמענטען און אוסטאווען?

— אזוי, אזוי... איז וואָס — הייסט עס, מיינט איהר, אז מיט דער קאַזיאָנער וואוינונג האָב איך עס אייך... הא?

און ביי די ווערטער, האָט פּאָרפירי פּעטראָוויטש עטוואָס פאַר־זשמורעט די אויגען, צוגעוואונקען: עפּעס לוסטיגעס און שעלמישעס איז איהם דורכגעלאָפען איבערן געזיכט, די קנייטשלעך אויף זיין שטערן זענען גלאַט געווארען, די אויגלעך—שמאָל, די געזיכטס־צוגען האָבען זיך צוצויגען, און ער האָט זיך פּלוצלונג פאַרגאַנגען אין א נערוועאישען, דויערנדען געלעכטער, וויגענדיג זיך און טרייסלענדיג זיך מיט׳ן גאַנצען קערפּער און קוקענדיג ראַסקאָלניקאָוו׳ן גלייך אין די אויגען אריין. יענער האָט אויך געהאַט אנגעהויבען לאַכען, עט־וואָס געצוואונגענערהייט: אבער ווען פּאָרפירי דערזעהענדיג, אז יע־נער לאַכט מיט, האָט ער אויסגעבראַכען אין אזא לאַכען, אז ער איז ברוין און בלוי געווארען, איז ראַסקאָלניקאָווס עקעל פּלוצלונג אריי־בער יעדער גרענעץ פון פאַרזיכטיגקייט: ער האָט אויפגעהערט צו לאַכען, זיך פאַרקניטשט און האָט גלאַט געקוקט אויף פּראָפירי׳ן מיט א טיעפען האַס, ניט אראָבנעמענדיג פון איהם די אויגען פאַר דער גאַנצער צייט פון יענעמס לאַנגען לאַכען. וואָס האָט ניט אויפגעהערט עפּעס אזוי ווי מיט א מיין. איבריגענס איז די אונפאַרזיכטיגקייט געווען אַנ׳אָפענע פון ביידע זייטען: עס איז אויסגעקומען, אז פּאָרפירי פּעטראָוויטש לאַכט עפּעס אזוי ווי זיין גאַסט אין די אויגען אריין.

יענער גענומען אויף דאָס געלעכטער מיט האַס, נאָר דער שעמט זיך ווייניג וואָס דערמיט. דער לעצטער אומשטאַנד האָט געהאַט זעהר פיעל צו זאָגען פאַר ראַסקאָלניקאָוו'ן: ער האָט פאַרשטאַנען, אַז מסתמא האָט זיך פּאָרפירי פּעטראָוויטש פריהער אויך גאָר ניט גע־שעמט, פאַרקעהרט נאָר, ער אַליין, ראַסקאָלניקאָוו, איז גאָר אפשר אַריינגעגאַנגען געוואָרען אין זאַק אַריין: אַז דאָ שטעקט געוויס עפּעס, וואָס ער ווייס דערפון ניט, עפּעס אַ מיין: אַז אַלץ איז שוין אפשר פאַרטיג און צוגעגרייט און באַלד, אין דער רגע וועט זיך עס אַרויס־ווייזען און וועט איהם מרעפען...

ער איז גלייך אַריבער צו דער זאַך, זיך אויפגעהויבען פון אָרט און גענומען דאָס היטעל.

— פּאָרפירי פּעטראָוויטש, — האָט ער אָנגעהויבען ענטשלאָסען. אָבער דאָך גאַנץ שטאַרק אויפגערייצט. — איהר האָט נעכטען אַרויס־געזאָגט אַ פאַרלאַנג, איך זאָל קומען צו אייך צוליעב עפּעס אַ פאַר־הער (ער האָט באַזונדערס באַטאָנט דאָס וואָרט פ אַ ר ה ע ר). איך בין געקומען און אויב איהר דאַרפט עפּעס, טאָ פרעגט, אַניט ערלויבט מיר אַוועקצוגעהן. איך האָב ניט קיין צייט, איך בין פאַרנומען... איך מוז זיין אויף דער לויה פון אָט יענעם איבערגעפאָהרענעם בעאַמטען. וואָס איהר... ווייסט אויך פון איהם... האָט ער צוגעגעבען, איז גלייך אין כעס געוואָרען פאַר דער דאָזיגער באַמערקונג און זיך גענומען אַלץ מעהר און מעהר קאָכען. — מיר איז דאָס אַלץ דערעסען, איהר הערט, און שוין אַ לאַנגע צייט... דערפון בין איך דאָס טאַקע קראַנק געוועזען צו אַ געוויסען טייל... מיט איין וואָרט, — האָט ער שיער ניט אַ געשריי געגעבען, דערפיהלענדיג, אַז די פראַגע וועגען זיין קראַנק זיין האָט נאָך ווייניגער געפּאַסט. — מיט איין וואָרט, זייט מוחל מיך אויסצופרעגען אָדער לאָזט מיך אָב, די רגע... און אויב שוין אויספרעגען, איז ניט אַנדערש ווי לויט די פאָרם פאָדערט! אַנדערש וועל איך ניט ערלויבען: און דעריבער זייגט מיר דערווייל געזונט, ווייל בייגאַנד האָבען מיר דאָ איצט ניט וואָס צו טאָן.

— גאָט אין הימעל! וואָס טוט זיך דאָ מיט אייך! וועגען וואָס זאָל איך דאָס אייך פרעגען, — האָט זיך פּאָרפירי פּלוצלונג צוקוואָ־קעט, גלייך ענדערענדיג סיי דעם טאָן סיי די מינע אין איין אויגענ־בליק אויפהערענדיג צו לאַכען, — באַאונרוהיגט זיך ניט אָבער, איך

בעט איך. — האָט ער זיך צושמייעט, דאָ וואָרפענדיג זיך ווידער אויף אַלע זייטען, דאָ פּלוצלונג דרינגליך בעטענדיג ראַסקאָלניקאָוו'ן זיצען, — פאַראַן נאָך צייט, פאַראַן נאָך צייט, און דאָס איז אַלץ ניט ווערט א גראָשען! פאַרקעהרט, איך בין אזוי צופרידען, וואָס איהר האָט אונז ענדליך באזוכט... זעהר אנ'אנגעלעגטער גאַסט! און פאַר דעם דאָזיגען פאַרפלוכטען געלעכטער זאָלט איהר מיר, מיין ליעבער ראָדיאָן ראָמאַנאָוויטש, מוחל זיין. ראָדיאָן ראָמאַנאָוויטש? אזוי, דאַכט זיך, איז אייער נאָמען?... א נערוועזער מענש בין איך, האָט איהר מיך זעהר צולאכט מיט אייער שאַרפזיניגער באַמערקונג: אנ'אנדערשמאָל הויב איך זיך אַן צו טרייסלען ווי א גומילאַסטיק, און א גאַנצע האַלבע שעה קען איך ניט קומען צו זיך... א לאַכעדיגער. איך האָב אפילו מורא פאַר אַפּאָפּלעקסיע. ביי מיין דיקהייט. אבער פאַרוואָס זיצט איהר ניט. וואָס איז דאָס מיט אייך?... איך בעט אייך, מיין ליעבער, אניט וועל איך מיינען, אַז איהר זענט ברוגז געוואָרען...

ראַסקאָלניקאָוו האָט געשוויגען, געהערט און בעאָבאַכטעט. אַלץ נאָך מיט א פינסטער פאַרוואָלקענטען געזיכט. דאָך האָט ער זיך געזעצט, אבער דאָס היטעל פון האַנט האָט ער ניט ארויסגעלאָזט.

— איך וועל אייך זאָגען עפּעס, מיין ליעבער ראָדיאָן ראָמאַנאָוויטש, וועגען מיר אַליין, כדי אביסעל צו ערקלערען אייך מיין כאַראַקטעריסטיק אזוי צו זאָגען, — האָט פאָרפירי פּעטראָוויטש פאָרטגעזעצט, נאָך אַלץ ארומשמייענדיג איבערן צימער און ווי פריהער אזוי ווי אויסמיידענדיג זיך צו טרעפען מיט די בליקען פון זיין גאַסט. — איך בין, דאַרפט איהר וויסען זיין, נאָך א בחור, ניט קיין וועלטליכער, אָהן א נאָמען, און דערצו נאָך א פאַרענדיגטער מענש, א פאַרגליווערטער מענש, און... און... און איהר האָט דאָס ווען באַמערקט, ראָדיאָן ראָמאַנאָוויטש, אַז ביי אונז, דאָס הייסט ביי אונז אין רוסלאַנד, און איבערהויפּט אין אונזערע פּעטערבורגער קרייזלעך, ווען צוויי קלוגע מענשען, נאָך ניט גאָר גוט באַקאַנט צווישען זיך, אָבער וועלכע שעצען איינער דעם אַנדערן, אזוי ווי מיט אייך, א שטייגער, איז ווען אזוינע צוויי מענשען. זאָג איך, קומען זיך צוזאַמען, קענען זיי א גאַנצע האַלבע שעה בשום אופן ניט געפינען קיין טעמע פאַר א שמועס, — זיצען איינער אנטקעגען דעם אַנדערן אין געהאַקטע וואונדען, און שעמען זיך איינער פאַר איינאַנדער. אַלע האָבען א טעמע צום שמועסען, דאָ־

מען, צום ביישפיל... וועלטליכע לייט, למשל, פון די הויכע פענסטער האבען שטענדיג א טעמע צום שמועסען, C'est de rigueur *),
אבער די לייט פון מיטעלער קלאס, ווי מיר, זענען אלע שעמעוודיג און ניט באריידעוודיג... איך מיין עס די אויפגעקלערטע. פון וואנען נעמט זיך עס, מיין ליבער? צי דערפאר ווייל ס'איז ניטא קיין געזעלשאפט־ליכע אינטערעסען, צי ווייל מיר זענען שוין צופיעל עהרליך און ווי־לען איינער דעם אנדערן ניט נארען, — איך ווייס עס ניט. הא? ווי מיינט איהר? און דאס היטעלע מענט איהר אוועקלעגען, עפעס גלייך ווי איהר וואלט זיך קלייבען אוועקצוגעהן. כ'לעבען, ס'איז ניט אנגענעם דאס צוצוקוקען... איך בין דאך, פארקערט, אזוי צופרידען...
ראסקאלניקאוו האט אוועקגעלעגט דאס היטעל, א ווארט ניט גע־ענטפערט, און ערנסט, פארביסען זיך צוגעהערט צו פארפירים פוס־טער פארדרעהטער פלוידעריי. „וואס טוט זיך עס אין דער אמת'ן מיט איהם, ווייל ער דען צושטרייען מיין אויפמערקזאמקייט מיט זיין נארישער פלוידעריי?"
— מיט קאפע קען איך אייך ניט מכבד זיין, ס'איז ניט דער ארט; אבער פארוואס זאל מען ניט פארברייינגען מיט א גוטען פריינט א פינף מינוט, — האט פארפירי ניט איפגעהערט צו שיטען, — און אט די אלע אמטליכע פליכטען. דארפט איהר וויסען זיין... איהר זאלט, מיין ליבער קיין פאראיבעל ניט האבען, וואס איך געה אלץ אזוי אום. הין און צוריק; ענטשולדיגט, מיין ליבער, איך האב אייך אפילו זעהר מורא צו באליידיגען, נאר מאציאן איז מיר אונבאדינגט נויטיג, עס געהט מיר פשוט אין לעבען. איך זיץ אב דעם גאנצען טאג און דערי־בער בין איך אזוי צופרידען זיך דורכצוגעהן וואסערע פינף מינוט... מערידען... איך קלייב זיך אלץ צו קורירען מיט גימנאסטיק; מען זאגט, אז סטאטסראטען, ווירקליכע סטאטסראטען און זאגאר געהיים־ראטען שפרינגען זעהר גערן איבער א שטריקעלע; אט וואו די ווי־סענשאפט האלט אין אונזער יאהרהונדערט... יא... און וואס אנבע־לאנגט די אמטליכע פליכטען, פארהערען און די אלע פארמאליטע־טען... איהר האט דאך אליין, מיין ליבער, נאר־וואס באוויליגט צו דערמאנען וועגן פארהערען... דארפט איהר וויסען זיין, מיין ליבער

*) ס'איז געננוי.

ראדיאן ראמאנאוויטש, אז די דאזיגע פארהערען ברייגגען אפטמאל ארויס פון די כלים דעם פארהערער מער ווי דעם פאנאנדער־געפרעגטען. דאס איז וואהר... איהר האט, וועגען דעם, מיין ליבער באוויליגט נאר־וואס זעהר שארפזיניג און מיט פאלקאמען רעכט צו באמערקען. (ראסקאלניקאוו׳ן איז אפילו אין זינען קיינמאל ניט געלעגען צו באמערקען עטוואס אזעלכעס). מען פארפלאנטערט זיך! בנאמנות מען פארפלאנטערט זיך! שטענדיג איינס און דאסזעלבע, שטענדיג איינס און דאסזעלבע, אזוי ווי א פויק! אט געהט א רעפארם, און מיר וועלען באטש קריגען ניין נעמען, חע—חע—חע! און בנוגע צו אונזערע יוריסטישע קונצשטיק — ווי איהר האט עס זעהר שארפזיניג באוויליגט אנצורופען — בין איך מיט אייך פאלקאם איינשטימיג. נו, זאגט אליין, ווער פון די באשולדיגטע, מעג עס אפילו זיין דער לעצטער פויער, ווייס עס ניט, אז צום ערשטען וועט מען איהם א שטייגער נעמען איינשלעפערען (ווי איהר האט זיך זעהר גליקליך אויסגעדריקט) מיט זייטיגע פראגען, און דערנאך פלוצלונג א זעץ טאן סאמע אין מח אריין, מיט איין קלאפ, חע—חע—חע! סאמע אין מח אריין, נאך אייער זעלטען געלונגענעם פארגלייך. חע—חע! האט איהר עס אלזא באמת א טראכט געטאן, אז איך האב עס אייך מיט דער וואוינונג געוואלט... חע—חע! איהר זענט אבער א איראנישער מענש. נו, שא, מעהר ניט! נאר, יא, מחשבות׳ן, איין ווארט רופט ארויס דאס אנדערע, איין געדאנק, דעם אנדערן, — איך מיין עס אנטקעגען דעם, וואס איהר האט פריהער דערמאנט וועגען דעם פארהער, הייסט עס... עס זאל זיין על פי פארמע! עט, די פארם, דארפט איהרי וויסען זייז, איז זעהר אפט ניט ווערט קיין שמעק טאבאק. אנ׳אנדערש מאל דורכשמועסען זיך אויפ׳ן היימישען אופן, על פי גוטע פריינדשאפט איז טאקע פיעל גלייכער. די פארם וועט קיינמאל ניט אנטלויפען, דעריז מעגט איהר זיין פאלקאם רוהיג, איך בין אייך ערב; און אין פלוג גענומען וואס איז אזוינס די פארם, פרעג איך אייך? די פארם טאר ניט דריקען דעם אויספארשונגס־ריכטער אויף יעדען טריט און שריט. זיין פאך איז דאך פרייע קונסט אין איהר אופן אדער אין דעם אופן פון דעם... חע—חע—חע...

פארפירי פעטראוויטש האט אויף א מינוט אבגעכאפט דעם אטעם

ער האט געהאלטען אין איין שיטען, אהן אנ'אויפהער, מיט אונזיניגע פוסטע פראזען. פלעגט פלוצלונג אריינוואַרפען עפעס אזעלכע פארשטעלטע ווערטלעך און גלייך פלעגט ער זיך ווידער ארויסשלאגען אויף זיין אונזיניגע פלוידעריי. ער איז שוין כמעט געלאפען איבערן צימער, אלץ שנעלער און שנעלער בייטענדיג זיינע פעטע פיסלעך; די גאנצע צייט אראבגעלאזט די אויגען צו דער ערד, די רעכטע האנט פארלעגט אויפ'ן רוקען, און מיט דער לינקער מאכענדיג אהן אנ'אויפהער די פארשיידענסטע באוועגונגען און תנועות, וועלכע האבען זיך מאדנע ניט געפאסט איטליכס מאל צו די ווערטער זיינע. ראסקאלניקאוו האט פלוצלונג באמערקט, אז, לויפענדיג איבערן צימער, איז ער אמאל צוויי גלייך עפעס אזוי ווי שטעהן געבליבען נעבען טהיר, אויף איין אויגענבליק, און זיך עפעס אזוי ווי צוגעהערט...

„ווארט ער דען אויף עפעס?“

— און דאס זענט איהר ווירקליך פאלקאם גערעכט, — האט פארפירי ווידער אונטערגעכאפט, לוסטיג, מאדנע נאאיוו קוקענדיג אויף ראסקאלניקאוו'ן (פון וואס יענעם איז אזש א ציטער דורך אויפ'ן גאנצען לייב און ער האט זיך מאמענטאל צוגעגרייט), — איהר זענט ווירקליך גערעכט, וואס איהר האט מיט אזא שארפזיננקייט אויסגעלאכט די יוריסטישע פארמען, הע—הע! ווייל די דאזיגע (נאטירליך, ניט אלע) טיעפזיניג־פסיכאלאגישע קונצשטיק אונזערע זענען מאדנע לעכערליך און מען קען אפילו זאגען—אונגוצליך, אויב מען איז שטארק געבונדען מיט דער פארם. יא... איך בין ווידעראמאל צוגעקומען צו דער פארם: נו, ווען איך זאל א שטייגער האלטען א מענשען דעם, יענעם, צו דריטען — פאר א מערדער, אדער, בעסער געזאגט, כ'וואלט איהם חושד געווען אין עפעס א זאך, וואס איז מיר איבערגעבען געווארען... איהר גרייט זיך דאך פאר א יוריסט, ראדיאן ראמאנאוויטש?

— יא, איך האב זיך געגרייט...

— נו, איז אט ווען איהר האבען אביישפיעלכעל אויף שפעטער, — מיינט ניט, חלילה, אז איך וואג אייך צו לערנען: א קליינינקייט ס'אר אן ארטיקלען איהר דרוקט דאך וועגען פארברעכענס: ניין, איך זאג זיך עס גלאט אזוי, אלס א פאקט, איך וואג אייך צו געבען א ביישפיעלכעל. — אלזא איז ווען איך האלט א שטייגער דעם, יענעם,

א דרימען פאר א פארברעכער. נו, איז פארוואס, וועל איך אייך פרעגען, זאל איך איהם מטריח זיין פאר דער צייט, ווען איך זאל אפילו האבען געגען איהם באווייזען? אנ'אנדערן, קען זיך זעהר זיין. בין איך מחויב וואס גיכער צו ארעסטירען, און אנ'אנדערער ווידער האט גאר ניט אזא טבע, כ'לעבען: איז פארוואס זאל איך איהם ניט לאזען ארומשפאצירען איבערן שטאדט? חע—חע—חע! ניין, ווי איך זעה ארויס, פארשטעהט איהר עס ניט אקוראט, וועל איך עס אייך דערקלערען אביסעל דייטליכער: ווען איך זאל איהם, א שטייגער, פארזעצען צו פריה, קען איך דאך איהם דערמיט געבען א מאראלישע שטיצע, אזוי צו זאגען, חע—חע! איהר לאכט? (ראסקאלניקאוו'ן איז אפילו ניט איינגעפאלען צו לאכען: ער איז געזעסען מיט צונויפגעדריקטע ציינער. ניט אראבנעמענדיג זיין גליהענדען בליק פון פארפירי פעטראוויטשעס אויגען). אבער עס איז דאך אזוי, באזונדערס מיט געוויסע סוביעקטען, ווייל די מענשען זענען פארשיידען, און איבער אלעמען איז פאראן איין פראקטיק. איהר האלט איצט אין איין טענה'ן: באווייזע וואו האט איהר? לאמיר אננעהמען, מיר האבען זיי, די באווייזען, אבער די באווייזען, מיין ליעבער, זענען מעהרסטענטיילס מיט צוויי עקען, און איך בין דאך עפעס א קרימינאל־זוכער, א שוואך מענשעל, איך בין זיך מודה: עס ווילט זיך די אויספארשונג אוועקשטעלען מאטעמאטיש קלאר, עס ווילט זיך קריגען אזא מין באוויז, וואס זאל זיין ווי צוויי מאל צוויי איז פיער! עס זאל זיין א קלארער, א באשיינפערליכער באוויז! ווען איך זאל איהם אבער אריינזעצען ניט צו דער רעכטער צייט, — כאטש איך זאל אפילו זיין איבערציינגט, אז דאס איז ע ר, — וועל איך דאך דערמיט אפשר אוועקנעהמען ביי זיך אליין די מיטלען אינגאנצען אויפצודעקען זיין פארברעכען. פארוואס עפעס? דערפאר ווייל איך וועל איהם, אזוי צו זאגען, אוועקשטעלען אין א באשטימטער לאגע, איך וועל איהם, אזוי צו זאגען, באשטימען פסיכאלאגיש און בארוהיגען, וועט ער נעהמען און זיך פארפאנצערען אין זיין שלעכטס: ער וועט ענדליך פארשטעהן, אז ער איז אן ארעסטאנט. אט דערצעהלט מען למשל, אז אין סעוואסטאפאל האבען קלוגע לייט געפלאטערט פאר שרעק, אז אט־אט וועט דער פיינד אנהויבען צו שטורמען די פעסטונג און וועט זי איינ־נעהמען מיט איין מאל: זיי האבען אבער דערזעהן, אז דער פיינד האט

געפֿונען פֿאַר בעסער צו באַלאַנגערען די שטאָדט און האָט גענומען בויען די ערשטע פּאַראַלעל. האָבען זיך די חכמים דערפֿרעהט און באַרוהיגט: די זאַך האָט זיך הייסט עס פֿאַרצווייגען וועניגסטענס אויף אַ פּאָר מאָנאַטען. ווייל אין דער אמת׳ען ווען וועט דער פֿיינד אויספֿיהרען מיט זיין רעגעלמעסיגער באַלאַגערונג? איהר לאַכט ווידער? איהר גלויבט ווידער ניט? נו, געוויס, איהר זענט אויך גערעכט. גערעכט. כ׳לעבען גערעכט! דאָס זענען אַלץ איינצעלנע פֿאַלען, איך בין מיט אייך מסכים: דער אַנגעפֿיהרטער פֿאַל איז אין דער אמת׳ן אַן איינצעלנער! אבער דערביי, בעסטער ראָדיאָן ראָמאַנאָוויטש, דאַרף מען דאָך אַט וואָס נעהמען אין אכט: קיין אַלגעמיינער פֿאַל, אַזאַ פֿאַל, צו וועלכען אַלע יוריסטישע פֿאָרמען און כללים זענען צוגעמאָסטען און פֿון וועלכען זיי זענען אויסגערעכענט און אין די ביכלעך פֿאַרשריבען.

— אַזאַ פֿאַל איז דאָך גאָר ניט פֿאַרהאַן, און נאָר דערפֿאַר טאַקע, וואָס יעדע זאַך, יעדעס פֿאַרברעכען, לאָמיר זאָגען, ווי נאָר עס ווערט באַגאַנגען אין דער ווירקליכקייט, ווערט עס גלייך פֿאַרוואַנדעלט אין אַ פֿאָלקאָם איינצעלנעם פֿאַל; און אָפּטמאָל נאָך אין וואָס פֿאַר אַ פֿאַל— אַזאַ מין פֿאַל, וואָס איז אבסאָלוט ניט ענליך אויף אַלע פֿריהערדיגע. עס טרעפֿען זיך אַמאָל די קאָמישסטע פֿאַלען. ווען איך לאָז למשל אַ געוויסען פֿאַרשוין אינגאַנצען אַליין: איך נעהם איהם ניט און באַאונרוהיג איהם ניט, אבער ער זאָל וויסען יעדע שעה און יעדע מינוט, אָדער ער זאָל וועניגסטענס חושד זיין, אַז איך ווייס אַלץ, אַלץ וואָס ביי איהם אונטער׳ן נאָגעל, און לויער אויף איהם סיי ביי טאָג, סיי ביי נאַכט, לאָז איהם פֿון אויג ניט אַרויס, אין זאָל ער באַוואוסטזיניג זיין ביי מיר אונטער אייביגען חשד און שרעק, — איז שווער איך אייך ביי גאָט, אַז עס וועט אהים נעהמען שווינדלען, און כ׳לעבען ער וועט אַליין קומען און וועט נאָך דערצו אפשר אָפּטאָן עטוואָס אַזוינס. וואָס וועט שוין יאָ אויסזעהן ווי צוויי מאָל צוויי איז פֿיער, עס וועט אַזוי צו זאָגען, האָבען אַ מאַטעמאַטישע געשטאַלט, — און דאָס איז טאַקע אָנגענעהם. דאָס קען פֿאָרקומען אפילו מיט דעם לעצטען פּויער, און מיט אַ נאָש־בראַט, אַ היינטיגען קלוגען מאַן. וואָס איז נאָך דערצו׳ ענטוויקעלט אין אַ באַשטימטער ריכטונג, אודאי און אודאי! ווייל, איהר דאַרפֿט וויסען, מיין טייערער, אַז עס איז זעהר און וויכטיג, מען זאָל פֿאַרשטעהן, אין וואָס פֿאַר אַ ריכטונג דער אָדער יענער איז ענט־

וויקעלט. היינט די נערוועז, די נערוועס וואו זענען? אין זיי האט איהר פארגעסען? איצט איז דאס דאך אלץ קראנק, און שוואך, און אויפ־גערייצט!... היינט גאל, וויפיעל גאל האט איהר ביי זיי אלעמען! איך זאג אייך, אז ביי א געלעגענהייט איז עם דאך א מין שמאלצגרוב! און וואס ארט עס מיך. אז ער געהט ניט קיין געבונדענער איבער דער שטאדט ארום? זאל ער! זאל ער זיך דערווייל אביסעל דורכלופטערן. זאל ער! איך וויים דאך סיי ווי סיי, אז ער איז מיינער א קרבן און ער וועט אין ערגעץ ניט אנטלויפען פון מיר! און וואוהין זאל ער אנט־לויפען, חע—חע! אין אויסלאנד אפשר? אין אויסלאנד וועט א פא־ליאק אנטלויפען, אבער ניט ע ר, בפרט נאך, אז איך האלט איהם אויפ'ן אויג און האב אנגענומען מיטלען. טיעף אין לאנד וועט ער אנטלויפען אפשר, הא? וואוינען דאך אבער דארט פויערים, אמת'ע, עכטע, רוסישע: און אז ענטוויקעלטער היינטוועלטיגער מענש וועט דאך גיכער גרייט זיין צו זיצען אין אסטראג, איידער צו לעבען מיט אזעלכע אויסלענדער, ווי אונזערע פויערימלעך, חע—חע! נאר דאס איז אלץ נארישקייטען און אויבערפלעכליכקייטען. וואס הייסט עם: ער וועט אנטלויפען? דאס איז געמיינט געווארען פארמעל: אבער דער עיקר איז דאך גאר ניט דאס: ניט נאר דערפאר אליין וועט ער פון מיר ניט אנטלויפען, ווייל ס'איז נישטא וואוהין: ער וועט ביי מיר פ ס י־כ א ל א ג י ש ניט אנטלויפען, חע—חע! וואס זאגט איהר צו דעם אויסדריקעל! ער וועט לויט דעם געזעץ פון דער נאטור פון מיר ניט אנטלויפען, ווען עס זאל אפילו יא זיין וואוהין. האט איהר געזעהן א זומער־פויגעלע פאר א ליכט פלאטערן? נו, וועט ער זיך אלץ אזוי ארומדרעהען ארום מיר, ווי ארום א ליכט, די פרייהייט וועט איהם ניט אייגנעהן, ער וועט זיך פארטראכטען, פארפלאנטערן, וועט זיך אליין פארפלאנטערן ארום און ארום, ווי אין אן עיי, וועט קיין רוה ניט גע־פינען פאר קיין אופן ניט... נאכמעהר: ער וועט מיר נאך אליין צו־גרייטען עפעס א מאטעמאטיש שטיקעל, עפעס א מין צוויי מאל צוויי.

— זאל איך איהם נאר לאזען א לענגערן אנטראקט... און וועט אלץ רעדלען ארום מיר, רעדלען ארום מיר, וואס אמאל פארשמעלערענדיג דעם ראדיוס, און — כאפ! און גלייך מיר איז מויל אריין וועט ער אריינפליהען, און איך וועל איהם דערשלינגען. און דאס איז שוין זעהר אנגענעהם, — כע—כע—כע! איהר גלויבט ניט?

ראסקאלניקאוו האָט ניט געענטפערט. ער איז געזעסען בלייך און אונבאוועגליך, אלץ מיט דערזעלביגער אנגעשטרענגקייט קוקענדיג פאַר־פירי'ן אין געזיכט אריין.

„ס'א גוטע לעהרע!" האָט ער געטראכט, מיט א קאַלטען שוידער.

— „דאס איז שוין אפילו ניט קיין קאץ־און־מויז, ווי נעכטען. און ניט די קראפט זיינע ווייזט ער דאך דאָס מיר ארוים גלאט אזוי אין דער וועלט אריין. אהן א מיין דערביי: דערויף איז ער צו קלוג... דא שטעקט אן אנדער כונה, אבער וועלכע? עט, ברודער לעבען, ס'א נעכ־טיגער טאג, ווילסט מיך נאר אנשרעקען און איבערקליגען! דו האסט ניט קיין באווייזען און דער נעכטיגער מענש עקזיסטירט ניט! ווילסט מיך פשוט אראפיהרען פון וועג, צורייצען מיך איידער וואס־ווען, און דאן א פאק טאן מיך און פארטיג. אבער א פייג, וועסט זיך אפרייסען. וועסט זיך אפרייסען! פארוואס אבער, פארוואס אבער רעדט ער אזוי ווייט אפען?... קוקט ער דען ארוים אויף מיינע קראנקע נערווען, צי וואס?... ניין, ברודער־לעבען, א פייג, וועסט זיך אפרייסען. כאטש דו האסט אפילו יא עפעס אנגעגרייט פון מיינטוועגען... נו, וועלען מיר טאקע שוין זעהן, וואס אזוינס האסטו דארט אנגעגרייט".

און ער האָט זיך געשטארקט מיט אלע כחות, גרייטענדיג זיך צו א שרעקליכער און אונבאקאנטער קאטאסטראפע. ווײַלענווייז פלעגט איהם באהערשען א פארלאנג א ווארף טאן זיך אויף פאַרפירין און דערשטיקען איהם דא אויפ'ן ארט. נאך אריינקומענדיג אהער האָט ער מורא געהאט פאר דער דאזיגער רציחה. ער האָט געפיהלט, אז די ליפען זענען איהם אויסגעטריקענט, דאס הארץ האָט זיך געווארפען, דער שוים האט באדעקט זיינע פארשמאכטע ליפען. אבער דאך האָט ער זיך אנגעטאן א כח צו שווייגען און ביז א צייט ניט ארויסברייגען קיין ווארט. ער האָט פארשטאנען, אז דאס איז די בעסטע טאקטיק אין זיין לאגע, ווייל דאן וועט ער זיך ניט נאר ניט ארויסכאפען מיט עפעס, נאר פארקעהרט, מיט זיין שווייגען וועט ער אויפרייצען דעם פיינד אליין, און ס'קען גרייליך זיין, אז יענער וועט זיך נאך פאר איהם מיט עפעס אויסריידען. ווענינסטענס, האָט ער דערויף געהאפט.

— ניין, איך זעה ארוים, אז איהר גלויבט מיר ניט, איהר מיינט אלץ, איך דערצעהל אייך אומשולדיגע קאטאוועסלעך, — האָט פאַר־פירי אונטערגעהאכאפט. וואס ווייטער ווערענדיג אלץ ליסטיגער און

לוסטיגער, פארגעהענדיג זיך אהן אן אויפהער מיט א געלעכטערל פאר גרויס פארגניגען און ווידער זיך אנהויבענדיג דרעהען איבער׳ן צימער. — געוויס, איהר זענט גערעכט: מיין פיגור אליין איז שוין ברוך השם אזוי באשאפען געווארען פון דעם אויבערשטען, אז זי וועקט אויף אין אנדערע נאר קאמישע געדאנקען. אבער אט וואס איך וועל אייך זאגען, און וועל אייך נאכאמאל איבער׳חזר׳ן, אז איהר, מיין ליעבער ראדיאן ראמאנאוויטש, מוזט מיר שוין מוחל זיין בזכות פון מיין אלטקייט — איהר זענט נאך א יונגער מאן, מען קען זאגען אין דער ערשטער יוגענד, און דעריבער שטעהט ביי אייך העכער דער מענשליכער פארשטאנד, ווי דער שטייגער איז ביי אלע יונגע לייט. די קאפריזע שארפזיניגקייט פון שכל און די אבסטראקטע ראיות פון פארשטאנד פארבלענדען אייך. און דאס איז פונקט אזוי ווי מיט דעם אמאליגען עסטרייכישען האפקריגסראט, א שטייגער, אויף וויפיעל איך קען, פארשטעהט זיך, אורטיילען וועגען קריעגס-געשעהענישען: אויפ׳ן פאפיר האבען זיי נאפאלעאנען פארטיליגט, אי איהם געפאנגען גענומען, און דארטען, ביי זיך אין קאבינעט אלץ אזוי קלוג און שארפזיניג אויסגערעכנט און דעם סך-הכל אונטערגעפיהרט, ערשט זי׳ו טיסט א קוק, דער גענעראל מאק גיט זיך איבער מיט דער גאנצער ארמעע זיינער. חע-חע-חע! איך זעה, איך זעה, מיין ליעבער ראדיאן ראמאנאוויטש, איהר לאכט פון מיר, וואס איך, אזא ציווילער מאן, ברענגט אייך אלץ ביישפיעל פון דער קריעגס-געשיכטע. וואס זאל איך אבער טאן, ס׳א שוואכקייט, איך האב ליעב די קריעגס-ענינים, און לייענען די אלע קריעגס-באריכטען איז ביי מיר דאס לעבען... איך זאג אייך בפירוש, איך האב געטאן א פעהלער ביים אויסקלייבען זיך א קאריערע, איך האב געדארפט דיענען אין מיליטער. אויף מיינע נאמנות. קיין נאפאלעאן וואלט פון מיר אפשר טאקע ניט ווערען, אבער א מאיאר וואלט איך זיין, חע—חע—חע! אלזא, מיין טייערער, וועל איך אייך איצט זאגען דעם גאנצען אמת מיט אלע פרטים, וועגען ד ע ם א י נ צ ע ל־נ ע ם פ א ל, הייסט עס:ווירקליכקייט און נאטור, מיין ליעבער הערר, איז זעהר א וויכטיגע זאך, און אך ווי זיי האקען דאס אמאל אונטער דעם שארפזיניגסטען פלאן! געדענקט, הערט אויס אן אלטען מאן, איך זאג עס אייך ערנסט ראדיאן ראמאנאוויטש (ביי די ווערטער איז פארפירי, וועלכער איז קוים אלט געווען פינף און דרייסיג

יאָהר, ווירקליך פלוצלונג עפּעס אזוי ווי שטאַרק פאַרעלטערט געוואָרען: זאָגאָר די שטים זײַנע האָט זיך פאַרענדערט, און ער איז עפּעס אײַנ־גאַנצען ווי אײַנגעשרומפּען געוואָרען). דערצו נאָך בין איך גלאַט אַ אַפענהערציגער מענש... איך בין אַן אַפענהערציגער מענש צי ניט? ווי מײַנט איהר? דאַכט זיך, אַז זעהר און זעהר: דערמאָהנט זיך, אַזעלכע מיני זאַכען זאָג איך אײַך אוים אומזיסט, און פאַרלאַנג דערפאַר אפילו קיין באַלוינונג ניט, חע—חע! אַלזאָ, הייסט עס, וועל איך געהן ווײַ־טער: שאַרפזין איז, נאָך מײַן מיינונג, אַ גרויסאַרטיגע זאַך: דאָס איז, אַזוי צו זאָגען, אַ צירונג פון דער נאַטור און אַ טרייסט אין לעבען: הײַנט ס'אַר אַ מיני קונצען ער קען, דאַכט זיך, באַווײַזען, אַזוי אַז עס איז אַפּטמאָל גאָר ניט פאַר אַן אָרימען קרימינאַלזוכערס קאָפּ צו פאַר־שטעהן זיי. בפרט נאָך אַז די פאַנטאַזיע זײַנע פאַרפיהרט איהם, ווי דער שטייגער איז, ווײַל ער איז דאָך אויך ניט מעהר ווי אַ מענש! דערפאַר אָבער העלפט דעם אָרימען קרימינאַלזוכער אַרוים די נאַטור. אַט דאָס איז אַן אומגליק! און וועגען דעם גיט גאָר אפילו ניט אַ טראַכט די פון שאַרפזין באַצויבערטע יוגענד. „וועלכע שפּרײַזט איבער אַלע שטערונגען" — ווי איהר האָט זיך זעהר קלוג און שאַרפזיניג נעכטען אויסגעדריקט. ער וועט אפשר טאַקע זאָגען אַ ליגען, דער מענש, הייסט עס, ד ע ר א י י נ צ ע ל נ ע ר פ אַ ל, דער „אינקאָגניטאָ"— און אַ פיינעם ליגען, אַ קלוגען און אַן איבערגעשפּיצטען: דאָ, דאַכט זיך, דאַרף שוין זײַן זײַן טריאומף, דאָ דאַרף ער שוין שנײַדען די פרוכט פון זײַן שאַרפזין, ערשט ער איז גאָר פלוצלונג — קאַפּוט! אין דעם אינטערעסאַנטסטען, אין דעם סקאַנדאַליעזסטען אָרט וועט ער פאַלען אין אַ חלשות. אמת, שולדיג דערין איז אויך די קראַנקהייט, הײַנט אַמאָל איז דאָך אין צימער די לופט זעהר פאַרשטיקט, אָבער דאָך פונדעסטוועגען! ער האָט דערמיט פאָרט אַרויפגעבראַכט אַ געדאַנק! אַ ליגען האָט ער טאַקע געזאָגט אומפאַרגלײַכליך, אָבער אויף דער נאַ־טור האָט ער גאָר ניט געקענט אויסרעכענען. אַט וואו דער הונד איז באַגראָבען! און אַנדערש מאָל וועט ער אַזוי ווײַט פאַרפיהרט ווערען מיט די קאַפּריזען פון זײַן שאַרפזין, אַז ער וועט נעהמען מאַכען צום נאַר דעם מענשען, וועלכער האָט אויף איהם אַ חשד. ער וועט בלאַס ווערען כלומרשט אַזוי ווי מיט אַ כיון, אָבער עס וועט שוין זײַן צ ו פ י ע ל נ אַ ט י ר ל י ך בלאַס געוואָרען, צו פיעל עהנליך אויפ'ן

אמת. אהא — ווידער ארויפגעבראכט אויף א חשד! אויף דער הייסער מינוט מעג ער זיך איהם אפילו אנפייפען. אבער איבער נאכט קען יענער קומען צום שכל. אויב נאר איהם איז אליין דער מח ניט אויסגע־דארט. און אזוי איז עס דאך אויף יעדען טריט און שריט! נאכמעהר: ער וועט אליין אנהויבען צו פארלויפען אפריהער. זיך רוקען אהין. וואו מען בעט איהם גארניט. מאכען אלץ א שמועס וועגען דעם. ווע־גען וואס מען דארף פארקעהרט. האלטען ס׳מויל. וועט נעהמען אונ־טערלאזען פארשיידענע פארשטעלטע משלים. חע—חע! ער וועט אליין קומען און אנהויבען פרעגען קשיות: פארוואס נעהמט מען מיך אזוי לאנג ניט? חע—חע—חע! און דאס קען זיך דאך טרעפען מיט׳ן קליגסטען און שארפזיניגסטען מענשען. מיט א פסיכאלאג און א ליטער־ראט! די נאטור איז א שפיגעל און דאס איז דער דורכזיכטיגסטער שפיגעל! קוק אין דעם דאזיגען שפיגעל און קלייב נחת. אט וואס דאס הייסט! אבער וואס זענט איהר עפעס אזוי בלאס געווארען. ראדיאן ראמאנאוויטש. אייך איז אפשר דא צו דושנע. אפשר עפענען דאס פענסטערל?

— א, צו וואס זאלט איהר זיך מטריח זיין. איך בעט אייך! — האט ראסקאלניקאוו אויסגעשריען און פלוצלונג אויסגעבראכען אין א געלעכטער. — איך בעט אייך. ניט באאונרוהיגט אייך!

פארפירי איז שטעהן געבליבען אנטקעגען איהם. א ווייל**ע** אפגע־ווארט. און פלוצלונג האט ער זיך אויך פונאנדערגעלאכט. גלייך נאך איהם. ראסקאלניקאוו איז אויפגעשטאנען פון דיוואן. פלוצלונג אפגע־האקט דאס פאלקאם קאנוואולסיווע געלעכטער זיינע.

— פארפירי פעטראוויטש! — האט ער ארויסגערעדט הויך און שארף. הגם ער איז קוים איינגעשטאנען אויף די ציטערנדע פיס. — איך זעה איצט אפען ארויס. אז איהר זענט מיך בפירוש חושד אין דעם מארד פון יענער אלטער און איהר שוועסטער ליזאוועטא. איך פון מיין זייט מוז אייך ערקלערען. אז דאס אלץ איז מיר דערעסען געווארען: אויב איהר געפינט איין. אז איהר האט דאס רעכט געזעצליך מיך צו פארפאלגען. דאן פארפאלגט מיך: צו ארעסטירען — דאן ארעסטירט מיך. נאר לאכען מיר אין די אויגען אריין און פייניגען מיך וועל איך ניט ערלויבען...

פלוצים האבען זיינע ליפען גענומען ציטערען. די אויגען האבען

זיך אנגעצונדענע מיט רציחה, און די ביז אהער איינגעהאלטענע שטים האט הויך אויפגעקלונגען.

— איך וועל עס ניט ערלויבען! — האט ער פלוצלונג א געשריי געגעבען, א זעץ טוענדיג מיט'ן גאנצען כח די פויסט אן טיש. — איהר הערט, וואס איך זאג אייך, פראפירי פעטראוויטש? כ'וועל ניט ערלויבען!

— אך, מיין גאט, וואס איז דאס ווידער אזוינס! — האט פראפירי פעטראוויטש א געשריי געגעבען, קענטיג זעהר דערשראקען. — מיין ליעבער ראדיאן ראמאנאוויטש! מיין טייערער. מיין בעסטער! וואס טוט זיך עס מיט אייך?

— כ'וועל ניט ערלויבען! — האט ראסקאלניקאוו אויסגעשריען נאכאמאל.

— מיין טייערער, שטילער אביסעל! מען וועט דאך דערהערען און מען וועט זיך צונויפלויפען! נו, וואס וועלען מיר זיי דאמאלס א שטייגער זאגען, באטראכט זיך נאר! — האט פארפירי פעטראוויטש ארויסגעפליסטערט אין אימה, דערנעהנטערנדיג זיין געזיכט צו ראסקאלניקאווס.

— כ'וועל ניט ערלויבען, כ'וועל ניט ערלויבען! — האט ראסקאלניקאוו מאשינאל איבערגע'חזר'ט, אבער אויך פלוצלונג אין א שטיל געפליסטער.

פראפירי האט זיך האסטיג אפגעקעהרט און איז אוועקגעלאפען עפענען דאס פענסטער.

— מען דארף אריינלאזען פרישע לופט! איהר וואלט געדארפט א שלונג טאן אביסעל וואסער, מיין פריינד, דאס איז דאך א ספאזמע!

און ער האט זיך שוין געוואלט א לאז טאן צום טיר הייסען דער־לאנגען וואסער, אבער אין ווינקעל איז דא גראד געשטאנען א פלאש מיט וואסער.

— מיין ליעבער, גיט א טרונק, — האט ער געפליסטערט, צו־לויפענדיג צו איהם מיט'ן פלאש, — אפשר וועט עס העלפען...

פארפירי פעטראוויטשעס שרעק און מיטגעפיהל זענען געווען אויף אזוי פיעל נאטירליך, אז ראסקאלניקאוו איז שטיל געווארען און האט איהם מיט א ווילדער נייגיריגקייט גענומען באטראכטען. דאס וואסער האט ער אבער ניט גענומען.

— ראָדיאָן ראָמאַנאָוויטש! מיין טייערינקער! אויף אַזאַ אופן וועט איהר זיך דאָך פון זינען ברענגען, איך פאַרזיכער אייך. ע—עך! אַ—ך! גיט אַ טרונק! כאָטש וויפיעל עס איז!

און ער האָט איהם פאַרט געצוואונגען דאָס גלאָז וואַסער איז האַנט צו נעהמען. ער האָט עס מאַשינאַל שוין צוגעטראָגען צו די ליפען, נאָר ער האָט זיך גלייך פאַרכאַפּט און האָט עס מיט אַ ווידערגעפיהל אוועקגעשטעלט אויפ'ן טיש.

— יאָ, עס האָט אייך אַנגעכאַפּט אַ ספּאַזמע! אויף אַזאַ אופן, מיין טייערער, קענט איהר אויספיהרען, אַז די פריהערדיגע קראַנקהייט וועט ווידער צופאַלען, — האָט זיך פּראָפירי פּעטראָוויטש מיט פריינדליכען מיטגעפיהל צוקוואָקעט, אַליין נאָך מיט אַ צוטומעלטען אויסדריק. מיין גאָט, ווי קען מען דאָס זיין אַזוי ניט אָפּגעהיט! אָט למשל איז ביי מיר נעכטען דמיטרי פּראָקאָוויטש אויך געווען, — איך בין מסכים, איך בין מסכים, איך האָב אַן איראָנישען כאַראַקטער, אַ שלעכטען, און זיי האָבען דערפון גאָר געמאַכט אַזאַ מין פּירוש!... מיין גאָט! געקומען נעכטען, נאָך אייער אוועקגאַנג, מיר האָבען געגעסען מיטאָג, האָט גערעדט — גערעדט, איך האָב נאָר מיט די הענט אויסגעשפּרייט: נו, טראַכט איך מיר... רבונו של עולם! איהר האָט דאָס איהם געשיקט, צי וואָס? פאַרוואָס זיצט איהר אָבער ניט, מיין ליעבער? זעצט זיך צו, אום גאָטעס ווילען!

— ניין, איך האָב איהם ניט געשיקט: אָבער איך האָב געוואוסט, אַז ער איז אוועק צו אייך און צוליעב וואָס ער איז אוועק,— האָט ראַסקאָלניקאָוו שאַרף געענטפערט.

— איהר האָט געוואוסט?

— איך האָב געוואוסט. בכן איז וואָס דערפון געדרונגען?

— דאָס, מיין ליעבער ראָדיאָן ראָמאַנאָוויטש, איז געדרונגען, אַז איך ווייס ניט נאָר פון אַזעלכע גבורות אייערע: איך ווייס פון אַלצדינג! איך ווייס דאָך, ווי איהר זענט געגאַנגען דינגען אַ דירה, רעכט פאַרנאַכטליך, בעת ס'איז שוין געווען פינסטערליך, און ווי איהר האָט גענומען קלינגען אין גלעקעל, און געפרעגט וועגען בלוט, און צוטומעלט די אַרבייטער און די סטרוזשען די געדאַנקען. איך פאַרשטעה דאָך די גייסטיגע שטימונג אייערע, די דאַמאָלסטיגע... אָבער דאָך וועט איהר זיך אויף אַזאַ אופן ממש פון זינען ברייננען,

עהרען־ווארט! איהר וועט זיך פארשווינדלען! די אויפגעבראכטקייט קאכט אין אייך שוין צו שטארק, פון די באליידיגונגען וואס איהר זענט זיך אויסגעשטאנען, אפריהער פון דעם מזל און דערנאך פון די פאליציי־אויפזעהער. ווארפט איהר זיך אהין און אהער, כדי וואס גיכער צו עפענען אלעמען די מיילער, אזוי צו זאגען, און דערמיט מאכען א סוף איינמאל פאר אלעמאל, ווייל ס'האבען אייך דערעסען די אלע נארישקייטען און די אלע חשד'ן. ניט אזוי? געטראפען אייער שטימונג? אבער אויף אזא אופן וועט איהר ניט בלויז זיך אליין, נאר אויך ראזומיכינען פארשווינדלען ביי מיר: ער איז דאך שוין א צו *גוטער* מענש דערויף, איהר ווייסט דאס אליין. איהר זענט קראנק, ער איז געקנאטען פון יושר און מעשים טובים, ווירקט אויף איהם אייער קראנקהייט אנשטעקענד... איך וועל עס אייך, מיין ליעבער, דערצעהלען, ווען איהר וועט זיך בארוהיגען... אבער זעצט זיך שוין, מיין ליעבער, אום גאטעס ווילען! רוהט אפ, זעהט איך בעט אייך, אויף אייך איז דאך גאר קיין פנים נישטא: אבער זעצט זיך צו!

ראסקאלניקאוו האט זיך געזעצט: א שוידער האט איהם דורכגענומען, און איהם איז הייס געווארען אויפ'ן גאנצען לייב. טיעף פארוואונדערט און אנגעשטרענגט האט ער זיך צוגעהערט צו דעם דערשראקענעם פארפירי פעטראוויטש'ן, וואס האט אזוי פריינדליך ארום איהם געשמייעט. אבער ער האט ניט געגלויבט אין קיין איינציג ווארט זיינס, הגם ער האט יא געפיהלט עפעס א מאדנע נייגונג צו גלויבען. פון פארפירים אומגעריכטע ווערטער וועגען דער דירה איז ער גאר איינגאנצען פארבליפט געווארען: „ווי קען דאס זיין, ער זאל וויסען פון דער דירה? — איז איהם פלוצלונג איינגעפאלען, — און ער דערצעהלט עס נאך מיר אליין!”

— יא, עס איז געווען כמעט פונקט אזא פאל אין אונזער קרימינעלער פראקטיק, א פסיכאלאגישער, עפעס אוננארמאלער פאל, — האט פראפירי פארטגעזעצט ריידענדיג גיך־גיך. — איינער האט אויף זיך ארויפגעווארפען א גאנצע רציחה, און אלץ הייסט ארויפגעווארפען: — צונויפגעפיהרט א וואנד, מיט א וואנד, געבראכט פאקטען, דערצעהלט די איינצעלהייטען, און האט צומישט און פארפלאנטערט אלעמען און יעדען איינציגען, וואס איז דאס געווען? אליין איז ער גאר טיילווייז, און איינגאנצען ניט מיט א כיון, געווען די אורזאכע פון

דער רציחה. ניט מעהר טאקע ווי טיילוויז, און ווי נאר ער איז געווארען, אז דאס האט ער געגעבען די מערדער א געלעגענהייט צו באגעהן די רציחה, איז ער אריינגעפאלען אין א מרה־שחורה, איז געווארען שטארק אומעטיג. עס האט זיך איהם אלץ גענומען דאכטען עפעס, ער איז ממש אראפּ פון זינן און זיך אליין איינגערעדט, אז דאס איז ער טאקע דער מערדער! ענדליך האט דער רעגירענדער סענאט זיך גענומען צו דערגעהן די זאך, דעם אומגליקליכען האט מען פריי געשפּראכען און אפּגעגעבען אונטער אויפזיכט. לאנג לעבען זאל דער רעגירענדער סענאט! עד—מא, איי—איי—איי! אבער אויף אזא אופן, מיין ליעבער, וואס קען ארויסקומען? אויף אזא אופן קען מען אויף זיך די קדחת ארויפברייננגען, ווז מען זאל אזוי צולאזען די נערווען, געהן קלינגען אין מיטען נאכט אין גלעקלעך און פונאנדערפרעגען וועגען בלוט! אט דעם מין פּסיכאלאגיע האב איך דאך ביז׳ן גרונד דורכגעשטודירט אויף דער פּראקטיק. אויף אזא אופן ציהט דאך אמאל דעם מענשען אראפּצושפּרינגען פון א פענסטער אדער א טורם, און דערביי לעבט ער איבער אזא זים־פארפיהרעריש געפיהל. דאס איינענע איז מיט גלעקלעך... איהר זענט קראנק, ראדיאן ראמאנאוויטש, איהר זענט קראנק! איהר זענט שוין צופיעל מבטל אייער קרענק. איהר וואלט בעסער אריינגעגאנגען צו א געניטען דאקטאר, ווייל וואס פאר א ממשות קען האבען יענער דיקער בויך, וואס היילט אייך!.. איהר האט היץ! איהר טוט עס אלצדינג פּשוט פון היץ!...

אויף איין אויגענבליק האט זיך אלץ גענומען דרעהען ארום ראסקאלניקאוו׳ן.

„ניט־שויז־אזוי, ניט־שויז־זשע“, האט זיך איהם געטראגען אין מח, „לייגט ער איצטער אויך? עס קען ניט זיין, עס קען ניט זיין!“ האט ער געשטויסען פון זיך דעם דאזיגען געדאנק, פיהלענדיג פאראויס, ביז וואסער א מדרגה פון רציחה און וואוט ער קען איהם ברייגגען, פיהלענדיג, אז ער קען משוגע ווערען פאר רציחה.

— דאס איז געווען ניט אין היץ, דאס איז געווען אויפ׳ן וואהר!

— האט ער אויסגעשריען, אנשטרענגענדיג אלע קרעפטען פון זיין פארשטאנד אום אריינצודרינגען אין פארפירים שפּיעל. — אויפ׳ן וואהר, אויפ׳ן וואהר! איהר הערט, צי ניט?

— יא, איך פארשטעה און איך הער! איהר האט נאך נעכטען

געטענה'ט, אז ניט אין היץ. איהר האט זיך זאגאר באזונדערס איינגעשפארט, אז ניט אין היץ! אלץ, וואס איהר קענט זאגען, פארשטעה איך! ע—עך!... הערט נאר, מיין טייערער ראדיאן ראמאנאוויטש, וואס איך וועל אייך זאגען. לאמיר כאטש אפשטעלען זיך אויף אט דעם אומשטאנד. ווען איהר זאלט, א שטייגער, באמת זיין דער פארברעכער אדער איהר וואלט נאר געווען פארמישט אין דער דאזיגער פארפלוכטער זאך, וואלט איהר דען, זאגט אליין, זיך אזוי איינגעשפארט, אז ניט אין היץ האט איהר עס געטאן. נאר פארקעהרט — ביים פולען זינען? היינט נאך אזוי זיך איינשפארען, מיט אזא מין עקשנות: נו, שיקט זיך עס, זאגט אליין? נאך מיין מיינונג, איז עס גאר פארקעהרט. ווען איהר, א שטייגער, וואלט זיך געפיהלט אין עפעס שולדיג, וואלט איהר דאך זיך דאך געדארפט איינשטעלען, אז טאקע אין היץ האט איהר עס געטאן! ניט אזוי אפשר? ס'איז דאך אזוי?

עפעס שעלמישעס האט געשטעקט אין דער דאזיגער פראגע. ראסקאלניקאוו האט זיך א בויג געטאן אויף צוריק, סאמע ביז צו דעם אנלעהן פון דעם דיוואן, פון פראפירין, וואס האט זיך אויף איהם אנגערוקט, און האט איהם שווייגענדיג, דורכדרינגענדיג און צווייפלענדיג באטראכט.

— אדער לאמיר נעהמען דעם הערר ראזומיכינען, איך מיין, הייסט עס, צי ער איז געבטען געקומען ריידען אין זיין אייגענעם נאמען, אדער איהר האט איהם געשיקט? קלאר ווי דער טאג, אז איהר האט דאך געדארפט זאגען, אז ער איז געקומען אין אייגענעם נאמען, און האלטען בסוד, אז איהר האט איהם געשיקט! אבער איהר האלט עס גאר ניט בסוד! איהר שפארט זיך דוקא איין, אז איהר האט איהם געשיקט!

ראסקאלניקאוו האט זיך קיינמאל דערין ניט איינגעשפארט. א קעלט איז איהם דורך איבער'ן רוקען.

— איהר ליגט דאס אלץ, — האט ער ארויסגערעדט לאנגזאם און שוואך, און די ליפען האבען זיך ביי איהם צוקרימט אין א קרענקליכען שמייכעל. — איהר ווילט מיר ווידעראמאל באווייזען, אז איהר פארשטעהט מיין גאנץ שפיעל, אלע מיינע ענטפערס ווייסט איהר אפריהער, — האט ער גערעדט, כמעט אליין פיהלענדיג, אז ער בא־

טראכט שוין ניט ווי געהעריי איז די ווערטער זיינע. — איהר ווילט מיך אנשרעקען... אדער איהר לאכט גלאט פון מיר...

ער האט ניט אראפגענומען זיין דורכדרינגענדען בליק פון איהם, ריידענדיג די ווערטער. און פלוצלונג האט אן אונענדליכע רציחה ווי־דער אויפגעבליצט אין זיינע אויגען.

— איהר לייגט דאס אלץ! — האט ער אויסגעשריען. — איהר ווייסט אליין אוסיגעצייכענט, אז פאר א פארברעכער איז דער בעסטער ארויסדרעה ריידען דעם אמת, אויף וויפיעל עס איז מעגליך... ניט צו פארלייקענען. אויף וויפיעל ס'איז מעגליך. דאס, וואס מען מעג ניט־פארלייקענען! איך גלויב אייך ניט!

— עה, ס'א מין דרעהער איהר זענט! — האט זיך פארפירי צולאכט מיט א דראבנעם געלעכטערל. — מען קען מיט אייך. מיין לעבען, צו קיין טאלק גאר ניט קומען: עפעס א קליפה האט זיך אין אייך איינגעווארצעלט. הייסט עס, גלויבט איהר מיר ניט? און איך זאג אייך, איהר גלויבט מיר שוין יא, איהר האט מיר שוין גענומען גלויבען אויף א פיערטעל ארשין, און איך וועל מאכען, אז איהר וועט מיר נאך גלויבען אויפ'ן גאנצען ארשין, ווייל איך האב אייך באמת ליעב און איך מיין מיט'ן גאנצען הארצען אייער טובה.

ראסקאלניקאוום ליפען האבען אנגעהויבען צו ציטערן.

— יא, אייער טובה מיין איך, איך מוז דאס אייך פארט סוף כל סוף זאגען: פארלאזט ניט אייער קראנקהייט. דערצו נאך איז צו אייך אט—א געקומען די פאמיליע אייערע צו פאהרען: האט כאטש זי אין זינען. איהר דארפט זי בארוהיגען און ארויסווייזען ליעבשאפט, ,שרעקט איהר זי גאר...

— וואס געהט דאס אייך אן? פון וואנען ווייסט איהר דאס? וואס אינטערעסירט איהר זיך אזוי? איהר שפיאנירט מיך, הייסט עס, און ווילט דאס מיר אפען באווייזען?

— מיין לעבען! דאך פון אייך אליין, פון אייך אליין בין איך אלץ געוואהר געווארען! איהר באמערקט גאר ניט, אז אין אייער אויפ־רעגונג זאגט איהר אלץ אליין אוים מיר אזוי גוט ווי אנדערע. פון הערר ראזומיכינען האב איך זיך נעכטען דערוואוסט פיעל אינטערע־סאנטע פרטים. ניין, איהר האט מיך איבערגעשלאגען, אבער איך מוז אייך זאגען, אז צוליעב אייער חושד זיין אלעם און אלע האט איהר, ביי

אייער גאנצען שארפזין, אנגעווארען דעם געזונדען בליק אויף זאכען אפילו. נו, לאמיר כאטש, א שטייגער, נעהמען דיזעלביגע טעמע טאקע. אט מכח די גלעקלעך: אזא מין טייערע מציאה, אזא מין פאקט (דאס איז דאך שוין עפעס א גאנצער פאקט!) האב איך אייך איצט ארויסגעגעבען, איינגאנצען ארויסגעגעבען פון א ביז ת, איך, דער קרימינאלזוכער! און איהר זעהט דערין גארנישט? ווען איך זאל אייך געווען חושד זיין כאטש איין ביסעלע, וואלט איך דען אזוי געדארפט זיך האלטען? דאך פארקעהרט: אפריהער וואלט איך באדארפט איינשלעפערן אייער חשד, און אפילו קיין פיפס ניט טאן, אז איך וויים שוין פון דעם דאזיגען פאקט. אפציהען אייך אויף אזא מין אופן גאר אין אנ'אנדער זייט, און פלוצלונג, ווי מיט א האק איבער'ן מח (לויט אייער אייגענעם אויסדרוק) א פלעט טאן אייך: „זייט מוחל, מיין ליעבער הערר, וואס אזוינס האט איהר עס געדארפט האבען אין דער דירה פון דער גע'הרג'עטער צעהן א זייגער אוועגט און אפשר טאקי די גאנצע עלף? וואס האט איהר עפעס געקלונגען אין גלעקעל? און וואס האט איהר עפעס זיך פונאנדערגעפרעגט וועגען בלוט? און וואס האט איהר עפעס די סטרוזשעז געטומעלט א קאפ און גערייצט זיי, זיי זאלען מיט אייך געהן אין צירקעל אריין, צו דעם פאליציי־אויפזעהער?" אט ווי איך וואלט געדארפט זיך האלטען. ווען איך זאל געווען האבען אויף אייך כאטש א טראפעלע חשד, מען וואלט אייך באדארפט נעהמען צום פארהער, ווי די פארם פאדערט עס, מאכען ביי אייך א רעוויזיע און אפשר טאקע פארזעצען אויך... אלזא הייסט עס, האב איך אויך אייך ניט קיין חשד, ווייבאלד איך האב ניט אזוי געטאן! האט איהר אבער פארלארען דעם געזונדען פארשטאנד, און זעהט גארנישט, איך זאג עס אייך נאכאמאל!

ראסקאלניקאוו האט א ציטער געטאן מיט'ן גאנצען קערפער, אזוי אז פארפירי פעטראוויטש האט עס צו גוט באמערקט.

— איהר לייגט עס אלץ! — האט ער אויסגעשריען. — איך וויים ניט אייערע כונות, אבער איהר לייגט נאר... פריהער האט איהר גערעדט ניט אין דעם זין און איך קען קיין טעות ניט האבען... איהר לייגט!

— איך לייג? — האט זיך פראפירי פעטראוויטש אנגעכאפט, כלומרשט מיט היץ, אבער ניט פארלירענדיג זיין העכסט פרעהליכע

און שפּאָטישע מינע. און איהם האָט. דאכט זיך. ניט אָנגעהויבען צו אַרען בעת־מעשה. וואס פאר א מיינונג וועגען איהם איז ראסקאלני־קאוו. — איך לייג?... שא. ווי בין איך זיך פריהער מיט אייך באַ־גאנגען (איך, דער קרימינאלזוכער)? איך האָב אייך דאָך אליין אונ־טערגעזאָגט און ארויסגעגעבען אלע מיטלען צום פארטיידיגען זיך, איך האָב אייך אליין דאָך צוגעפיהרט די דאָזיגע פּסיכאָלאָגיע: „קראנק־הייט. היץ. באַליידיגונגען. פּאָליציי־אויפזעהער. מרה־שחורה" וכדומה? הא? חע—חע—חע! הגם צוריקרייזענדיג — מוז איך אייך זאגען — זענען די אלע פּסיכאָלאָגישע מיטלען צום פארטיידיגען זיך, די אלע תרוצים און דרעהדלעך זעהר ניט אויסגעהאַלטען און דערצו נאָך מיט צוויי עקען: „קראנקהייט. היץ. פאנטאזיעס. ס'האָט זיך געדאכט. איך געדענק ניט". דאָס איז אַלץ אמת. אבער פארוואס. מיין טייערער. האָ־בען עס קראנקערהייד. אין היץ. זיך אלץ געדאכט גראד אזוינע פאנ־טאזיעס און ניט קיין אנדערע? עס האָבען דאָך געקענט זיין אנדערע אויך? אזוי. דאכט זיך? חע—חע—חע—חע!

ראסקאלניקאוו האָט אויף איהם שטאָלץ און מיט פאראכטונג א קוק געטאָן.

— מיט איין ווארט. — האָט ער שטרענג און שארף געזאָגט. זיך אויפשטעלענדיג און דערביי עטוואס אָפּשטויסענדיג פּאָרפירין פון זיך. — מיט איין ווארט. איך וויל וויסען: האַלט איהר מיך אינגאנצען פריי פון יעטווועדער חשד. אדער נ י ט? זאָגט. פּאָרפירי פּעטראָוויטש. זאָגט קלאָר און אָפען. און שנעלער. די ר ג ע!

— אָבער מיט אייך דורכקומען איז אזא לייכטער ביסען.— האָט פּאָרפירי אויסגעשריען מיט א העכסט לוסטיגער. שעלמישער מינע. אפילו א האָהר ניט צוטראָגען און באאונרוהיגט. — און צו וואס דארפט איהר עס וויסען. צו וואס דארפט איהר עס אזוי פיעל וויסען. ווייבאלד מען האָט אייך נאָך אפילו ניט אָנגעהויבען צו מטריח זיין! איהר זענט דאָך גאר ווי א קינד. וואס לאָזט ניט רוהען. מען זאָל איהם געבען פייער אין האנט אריין! און וואס באאונרוהיגט איהר זיך דאס אזוי? הא? חע—חע—חע!

— איך זאָג אייך נאָכאמאָל. — האָט ראסקאלניקאוו מיט רציחה אויסגעשריען. — אז איך קען מעהר ניט אריבערטראָגען!...

— וואס קענט איהר ניט אריבערטראָגען? די אונבאוואוסט־

קייט? — האָט איהם פאָרפירי איבערגעשלאָגען.

— ניט שטעכט מיך! איך זאָג אייך, אַז איך וויל ניט!... איך וויל ניט און איך קען ניט... איהר הערט! איהר הערט! — האָט ער א געשריי געגעבען, ווידער א זעץ טוענדיג מיט'ן פויסט אַן טיש.

— אבער שטילער אביסעל, שטילער! מען וועט דאָך דערהערען! איך בין אייך אויף אַן אמת מתרה: שאָנעוועט זיך אליין. איך מיין עס אַהן שפּאַס! — האָט פאָרפירי ארויסגעפּליסטערט. אבער איצט איז שוין אויף זיין געזיכט ניט געלעגען דער פריהערדיגער ווייבערש־גוטמוטיגער און דערשראָקענער אויסדרוק; פאַרקעהרט, איצט האָט ער פּשוט ב א פ ו י ל ע ן, שטרענג, מיט אַנגערוקטע ברעמען און גלייך ווי ער וואָלט מיט איינמאָל איבערגעריסען אלע סודות און צווייטייטיגקייטען.

דאָס האָט אבער געדויערט נאָר איין אויגענבליק. דער פאַרבליפּטער ראַסקאָלניקאָוו איז פּלוצלונג ווידער אריינגעקומען אין אַן אמת'ע רציחה; אבער א מערקווירדיגע זאַך: ער האָט ווידער געפאָלגט דעם באַפעהל צו ריידען שטילער, הגם ער איז געווען אין דעם שטאַרקסטען פּאַראָקסיזם פון רציחה.

— איך וועל מיך ניט לאָזען פייניגען! — האָט ער פּלוצלונג ארויסגעפּליסטערט אזוי ווי פריהער, האַסטיג באַגרייפענדיג אין זיך מיט שמערץ און וואוט, אַז ער מוז זיך אונטערגעבען דעם באַפעהל, און אריינקומענדיג פון דעם דאָזיגען געדאַנק נאָך אין א גרעסערע רציחה. — אַרעסטירט מיך, זוכט מיך אַרום, טוט עס לויט דעם פאָרם, און ניט שפּיעלט זיך מיט מיר! איהר וואַגט עס ניט...

— אבער וואָס זענט איהר אזוי באַזאָרגט מכח דעם פאָרם, — האָט איהם פאָרפירי איבערגעשלאָגען מיט דעם פריהערדיגען שעלמישען שמייכעל און עפּעס אזוי ווי ער וואָלט זאַגאַר געהאַט א מאָדנעם תענוג פון ראַסקאָלניקאָוו'ן. — איך האָב אייך איצט, מיין ליעבער, איינגעלאַדען אויפ'ן היימישען אופן, אינגאַנצען מעשה גוטער פריינד!

— איך וויל ניט אייער גוטע פריינדשאַפט און שפּיי אויף איהר! איהר הערט צי ניט? און אַט זעהט: איך נעהם דאָס היטעל און געה. נו, וואָס וועסטו אַקאָרשט איצטער זאָגען, אויב דו האָסט בדעה מיך צו אַרעסטירען?

ער האָט געכאַפּט דאָס היטעל און איז אַוועק צום טיר.

— און דאס סיורפריזעל וועט איהר גאר ניט אנקוקען? — האט פארפירי זיך צולאכט מיט א דראבנעם געלעכטערל, ווידער א נעהם געבענדיג איהם עטוואס העכער פאר'ן איילענבויגען און צוריקהאלטענדיג איהם פון דער טיר.

ער איז אפנים געווארען אלץ אויפגערוימטער און שפאטלוסטיגער, וואס דאס האט אינגאנצען ארויסגעבראכט ראסקאלניקאוו'ן פון די כלים.

— וואס פאר א סיורפריזעל? וואס איז עס אזוינס? — האט ער געפרעגט, פלוצלונג שטעהן בלייבענדיג און קוקענדיג מיט שרעק אויף פראפירין.

— אט—א דא, הינטער דער טיר, זיצט עס ביי מיר, דאס סיורפריזעל, חע—חע—חע! (ער האט אנגעוויזען מיט'ן פינגער אויף דער פארשלאסענער טיר אין דעם שייד־ווענטעל, וועלכע האט געפיהרט אין זיין קאזיאנע דירה־אריין). — איך האב עס אפילו פארשלאסען, עס זאל ניט אנטלויפען.

— וואס איז דאס? וואו? וואס?...

ראסקאלניקאוו איז צוגעגאנגען צו דער טיר און זי געוואלט עפענען, אבער זי איז געווען פארשלאסען.

— זי איז צוגעשלאסען, אט איז אפילו דער שליסעל!

און ער האט איהם אין דער אמת'ן באוויזען א שליסעל, וועלכען ער האט ארויסגענומען פון קעשענע.

— דו לייגסט עס אלץ! — האט ראסקאלניקאוו ארויסגעדונערט, מעהר זיך ניט איינגעהאלטען. — דו לייגסט, פארפלוכטער פאלישינעל איינער! — און זיך א לאז געטאן אויף פארפירין, וועלכער האט אפגעטראטען צו דער טיר, אבער זיך א האהר ניט דערשראקען.

— איצט פארשטעה איך אלצדינג, אלצדינג! — איז ער צו איהם צוגעשפרונגען. — דו לייגסט און רייצסט זיך מיט מיר, איך זאל מיך אליין ארויסגעבען...

— אז מעהר קען מען זיך שוין גאר ניט ארויסגעבען, מיין טייערער ראדיאן ראמאנאוויטש. איהר זענט דאך אויסער זיך פאר רציחה, שרייט ניט, איך וועל דאך גענויט זיין צו רופען מענשען.

— דו לייגסט, עס וועט גאר ניט זיין! רוף מענשען! דו האסט געוואוסט, אז איך בין קראנק, און מיך געוואלט אויפרייצען, אין רציחה־

אריינברייננען. איך זאל מיך אליין ארויסגעבען. אט וואס פאר א מיין דו האסט! אבער ניין, פאקטען גיב אהער! איך האב אלצדינג פאר־שטאנען! קיין פאקטען האסטו ניט? ! האסט קלייניקעפעלדינגע, ניש־טיגע בויך־סברות, זאמעטאווס פשט'ליך!... דו ווארטסט אויף זיי? הא? וואס ווארטסטו? וואו? ווייז זיי אהער!

— ווי קומען אהער דעפוטאטען, מיין טייערינקער: וואס א מענ־שען קען איינפאלען! אויף אזא אופן קען מען דאך גאר גישט האנד־לען על פי פארם, ווי איהר זאגט; איהר פארשטעהט ניט אונזער עסק, מיין טייערינקער... און די פארם וועט ניט וואוהינקומען, איהר וועט שוין אליין זעהן! — האט פארפירי געמורמעלט, זיך צוהערענדיג צום טיר.

און ווירקליך האט זיך אין דעם ראזיגען אויגענבליק געלאזט הער־רען סאמע ביי דער טיר אין דעם אנדער צימער עפעס אזוי ווי א גע־רויש.

— אהא, מען געהט! — האט ראסקאלניקאוו א געשריי געטאן.— דו האסט געשיקט נאך זיי!... דו האסט געווארט אויף זיי! דו האסט אויסגערעכנט... נו, ווייז זיי אלעמען אהער, די דעפוטאטען, די עדות וואס דו ווילסט... ווייז אהער! איך בין גרייט! איך בין גרייט!

דא איז אבער פארגעקומען א מערקווירדיגע געשעהעניש, אויף אזוי פיעל אן אומגעריכטע און אומגעוועהנליכע, אז ניט ראסקאלני־קאוו'ן און ניט פארפירי פעטראוויטש'ן האט אזא סוף נאטירליך ניט געקענט אפילו איינפאלען.

זעקסטער קאפיטעל.

דערמאהנענדיג שפעטער די דאזיגע מינוט, איז ראסקאלניקאוו'ן די זאך פארגעקומען אויף אזא אופן:

דאס גערויש, וואס האט זיך געלאזט הערען פון הינטער דער טיר, איז געווארען אלץ גרעסער און די טיר האט זיך עטוואס אויפ־געמאכט.

— וואס איז דאס? — האט פארפירי פעטראוויטש אויסגעשריען

פון פאַרדרוס. — איך האָב אייך דאָך מתרה געווען...

אַ קליינע ווײַלע האָט מען ניט געענטפערט. נאָר ס'איז געווען קענטיק, אַז היינט־צו־טאָג דער טיר האָבן זיך געפונען עטליכע מענשען און עפּעס אַזוי ווי זיי וואָלטען עמיצען אַפּגעשטופּט.

— אָבער וואָס איז דאָרט פאַרט אַזוינס? — האָט פּאַרפירי פּעטראָוויטש צוטראַגען געפרעגט.

— מיר האָבען געבראַכט צו פירען דעם אַרעסטאַנט, ניקאָלאַיען, — האָט זיך אַפּגערופען איינעמס אַ קול.

— מען דאַרף ניט! אַוועק! וואַרט אויף!... וואָס קריכט ער אַהער! וואָס איז דאָס פאַר אַ הפקר! — האָט פּראַפּירי געשריען און זיך אַ לאָז געטאָן צום טיר.

— אָבער ער... האָט דאָס זעלבע קול ווידער אָנגעהויבען, נאָר פּלוצלונג זיך אָפּגעהאַקט.

אַ צוויי סעקונדעס, ניט מעהר, איז פאַרגעקומען אַן אמת'ער קאַמף, דערנאָך האָט עפּעס אַזוי ווי עמיצער אַ שטויס געטאָן מיט'ן גאַנצען כח, און גלייך דערויף איז איינער זעהר אַ בלאַסער מענש גלייך אַריינגעקומען אין פּאַרפירי פּעטראָוויטשעס קאַבינעט.

פון דעם ערשטען אויגענבליק האָט דער דאָזיגער מענש אויסגעזעהען זעהר מאָדנע. ער האָט געקוקט גלייך פאַר זיך, אָבער אַזוי ווי קיינעם ניט זעהענדיג, אין זיינע אויגען האָט געפלאַקערט ענטשלאָסענהייט, אָבער אין דערזעלבער צייט איז זיין געזיכט געווען באַדעקט מיט אַ טויטער בלאַסקייט, גלייך מען האָט איהם געבראַכט צו פיהרען אויף דער תליה. זיינע אינגאַנצען ווייסגעוואָרענע ליפּען האָבען לייכט געציטערט.

ער איז נאָך געווען זעהר יונג, געקליידט ווי איינער פון נידריגען פאָלק, פון מיטעלער וואוקס, אַ דאַרער, די האָהר קיילעכדיג אונטערגעשאָרען אַרום קאָפּ, און מיט דינע, עפּעס אַזוי ווי טרוקענע געזיכטסצוגען. דער מענש, וועלכען ער האָט אַזוי אונערוואַרטעט אַ שטויס געטאָן פון זיך, האָט זיך דער ערשטער אַ לאָז געטאָן נאָך איהם אין צימער אַריין און באַוויזען איהם אָנצוכאַפּען פאַר'ן אַקסעל: דאָס איז געווען אַ געריכטס־שומר; נאָר ניקאָלאַי האָט אַ שלעפּ געטאָן די האַנט און זיך נאָכאַמאָל אַרויסגעריסען פון איהם.

אין דער טיר האָבען זיך גענומען שטופּען איינינע נייגיריגע. אַ

טייל פון זיי האבען זיך געריסען אריינצוגעהן. די גאנצע באשריבענע סצענע איז פארגעקומען כמעט אין איין אויגענבליק.

— אוועק, עס איז נאך פריה!ווארט, ביז מען וועט דיך רופען! פארוואס האט איהר איהם געבראכט פאר דער צייט? — האט פראפירי געמורמעלט אויסער זיך פאר פארדרוס, עפעס אזוי ווי דאס וואלט איהם צוטומעלט.

אבער ניקאלאי איז פלוצלונג געפאלען אויף די קניה.

— וואס ווילסטו? — האט פארפירי פארוואונדערט אויסגעשריען.

— איך בין שולדיג! מיין זינד איז דאס! איך בין דער רוצח! — האט ניקאלאי פלוצלונג ארויסגערעדט, גלייך ווי איהם איז געווען אביסעל שווער אפצוכאפען דעם אטעם, דאך אויף א גאנץ הויכען קול.

א צעהן סעקונדעס האט געהערשט א טויטע שטילקייט, גלייך ווי אלע וואלטען פארשטיינערט געווארען: אפילו דער געריכטס־שומר איז אין שרעק אפגעשפרונגען און שוין מעהר ניט גענעהנט צו ניקאלאיען: ער האט זיך מאשינאל אפגערוקט צו דער טיר און איז געבליבען אונבאוועגליך שטעהן דארטען.

— וואס זאגסטו? — האט פארפירי פעטראוויטש אויסגעשריען, קומענדיג צו זיך פון זיין אויגענבליקליכער פארשטיינערונג.

— איך בין... דער רוצח... — האט ניקאלאי איבערגע׳חזר׳ט, נאך א זעהר קורצען שוויגען.

— וואס... דו... וואס... וועמען האסטו גע׳הרג׳עט?

פארפירי פעטראוויטש האט זיך אפנים פארלארען. ניקאלאי איז ווידער אנטשוויגען געווארען אויף א קליין ווייל[כ]עלע.

— אלענא איוואנאוונא׳ן און די שוועסטער איהרע, ליזאוועטא איוואנאוונא׳ן, האב איך... גע׳הרג׳עט... מיט א האק. ס׳איז אויף מיר אנגעפאלען אזא בייזע שעה... האט ער פלוצלונג צוגעגעבען און איז ווידער אנטשוויגען געווארען.

ער איז נאך אלץ געשטאנען אויף די קניה.

פארפירי פעטראוויטש איז איניגע סעקונדען געשטאנען, ווי פארזונקען אין געדאנקען. נאך פלוצלונג האט ער זיך ווידער א צאפעל געטאן און גענומען מאכען מיט די הענט אויף די אומגעבעטענע צוזעהער, יענע זענען תכף פארשוואונדען, און די טיר האט זיך פאר־

מאכט. דערנאָך האָט ער אַ קוק געטאָן אויף ראַסקאָלניקאָוו'ן. ווע־לכער איז געשטאַנען אין אַ ווינקעל און ווילד געקוקט אויף ניקאָלאַיען: ער האָט שוין געוואָלט צוגעהן צו איהם, נאָר פּלוצלונג איז ער שטעהן גע־בליבען אַ קוק געטאָן אויף איהם. האָט גלייך אַנגעווענדט דעם בליק זיינעם אויף ניקאָלאַיען, דערנאָך ווידער אויף ראַסקאָלניקאָוו'ן. דער־נאָך ווידער אויף ניקאָלאַיען, און פּלוצלונג, אַזוי ווי פון עפּעס מיטגע־ריסען, איז ער ווידער אַנגעפאַלען אויף ניקאָלאַיען.

— וואָס פאַרלויפסטו מיר עפּעס מיט דיין בייזער שעה פון פאַרנט! — האָט ער אויף איהם אַ געשריי געטאָן כמעט מיט רציחה —איך האָב נאָך דאָך ביי דיר ניט געפרעגט, צי אויף דיר איז אַנגע־פאַלען אַ בייזע שעה, צי ניט... זאָג: דו האָסט גע'הרג'עט?

— איך בין דער רוצח... איך בין זיך מודה.. — האָט ניקאָלאַי אַרויסגערעדט.

— ע—עך! מיט וואָס האָסטו גע'הרג'עט?

— מיט אַ האַק. איך האָב אַנגעגרייט אַפּריהער.

— עך, ער כאַפּט צו פיעל! איינער אַליין?

ניקאָלאַי האָט ניט פאַרשטאַנען די פראַגע.

— דו האָסט איינער אַליין זיי גע'הרג'עט?

— איינער אַליין. און מיטקאַ איז ניט שולדיג און האָט אין דער גאַנצער זאַך קיין חלק ניט.

— אַבער ווער הייסט דיר כאַפּען מיט מיטקאַן! ע—עך! און ווי אַזוי ביסטו דאָס דאַמאָלס אַראָפּגעלאָפען פון די טרעפּ? די סטרו־זשעז האָבען דאָך אייך באַגעגענט צוזאַמען.

צוזאַמען.

— דאָס איז געווען נאָר אַן אָנשטעל... וואָס איך בין דאַמאָלס געלאָפען מיט מיטקאַן.. האָט ניקאָלאַי געענטפערט, עפּעס אַזוי ווי גע־איילטערהייד און זיך צוגרייטענדיג אַפריהער.

— נו, אודאי אַזוי איז דאָס! — האָט פּאָרפירי אויסגעשריען.

— דאָס זאָגט ער ניט זיינע אייגענע ווערטער! — האָט ער אַרויס־געשטאַמעלט ווי פאַר זיך, און האָט פּלוצלונג ווידער דערזעהן ראַס־קאָלניקאָוו'ן.

ער איז קענטיג אַזוי שטאַרק געווען פאַרטראָגען מיט ניקאָלאַיען, אַז ער האָט אויף איין אויגענבליק זאָגאָר פאַרגעסען אין ראַסקאָלני־

קאוו'ן. איצט האט ער זיך פלוצלונג ארומגעזעהן און זיך אפילו אבי־סעל צוטומעלט...

— ראדיאן ראמאנאוויטש, טייערער! ענטשולדיגט, — האט ער זיך אווארף געטאן צו איהם, — דאס טאר מען ניט. איך בעט אייך... איהר האט דא ניט וואס צו טאן... איך בין אליין אויך... איהר זעהט, ס'אר א סיורפריזען!... איך בעט אייך!...

און אנגענומען איהם פאר'ן האנט, האט ער איהם אנגעוויזען אויף דער טיר.

— איהר האט זיך, דאכט מיר, דערויף ניט געריכט? — האט ראסקאלניקאוו ארויסגערעדט: נאטירליך האט ער נאך גארנישט פארשטאנען אויף קלאר. דאך האט ער זיך באקומען נאך א נייעם מוט.

— איהר, מיין טייערער, האט זיך דאך אבער אויך ניט געריכט. ווי דאס הינטעלע ציטערט דאס ביי אייך אביסעל! חע—חע!

— איהר ציטערט דאך אויך: כ'האב זיך דערויף ניט געריכט!...

זיי זיינען שוין געשטאנען אין טיר. פּאָרפירי האט מיט אונגע־דולד געווארט, ראסקאלניקאוו זאל ארויסגעהן.

— און דאס סיורפריזעל וועט איהר מיר טאקע אלץ ניט ווייזען? — האט ראסקאלניקאוו פלוצלונג ארויסגערעדט.

— ער חכמה'ט זיך נאך, בשעת ווען די צייהנדלעך אין מויל קלאפען זיך איינם אן דאס אנדערע. חע־חע! איהר זענט א איראנישער מנעש, כ'לעבען! נו—ס, צום ווידערזעהן.

— נאך מיין מיינונג בעסער — ז ײ ט ג ע ז ו נ ד!

— ווי דער אויבערשטער וועט געבען, ווי דער אויבערשטער וועט געבען! — האט פּאָרפירי ארויסגעמורמעלט מיט עפּעס א צוקרימטען שמייכעל.

דורכגעהענדיג די קאנצעלאריע, האט ראסקאלניקאוו באמערקט, אז אסך האבען איהם שארף אנגעקוקט. אין דעם פארצימער צווישען עולם האט ער אויך דערקענט ביידע סטרוזשען פון י ע נ ע ם הויף, וועלכע ער האט דאמאלס בייגאכט גערופען צום פאליציי־אויפזעהער. זיי זענען געשטאנען און אויף עפּעס געווארט. קוים איז ער אבער ארויס אויף די טרעפּ, האט ער פלוצלונג ווידער דערהערט הינטער זיך פּאָרפירי פּעטראָוויטשעס קול. ער האט זיך אפּגעקעהרט און דערזעהן, אז יענער יאגט איהם אהן און אטעם.

— אויף איין ווארט נאך, ראדיאן ראמאנאוויטש: בנוגע צו דעם גאנצן עניז איז ווי גאט וועט געבן. אבער דאך על פי פארם וועלן מיר נאך מוזן אייך אויספרעגן מכח דאס און יענעס... וועלן מיר הייסט עס זיך נאך מוזן זעהן, איא?

און פארפירי איז פאר איהם שטעהן געבליבען מיט א שמייכעל.

— איא. — האט ער נאכאמאל צוגעגעבען.

מען האט געקענט מיינען, אז איהם האט זיך געגלוסט נאך וואס צו זאגען. נאר ס'האט זיך עפעס ניט ארויסגערעדט.

— ענטשולדיגט מיר, פארפירי פעטראוויטש, דאס פריהערדיגע... איך האב זיך צופיעל צוקאכט. — האט ראסקאלניקאוו אנגעהויבען: איצט איז ער שוין אינגאנצען געווען ערמוטיגט, אזוי אז איהם האט זיך נאך שרעקליך פארוואלט זיך א פיין צו טאן.

— ס'מאכט ניט אויס, ס'מאכט ניט אויס, — האט פארפירי אונטערגעכאפט כמעט ווי מיט א שמחה. — איך אליין בין אויך... א גיפטיגער כאראקטער ביי מיר, כ'בין זיך מודה, כ'בין זיך מודה! נאר מיר וועלעי זיך נאך זעהן. אז גאט וועט געבן, וועלן מיר זיך נאך זעהר און זעהר זעהן!...

— און וועלן ביז'ן גרונט אריין ערלערנען איינער דעם אנדערן.

— האט איהם פארפירי פעטראוויטש נאכגעגעבען, און פארזשמורעט די אויגען, איהם זעהר ערנסט אנגעקוקט. — איצט געהט איהר אויפ'ן נאמענסטאג?

— אויף דער לויה.

— אך, יא, אויף דער לויה! היט אבער אב אייער געזונט, היט אב...

— און איך ווייס שוין גאר ניט, וואס איך זאל אייך ווינשען פון מיין זייט! — האט געענטפערט ראסקאלניקאוו, וועלכער האט שוין גענומען שטייגען פון די טרעפ, נאר זיך פלוצלונג ווידער אבגעקעהרט צו פארפירין. — איך וואלט אייך ווינשען גרעסערע ערפאלגען. אבער איהר זעהט דאך אליין, וואס פאר א קאמישע שטעלע איהר פארנעהמט!

— פארוואס עפעס א קאמישע? — האט פארפירי פעטראוויטש גלייך אנגעשטעלט מויל און אויערן, הגם ער האט זיך שוין אויך אבגעקעהרט אוועקצוגעהן.

— נו, געווים אזוי: אט דעם דאזיגען מיגאַלען נעבאך האט איהר דאך מסתמא גענוג געפּייניגט און געמאַטערט, מיט פּסיכאָלאָגיע, אויף אייער שטייגער, ביז וואנען ער האט זיך ניט מודה געווען! טאג און נאכט מסתמא האט איהר מיט איהם איינגעטענה'ט: „דו ביסט דער מערדער! דו ביסט דער מערדער!"... נו, און איצט, אז ער האט זיך שוין מודה געווען, הויבט איהר איהם ווידער אן צו ציהען די אדערן בזה הלשון: „דו לייגסט, ניט דו ביסט דער מערדער! דו האסט עס ניט געקענט זיין! דו זאגסט דאס ניט דיינע אייגענע ווערטער!" נו, איז עס ניט קיין קאמישע שטעלע?

— חע—חע—חע! אלזא האט איהר פּאַרט באמערקט, אז איך האב נאר־וואס געזאגט ניקאלאיען, אז ער „זאגט דאס ניט זיינע אייגענע ווערטער?"

— אודאי האב איך באמערקט!

— חע—חע! איהר זענט שאַרפזיניג, זעהר שאַרפזיניג! אלץ באמערקט איהר אבער! אט דאס הייסט אנ'אפּענער מח! און די רעכ־טע קאמישסטע סטרונע דערטאפּט איהר... חע—חע!... פון די שריי־בער, זאגט מען, איז די דאזיגע אייגענשאַפט געווען ביז דעם העכסטען גראד ענטוויקעלט ביי גאגאל'ן, דאכט זיך?

— יא, ביי גאגאל'ן.

—יא, ביי גאגאל'ן... נו, צום אנגענעהמסטען ווידערזעהן.

— צום אנגענעהמסטען ווידערזעהן...

ראסקאלניקאוו איז אוועק גלייך אהיים. ער איז געווען אויף אזוי ווייט צומומעלט און צומישט, אז שוין קומענדיג אהיים איז זיך א ווארף געבענדיג אויפ'ן דיוואן, איז ער ביי א פערטעל שעה געזעסען און אבגערוהט, זיך באמיהענדיג כאטש אויף וויפיעל ניט איז ברייננען די געדאנקען זיינע אין ארדנונג. בנוגע צו ניקאלאיען האט ער אפילו ניט געוואגט ארויסצוזאגען זיין מיינונג: ער האט געפיהלט, אז ער איז געפּלעפט: אז אין ניקאלאים מודה זיין זיך איז פאראן עטוואס אונ־באגרייפליכס, מערקווירדיגס, וואס ער קען דאס איצט בשום אופן ניט פארשטעהן. אבער ניקאלאים מודה זיין זיך איז געווען א ווירקליכער פאקט. די רעזולטאטען פון דעם דאזיגען פאקט זענען איהם גלייך קלאר געווארען: דער ליגען וועט זיך סוף כל סוף מוזען ארויסשטעלען. און דאן וועט מען זיך ווידער נעמען צו איהם. ווענינגסטענס אבער איז ער

ביז יענער צייט פריי און מוז עפּעס אויפטאָן פאַר זיך, ווייל די געפאַהר איז אַ אונפאַרמיידליכע.

אָבער דאָך אין וואָס פאַר אַ גראַד? די לאַגע האָט אָנגעהויבען קלאָר צו ווערען. דערמאָנענדיג, אין אַלגעמיינע שטריכען, די גאַנצע פריהערדיגע סצענע זיינע מיט פּאָרפירין, האָט ער ניט געקענט ווידער ביישטעהן, אויף ניט אַ שוידער צו טאָן פאַר אימה. געוויס איז ער נאָך ניט געוועזען קלאָר אין אַלע כוונות פּאָרפירים. ער האָט נאָך ניט געקענט באַנעמען אַלע זיינע פריהערדיגע אויסרעכענונגען. אָבער אַ טייל פון שפּיעל איז געוואָרען אויפגעדעקט, און געוויס האָט שוין קיינער ניט געקענט פאַרשטעהן בעסער פון איהם, ווי שרעקליך דער דאָזיגער „גאַנג“ אין פּאָרפירים שפּיעל איז געוועזען פאַר איהם. נאָך אַביסעל, און ער האָט זיך שוין געקענט אַרויסגעבען גאָר אינגאַנצען, שוין פּאָקטיש. קוקענדיג די קראַנקהאַפטיגקייט פון זיין כאַראַקטער און פון דעם ערשטען אויגענבליק אָן באַנעמענדיג ריכטיג, מיט וועמען ער האָט דאָ צו טאָן, האָט פּאָרפירי געאַרבעט, אפילו צו ענטשלאָסען, אָבער כמעט אויף זיכער. אמת, ראַסקאָלניקאָוו האָט זיך שוין פריהער אויך גענוג קאָמפּראָמיטירט, אָבער צו פאַקטען איז נאָך פאָרט ניט געקומען: דאָס איז נאָך אַלץ ניט מעהר ווי השערות. איז עס אָבער אין דער אמת'ן אַזוי, ווי ער פאַרשטעהט די זאַך? צי האָט ער אמאָל קיין טעות ניט? וואָס פאָרט פאַר אַ רעזולטאַט איז פּאָרפירי היינט אויסען געוועזען? האָט ער ווירקליך געהאַט היינט עפּעס אָנגעגרייט? און אויב יאָ, וואָס קען דאָס זיין אַזוינס? האָט ער אין דער אמת'ן אויף עפּעס געוואַרט אָדער ניט? ווי וואָלטען זיי זיך דאָס היינט צושיידט, ווען עס זאָל ניט געוועזען אָנקומען די אומגעריכטע קאַטאַסטראָפע, דורך ניקאָלאַיען?

פּאָרפירי האָט אויפגעדעקט כמעט אַלע זיינע קאַרטען, אמת, ער האָט געשטעלט אויף ריזיקע, אָבער פאָרט אויפגעדעקט, און ראַסקאָלניקאָוו'ן האָט זיך אַלץ געדאַכט, אַז ווען פּאָרפירי וואָלט אין דער אמת'ן געהאַט נאָך עפּעס מעהר, וואָלט ער דאָס אויך באַוויזען. וואָס איז דאָס פאַר אַ „סיורפּריז“? זאָל דאָס זיין לצנות? האָט עס געהאַט אַ ממשות אָדער ניט? האָט אונטער דעם געקענט זיין פאַרבאָרגען כאָטש עטוואָס ענהליכעס אויף אַ פאַקט, אויף אַ פעסטע באַשולדיגונג? דער נעכטיגער מענש? וואוהין איז ער אָבער אַהינגעקומען? וואו איז ער געוועזען היינט? ווייבאַלד נאָר פּאָרפירי האָט עפּעס ממשות'-

דיגס, געפינט זיך עס, אהן א ספק, אין צוזאמענהאנג מיט דעם נעכ־טיגען מענשען...

ער איז געזעסען אויפ'ן דיוואן, טיעף אראבגעלאזט דעם קאפ, מיט די איילענבויגענס אנגעלהנט זיך אויף די קניה און דאס געזיכט פארדעקט מיט די הענט. זיין קערפער האט נאך אלץ ני טאויפגעהערט נערוועאיש צו ציטערן. ענדליך איז ער אויפגעשטאנען, גענומען דאס היטעל, א טראכט געטאן און זיך געלאזט געהן צו דער טהיר.

עפעס אזוי ווי דאס הארץ האט איהם געזאגט, אז וועניגסטענס אויף דעם היינטיגען טאג קען ער כמעט אויף זיכער האלטען זיך אויי־סער יעדער פרייד: איהם האט זיך פארגלוסט וואס גיכער צו קאטע־רינא איוואנאוונא'ן. אויף דער לויה האט ער נאטירליך פארשפעטיגט. אבער צו דער אבל־סעודה קען ער דאך קומען, און דארטען וועט ער באלד ווידער זעהן סאניען.

ער איז שטעהן געבליבען, א טראכט געגעבען, און א קרענקלי־כער שמייכעל האט זיך אויסגעפרעסט אויף זיינע ליפען.

— היינט! היינט! — האט ער פאר זיך איבערגעחזרט, — יא, ניט אנדערש היינט! אזוי מוז עס זיין...

ער האט ערשט געוואלט עפענען די טהיר, נאר פלוצלונג האט זי זיך גענומען עפענען אליין. ער איז פארציטערט געווארען און אבגע־שפרונגען צוריק, די טהיר האט זיך אויפגעמאכט לאנגזאם און שטיל, און פלוצלונג איז ערשיענען די פיגור — דעם נעכטיגען מענשענס פון א ו נ ט ע ר ד ע ר ע ר ד.

דער מענש איז שטעהן געבליבען אויף דער שוועל, שווייגענדיג א קוק געגעבען אויף ראסקאלניקאוו'ן און געמאכט א טריט אין צימער אריין. ער איז געוועזן פונקט ווי נעכטען, דיזעלבע פיגור, דיזעלבע קליידער, אבער אין דעם געזיכט און אין בליק זיינעם איז פארגעקומען א גרויסע פאראנדערונג: ער האט איצטער אויסגעזעהן עפעס אזוי ווי צו שטארק פארצאגט און, נאך א קליינעם שטעהן אויף איין ארט, האט ער א טיעפען זיפץ געטאן. עס האט נאר געפעהלט, ער זאל דער־ביי צולעגען די האנט צו דער באק און אראבלאזען דעם קאפ אויף א זייט, וואלט ער שוין גאר אינגאנצען אויסגעזעהן ווי א ווייבעל.

— וואס דארפט איהר? — האט געפרעגט דער אבגעשטארבענער ראסקאלניקאוו.

א ווײַלע האָט דער אונבאַקאַנטער געשוויגען און פּלוצלונג האָט ער זיך פאַר איהם טיעף, טיעף ביז צו דער ערד פאַרנייגט, אַזוי אַז ער האָט מיט'ן פינגער פון דער רעכטער האַנט אָנגעריהרט די ערד.

— וואָס ווילט איהר? — האָט ראַסקאָלניקאָוו אויסגעשריען.

— איך בין שולדיג, — האָט דער אונבאַקאַנטער שטיל אַרויסגערעדט.

— אין וואָס?

— אין בייזע מחשבות.

ביידע האָבען אָנגעקוקט איינער דעם אַנדערן.

— עס האָט מיר פאַרדראָסען, ווען איהר זענט דאַמאָלס געקומען צו געהן, אפשר גאָר א שכור'ער, און גענומען רופען די סטרוזשעס אין צירקעל אַריין און זיך פאַנאַנדערגעפרעגט וועגען בלוט, האָט עס מיר שטאַרק פאַרדראָסען, וואָס מען האָט אייך אַזוי אַוועקגעלאָזען און אָנגענומען אייך פאַר א שכור. און דער פאַרדרוס איז געווען אַזוי גרויס, אַז מיין שלאָף איז פאַרוואָגעלט געוואָרען. און אַזוי ווי איך האָב איינגעהאַלטען אייער אַדרעס אין זכרון, זענען מיר נעכטען געקומען צו געהן אַהער און זיך פאַנאַנדערגעפרעגט...

—ווער איז געקומען? — האָט איהם ראַסקאָלניקאָוו איבערגעשלאָגען, פּלוצלונג אָנהויבענדיג זיך צו דערמאָנען.

— איך, הייסט עס, איך האָב אייך באַליידיגט.

— זענט איהר אַלזאָ פון יענעם הויף?

—איך בין דאָך דאָרטען טאַקע דאַמאָלס געשטאַנען אין טויער מיט זיי, איהר האָט פאַרגעסען? מיר האָבען דאָרט פון פאַרצייטענס אָן אונזער מלאכה. מיר אַרבייטען פעלצלעך, מיר נעמען אָן די אַרבייט אויף אַהיים... און ס'האָט מיר פאַרדראָסען אַזוי שטאַרק, אָנ'אימה...

און פּלוצלונג האָט זיך ראַסקאָלניקאָוו'ן דייטליך פאַרגעשטעלט די גאַנצע סצענע איינערנעכטען ביים טויער: ער האָט זיך דערמאָנט, אַז אויסער די סטרוזשעס זענען דאָרט דאַמאָלס געשטאַנען נאָך עטליכע מענשען, ס'זענען אויך געווען ווייבער. ער האָט זיך דערמאָנט אין א קול, וואָס האָט פאָרגעלעגט, מען זאָל איהם אָבפיהרען אין צירקעל אַריין. אין יענעמס געזיכט האָט ער ניט געקענט זיך דערמאָנען און האָט איהם אפילו איצט אויך ניט דערקאַנט, אָבער ער האָט געדענקט,

אז ער האָט איהם עפּעס דאַמאָלס אפילו געענטפערט, זיך אַבקערענ־דיג צו איהם.

אַט מיט וואָס עס האָט זיך אלזא אויסגעלאָזען דער גאַנצער נעכטיגער שרעק. שרעקליכער פון אלץ איז געווען דער געדאַנק, אז ער איז אין דער אמת'ן שיער ניט אומגעקומען, שיער זיך אליין ניט אומ־געבראַכט צוליעב אזא נאַרישער קליינינקייט. אלזא הייסט עס, קען דער דאָזיגער מענש גאָרניט דערצעהלען אויסער ווי, אז ער איז געגאַנגען דינגען א דירה און געפרעגט וועגען בלוט. אלזא הייסט עס, האָט פּאָרפירי אויך גאָרניט, קיין זאַך ניט אויסער די היץ, קיינע פאַקטען, אויסער דער פּסיכאָלאָגיע. וואָס דאָס איז א שטעקען מיט צוויי עקען, קיין שום ממשות'דיגס. אלזא הייסט עס, אויב ס'וועט מעהר ניט צוקומען קיין נייע פאַקטען (און זיי קענען שוין מעהר ניט צוקומען, זיי קענען ניט, זיי קענען ניט!) דאַן... דאַן וואָס קענען זיי מיט איהם מאַכען? מיט וואָס קענען זיי איהם פאַקען אויף זיכער, ווען זיי זאָלען איהם אפילו ארעסטירען. און אלזא הייסט עס, האָט פּאָרפירי ערשט נאָר־וואָס דערוואוסט זיך פון דער דירה, און ביז איצט האָט ער עס גאָר ניט געוואוסט.

— דאָס האָט איהר היינט געזאָגט פּאָרפירין... וועגען דעם, אז איך בין דאָרט געווען? האָט ער אויסגעשריען, געטראָפען פון א פּלוצ־ליכען געדאַנק.

— וואָסער פּאָרפירין?

— דעם סליעדאָוואַטעל.

—איך האָב דאָס געזאָגט. די סטרוזשען האָבען דאַמאָלס ניט געוואָלט געהן, בין איך געגאַנגען.

— היינט?

— מיט א רגעלע פריהער פאַר אייך בין איך געווען און איך האָב אלץ געהערט, אלצדינג, ווי ער האָט אייך געמוטשעט.

— וואו? וואָס? ווען?

— אַט דאָרטען טאַקע, ביי איהם הינטער'ן שייד־ווענטעל.

— ווי אזוי? זענט איהר עס אלזא געווען דער סורפּריז? ווי אזוי האָט עס אבער געקענט פּאַרקומען? וואָס רעדט איהר?

— ווען איך האָב דערזעהן, — האָט דער פרעמדער אָנגעהויבען, — אז די סטרוזשען ווילען ניט פאָלגען מיינע ווערטער, מחמת ס'איז

שוין שפּעט, זאָגען זיי, ער וועט נאָך גאָר ווערען איז כעס. וואָס מיר זענען דאַמאָלס ניט געקומען. האָט עס מיר פאַרדראָסען. איך האָב ניט געקענט רוהען און איך האָב געגומען דערגעהן. און אַז איך האָב עס נעכטען דערגאַנגען, בין איך היינט אַוועק צו איהם. דאָס ערשטע מאָל בין איך געקומען — איז ער ניט געווען. אין אַ שעה אַרום בין איך געקומען — האָט מען מיך ניט אויפגענומען. צום דריטען מאָל אַז איך בין געקומען, האָט מען מיך צוגעלאָזט. האָב איך איהם גענומען דער־צעהלען, ווי דאָס איז געווען. האָט ער גענומען לויפען איבער'ן צי־מער און קלאַפּען זיך אין האַרצען מיט דער פויסט: „וואָס האָט איהר צו מיר — זאָגט ער — גזלנים איינע! ווען איך זאָל געוואוסט ווּסען אַזאַ מין זאַך, וואָלט איך איהם אַראָפּגעבראַכט מיט סאָלדאַטען!" דערנאָך איז ער אַרויסגעלאָפען, האָט עפּעס איינעם צוגערופען און גענומען מיט איהם ריידען אין אַ ווינקעל. און דערנאָך ווידער צו מיר, האָט אָנגע־הויבען פונאַנדערפרעגען און זידלען זיך און האָט מיר געמאַכט פיעל פאַרוואורפען: און דערצעהלען האָב איהם דערצעהלט וועגען אַלץ און געזאָגט, אַז אויף מיינע נעכטיגע ווערטער האָט איהר מיר ניט גע־וואַגט אַ וואָרט צו ענטפערן און אַז איהר האָט מיך ניט דערקענט. האָט ער דאַן ווידער גענומען אַרומלויפען איבער'ן צימער און זיך אַלץ געקלאַפּט אין האַרצען, און גע'כעס'ט, און געלאָפען. און ווי נאָר מען האָט איהם דערלעגט וועגען אייך, — נו, — זאָגט ער — באַהאַלט זיך הינטער'ן שייד־ווענטעל, זיץ דערווייל, ניט גיב זיך קיין ריהר, וואָס דו זאָלסט ניט דערהערען, און האָט מיר אַליין אַ שטוהל געבראַכט אַהינצו, און האָט מיך פאַרשפּאַרט: עס קען זיין, זאָגט ער, איך וועל דיך ווידער באַלד אַריינרופען. און אַז מען האָט געבראַכט צו פיהרען ניקאָלאַיען האָט ער מיך אַרויסגעלאָזט נאָך אייך: איך וועל דיר, זאָגט ער, נאָך רופען און איך וועל דיך נאָך פונאַנדערפרעגען...

— און ניקאָלאַיען האָט ער פאַר דיר אין די אויגען אויסגע־הערט?

— גלייך ווי ער האָט אייך אַרויסגעפיהרט, האָט ער מיך אויך אַרויסגעפיהרט און גענומען פונאַנדערפרעגען ניקאָלאַיען.

דער פרעמדער איז שטעהן געבליבען און פּלוצלונג האָט ער זיך ווידער פאַרנויגט, אָנגעריהרט מיט'ן פינגער די ערד.

— פאַר לשון־הרע און פאַר מיין שלעכטקייט זענט מיר מוחל.

— גאָט וועט דיך מוחל זיין, — האָט ראַסקאָלניקאָוו געענט־פערט

און קוים האָט ער דאָס אַרויסגערעדט, האָט זיך דער פרעמ־דער ווידער פארנייגט פאַר איהם, אָבער שוין ניט ביז צו דער ערד, נאָר ביז צום גאַרטעל. האָט זיך לאַנגזאָם איבערגעדרעהט און איז אַרוים פון צימער. „אַלץ איז מיט צוויי עקען, אַלץ איז איצט מיט צוויי עקען, אַלץ איז איצט מיט צוויי עקען". האָט ראַסקאָלניקאָוו גע־חזר'ט און האָט פאַרלאָזען דאָס צימער מוטיג און מונטער ווי נאָך קיינמאָל ניט.

„איצטער ווען מיר זיך נאָך אַ ראַנגעל טאָן". האָט ער אַרויס־גערעדט מיט אַ בייזען שמייכעל, אַראָפּגעהענדיג פון די טרעפּ. בייז איז ער געוועזן אויף זיך אַליין; מיט פאַראַכטונג און חרפּה האָט ער דערמאָהנט זיין „שוואַכמוטיגקייט".

פינפטער טייל.

ערשטעס קאפיטעל.

אויף מארגען נאך דעם האטאלען איבעררײדען זיך מיט דור־ניטשקען און פולכעריא איוואנאוונא'ן האט זיך פיאטר פעטראוויטש דערפיהלט א ביסעל אויסגעניכטערט. דאס, וואס ער האט ערשט נעכ־טען געהאלטען פאר א חלום, אפילו א מקוים געווארענעם, אבער דאך אן אונמעגליכען, האט ער היינט געמוזט אננעהמען. צו זיין גרעסטען באדויערען, פאר א געשעהענע, פארפאלענע טהאט־זאך. די שווארצע שלאנג פון אנגעריהרטען האנאר האט א גאנצע נאכט געגאגט זיין הארץ. זיך אויפגעהויבען פון בעט, האט פיאטר פעטראוויטש גלייך א קוק געטאן אין שפיגעל אריין. ער האט מורא געהאט, אז פאר דער נאכט האט זיך איהם די גאל געקענט צוגיסען. נאר אין דער הינזיכט איז אלץ געוועזען אין דער בעסטער ארדנונג, און באטראכטענדיג זיין אויסגעאיידעלט, ווייסעס און פאר דער לעצטער צייט עטוואס פעט געווארענעם געזיכט, איז פיאטר פעטראוויטש אויף איין אויגענבליק געטרייסט געווארען מיט דער פעסטער איבערצייגונג, אז ער וועט זיך קריגען א כלה ערגעץ אנדערשוואו און אפשר נאך א וואסערע. גלייך איז ער אבער ווידער געקומען צו די געדאנקען און האט ענערגיש אויסגעשפיגען אין א זייט. דאס האט ארויסגערופען א שטילען, אבער סארקאסטישען שמייכעל ביי זיין יונגען פריינד און קווארטיר־חבר, אנדריי סעמיאנאוויטש לעבעזיאטניקאוו. דעם דאזיגען שמייכעל האט פיאטר פעטראוויטש גלייך באמערקט און האט עס פארשריבען זיין יונגען פריינד אויף חשבון. פאר דער לעצטער צייט האט ער שוין זעהר פיעל באוויזען צו פארשרייבען אויף יענעמס חשבון. זיין בייזער כעס איז געווארען טאפעלט שטארקער, ווען ער האט זיך פלוצלונג איבערלעגט, אז ער האט נעכטען ניט געדארפט דערצעהלען אנדריי סעמיאנאוויטשען וועגען די רעזולטאטען ביי די ראסקאלניקאווס.

דאס איז געווען דער צווייטער פעהלער פאר'ן נעכטיגען וואס ער האט געמאכט אין כעס, פון איבריגער אויפרעגונג, צורייצט־קייט. דערנאך האט איהם פאר דעם דאזיגען גאנצען פריהמארגען, עפעס אזוי ווי אויף להכעיס, פארפאלגט איין אונאנגענעהמליכקייט נאך דער דער אנדערער. אפילו אין סענאט האט איה מערווארט אן אומגליק־ליכער אויסגאנג פון דעם פראצעס, אין וועלכען ער האט אזוי גע־ארבייט. באזונדערס אבער האט איהם גערייצט דער ווירט פון דער וואוינונג, וואס ער האט געדונגען אין דער האפנונג באלד חתונה צו האבען און וועלכע ער האט נייע רעמאנטירט אויף זיינע אייגענע קאס־טען: דער דאזיגער הויזווירט, עפעס אן אויפגעקומענער דייטשער בעל־מלאכה, האט בשום אופן ניט געוואלט ברעכען דעם נאר־וואס געשלא־סענעם קאנטראקט און האט געפאדערט דאס גאנצע קנס־געלט פאר יעובר זיין דעם קאנטראקט, וואס איז אין איהם געווען פארגעזהן, ניט קוקענדיג דערויף וואס פיאטר פעטראוויטש האט איהם אומגעקעהרט די וואוינונג כמעט אינגאנצען א נייע רעמאנטירטע. אויך אין דעם מע־בעל־מאגאזין האט מען איהם ניט געוואלט ארויסצאהלען קיין איין רובל פון דעם האנט־געלט, וואס ער האט געגעבען פאר דאס געקויפטע, אבער נאך ניט אריבערגעפיהרטע מעבעל.

„איך וועל דאך ניט חתונה האבען נאר צוליעב מעבעל, האט זיך פיאטר פעטראוויטש געקאכט פאר זיך, אבער אין דערזעלבער צייט האט איהם נאכאמאל א פאק געטאן א פארצווייפעלטע האפנונג: — איז עס דען אין דער אמת'ן אלץ פארלארען און געענדיגט אויף איי־ביג? קען מען דען נאכאמאל ניט א פרוב טאן?"

דער געדאנק וועגען דוניטשקען האט נאך אמאל גענומען נאגען זיין הארץ מיט פארבלענדערישען וועהמוט. מיט פייניליכען שמערץ האט ער אריבערגעטראגען דעם דאזיגען מאמענט, און ווען עס וואלט אין דעם אויגענבליק מעגליך זיין, בלויז דורכ'ן וואונש, צו טויטען ראסקאלניקאוו'ן, וואלט פיאטר פעטראוויטש גלייך אהן קווייקלעניש ארויסגעזאגט דעם דאזיגען וואונש.

„אויך בין איך באגאנגען א פעהלער מיט דעם, וואס איך האב זיי גאר קיין געלט ניט געגעבען", האט ער געטראכט, זיך צוריקקעהרענדיג א באטריבטער צו לעבעזיאטניקאוו'ן אין קעמערל. — „און וואס בין איך דאס, צו אלדי טייוועל, מיט אמאל אזוי קארג געווארען? — אז

דאָס האָט מיר אין אַלע הינזיכטען ניט געלוינט! איך האָב געמיינט זיי צוצודריקען אין זייער נויט און ברייינגען זיי דערצו, זיי זאָלען אויף מיר ארויסקוקען ווי אויף משיח'ן. און זיי האָבען מיר אַט אַזוי!... טפוי!... אַט, ווען איך וואָלט זיי פאַר דער גאַנצער צייט ארויסגע־געבען, אַ שטייגער, אַן אַנדערטהאַלבען טויזענד אויף נדן, אויף מתנות, אויף קערבלעך אַזעלכע, איידעלשטיינער, שטאָפען און נאָך אַזוינע שמאָכטעס, פון דעם ענגלישען מאַגאַזין, וואָלט רער עסק גע־ווען אַסך זיכערער און... פעסטער! ניט אַזוי לייכט וואָלטען זיי זיך מיט מיר דאָן צוזעגענט! די דאָזיגע לייט זענען פון אַזאַ מין שניט. זיי וואָלטען געהאַלטען פאַר זייער חוב, אין פאַל פון פונאַנדערגעהן זיך, צוריקצוגעבען סיי די מתנות, סיי דאָס געלט: דאָס צוריקגעבען אָבער וואָלט זיי געפאַלען אַביסעל שווערליך און שמערצליך! הייסט דאָס געוויסען וואָלט געקיצעלט: ווי נעהמט מען עס פּלוצלונג און מען טרייבט ארוים אַ מענשען, וועלכער איז ביז אהער געווען אַזוי פריי־גיביג און גאַנץ דעליקאַט?... הם! כ'האָב געטאָן ווי אַ שוטה!"

און נאָכאַמאָל צונויפקריצענדיג די ציינער, האָט פּיאָטר פּעטראָ־וויטש זיך זעלבסט אָנגערופען נאַר, — פאַר זיך אַליין, פאַרשטעהט זיך.

געקומען צו דעם באַשלוס, האָט ער זיך צוריקגעקעהרט אהיים טאָ־פּעלט בייז און אויפגערייצט, ווי ווען ער איז אַרוים. די הכנות צו דער אָבל־סעודה ביי קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ'ן אין שטוב, האָבען אַביסעל אויפגעוועקט זיין נייגיריגקייט. עפּעס־וואָס האָט ער נאָך נעכטען גע־הערט פון דער דאָזיגער אָבל־סעודה: עס איז איהם זאָגאַר פאַרגע־קומען, אַזוי ווי מען זאָל איהם אויך געווען איינגעלאַדען, נאָר מחמת זיינע אייגענע זאָרגען האָט ער אויף אַלעם איבעריגע ניט געלעגט קיין אויפמערקזאַמקייט. זיך ערקונדיגט ביי אַ פרוי ליפּפּעלוועקסעל, וועלכע האָט געהאָוועט אַרום דעם געדעקטען טיש צוליעב קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ'ס אָפּוועזענהייט (זי איז געוועזען אויפ'ן פּרידהויף), איז ער געוואָהר געוואָרען אַז די אָבל־סעודה וועט זיין אַ פייערליכע, אַז עס זענען איינגעלאַדען כמעט אַלע שכנים, צווישען זיי אפילו אַזעלכע, וואָס זענען דעם פאַרשטאָרבענעם גאָר אונבאַקאַנט געוועזען, אַז אַנדריי סעמיאָנאָוויטש לעבעזיאַטניקאָוו איז אויך איינגעלאַדען, ניט קוקענ־דיג אויף זיין אומעלטיגען קריעג מיט קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ'ן, און

ענדליך איז ער אליין. פיאטר פעטראוויטש הייסט עס. נים נאר איינ־געלאדען. נאר ער ווערט זאגאר מיט דער גרעסטער אונגעדולד ער־ווארט. מחמת ער איז כמעט דער מיוחס׳דיגסטער גאסט צווישען אלע איינגעלאדענע. אמאליע איוואנאוונא אליין איז אויך איינגעלאדען געווארען מיט גרויס רעספעקט, נים קוקענדיג אויף אלע פריהערדיגע אונאנגענהעמליכקייטען. און זי האט דעריבער גע׳בעל־הבית׳עוועט איצט און געשמייעט. האבענדיג דערפון גרויס הנאה; אויסערדעם איז זי געווען אויסגעפוצט. אפילו אין טרויער־קליידער. אבער אין שפאַ־געל־נייע. זיידענע. „אין עסיג און אין האניג". און זי האט שטאלצירט דערמיט. אט די אלע פאקטען און ידיעות האבען ערוועקט ביי פיאטר פעטראוויטשען א געוויסען געדאנק. און ער איז אוועק צו זיך. ד. ה. צו אנדריי סעמיאנאוויטש לעבעזיאטניקאוו׳ן אין צימער אריין. אבי־סעל פארזונקען אין מחשבות. דאס האט זיך ערקלערט דערמיט. וואס ער האט זיך. צווישען אנדערן. דערוואוסט. אז אין דער צאהל פון די איינגעלאדענע געפינט זיך ראסקאלניקאוו אויך.

אנדריי סעמיאנאוויטש איז עפעס דעם גאנצען פריהמארגען גע־זעסען אין שטוב. צווישען דעם דאזיגען הערר און פיאטר פעטרא־וויטשען האבען זיך איינגעשטעלט עפעס מאדנע. איבעריגענס גאנץ נא־טירליכע באציהונגען: פיאטר פעטראוויטש האט איהם פאראכט און פיינט געהאט אהן א מאס, כמעט פון דעם ערשטען טאג אן. זינט ער האט זיך צו איהם אריינגעצויגען; אבער צו גלייכער צייט האט ער פאר איהם עפעס אזוי ווי אביסעל מורא געהאט. קומענדיג קיין פעט־טערבורג, איז ער צו איהם פארפאהרען נים בלויז אויס קליינליכער שפארזאמקייט. הגם דאס טאקע איז כמעט געוועזען די הויפטאורזאכע. נאר דעריין איז נאך געלעגען אן אנדער טעם. אויף דער פראווינץ נאך האט ער געהערט וועגען אנדריי סעמיאנאוויטשען. זיין געוועזענעם שולקאלעגע. ווי וועגען איינעם פון די פארגעשריטענסטע יונגע פראג־רעסיסטען. וועלכער האט זאגאר געשפיעלט א באדייטענדע ראליע אין אייניגע אינטערעסאנטע און לעגענדארישע קרייזען. דאס האט פיאטר פעטראוויטשען איבערראשט. אט די דאזיגע אלמעכטיגע, אלוויסענ־דע. אלעס פאראכטענדע און אלעמען מוסר־זאגענדע קרייזלעך האבען שוין לאנג געשראקען פיאטר פעטראוויטשען מיט עפעס א באזונדערן שרעק. וועלכער איז איבעריגענס געווען פון א גאנץ אונבאשטימטען

כאראקטער. ס'פארשטעהט זיך, אז ער אליין, דערצו נאך אויף דער פראווינץ האט ניט געקענט וועגן אזעלכע מיני זאכען קריגען כאטש א וויפיעל ניט איז ריכטיגען באגריף. אזוי ווי אלע, האט ער זיך אנגעהערט, אז עס זענען דא, באזונדערס אין פעטערבורג, עפעס אזוינע פראגרעסיסטען, ניהיליסטען, וועלט־פארזארגער, דע־מאסקירער, און דאסגלייכען. נאר פונקט ווי פיעלע אנדערע, פלעגט ער איבערטרייבען און פארדרעהען דעם זין און די באדייטונג פון די דאזיגע נעמען, ביז צום אונמעגליכען. מעהר פאר אלץ האט ער מורא געהאט, שוין זייט עטליכע יאהר, פאר דעמאסקירען. און דאס איז געוועזען דער הויפט־יסוד פון זיין שטענדיגער איבערטריבענער אומ־רוהיגקייט, באזונדערס ביי די זיסע געדאנקען וועגן אריבערטראגען זיין טעטיגקייט קיין פעטערבורג. אין דעם פרט איז ער געווען, ווי מען זאגט, אנגעשראקען, אזוי ווי קליינע קינדער זענען מאנכמאל אנ־געשראקען. פאר עטליכע יאהר צוריק, אויף דער פראווינץ, בשעת ער האט ערשט אנגעהויבען זיין קאריערע, האט ער געטראפען צוויי פא־לען, וועו עס זענען אומברחמנות'דיג דעמאסקירט געווארען צוויי גאנץ אנגעזעהענע פערזאנען פון דער גובערניע־פארוואלטונג, אן וועלכע ער האט זיך ביז דאן אנגעהאנגען און וועלכע האבען איהם פראטעזשירט. איין פאל האט זיך געענדיגט פאר דער דעמאסקירטער פערזאן עפעס זעהר סקאנדאליעז, און דער אנדערער האט זיך שיער־שיער ניט געענ־דיגט מיט גרויסע צרות. אט פארוואס פיאטר פעטראוויטש האט בא־שלאסען, נאך זיין אנקומען קיין פעטערבורג, גלייך צו דערגעהן, וועגען וואס עס האנדעלט זיך דא, און אויב עס וועט נויטיג זיין, צו פאר־לויפען אויף יעדען פאל פאראוים און נושא חן זיין „ביי דעם יונגען דור אונזערן". אין דעם פרט האט ער געהאפט אויף אנדריי סעמיא־נאוויטשען, און ביים באזוכען ראסקאלניקאוו'ן, למשל, האט ער זיך שוין אויסגעלערנט, ווי עס איז צו פארגלעטען געוויסע פראזען, אנגע־טאפט פון פרעמדע לעפצען...

אמת, ער האט גלייך דערקענט אין אנדריי סעמיאנאוויטשען א קליין, פלאך מענשעלע. אבער דאס האט איהם ניט צוריקגעקעהרט ניט זיין רוה און נים זיין מוט. ווען ער וואלט זיך אפילו געווען איבער־צייגען, אז אלע פראגרעסיסטען זענען אויך אזעלכע לעמעשקעס, וואלט זיין אומרוהיגקייט אויך דאן ניט פארשוואונדען. אייגענטליך זענען

איהם זעהר וועניג אנגעגאנגען אט די אלע לעהרען, אידעען, סיס־טעמען, (מיט וועלכע אנדריי סעמיאנאוויטש איז איהם אזוי באפא־לען). ער האט געהאט זיין אייגענעם ציעל, ער האט נאר געדארפט וואס גיכער, אונגעזאמט דערגעהן: וואס און ווי אזוי איז דא פארגעקומען? האבען זיי מאכט, ד י ד א ז י ג ע מ ע נ ש ע ן, אדער זיי האבען ניט קיין מאכט. — האט ער אליין פאר וואס צו מורא האבען אדער ער האט ניט? וועט מען איהם דעמאסקירען, וועט ער וועט דאס און דאס אונטערנעהמען, אדער מען וועט איהם ניט דעמאסקירען? און אויב מען וועט איהם יא דעמאסקירען, טא וואס פארט, און פארוואס דעמאסקירט מען בכלל יעצט? נאכמעהר: קען מען אפשר ווי עס איז אריינמאכען זיך צו זיי און דאן טאקע אנפייפען זיי, אויב זיי זענען ווירקליך שטארק? דארף מען עס טאן, אדער מען דארף ניט? קען ער אפשר וואס עס איז דערגרייכען אין זיין קאריערע, דורך זייער הילף טאקע? מיט איינעם ווארט, עס זענען איהם פארגעשטאנען הונדער־טער פראגען.

דער דאזיגער אנדריי סעמיאנאוויטש איז געווען אן אפגעצעהרט געלזיכטיג מענשעל, קליין געוואקסען. ער האט שוין ערגעץ־וואו גע־דיענט, איז געווען מאדנע בלאנד, און האט געטראגען באקענבארדען. וואס האבען אויסגעזעהן ווי קאטלעטען און מיט וועלכע ער האט זיך זעהר גרויס געהאלטען. אויסערדעם האבען איהם כמעט שטענדיג וועה געטאן די אויגען. ער האט געהאט א גאנץ ווייכעם הארץ, נאר גערעדט האט ער זעהר איינגעגלויבט אין זיך, און מאנכמאל זאגאר האפענדיג — אזוי אז אין פארגלייך מיט זיין פיגורל פלעגט עס כמעט שטענדיג אויסקומען זעהר לעכערליך. ביי אמאליע איוואנאוונא'ן האט ער זיך איבריגענס גערעכענט פאר א גאנץ אנגעזעהענעם קווארטיראנט, ווייל ער האט ניט גע'שכור'ט און רעגעלמעסיג געצאהלט פאר די וואוינונג. ניט קוקענדיג אויף די דאזיגע אלע מעלות, איז אנדריי סעמיאנאוויטש פארט געווען אביסעל נארישעוואטע. צום פראגרעס און צו „דעם יונ־גען דור אונזערן” האט ער זיך אנגעהאנגען אוים ליידענשאפט. דאס איז געווען איינער פון יענעם אהנצאהליגען פארשידען־פערזאניגען לע־גיאן געוועהנליכע באנאלע נאמורען, שוואכינקע מפיל־קינדער, אלזווי־סענדע פארדרעהטע עם־הארצים, וועלכע קלעפען זיך צו אין איין אוי־גענבליק צו דער אידעע פון דער לעצטער מאדע, כדי זי גלייך צו פאר־

שוועבען, פארפלאכען, כדי גלייך צו מאכען א קאריקאטור פון אלץ, צו וואס זיי בוקען זיך מאנכמאל באמת אויפריכטיג.

איבריגענס האט לעבעזיאטניקאוו, ניט קוקענדיג דערויף, וואס ער איז געווען זעהר א גוטינקער, אויך אנגעהויבען ניט אריבערצוטראגען זיין קווארטיר־חבר און געוועזענעם אפעקון פיאטר פעטראוויטש'ן. פון ביידענס זייט איז עס צוגעגאנגען עפעס אזוי ווי ניט מיט א כיון. ווי נארישעוואטע אנדריי סעמיאנאוויטש איז ניט געוועזען, האט ער דאך אנגעהויבען ביסלעכווייז צו דערקענען, אז פיאטר פעטראוויטש פיהרט איהם פאר'ן נאז און פאראכט איהם אין הארצען און אז „דער דאזיגער מענש איז גאר ניט פון יענע". ער האט געפרובט ענטוויקלען פאר איהם פוריע'ס סיסטעם און *דארווינס* טעאריע, נאר פיאטר פעטראוויטש האט, באזונדערס אין דער לעצטער צייט, איהם אנגעהויבען צו הערען עפעס שוין צו פיעל סארקאסטיש, און גאר אין דער לעצטער צייט האט ער זיך אזש זידלען גענומען. דאס האט זיך ערקלערט דערמיט, וואס ער האט אינסטינקטיוו אנגעהויבען צו באגרייפען, אז לעבעזיאטניקאוו איז ניט נאר א באגרענצט, נאריש מענשעלע, נאר דערצו אפשר א קליינליכער ליגנער אויך און אז ער האט גאר קיינע פארבינדונגען ניט, אפילו אין זיין קרייזעל: ער האט נאר עפעס אנגעשמעקט פון דער דריטער האנט; נאכמעהר, ער מוז נאך אודאי רעכט ניט פארשטעהן אפילו זיין אויפגאבע, די *פראפאגאנדישע*, ווייל שוין צו אפט פארפלאנטערט ער זיך, און וועגען דעם, אז ער זאל זיין אן אגיטאטאר, א פיהרער — ווער רעדט שוין! דרך אגב איז פארבייגעהענדיג, כדאי צו באמערקען, אז פאר די אנדערטהאלבען וואכען האט פיאטר פעטראוויטש זעהר גערן אויפגענומען ,באזונדערס אין אנהויב) פון אנדריי סעמיאנאוויטשען עפעס גאר משונה'דיגע שבחים. ד. ה. ער פלעגט איהם ניט איבערשפארען און פלעגט פארשווייגען, ווען אנדריי סעמיאנאוויטש פלעגט, צום שביישפיעל, שילדערן זיין גרייטקייט מיטצוהעלפען, אז עס זאל אין גיכען איינגעארדענט ווערען א נייע „קאמונע" ערגעץ אויף דער „מיעשטשאנסקער" גאס; אדער, צום ביישפיעל, ניט שטערען דוניטשקען, אויב יענע וועט זיך א חודש נאך דער חתונה איינשאפען א ליעבהאבער; אדער ער זאל ניט טויפען זיינע קינדער א. אז. וו., א. אז. וו. — אויף דעמזעלבען שטייגער. פיאטר פעטראוויטש האט ווי געוועהנליך ניט געשפארט זיך וועגען די דאזיגע

מעלות, וועלכע מען האט איהם צוגעשריבען און האט זיך געלאזט לויבען כאטש אויף אזא מין אופן, — אזוי ווייט איז איהם אנגענעהם געוועזען געלויבט צו ווערען, עס מעג זיין פון וועמען און פאר וואס.

פיאטר פטראוויטש האט אין דעם דאזיגען פריהמארגען אויסגעטוישט צוליב געוויסע צוועקען עטליכע פניפּראצענטיגע פאפירען און איז געזעסען ביים טיש און האט צוגעצעהלט די פעקלעך קרעדיט־בילעטען און סעריען־פאפירען. אנדריי סעמיאנאוויטש, וואס האט כמעט קיינמאל קיין געלט ניט געהאט, איז גגאנגען אויף און אפ איבער'ן צימער, מאכענדיג פאר זיך אליין דעם אנשטעל, אז אויף אט די אלע פעקלעך קוקט ער גאנץ גלייכגילטיג און זאגאר מיט פאראכטונג. פיאטר פטראוויטש, למשל, וואלט בשום אופן ניט געגלויבט, אז אנדריי סעמיאנאוויטש קען באמת גאנץ גלייכגילטיג קוקען אויף אזא סומע געלט; אנדריי סעמיאנאוויטש האט, פון זיין זייט, געטראזט מיט ביטערען פארדרוס, אז פיאטר פעטראוויטש קען דאך טאקע באמת אזוי מיינען: איהם איז נאך אפשר זעהר אנגענעהם אויסצוניצען די געלעגענהייט און א רייץ טאן זיין יונגען פריינד מיט די פונאנדערגעלעגטע פעקלעך אסיגנאציעס, דערמאהנענדיג איהם זיין נישטיגקייט און דעם גאנצען אונטערשיד, וואס עקזיסטירט כלומרשט צווישען זיי ביידען.

ער האט איהם דאסמאל געפונען אונגעוועהנליך אויפגערייצט און ניט־אויפמערקזאם, ניט קוקענדיג דערויף, וואס ער, אנדריי סעמיאנאוויטש, האט אנגעהויבען צו ענטוויקלען פאר איהם זיין געליעבטע טעמע וועגען דער איינריכטונג פון א נייער, באזונדערער „קאמונע". די קורצע אפּפרעגענישען פון צווישען דעם געקלאפעריי פון דיביינדלעך אויף די „שטשאטעס", זענען געווען דורכגעדרונגען מיט אפענעם און בכיון אונהעפליכען שפאט. נאר דער „הומאנער" אנדריי סעמיאנאוויטש האט ערקלערט פיאטר פעטראוויטשעס שטימונג מיט דעם איינדרוק, וואס ס'האט אויף איהם געמאכט דער נעכטיגער פונאנדערגאנג מיט דוניטשקען, און ס'האט איהם געברענט דער פארלאנג וואס גיכער דורכצוריידען זיך מיט איהם מכח דעם: ער האט איהם געהאט עפעס־וואס צו זאגען אויף דער דאזיגער טעמע, עפעס פראגרעסיוועס און פראפאגאנדערישעס. וואס דאס האט געזאלט טרייסטען זיין געעהרטען פריינד און וואס וואלט „אהן צווייפעל" געבראכט גרויסע נוצען זיין ווייטערדיגער ענטוויקלונג.

— וואס פאַר אַן אַבל־סעודה פּראָוועט מען דאָס ביי דער דאָזי־גער... ביי דער אַלמנה? — האָט פּלוצלונג פּיאָטר פּעטראָוויטש גע־פרעגט, איבעררייסענדיג אַנדריי סעמיאָנאָוויטש'ן אין דעם סאַמע אינ־טערעסאַנטסטען אָרט.

— וואס מאַכט איהר זיך ניט וויסענדיג? איך האָב מיט אייך דאָך נעכטען נאָך גערעדט אויף דערזועלבער טעמע און האָב ענטוויק־קעלט מיין געדאַנק וועגען די דאָזיגע מנהגים... נאָר אייך, האָב איך געהערט, האָט זי דאָך אויך איינגעלאַדען. איהר אַליין האָט דאָך נעכטען מיט איהר גערעדט...

— איך וואָלט פאַר קיין פאַל ניט געגלויבט, אַז די דאָזיגע נאַ־רישע שלעפּעריין וועט פּטר'ן אויף דער אַבל־סעודה דאָס גאַנצע געלט, וואס זי האָט געקראָגען פון יענעם שוטה... פון ראַסקאָלניקאָוו'ן. איך בין אַזש פאַרוואונדערט געוואָרען, ווען איך בין פאַרביינעגאַנגען: ס'אַר אַ הכנות... ווייגען גאָר!... מ'האָט איינגעלאַדען מעהרערע פּער־זאָנען, — דער טייוועל ווייס, וואס דאָס זאָל באַטייטען! האָט פּיאָטר פּעטראָוויטש פאַרטגעזעצט, זיך פונאַנדערפרעגענדיג, גלייך ווי ער וואָלט וועלען פאַרפיהרען דעם שמועס מיט אַ געוויסען מיין, — האַ? וואס זאָגט איהר? מיך האָט מען אויך איינגעלאַדען? האָט ער פּלוצלונג צוגעגעבען, אויפהויבענדיג דעם קאָפּ, — ווען זשע איז עס געווען? איך הויב ניט אַן צו געדענקען. איבריגענס וועל איך ניט געהן. ווי קום איך אַהינצו? נעכטען האָב איך איהר פאַרביינעהענדיג געזאָגט, אַז זי קען, אַלס אַן אָרימע אַלמנה פון אַ באַאַמטען, באַקומען אַ יעהרליכע פּענסיע, אין דער פאָרם פון אַן אונטערשטיצונג. וואס וועט איהר אַרויסגעגעבען ווערען מיט אַמאָל. איז אפשר דערפאַר טאַקע וויל זי דאָס מיך איינלאַדען? חע—חע—חע!

— איך וועל אויך ניט געהן, — האָט לעבעזיאַטניקאָוו געזאָגט.

— הערסט דאָך! אַז מען האָט איינגעהענדיג אָנגע'מזיק'ט.— ס'פאַרשטעהט זיך, אַז עס איז ניט אָנגענעהם. חע—חע!

און אַזוי ווי געטרייסט זיך דערמיט, האָט פּיאָטר פּעטראָוויטש זיך ווידער גענומען ביינדלען אויף די „שטשאָטעס".

— דאָס איז אַלץ ליגען און רכילות־! — האָט לעבעזיאַטניקאָוו זיך אָנגעצונדען. ער איז שטענדיג געווען איז איין ציטערניש, מען זאָל איהם ניט דערמאָהנען די דאָזיגע געשיכטע. — עס איז גאָר נישט

אזוי געוועזען! עס איז געווען גאר עפעס אנדערש... מען האט אייך ניט ריכטיג דערצעהלט: ס'איז רכילות! איך האב זיך נאר אפגע־וועהרט דאמאלס, זי האט זיך אנגעהויבען, זיך ארויפגעווארפען אויף מיר מיט די נעגעל... זי האט מיר אויסגעריסען דעם גאנצען באקענ־בארד.. .איך מיין, אז יעדער מענש האט דאס רעכט צו פארטיידיגען זיין פערזענליכקייט. און איך וועל קיינעם ניט ערלויבען צו באנעהן מיט מיר געוואלט, אויס פרינציפ, ווייל דאס איז דאך שוין דעספא־טיזם. וואס האב איך דען געזאלט טאן: שטעהן פאר איהר און שווין? איך האב זי נאר אפגעשטויסען.

— חע—חע—חע! — האט לוזשין ניט אויפגעהערט ביין אונ־טערצושמייכלען.

— דאס רייצט איהר זיך דערפאר, ווייל איהר אליין זענט אין כעס און בייז... אבער דאס איז ליגען און עס האט ניט קיין שום שייכות, קיין שום שייכות צו דער פרויען־פראגע! איהר פארשטעהט עס ניט ווי מען דארף: איך האב אפילו געמיינט, אז וויבאלד עס ווערט אנגענומען, דאס די פרוי איז גלייך מיט'ן מאן אין אלע הינזיכ־טען, אפילו אין קראפט אויך (ווי מען באהויפטעט שוין), איז דאך קלאר, אז דא דארף אויך זיין גלייכהייט. נאטירליך האב איך זיך דערנאך בארעכענט, אז אייגענטליך קען גאר אזא פראגע ניט גע־מאלט זיין, ווייל דער עצם שלאגען זיך דארף ניט זיין. און אז אין דער קינסטיגער געזעלשאפט זענען געשלעגען אן אונמעגליכע זאך... און אז עס איז זעהר מאדנע צו זוכען גלייכהייט אין שלאגען זיך. איך בין ניט אויף אזוי פיעל נאריש... אפילו צוריקקריידענדיג שלאגט מען זיך דאך יא... ד.ה. מען וועט זיך ניט שלאגען, אבער דערווייל שלאגט מען זיך דאך יא... פפוי, צום טייוועל! מיט אייך איז שווער ארויסצוקרי־כען! איך וועל ניט געהן אויף דער אבל־סעודה גאר ניט צוליעב דעם דאזיגען אונאנגענעהמען פארפאל. איך וועל פשוט אויס'ן פרינציפ ניט געהן, איך וויל ניט נעהמען קיין אנטייל אין א מאוס'ן אבערגלויבע־רישען מנהג, אט וואס. און צוריקגערעדט וואלט מען אפילו יא געקענט אריבערגעהן, אזוי זיך, זיך לוסטיג מאכען אביסעל... א שאד נאר, וואס קיין גלחים וועלען ניט זיין. אניט וואלט איך זיכער געגאנגען.

— דאס הייסט געניסען פון פרעמדער גאסטפריינדליכקייט און גלייך טאקע דערויף זי באשפייען. ווי אויך יענע, וועלכע האבען אייך

איינגעלאַדען. אזוי דאַכט זיך, איאַ?

— נאָר ניט צו באַשפּייען. נאָר צו פּראָטעסטירען. איך האָב דער־בײַ די בעסטע כונה. איך קען אונדירעקט מיטווירקען דער ענטוויק־לונג און פּראָפּאַגאַנדע. יעדער מענש איז פאַרפּליכטעט צו ענטוויקלען און צו פּראָפּאַגאַנדירען, און וואָס שאַרפער, איז אַלץ בעסער. איך קען אַריינוואַרפען אַ אידעע, אַ קערנדעל... פון דעם דאָזיגען קערנדעל וועט אויסוואַקסען אַ פאַקט. מיט וואָס קען איך זיי באַליידיגען? צום ערש־טען קענען זיי זיך באַליידיגען, דערנאָך אבער וועלען זיי אַליין איינ־זעהן, אַז איך האָב זיי נוצען געבראַכט. אַט האָט מען ביי אונז גע־האַט באַשולדיגט טערעביעוואַ'ן (ווי דאָס איז איצט אין דער קאָמונע). ווען זי איז אַרויסגעטראָטען פון דער פאַמיליע און... האָט זיך אָפּ־געגעבען, האָט זי אָנגעשריבען די עלטערן, אַז זי וויל ניט לעבען צווי־שען פאָראורטיילען און זי טרעט אַריין אין אַ פרייען בונד מיט אַ ביר־גער — אַז זי האָט דערמיט צו האַרט געהאַנדעלט געגען די עלטערן, אַז מען האָט זיי געמעגט שאַנעווען, אָנשרייבען זיי אין אַביסעל אַ מילדע־רען טאָן. און מיין מיינונג איז, אַז דאָס זענען אַלץ שטות'עריי, מען דאַרף גאָר ניט שרייבען אין אַ מילדערן טאָן, פאַרקעהרט, פאַרקעהרט, אַט דאַ דאַרף מען ערשט פּראָטעסטירען. אַט האָט ו וּ אַ ר ע נ ץ אָפּגעלעבט מיט'ן מאַן זיבען יאָהר, האָט זי אַוועקגעוואָרפען איהרע צוויי קינדער, און מיט איין מאָל אָפּגעהאַקט דעם מאַן אין אַ בריעף: „איך בין געקומען צו דער איבערציינונג, אַז מיט אייך קען איך גליק־ליך ניט זיין. איך וועל אייך עס קיינמאָל ניט מוחל זיין, וואָס איהר האָט מיך גענאַרט און פאַלעגט פון מיר פאַרבאָרגען, אַז מען קען איינ־אָרדנען די געזעלשאַפט אויף אַנדערע יסודות, מיט דער הילף פון קאָ־מונעס. איך בין עס אַלץ ניט לאַנג געוואָהר געוואָרען פון אַ גרויסמוּ־טיגען מאַן, און איהם האָב איך זיך אָפּגעגעבען, און מיט איהם מאַך איך איצט אַ קאָמונע. איך זאָג עס אייך אָפּילו, ווייל איך האַלט פאַר שענדליך אייך צו נאַרען. טוט איצט, ווי אייך געפעלט. ניט האָפּט מיך אומצוקעהרען, איהר זענט צו שפּעט געקומען. איך ווינש אייך גליק". אַט ווי אַזעלכע בריעף וועלען געשריבען!

— דאָס איז דאַך דיזעלבע ו וּ אַ ר ע נ ץ, וועגען וועל־כער איהר האָט מיר דאַמאָלס דערצעהלט, אַז זי איז שוין צום דריטען מאָל אַריינגעטראָטען אין אַ פרייען חתונה־בונד?

— צום צווייטען מאל ערשט, אויב מען זאל אננעהמען ווי „יי איז! נאר זאל זיין אפילו אז צום פיערטען, זאל זיין אפילו צום פופצעהנטען, דאס איז אלץ ואַרישקייטען! און אויב איך האב ווען עס איז באדויערט, וואס מיינע פאטער און מוטער זענען געשטארבען, איז עס נאטירליך, נאר איצט. און האב שוין עטליכע מאל אפילו געטראכט וועגען דעם, ווי גוט עס וואלט געוועזען, ווען זיי וואלטען נאך געלעבט, איי, וואלט איך זיי מכבד געוועזען מיט א פראטעסט! איך וואלט שוין בכיון געבראכט דערצו, איך וואלט זיי שוין באוויזען, איך וואלט זיי איבערראשט! כ׳לעבען, ס׳א שאד, וואס איך האב מעהר קיינעם ניט!

— צו איבערראשען, מיינט איהר עס? חע—חע! נו, מילא, זאל עס בלייבען ווי אייך געפעלט, האט איהם פיאטר פעטראוויטש איבערגעשלאגען, — איהר זאגט מיר בעסער אט וואס: איהר קענט דאך דעם פארשטארבענעמס טאכטער, א דארינקע אזא! דאס איז דאך אלץ אמת, וואס מען דערצעהלט פון איהר, הא?

— נו, בכן איז וואס? נאך מיין מיינונג, דאס הייסט נאך מיין אייגענער איבערצייגונג, איז דאס דער נארמאלסטער צושטאנד פון פרויען! און פארוואס טאקע ניט? ביי דער איצטיגער געזעלשאפט איז ער נאטירליך, ניט גאר נארמאל, ווייל ער איז געצוואונגען, אבער אין דער קינפטיגער געזעלשאפט וועט ער זיין זעהר נארמאל, ווייל ער וועט זיין פריי. נאר אפילו איצט האט זי אויך געהאט רעכט: זי האט געליטען, און דאס איז געוועזען איהר פאנד, איהר קאפיטאל, אזוי צו זאגען, איבער וועלכען זי האט געהאט דאס פולע רעכט צו שאפען. נאטירליך וועט מען אין דער קינפטיגער געזעלשאפט ניט דארפען האבען קיין פאנדען, נאר איהר ראליע וועט פאראוים באשטימט יוערען אין אנ׳אנדער אופן, וועט איינגעארדענט ווערען געזעצמעסיג און ראציאנאל. וואס אנבאלאנגט סאפיא סעמיאנאוונא פערזענליך, באטראכט איך ביי היינטיגען טאג איהרע מעשים ווי אן ענערגישען פערזאניפיצירטען פראטעסט גענגען דער הערשענדער געזעלשאפטס־ארדנונג און איך שעץ זי זעהר און זעהר דערפאר, איך פרעה מיך זאגאר קוקענדיג אויף איהר!

— אבי מיר האט מען דערצעהלט, אז איהר האט דאס זי פארטריבען פון די דאזיגע נומערן!

לעבעזיאַטניקאָוו איז אַזש אין רציחה אַריינגעקומען.

— דאָס איז נאָר אַ בלבול! — האָט ער גענומען שרייען. — די זאַך איז גאָר ניט אַזוי, גאָר ניט אַזוי געוועזען! אָבער טאַקע גאָר ניט אַזוי! דאָס האָט קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ דאַמאָלס אַלץ אָנגעפּלוי־דערט, ווייל זי האָט גאָרנישט פאַרשטאַנען! און צו סאָפיאַ סעמיאָ־נאָוונאַ'ן האָב איך מיך אַפילו ניט געפּרובט צוצוריהרען; זיך! איך האָב זי גאַנץ איינפאַך געוואָלט נאָר ענטוויקלען. ניט האָבענדיג קיין שום שלעכטע כונה דערביי, כדי ביי איהר צו ערוועקען דעם פּראָטעסט... אויסער דעם פּראָטעסט בין איך קיין זאַך ניט אויסען געווען. און דער־צו האָט סאָפיאַ סעמיאָנאָוונאַ גלאַט ניט געקענט דאָ מעהר בלייבען אין די נומערן!

— וואָס איז, איהר האָט זי אין די קאָמונע אַריין גערופען?

— איהר מאַכט אַלץ חוזק און זעהר ניט־געלונגען, דאַרף איך אייך זאָגען. איהר פאַרשטעהט גאָרנישט! אין דער קאָמונע איז ניטאָ אַזעלכע ראָלען. די קאָמונע איז צוליעב דעם טאַקע איינגעריכטעט, אַז אַזעלכע ראָלען זאָלען מעהר ניט זיין. אין דער קאָמונע וועט די דאָזיגע ראָל איבעראַנדערשען דעם גאַנצען תוך איהרען, און וואָס דאָ קומט אויס נאַריש, וועט דאָרט קלוג זיין, וואָס ביי איצטיגע אומשטענדען איז אומנאַטירליך, וועט דאָרט פאָלקאָם נאַטירליך ווערען. אַלץ הענגט אָפּ פון דעם, אין וואָס פאַר אַ אומשטענדען און אין וואָס פאַר אַ סביבה דער מענש געפינט זיך. אַלץ הענגט אָפּ פון דער סביבה און דער מענש אַליין איז גאָרנישט. מיט סאָפיאַ סעמיאָנאָוונאַ'ן בין איך איצט אויך אין די בעסטע באַציהונגען; אָט האָט איהר דעם בעסטען באַווייז, אַז זי האָט מיך קיינמאָל ניט געהאַלטען פאַר איהרען אַ שונא און אַ פאַר־פאַלגער. יאָ, איך רייד זי איין, זי זאָל אָנקומען אין די קאָמונע אַריין. אָבער גאָר אויף אַנדערע יסודות! וואָס קומט אייך אויס אַזוי לעכער־ליך? מיר ווילען איינפיהרען אונזער אייגענע קאָמונע, אָבער גאָר אַ באַזונדערע. אויף ברייטערע יסודות ווי די פריהערדיגע. מיר זיינען גאַנץ ווייט אַוועק אין אונזערע איבערצייגונגען. מיר זענען מעהר פאַר צושטערען, ווי פאַר בויען! ווען דאָבראָליובאָוו וואָלט אויפגעשטאַנען פון קבר, וואָלט איך מיך פאַרמאָסטען מיט איהם אין אַ וכוח. און בעלינסקין וואָלט איך גאָר מבטל געווען! נאָר ביז וואַנען וואָס ווען

הער איך ניט אויף צו ענטוויקלען סאפיא סעמיאנאוונא'ן. זי האט א זעלטענער נאטור, א זעלטענע נאטור!

— און אט די דאזיגע זעלטענע נאטור נוצט איהר טאקע אוים. איא? חע—חע!

— ניין, ניין! א, ניין! אין גענענטייל!

— אהא, אין געגעטייל זאגאר! חע—חע—חע! שוין איינמאל א זאג געטאן!

— אבער גלויבט מיר אמאל! און גלאט צוליעב וואס וואלט איך זיך געלייקענט פאר אייך, זאגט מיר, איך בעט אייך? אין גענענטייל, מיר אליין אפילו קומט עס אויך אוים מאדנע: מיט מיר איז זי עפעם איבערטריבען צניעות'דיג, עפעס דערשראקען־שעמעוודיג.

— און איהר ענטוויקעלט'ס נאטירליך... חע—חע! איהר מוזט איהר דערווייזען, אז די גאנצע שעמעוודיגקייט איז קיין אויסגעבלא־זען איי ניט ווערט?...

— א, ניין! א, ניין! ווי גראב, איך וועל זאגאר זאגען, ווי נא־ריש — ענטשולדיגט מיך — איהר פארשטעהט דאס ווארט „ענט־וויקלונג“! איהר הויבט גארנישט אן צו פארשטעהן! א! גאט, איהר זענט דאך נאך גארנישט... צוגעגרייט! מיר ווילען אויסקעמפען פרייהייט פאר פרויען, און איהר האט נאר איינם אין זינען... לאזענ־דיג אינגאנצען אן א זייט די פראגע וועגען צניעות און פרויען־צור־ריקגעהאלטענקייט, ווי וועגען זאכען וואס זענען אן און פאר זיך אונ־נוצליך און זאגאר פאראורטיילעריש, גלויב איך אבער פאלקאם אין איהר שעמעוודיגקייט בנוגע צו מיר, ווייל דערין ליגט איהר גאנצער ווילען, איהר גאנצעם רעכט. נאטירליך ווען זי טוט מיר אליין א זאג: „איך וויל דיר געהערען“, וואלט איך עס געהאלטען פאר א גרויס גע־ווינס פאר מיר, ווייל דאס מיידעל איז מיר זעהר געפעלען; אבער איצט, איצט, וועניגסטענס, האט זיך געווים קיינער און קיינמאל ניט באצויגען צו איהר אזוי העפליך און ארטיג, און מיט גרעסערער אכטונג צו איהר מענשען־ווערדע, ווי איך... איך ווארט און איך האף — און דאס גאר!

— איהר זאלט איהר ליעבערשט עפעס שענקען. איך געה מיט אייך אין געוועט, אז וועגען דעם האט איהר נאך גאר ניט א טראכט געטאן אפילו.

— אז איהר פארשטעהט טאקע גארנישט, ווי איך האב אייך שוין געזאגט. דאָס איז אמת, איהר לאָגע איז טאָקע אזעלכע, אבער דאַ האנדעלט זיך עס וועגען א גאנץ אנדערע פראגע! וועגען אַ גאנץ אנדערע פראגע! פשוט — איהר פאראכט זי. איהר זעהט אַ פאקט, וועלכען איהר האלט, אהן אַן אמת'ן גרונד דערצו, אז ער פארדיענט פאראכטונג, און איהר ווילט שוין אויף דעם דאָזיגען מענשען ניט אַנווענדען דעם הומאנישען בליק. איהר ווייסט נאך ניט, וואָס פאר אַ נאַטור דאָס איז! מעהר ניט מיר טוט זעהר באנג, וואָס פאר דער לעצטער צייט האָט זי עפּעס גאר אינגאנצען אויפגעהערט צו לעזען און זי נעהמט שוין ביי מיר קיין ביכער ניט מעהר. פריהער האָט זי יאָ גענומען. אויך איז עס אַ שאַד, אז ביי איהר גאנצער ענערגיע, ביי איהר גאנצער באַשלאָסענהייט צו פּראָטעסטירען — וואָס זי האָט שוין איינמאָל ארויסגעוויזען, — האָט זי נאָך אלץ עפּעס אזוי ווי צו ווע־ניג זעלבסטשטענדיגקייט, אונאָפּהענגיגקייט, צו וועניג צושטערונגס־גייסט, אום אפּצורייסען זיך פון איינע פּאראורטיילען און נאריש־קייטען. אבער ניט קוקענדיג דערויף, פארשטעהט זי זעהר גוט איינע פראגען. אזוי צום ביישפּיעל האָט זי אויסגעצייכענט באנומען די פראגע וועגען קושען די הענט, ד. ה. אז דער מאן באליידיגט די פרוי מיט אונגלייכהייט, ווען ער קושט איהר די האנט. די דאָזיגע פראגע האָט מען ביי אונז דעבאטירט, און איך האָב איהר עס איבערגעגעבען. אויך האָט זי זעהר אויפמערקזאם זיך צוגעהערט צו דער פראגע וועגען די ארבייטער־אסאָסיאציעס אין פראנקרייך. יעצט טראַקטיר איך איהר די פראגע וועגען פרייען איינטריט אין די וואוינונגען ביי דער קינפ־טיגער געזעלשאפט.

— וואָס איז דאָס פאַר אַ מין?

פאר דער לעצטער צייט האָט מען ביי אונז דעבאַטירט די פּראַ־גע: צי מעג אַ מיטגליעדער פון דער קאָמונע אריינקומען צו אַ צווייטען מיטגליעד אין וואוינונג אריין, עס מעג זיין צו אַ מאַן אדער צו אַ פרוי, צו יעדער צייט... נו, איז געבליבען, אז מען מעג...

— נו ,און ווי איז, אז ער אַדער זי איז אין יענעם מאמענט פאר־נומען מיט נויטיגע באדערפנישען, חע—חע!

אנדריי סעמיאָנאָוויטש איז אזש אין כעס געוואָרען.

— איהר האָט בלויז דאָס אין זינען! רק איהר וואלט גערעדט

ווענען דעם, ווענען די דאזיגע פארפלוכטע באדערפענישען! — האט ער בייז אויסגעשריען. — אך, ווי איך באדויער און בין אין כעס אויף מיר אליין, פארוואס איך האב אייך, ערקלערענדיג אונזער סיס־טעם, פאר דער צייט דערמאהנט ווענען די דאזיגע פארפלוכטע באַ־דערפענישען! צו אלדי טייוועל! דאס איז אן אבן נגף פאר אלע אייער גלייכען, און ערגער פאר אלץ איז וואס זיי הויבען אן אויסצו־לאכען די זאך, איידער זיי האבען פארשטאנען. ווענען וואס עס האנ־דעלט זיך אפילו! און דער אַנשטעל פון זיי איז גלייך זיי וואלטען טאקע זיין גערעכט! זיי האלטען זיך נאך גרויס, ווער ווייס מיט וואס! פפוי! איך האב שוין עטליכע מאל גע'טענה'ט, אז אַט די גאנצע פראגע קען מען פאר נייע, ניט־באוואוסטזיניגע ענטוויקלען נאר צום ענדע, ווען דער מענש איז שוין איבערצייגט אין דעם סיסטעם, ווען ער איז שוין ענטוויקעלט און האט א געוויסע ריכטונג. און צו־ריקגערעדט, זאגט מיר, איך בעט אייך, וואס זעהט איהר אזוינס אפילו אין מיסקאסטענס! איך בין דער ערשטער גרייט אויסצורייניגען די ערגסטע מיסקאסטענס! מען דארף דערצו גאר ניט האבען קיין מסירת נפש! ס'איז ניט מעהר ווי אן ארבייט, אן איידעלע, פאר דער געזעל־שאפט נוצליכע באשעפטיגונג, וואס שטעהט ניט נידעריגער פון יע־דער אנדערער. און איז זיכער, צום ביישפיעל, העכער פאר דער טע־טיגקייט פון עפעס א ראפאעל אדער א פושקין, ווייל זי איז נוצלי־כער.

— און איידעלער, איידעלער, חע—חע—חע!

— וואס הייסט איידעלער? איך פארשטעה ניט אזעלכע אויס־דריקען, וויבאלד עס האנדעלט זיך ווענען באשטימען די מענשליכע ארבייט און טעטיגקייט. „איידעלער", „גרויסמוטיגער" — דאס איז אלץ נארישקייט, אונזין, אלטע ווערטער פון פאראורטייל, וועלכע איך לייקען אפ! אלץ, וואס איז נ ו צ ל י ך פאר דער מענשהייט, איז אויך איידעל. איך פארשטעה בלויז איין ווארט: נ ו צ ל י ך! איהר מעגט אייך לאכען, וויפיעל איהר ווילט, אבער דאס איז אזוי.

פיאטר פעטראוויטש האט געקייכט פאר געלעכטער. ער איז שוין פארטיג געווארען מיט'ן צעהלען און האט גענומען אריינלעגען דאס געלט. איבריגענס איז א טייל פון דעם געלט געבליבען ליגען. צו־ליעב עפעס א אונבאוואוסטען גרונד, אויפ'ן טיש. די דאזיגע פראגע

וועגען די „מיסקאסטענס“. ניט קוקענדיג אויף איהר גאנצע געמיינ־קייט, איז שוין עטליכע מאָל געוועזן די סבה פון קריעג און ברוגז צווישען פּיאָטר פּעטראָוויטש'ן און זיין יונגען פריינד. די גאנצע נארישקייט דערפון איז געלעגען אין דעם, וואס אנדריי סעמיענאָוויטש פלעגט זי דדערביי ווירקליך צוקאָכען. פאר לוזשינען אבער איז עס געווען ניט מעהר ווי א מיטעל אויף פּארווייליען זיך אביסעל און פאר־געסען זיין ביטער הארץ. און יעצט האָט זיך איהם באזונדערס שטארק געוואָלט ארייננברייננגען לעבעזיאטניקאָוו'ן אין כעס.

— דאָס זענט איהר מחמת נעכטיגער מפּלה אין אזאַ שלעכטער שטימונג און איהר טשעפּעט זיך, — האָט לעבעזיאטניקאָוו ענדליך ניט אויסגעהאלטען; ניט קוקענדיג אויף זיין גאנצע „אונאָפּהענגיג־קייט“ און אויף אלע „פּראָטעסטען“ האָט ער, איז כּלל געוואָמען, עפּעס ניט געהאָט דעם מוט צו אָפּאָנירען פּיאָטר פּעטראָוויטש'ן און האָט זיך נאָך אלץ געהאלטען פאר איהם מיט א געוויסען. פון פריהערדיגע יאָהרען איינגעוועהנטען, דרך־ארץ.

— זאָגט מיר בעסער, האָט איהם פּיאָטר פּעטראָוויטש איבער־געריסען מיט גדלות און גערייצטקייט, קענט איהר אפשר... אדער, בעסער געזאָגט, זענט איהר אויף אזוי פיעל גוט מיט דער אויבענדער־מאָהנטער יונגער פּערזאָן, אז איהר זאָלט זי קענען פארבעטען איצטער טאקע אויף א ווייליע אהער אין צימער אריין. זיי האָבען זיך דאכט זיך שוין אלע צוריקגעקעהרט פון בית־עולם... איך הער, ווי עס האָט זיך אויפגעהויבען א גערויש פון טריט... איך וואָלט זיך געדאַרפט זעהן מיט איהר, מיט דער דאָזיגער פּערזאָן, מיין איך.

— צו וואס דאַרפט איהר זי דען? — האָט לעבעזיאטניקאָוו פאר־וואונדערט געפרעגט.

— אזוי, מען דארף. היינט־מארגען וועל איך מיך פון דאנען ארויסציהען, דעריבער וואָלט איך איהר וועלען עפּעס זאָגען.. איבּ־ריגענס, קענט איהר אייגענטליך אויך זיין דערביי. ס'איז נאָך אפילו בעסער. אזוי קענט איהר נאָך מיינען גאָט ווייס וואס.

— איך וועל גאַרנישט מיינען... איך האָב גלאָט אזוי געפרעגט. און אויב איהר האָט עפּעס אַז ענין איז ניטאָ קיין לייכטערע זאַך, ווי זי ארויסצורופען. איך געה גלייך אריבער. און וואס מיך אנבאַ־לאַנגט, מעגט איהר זיין זיכער, כ'וועל אייך ניט שטערען.

איז א מזנוט פינף ארום איז לעבעזיאטניקאוו ווירקליך צוריק־געקומען מיט סאניטשקען. יענע איז אריין העכסט פארוואונדערט און, לויט איהר געוועהנהייט, עטוואס דערשראקען. זי פלעגט זיך שטענדיג שרעקען ביי אזוינע פאלען און האט זעהר מורא געהאט פאר נייע מענשען און נייע באקאנטשאפטען, האט נאך אמאל קינדווייז מורא געהאט, בפרט נאך איצטער... פיאטר פעטראוויטש האט זי באגעגענט „פריינדליך און העפליך“, דאך אבער מיט א ביי־געשמאק פון עפעס א פרעהליכער פאמיליערימעט, וועלכע איז איבריגענס, לויט פיאטר פעטראוויטשעס מיינונג, געווען זעהר אנשטענדיג צווישען אזא אנ־געזעהענעם און סאלידען מאן, ווי ער איז, פון איין זייט, און אזא יונגען און אין א געוויסער מאס א י נ ט ע ר ע ס א נ ט ע ן באַ־שעפעניש, ווי זי איז, פון דער אנדער זייט. ער האט גלייך געזעהן צוצוגעבען איהר „מוט“ און האט זי געלאזט אוועקזעצען זיך ביים טיש, איהם געגענאיבער. סאניא האט זיך געזעצט, זיך ארומגע־קוקט אויף אלע זייטען, — אויף לעבעזיאטניקאוו'ן, אויף דאס געלט וואס איז געלעגען אויפ'ן טיש, און דערנאך פלוצלונג ווידעראמאל אויף פיאטר פעטראוויטשען, און מעהר האט זי שוין פון איהם די אויגען ניט אראפגענומען, גלייך זי איז צו איהם צוגעשמידט געווארען. לע־בעזיאטניקאוו האט זיך געהאט געלאזט געהן צו דער טיר. פיאטר פעט־ראוויטש האט זיך אויפגעהויבען, האט איינגעלאדען סאניען בלייבען זיצען און האט פארהאלטען לעבעזיאטניקאוו'ן ביי דער טיר.

— דער דאזיגער... ראסקאלניקאוו איז שוין דארטען? געקומען שוין? — האט ער איהם שטיל געפרעגט.

— ראסקאלניקאוו? ער איז דא. וואס איז דען? יא, ער איז דא. נאר־וואס געקומען, איך האב געזעהן... וואס איז דען?

— אויב אזוי, וואלט איך אייך זעהר געבעטען צו פארבלייבען דא מיט אונז און ניט לאזען מיך אליין מיט דעם דאזיגען... מיידעל. א נארישקייט אפילו, נאר מען קען נאך ווער ווייסט וואס פלוידערן. איך וויל ניט, אז ראסקאלניקאוו זאל דארט איבערגעבען... איהר פאר־שטעהט, וועגען וואס איך רייד?

— א, איך פארשטעה, איך פארשטעה! — האט לעבעזיאטני־קאוו זיך פלוצלונג געשטויסען. — יא, איהר האט רעכט... דאס איז אפילו אמת, מיין פערזענליכע איבערצייגונג איז, אז איהר פארגעהט

צו ווייט אין אייער באַאומרוהיגען זיך. נאַר... איהר האָט פונדעסט־וועגען רעכט. נו, מהכיתיתי, איך קען בלייבען. איך וועל מיך שטע־לען דאָ ביים פענסטער. איך וועל אייך ניט שטערען... לויט מיין מיי־נונג, האָט איהר רעכט...

פיאָטר פעטראָוויטש האָט זיך צוריקגעקעהרט אויפ'ן דיוואַן, זיך בעזעצט סאָניען געגענאיבער, אויף איהר אויפמערקזאַם אַ קוק געגע־בען און האָט מיט אַמאָל אַרויפגעצויגען אויף זיך אַ סאָלידע זאָגאַר עטוואָס אַ שטרענגע מינע, גלייך ווי ער וואָלט דערמיט וועלען זאָ־גען : „זאָלסט זיך גאַרנישט מיינען, פריילײן". סאָניאַ האָט זיך גאָר איינגאַנצען פאַרלאָרען.

— ערשטענס, בעט איך אייך זעהר, סאָפיאַ סעמיאָנאָוונאַ, איהר זאָלט אייך פאַר מיר ענטשולדיגען פאַר אייער זעהר געעהרטער מו־טער... אזוי, דאַכט זיך, קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ פאַרטרעט אייך דאָך אַ מוטער? האָט פּיאָטר פעטראָוויטש אָנגעהויבען זעהר סאָליד, איב־ריגענס אָבער גאַנץ פריינדליך.

עס איז געווען קענטיג, אז ער האָט די פריינדליכסטע כוונות.

— יאָ, יאָ, זי פאַרטרעט מיר אַ מוטער, — האָט סאָניאַ האַסטיג און דערשראָקען געענטפערט.

— זאָלט איהר אייך ענטשולדיגען אין מיין נאָמען פאַר איהר, וואָס איך וועל זיין געצוואונגען צוליעב אונאָבהענגיגע אומשטענדען אויסצובלייבען און ניט זיין ביי אייך אויף „לאַטקעס"... איך מיין, אויף דער „אבל סעודה". הגם אייער מוטער האָט מיך זעהר פריינד־ליך איינגעלאַדען...

— יאָ, יאָ... איך וועל זאָגען... די מינוט.

און סאָניטשקע איז האַסטיג אויפגעשפּרונגען פונ'ם שטוהל.

— נאָך ניט אַלץ, האָט זי פּיאָטר פּעטראָוויטש צוריקגעהאַל־טען, שמייכלענדיג איבער איהר נאַאיווקייט און ניט־ערצויגענהייט. — אַפּנים איהר קענט מיך זעהר ווייניג, גנעדיגע סאָפיאַ סעמאָנאָוונאַ. אויב ביי אייך איז רעכט געוועזען, אז צוליעב אזאַ ניט־וויכטיגער אור־זאַך, וואָס איז נאָר מיך אַליין נוגע, וואָלט איך מטריח געווען אזאַ פּערזאָן ווי איהר זענט. מיין כונה איז גאָר אַנ'אַנדערע.

סאָניאַ האָט זיך שנעל אַנידערגעזעצט, די גרויע און די רעגענ־

בויגענפארביגע אסיגנאציעס, וועלכע זענען נאך ניט צוגענומען גע־ווארען פונ'ם טיש, האבען איהר געשטאכען די אויגען, אבער זי האט שנעל אבגעווענדעט איהר געזיכט פון זיי און האט גענומען קוקען אויף פאטר פעטראוויטש'ן: איהר איז פלוצלונג אויסגעקומען שרעק־ליך ניט אנשטענדיג, באזונדערס פאר איהר, צו קוקען אויף פרעמד געלט. זי האט געוועזט אבגעשטעלט איהר בליק אויף פיאטר פעטרא־וויטש מאדנעם לארנעט, וואס ער האט געהאלטען אין דער לינקער האנט, צו גלייכער צייט אויך אויף דעם גרויסען, מאסיווען, אונגע־וועהנליך שענעם רינג מיט א געלען שטיין, וואס ער האט געטראגען אויפ'ן מיטעלסטען פינגער פון דערזעלבער האנט. נאר גאר פלוצלונג האט זי דערפון אויך אבגעקעהרט די אויגען, און ניט וויסענדיג שוין וואוהין זיי אהינצוטאן, האט זי געענדיגט דערמיט, וואס זי האט ווי־דער גענומען קוקען פיאטר פעטראוויטש'ן גלייך אין די אויגען אריין. אבשווייגענדיג אביסעל נאך סאלידער ווי פריהער, האט יענער פארט־געזעצט:

— מיר איז נעכטען אויסגעקומען פארבייגעהענדיג זיך דורכצו־ווארפען מיט א פאר ווערטער מיט דער אומגליקליכער קאטערינא איוואנאוונא'ן. ס'איז גענוג געווען צוויי ווערטער צו דערוויסען זיך, אז זי געפינט זיך אין א צושטאנד, וואס איז... ניט־נאטירליך, אויב מען קען זיך אזוי אויסדריקען...

— יא... ניט נאטירליך האט סאניא שנעל מסכים געווען.

— אדער איינפאכער און קלארער געזאגט — אין א קראנק־האפטען צושטאנד.

— יא, איינפאכער און קלארער... אין א קראנקהאפטען.

— נו, יא. אלזא וואלט איך געוואלט, אויס געפיהל פון הומא־ניטעט און... און... מיטלייד, מיט עפעס מיטהעלפען איהר, פאראויס־זעהענדיגען איהר אונפארמיידליכען טרויעריגען שיקזאל. מיר שיינט, אז די גאנצע ארימע פאמיליע ווערט אויסגעהאלטען בלויז פון אייך אליין.

— ערלויבט מיר אייך צו פרעגען, איז סאניא פלוצלונג אויפ־געשטאנען, — וואס האט איהר עס מיט איהר נעכטען גערעדט וועגען דער מעגליכקייט פון א פענסיאן? ווייל זי האט מיר נאך נעכטען

געזאָגט, אז איהר ווילט פּרובען אויסווירקען פאר איהר א פּענסיאָן. איז עס אמת?

— דורכאויס ניט: ס'איז אין געוויסען זין א אונזין זאגאר. איך האָב נאָר גערעדט וועגען אַ דערוויילינגע אונטערשטיצונג פאר דער אַלמנה פון אַ בעאַמטען, וועלכער איז געשטאָרבען אין דיענסט, — אויב נאָר עס וועט זיין אַ פּראָטעקציע, — אָבער ווי מיר שיינט, האָט אייער זעליגער פאָטער ניט נאָר ניט אויסגעדיענט די נויטיגע צאָהל יאָהרען, נאָר ער האָט זאָגאר גאָר אינגאַנצען ניט געדיענט די לעצטע צייט. מיט איין וואָרט, עס וואָלט אפשר יאָ געקענט זיין אַ שטיקעל האָפנונג, אָבער זעהר אַ שוואַכע, ווייל אייגענטליך גילט ניט אין אַזוינע פעלע דאָס רעכט אויף אונטערשטיצונג; אין גענענטייל... און זי האָט שוין געטראַכט וועגען דער פּענסיאָן, חע—חע—חע! ניט קיין נאַריש ווייבעל!

— יאָ, וועגען דער פּענסיאָן... ווייל זי איז אַ לייכט־גלויביגע און אַ גוטע און פאר גוטסקייט גלויבט זי איז אַלץ און... און... און.... זי האָט דאָך אַזאַ קאָפּ... יאָ... ענטשולדיגען זיי, האָט סאָניא געזאָגט, און האָט זיך ווידער אויפגעהויבען אוועקצוגעהן.

— זייט זשע מוחל, איהר האָט ניט אַלץ נאָך אויסגעהערט.

— יאָ, יאָ, ניט אויסגעהערט, האָט סאָניא געשטאַמעלט.

—נו, טאָ זעצט זיך אוועק.

סאָניא האָט זיך שרעקליך פארשעמט און האָט זיך ווידער גע־זעצט, צום דריטען מאָל שוין.

—צוזעהענדיג איהר שרעקליכע לאַגע, מיט די אומגליקליכע קינדערלעך איהרע, וואָס איך געוואָלט, ווי איך האָב אייך שוין גע־זאָגט, מיט עפּעס העלפען איהר, מיט מיינע כחות, ד. ה. זיין איהר מיט וואָס עס איז גוצליך, נאָר אויף אַזוי פיעל, וויפיעל איך בין עס אימשטאַנד, ניט מעהר. מען וואָלט, צום ביישפּיעל, געקענט מאַכען אַ זאַמלונג איהר צום גונסטען, אדער אַ לאָטעריי, אדער עפּעס אַנ־דערש — ווי דאָס ווערט שטענדיג געמאַכט, ביי אַזוינע געלעגענהיי־טען, דורך נאָהענטע מענשען, און אויב אפילו זייטיגע, איז אָבער דורך אַזעלכע, וועלכע ווילען העלפען. אַט וועגען דעם טאַקע האָב איך מיט אייך געוואָלט ריידען. דאָס איז גאַנץ מעגליך.

—יאָ, זעהר גוט... גאָט וועט אייך דערפאַר... האָט סאָניא גע־שטאַמעלט, קוקענדיג אויף פּיאָטר פּעטראָוויטש'ן מיט שטאַרע בלי־קען.

— ס'איז מעגליך, נאָר... מיר וועלען עס דערנאָך... ד. ה. אפילו צוריקגערעדט קען מען היינט אויך אָנהויבען. אין אָבענד וועלען מיר זיך צוזאַמענקומען, זיך צוזאַמענריידען און מיר וועלען, אַזוי צו זאָ־גען, לעגען דעם ערשטען שטיין. קומט צו מיר היינט אַריין אַ זייגער זיבען. אַנדריי סעמיאָנאָוויטש, האָף איך, וועט אויך נעהמען אָנ'אָנ־טייל דערינען... נאָר... דאָ איז פאַראַן אַזאַ אומשטאַנד, וועגען וועלכען מיר מוזען זיך אַפריהער גוט איבערלעגען. און אַט צוליעב דעם טאַקע האָב איך אייך מטריח געווען אַהערצו, סאָפיאַ סעמיאָנאָוונאַ. עס האַנדעלט זיך וועגען דעם, אַז לויט מיין מיינונג, טאָר מען דאָס געלט ניט געבען, ס'איז זאָגאַר אַ סכנה צו געבען עס קאַטערינאַ איוואַנאָוו־נאַ'ן אין די הענט אַריין. אַ ראיה דערצו האָט איהר אין דער היינ־טיגער אָבל־סעודה טאַקע. ניט האָבענדיג אַזוי צו זאָגען, קיין שטי־קעל ברויט אויף דעם מאָרגענדיגען טאָג... קיין שוך און קלייד און דאָסגלייכען, קויפט זי זיך היינט יאַמאַיקאַ־ראָם און מאַדעראַ אויך. דאַכט זיך, או... או... און... קאַפע. פאַרבייגעהענדיג האָב איך עס געזעהן. און מאָרגען וועט דאָס אַלץ אויסגעהן צו אייך, ביז דעם לעצ־טען שטיקעל ברויט: דאָס האָט שוין קיין שום זין ניט. און דעריבער איז מיין פּערזענליכע מיינונג, אַז די זאַמלונג דאַרף פאָרקומען אַזוי, אַז די אומגליקליכע אַלמנה זאָל פון דעם געלט גאָר ניט וויסען, און נאָר איהר אַליין, צום ביישפּיעל, זאָלט דערפון וויסען! ניט אַזוי? ווי מיינט איהר?

—איך ווייס ניט. דאָס איז זי נאָר היינט אַזאַ... דאָס איז דאָס איינציגע מאָל אין איהר לעבען... זי האָט אַזוי שטאַרק געוואָלט באַעה־רען זיין אָנדענקען, אַרויסווייזען איהם כבוד דורך דער דאָזיגער אָבל־סעודה... אָבער אַזוי איז זי זעהר אַ קלוגע... נאָר טוט, ווי איהר פאַר־שטעהט... און איך וועל זעהר, זעהר, זעהר... זיי וועלען אייך אַלע... און גאָט וועט אייך... און די יתומים...

סאָניאַ האָט ניט געענדיגט און האָט זיך פאַנאַנדערגעוויינט.

— יאָ, אַזוי איז עס. אַלזאָ האָט עס אין זינען. איצט אָבער

בעט איך גיטינס אַנצונעהמען, אין די אינטערעסען פון אייער קרובה, אַ קליינע סומע פון מיר זעלבסט, אויפ'ן ערשטען פאַל. דערביי וואָלט איך זעהר און זעהר געבעטען, אז מיין נאָמען זאָל ניט דערמאַהנט ווערען. אַט האָט איהר עס... האָבענדיג מיינע אייגענע דאגות, בין איך מעהר ניט אימשטאַנד...

און פיאָטר פעטראָוויטש האָט דערלאַנגט סאָניען אַ פאַנאַנדער־געוויקעלטע צעהנרובעלדיגע אַסיגנאַציע. סאָניא האָט צוגענומען, איז געוואָרען רויט ווי פייער, איז אויפגעשפּרונגען, האָט עפּעס ארויסגע־מורמעלט און האָט זיך האַסטיג פאַרנויגט אוועקצוגעהן. פּיאָטר פעט־ראָוויטש האָט זי פייערליך באַגלייט ביז צו דער טהיר. זי איז ענד־ליך ארויסגעשפּרונגען פון צימער, אינגאַנצען אויפגערעגט און פאַר־מאַטערט, און האָט זיך צוריקגעקעהרט צו קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ'ן אין דער גרעסטער פאַרלעגענהייט.

די גאַנצע צייט, בשעת די דאָזיגע סצענע האָט זיך אָבגעשפּיעלט, איז אַנדריי סעמיאָנאָוויטש דאָ געשטאַנען ביים פענסטער, דאָ איז ער געגאַנגען אויף און אָב איבערן צימער, אום ניט איבערצורייסען דעם שמועס; ווען סאָניא איז אָבער אוועק, איז ער פּלוצלונג צוגעגאַנגען צו פּיאָטר פעטראָוויטש'ן און האָט איהם פייערליך דערלאַנגט די האַנט:

—איך האָב אַלץ געהערט און האָב אַלץ געזעהן, האָט ער גע־זאָגט, באַזונדערס באַטאָנענדיג דאָס לעצטע וואָרט. — דאָס איז זעהר איידעל, דאָס הייסט, איך האָב געוואָלט זאָגען, הומאַניש! איהר האָט געוואָלט אויסמיידען איהר דאַנקבאַרקייט, איך האָב געזעהן! און הגם, איך מוז מיך מודה זיין, איך קען אויס פּרינציפּ ניט סימפּאַטיזירען מיט פּריוואַט פילאַנטראָפּיע, ווייל ניט נאָר וואָס זי ראָט ניט אויס דאָס בייז מיט'ן וואָרצעל, נאָר פאַרקעהרט זי גיט איהם נאָך נאָהרונג און שפּייז, דאָך אָבער מוז איך מיך מודה זיין, אז איך האָב אויף אייער אַרט האַנדלען געקוקט מיט פאַרגניגען. — יאָ, יאָ, דאָס איז מיר זעהר געפעלען.

— עט,נאַרישקייטען! האָט פּיאָטר פעטראָוויטש געשטאַמעלט, עטוואָס אויפגערעגט, און האָט זיך עפּעס אזוי ווי צוגעקוקט צו לע־בעזיאַטניקאָוו'ן.

— ניין, ניט קיין נאַרישקייטען! א מענש, וועלכער איז געקרענקט און באַליידיגט ווי איהר פון דעם נעכטיגען פאַרפאַל אבער וועלכער איז, אין דערזעלבער צייט גרייט צו טראַכטען וועגען דעם צווייטענס אומגליק, — אזא מענש... ער מעג זיך מיט זיינע האַנדלונגען באַגעהן א סאָציאלען פעהלער, דאָך פאַרדיענט ער געשעצט צו ווערען! איך האָב עס זיך פון אייך ניט געריכט, פּיאָטר פּעטראָוויטש. בפרט נאָך ביי אייערע אנזיכטען... אָ, ווי עס שטערען אייך די אנזיכטען אייערע! ווי עס ערגערט אייך, צום ביישפּיעל, דער נעכטיגער פאַרפאַל, — האָט אויסגעשריען דער גוטינקער אנדריי סעמיאָנאָוויטש, וועלכער האָט ווידער דערפיהלט א שטאַרקע סימפּאַטיע צו פּיאָטר פּעטראָוויטש'ן. — צו וואָס אבער, צו וואָס דאַרפט איהר שליסען דוקא דעם דאָזיגען שידוך, דעם דאָזיגע *געזעצליכען* שידוך, מיין ליבער איידעלער פּיאָטר פּעטראָוויטש? צו וואָס זוכט איהר דורכאוים די געזעצליכקייט ביי חתונה האָבען? איהר מעגט מיך אפילו שלאָגען, אויב איהר ווילט, נאָר איך בין צופרידען, זעהר צופרידען, וואָס ער איז צו ניט געקומען, וואָס איהר זענט פריי, וואָס איהר זענט נאָך ניט אינגאַנצען פאַרלאָרען פאַר דער מענשהייט. איך בין צופרידען... זעהט איהר, איך האָב זיך אויסגעשפּראָכען!

— דערצו דאַרף איך עס, ווייל איך וויל ניט קיין הערנער טראָגען אין אייערע פרייע חתונות און וויל ניט האָדעווען קיין פרעמדע קינדער, אָט צו וואָס איך באַדאַרף צו האָבען א געזעצליכע חתונה, — האָט לוזשין געזאָגט, אום עפּעס צו ענטפערן.

ער איז עפּעס געווען זעהר באַשעפטיגט און פאַרטראַכט.

— קינדער? איהר האָט באַריהרט די פראַגע וועגען קינדער? — האָט אנדריי סימיאָנאָוויטש אויפגעציטערט, ווי א שלאַכטפערד. וואָס האָט פאַרנומען דאָס שאַלען פון דער קריעגסטראָמפּייט. — קינדער — דאָס איז א סאָציאַלע פראַגע און א פראַגע פון דער גרעסטער וויכטיגקייט, איך גיב אייך דערינען נאָך, נאָר די פראַגע וועגען קינדער וועט געלייזט ווערען אויף אַנ'אַנדער אופן. אייניגע ווילען גאָר אינגאַנצען באַזייטיגען די קינדער, ווי אַלעס, וואָס ווייזט אויף פאַמיליע. מיר וועלען וועגען די קינדער שפּעטער ריידען, איצט אבער וועלען מיר נעהמען די „הערנער“! איך בין זיך מודה, דאָס איז מיין שוואַכע זייט. דער דאָזיגער מאוסער הוסאַרישער אויסדריק פּושקינס

וועט קיין אָרט ניט האָבען אין דעם ווערטער־בוך פון דער צוקונפט. און צוריקגערעדט וואָס איז דאָס אַזוינס „הערנער“? אַ, וואָס פאַר אַ שרעקליכער טעות! וואָס הייסט — „הערנער“? צו וואָס „הערנער“?... ס'אַר אַ מין אונזין׳ פאַרקעהרט, דוקא ביי פרייע חתונות וועלען זיי ניט זיין. די „הערנער“ — זענען דער נאַטירליכער רעזולטאַט פון אַלע געזעצליכע חתונות, אַזוי צו זאָגען, אַנ'אויסבעסערונג צו זיי, אַ פּראָטעסט, און וויבאַלד מיר קוקען אויף זיי פון אַזאַ שטאַנדפּונקט, ענטהאַלטען זיי אין זיך ניט קיין שום ערנידערונג... ווען איך זאָל אַמאָל געזעצליך חתונה האָבען (לאָמיר אָננעמען אַז דאָס אונמעגליכע קען געמאָלט זיין), וועל איך זאָגאַר צופרידען זיין מיט אייערע פאַרפלוכטע „הערנער“! דאַן וועל איך מיין פרוי זאָגען: „מיין פריינד, ביז היינט האָב איך דיך נאָר געליעבט, יעצט אָבער אַכט איך דיך, ווייל דו האָסט פאַרשטאַנען צו פּראָטעסטירען!“ איהר לאַכט. ווארום איהר זענט ניט אימשטאַנד זיך אָבצורייסען פון די פאָראורטיילען! צו אַלדי טייוועל! איך פאַרשטעה דאָך זעהר גוט, וואו עס ליעגט די ניט־אַנגענעהמקייט, ווען מען ווערט אָבגענאַרט אין אַ געזעצליכען בונד! דאָס איז דאָך אָבער ניט מעהר ווי אַ שענדליכער רעזולטאַט פון אַ שענדליכען פאַקט, וואו ביידע צדדים זענען ערנידעריגט. אָבער ווען די הערנער ווערען אָפען געשטעלט, ווי דאָס קומט פאָר ביי די פרייע חתונות, דאַן עקזיסטירען זיי שוין ניט מעהר, זיי זענען אונמעגליך און פאַרלירען זאָגאַר דעם נאָמען „הערנער“. פאַרקעהרט, דאָס ווייב אייערס וועט אייך גאָר באַווייזען, ווי ווייט זי שעצט אייך, ווייל זי האַלט אייך פאַר ניט־פעהיג צו שטעלען זיך געגען איהר גליק: זי האַלט אייך פאַר גענוג ענטוויקעלט, איהר זאָלט זיך אין איהר ניט נוקם זיין פאַר דעם נייעם מאַן, צו אַלדי טייוועל! אַמאָל טראַכט איך מיר, ווען איך וואָלט חתונה געהאַט (צי געזעצליך צי פריי, גאַנץ גלייך) וואָלט איך, דאַכט מיר, אַליין געבראַכט מיין ווייב אַ ליעבהאָבער, ווען זי וואָלט איהם אַ לאַנגע צייט אַליין ניט באַזאָרגט. „מיין פריינד, וואָלט איך איהר געזאָגט, איך האָב דיך ליעב, אָבער דערצו וויל איך נאָך, אַז דו זאָלסט מיך שעצען. — נאַ דיר!“ ניט אַזוי, ניט אַזוי, ווי מיינט איהר?...

פּיאָטר פּעטראָוויטש האָט געלאַכט הערענדיג, אָבער אָהן באַזונדערער התפעלות. ער האָט זאָגאַר וועניג געהערט. ער האָט ווירקליך

עפּעס גאָר אנדערש געטראכט, און לעבעזיאַטניקאָוו אפילו האָט עס לסוף אויך באַמערקט. פּיאָטר פּעטראָוויטש איז אזש אויפגערעגט גע־וואָרען, האָט געריבען די הענט, פלעגט זיך פאַרטראַכטען, דאָס אלץ האָט אנדריי סעמיאָנאָוויטש ערשט דערנאָך פאַרשטאַנען און דער־מאָנט.

צווייטער קאַפּיטעל.

עס וואָלט שווער געווען גענוי צו באַשטימען די אורזאַכען, צוליעב וועלכע אין קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַס צודרעהטען קאָפּ האָט זיך ענטוויקעלט די אידעע וועגען דער דאָזיגער אבל־סעודה. עס איז דאָ־רויף פאַרשוועגדט געוואָרען גאַנצע צעהן רובל כמעט פון יענע צוואַנ־ציג, וואָס זי האָט באַקומען פון ראַסקאָלניקאָוו'ן אויף צו באַערדיגען מאַרמעלאַדאָוו'ן. אפשר האָט קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ געהאַלטען, אז איהר פליכט פאַר'ן פאַרשטאָרבענעם איז צו באַעהרען זיין אנדענקען „ווי עס דאַרף צו זיין", אז אלע שכנים, און אמאָליע איוואַנאָוונאַ איבערהויפּט, זאָלען וויסען, דאָס ער איז געווען „ניט נאָר גאָר ניט ערגער פאַר זיי, נאָר עס קען זיין, אז א סך בעסער" און אז קיינער פון זיי טאָר ניט „פאַררייסען די נאָז" פאַר איהם. און אפשר האָט דאָ איבערהויפּט געווירקט יענער באַזונדערער שטאָלץ פון די אָרימע, וועלכער איז גורם ביי אייניגע געזעלשאַפטליכע מנהגים, וואָס זענען אין אונזער לעבען א מוז פאַר יעדען איינציגען, אז פיעל אָרימע לייט קריכען פון דער הויט און פּטר'ן די לעצטע אָבגעשפּאָרטע גראָשענס, אבי נאָר זיך ארויסווייזען „ניט ערגער פאַר אנדערע" כדי, די דאָזיגע אנדערע זאָלען זיי כאָטש ניט „באַריידען". ווידער לאָזט זיך אננעמען, אז קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ האָט דוקא אין דעם דאָזיגען פאַל, דוקא אין דעם מאָמענט, ווען אלע אין דער גאַנצער וועלט האָבען זי, ווי עס שיינט, פאַרלאָזען, געוואָלט באַווייזען די דאָזיגע „נישטיגע און מאוסע שכנים", אז זי פאַרשטעהט — ניט נאָר ווי צו לעבען און ווי צו אויפנעהמען, נאָר אז זי איז איבערהויפּט ניט ערצויגען געוואָרען פאַר אזא ראָליע, זי איז גאָר ערצויגען געוואָרען „אין א הויכגעבאָ־

רענעם, מען קען זאגען, אין אריסטאָקראַטישען הויז פון א פּאָלקאָווניק" און געווים האט זי זיך ניט דערצו געגרייט, זי זאָל אליין דאַרפען קעהרען די שטוב און וואשען ביינאַכט די קינדערשע שמאַטעס.

אזעלכע פּאַראַקסיזמען פון שטאָלץ און איינגערעדטער גאוה באַ־זוכען אָפטמאָל די אָרימסטע און דערשלאָגענסטע מענשען, און צייט־ענווייז געהען זיי ביי זיי איבער אין אַנ'אויפגערייצטע, אונאויפ־האַלטליכע בעדערפניש. און קאַטערינא איוואַנאָוונא איז נאך דערצו געוועזען ניט פון די דערשלאָגענע: די אומשטענדען האבען זי אינ־גאַנצען געקענט אוועקהרגענען, אבער נידערשלאָגען זי מאָראַליש, דאָס הייסט אָנשרעקען זי און מאַכען אונטערטעניג איהר ווילען, האט מען ניט געקענט. אויסערדעם האט סאָניטשקע זעהר ריכטיג וועגען איהר באַמערקט, אז איהר מישט זיך אין מח. אויף געווים און אויף קלאָר האט מען עס, באמת, נאך ניט געקענט זאגען, אבער פאר דער לעצטער צייט, פאר דאָס לעצטע יאָהר, האט איהר אָרימע קאָפּ ווירק־ליך צופיעל אריבערגעטראָגען, ער זאָל באַטש אביסעל ניט קאַליע ווע־רען. די שטאַרקע ענטוויקלונג פון דער שווינדזוכט, ווי די דאָקטוירים זאָגען, שוואַכט אויך אָב די גייסטיגע קרעפטען.

קיין וויינען אין דער מעהרצאָהל און פון די פארשידענע סאָר־טען איז ניט געווען, מאַדערא איז אויך ניט געווען: פּיאָטר פּעטראָ־וויטש האט איבערטריבען, אבער וויין איז יאָ געווען.—עס איז געווען בראַנפען, ראָם און ליסאַבאָנער, אלץ פון דעם ערגסטען סאָרט, אבער דערפאַר אין א פולער מאָס. פון די מאכלים איז אויסער „קוטיא“, גע־ווען א דריי־פיער געריכטען (צווישען זיי לאָטקעס אויך) — אלץ צו־געגרייט אין אַמאַליע איוואַנאָוונאַס קיך, און אויסערדעם זענען אויף איינמאָל אויפגעשטעלט געוואָרען צוויי סאַמאָוואַרען, פאַר טיי און פּונש צו פאַרטרינקען נאך די שפּייזען. איינגעקויפט אלץ האט קאַ־טערינא איוואַנאָוונא אליין מיט דער הילף פון א שכן, עפּעס א שלימ־מזל'דיגען פּאָליאַקעל, וועלכער האט גאָט ווייס צו וואָס געוואוינט ביי פּרוי ליפּפּעוועקסעל אין שכנות: ער האט זיך גלייך צוגעשאַרט צו קאַטערינא איוואַנאָוונאַ'ן אויף גאַנגען און איז דעם גאַנצען נעכטיגען טאָג און היינטיגען פריהמאָרגען געלאָפען אהן א קאָפּ, מיט אַנ'ארויס־געשטעקטער צונג, און האט זיך אָפּנים באַזונדערס באַמיהט צוציהען די אויפמערקזאַמקייט אויף דעם לעצטען אומשטאַנד. נאך יעדען

קליינינקייט פלעגט ער אלע ווײלע קומען צו לויפען צו קאטערינא איוואנאוונא'ן, איז זי זאגאר געלאפען זוכען אין מארק אריין. האט איהר אונאויפהערליך גערופען „מאדאם פאלקאוניצע" און האט זיך איהר ענדליך צוגעגעסען ווי א ביטערע ציבעלע. הגם זי האט אפריהער געזאגט, אז „אהן דעם איידעלען און גרויסמוטיגען מענשען" וואלט זי גאר פארפאלען געווארען. עס איז געלעגען אין קאטערינא איוואנאוו־נאס נאטור, אויף גיך אויסצופוצען דעם ערשטען בעסטען מענשען אין די שענסטע און גלענצענדסטע פארבען, איהם אזוי צו לויבען, אז א טריטען פלעגט עס מיאוס ווערען הערענדיג. אויסצוטראכטען פון יענעמס כבוד וועגען פארשידענע ניט־געשטויגענע אומשטענדען, אליין אנהויבען צו גלויבען אין זײ אויפריכטיג און אמת'דיג, און דערנאך, פלוצלונג, זיך ענטטוישען, אבהאקען, באשפייען און ארויסטרייבען דעמזעלביגען מענשען, וועלכען זי האט ערשט מיט עטליכע שעה צו־ריק ממש פארגעטערט. בטבע איז זי געווען מיט אנ'אויפגערוימטען, פרעהליכען און צוגעלאזטען כאראקטער, נאר פון די שטענדיגע צרות און זארג, האט זי מיט אזוי פיעל וואוט אנגעהויבען צו פארלאנגען אין צו פאדערן, דאס אל עזאלען לעבען אין פרייד און פרידען און זאלען ניט וואגען לעבען אנדערש, אז דער מינדסטער דיסאנאנס אין לעבען, דער מינדסטער אונערפאלג פלעגט זי גלייך ארייברייינגען אין רציחה, און אין איין אויגענבליק פלעגט זי, נאך די שענסטע האפ־נונגען און פאנטאזיעס, אנהויבען צו פלוכען איהר מזל, צו רייסען און צו שליידערן אלץ, וואס האט זיך איהר אונטער דער האנט גע־מאכט, אין זיך שלאגען קאפ אן וואנט.

אמאליע איוואנאוונא האט אויך מיט אמאל באקומען אונגע־וועהנליכע באדייטונג און אונגעוועהנליכע אכטונג פון קאטערינא אי־וואנאוונא'ן, בלויז אפשר דערפאר, וואס זי האט עס אויפגעטאן די אבל־סעודה און האט באשלאסען אנטייל צו נעהמען אין אלע הכנות מיט'ן גאנצען הארצען: זי האט אויף זיך גענומען צו דעקען דעם טיש, צו שאפען וועש, געשיר און דאס איבריגע און צוצוגרייטען די שפייזען ביי זיך אין קיך. קאטערינא איוואנאוונא האט זי אויף אלץ באפאל־מעכטיגט און האט זי איבערגעלאזט אנשטאט זיך, בעת זי איז אוועק־געגאנגען אויפ'ן פרידהויף. און ווירקליך איז אלץ צוגעגרייט געווארען אויפ'ן שענסטען אופן: דער טיש איז געדעקט געווען גאנץ ריין, דאס

גנשיר, די גאָפּלען, מעסער, בעכער, גלעזער, שאָלען — דאָס אַלעס איז נאַטירליך געווען צוזאַמענגעליהען, פון פאַרשידענעם פאַסאָן, פון פאַרשידענער גרויס, פון פאַרשידענע שכנים, אָבער דאָס אַלעס איז געווען אין דער נויטיגער צאָהל אויף יעדערענס פּלאַץ, און אַמאַליע איוואַנאָוונאַ, פיהלענדיג ביי זיך, אַז זי האָט אָבגעטאָן איהר זאַך בשלמות, האָט באַגעגענט די צוריקגעקומענע זאָגאַר מיט אַ געוויסען שטאָלץ, אינגאַנצען אָנ'אויסגעפּוצטע, אין אַ הייבעל מיט טרויער־בענדער און אין אַ שוואַרצען קלייד. דער דאָזיגער שטאָלץ, אפילו אַ פאַרדיענטער, איז עפּעס קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ'ן ניט געפעלען געוואָרען: „מען קען אין דער אמת'ן מיינען, אַז אָהן אַמאַליע איוואַנאָוונאַ'ן וואָלט מען גאָר ניט געקענט דעם טיש דעקען!“ עס איז איהר אויך ניט געפעלען געוואָרען די הויב מיט די נייע בענדער: „אַ קשיא אויף דער נאַרישער דייטשקע, זי מוז זיך גאָר גרויס האַלטען דערמיט, וואָס זי איז די ווירטין און האָט אויס גנאָד און באַרמהערציגקייט איינגע־וויליגט אויסצוהעלפען איהרע אָרימע שכנים? אויס באַרמהערציג־קייט! ביטע שען! ביי קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַס פאָטער, וועלכער איז געווען אַ פּאָלקאָווניק און שיער ניט קיין גובערנאַטאָר, פלעגט מען אַפּטמאָל דעקען דעם טיש אויף פערציג פאַרשוין, און אַזאַ מין אַמאַליע איוואַנאָוונאַ אָדער, בעסער געזאָגט, לודוויגאָוונאַ, וואָלט מען אפילו אין קיך אַהינצו ניט אַריינגעלאָזט...“ איבריגענס האָט קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ באַשלאָסען ביז אַ צייט צו פאַרבאָרגען איהרע געפיהלען, הגם זי האָט ביי זיך אָבגעמאַכט, אַז אַמאַליע איוואַנאָוונאַ'ן וועט מען היינט מוזען אָבהאַקען און דערמאָהנען איהר, ווער זי איז, אַניט קען זי אָנהויבען צו מיינען וועגען זיך גאָט ווייס וואָס; דערווייל אָבער האָט זי איהר גאָר קאַלט באַגעגענט. אַ צווייטע אונאַנגענעהמליכקייט האָט נאָך מעהר אויפגערייצט קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ'ן: אויף דער לויה איז אויסער דעם פּאָליאַקעל, וועלכער האָט פאָרט באַוויזען צו זיין אויפ'ן בעת־עלמין, קיינער פון די איינגעלאַדענע שכנים ניט געקומען, און צו דער אבל־סעודה, דאָס הייסט צום צובייסען זענען געקומען נאָר די סאַמע אונבאַדייטענדסטע און אָרימסטע. פיעל פון זיי זענען זאָ־גאָר ניט געווען אין אַ נאָרמאַלען צושטאַנד. מיט איינעם וואָרט, ס'איז געקומען דער אָבפאָל. אָבער פון די יעניגע, וואָס זענען געווען עלטער און סאָלידער, האָבען אַלע אַזוי ווי אויף אַ צו להכעיס געפעהלט, גלייך

זיי האָבען זיך צונויפגערעט. פיאָטר פעטראָוויטש לוזשין, צום ביישפּיל מען קען זאָגען דער פאַרנעהמסטער צווישען אַלע שכנים, איז ניט גע־קומען. און ערשט נעכטען איז אָבענד האָט קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ שוין באַוויזען אַנצודערצעהלען דער גאַנצער וועלט. דאָס הייסט, אַמאַליע איוואַנאָוונאַ׳ן, פּאָלישקען, סאָניען און דעם פּאָליאַקעל, אַז דער דאָזיגער העכסט איידעלער און גרויסמוטיגער מאַן, מיט די גרעס־טע פאַרבינדונגען און אַ גרויסען פאַרמעגען, אַן׳אַמאָליגער פריינד פון איהר ערשטען מאַן, אַנ׳איינגעהער צו איהר פאָטער אין הויז, האָט איהר צוגעזאָגט אויסצונוצען זיין גאַנצען איינפלוס אום אויסצואוויר־קען פאַר איהר אַ היבשע פּענסיאָן. ס׳איז כדאי צו באַמערקען, אַז אויב קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ פלעגט זיך אפילו יאָ באַריהמען מיט איינעמס פאַרבינדונגען און פאַרמעגען, פלעגט זי עס טאָן אָהן דעם מינדס־טען אינטערעס, אָהן דער קלענסטער פּערזענליכער ספּעקולאַציע, ניט האָבענדיג אין זינען קיין שום נוצען פאַר זיך. נאָר, ווי מען זאָגט, פון פולען האַרצען אַרויס, אוים בלויזען פאַרגניגען צו פאַרלויבען און צוצוגעבען נאָך מעהר ווערדע דעם געלויבטען. צוזאַמען מיט לוז־שינען און „אפנים אַראָבנעהמענדיג אַ ביישפּיעל פון איהם" איז אויך ניט געקומען „דער מאָוסער לומפּ לעבעזיאַטניקאָוו. וואָס קען שוין טראַכטען וועגען זיך אזא מין נפש? אַז סך הכל האָט מען איהם נאָר פאַר רחמנות וועגען איינגעלאַדען, איז אויך בלויז דערפאַר, וואָס ער שטעהט איין מיט פיאָטר פעטראָוויטש׳ן אין איין צימער און איז זיינער אַ באַקאַנטער, — האָט ניט געפּאַסט ניט איינצולאַדען איהם". אויך איז ניט געקומען עפּעס איינע אַ וואויל־ערצויגענע דאַמע מיט איהרע אַנ׳איבערגעוואַקסענער טאָכטער: הגם זיי האָבען ניט מעהר ווי אַ וואָכען צוויי געוואוינט ביי אַמאַליע איוואַנאָוונאַ׳ן אין די נו־מערן, דאָך האָבען זיי זיך שוין עטליכע מאָל באַקלאַגט אויף דעם טו־מעל און געשריי, וואָס פלעגט זיך טראָגען פון די מאַרמעלאַדאָווס שטוב, איבערהויפּט ווען דער פאַרשטאָרבענער פלעגט צוריקקומען אַ שכורער אַהיים. נאַטירליך האָט קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ דערפון שוין דערוואוסט זיך און טאַקע דורך דערזעלבער אַמאַליע איוואַנאָוונאַ. בשעת יענע האָט געסטראַשעט, קריגענדיג זיך מיט איהר, אַז זי וועט זיי אַלעמען אַרויסוואַרפען פון דער דירה, און האָט זיך געריסען אויף אַלע כלים, שרייענדיג, אַז זיי באַאונרוהיגען „די אַנשטענדיגע שכנים,

וואָס זיי זענען ניט ווערט זייער מינדסטען נאָגעל". קאַטערינאַ איר־וואַנאָוונאַ האָט איצט מיט אַ כיון באַשלאָסען איינצולאַדען אויך די דאָזיגע דאַמע מיט איהר טאָכטער, וואָס „זי איז כלומרשט זייער מינדסטען נאָגעל אפילו ניט ווערט". בפרט נאָך אַז ביז איצט פלעגט זיך יענע ביי צופעליגע באַגעגענישען, אָבקעהרען מיט גדלות. — טאָ זאָל זי טאָקע וויסען, אַז אויך דאָ לעבען און פיהלען אַנשטענדיגע מענשען, וועלכע לאַדען זיי איין, ניט טראָגענדיג אויף איהר קיין שנאה"; און זאָלען זיי טאָקע זעהן, אַז קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ איז אויך ניט געוועהנט געווען צו לעבען אבי־ווי. וועגען דעם האָט זיך פּראָיעקטירט צו מאַכען זיי אַנ'ערקלערונג ביים טיש, ווי אויך צו דער־צעהלען וועגען דער גובערנאַטאָרשאַפט פון איהר זעליגען פאָטער און אַגב הינטער אַרום געבען זיי אַנצוהערען, אַז אומזיסט האָבען זיי ביים באַגעגענען מיט איהר זיך אָבגעקעהרט. ווייל דאָס איז געווען אומנאַטירליך נאַריש. אויך איז ניט געקומען דער דיקער פּאָדפּאָל־קאָווניק (אייגענטליך איז עס געווען אַ שטאַבס־קאַפּיטאַן אין דימי־סיע), נאָר ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז ער איז „אָהן די הינטער־שטע פיס" נאָך פון נעכטען אין דער פריה. קורץ עס זענען נאָר געקו־מען: דאָס פּאָליאַקעל, דערנאָך עפּעס אַ פאַרשמאַלצען שרייבערל אָהן אַ שטים און אָהן אַ קול, אין אַ פאַרשמאַדערטען פראַק, מיט בלאַטערן אויפ'ן פּנים און מיט אַ מאָוסען ריח; דערנאָך עפּעס איינער אַ טויבער אַלטיטשקער, שוין כמעט איינגאַנצען בלינד, וועלכער האָט אַמאָל גע־דיענט אין פּאָסט און וועלכער עמיצער האָט פון די אַמאָליגע צייטען געהאַלטען, ניט צו וויסען פאַרוואָס, פאַר אַמאַליע איוואַנאָוונאַ'ס אַ קוואַרטיראַנט. אויך איז געקומען אַ שכור'ער דימיסיאָניטער אָפיציר. אין דער אמת'ן ניט מעהר ווי אַ פּראָוויאַנט־בעאַמטער, מיט אַ זעהר ניט־אַנשטענדיגען און הויכען געלעכטער און — „שטעלט אייך פאָר" — אָהן אַ וועסט! עפּעס איינער אַ פאַרשוין האָט זיך גלייך געזעצט צום טיש, אפילו ניט אַ נייג געטאָן זיך פאַר קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ'ן. און ענדליך איז אַ געוויסע פּערזאָן געוועזט געקומען אין אַ כאַלאַט, ניט האָבענדיג קיין בעסערס אַנצוקליידען; אָבער דאָס איז שוין גע־ווען אויף אַזוי ווייט ניט אַנשטענדיג, אַז אַ דאַנק די באַמיהונגען פון אַמאַליע איוואַנאָוונאַ און דעם פּאָליאַקעל האָ זיך פאַרט איינגע־געבען איהם אַרויסצופיהרען. דאָס פּאָליאַקעל האָט איבריגענס אויך

מיטגעבראַכט צו פיהרען נאָך עפּעס א פּאָר אַנדערע פּאַליאַקלעך, וועלכע האָבען גאָר קיינמאָל ניט געוואוינט ביי אַמאַליע איוואַנאָוונא׳ן און וואָס קיינער האָט זיי ביז אהער אין די נומערן ניט געזעהן אפילו. דאָס אַלץ האָט זעהר שלעכט געווירקט אויף קאַטערינא איוואַנאָוונא׳ן און האָט זי גערייצט. „וויבאַלד, אַזוי טאָ פאַר וועמען פּאַרט האָט מען זיך דאָס אַזוי געריכט?" אום אויסצושפּאָרען פּלאַץ האָט מען די קינדער אוועקגעזעצט ניט ביים טיש. וועלכער האָט אַזוי אויך פאַרנומען דאָס גאַנצע צימער, נאָר מען האָט פאַר זיי גערעקט א קופערט. דערביי האָט מען די צוויי קליינע אוועקגעזעצט אויף א ביינקעל, און פּאָליטשקע, די עלטערע, האָט געדאַרפט אויף זיי אַכטונג געבען, דערלאַנגען זיי עסען און אַבווישען זיי, „אַלס וואויל־ערצויגענע קינדער". די נעזלעך. מיט איין וואָרט קאַטערינא איוואַנאָוונא האָט ווילענדיג ניט־ווילענדיג געמוזט אַלעמען באַגעגענען מיט טאָפּעלטער גרויסקייט, מיט גדלות זאָגאָר. אויף אייניגע האָט זי באַזונדערס שטרענג א קוק געטאָן און האָט זיי מיט גאוה געבעטען זיך זעצען צום טיש, רעכענענדיג, ניט צו וויסען פאַרוואָס, אז פאַר אַלע ניט־געקומענע איז פאַראַנטוואָרטליך אַמאַליע איוואַנאָוונא. האָט זי פּלוצלונג אָנגעהויבען צו באַגעהן זיך מיט איהר העכסט פאַרעכטליך: יענע האָט עס גלייך באַמערקט, און האָט זיך דערפיהלט זעהר געשטאָכען דערפון. נאָר אַזא אנהויב האָט מען ניט געקענט ערוואַרטען קיין גוטען סוף. ענדליך האָט מען זיך צוזעצט. ראַסקאָלניקאָוו איז אָנגעקומען פּונקט אין דעם מאָמענט, ווען מען איז צוריקגעקומען פון בית־עולם. קאַטערינא איוואַנאָוונא האָט זיך שרעקליך דערפרעהט מיט זיין קומען, ווייל ערשטענס איז ער געווען דער איינציגער „געבילדעטער גאַסט" צווישען אַלע איינגעלאַדענע און „ווי באַקאַנט, האָט ער זיך געגרייט צו פאַרנעהמען אין צוויי יאָהר ארום א שטעל פון א פּראָפעסאָר אין דער היגער אוניווערזיטעט", און צווייטענס האָט ער זיך גלייך פאַר איהר מיט גרויס דרך־ארץ ענטשולדיגט, וואָס ער האָט ביי זיין גאַנצען ווילען ניט געקענט זיין אויף דער לויה. און זי האָט זיך א וואָרף געטאָן צו איהם, ווי צו איהר איינציגער שטיצע, האָט איהם אוועקגעזעצט ביים טיש נעבען זיך, צו דער לינקער האַנט (צו דער רעכטער איז געזעסען אַמאַליע איוואַנאָוונא) און ניט קוקענדיג אויף דעם, וואָס זי איז געווען שטאַרק פאַרטראָגען מיט דעם אויפנעמען די געסט און האָט גע־

דאַרפט אכטונג געבען, אז מען זאָל קיינעם ניט פאַרטיילען, ניט קו־קענדיג אויף דעם פּייליכען הוסט, וועלכער האָט זי אַלע ווײַלע איבער־געריסען און געשטיקט און האָט זיך קעטיג באַזונדערס שטאַרק איינגע־וואָרצעלט פאַר די לעצטע צוויי טעג. פלעגט זי זיך דאַך אַלע ווײַלע ווענדען צו ראַסקאָלניקאָוו'ן און האָט געאײַלט אין דער שטיל אויס־צוגיסען פאַר איהם איהר ביטער האַרץ און איהר גערעכטע אויפגע־בראַכטקייט, וואָס די אבל־סעודה איז אַרויס ניט געראָטען. די דאָזיגע אויפגעבראַכטקייט פלעגט אָבער אַלע ווײַלע איבערגעריסען ווערען מיט דעם לוסטיגסטען אונבאַצוואונגענעם געלעכטער איבער די צוזאַמענ־געקומענע געסט, דער עיקר אָבער איבער דער בעל־הבית'טע:

— אין אַלץ איז די אַלטע מכשפה שולדיג. איהר פאַרשטעהט דאָך. ווען מען איך מיין דערמיט: איהר, איהר מיין איך! — און קאַ־טערינא איוואַנאָוונא האָט איהם מיט א שאָקעל פון קאָפּ אנגעוויזען אויף דערווירטין, — גיט נאָר א קוק אויף איהר. ווי זי האָט אויס־געגלאָצט די אויגען! זי פיהלט, אז מיר ריידען וועגען איהר, זי קען אָבער ניט פאַרשטעהן וואָס און די אויגען שפּרינגען איהר שיער פון קאָפּ ניט אַרויס! פּפוי, אַלטע מכשפה איינע! חאַ—חאַ—חאַ!... קד... קד... קד! איך וואָלט נאָר זיין א בעלן צו וויסען, וואָס איז זי אויסען מיט איהר הויב? קד... קד... קד! האָט איהר עס שוין באַ־מערקט. איהר וואָלט זיך אַלץ וועלען, אַלע זאָלען מיינען, אז זי האָט רחמנות איבער מיר און מאַכט מיר גרויס עהרע מיט דעם, וואָס זי איז אויך צווישען די געסט, איך האָב זי געבעטען, ווי א מענשען, זי זאָל איינלאַדען עפּעס אנשטענדיגערע לייט, דער עיקר דעם געשטאָר־בענעמס באַקאַנטע, הייגט גיט נאָר א קוק, וועמען זי האָט געבראַכט צו פיהרען: אַלץ עפּעס אַזעלכע לצים מאָדנע! קוקט נאָר אָן אָט דעם דאָזיגען מיט דעם אומריינעם פנים, א מין משונה'דיג באַשעפעניש אויף צוויי פיס! הייגט די פּאָליאַקלעך... חאַ—חאַ—חאַ! קד... קד... קד... קיינער האָט זיי דאָ קיינמאָל ניט געזעהן. נו, איך פרעג אייך, נאָך וואָס זענען זיי געקומען? האָבען זיך צוזעצט ווי די סטאַטיקעס! — היי, פּאַניע! — האָט זי פּלוצלונג א געשריי געטאָן צו איינעם פון זיי, — האָט איהר שוין געגעסען לאַטקעס? נעהמט נאָך! און טרינקט ביער, ביער טרינקט! אפשר ווילט איהר ניט אַמאָל אַביסעל בראָנפען? גיט נאָר א קוק: זיך געשטעלט דאַנקען, קוקט זיי נאָר אָן.

אפנים טויט־הונגעריג געבאר! נאר עס מאכט ניט. זאלען זיי איבער־בייסען. זיי זיצען לכל הפחות שטיל. מעהר ניט... מען האט מורא. כ'לעבען, פאר דער בעל הבית'טעס זילבערנע לעפעל! — אמאליע איוואנאוונא! האט זי זיך פלוצלונג געווענדט צו איהר, אזוי הויך כמעט, אז יענע האבען געקענט הערען, — אויב מען וועט חלילה צוגנבענען אייערע לעפעל, נעהם איך אראב פון זיך די אחריות. איך בין אייך אפריהער מתרה! — חא—חא—חא! האט זי גענומען קייכען פאר געלעכטער, זיך ווידער ווענדענדיג צו ראסקאלניקאוו'ן, צו־שאקלענדיג איהם אויף דער בעל־הבית'טע און גאר אנקוועלענדיג פון איהר שפיצעל. — זי האט ווידער ניט פארשטאנען. אויף מיינע נאמנות ניט פארשטאנען! זיצט מיט אנ'אויפגעפראלטען מויל און גאר! קוקט זי נאר אן! א מכשפה! אנ'אמת'ע מכשפה, אין נייע בענדער דערצו, חא—חא—חא!

דא איז איהר געלעכטער ווידער איבערגעריסען געווארען הויך אנ'אונערטרעגליכען הוסט, וואס האט געהאלטען גאנצע פינף מינוט. אויפ'ן טיכעל איז געבליבען עטוואס בלוט, אויפ'ן שטערן זענען ארויס־געטראטען טראפענס שוויס. זי האט שווייגענדיג געוויזען ראס־קאלניקאוו'ן דאס בלוט און, קוים אבכאפענדיג דעם אטעם, האט זי ווידער אנגעהויבען האלבפליסענדיג מיט אונגעוועהנליכער באגייס־טערונג און רויטע פלעקען אויף די באקען:

— גיט נאר א קוק: איך האב אויף איהר ארויפגעלעגט, קען מען זאגען, די איידעלסטע שליחות, זי זאל איינלאדען די דאזיגע דאמע און איהר טאכטער, איהר ווייסט דאך, וועמען איך מיין? דאס האט געמוזט אויסגעפיהרט ווערען אויפ'ן סאמע איידעלסטען אופן, מיט גרויס בריהשאפט, האט זי זיך גענומען דערצו אזוי, אז די דאזיגע אנגעפאהרענע שוטה, די דאזיגע אנגעבלאזענע בריה, די דאזיגע נישטיגע קליינשטעטעלדיגע בעל־גאיה'ניצע, נאר דערפאר ווייל זי איז איינעם א מאיאר עפעס אנ'אלמנה און איז געקומען אהער אבצושלאגען די שוועלען אום אויסצובעטען פאר זיך א פענסיע, ווייל צו פופציג יאהר פוידערט זי זיך און שווארצט זיך און פארבט זיך (אלע ווייסען עס)... און אט אזא מין נפש איז ניט נאר ניט געקומען אליין, נאר האט אפילו ניט געשיקט בעטען אום ענטשולדיגונג, אויב זי האט שוין אליין ניט געקענט קומען, ווי עס פיהרט זיך ביי אזעלכע פאלען. כאטש

פון אײדעלקײט װעגן! איך פאַרשטעה ניט, פאַרװאָס איז אויך ניט געקומען פיאָטר פעטראָװיטש? אָבער װאו איז סאָניא? װאוהין איז זי דאָס אװעק? אהא, אָט איז זי טאַקע! נו, סאָניא, װאו ביסטו געװען? א מאָדנע זאך, אפילו צו דעם טאַטענס לויה ביסטו אויך ניט פינקטליך. ראָדיאָן ראָמאַניטש, לאָזט איהר זיך זעצען נעבען איין. אָט איז דײן אָרט, סאָניטשקע... קענסט נעהמען אַלץ װאָס דיר געפעלט. נעהם אביסעל װײן, ס'איז בעסער פאַר אַלץ. אין שוין ברײנגט מען לאַטקעס. די קינדער האָט מען כאָטש געגעבען עפּעס? פּאָליט־שקע, איהר האָט דאָרט אַלץ? קך... קך... קך! נו, גוט! זײ א מענש. לעניטשקע און דו, קאָליא, ניט שאָקעל מיט די פיסלעך: זיץ, װי א מענש, װי א װאױל ערצױגען אײנגעל דאַרף זיצען. װאָס דערצעהלסטו, סאָניטשקע?

סאָניא האָט איהר גלײך גענומען איבערגעבען פיאָטר פעטראָ־װיטשעס ענטשולדיגונג, באַמיהענדיג זיך, צו רײדען הויך אויפ'ן קול, אז אַלע זאָלען קענען הערען און באַדינענדיג זיך דערבײ מיט די פײנסטע אױסדריקען, װעלכע פיאָטר פעטראָװיטש האָט כלומרשט געבױיכט און װעלכע זי האָט באַפּוצט. זי האָט צוגעגעבען, אז פיאָטר פעטראָװיטש האָט געבעטען איבערצוגעבען, אז אזוי גיך װי ס'װעט נאָר מעגליך זײן, װעט ער קומען געשעפטליך זיך איבער־צורײדען אױג אויף אויג און צו באַשטימען, װאָס מען קען אנהויבען צו טאָן װײטער און אז. וו. א. אז. וו.

סאָניא האָט געװאוסט, אז דאָס װעט באַרוהיגען און באַפרידיגען קאַטערינא איװאַנאָװנא'ן, עס װעט איהר חנפענען און דער עיקר דער שטאָלץ איהרער װעט צופרידענגעשטעלט װערען. זי האָט זיך גע־זעצט נעבען ראַסקאָלניקאָװ'ן, שנעל באַגריסענדיג איהם, און האָט אויף איהם געװאָרפען א גיכען נײגעריגען בליק. איבעריגענס האָט זי גלײך דערויף אױסגעמײדט צו קוקען אויף איהם און צו רײדען מיט איהם. זי איז אויך עפּעס געװען אזוי װי צוטראָגען, הגם זי האָט געקוקט קאַטערינא איװאַנאָװנא'ן גלײך אין פּנים אַרײן, צו באַפרידיגען זי. ניט זי און ניט קאַטערינא איװאַנאָװנא האָבען ניט געטראָגען קײן טרויער, װײל זײ האָבען ניט געהאַט קײן קלײדער: סאָניא איז געװען אנגע־טאָן אין עפּעס א ברױנעם טונקעלען קלײד, און קאַטערינא איװאַנאָװ־נא האָט געטראָגען איהר אײנאָונאײנציג ציצען קלײד, א טונקעלס

און אין פאסקעלער. די נאכריכט פון פיאטר פעטראוויטש'ן איז אריבער ווי געשמירט, אויפמערקזאם אויסגעהערט סאניאס ערקלערונג, האט קאטערינא איוואנאוונא מיט דערזעלבער וויכטיגער מינע אויפ'ן פנים געפרעגט: וואס מאכט פיאטר פעטראוויטש? דערנאך האט זי גלייך שיער ניט אויפ'ן קול פארטרויט ראסקאלניקאוו'ן, אז פאר אזא געהערטען אנגעזעהענעם מאן, ווי פיאטר פעטראוויטש, וואלט טאקע געווען זעהר מאדנע אריינצופאלען אין אזא „וואונדערליכע קאמפאניע”, ניט קוקענדיג אפילו אויף זיין גרויסע איבערגעבענהייט דער פאמלייע איהרער און אויף דער אלטער פריינדשאפט מיט איהר פאטער, עליו השלום.

— אט פארוואס איך בין אייך אזוי דאנקבאר, ראדיאן ראמאניטש: איהר האט ניט פארשעמט מיין גאסטפריינדליכקייט אפילו אין אזא מין אופן, — האט זי צוגעגעבען כמעט ווי אויפ'ן קול, — איך בין זיכער, אז נאר אייער טיעפע פריינדשאפט צו מיין זעליגען מאן האט אייך באוואויגען צו האלטען אייער ווארט.

גלייך דארויף האט זי נאכאמאל שטאלץ און ווירדיג באטראכט די געסט איהרע, און פלוצלונג האט זי הויך און פארזארגט א פרעג געגעבען דעם טויבען אלטיטשקען, וואס איז געזעסען ביי דער אנדערער זייט טיש, צי ער וויל א שטיקעל געבראטענס און צי מען האט איהם געגעבען ליסאבאנער צו טרינקען? דער אלטיטשקער האט ניט געענטפערט און האט אלץ ניט געקענט באגרייפען, וואס וויל מען פון איהם האבען, הגם זיינע שכנים האבען איהם צום שפאס גענומען פאנאנדערטרייסלען. ער האט נאר געגלאצט מיט די אויגען אויף אלע זייטען, מיט אנ'אויפגעפראלטען מויל. און האט דערמיט נאכמעהר צופלאקערט אלעמענס לוסטיגקייט.

—אט איז אביסעל א למך! גיט נאר א קוק, גיט נאר א קוק! און צו וואס האט מען עס איהם געבראכט אהער צו פיהרען? וואס אנבעלאנגט פיאטר פעטראוויטש'ן, בין איך אין איהם שטענדיג זיכער געוועזען, האט קאטערינא איוואנאוונא זיך ווייעדער געווענדט צו ראסקאלניקאוו'ן, — און וואס, וואס, — האט זי זיך פלוצלונג שארף אויף א קול צו אמאליע איוואנאוונא'ן מיט א מאדנע שטרענגער מינע. פון וואס יענע איז אזש אביסעל צוטומעלט געווארען. — אבער אויף אייערע אויסגעפוצטע שלעפערינס, וואס ביי מיין פאטער וואלט מען

זיי אפילו פאר א קעבין אין קיך ניט אריינגענומען, איז ער שוין גע־וועזן ניט עהנליך, מיין זעליגער מאן וואלט זיי טאקע גרויס כבוד אנגעטאן, ווען ער וואלט זיי, מחמת זיין גרויס גוטסקייט, אפילו יא אויפגענומען.

— יא, יא, א שנאפס האט ער ניט פיינט געהאט; דאס האט ער ניט פיינט געהאט, פלעגט מאכען א כוסה! האט פלוצלונג אויס־געשריען דער דימיסירטער פראוויאנט־בעאמטער, אויסטרינקענדיג דאס צוועלפטע גלעזעל בראנפען.

— מיין זעליגער מאן האט ווירקליך געהאט די דאזיגע שוואכ־קייט, און דאס איז אלעמען באוואוסט, האט זיך קאטערינא איוואנאוו־נא אין איהם פלוצלונג איינגעטשעפעט. — אבער דערפאר איז ער גע־ווען א גוטער מענש און אן'איידעלער, וואס האט ליעב געהאט די פאמיליע זיינע און האט זי געשעצט; ס'איז נאר ניט גוט געווען, וואס מחמת זיין גוטסקייט פלעגט ער זיך צופיעל חבר'ן מיט פארשי־דענע שענדליכע לייט, און גאט ווייס מיט וועמען ער האט געטרונקען, אפילו די וואס זענען ניט ווערט געווען זיין מינדסטען נאגעל אפילו! שטעלט אייך פאר, ראדיאן ראמאנאוויטש, אין קעשענע ביי איהם האט מען געפונען א צוקערן הענדעלע: דאכט זיך א טויט־שכור'ער, אבער די קינדער ניט פארגעסען.

— א הענ—דע—לע? א הענ—דע—לע זאגט איהר? האט פלוצ־לונג אויסגעשריען דער הערר פון פראוויאנט.

קאטערינא איוואנאוונא'ן איז אפילו ניט אנגעשטאנען איהם צו ענטפערן. זי האט זיך פארטראכט און א זיפץ געטאן.

— אט מוזט איהר אודאי מיינען, אזוי ווי אלע, אז איך בין מיט איהם געוועזען צו שטרענג, האט זי זיך ווידער געווענדט צו ראס־קאלניקאוו'ן. — די מעשה איז אבער דאך גאר ניט אזוי. ער האט מיך געשעצט, ער האט מיך זעהר. זעהר געשעצט! איז געווען א מענש אהן א גאל! און אמאל פלעגט מיך דורכנעהמען אזא רחמנות איבער איהם! ער פלעגט זיך זיצען אמאל און פלעגט קוקען אויף מיר פון א ווינקעל ארויס, און ס'פלעגט זיין אזא רחמנות אויף איהם, עס פלעגט זיך אזוי וועלען איהם צוטוליען. אבער גלייך דערויף גיסטו א טראכט פאר זיך: „וועסט איהם צוטוליען, ועט ער זיך ווידער

אנשכורין". נאר מיט שטרענגקייט אליין פלעגט מען איהם קענען כאטש אויף וויפיעל ניט איז איינהאלטען.

— יא, יא, מען פלעגט שלעפען פאר די האר, מען פלעגט שלעפען, און ניט איינמאל, — האט דער פראוויאנטער ווידער ארויסגעברומט, און האט אריינגעקעהרט אין זיך נאך א גלעזעל בראנפען.

— ניט נאר פאר די האר צו שלעפען, נאר אויך מיט דער פאמעלע זיך צו באדיענען — וואלט זיין זעהר נוצליך פאר אנ'אנדער נאר. איך מיין ניט דערמיט דעם פארשטארבענעם! האט קאטערינא איוואנאוונא אבגעהאקט דעם פראוויאנט־בעאמטען.

די רויטע פלעקען אויף די באקען איהרע זענען געווארען אלץ שטארקער און שטארקער, איהר ברוסט האט זיך באוועגט. נאך א ווײלע, און זי איז שוין גרייט געוועזען אנצוהויבען א נייע געשיכטע. פיעל האבען געלאכט, פיעלע האבען אפנים דערפון גרויס הנאה געהאט. יעם פראוויאנט־בעאמטען האט מען גענומען אונטערשטופען און סודען זיך עפעס מיט איהם. מען האט זיי קענטיג געוואלט אנרייצען איינער אויף דעם אנדערן.

— הע—ע—ערט, זייט א—זוי גו—וט, וואס מיינט איהר עס דערמיט, האט דער פראוויאנט־בעאמטער אנגעהויבען, — כ'מיין וועמען... מיינט איהר עס... וואס איהר האט ערשט... באווילינט... נאר מען דארף ניט! נארישקייטען! אנ'אלמנה! אנ'עלענדע אלמנה! מוחל, מוחל... פאס!

און ער האט ווידער אריינגעקעהרט.

ראסקאלניקאוו איז שווייגענדיג געזעסען און זיך צוגעהערט מיט גרויס עקעל. געזעסען האט ער נאר פון איידעלקייט וועגען, זיך צורירהרענדיג צו די שפייזען. וואס קאטערינא איוואנאוונא האט איהם אלע ווײלע ארויפגעלעגט אויפ'ן טעלער, אי דאס נאר כדי זי זאל זיך ניט באליידיגען. ער האט זיך שטאר צוגעקוקט צו סאניען. אבער סאניא איז וואס אמאל געווארען אלץ אומרוהיגער און צוטראגענער. זי האט אויך געהאט דאס פארגעפיהל, אז די אבל־סעודה וועט גלאט ניט אראבגעהן, און מיט שרעק האט זי נאכגעקוקט נאך קאטערינא איוואנאוונאס וואקסענדער אויפרעגונג. אנב האט זי געוואוסט, אז די הויפט־אורזאכע, וואס ביידע אנגעפאהרענע דאמען האבען זיך

אזוי פארעכטליך באנאנגען מיט קאטערינא איוואנאוונאס איינלאדונג. איז זי געווען. סאניא. זי האט געהערט פון אמאליע איוואנאוונא'ן אליין, אז די מוטער האט זיך דערפיהלט זאגאר באליידיגט פון דער איינלאדונג און האט געשטעלט די פראגע: „ווי אזוי וואלט זי עס געקענט אוועקזעצען נעבען דער דאזיגער מויד די טאכטער איהרע?" סאניא האט געפיהלט פאראויס, אז קאטערינא איוואנאוונא מוז שוין אויך וויסען דערפון, און א באליידיגונג פאר איהר, סאניען, איז פאר קאטערינא איוואנאוונא'ן געווען פיעל מעהר ווי א באליידיגונג פאר איהר פערזענליך, פאר איהרע קינדער, פאר איהר פאטער, מיט איין ווארט עס איז געווען א שרעקליכע באליידיגונג. און סאניא האט געוואוסט, אז איצט וועט זיך שוין קאטערינא איוואנאוונא ניט בארוהיגען. „וואו זי וועט ניט באווייזען די דאזיגע שלעפערינס, אז זיי ביידע"... א. אז. וו. א. אז. וו. און ווי אויף צו להכעיס, האט עמיצער אריבערגעשיקט סאניען פון דעם אנדער עק טיש א טעלער מיט צוויי הערצער, אויסגעקנאטען פון שווארצען ברויט, וועלכע זענען געווען דורכגעבויערט פון פיילען. קאטערינא איוואנאוונא האט זיך אנגעצונדען און האט תכף הויך באמערקט, איבערן טיש, אז דער וואס האט עס געשיקט איז אלענפאלס ניט מעהר ווי „א שכורער אייזעל". אמאליע איוואנאוונא, וועלכע האט אויך געהאט א פארגעפיהל פון עפעס ניט קיין גוטען סוף און האט אוגלייך דערמיט געפיהלט זיך טיעף באליידיגט פון קאטערינא איוואנאוונאס גאוה, האט פלוצלונג אין מיטען דערינען, כדי אבצווענדען די שלעכטע שטימונג פון דער געזעלשאפט אין אנ'אנדער זייט און שוין פאראיינס אויך זיך אויפהויבען ביי דעם עולם אין די אויגען, גענומען דערצעהלען אויף א צובראכענעם רוסיש ווי עפעס איינער איהרער א באקאנטער „קארל פון דער אפטייק" איז ביינאכט געפאהרען אויף א דראשקע און ווי דער פוהרמאן האט איהם געוואלט הרגענען און ווי קארל האט איהם זעהר, זעהר געבעטען, ער זאל איהם ניט הרגענען, און האט געוויינט, און האט צוזאמענגעלעגט די הענט, און האט זיך דערשראקען, און פאר שרעק איז איהם אזש דאס הארץ דורכגעבויערט געווארען. קאטערינא איוואנאוונא האט אפילו א שמייכעל געטאן, זי האט אבער גלייך באמערקט, אז אמאליע איוואנאוונא דארף ניט דערצעהלען קיין וויצען אויף רוסיש: יענע איז נאך מעהר באַ־

ליידיגט געווארען און האט געענטפערט, „אז איהר פאטער אוים בערלין איז געוועזן זעהר, זעהר א וויכטיגער מאן און איז אימער גע־גאנגען מיט די הענט אין די קעשענעס“. די לאכיגע קאטערינא אי־וואנאוונא האט ניט אויסגעהאלטען און האט אויסגעבראכען אין א שרעקליך געלעכטער. אזוי אז אמאליע איוואנאוונא האט אנגעהוי־בען צו פארלירען דאס לעצטע ביסעל געדולד און האט זיך קוים איינ־געהאלטען.

— אט איז אביסעל א לעמעשקע! האט קאטערינא איוואנאוונא ווידער שטיל געווענדעט זיך צו ראסקאלניקאוו'ן, כמעט אין א לוסטי־גער שטימונג. — זי האט געמיינט צו זאגען: ער האט געהאלטען די הענט אין די קעשענעס! און אויסגעקומען איז, אז ער איז געקראכען איבער די קעשענעס. קך... קך! האט איהר ווען באמערקט, ראדיאן ראמאנאוויטש, איינמאל פאר אלעמאל, אז אט די אלע פעטערבורגער אויסלענדער, דאס הייסט איבערהויפט די דייטשען, וועלכע קומען צו אונז צופאהרען ווער ווייסט פון וואנען, אז זיי אלע זענען נארי־שער פאר אונז! נו, זאגט אליין, נו, קען מען דען דערצעהלען א מעשה, ווי אזוי „קארלען פון דער אפטייק איז פאר שרעק אזש דאס הארץ דורכגעבויט געווארען“, און ווי ער (דער שלימזל!) אנשטאט צו בינדען דעם פוהרמאן, „האט צוזאמענגעלעגט די הענט און האט געוויינט, און האט זעהר, זעהר געבעטען“. אך, דו גלאמפ איינע! און זי מיינט דאך נאך, אז דאס איז זעהר ריהרענד, און זי פאר־שטעהט גאר ניט, ווי נאריש זי איז! און לויט מיין מיינונג, איז דער דאזיגער שכורער פראוויאנט־בעאמטער א סך קליגער פון איהר: מען זעהט לכל הפחות, אז ער איז שוין א פארפאלענער, אז ער האט שוין דאס לעצטע ביסעל שכל פארשכורט, אבער די דאזיגע לייט זענען דאך אלע אזעלכע סאילעד, ערנסטע... ווי זי זיצט עס אביסעל, די אויגען שיער ניט פון קאפ ארויסגעזעצט. זי כעסט! חא—חא—חא! קכי—קכי—קכי!

זיך צולעבט, האט זיך קאטערינא איוואנאוונא גלייך ארייגעלא־זען אין פארשידענע פרטים און האט פלוצלונג אנגעהויבען צו ריידען וועגען דעם, ווי אזוי זי וועט אונבעדינגט איינארדנען מיט דער הילף פון דער אויסגעווירקטער פענסיע אין איהר געבורטסשטאדט ט... א פענסיאן פאר איידעלגעבארענע פרייליינס. קאטערינא איוואנאוונא

אליין האָט נאָך קיינמאָל ניט דערצעהלט ראַסקאָלניקאָוו'ן וועגען דעם דאָזיגען פּראָיעקט, און זי האָט זיך גלייך אָוועקגעלאָזען אין די ריי־צענדסטע איינצעלהייטען. און גאָט ווייס ווי אַזוי עס איז צו איהר פּלוצלונג געקומען אין די הענט אַריין דערזעלבער „לויב־דיפּלאָם". וואָס וועגען איהם האָט נאָך דער פאַרשטאָרבענער מאַרמעלאַדאָוו דערצעהלט ראַסקאָלניקאָוו'ן. בשעת ער האָט איהם אין שיינק ער־קלערט, אַז זיין פרוי קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ האָט ביים ענדיגען דעם אינסטיטוט געטאַנצט אין אַ שאַל „פאַר'ן גובערנאַטאָר און אַנדערע פּערזאָנען". דער דאָזיגער „לויב־דיפּלאָב" האָט קענטיג איצט גע־דאַרפט באַשטעטיגען, אַז קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ האָט דאָס רעכט אַליין צו עפענען אַ פּאַנסיאָן; דער עיקר אָבער איז ער געווען אָנגעג־רייט, כדי איינמאָל פאַר אַלעמאָל אַראָבצוהאַקען „דיביידע אָנגעבלאָ־זענע שלעפּערינס", ווען זיי וואָלטען געקומען צו דער אבל־סעודה. און צו באַווייזען זיי שוואַרץ אויף ווייס, אַז קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ איז פון אַ פאַרנעהמער פאַמיליע „קען קען זאָגען, פון אַן'אַריסטאָק־ראַטיש הויז, אַ פּאָלקאָווניקאָס אַ טאָכטער, און וואָס, וואָס, אָבער בעסער פאַר די אַלע אַוואַנטיורערינס, וואָס האָבען זיך אַזוי פאַר־מעהרט פאַר דער לעצטער צייט, איז זי געווים". דער לויב־דיפּלאָם איז תכף אַוועק פון האַנט צו האַנט איבער די שכורע געסט, און קאַ־טערינאַ איוואַנאָוונאַ האָט זיי דערין ניט געשטערט, ווייל אין איהם איז ווירקליך געווען אָנגעשריבען מיט קלאָרע בוכשטאַבען, אַז זי איז אַ טאָכטער פון אַ הויפראַט און קאַוואַלער. דאָס הייסט אין דער אמת'ן כמעט אַ פּאָלקאָווניקס אַ טאָכטער. אַריינגעקומען אין התפּעלות, האָט קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ גלייך אָנגעהויבען צו שילדערן באריכות אַלע פּרטים פון דעם צוקינפטיגען שענעם און רוהיגען לעבען אין ט...: די לעהרער, וואָס זי וועט איינלאַדען צום אונטעררינכט אין איהר פּאַנ־סיאָן אַריין: עפּעס איינעם אַנ'עהרענווירדיגען אַלטיטשקען פראַנצויז מאַנגאָ, וועלכער האָט געלערנט פראַנצויזיש נאָך מיט קאַטערינאַ אי־וואַנאָוונאַ'ן אין אינסטיטוט און לעבט איצט אויס זיינע טעג אין דער שטאָדט ט... און וועט זיכער אָנקומען צו איהר אין פּאַנסיאָן פאַר גלייכען געלט; ענדליך האָט עס שוין געהאַלטען ביי סאָניען „וועלכע וועט מיטפאָהרען מיט איהר קיין ט... און וועט איהר דאָרט אין אַלץ באַהילפיג זיין". נאָך דאָ האָט עמיצער אין עק טיש פּלוצלונג אַרויס־

געלאָזט א געלעכטער. קאַטערינא איוואַנאָוונא האָט אפילו געפּרובט מאַכען א מינע, אז איהר שטעהט אפילו ניט אן צו לעגען אויפמערק־זאַמקייט אויף דעם געלעכטער, וואָס האָט זיך אויפגעהויבען ביים טיש, נאָר גלייך האָט זי מיט א כיוון געהעכערט די שטים איהרע און גענומען מיט התפעלות דערצעהלען פון סאָפיא סעמיאָנאָוונאַס גרויסע פעהיגקייטען צו זיין איהר א העלפעריןן, „פון איהר גוטסקייט, עניוות, געדולד, מסירת־נפש, איידעלקייט און געבילדעטקייט“. דערביי האָט זי סאָניען א קניפּ געגעבען פאַר'ן באַק און זיך אויפהויבענדיג האָט זי איהר צווייטאָל הייס א קוש געטאָן. סאָניא איז רויט געוואָרען ווי פייער, און קאַטערינא איוואַנאָוונא האָט זיך פּלוצלונג צואוויינט און האָט דערביי גלייך באַמערקט פאַר זיך אליין, אז „זי איז א שוואַך־נערוועאישע שוטה און איז שוין צופיעל צורודערט, אז ס'איז שוין צייט צו ענדיגען, און אזוי ווי דאָס פאַרבייסען איז געענדיגט, טאָ זאָל מען דערלאַנגען טיי“.

אין דעם זעלבען אויגענבליק האָט אמאַליע איוואַנאָוונא, באַ־לייידיגט ביז צום העכסטען גראַד דערמיט, וואָס זי האָט דעם מינדס־טען חלק ניט גענאָמען אין דעם גאַנצען שמועס און וואָס מען הערט זי לחלוטין ניט, איינגעשטעלט דאָס לעצטע מאָל זיך און האָט מיט פאַר־באַרגענעם שמערץ געוואָגט צו מאַכען קאַטערינא איוואַנאָוונאַ'ן זעהר א וויכטיגע און טיעפזיניגע באַמערקונג וועגען דעם, אז אין דעם קינפטיגען פּאַנסיאָן וועט מען דאַרפען באַזונדערס אכטונג געבען, אז „די וועשע“ פאַר די מיידלעך זאָל זויבער זיין, און אז עס מוז אונ־באַדינגט זיין א דאַמע, וואָס זאָל האָבען צו שאַפען איבער די וועש, און אז אלע יונגע פרייליינס זאָלען אויף דער נאַכט קיין ראָמאַנען ניט לעזען. קאַטערינא איוואַנאָוונא, וועלכע איז ווירקליך געווען צו־רודערט און זעהר פאַרמאַטערט און וועלכער די אָבל־סעודה האָט שוין אינגאַנצען דערעסען, האָט גלייך אָבגעהאַקט אמאַליע איוואַ־נאָוונאַ'ן, אז זי „דולט א קאָפּ“ און פאַרשטעהט גאָרנישט: אז איי־בער די וועש דאַרף האָבען צו שאַפען א קאַסטעלאַנין, און ניט די פּיה־רעריןן פון אַנ'אַדעליגען פּאַנסיאָן; און וואָס אַנבעלאַנגט ראָמאַנען, איז עס איינפאַך אונאַנשטענדיג אזעלכע באַמערקונגען צו מאַכען, און זי בעט איהר, זי זאָל שווייגען. אמאַליע איוואַנאָוונא האָט זיך אָנ־געצונדען און א צוברעגמע האָט זי באַמערקט, אז זי איז נאָר אויסען

געווען איהר טובה, זי האָט איהר בלויז גוטס געוואונשען און אז מען האָט איהר שוין לאַנג קיין דירה־געלט ניט געצאָהלט. קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ האָט איהר גלייך „אראָבגעזעצט" און געזאָגט, אז זי לייגט מיט די ווערטער „בלויז גוטס געוואונשען", ווייל ערשט נעכ־טען, ווען דער מת איז נאָך געלעגען אויפ'ן טיש, האָט זי איהר גע־קוועלט מיט דעם דירה־געלט. דארויף האָט איהר אַמאַליע איוואַנאָוונאַ זעהר לאָגיש אָבגעענטפערט, אז זי האָט יאָ איינגעלאַדען יענע דאַמען, נאָר זיי זענען ניט געקומען, ווייל זיי זענען אנשטענדיגע דאַמען און דעריבער קענען זיי ניט אריינקומען אין א ניט אנשטענדיג הויז. קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ האָט איהר גלייך „אונטערגעשטריכען", אז וויבאַלד זי איז א קאַכלעפעל, קען זי ניט אורטיילען וועגען דעם, וואָס הייסט אמת'ע אנשטענדיגקייט. אַמאַליע איוואַנאָוונאַ האָט עס ניט געקענט פאַרטראָגען און האָט גלייך ערקלערט, אז איהר „פאַטער אויס בערלין, וואַר זעהר, זעהר א וויכטיגער מאַן און איז אימער נעגאַנגען מיט די הענט אין די קעשענעס און האָט אַלץ געמאַכט אָט אזוי: „פוף־פוף!" און כדי נאָך דייטליכער פאַרצושטעלען דעם פאַ־טער איהרען, איז זי אויפגעשפרונגען פון שטוהל, האָט אריינגע־שטעקט ביידע הענט אין די קעשענעס, האָט אָנגעבלאָזען די באַקען און אָנגעהויבען ארויסלאָזען מיט'ן מויל עפעס מאָדנע אונבאַשטימטע טענער, וועלכע האָבען געקלונגען ווי פוף־פוף, אונטער א הויכען גע־לעכטער פון אַלע שכנים, וואָס האָבען בכיוון אונטערגעגעבען היץ אַמאַליע איוואַנאָוונאַ'ן, איז דער ערוואַרטונג פון א בעפאַרשטעהענ־דער רייסעריי. אָבער דאָס האָט שוין קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ ניט געקענט פאַרטראָגען און האָט גלייך „אָבגעחתמעט", אַלע זאָלען הערען, אז אַמאַליע איוואַנאָוונאַ האָט מסתמא גאָר קיינמאָל קיין „פאַטער" ניט געהאַט, אז אַמאַליע איוואַנאָוונאַ איז פשוט א פעטערבורגער שכורע „טשוכאָנקע" און איז געווים פריהער געווען ערגעץ א קעכין אָדער נאָך אפשר עפעס אנדערש. אַמאַליע איוואַנאָוונאַ איז רויט געוואָרען ווי צונטער און האָט זיך צוקוויטשעט, אז דאָס האָט אפשר קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ ניט געהאַט קיין פאַטער: ביי איהר אָבער איז יאָ געווען א פאַטער אויס בערלין און האָט געטראָגען אזא לאַנגען סורדוט און האָט אַלץ געמאַכט: פוף־פוף־פוף! קאַטערינאַ איוואַנאָוו־נאַ האָט מיט פאַראַכטונג באַמערקט, אז אהיר יחוס איז אַלעמען באַ־

וואוסט און אז אין דעמזעלבען לויב־דיפלאם שטעהט פארצייכענט מיט געדרוקטע אותיות, אז איהר פאטער איז א פאלקאווניק; אבער אמאליע איוואנאוונאס פאטער (אויב זי האט שוין יא געהאט ווען א פאטער) איז געווים עפעס א פעטערבורגער „טשוכאנעץ“. וואס האט ארומגעטראגען מילך פארקויפען; נאר זיכערער פאר אלץ איז דאס, אז זי האט גאר קיינמאל קיין פאטער ניט געהאט, ווייל ס'איז נאך עד־היום ניט באוואוסט, ווי אמאליע איוואנאוונא הייסט נאכ'ן טאטען: איוואנאוונא אדער לודוויגאוונא? דא איז אמאליע איוואנאוונא איינגאנצען ארויס פון די כלים און קלאפענדיג מיט די פויסטען אין טיש אריין, האט זי גענומען קוויטשען, אז זי איז „אמאל־איוואן“ און ניט לודוויגאוונא, אז איהר פאטער האט געהייסען יאהאן און איז געווען א בורמייסטער, און קאטערינא איוואנאוונאס פאטער איז גאר קיינמאל ניט געווען קיין בורמייסטער. קאטערינא איוואנאוונא האט זיך אויפגעהויבען פונ'ם שטוהל און האט איהר שטרענג מיט א געמאכטער רוהיגער שטים (כאטש זי איז געווען בלייך ווי קאלך און די ברוסט האט זיך איהר טיעף באוועגט) באמערקט, אז אויב זי וועט כאטש נאך אמאל האבען די העזה „אוועקשטעלען אויף איין ברעטעל איהר שלימזלדיגען פאטערל מיט איהר, קאטערינאס, פאפא, וועט זי איהר אראברייסען די הויב און וועט עס צוטרעטען מיט די פיס“. דערהערט אזעלכע ווערטער, האט אמאליע איוואנאוונא גענומען לויפען אויף און אב איבער'ן צימער, שרייענדיג מיט אלע כחות, אז זי איז די ווירטין און אז קאטערינא איוואנאוונא זאל זיך די רגע ארויסציהען פון דער דירה; דערנאך האט זי, ניט צו וויסען פארוואס, זיך א ווארף געטאן צום טיש, צונויפקלייבען די זילבערנע לעפעל. עס איז געווארען א ליארם און א געקלניגעריי; די קינדער האבען אנגעהויבען וויינען. סאניא האט זיך געוועזט א לאז געטאן איינצוהאלטען קאטערינא איוואנאוונא'ן; נאר ווען אמאליע איוואנאוונא האט פלוצלונג עפעס אויסגעשריען וועגען געלען בילעט, האט קאטערינא איוואנאוונא אבגעשטויסען סאניען און האט זיך א לאז געטאן צו אמאליע איוואנאוונא'ן, כדי גלייך צו מקיים זיין דעם צוזאג איהרען וועגען דעם הייבעל. אין דעם אוגיענבליק האט זיך געעפענט די טהיר און אויף דער שוועל פון דעם צימער האט זיך פלוצלונג באוויזען פיאטר פעטראוויטש לוזשין. ער איז געשטאנען און האט באטראכט די גאנצע

קאַמפּאַניע מיט א שטרענגען אויפמערקזאַמען בליק. קאַטערינאַ האָט זיך אַ ווארף געטאָן צו איהם.

דריטער קאַפּיטעל.

— פּיאָטר פּעטראָוויטש, האָט זי אויסגעשריען. כאָטש איהר נעהמט אייך אָן פאַר מיר! גיט צו פאַרשטעהן דער דאָזיגער נארישער בריה, אַז זי טאָר אַזוי ניט באַהאַנדלען אַנ'אַנשטענדיגע פרוי אין איהר אומגליק... עס איז ניט הפקר א וועלט... איך וועל געהן צום גענעראל-גובערנאַטאָר אליין... זי וועט האָבען... געדענקט דאָס ברויט און זאַלץ ביי דעם פאָטער מיינעם, נעהמט אייך אָן פאַר עלענדע יתומים.

— ענטשולדיגט, מאַדאַם... ענטשולדיגט, ענטשולדיגט, מאַדאַם.

— האָט זיך פּיאָטר פּעטראָוויטש ווי אָבגעטרייסעלט. — אייער פאָטער, ווי אייך איז גוט באַקאַנט, האָב איך גאָר ניט געהאַט די עהרע צו קענען... ענטשולדיגט, מאַדאַם! (עמיצער האָט זיך הויך פאַנאַנדערגעלאַכט) און אין אייער שטענדיגע מחלקות מיט אַמאַליע איוואַנאָווּנאַ'ן האָב איך גאָר קיין לוסט ניט צו נעהמען אַנ'אַנטייל... איך בין געקומען וועגען מיינער א זאַך... און כ'וואָלט טאַקע די מינוט זיך וועלען דורכשמועסען מיט אייער שטיפטאָכטער סאָפיא... איוואַנאָוונאַ... אַזוי, דאַכט זיך, הייסט זי? ביטע מיך דורכצולאָזען.

און פּיאָטר פּעטראָוויטש האָט אויסגעמיטען קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ'ן און איז אוועק אין א צווייטען ווינקעל, וואו סאָניאַ איז געזעסען.

קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ ווי זי איז געשטאַנען, אַזוי איז זי שטעהן געבליבען אויפ'ן אָרט, ווי פון א דונער געטראָפען. זי האָט ניט געקענט באַגרייפען, ווי האָט עס פּיאָטר פּעטראָוויטש געהאַט א האַרץ צו פאַרלייקענען דאָס ברויט און זאַלץ. וואָס ער האָט ביי איהר טאַטענס טיש געגעסען. האָט זי איינמאָל אריינגענומען אין זינען דאָס דאָזיגע ברויט-און-זאַלץ, האָט זי אין דעם שוין אליין הייליג געגלויבט. אויך האָט איהר איבערראַשט דער שטרענגער האַרטער טאָן פון אויבען

אראב. אין וועלכען פיאטר פעטראוויטש האט מיט איהר גערעדט. און ניט נאר זי — אלע זענען ביי זיין אריינקומען בּיסלעכווייז שטיל געווארען. אויסערדעם וואס דער דאזיגער „ערנסטער געשעפטסמאן“ האט שוין צו שארף ניט הארמאנירט מיט דער גאנצער קאמפאניע.

— אויסערדעם איז געווען קענטיג, אז געקומען איז ער צוליעב עט־וואס וויכטיגס, אז עפּעס אנ'אונגעוועהנליכע אורזאכע ווארשיינליך האט איהם געקענט אריינברייגנען אין אזא מין קאמפאניע. און אלזא באטייט עס, אז באלד וועט עפּעס פארקומען, וועט עפּעס זיין. ראס־קאלניקאוו, וואס איז געשטאנען נעבען סאניען, האט אבגעטראטען אז א זייט, איהם דורכגעלאזען; פיאטר פעטראוויטש האט איהם אזוי ווי גאר ניט באמערקט. אין א מינוט ארום האט זיך אויף דער שוועל אויך באוויזען לעבעזיאטניקאוו; אין צימער איז ער ניט אריין, נאר ער איז געבליבען שטעהן און געקוקט מיט א באזונדערער נייגעריג־קייט, כמעט מיט פארוואונדערונג; האט זיך צוגעהערט. אבער ס'האט זיך געדאכט, אז ער האט לאנג דא עפּעס ניט געקענט פארשטעהן און באנעהמען.

— ענטשולדיגט, וואס איך וועל אייך אפשר אביסעל שטערען. אבער דער ענין איז זעהר א וויכטיגער, — האט זיך פיאטר פעטרא־וויטש געווענדט עפּעס אזוי ווי צו אלעמען און צו קיינעם ניט באזונדער. — איך בין זאגאר צופרידען, וואס דא איז פאראן ווער, אמאליע איוואנאוונא, אייך, אלס הויזווירטין, בעט איך זעהר אויפמערקזאם אויסהערען מיין ווייטערדיגען געשפרעך מיט סאפיא איוואנאוונא'ן. סאפיא איוואנאוונא, — האט ער פארגעזעצט, זיך ווענדענדיג גלייך צו דער שרעקליך פארוואונדערטער און שוין פון פאראויס צושראקע־נער סאניען, — פון דעם טיש מיינעם, אין דעם צימער ביי מיין פריינד אנדריי סעמיאנאוויטש לעבעזיאטניקאוו, איז גלייך נאך אייער באזוך פארשוואונדען א הונדערטרובלדיגע אסיגנאציע. וועלכע האט מיר געהערט. אויב איהר ווייסט דערפון אויף וואסערן ניט איז אופן און וועט אונז זאגען, וואו דער דאזיגער קרעדיט־בילעט געפינט זיך. פארזיכער איך אייך מיט עהרען־ווארט און נעהם אלעמען פאר עדות. אז דערמיט וועט די זאך זיין געענדיגט. ווען ניט, וועל איך שוין זיין גענויטיגט אנצונעהמען אנדערע מיטלען. דאן... האט שוין צו זיך אליין.

א טיעפע שטילקייט האָט זיך צולעגט איבערן צימער. אפילו די וויינענדיגע קינדער זענען אויך שטיל געוואָרען. סאָניא איז געשטאַנען טויט־בלאַס, האָט געקוקט אויף לוזשינען און האָט גאָרניט געקענט ענטפערען. זי האָט נאָך אַזוי ווי ניט פאַרשטאַנען. עס זענען אריבער איינינע סעקונדען.

— נו—ס, איז וואָס וועט זיין? האָט לוזשין נעפרעגט, שטאַר אנקוקענדיג זי.

— איך ווייס ניט... איך ווייס גאָרנישט... האָט סאָניא ענדליך ארויסגערעדט מיט א שוואַכער שטים.

— ניין, איהר ווייסט ניט? האָט לוזשין איבערגעפרעגט און האָט געשוויגען איינינע סעקונדען. — באַדאַכט אייך, פריילייז. האָט ער שטרענג אנגעהויבען. אלץ נאָך אזוי ווי וועלענדיג ארויפברייינגען זי אויפ׳ן דרך הישר. — איבערלעגט אייך, איך בין גרייט צו געבען אייך צייט אויף צו באַדאַכטען זיך. איהר קענט דאָך אליין פאַרשטעהן: ווען איך וואָלט ניט געווען אזוי זיכער, וואָלט איך נאַטירליך ניט ריזיקירט, ביי מיין ערפאַהרונג, אייך אזוי אָפען צו באַשולדיגען: ווייל פאַר אזא דירעקטע, אָפענע באַשולדיגונג, ווען זי איז פאַלש, אדער אפילו ווען זי איז באַגרינדעט אויף א טעות, בין איך אין א געוויסען זין אליין פאַראַנטוואָרטליך. איך ווייס עס זעהר גוט. היינט פריה האָב איך אויף מיינע באַדאַרפנישען אויסגעטוישט עטליכע פינפפּראָצענטיגע פּאַפּירען אויף דער נאָמינעלער סומע פון דריי־טויזענד רובל. דער חשבון ליעגט פאַרשריבען אין מיין טייסטער. געקומען אהיים, האָב איך, — אנדריי ראָמאַנאָוויטש איז אנ׳עדות — גענומען צעהלען דאָס געלט און אָבצעהלענדיג צוויי טויזענד דריי הונדערט רובל, האָב איך זיי באַהאַלטען אין טייסטער, און דעם טייסטער אין א זייטיגער קעשענע פון מיין סורדוט. אויפ׳ן טיש איז געבליבען ארום פינף הונדערט רובל אסיגנאַציעס, צווישען דעם געלט דריי גאַנצע הונדערטער. אין דעם אויגענבליק זענט איהר אריינגעקומען (אויף מיין איינלאַדונג) — און די גאַנצע צייט האָט איהר זיך געפונען אין אויסערגעוועהנליכער פאַרלעגענהייט, אזוי ווייט, אז דריימאָל אין מיטען געשפּרעך זענט איהר זאָגאַר אויפגעשטאַנען פון אָרט און האָט עפּעס זיך געאיילט אוועקצוגעהן הגם אונזער געשפּרעך איז נאָך ניט געווען געענדיגט. אנדריי סעמיאָנאָוויטש קען עס אלץ

באַשטעטיגען. איהר זעלבסט, מאַדעמואַזעל, וועט וואהרשיינליך אויך
באַשטעטיגען און ערקלערען. אז איך האָב אייך געלאָזט רופען דורך
אַנדריי סעמיאָנאָוויטש'ן אויסשליסליך צוליעב דעם נאָר, אום צו קע־
נען איבעררייִדען מיט אייך וועגען דער הילפֿלאָזער לאַגע פֿון אייער
עלענדער שטיפֿמוטער קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ (צו וועלכער איך האָב
ניט געקענט קומען אויף דער אבל־סעודה) און וועגען דעם, אז ס'וואָלט
זיין א יושר איינצואָרדנען פֿאַר איהר א פֿלעט, א זאַמלונג פֿון נדבות
אָדער דאָסגלייכען. איהר האָט מיך געדאַנקט און האָט זאָגאַר א פּאָר
טרעהרען ארויסגעלאָזט. (איך דערצעהל אלץ אזוי, ווי עס איז געווען.
— ערשטענס כדי צו דערמאָהנען אייך און צווייטענס אום צו באַ־
ווייזען אייך, אז אין מיין זכרון איז קיין איין קלייניגקייט ניט אָב־
געמעקט געוואָרען). דערנאָך האָב איך גענומען פֿון טיש א צעהנ־
רובלדיגע אַסיגנאַציע און האָב אייך דערלאַנגט. פֿון מיין נאָמען, אלס
ערשטע הילף פֿאַר אייער שטיפֿמוטער. אַנדריי סעמיאָנאָוויטש האָט
דאָס אלץ געזעהן. דערנאָך האָב איך אייך באַגלייט ביז צו דער טהיר
— איהר זענט נאָך אלץ געווען אין דערזעלבער פֿארלעגענהייט. גלייך
דאַרויף בין איך געבליבען מיט אַנדריי סעמיאָנאָוויטש'ן אליין. זיך
דורכגערעדט מיט איהם א מינוט צעהן, איז אַנדריי סעמיאָנאָוויטש
ארויסגעגאַנגען, און איך האָב זיך ווידער גענומען צום געלט. וואָס
איז געלעגען אויפֿ'ן טיש, געוואָלט עס איבערצעהלען און אָבלעגען באַ־
זונדער, ווי איך האָב עס פֿריהער געהאַט באַשלאָסען. צו מיין גרעס־
טער פֿארוואונדערונג, האָט איינע פֿון די דריי הונדערטרובלדיגע אסיג־
נאַציעס געפֿעהלט. איצט זאָגט אליין: חושד זיין אַנדריי סעמיאָנאָ־
וויטש'ן קען איך פֿאַר קיין פֿאַל ניט; פֿאַר דעם געדאַנק אליין שעם
איך מיך. א טעות האָבען אין רעכענונג האָב איך אויך ניט געקענט,
ווייל א מינוט פֿריהער פֿאַר אייער קומען האָב איך איבערגערעכענט
דעם חשבון און ער איז געווען ריכטיג. איהר מוזט אליין מודה זיין,
אז נעהמענדיג אין באַטראַכט אייער פֿארלעגענהייט, אייער איילען
זיך אָוועקצוגעהן און דאָס וואָס איהר האָט א קורצע צייט געהאַלטען
די הענט אויפֿ'ן טיש; נעהמענדיג נאָך אין באַטראַכט אייער געזעל־
שאַפֿטליכע שטעלונג און די געוועהנהייטען, וואָס זענען מיט איהר
פֿארבונדען, בין איך מיט שרעק און כמעט געגען מיין ווילען געצווי־
נגען אָבצושטעלען מיין חשד אויף אייך. אמת, ס'איז א שווערער

חשר, אבער א גערעכטער! איך וועל נאר צוגעבען און איבערחזר'ן. אז ניט קוקענדיג אויף מיינע אלע זיכערע באווייזען. פארשטעה איך. אז אין מיין איצטיגער באשולדיגונג שטעקט דאך א געוויסע ריזיקע פאר מיר. אבער ווי איהר זעהט אליין, האב איך עס ניט געלאזט אזוי: איך בין געקומען און וועל אייך זאגען. צוליעב וואס: אויסשליסליך. פויילליין, אויסשליסליך צוליעב דער שווארצער אונדאנקבארקייט אייערער! סטייטש? איך פארבעט אייך צו מיר אין די אינטערעסען פון אייער ארימרע שטיפמוטער, איך גיב אייך א נדבה פון צעהן רובל. לויט מיין פארמעגען, און איהר. גלייך דארויף טאקע, אויף דעמזעלביגען ארט, אין דעמזעלביגען מאמענט באצאהלט מיר פאר דאס אלעס מיט אזא האנדלונג! ניין, דאס איז שוין ניט גוט! עס איז נויטיג אנצולערנען! דאך איבערלעגט זיך אליין! נאכמעהר. ווי אנ'אמת'ער פריינד אייערער. בעט איך אייך (ווייל קיין בעסערן פריינד קענט איהר גאר ניט האבען ביי דער ווייל). באדאכט זיך! א ניט וועל איך זיין אונערבארמליך! נו. אלזא איז וואס?

— איך האב גארניט גענומען ביי אייך. האט סאניא אין אימה ארויסגעפליסטערט, — איהר האט מיר געגעבען צעהן רובל, נאט אייך, נעהמט זיי צוריק.

סאניא האט ארויסגענומען פון קעשענע א טיכעל, האט דארט אויפגעזוכט א קניפעל, האט עס פאנאנדערגעבונדען. האט ארויסגענומען א צעהנרובלדיג פאפירל און האט אויסגעשטעקט לוזשינען די האנט.

— און אין די אנדערע הונדערט רובל זענט איהר זיך טאקע ניט מודה? האט ער שטרענג און מיט פארוואורף געזאגט, ניט נעהמענדיג די אסיגנאציע.

סאניא האט זיך ארומגעקוקט אויף אלע זייטען. אלע האבען אויף איהר געקוקט מיט אזעלכע שרעקליכע, שטרענגע, שפאטישע, פיינדליכע אויגען. זי האט א קוק געגעבען אויף ראסקאלניקאוו'ן... ער איז געשטאנען ביים וואנט, די הענט פארלעגט אויפ'ן הארצען, און האט זי אנגעקוקט מיט א פייערדיגען בליק.

—א, גאט! האט זיך איהר ארויסגעריסען פון די ליפען.

— אמאליע איוואנאוונא, מען וועט דארפען מעלדען אין פאליציי אריין, דעריבער וועל איך אייך גיטיגס בעטען, איהר זאלט דער־

ווייל שיקען נאכ׳ן הויזוועכטער. — האט לוזשין שטיל, כמעט פריינד־ליך ארויסגערעדט.

— גאט דער בארמהערציגער! איך האב עס פריהער געוואוסט. אז זי „שטיעהלט"! האט אמאליע איוואנאוונא א פאטש געטאן מיט די הענט.

— איהר האט עס פריהער געוואוסט? האט לוזשין אונטערגע־כאפט, — הייסט עס, האט איהר שוין פריהער געהאט א געוויסען גרונד אזוי צו מיינען. איך בעט אייך זעהר, געעהרטע אמאליע אי־וואנאוונא, צו געדענקען די דאזיגע ווערטער אייערע: איבריגענס האט איהר זיי סיי ווי סיי ארויסגעזאגט פאר עדות.

פון אלע זייטען האט זיך איצט פלוצלונג אויפגעהויבען א הויך גערעדעריי. אלע האבען זיך אויפגערודערט.

— ווא—אס הייסט! האט קאטערינא איוואנאוונא קומענדיג צו זיך, פלוצלונג אויסגעשריען און — ווי זי וואלט זיך פון דער קייט אבגעריסען — האט זי זיך א לאז געטאן צו לוזשינען. — וואס הייסט! איהר באשולדיגט זי אין גנבה? סאניען באשולדיגט איהר אין א גנבה? אך, איהר מאוסע מענשען וואס איהר זענט!

און זיך אווארף געטאן צו סאניען, האט זי ווי מיט צוואנגען ארומגענומען מיט איהרע אויסגעדארטע הענט.

— סאניא! ווי אזוי האסטו עס געוואגט צו נעהמען ביי איהם צעהן רובל! א, דו נאריש מיידעל! גיב אהער! גיב גלייך אב די צעהן רובל — נאט!

און ארויסגעריסען ביי סאניען דאס פאפירל, האט עס קאטערי־נא איוואנאוונא צוקנייטשט אין די הענט און האט עס א שליידער געטאן לוזשינען גלייך אין פנים אריין. דאס קנייכעל האט געטראפען אין אויג און איז אראבגעשפרונגען צו דער ערד אראב. אמאליע איוואנאוונא האט זיך א לאז געטאן אויפהויבען דאס געלט. פיאטר פעטראוויטש איז אין כעס געווארען.

— האלט איין די דאזיגע משוגענע! האט ער אויסגעשריען.

אין דעם דאזיגען אויגענבליק האבען זיך נעבען לעבעזיאטניקאוו׳ן אין טהיר באוויזען נאך עטליכע פארשויז, פון צווישען וועלכע עס האבען אויך ארויסגעקוקט ביידע פרעמדע דאמען.

— ווי? די משוגענע? איך בין דאס די משוגענע? שוט—טה!

— האט קאטערינא איוואנאוונא אויסגעשריען אויף א בייקולכעל ! ביסט אליין א שוטה. דו קאנצעלארישער דרעהער איינער דו געמיינער נידעריגער מענש וואס דו ביסט ! סאניא. סאניא וועט ביי איהם געלט נעהמען ! געפונען א גנב'טע. סאניא ! ניכער וועט זי דיר נאך געבען, שוטה איינער ! און קאטערינא איוואנאוונא האט זיך היסטעריש פאנאנדערגעלאכט. — האט איהר ווען געזעהן א שוטה ! האט זי זיך געווארפען אויף אלע זייטען, אנווייזענדיג אלעמען אויף לוזשינען. — ווי, דו אויכעט ? האט זי פלוצלונג דערזעהן די בעל־הבית'טע. — דו, טרפה קאלבאסניצע זאגסט אויך, אז זי האט „גע־שטיעלהלט“, אד דו פרייסישער שלימזל איז א קרינאלינע ! אד. איהר. זי איז דאן פון צימער ניט ארויס. און ווי זי איז געקומען צו געהן פון דיר, דו מאוסער מענש איינער. האט זי זיך גלייך געזעצט נעבען מיר : אלע האבען געזעהן ! אט דא נעבען ראדיאן ראמאנאוויטש האט זי זיך געזעצט !... זוכט זי ארום ! וויבאלד זי איז ערגעץ ניט ארויסגעגאנגען. דארף דאך דאס געלט זיין ביי איהר ! טא זוך, זוך. זוך ! אבער טאמער וועסט דו ניט געפינען. וועסטו. מיין טייערינקער. שוין דארפען ענטפערן ! צום קייסער. צום קייסער. צום קייסער אליין. דעם בארמהערציגען. וועל איך געהן. כ'וועל איהם פאלען צו די פיס. באלד טאקע היינט נאך ! איך בין א יתומה ! נישקשה מיך וועט מען צולאזען ! מיינסט אודאי. מען וועט מיך ניט צולאזען ! ביסט א ליגנער. כ'וועל טרעפען ! כ'ווע—על טרעפען ! דו האסט געבויט אויף דעם. וואס זי איז א שטילע ? דארויף האסטו נעהאפט ? אבער דער־נאר, ברודער לעבען, בין איך ניט קיין שטילע ! וועסט שלעכט אב־שניידען ! טא זוך ! זוך, זוך. נו, זוך !

און קאטערינא איוואנאוונא האט אין ווילדער רציחה גענומען שלעפען סאניען צו לוזשינען.

—איך בין גרייט צו ענטפערן און וועל ענטפערן... אבער באר־וועהיגט אייך, מאדאם, בארוהיגט אייך. איך זעה צו דייטליך אפילו. אז איהר זענט ניט קיין שטילע !... וואס הייסט... וואס הייסט... ווי קען מען עס אזוי ?... האט לוזשין געשטאמעלט. — דאס דארף מען טאן פאר פאליציי... כאטש צוריקגערעדט איז דא איצט אויך פאראן עדות איבערגענוג... איך בין גרייט... אבער פאר א מאנספערזאן איז עס אלענפאלס ניט באקוועם... מחמת דעם געשלעכט... אט ווען אמאליע

איוואנאוונא וואלט געקומען צו הילף... כאטש צוריקגערעדט טוט זיך עס ניט אזוי... וואס הייסט עס גלאט אזוי?

— ווען נאר איהר ווילט! ווער נאר עס וויל. זאל זי יענער באזוכען! האט קאטערינא איוואנאוונא אויסגעשריען. — סאניא קעהר זיי אויס די קעשענעס. נאט, נאט! קוק, דו רוצח איינער, אט איז א ליידיגע, דא איז געלעגען דאס טיכעל. א ליידיגע קעשענע, זעהסט! אט איז נאך א קעשענע, אט־א! זעהסט, זעהסט!

און קאטערינא איוואנאוונא האט ניט אויסגעקעהרט, נאר האט ארויסגעכאפטביידע קעשענעס, איינע נאך דער אנדערער. אבער פון דער אנדערער, רעכטער, קעשענע איז פלוצלונג ארויסגעשפרונגען א פאפירל, און אויסמאכענדיג א פאראבאלע אין דער לופטען, איז עס אראבגעפאלען צו לוזשינס פיס. דאס האבען אלע געזעהן: איינינע האבען ארויסגעלאזט א געשריי. פיאטר פעטראוויטש האט זיך איינגעבויגען, האט אנגענומען דאס פאפירל מיט צוויי פינגער פון דער ערד, האט עס אויפגעהויבען אין דער הויך, אלע זאלען זעהן, און האט עס פאנאנדערגעוויקעלט. דאס איז געוועזען א הונדערטרובלדיגע אסיגנאציע, צונויפגעלעגט אין אכטען. פיאטר פעטראוויטש האט א פיהר געטאן מיט דער האנט ארום און ארום, ווייזענדיג אלעמען די אסיגנאציע.

— גנב'טע! ארויס פון דער דירה! פאליץ! פאליץ! האט אמאליע איוואנאוונא געמאכט קולות, — מען דארף זיי קיין סיביר פארשיקען! ארויס.

פון אלע זייטען האבען גענומען פליהען אויסגעשרייען. ראסקאלניקאוו האט געשוויגען, ניט אראבנעהמענדיג פון סאניען די אויגען. און מאנכמאל שנעל זיי אנשטעלענדיג אויף לוזשינען. סאניא איז נאך אליץ געשטאנען אויף דעמזעלבינען ארט. עפעס אזוי ווי אהן זינען: זי איז אפילו כמעט ניט געווען פארוואונדערט. פלוצלונג האט זיך איבערן גאנצען פנים צוגאסען א גליהענדע רויטקייט: זי האט ארויסגעלאזט א געשריי און האט זיך פארדעקט מיט די הענט.

— ניין, דאס איז ניט איך! איך האב ניט גענומען! איך ווייס ניט! האט זי אויסגערופען מיט א הארצרייסענדען געשריי און האט זיך א ווארף געטאן צו קאטערינא איוואנאוונא'ן.

יענע האָט זי אָנגעכאַפּט און פעסט זי צוגעדריקט צו זיך, גלייך זי האָט זי געוואָלט שיצען מיט איהר ברוסט פון אַלעמען.

— סאָניאַ! סאָניאַ! איך גלויב ניט! זעהסט, איך גלויב ניט! האָט קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ געשריען (ניט קוקענדיג אויף די קלאָרע פאַקטען), טרייסלענדיג זי אין איהרע אָרימס, ווי אַ קינד. באַדעקענ־דיג זי מיט אונצעהליגע קושען, און איינגזויגענדיג זיך אין איהרע הענט, קושענדיג זיי. — דו זאָלסט צונעהמען! אַך, וואָס פאַר אַ נאַ־רישע מענשען דאָס זענען! אַ גאָט! נאַראָנים וואָס איהר זענט, נאַ־ראָנים! האָט זי געשריען, זיך ווענדענדיג צו אַלעמען, — איהר ווייסט דאָך אָבער נאָך ניט, איהר ווייסט נאָך ניט, וואָס פאַר אַ גאָלדענע האַרץ דאָס איז, וואָס פאַר אַ מיידעל דאָס איז! זי וועט נעהמען. זי! זי וועט דאָך איהר לעצט קלייד אויסטאָן, פאַרקויפען, אַ באָרפיסע וועט זי געהן, און וועט אייך אָבגעבען, ווען איהר וועט עס דאַרפען. אָט אַ וואָסערע זי איז! און פאַרוואָס האָט זי געקראָגען אַ געלען בי־לעט, אַז ניט פאַר מיינע קינדער, וואָס זענען פון הונגער אויסגעגאַנ־גען, האָט זיך אליין פאַרקויפט צוליעב אונז!... אַך, דו ביסט טויט, דו ביסט טויט! אַך, דו ביסט טויט, דו ביסט טויט! זעהסט? זעהסט? אָט האָסטו דיר אַנ'אָבל-סעודה! רבונו של עולם! אָבער נעהמט זיך פאַר איהר אָן, וואָס שטעהט איהר אַזוי? ראָדיאָן ראָמאַנאָוויטש! פאַר וואָס נעהמט איהר זיך ניט אָן פאַר איהר? איהר גלויבט אפשר אויך? אַלע זענט איהר ניט ווערט איהר מינדסטען נאָגעל. אַלע, אַלע, אַלע, אַלע! רבונו של עולם! נעהם זיך שוין אַמאָל אָן פאַר אונז!

דער יאָמער פון דער אָרימער, קראַנקער און צוגעשלאָגענער קאַ־טערינאַ איוואַנאָוונאַ האָט אַפּנים געמאַכט אַ שטאַרקען רושם אויפ'ן עולם. דאַ איז געווען אַזוי פיעל עלענדעס, אַזוי פיעל ליידענדעס אין דעם דאָזיגען פון וועהטאָג צוקרימטען, אויסגעדאַרטען, שווינדזיכטיגען פּנים, אין די דאָזיגע פאַרשמאַכטע, אין בלוט פאַרטריקענטע ליפּען. אין דער דאָזיגער הייזעריג-שרייענדיגער שטים, אין דעם דאָזיגען וויי־נען אויפ'ן קול, וואָס איז עהנליך געווען אויף אַ קינדעריש געוויין, אין דעם דאָזיגען תמימות'דיגען נאַאיווען קינדערשען און צוגלייך דערמיט פאַרצווייפעלטען געבעט וועגען אַננעהמען זיך, אַז אַלע האָ־בען, דאַכט זיך, געקראָגען מיטלייד איבער דער אומגליקליכער. פּיאָטר פּעטראָוויטש האָט גלייך ב א ד ו י ע ר ט.

— מאדאם! מאדאם! האט ער אויסגעשריען מיט אנ'איינדרוק מאכענדער שטים, — צו אייך האט דער פאקט קיין שייכות ניט! קיינער וועט ניט וואגען צו באשולדיגען אייך, אז איהר האט דערפון געוואוסט אדער איהר האט א חלק אין איהר פארברעכען, בפרט נאך אז איהר האט עס דערוויזען, אויסקעהרענדיג די קעשענעס! ס'איז אלזא קלאר, אז איהר האט קיין זאך ניט חושד געווען. איך בין זעהר און זעהר גרייט צו באדויערן, אויב ארימקייט, אזוי צו זאגען, האט באוואויגען סאפיא סעמיאנאוונא'ן צו טאן אזא זאך, אבער פארוואס, מאדעמואזעל, האט איהר זיך ניט געוואלט מודה זיין? איהר האט זיך דערשראקען פאר דער חרפה? ס'איז דער ערשטער שריט? האט זיך אפשר פארלארען? א פארשטענדיגע זאך, זעהר א פארשטענדיגע זאך... אבער צו וואס מאכען אזעלכע שטיק, מיינע העררן! האט ער זיך געווענדט צו אלע אנוועזענדע, — מיינע העררן! אויס מיטלייד און אין א געוויסער מאס אויס מיטגעפיהל בין איך זאגאר גרייט צו מוחל זיין איהר אפילו איצט, ניט קוקענדיג דערויף, וואס זי האט מיך פערזענליך באליידיגט, זאל אייער איצטיגע שאנד, מאדמואזעל, אייך זיין אנ'אנלערנונג אויף שפעטער, האט ער זיך געווענדט צו סאניען, — און דאס איבריגע לאז איך אזוי און — מילא זאל זיין וואס עס וועט זיין — דערמיט איז די זאך געענדיגט! גענוג!

פיאטר פעטראוויטש האט פון דער זייט א קוק געטאן אויף ראסקאלניקאוו'ן. זייערע בליקען האבען זיך געטראפען. ראסקאלניקאווס פייערדיגער בליק האט איהם, דאכט זיך, אויף אש געוואלט פארברענען. קאטערינא איוואנאוונא האט שוין, דאכט זיך, מעהר גארניט געהערט: זי האט ארומגענומען סאניען און האט זי געקושט ווי א וואהנזיניגע. אויך די קינדער האבען ארומגעכאפט סאניען פון אלע זייטען מיט זייערע הענטעלעך. און פאליטשקע, — וואס האט איבריגענס ניט גאר פארשטאנען וועגען וואס עס האנדעלט זיך, — האט זיך ממש געטרונקען אין טרעהרען. הייזעריג ווערענדיג פון וויינען און פארבארגענדיג איהר שען פנימ'ל, פון טרעהרען פארשוואלענעם, אויף סאניעס אקסעל.

— ווי נידעריג דאס איז! האט זיך פלוצלונג דערהערט א הויכע שטים אין טהיר.

פיאטר פעטראוויטש האט זיך שנעל ארומגעקוקט.

— ס'איז א נידריגקייט! האָט לעבעזיאַטניקאָוו איבערגעחזר'ט. קוקענדיג איהם שאַרף אין די אויגען אריין.

פּיאָטר פּעטראָוויטש האָט זאַגאַר ווי א שווידער געטאָן. דאָס האָבען אַלע באַמערקט. (שפּעטער האָט מען עס דערמאָהנט). לעבעזיאַטניקאָוו האָט געמאַכט א טריט אין צימער אריין.

— און איהר האָט געהאַט די העזה צו שטעלען מיך פאַר אַנ'עדות? האָט ער געזאָגט, צוטרעטענדיג צו פּיאָטר פּעטראָוויטש'ן.

— וואָס באַטייט עס, אַנדריי סעמיאָנאָוויטש? וועגען וואָס אַזוינס רעדט איהר עס האָט לוזשין ארויסגעשטאַמעלט.

— עס באַטייט דאָס, אַז איהר זענט א... רכילות־טרייבער, אָט וואָס מיינע ווערטער באַטייטען! האָט לעבעזיאַטניקאָוו מיט פייער אויסגעשריען, שטרענג קוקענדיג אויף איהם מיט זיינע קורצזיכטיגע אויגלעך.

ער איז געווען אויסער זיך פאַר כעס. ראַסקאָלניקאָוו האָט זיך ממש איינגעגעסען אין איהם מיט די אויגען, גלייך ווי ער וואָלט אונטערכאַפּען און אָבוועגען איטליכס וואָרט. ווידעראַמאָל איז עס שטיל געוואָרען. פּיאָטר פּעטראָוויטש האָט זיך כמעט ווי פאַרלאָרען, באַזונדערס אין דעם ערשטען אויגענבליק.

— ווען איהר זאָגט עס מיר... האָט ער גענומען שטאַמלען, — אָבער וואָס טוט זיך עס מיט אייך? זענט איהר ביים זינען?

— איך בין שוין דוקא ביים זינען, איהר אָבער, איהר זענט... א שווינדלער! אַך, ווי נידעריג דאָס איז! איך האָב אַלץ געהערט. איך האָב מיט א כיוון אַלץ געוואַרט, אום צו פאַרשטעהן אַלעם קלאָר. ווייל — איך בין מיך מודה — ס'איז נאָך ביז איצט ניט גאַר לאָגיש... צו וואָס אָבער האָט איהר עס אַלץ געטאָן — באַגרייף איך ניט!

—אָבער וואָס אַזוינס האָב איך עס געטאָן! איהר וועט אַמאָל אויפהערען צו רעדען מיט אייערע נאַרישע פּלוידערייען! אָדער איהר זענט אפשר אביסעל שכור'לעך?

— דאָס טרינקט איהר אפשר, נידעריגער מענש איינער, אָבער ניט איך! איך טרינק איבערהויפּט קיינמאָל קיין בראַנפען ניט, ווייל ס'איז ניט אין מיינע פּרינציפּען! שטעלט אייך פאָר, ער האָט אַליין, מיט זיינע אייגענע הענט, אָבגעגעבען דעם דאָזיגען הונדערטער סאָפיא סעמיאָנאָוונאַ'ן, — איך האָב געזעהן, איך בין אַנ'עדות, איך וועל

שווערען! ער, ער! האט לעבעזיאטניקאוו גע׳חזר׳ט, זיך ווענדענדיג צו אלעמען צוזאמען און צו יעדען איינציגען.

—איהר זענט משוגע צי ניט, שנעק איינער? האט לוזשין אויסגעשריען מיט א קוויטש. — אט איז זי דאך אליין, שטעהט פאר אייערע אויגען, זי האט דאך אליין ערשט פאר אלעמען באשטעטיגט, אז אויסער די צעהן רובל האט זי פון מיר גארניט באקומען. און וויבאלד אזוי, היינט ווי אזוי האב איך עס איהר געקענט אבגעבען?

— איך האב געזעהן, געזעהן! האט לעבעזיאטניקאוו געשריען, פול איבערצייגונג. — און כאטש ס׳איז אפילו געגען מיינע פרינציפען, בין איך דאך די מינוט גרייט צו געבען דארויף אין געריכט א וועלכע שבועה איהר ווילט אליין, ווייל איך האב געזעהן, ווי איהר האט איהר שטילערהייט אונטערגערוקט! נאר איך, דער שוטה, האב גאר געמיינט, אז דאס האט איהר איהר אונטערגערוקט אלס א מתנה. וואס מען שעהמט זיך אזוי צו געבען. בשעת איהר האט זיך מיט איהר געזעגנט שטעהענדיג ביים טהיר, האט זי זיך אבגעקעהרט, און אין דער צייט ווען איהר האט מיט איין האנט געדריקט איהר די האנט, אין דערזעלבער צייט האט איהר מיט דער צווייטער לינקער האנט שטילערהייט אריינגעלעגט איהר אין קעשענע אריין א פאפירל. איך האב געזעהן! געזעהן!

לוזשין איז בלאס געווארען.

— וואס לייגט איהר! האט ער מיט עזות אויסגעשריען. — און גלאט ווי האט איהר עס געקענט, שטעהענדיג ביים פענסטער, זעהן דאס פאפירל! עס האט זיך אייך געחלומט... מיט אייערע קורצזיכטיגע אויגען. איהר רעדט פון היץ.

— ניין, ניט געחלומט. און כאטש איך בין טאקע געשטאנען פון דער ווייטענס, דאך האב איך אלץ געזעהן, אלץ. און כאטש שטעהענדיג ביים פענסטער איז באמת שווער צו דערקענען א פאפירל, — דאס זאגט איהר אנ׳אמת — נאר איך האב דורך א באזונדערן אומשטאנד געוואוסט אויף זיכער, אז דאס איז א הונדערטרובלדיג פאפיר, ווייל בשעת איהר האט געגעבען סאפיא סעמיאנאוונא׳ן דאס צעהנרובלדיגע — איך האב אליין געזעהן, — האט איהר פון טיש אויך גענומען א הונדערטער (דאס האב איך געזעהן, ווייל דאן בין איך נאהענט געשטאנען, און ווייל מיר איז דאמאלס איינגעפאלען א געווי־

סער גנדאנק, האב איך דעריבער ניט פארגעסעז, אז אין די הענט ביי איך איז א הונדערטער). איהר האט איהם צונויפגעלעגט און די גאנצע צייט געהאלטען פארקוועטשט אין דער האנט. דערנאך האב איך עס געוועזט ווידער פארגעסען. נאר ווען איהר האט גענומען אויפ־שטעהן, האט איהר עס איבערגעלעגט פון דער רעכטער האנט אין דער לינקער, דערביי איז עס שיער ניט אראבגעפאלען אויף דער ערד: דא האב איך מיך ווידער דערמאהנט, ווייל ס'איז מיר ווידער איינגע־פאלען דערזעלבער געדאנק, אז איהר ווילט בסוד פון מיר, טאן מיט איהר א גרויסען חסד. קענט איהר אייך שוין פארשטעלען, ווי איך האב זיך גענומען צוקוקען, — נו, האב איך אויך געזעהן, ווי אזוי עס איז אייך געלונגען אריינצורוקען איהר אין קעשענע דאס געלט. איך האב געזעהן, איך האב עס געזעהן, איך קען שווערען!

לעבעזיאטניקאוו איז כמעט געווען אהן אטעם. פון אלע זייטען האבען זיך געלאזט הערען פארשידענע אויסרופען. וואס האבען מיים־טענסטייל אויסגעדריקט ערשטוינונג: אבער עס זענען אויך געווען אזעלכע וואס האבען אנגענומען א דראהענדערן טאן. אלע האבען זיך אנגעהויבען שטופען צו פיאטר פעטראוויטש'ן. קאטערינא איוואנאוונא האט זיך א לאז געטאן צו לעבעזיאטניקאוו'ן.

— אנדריי סעמיאנאוויטש! איך האב מיך אין אייער געהאט א טעות! נעהמט זיך אן פאר איהר! איהר אליין בלויז זענט איהר רע־טער. זי איז א יתומה. גאט האט אייך געשיקט! אנדריי סעמיאנא־וויטש, טייערער, ליעבער!

און קאטערינא איוואנאוונא, כמעט ניט וויסענדיג וואס זי טוט, איז פאר איהם נעפאלען אויף די קניה.

— פלוידעריי! האט געשריען לוזשין, אריינגעבראכט אין רציחה. — וואס האט איהר דא אנגעפלוידערט, מיין הערר... „פארגעסען, דערמאהנט זיך, דערמאהנט זיך, פארגעסען" — אבער וואס פארט? אלזא קומט דאך אויס, אז איך האב עס איהר מיט א כיוון אונטערגע־ווארפען? צוליעב וואס? צו וועלכען צוועק? וואס פאר א געשעפטען האב איך מיט דער דאזיגער...

—צוליעב וואס? אט דאס טאקע פארשטעה איך אליין ניט, אבער אז איך דערצעהל אנ'אמת'ן פאקט, דאס איז זיכער! איך האב אויף אזוי וויים קיין טעות ניט, איהר מאוסער, טרייפער מענש, וואס

איהר זענט. אז איך געדענק זעהר גוט. ווי ס'איז מיר דאמאלס אויך גלייך איינגעפאלען די דאזיגע פראגע. אין דעם מאמענט. ווען איך האב אייך געדאנקט און געדריקט אייער האנט. צוליעב וואס האט איהר עס איהר אריינגעלעגט אין קעשענע הגנבה? דאס הייסט פארוואס דוקא בגנבה? צי דען בלויז דערפאר, וואס איהר האט עס געוואלט פארבארגען פון מיר. וויסענדיג, אז מיינע איבערצייגונגען זענען געגען דעם און אז איך לייקען אין פריוואטע פילאנטראפיע. ווייל זי ברענגט קיינמאל ניט קיין ראדיקאלע הילף? נו, איז ביי מיר געבליבען. אז איהר איז ווירקליך ניט אנגענעהם פאר מיר צו געבען אזעלכע פעטע נדבות און אויסערדעם איז מיר איינגעפאלען. אפשר ווילט איהר גאר מאכען א סיורפריז, איבערראשען זי, ווען זי וועט ביי זיך אין קע־שענע געפינען א גאנצען הונדערטער (ווייל איינינע בעל־טובה'ניקעס האבען זעהר ליעב אויף אזא מין אופן פאנאנדערצושמירען זייערע טובות, איך ווייס עס). דערנאך איז מיר אויך איינגעפאלען. אז איהר ווילט פארמיידען איהר דאנקבארקייט און אז... נו, ווי זאגט מען עס. — אז די רעכטע האנט, דאכט זיך, זאל ניט וויסען... מיט איין ווארט. עפעס אויף אזא מין שטייגער... נאר מאלע וואסערע געדאנקען עס זענען מיר דאן אויפ'ן זינען ארויפגעקומען. אזוי אז איך האב באשלא־סען די זאך שפעטער נאכאמאל צו איבערלעגען, דאך האב איך געהאל־טען פאר ניט פאסיג ארויסצואווייזען אייך, אז איך ווייס פון דעם סוד. אבער מיר איז גלייך נאכדעם איינגעפאלען נאך אנ'אנדערע פראגע: אז סאניאע סעמיאנאווונא קען נאך אמאל — א קשיא אויף א מעשה — פארלירען דאס געלט, איידער זי וועט נאך פון דעם געלט גאר וויסען. און דערפאר טאקע איז ביי מיר געבליבען אריינצוגעהן. ארויסרופען זי און מודיע זיין איהר, אז מען האט איהר אריינגעלעגט אין קעשענע אריין הונדערט רובל. נאר פארבייגעהענדיג בין איך אויף א ווײלע אריין צו די דאמען קאבעליאטניקאוום, אריינצוטראגען זיי א בוד וועגען דעם „אלגעמיינעם אויספיהר פון דעם פאזיטיווען מעטאד" און באזונדערס צו רעקאמענדירען זיי איינינע ארטיקלען: דערנאך בין איך געקומען אהער. ערשט דא שטוים איך מיך גאר אן אויף אזא מין געשיכטע! נו, האב איך דען געקענט האבען די אלע געדאנקען און באטראכטונגען, ווען איך זאל ניט געווען זעהן באמת, אז איהר האט איהר אריינגעלעגט אין קעשענע הונדערט רובל?

אז אנדריי סעמיאָנאָוויטש האט געענדיגט זיין לאַנגע רעדע מיט אַזאַ לאַגישען אויספיהר, האט ער זיך געפיהלט שרעקליך פארמאַטערט. און אַ שוויים האט גערונען פון זיין פּנים. עס איז איהם זעהר שווער געגאנגען, ער האט אויף רוסיש אפילו ניט געקענט אויסדריקען זיך ווי געהעריג איז (הגם ער האט קיין אַנדערע שפּראַך ניט געקענט). און ענדיגענדיג איז ער עפּעס אַזוי ווי מיט אמאָל אינגאַנצען אויס־געשעפּט געוואָרען, אַפילו בלייך געוואָרען כמעט נאָך זיין רעדנערי־שער גבורה. פונדעסטוועגען האט זיין רעדע געמאַכט אַ אויסערגעוועהנ־ליכען עפּעקט. ער האט גערעדט מיט אזא היץ, מיט אַזוי פיעל איבער־צייגונג, אַז אַלע האָבען איהם געגלויבט. פּיאָטר פּעטראָוויטש האט דערפיהלט, אַז ער האלט שמאָל.

— וואס געהט עס מיר אַן, ווען אייך איז ארויף אויפ'ן זינען עפּעס נאַרישע פראגען, האט ער אויסגעשריען, — דאס איז ניט קיין באַווייז, איהר האט עס אַלע געקענט אַנפּלוידערען פון היץ סיידען, אַט דאס גאָר! און איך זאָג אייך נאָכאַמאָל — איהר ליגט, מיין הער! איהר ליגט און טרייבט רכילות אויף מיר, ווייל איהר זענט אויף מיר בייז, וואס איך האב ניט געוואלט מסכים זיין אויף אייערע אַפּיקור־סישע און גאָטלאָזע סאָציאַליסטישע אידעען, אַט וואס!

נאָר דאס דאָזיגע הינטערשפּיצעל האט פּיאָטר פּעטראָוויטש'ן וועניג געהאָלפען, פאַרקעהרט נאָך, פון אַלע זייטען האט זיך אויפגע־הויבען אַ שטאַרק געמורמעל.

— אַזוי גאָר, אַט וואוהין דו ביסט פאַרפאַהרען? האט לעבע־זיאַטניקאָוו אַ געשריי געגעבען: — דו ליגסט! רוף נאָר פּאָליציי, וועל איך שווערען! נאָר איין זאַך, קען איך ניט באַגרייפען: צוליעב וואס האט ער געוואַגט צו באַגעהן אַזאַ עולה! אָ, מאָוסער נידערי־גער מענש!

— איך קען ערקלערען, צוליעב וואס ער האט געוואַגט צו באַ־געהן אַזאַ עולה, און אויב ס'וועט נויטיג זיין, וועל איך אַליין שווערען דאַרויף! האט זיך געלאָזט הערען אַ פעסטע שטים, און ראַסקאָלניקאָוו איז ענדליך ארויסגעטרעטען פאָראויס.

ער איז געווען פעסט און זיכער. אַלעמען איז עפּעס מיט אמאָל קלאָר געוואָרען — ביי דעם ערשטען בליק אויף איהם — אַז ער ווייס ווירקליך ווענען וואס דאַ האנדעלט זיך און אַז די זאַך קומט באַלד צו ענטשיידונג!

— איצט איז מיר שוין אַלץ אינגאַנצען קלאָר געוואָרען, האָט זיך ראַסקאָלניקאָוו געווענדט גלייך צו לעבעזיאַניקאָוו'ן. — פֿון דעם ערשטען מאָמענט אָן, זינט די סצענע האָט זיך אָנגעהויבען, האָב איך גענומען חושד זיין, אַז דאָ שטעקט עפּעס אַ מאוס הינטערפּיסעל: איך האָב גענומען חושד זיין מחמת אייניגע געוויסע אומשטענדען. וואָס זענען בלויז מיר אַליין באַקאַנט. איך וועל זיי אָבער גלייך קלאָר מאַכען פֿאַר אַלעמען: אין זיי שטעקט די גאַנצע זאַך! איהר, אַנדריי סעמיאָנאָוויטש, האָט מיר מיט אייערע וויכטיגע ענטדעקונגען אינ־גאַנצען אַלעס ערקלערט. איך בעט אַלעמען, אַלעמען מיך אויפֿמערקזאַם אויסצוהערען: דער דאָזיגער הערר (ער האָט אָנגעוויזען אויף לוזשי־נען) האָט זיך מיט אַ קורצער צייט צוריק געשדכנט צו אַ מיידעל. נעמליך צו מיינער אַ שוועסטער אַוודאָטיאַ ראָמאַנאָוונאַ ראַסקאָלני־קאָוו. אָבער קומענדיג קיין פּעטערבורג האָט ער זיך מיט מיר אייער־נעכֿטען, ביי אונזער ערשטען באַקאַנט ווערען, צוקריגט. און איך האָב איהם געוויזען די טהיר; אויף דעם איז פֿאַראַן צוויי עדות. דער דאָזיגער מענש איז זעהר בייז... אייערנעכֿטען האָב איך נאָך גאָר ניט געוואוסט, אַז ער שטעהט דאָ איין ביי אייך. אַנדריי סעמיאָנאָוויטש. און אַז אין דעמזעלביגען טאָג, ווען מיר האָבען זיך ביידע צוקריגט. דאָס הייסט, אייערנעכֿטען, האָט ער געזעהן, ווי איך האָב איבערגעגע־בען, אַלס דעם פֿאַרשטאָרבענעמס הערר מאַרמעלאַדאָווס אַ פֿריינד, אַ קליינע סומע געלט דער פֿרוי זיינער, קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ'ן, אויף לויה־הוצאות, גלייך דאַרויף האָט ער אָנגעשריבען מיין מוטער אַ בריעף און האָט איהר מודיע געווען, אַז איך האָב אָבגעגעבען דאָס גאַנצע געלט ניט קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ'ן, נאָר סאָפיאַ סעמיאָנאָוונאַ'ן: דערביי האָט ער זיך זעהר מאוס אויסגעדריקט וועגען... וועגען סאָפיאַ סעמיאָנאָוונאַס כאַראַקטער. דאָס הייסט ער האָט אַריינגעוואָרפען אַ פּאָר ווערטער װעגען מיינע כלומרשטע באַציהונגען צו איהר. דאָס אַלץ, ווי איהר פֿאַרשטעהט, איז געטאָן געוואָרען, כּדי אָנצומאַכען אַ קריעג צווישען מיר און מיין מוטער און שוועסטער, אַריינגעבענדיג זיי דעם געדאַנק, אַז איך פֿאַרשווענד זייער לעצטעס געלט, מיט וועל־כען זיי ווילען מיר העלפֿען, אויף מאוסע צוועקען. נעכֿטען אין אָבענד, אין דער געגענוואַרט פֿון דער מוטער און שוועסטער און אין זיין אַנ־וועזענהייט, האָב איך אויפֿגעוויזען דעם אמת און האָב ערקלערט, אַז

דאס געלט האב איך געגעבען קאטערינא איוואנאוונא'ן אויף לויה־הוצאות, ניט — סאפיא סעמיאנאוונא'ן. און אז סאפיא סעמיאנאוונא'ן האב איך אייערנעכטען ניט געקענט נאך אפילו. האב זי זאגאר קיינמאל נאך אין די אויגען ניט געזעהן. דערביי האב איך צוגעגעבען, אז ער, פיאטר פעטראוויטש לוזשין, מיט אלע זיינע מעלות, איז ניט ווערט דעם מינדסטען נאגעל סאפיא סעמיאנאוונאס, וועגען וועלכער ער האט זיך אזוי מאוס אויסגעדריקט. און ווען ער האט געפרעגט, צי איך וואלט אוועקגעזעצט סאפיא סעמיאנאוונא'ן נעבען מיין שוועסטער, האב איך איהם געענטפערט, אז איך האב עס שוין געטאן אין דעמזעלבען טאג טאקע. בייז ווערענדיג, וואס מיין מוטער און שוועסטער ווילען זיך, צוליעב זיינע בלבולים, מיט מיר ניט צוקריגען, האט ער זיי גענומען זאגען, א ווארט פאר א ווארט, די אונפארציילכסטע פרעכהייטען. האט מען זיך שוין מיט איהם איבערגערעדט אויף אנ'אמת און מען האט איהם ארויסגעטריבען פון שטוב. דאס אלץ איז פארגעקומען נעכטען אבענדס. און איצט בעט איך צולעגען קאפ. שטעלט אייך פאר, אז עס וואלט איהם געלינגען איצט צו דערווייזען, אז סאפיא סעמיאנאוונא איז א גנב'טע, איז ערשטענס וואלט ער דערמיט באוויזען דער שוועסטער מיינער און דער מוטער, אז ער איז באלד געווען גערעכט, ווען ער האט אויף איהר א חשד געהאט: אז ער איז מיט רעכט אין כעס געווארען, וואס איך האב אוועקגעשטעלט אויף איין ברעטעל מיין שוועסטער און סאפיא סעמיאנאוונא'ן: אז אנפאלענדיג אויף מיר, האט ער דערמיט, הייסט עס, געשיצט און פארהיט די עהרע פון מיין שוועסטער און זיין כלה. מיט איינעם ווארט, דורך דעם אלעם האט ער באלד ווידער געקענט אנמאכען א קריעג צווישען מיר און די מייניגע, און האט נאטירליך געהאפט ווידער צו געווינען זייער וואוילגענייגטקייט צו איהם. איך וויל שוין ניט ריידען פון דעם, וואס ער האט זיך געוואלט אברעכענען מיט מיר פערזענליך, ווייל ער האט א קרונד צו מיינען, אז סאפיא סעמיאנאוונאס עהרע און גליק איז מיר זעהר טייער. אט איז זיין גאנצער פלאן! אט אזוי פארשטעה איך די זאך. אט דאס איז די איינציגע אורזאכע, און קיין אנדערע קען גאר ניט געמאלט זיין!

אזוי אדער כמעט אזוי האט ראסקאלניקאוו געענדיגט זיין רעדע, וועלכע איז אפט איבערגעריסען געווארען דורך די אויסגעשרייען פון

דעם עולם. וואס האט איבריגענס געהערט זעהר אויפמערקזאם. אבער ניט קוקענדיג אויף אלע אויסגעשרייען, האט ער גערעדט שארף, רו־היג, געגוי, קלאר און פעסט. זיין שארפע שטים, זיין איבערצייגטער טאן און דאס שטרענגע געזיכט האבען אויף אלעמען געמאכט אנ׳אונ־געהויערן עפעקט.

— אזוי, אזוי, אזוי איז עס! האט לעזעביאטניקאוו מיט התפעלות באשטעטיגט. — דאס מוז זיין אזוי, ווייל גלייך ווי סאפיא סעמיא־נאוונא איז אריין צו אונז אין צימער, האט ער מיך טאקע באלד גע־פרעגט, „צי איהר זענט דא? צי איך האב אייך ניט געזעהן אפשר צווישען קאטערינא איוואנאוונאס געסט?" ער האט מיך צוליעב דעם אבגערופען צום פענסטער און האט מיך דארט שטילינקערהייט גע־פרעגט. אלזא הייסט עס, איז איהם זעהר נויטיג געווען, איהר זאלט דא זיין! עס איז אזוי, יא, יא!

לוזשין האט געשוויגען און פארעכטליך געשמייכעלט. דאך איז ער געווען זעהר בלאס. עס האט זיך געדאכט, אז ער זוכט מיטלען, ווי אזוי זיך ארויסצודרעהען. ער וואלט אפשר מיט פארגניגען אלץ אוועקגעווארפען און וואלט אוועקגעהן, אבער ביי דער מינוט איז עס געווען כמעט ווי אונמעגליך: דאס וואלט געהייסען, אז ער איז זיך אפען מודה אין די אלע באשולדיגונגען, וועלכע מען האט אויף איהם ארויפגעבראכט, ווי אויך אין דעם, אז ער האט ווירקליך געמאכט א בלבול אויף סאפיא סעמיאנאוונא׳ן. אויסערדעם האט זיך דער עולם, וואס איז אזוי אויך געווען אביסעל פארקנאקט, צופיעל געקאכט. דער פראוויאנטמייסטער האט געשריען מעהר פאר אלעמען און האט פאר־געשלאגען אייניגע פאר לוזשינען ניט זעהר אנגענעמע מיטלען. הגם ער האט אפילו ניט אלץ קלאר פארשטאנען. עס זענען אבער אויך געווען ניכטערע: מען איז זיך צוזאמענגעקומען און צוזאמענגעלאפען פון אלע צימערן. די דריי פאליאקלעך האבען שרעקליך געליארעמט און האבען צו איהם נאכאנאנד געשריען: „פאני לאידאק!" דערביי האבען זיי ארויסגעשטאמעלט עפעס סטראשונקעס אזעלכע אויף פויליש. סאניא האט מיט אנשטרענגונג געהערט, האט אבער עפעס אזוי ווי ניט אלץ פארשטאנען, גלייך זי וואלט צו זיך געקומען פון א אהנ־מאכט. נאר די אויגען איהרע האט זי ניט אראבגענומען פון ראסקאל־ניקאוו׳ן, פיהלענדיג, אז אין איהם איז איהר איינציגע הילף. קאטע־

רינא איוואנאוונא האט שווער און הייזעריג געאטעמט און האט אויס־
געזעהן שרעקליך אבגעהלשט. נארישער פאר אלעמען איז געשטאנען
אמאליע איוואנאוונא, מיט א צושפארטען מויל, ניט צו פארשטעהן
פון דאנען אהין. זי האט נאר געזעהן, אז פיאטר פעטראוויטש איז
עפּעס אריינגעפאלען. ראסקאלניקאוו האט געוואלט ווייטער ריידען.
נאר מען האט איהם שוין ניט געלאזט ענדיגען: אלע האבען געשריען
און זיך געשטופט ארום לוזשינען מיט זידעלווערטער און דראהונגען.
פיאטר פעטראוויטש האט אבער דעם מוט ניט פארלארען. זעהענדיג,
אז דער פארזוך זיינער צו באשולדיגען סאניען איז שוין אינגאנצען
פארשפּיעלט, האט ער זיך געפּרובט ראטעווען מיט חוצפה.

— ענטשולדיגט, מיינע העררען, ענטשולדיגט, ניט שטופּט זיך
אזוי, לאזט אדורכגעהן! האט ער גערעדט, זיך דרענגענדיג דורך דאס
געזעמעל. — און טוט מיר די טובה, ניט שרעקט מיך: איך פאר־
זיכער אייך, אז עס וועט קיין זאך געשעהן, איהר וועט מיר גארניט
טאן, איהר האט אנגעטראפען ניט אויף א ציטריגען, איך געגענטייל,
מיינע העררען, איהר וועט נאך זיין פאראנטווארטליך דערפאר, וואס
מיט געוואלט ווילט איהר פארדעקען א קרימינאל פארברעכען. פון
דער גנב'טע איז די מאסקע אראבגעריסען און איך וועל עס געוויס
אזוי ניט לאזען, אין געריכט איז מען ניט אזוי בלינד און מען איז...
ניט אזוי שכור, מען זאל גלויבען צוויי באוואוסטע אפּיקורסים, אגי־
טאטארס און באפרייערס, וועלכע באשולדיגען מיך אויס פּערזענליכער
נקמה אין דעם, אין וואס זיי אליין, מחמת זייער גרויס נארישקייט
זענען זיך מודה... יא. אלזא ערלויבען זיי גיטיגס!

— ארויס די מינוט פון מיין צימער. אייער געדעכעניש זאל
דארט ניט בלייבען. זייט אזוי גוט תכף ומיד זיך ארויסצוציהען. און
אלץ צווישען אונז איז אויס! ווען איך גיב א טראכט, אז איך ביז
פון דער הויט געקראכען, מיינע אידעען איהם ענטוויקעלט... גאנצע
צוויי וואכען!...

— איך האב דאך אייך אליין פריהער געזאגט, אנדריי סעמיאָ־
נאוויטש, אז איך ציה מיך ארויס, בשעת איהר האט מיך נאך גע־
פּרובט איינצוהאלטען: און איצט וועל איך נאר צוגעבען, אז איהר
זענט א שוטה. איך ווינש אייך, אויסצוקורירען אייער שכל און אייערע
קורצזיכטיגע אויגעלער. ענטשולדיגט, מיינע העררען!

ער האט זיך דורכגעשטופט ארויס; נאר דעם פראוויאנטמייס־טער האט זיך ניט געגלוסט אזוי לייכט איהם ארויסצולאזען. אבקומענ־דיג נאר מיט זידעל ווערטער. ער האט א כאפ געטאן פון טיש א גלאז. האט זיך פארמאסטען דערמיט אויף פיאטר פעטראוויטש'ן און האט עס א שליידער געטאן אויף איהם; אבער דאס גלאז איז גע־פלויגען גלייך אויף אמאליע איוואנאוונא'ן. זי האט ארויסגעלאזט א קוויטש, און דער פראוויאנטמייסטער, פארלארען פון דעם שליידער דאס גלייכגעוויכט, האט געגעבען א שווערען פאל ארונטער אונטערן טיש. פיאטר פעטראוויטש איז אוועק צו זיך אין צימער אריין, און אין א האלבע שעה ארום איז ער שוין ניט געוועזען מעהר אין דעם הויז.

סאניא, פון דער נאטור אויס א ציטערדיגע, האט שוין פון פריהער געוואוסט, אז איהר איז לייכטער אומצוברייגגען, ווי עמיצען אנדערש, וועד רעדט שוין פון באליידיגען — דאס האט איטליכער געמעגט טאן כמעט אונבאשטראפט. דאך האט זיך איהר ביז איצט געדאכט, אז מען קען ווי עס איז אויסמיידען דאס אומגליק מיט פאר־זיכטיגקייט, שטילקייט, נעבויגענקייט פאר יעדען איינציגען. איהר ענטוישונג איז געוועזען צו שווער. געוויס, זי האט מיט גערולד און כמעט מיט פארגעבונג געקענט אריבערטראגען — אפילו דאס אויך. פונדעסטוועגען איז איהר אין דער ערשטער מינוט געווארען שוין צו שווער אויפ'ן הארצען. ניט קוקענדיג אויף איהר נצחון און אויף איהר רעכטפערטיגונג — ווען דער ערשטער שרעק און די ערשטע מבול־בלקייט איז פאראיבער, ווען זי האט אלץ קלאר פארשטאנען און באַ־טראכט — האט איהר א געפיהל פון אונבאהאלפענקייט און באליידי־גונג פארקלעמט שמערצליך דאס הארץ. זי איז אריינגעפאלען אין א היסטעריקע. ענדליך האט זי מעהר ניט געקענט אויסהאלטען, זי האט זיך א לאז געטאן ארויס פון צימער און איז אוועקגעלאפען אהיים. דאס איז געווען כמעט תכף נאך לוזשינס אוועקגעהן. אמאליע אי־וואנאוונא, געטראפען פון דעם גלאז אונטער א הויכען געלעכטער פון די ביינעוועזענע, האט אויך ניט מעהר געקענט אויסהאלטען אזוי פיעל אבקומעניש אויף א פרעמדער חתונה. מיט א קוויטש, אזוי ווי משוגע, האט זי זיך א לאז געטאן צו קאטערינא איוואנאוונא'ן, האל־טענדיג, אז זי איז שולדיג אין אלעם פארגעקומענעם.

—ארויס פון מיין וואוינונג! די מינוט! מארש!

און מיט די דאָזיגע ווערטער האָט זי גענומען כאַפּען אַלץ, וואָס ס'האָט זיך איהר אונטער דער האַנט געטראָפען פון קאַטערינאַ אי־וואַנאָוונאַס זאַכען, און צו שליידערן עס אויף דער ערד. שוין אַזוי אויך אַנ'אויסגעמוטשעטע, שיער ניט אַ געחלש'טע, אַ בלאַסע, כמעט אַהן אַנ'אָטעם, איז קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ אויפגעשפּרונגען פון בעט (אויף וועלכעס זי איז געפאַלען כמעט אַהן קרעפטען) און האָט זיך אַ וואָרף געטאָן אויף אַמאַליע איוואַנאָוונאַ'ן. אָבער דער קאַמף איז געווען שוין צו ניט קיין גלייכער: יענע האָט זי אַ שטויס געטאָן פון זיך אַזוי ווי אַ פעדער.

— ס'טייטש! ניט גענוג, וואָס מען האָט אויף אונז אַזאַ מאוסען בלבול געמאַכט, — וואָגט נאָך די דאָזיגע בריה אויך אויף מיר אָנצור־פאַלען! סטייטש, אין דעם טאָג, ווען איך האָב מיין מאַן באַגראָבען, טרייבט מען מיך פון דער דירה, פאַר מיין גאַנצע גאַסטפריינדשאַפט, אויף דער גאַס ארויס, מיט יתומים! וואוהין זאָל איך געהן! האָט די אָרימע פרוי געיאָמערט, קוים אָבכאַפּענדיג דעם אָטעם פאַר געוויין. — רבונו של עולם! האָט זי פּלוצלונג אויסגעשריען מיט אויפגעבליצטע אויגען. — איז דען גאָר ניטאָ קיין יושר? היינט וועמען זאָלסטו שוין שיצען, ווען ניט אונז, יתומים? אָט וועלען מיר זעהן! ס'איז פאַראַן אויף דער וועלט יושר און גערעכטיגקייט, עס איז פאַראַן, איך וועל געפינען! די מינוט, וואַרט נאַר, דו בריה! פּאָליטשקע, בלייב מיט די קינדער, איך וועל צוריק קומען, וואַרט אויף מיר כאָטש אויף דער גאַס! מיר וועלען זעהן, צי עס איז פאַראַן גערעכטיגקייט אויף דער וועלט!

און אַרויפגעוואָרפען אויפ'ן קאָפּ דאָסזעלבע גרינע טיכעל, וועל־כעס דער פאַרשטאָרבענער מאַרמעלאַדאָוו האָט דערמאָנט אין זיין ער־צעהלונג, האָט זיך קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ דורכגעשטופּט דורך דאָס ווילדע און שכור'ע געזעמעל שכנים, וואָס האָבען נאָך אַלץ אָנגעפּילט דאָס צימער, און איז מיט יאָמער און געוויין אַרויסגעלאָפען אויף דער גאַס. — מיט אַנ'אומבעשטימטער כונה, גלייך, די מינוט צו געפי־נען ערגעץ די גערעכטיגקייט, עס מעג איהר קאָסטען וואָס עס וויל. פּאָליטשקע מיט די קינדער האָט זיך פאַר שרעק פאַרשלאָגען אין אַ ווינקעל אויף אַ קופערט, און אַרומגעהמענדיג די ביידע קלענערע,

ציטערנדיג מיט'ן גאנצען קערפערל, האט זי גענומען ווארטען אויף דער מאמען. אמאליע איוואנאוונא איז געלאפען אויף און אב איבערן צימער, האט געקוויטשעט, געיאמערט, געשליידערט אלץ. וואס איז איהר אונטער דער האנט געפאלען, אויף דער ערד און האט געבור־שעוועט. די שכינים האבען זיך געריסען אויף די העלזער, יעדערער אויף זיין אייגענעם שטייגער. — אייניגע האבען דערצעדט, וואס זיי האבען נאר געקענט, וועגען דעם פארלאפענעם געשעהעניש: אנדערע האבען זיך געקריגט און געזידעלט, און נאך אנדערע ווידער האבען אנגעהויבען צו זינגען...

„און איצט איז מיר שוין אויך צייט צו געהן!" האט ראסקאל־ניקאוו א טראכט געטאן. — „נו, סאפיא סעמיאנאוונא, מיר וועלען זעהן, וואס וועט איהר איצט זאגען!"

און ער האט זיך געלאזט געהן צו סאניעס וואוינונג.

פערטער קאפיטעל.

ראסקאלניקאוו איז געוועזען א געשיקטער און מוטיגער אדוואָ־קאט פאר סאניען געגען לוזשינען, ניט קוקענדיג דערויף, וואס ער אליין האט געטראגען אין זיין נשמה אזוי פיעל אייגענע ליידען און שרעק. נאר איבערגעליטען אזוי פיעל אין דער פריה, איז ער ווי צופרידען געווען מיט דער געלעגענהייט אויסצוטוישען זיינע איינדריקען, וועלכע זענען געווארען אונערטרעגליך, שוין ניט צו ריידען דערפון, וויפיעל פערזענליכעס און הארציגעס עס האט געשטעקט אין זיין הייסען פארלאנג זיך אנצונעהמען פאר סאניען. אויסערדעם, האט ער געהאט אויפ'ן זינען, און עס האט איהם שטארק באאונרוהיגט, באזונדערס מינוטענווייז, דאס פארשטעהענדע ווידערזעהן זיך מיט סאניען: ער האט איהר געמוזט אויסזאגען, ווער עס האט ליזאוועטא'ן גע'הרג'עט. און ער האט פארגעפיהלט דעם שרעקליכען פיין דערפון און ער האט עס מיט די הענט ווי אבטרייבען געוואלט. און אויסרופענדיג ביים ארויסגעהן פון קאטערינא איוואנאוונא'ן: „נו, וואס וועט איהר איצט זאגען, סאפיא איוואנאוונא?" האט ער זיך נאך קענטיג געפונען אין

עפעס אנ׳אויסערליך־אויפגערעגטע צושטאנד פון מונטערקייט, דרייסטקייט און נצחון איבער לוזשינען. ס׳איז מיט איהם אבער מאדנע צוגעגאנגען. ווען ער איז צוגעקומען צו קאפערנאאומאווס וואוינונג, האט ער איז זיך דערפיהלט א פלוצליכע אבגעשוואכטקייט און שרעק. פארזונקען אין געדאנקען איז ער געבליבען שטעהן ביי דער טהיר מיט א מאדנער פראגע: „דארף מען דען איהר זאגען, ווער עס האט גע׳הרגעט ליזאוועטען?“ די פראגע איז געוועזען א מאדנע, וויילע, פלוצלונג איין דעמזעלבען אויגענבליק, האט ער דערפיהלט, אז ניט נאר זאגען איז אונמעגליך, נאר אפילו אבלעגען דעם דאזיגען מאמענט, זאל זיין נאר אויף א געוויסע צייט, קען מען אויך ניט. ער האט נאך ניט געוואוסט, פארוואס מען קען ניט: ער האט עס נאר דערפיהלט, און דאס דאזיגע פיינליכע געפיהל פון אייגענער שוואכקייט געגען דער נויטוועגדיגקייט, האט איהם שיער ניט דערשטיקט. כדי זיך מעהר ניט צו גריבלען און צו קווּעלען זיך, האט ער שנעל געעפענט די טהיר און האט פון שוועל א קוק געטאן אויף סאניען. זי איז געזעסען, אנגעלעהנט מיט די איילענבויגענס אויפ׳ן טיש און דאס געזיכט פארדעקט מיט די הענט, דערזעהן אבער ראסקאלניקאוו׳ן, איז זי שנעל אויפגעשטאנען און איז איהם אנטקעגען געגאנגען, גלייך זי האט אויף איהם געווארט.

—וואס וואלט דאס מיט מיר געוועזען, ווען ניט איהר! האט זי שנעל געזאגט, צוזאמענקומענדיג זיך מיט איהם אין מיטען צימער.

קענטיג בלויז דאס האט זי איהם וואס גיכער ארויסזאגען געוואלט, און צוליעב דעם טאקע האט זי עס געווארט.

ראסקאלניקאוו איז צוגעטראטען צום טיש און האט זיך געזעצט אויפ׳ן שטוהל, פון וועלכען זי איז ערשט אויפגעשטאנען. זי איז געבליבען שטעהן צוויי טריט ווייט פון איהם, פונקט אזוי ווי נעכטען.

—נו, סאניא! האט ער אנגעהויבען און האט פלוצלונג דערפיהלט, אז זיין שטים ציטערט. — די גאנצע באשולדיגונג איז דאך געבויט געווען אויף „די געזעלשאפטליכע שטעלונג און די געווענהייטען, וואס זענען דערמיט פארבונדען“. האט איהר עס פארשטאנען?

אנ׳אויסדרוק פון ליידען האט זיך צולעגט איבער איהר געזיכט.

— נאר רעדט ניט מיט מיר אזוי ווי נעכטען! האט זי איהם

איבערגעריסענ. הויבט בעסער גאר ניט אנ. איך בעט אייך. ס'איז אהן דעם אויך געגוג צער פאראנ...

זי האט אבער גלייך א שמייכעל געגעבנ, אויס מורא, אז איהם געפעלט אפשר ניט דער פארוואורף.

— איך בינ אונבאטראכטערהייט פונ דארט אוועקגעגאנגענ. וואס טוט זיך דארט איצט? איך האב גלייך געוואלט געהן אהינ, נאר איך האב אלץ געמיינט, אז באלד... וועט איהר קומענ.

ער האט איהר דערצעהלט, אז אמאליע איוואנאוונא טרייבט זיי פונ דער דירה און אז קאטערינא איוואנאוונא איז ערגעץ אוועק־געלאפענ „גערעכטיגקייט צו זוכענ“.

— אך, גאט מיינער! האט זיך סאניא א צאפעל געטאנ — לאמיר גיכער געהנ...

און זי האט א כאפ געטאנ איהר מאנטעלע.

— שטענדיג איינס און דאסזעלבע! האט ראסקאלניקאוו צור־רייצט אויסגערופענ. — מעהר האט איהר גארניט אינ זינענ. אויסער זיי! זייט מיט מיר א ווײלע.

— אבער... קאטערינא איוואנאוונא?

— קאטערינא איוואנאוונא וועט אייך נאטירליך שוינ ניט אויס־מיידענ, וויבאלד זי איז שוינ פונ שטוב אנטלאפענ, האט ער ברומענדיג צוגעגעבנ. — און אז זי וועט אייך ניט טרעפענ, וועט איהר דאך שולדיג זיינ...

סאניא האט זיך אראבגעלאזט אויפ'ן שטוהל אינ שמערצליכער אונענטשלאסענהייט. ראסקאלניקאוו האט געשוויגענ, די אויגענ גע־וועגדט צו דער ערד און האט עפעס געטראכט.

— זאל זיינ, אז לוזשינ האט איצט ניט געוואלט, — האט ער אנגעהויבענ, ניט קוקענדיג אויפ סאניענ. — נו, און ווי איז, אז ער וואלט וועלענ אדער ס'וואלט איהם געלוינט, וואלט ער דאך אייך אינ אסטראג פארפאקט, ווענ ניט איך און לעבעזיאטניקאוו! הא?

— יא, האט זי מיט א שוואכער שטים געזאגט. — יא! האט זי איבערגעחזרט צושטרייט און צוטראגנ.

— און איך האב דאך איז דער אמת'ן געקענט ניט זיינ דער־ביי! היינט לעבעזיאטניקאוו האט שוינ געוויס זיך אונטערגעדרעהט גאנץ צופעליג.

סאניא האט געשוויגען.

—נו, און ווי איז, אז מען פארזעצט אייך אין אסטראג אריין, וואס וואלט דאמאלס זיין? איהר געדענקט. וואס איך האב אייך נעכטען געזאגט?

זי האט ווידער ניט געענטפערט. יענער האט שווייגענדיג געווארט.

— אבי איך האב געמיינט — איהר וועט ווידער אנהויבען צו שרייען: „אך, רעדט ניט, הערט אויף!“ האט ראסקאלניקאוו, עפעס אזוי ווי געצוואונגען, צולאכט זיך. — אלזא, איהר שווייגט נאך אלץ? האט ער געפרעגט אין א ווײלע ארום. — אבער מען דארף דאך וועגען עפעס ריידען. עס וואלט מיר צום ביישפיעל זיין זעהר אינטערעסאנט צו וויסען, ווי אזוי איהר וואלט איצט פארענטפערט א געוויסע „פראגע“, ווי לעבעזיאטניקאוו זאגט. (ער האט זיך עפעס אזוי ווי אנגעהויבען צו פלאנטערן). ניין, איך מיין עס באמת, איך מיין עס גאנץ ערנסט. שטעלט אייך פאר, סאניא, אז איהר וואלט פאראויס געוואוסט פון די אלע כונות לוזשינס, דאס הייסט, איהר וואלט אויף זיכער געוואוסט, אז דורך זיי וואלט קאטערינא איוואנאוונא אינגאנצען פארלארען געגאנגען צוזאמען מיט די קינדער און איהר אויך אלס צוגאב (אזוי ווי איהר האלט פון זיך גאר אינגאנצען ניט, זאג איך דערפאר אלס צוגאב). און פאליטשקע אויך... פאר איהר איז דערזעלבער וועג. נו, איז ווי וואלט זיין, ווען מען לאזט פלוצלונג אלץ איבער אויף אייער באשלוס: צי יענער, דאס הייסט לוזשין זאל בלייבען לעבען און זאל ווייטער טאן זיינע געמיינהייטען, אדער קאטערינא איוואנאוונא זאל שטארבען? איז ווי וואלט איהר באשלאסען — ווער פון זיי זאל שטארבען? איך פרעג אייך?

סאניא האט אויף איהם אנ'אומרוהיגען קוק געטאן. זי האט עפעס דערשפירט עטוואס באזונדערעס אין די דאזיגע ניט פעסטע רייד, אין וועלכע עס איז געלעגען עפעס אזוי ווי א ווייטע כונה.

— איך האב שוין פאראויס געפיהלט, אז איהר וועט מיך פרעגען עפעס אזוינס, האט זי געזאגט. דורכדרינגענדיג איהם מיט איהר בליק.

— גוט, זאל זיין אזוי! אבער ווי אזוי וואלט איהר פארט באשלאסען?

— צו וואס פרעגט איהר מיך וועגען אונמעגליכעם? האט סא־ניא מיט עקעל געפרעגט.

— אלזא הייסט עס איז בעסער, אז לוזשין זאל לעבען און באגעהן געמיינהייטען! איהר ווילט אפילו ניט וואגען צו באשליסען עס?

— דעם אויבערשטענס וועגען קען איך דאך אבער ניט פאר־שטעהן... און צו וואס פרעגט איהר דאס, וואס מען טאר ניט פרעגען? צו וואס שטעלען אזוינע פוסטע פראגען? ווי אזוי קען עס געשעהן, עס זאל אבהענגען פון מיין באשלוס? און ווער האט עס מיך דא פאר א ריכטער געשטעלט: ווער עס זאל לעבען און ווער עס זאל ניט לעבען?

— אז דער אויבערשטענס וועגען מישען זיך אריין, איז שוין געווים גארניט צו מאכען, האט ראסקאלניקאוו פינסטער ארויסגע־ברומט.

— זאגט בעסער גלייך ארויס, וואס ווילט איהר? האט סאניא ליידענד אויסגעשריען, אין פארצווייפעלטען אומעט האט ער אויף איהם געקוקט. עס איז אריבער א מינוט פינף.

— ביסט טאקע גערעכט, סאניא, האט ער ענדליך שטיל ארויס־גערעדט.

ער איז פלוצלונג געווארען אנ׳אנדערער: זיין געמאכט־חוצפה׳־דיגער און אהנמעכטיג־ארויספאדערנדיגער טאן איז פארשוואונדען. די שטים זיינע אפילו איז פלוצלונג שוואך געווארען.

— איך האב דיר נעכטען אליין געזאגט, אז ניט צו בעטען אום פארגעבונג וועל איך קומען, און אנגעהויבען האב איך כמעט דערמיט, וואס איך בעט יא אום פארגעבונג... פון לוזשינען און פון דעם אויבערשטענס וועגען האב איך עס גלאט אזוי גערעדט... איך האב עס אום פארגעבונג געבעטען, סאניא...

ער האט געוואלט א שמייכעל טאן, אבער עטוואס אהנמעכטיגס און ניט־דערזאגטעס האט זיך אויסגעדריקט אין זיין בלאסען שמייכעל. ער האט אראבגעלאזט דעם קאפ און פארדעקט דאס געזיכט מיט די הענט.

פלוצלונג איז איהם א זעלטאם אונערווארטעט געפיהל פון עפעס א ברענעדרען האס צו סאניען דורך איבערן הארץ. און גלייך ווי ער וואלט זיך אליין פארוואונדערט און דערשראקען פאר דאס דאזיגע געפיהל, האט ער שנעל אויפגעהויבען דעם קאפ און האט זי שארף

אָנגעקוקט: נאָר ער האָט געטראָפען אויף זיך דעם אומרוהיגען און שמערצליך־פאַרזאָרגטען בליק איהרען: דאָ איז געוועזען די ליעבע: זיין האַס איז פאַרשוואונדען אזוי ווי אַ מיראַזש. דאָס איז געוועזען ניט דאָס: ער האָט אָנגענומען איין געפיהל פאַר דאָס צווייטע. דאָס האָט נאָר באַטייט, אז י ע נ ע מינוט איז אריבער.

ער האָט ווידער פאַרדעקט דאָס געזיכט מיט די הענט און האָט געלאָזט דעם קאָפּ טיעף אַראָבזינקען. פּלוצלונג איז ער בלאַס געוואָרען, איז אויפגעשטאַנען פון שטוהל, האָט אַ קוק געגעבען אויף סאָניען, און ניט צו זאָגען קיין איין וואָרט, האָט ער זיך מאַשינאַל איבערגעזעצט צו איהר אויפ'ן בעט.

דער דאָזיגער מאָמענט איז, אין זיין געפיהל, שרעקליך ענליך געוועזען אויף יענעם, ווען ער איז געשטאַנען הינטער דער אַלטער, די האַק שוין ארויסגענומען פון דעם שלייף, און האָט דערפיהלט אז איצט „טאָר מען שוין מעהר קיין איין אויגענבליק ניט פאַרלירען“.

— וואָס איז מיט אייך? האָט סאָניאַ געפרעגט זעהר דערשראָקען.

ער האָט קיין וואָרט ניט געקענט ארויסריידען. ער האָט געמיינט ניט אזוי, נאָר ניט אזוי אויסצוזאָגען, און האָט אַלץ ניט פאַרשטאַנען, וואָס עס טוט זיך מיט איהם. זי איז שטיל צו איהם צוגעגאַנגען, האָט זיך געזעצט נעבען איהם אויפ'ן בעט און האָט געוואַרט, קיין אויג ניט אַראָבצונעהמען פון איהם. דאָס הארץ האָט איהר געקלאַפּט און פלעגט אָבגעהלש'ט ווערען. עס איז געוואָרען אונערטרעגליך: ער האָט אָבגעקעהרט צו איהר דאָס טויט־בלאַסע געזיכט זיינס: זיינע ליפּען האָבען זיך קראַמפּלאַז געקרימט, זיך באַמיהענדיג עפּעס ארויסצוריידען. אַנ'אימה האָט דורכגענומען סאָניאַס הארץ.

— וואָס איז מיט אייך? האָט זי איבערגעפרעגט, עטוואָס אַברוקענדיג זיך פון איהם.

— גאָרניט, סאָניאַ, ניט שרעקט זיך... נאַרישקייטען! כ'לעבען, ווען מען זאָל באַטראַכטען, איז עס נאַרישקייטען, — האָט ער געשטאַמעלט, ווי איינער פון היץ, וואָס איז ניט ביים זינען, — צו וואָס אָבער בין איך דיך געקומען קוועלען? האָט ער פּלוצלונג צוגעגעבען, קוקענדיג אויף איהר. — איך מיין באמת צו וואָס? איך שטעל מיר אַלץ די דאָזיגע פראַגע, סאָניאַ...

עס קען זיין, אז מיט א פּזרטעל שעה צוריק, האט ער זיך טאקע געשטעלט די דאָזיגע פראגע. נאָר איצט האט ער עס ארויסגערעדט אין פאַלקאָמער אָהנמעכטיגקייט, קוים ביים באוואוסטזיין, און פיה־לענדיג אַנ׳אונאויפהערליך ציטערן אין דעם גאנצען קערפּער.

— וועה, וועה, ווי איהר קוועלט אייך! האט זי מיט ליידען גע־זאגט, זיך איינקוקענדיג אין איהם.

— ס׳איז אלץ נאַרישקייטען!... הער נאָר, סאָניא (ער האט פּלוצלונג עפּעס א שמייכעל געטאָן, בלאס און אָהנמעכטיג, אויף א סעק־קונדען צוויי), — דו געדענקסט, וואס איך האב דיר נעכטען געוואָלט זאגען?

סאָניא האט אין אומרוהיגקייט געוואַרט.

— איך האב ביים אוועקגעהן געזאגט, אז איך זעגען מיך מיט דיר אפשר אויף אַלעמאָל, נאָר אויב איך וועל היינט קומען, וועל איך דיר זאגען... ווער עס האט גע׳הרג׳עט ליזאַוועטאַ׳ן.

זי האט פּלוצלונג אויפגעציטערט מיט׳ן גאַנצען קערפּער.

— נו, בין איך דאס איצט געקומען זאגען.

— האט איהר עס אלזא ווירקליך נעכטען... — האט זי מיט שרעק ארויסגעפּליסטערט. — און פון וואנען קענט איהר עס וויסען? — האט זי שנעל געפרעגט, גלייך ווי זי איז פּלוצלונג צו זיך געקומען.

סאָניא האט אָנגעהויבען שווער צו אָטעמען. דאס געזיכט איז גע־וואָרען אלץ בלאסער און בלאסער.

— איך וויים.

זי האט א ווייל׳ע געשוויגען.

— וואס איז, מען האט א י ה ם דען געפונען? — האט זי ניט־זיכער געפרעגט.

— ניין, ניט געפונען.

— היינט ווי אזוי קענט איהר ע ס וויסען? — האט זי ווי־דער געפרעגט, קוים צו הערען, נאָך א לענגערער פּויזע.

ער האט זיך אָפּגעקעהרט צו איהר און האט זי שאַרף אָנ־געקוקט.

— טרעף, — האט ער געזאגט מיט דעם פריהערדיגען צוקרימטען און אָהנמעכטיגען שמייכעל.

איהר קערפּער האט דורכגעציטערט ווי אין קאָנוואולסיען.

— אבער איהר... פארוואס שרעקט איהר מיך אזוי?... — האט זי ארויסגערעדט שמייכלענדיג אזוי ווי א קינד.

— מסתמא בין איך מיט איהם זעהר באפריינדעט, אז איך ווייס — האט ראסקאלניקאוו פארטגעזעצט, פאר'עקשנ'ט קוקענדיג איהר אין געזיכט אריין, גלייך ווי ער וואלט שוין ניט געווען בכח אפצורייסען פון איהר די אויגען. — ער האט די דאזיגע ליזאוועטא'ן... ניט געוואלט הרג'ענען... ער האט זי... גע'הרג'עט ניט מיט א כיוון... ער האט די אל־טע געוואלט הרג'ענען... בשעת זי איז געווען איינע אליין... און ער איז געקומען... דא איז אריין ליזאוועטא... האט ער זי אויך גע'הרג'עט.

עס איז אריבער נאך א שרעקליכע מינוט. ביידע האבען אלץ גע קוקט איינער אויף דעם צווייטען.

— אלזא קענסטו ניט טרעפען? — האט ער פלוצלונג נעפרעגט, מיט אזא מין געפיהל, גלייך ווי ער וואלט זיך אראפגעווארפען פון א גלאקענטורם.

— נ—ניין, — האט סאניא קוים הערבאר ארויסגעפליסטערט.

— קוק זיך נאר גוט איין.

און ווי נאר ער האט ארויסגערעדט, איז זיין נשמה פלוצלונג ווי־דער פארשטארט געווארען פון א פריהערדיגען, באקאנטען געפיהל: ער האט געקוקט אויף איהר, און אין איהר געזיכט האט ער פלוצלונג אזוי ווי דערזעהן ליזאוועטאס געזיכט. ער האט קלאר געדענקט דעם אויסדרוק פון ליזאוועטאס פנים, ווען ער האט זיך דאמאלס דער־נעהנטערט צו איהר מיט דער האק אין דער האנט, און זי איז צוריק־געגאנגען פון איהם צו דער וואנד, איין האנט ארויסגעשטעלט, מיט אן אמת'ן קינדערשען שרעק אויפ'ן געזיכט, פונקט אזוי ווי קליינע קינדער, ווען זיי הויבען זיך פלוצלונג אן צו שרעקען פאר עפעס, קו־קען שטאר און אומרוהיג אויף דעם געגענשטאנד וואס שרעקט זיי, טרעטען אפ אויף צוריק און, אויסגעשטרעקט פאראויס די הענטלעך, ווילען זיי אנהויבען צו וויינען. כמעט דאס אייגענע איז איצט פאר־געקומען מיט סאניען: פונק טאזוי אהנמעכטיג, מיט דעמזעלביגען שרעק ,האט זי געקוקט אויף איהם אביסעל צייט, און פלוצלונג אויס־שטרעקענדיג פאראויס די לינקע האנט, האט זי זיך זעהר לייכט, קוים־קוים, איינגעשפארט מיט די פינגער איהם אין ברוסט און האט זיך גענומען לאנגזאם אויפהויבען פון בעט, אלץ ווייטער און ווייטער.

אפרוקענדיג פון איהם. און וואס אמאל שטארער איז געווארען איהר בליק, אויף איהם געווענדט. איהר אימה האט זיך פלוצלונג אויך איהם איבערגעגעבען: פונקט אזא שרעק האט זיך געוויזען אויף זיין געזיכט. פונקט אזוי האט ער אויך גענומען קוקען אויף איהר. און כמעט מיט דעמזעלבען ק י נ ד י ש ע ן שמייכעל זאגאר.

— געטראפען? — האט ער ענדליך ארויסגעפליסטערט.

— א. גאט! — האט זיך א פירכטערליך געשריי ארויסגעריסען פון איהר ברוסט.

אהנמעכטיג איז זי אנידערגעפאלען אויפ'ן בעט, מיט'ן פנים אין קישען אריין. אבער אין א רגע ארום האט זי זיך שנעל אויפגעהויבען, זיך שנעל צו איהם צוגערוקט, איהם אנגעכאפט ביי ביידע הענט און פעסט, ווי אין צוואנגען, צונויפדריקענדיג זיי מיט די דינע פינגער איהרע, האט זי ווידער גענומען שטאר קוקען איהם אין פנים אריין. גלייך זי וואלט זיך צו איהם צוגעקלעפט. מיט דעם דאזיגען לעצטען פארצווייפעלטען בליק האט זי געוואלט אויסקוקען און כאפען א לעצטע האפנונג פאר זיך, א וועלכע ס'זאל ניט זיין. אבער קיין האפנונג איז ניט געווען: עס איז ניט געבליבען דער מינדסטער צווייפעל: אלץ איז געווען א ז ו י! שפעטער אפילו, אין א צייט ארום, ווען זי פלעגט זיך דערמאהנען אן דער דאזיגער מינוט, פלעגט איהר ווערען אי מאדנע אי וואונדערליך: ווי האט זי עס אין יענעם אויגענבליק אזוי מיט א מ א ל דערזעהן, אז ס'איז נישטא מעהר קיין שום ספק? זי האט דאך ניט געקענט זאגען, צוםביישפיעל, אז זי האט עפעס אזוינס פארגעפיהלט? און פונדעסטוועגען איז איהר איצט, קוים ער האט דאס איהר נאר געזאגט, פלוצלונג אויסגעקומען, אז זי האט ווירקליך עפעס אזוי ווי געהאט א פארגעפיהל דערפון.

— הער אויף, סאניא, גענוג! קוועל מיך ניט! — האט ער לייךענד זי געבעטען.

ער האט גאר ניט אזוי, גאר ניט אזוי געמיינט איהר עס צו ענטדעקען. ס'איז אבער אויסגעקומען אזוי.

— אזוי ווי ניט ביים זינען, איז זי אויפגעשפרונגען און, ברעכענדיג די הענט, איז זי דערגאנגען ביז צו דער מיט פון צימער: האט זיך אבער שנעל צוריקגעקעהרט און זיך ווידער געזעצט נעבען איהם. שיער ניט באריהרענדיג מיט איהר אקסעל זיינעם. פלוצלונג ווי גע־

טראפּען פון עפּעס, האט זי ארויסגעלאזט א געשריי און זיך איהם א ווארף געטאן אויף די קניה, אליין ניט וויסענדיג פארוואס.

— וואס האט איהר עס געטאן, וואס האט איהר עס געטאן אי־בער זיך! — האט זי פארצווייפעלט ארויסגערעדט.

און אויפשפּרינגענדיג פון די קניה, איז זי איהם אויפ'ן האלז געפאלען, האט איהם ארומגענומען און פעסט־פעסט מיט די הענט איהם צוגויפגעפרעסט.

ראסקאלניקאוו האט זיך אפּגעווארפען אויף צוריק און מיט א אומעטיגען שמייכעל א קוק געטאן אויף איהר.

— ס'איז א מאדנע דו ביסט, סאניא, — דו האלזט מיך און קושט, בשעת ווען איך האב דיר געזאגט וועגען דעם. דו ווייסט אליין ניט אויף וואסער וועלט דו ביסט.

— ניין, ניין, עס איז איצט נישטא אין דער גאנצער וועלט קיין מענש אומגליקליכער פון דיר! — האט זי אויסגעשריען אזוי ווי וואהנזיניג, ניט הערענדיג זיין באמערקונג, און פלוצלונג האט זי אויסגעבראכען אין א היסטערישען געוויין.

א געפיהל, איהם שוין לאנג אונבאקאנט, האט זיך צופלאקערט אין זיין נשמה און האט איהם מיט אמאל ווייך געמאכט. ער האט זיך מעהר ניט געוועהרט געגען דעם דאזיגען געפיהל: צוויי טרע־רען האבען זיך איהם אויסגעקייקעלט פון די אויגען און זענען גע־בליבען הענגען אויף זיינע ברעמען.

— ועסטו מיך אלזא ניט פארלאזען, סאניא? — האט ער גע־רעדט, שיער ניט מיט האפנונג קוקענדיג אויף איהר.

— ניין, ניין: קיינמאל ניט און ערגעץ ניט! — האט סאניא אויסגעשריען. — איך וועל געהן מיט דיר, אומעטום וועל איך גערן! א, גאט!... וועה, ווי אומגליקליך איך בין!... פארוואס אבער, פאר־וואס האב איך דיך פריהער ניט געקענט! פארוואס ביסטו פרי־הער ניט געקומען? א, גאט!

— אט בין איך געקומען.

— איצטער! א, וואס זאל מען איצט טאן?... צוזאמען, צוזא־מען! — האט זי געח'זר'ט אזוי ווי אין פארגעסענהייט און האט איהם ווידער ארומגענומען. — אין קאטארגע וועל איך מיט דיר צוזאמען גערן!

עס האָט איהם פּלוצלונג אַזוי ווי עפּעס אַ צוק געטאָן. דער פריי־הערדיגער האַסענדער און כמעט גאוה׳דיגער שמייכעל האָט זיך אויס־געפּרעסט אויף זיינע ליפּען.

— איך וועל נאָך אפשר גאָר ניט געהן אין קאַטאָרגע, סאָניא, — האָט ער געזאָגט.

סאָניא האָט אויף איהם געוואָרפען אַ שנעלען בליק.

נאָך דעם ערשטען, ליידענשאַפטליכען און פּיינליכען מיטגע־פיהל צום אומגליקליכען, איז זי ווידער ערשיטערט געוואָרען פון דעם שרעקליכען געדאַנק וועגען זיין פאַרברעכען. איז דעם פאַרענדערטען טאָן פון זיינע ווערטער האָט זי פּלוצלונג דערהערט דעם מערדער. זי האָט מיט פאַרוואונדערונג געקוקט אויף איהם. זי האָט נאָך פון גאָר נישט געוואוסט, ניט פאַרוואָס, ניט ווי אַזוי, ניט צוליעב וואָסער צוועק דאָס איז געשעהן. און איצט האָבען די אַלע פראַגען מיט אַמאָל אויפגעבליצט אין איהר פאַרשטאַנד. און זי האָט ווידער ניט געקענט גלויבען: „ער, ער איז אַ מערדער! דאָס איז דען מעגליך?“

— וואָס טוט זיך דאָס? וואו בין איך עס? — האָט זי אַרויס־געערדט אין טיעפער פאַרטראַכטקייט, גלייך זי איז נאָך צו זיך ניט געקומען. — אָבער ווי האָט איהר געקענט גאָר דערויף זיך באַשלי־סען... איהר, איהר, אַזאַ מענש? וואָס טוט זיך דאָס?

— כדי צו באַרויבען! הער אויף, סאָניא! — האָט ער געענט־פערט ווי פאַרמאַטערט, כמעט מיט פאַרדרוס.

סאָניא איז געשטאַנען ווי מבולבל, נאָר פּלוצלונג האָט זי גע־געבען אַ געשריי:

— דו ביזט הונגעריג געווען! דו... האָסט דער מוטער געוואָלט העלפען? יאָ?

— ניין, סאָניא, ניין, — האָט ער געמורמעלט, אָפּווענדענדיג זיך פון איהר און אַראָפּהענגענדיג דעם קאָפּ, — איך בין גאָר ניט געווען אַזוי הונגעריג... איך האָב ווירקליך געוואָלט העלפען דער מוטער, אָבער... דאָס איז אויך ניט אינגאַנצען ריכטיג... קוועל מיך ניט, סאָניא.

סאָניא האָט פאַרבראָכען מיט די הענט.

— צי דען איז עס, צי דען איז עס אַלץ אמת! מיין גאָט, וואָס פאַר אַן אמת קען עס זיין! ווער קען עס דען גלויבען אין דעם?... און

ווי אזוי. ווי אזוי גיט איהר עס אליין אוועק דאס לעצטע, און גע־הרג'עט האט איהר צו בארויבען! אהא!... האט זי פלוצלונג אויסגע־שריען. — יענעם געלט. וואס איהר האט אפגעגעבען קאטערינא אי־וואנאוונא'ן... יענעם געלט... מיין גאט, צי דען איז אויך יענעם געלט...

— ניין, סאניא, — האט ער זי האסטיג איבערגעריסען, — ס'איז ניט פון יענעם געלט, בארוהיג דיך! דאס געלט האט מיר די מוטער געשיקט, דורך איינעם א סוחר, איך האב עס ערהאלטען קראנקערהייד, אין דעמזעלבען טאג, ווען איך האב עס אפגעגעבען... ראזומיכין האט געזעהן... ער האט עס פאר מיר אפגענומען אפילו... דאס געלט איז מיינס, מיין אייגענטום, מייןווירקליך אייגענטום.

סאניא האט איהם אויסגעהערט ניט־פארשטעהענדיג, און האט זיך באמיהט מיט אלע כחות עפעס צו באנעהמען.

— און יענעם געלט... איבריגענס ווייס איך ניט אפילו, צי איז דארט בכלל גאר געלט געווען. — האט ער שטיל און אזוי ווי פאר־טראכט צוגעגעבען. — איך האב איהר דאמאלס פון האלז אראפגע־נומען א בייטעלע, א זאמשענע בייטעלע... א פול אנגעשטאפט, דיק בייטעלע... נאר איך האב ניט א קוק געטאן אינווייניג: אפנים קיין צייט ניט געהאט... נו, און די זאכען, עפעס אלע קנעפלעך אזעלכע, קייטעלעך און שטיינדעלעך, — האב איך די אלע זאכען און דאס בייטעלע פארגראבען ערגעץ אויף א פרעמדען הויף, אויף דעם וו—ער פראספעקט, אונטער א שטיין, גלייך אויף מארגען... דאס ליעגט נאך אלץ דארטען...

סאניא האט געהערט, אלע כחות אנגעשטרענגט.

— נו, אויב אזוי, טא צוליעב וואס זשע... איהר האט דאך גע־זאגט: כדי צו בארויבען, און נעהמען האט איהר גארנישט גענומען?

— האט זי שנעל געפרעגט, כאפענדיג זיך פאר א שטרויעלע.

— איך ווייס ניט... איך האב נאך ניט באשלאסען — צי איך זאל נעהמען דאס דאזיגע געלט אדער ניט. — האט ער ווידער ארויס־געריעדט ווי אין געדאנקען פארזונקען און, פלוצלונג צו זיך געקומען, האט ער שנעל און קורץ א שמייכעל געטאן. — אך, ס'אר א מין נאַ־רישקייט איך האב עס א בראק געטאן, איא?

סאניען איז דורכגעפלויגען א געדאנק: „אפשר איז ער נאַר

משוגע?" אבער גלייך דערויף האט זי חרטה געהאט: „ניין, דא שטעקט עפעס אנדערש". זי האט דא גארנישט, גארנישט פארשטאנען!

— ווייסט, סאניא, האט ער פלוצלונג געזאגט ווי באגייסטערט.

— ווייסט וואס איך וועל דיר זאגן: ווען איך וואלט גע'הרג'עט נאר דערפאר, ווייל איך בין געווען הונגעריג, — האט ער פארטגעזעצט, באטאנענדיג יעדעס ווארט און אנקוקענדיג זי מיט א רעטזעלהאפטען, אבער אפענעם בליק, — וואלט איך איצט... ג ל י ק ל י ך זיין! זאלסט עס וויסען! אבער וואס האסטו דערפון, וואס האסטו דערפון.

— האט ער אין א רגע ארום אויסגעשריען כמעט ווי אין פארצווייפלונג, — נו, וואס האסטו שוין דערפון, ווען איך וואלט זיך שוין אפילו יא מודה געווען, אז איך האב שלעכט געהאנדעלט! נו! וואס האסטו פון דעם דאזיגען נארישען טריאומף איבער מיר? אך, סאניא, צוליעב דעם בין איך דען געקומען איצט צו דיר?

סאניא האט ווידער געוואלט עפעס פרעגען, זי האט עס אבער ניט ארויסגעזאגט.

— דעריבער טאקע האב איך דיך נעכטען גערופען נאך זיך, ווייל דו איינע ביסט מיר געבליבען.

— וואוהין גערופען? — האט סאניא געפרעגט.

— ניט גנב'ענען און ניט הרג'ענען, זיי רוהיג, ניט אויף דעם, — האט ער סארקאסטיש א שמייכעל געטאן, — מיר זענען באזונדערע נאטורען... און דו ווייסט, סאניא, איך האב דאך ערשט איצט, ערשט די מינוט פארשטאנען, ו ו א ו ה י ן איך האב עס דיך נעכטען גערופען! און נעכטען בשעת איך האב דיך גערופען, האב איך אליין ניט פארשטאנען וואוהין. צוליעב דעם אי גערופען, צוליעב דעם אי געקומען: זאלסט מיך ניט פארלאזען. וועסט מיך ניט פארלאזען, סאניא?

זי האט איהם צונויפגעדריקט די האנט.

— צוליעב וואס האב איך איהר עס געזאגט, צוליעב וואס האב איך אהיר עס ענטפלעקט! — האט ער אין א מינוט ארום אויסגעשריען אין פארצווייפלונג, קוקענדיג אויף איהר מיט אונענדליכע לײדען, — אט ווארטסטו אויף ערקלערונגען פון מיר, דו זיצסט, סאניא, און ווארטסט, איך זעה עס: אבער וואס זאל איך דיר זאגען? דו וועסט דאך דערין גארניט פארשטעהן, וועסט נאר דורכגעזאפט ווע־

רען פון ליידען און פיין... צוליעב מיר! נו, אָט אַ וויינסטו און נעהמסט מיך ווידער ארום, — נו, פארוואס, פרעג איך דיך, נעהמסטו מיך ארום? דערפאר אפשר, וואס איך האָב עס אליין טראָגען ניט געקענט און געקומען ארויפוואַרפען אויף א צווייטען: „לייד דו אויך, וועט מיר לייכטער זיין!“ קענסטו דען ליעב האָבען אזא נידריגען מענ־שען?

— און דו ליידסט דען ניט אויך? — האָט סאָניא אויסגע־שריען.

ווידער האָט זיך דאָס זעלבע געפיהל צוגאָסען איבער זיין נשמה און ווידער האָט עס זי אויף אַן אויגענבליק ווייך געמאַכט.

— סאָניא, איך האָב א שלעכט הארץ, זיי וויסען: דערמיט לאָזט זיך פיעלעס ערקלערען. איך בין דערפאר טאַקע געקומען, ווייל איך בין א שלעכטער. עס זענען פאַרהאַן אזעלכע, וואס וואָלטען ניט גע־קומען. אבער איך בין א פּחדן... און א מאוסער מענש! אבער... לאָז שוין זיין! דאָס איז אלץ ניט דאָס... מען דאַרף איצט ריידען, איך קען אבער ניט אנהויבען...

ער איז שטיל געבליבען און האָט זיך פארטראכט.

— ע—עך, מיר זענען פארשידענע מענשען! — האָט ער ווידער אויסגעשריען. — ניט קיין פּאָר. צוליעב וואס אבער, צוליעב וואס בין איך געקומען? איך וועל זיך עס קיינמאָל ניט מוחל זיין!

— ניין, ניין, דאָס איז גוט, וואס דו ביסט געקומען! — האָט סאָניא אויסגערופען. — ס'איז בעסער, איך זאָל וויסען! אסך בע־סער!

ער האָט זי שמערצליך אָנגעקוקט.

— וואס איז אין דער אמת'ן! — האָט ער געזאָגט, אזוי ווי באַ־טראכט זיך, — דאָס איז דאך טאַקע אזוי געוועזען! די מעשה דער־פון איז אזוי: איך האָב געוואָלט ווערען א נאַפּאָלעאָן, און דעריבער האָב איך גע'הרג'עט... נו, איצט פארשטעהסטו שוין?

— נ—ניין, — האָט סאָניא נאַאיוו און שרעקעדיג ארויסגע־פּליסטערט. — אבער... רייד, רייד! איך וועל פארשטעהן, איך וועל אין זיך אליין אלץ פארשטעהן! — האָט זי זיך ביי איהם געבעטען.

— וועסט פארשטעהן? נו, גוט, מיר וועלען זעהן!

ער איז אנטשוויגען געווארען און האט לאנג געטראכט.

— די זאך דערפון איז אזוי: איך האב מיר איינמאל געשטעלט אזא מין פראגע: ווי וואלט זיין, א שטייגער, ווען אויף מיין ארט וואלט זיך געפינען נאפאלעאן, און ער וואלט ניט געהאט אויף אנצוהויבען זיין קאריערע, ניט קיין טולאן, ניט קיין עגיפטען, ניט קיין איבערגאנג איבער דעם מאנבלאן, און אנשטאט די אלע שענע און מאנומענטאלע זאכען וואלט ער געהאט ניט מעהר און ניט וועניגער ווי עפעס א שלימזל'דיגע אלטע, אן אלמנה פון עפעס א טשינאווניקעל, וועלכע מען דארף נאך דערצו הרג'ענען, כדי ארויסצובאקומען ביי איהר פון קעסטעל ארויס דאס געלט (צוליעב דער קאריערע, הייסט עס, דו פארשטעהסט?) נו, וואלט ער זיך באשלאסען אויף דעם, ווען ער וואלט קיין אנדערען אויסוועג ניט געהאט? וואלט עס איהם ניט צו פריקרע געווען, ווייל דאס איז דאך שוין צו ניט־מאנומענטאל און... און ס'איז א זינד? אלזא, דארף איך דיר זאגען, אז אויף דער דאזיגער „פראגע" האב איך מיך אפגעמאטערט שרעקליך לאנג, אזוי אז עס איז מיר שרעקליך מיאוס געווארען, ווען איך האב ענדליך געכאפט זיך (עפעס פלוצלונג מיט אמאל), אז עס וואלט איהם ניט נאר ניט געווען פריקרע — איהם וואלט אפילו גאר ניט איינגעפאלען, אז דאס איז ניט מאנומענטאל... און ער וואלט אפילו גאר ניט פארשטאנען: פון וואס זאל עס דא פריקרע זיין? און ווען ער וואלט נאר ניט געהאט קיין אנדער וועג, וואלט ער זי אזוי צוגעשטיקט, אז זי וואלט אפילו א פיפס ניט געטאן, אהן דעם מינדסטען ישוב־הדעת! נו, האב איך אויך... אויפגעגעבען דעם דאזיגען ישוב־הדעת... האב דערשטיקט... נאך דעם ביישפיעל פון אן אויטאריטעט. דאס איז פונקט טאקע אזוי געוועזען! דיר קוקט עס אויס לעכערליך, סאניא? יא, סאניא, דאס לעכערליכסטע דערביי איז דאס, וואס עס איז אפשר טאקע פונקט אזוי ווי געזעוועזען...

אבער סאניען איז גאר ניט געווען לעכערליך.

— זאגט מיר בעסער אפען... אהן ביישפיעלען, — האט זי געבעטען נאך שרעקעדיגער און קוים מען האט געקענט הערען.

ער האט זיך אומגעווענדט צו איהר, האט זי אנגעקוקט מיט אן אומעטיגען בליק און זי גענומען פאר די הענט.

— דו ביסט ווידער גערעכט, סאניא. דאס איז דאך אלץ שטות'ע־ריי, ניט מעהר כמעט ווי געפלוידערט! פארשטעהסט: דו ווייסט דאך, אז מיין מוטער האט כמעט גארנישט ביי לייב און זעעל. די שוועס־טער האט באקומען אן ערציהונג, צופעליגערווייז, און איז פאר־משפט געווארען אויף דאס וויסטע לעבען פון א גובערנאנטין. אלע זייערע האפנונגען האבען זיי געבויט אויף מיר אליין. איך האב שטו־דירט, האב מיך אבער ניט געקענט אויסהאלטען אין דער אוניווער־זיטעט און בין גענויטיגט געווען זי צו פארלאזען אויף א געוויסע צייט. ווען ס'וואלט זיך אפילו אזוי געצויגען, וואלט איך פארט גע־קענט האפען, אין א צעהן, צוועלף יאהר ארום (ביי בעסערע אומ־שטענדען שוין) צו ווערען עפעס א לעהרער אדער א באאמטער, מיט טויזענד רובל געהאלט... (ער האט גערעדט עפעס אזוי ווי ער וואלט עס איינגעלערנט). צו יענער צייט אבער וואלט די מוטער אויסגע־דארט ווערען פון דאגות און זארג, און איך וואלט ניט זיין אימשטאנד איהר צו טרייסטען אפילו; און די שוועסטער... נו, מיט דער שוועס־טער וואלט נאך עפעס ערגערס געקענט טרעפען!... און וואס איז עס גלאט פאר א פארגעניגען דאס גאנצע לעבען בלייבען ווייט פון אלצ־דינג, פון אלץ זיך אפווענדען, די מוטער פארגעסען און דער שוועס־טערס באליידיגונג, למשל, געדולדיג אריבערטראגען? צוליעב וואס? אפשר צוליעב דעם, אז נאך זייער אומקומען — זיך פארשאפען אנ־דערע — ווייב און קינדער, און דערנאך זיי אויך איבערלאזען אהן א גראשען געלט, אהן א שטיקעל ברויט? נו... האב איך באשלאסען ארויסצוקריגען דער אלטערס געלט, כדי צו פארוואנדען עס אויף די ערשטע יאהרען, ניט באאונרוהיגענדיג די מוטער, צו פארזיכערען מיין אויפהאלטען זיך אין אוניווערזיטעט און די ערשטע שריט נאך דער אוניווערזיטעט, — און אויספיהרען דאס אלץ ברייט און ראדי־קאל, אזוי אז איך זאל מאכען גאר א נייע קאריערע און זאל קומען אויף א נייעם, אונאבהענגיגען וועג... נו... יא... און דאס גאר... נו, און דאס וואס איך האב גע'הרג'עט די אלטע — איז זעלבסטפארשטענדליך, אז איך בין דערמיט א שלעכטע זאך באגאנגען... נו, גענוג!

עפעס אזוי ווי אהן קרעפטען האט ער זיך דערשלעפט ביז צום סוף ערצעהלונג און האט טיעף דעם קאפ געזונקען.

— א, דאס איז ניט דאס, — האט סאניא מיט צער אויסגע־

רופען, — איז עס גאַר דען מעגליך אַזוי... ניין, דאָס איז ניט אַזוי, ניט אַזוי!

— זעהסט אַליין, אַז ס'איז ניט אַזוי!... אָבער איך האָב עס אויפריכטיג דערצעהלט, דעם אמת!

— וואָס איז עס פאַר אַן אמת דען! אַ גאָט!

— איך האָב דאָך נאָר אַ לויז גע'הרג'עט, סאָניא, אַן אונניצלי־כע, העסליכע, שעדליכע לויז.

— אַ מענש איז ביי דיר אַ לויז!

— אָבער איך ווייס עס דאָך אויך, אַז ניט קיין לויז, — האָט ער געענטפערט, זי מאָדנע אָנקוקענדיג, — און צוריקגערעדט, לעג איך עס, סאָניא, האָט ער צוגעגעבען, — שוין לאַנג, אַז איך ליג... דאָס איז אַלץ ניט דאָס; דו האָסט רעכט, דאָ זענען גאַנץ אַנדערע, גאַנץ אַנדערע אורזאַכען!... איך האָב לאַנג שוין מיט קיינעם ניט גערעדט, סאָניא... דער קאָפּ טוט מיר איצט זעהר וועה.

זיינע אויגען האָבען געברענט מיט אַ פיבערהאַפטען פייער. ער האָט כמעט אָנגעהויבען צו ריידען ווי פון היץ; אַן אומרוהיגער שמייכעל האָט געבלאָנדזשעט אויף זיינע ליפּען. דורך דעם אויפגערעגטען צושטאַנד פון זיין נשמה האָט שוין אַרויסגעקוקט אַ שרעקליכע אָהנ־מעכטיגקייט. סאָניא האָט פאַרשטאַנען, ווי ער ליידעט. אויך איהר האָט גענומען שווינדלען דער קאָפּ. ער האָט גערעדט עפּעס אַזוי מאָדנע: דאַכט זיך, עפּעס איז דאָ יאָ צו פאַרשטעהן, אָבער... „אָבער ווי אַזוי! ווי אַזוי! אַ גאָט אין הימעל!“ און זי האָט די הענט געבראָכען אין פאַרצווייפלונג.

— ניין, סאָניא, דאָס איז ניט דאָס! — האָט ער ווידער אָנגע־פאַנגען, פּלוצלונג דעם קאָפּ אויפהויבענדיג, גלייך ווי איבעררעאשט און אויף דאָס ניי אויפגעמונטערט פון אַן אומגעריכטער נייער ווענ־דונג אין זיין געדאַנקען־גאַנג, — דאָס איז ניט דאָס! בעסער... שטעל זיך פאַר (יאָ, אַזוי איז עס ווירקליך בעסער!), שטעל זיך פאַר, אַז איך בין עגאָאיסטיש, ניט־פאַרגינעריש, שלעכט, נידעריג, ראַכזיכטיג, נו... און בין נאָך אפשר אַביסעל גענייגט צו משוגעת. (לאָז שוין אַלץ געהן פאַר אַמאָל! וועגען משוגעת האָט מען שוין פריהער גערעדט, איך האָב עס באַמערקט!) אָט האָב איך דיר ערשט געזאָגט, אַז איך האָב מיך ניט געקענט אויסהאַלטען אין דער אוניווערזיטעט! אָבער דו

ווייסט, אפשר וואלט איך יא געקענט! די מוטער וואלט מיר געשיקט. וויפיעל עס איז נויטיג אריינצוטראגען פאר'ן שטודירען, און אויף שיך, קליידער און ברויט וואלט איך אליין פארדיענט, זיכער! עס האבען זיך געמאכט לעקציעס: מען האט מיר פארגעלעגט א האלב קערבעל פאר א שעה. אט פארדיענט דאך ראזומיכין! איך בין אבער בייז גע־ווארען און האב ניט געוואלט. טאקע בייזגעווארען (ס'איז א גוטווארט!). ווי א שפין האב איך זיך דאמאלס פאר־שלאגען אין מיין ווינקעל. דו ביסט דאך געווען אין מיין קבר'ל, האסט געזעהן... און דאס ווייסטו, סאניא, אז נידריגע באלקענס און אייניגע צימערן מאכען איינג די נשמה און דעם פארשטאנד! א, ווי איך האב פיינט געהאט דעם דאזיגען קבר! און דאך האב איך פון דארט ארויס־געהן ניט געוואלט. איך צו להכעיס ניט געוואלט! מעת־לעת'נווייז פלעגט איך ניט ארויסגעהן און האב ניט געוואלט ארבייטען, האב אפילו ניט געוואלט עסען, בין אלץ געלעגען. פלעגט נאסטאסיא ברייג־גען — האב איך געגעסען, פלעגט זי ניט ברייגגען — איז דער טאג אזוי אריבער: האב איך בכיוון ניט געבעטען, פון בייזקייט! בייגאכט, קיין פייער איז נישטא, ליעג איך מיר אין דער פינסטער, אבער פאר־דיענען אויף א ליכט וויל איך ניט. מען האט געדארפט זיך לערנען — האב איך די ביכער פארקויפט: און אויפ'ן טיש ביי מיר, אויף די פאפירען און העפטען, ליעגט נאך איצט אויך שטויב אויף א פינגער די גרעב. איך האב ליעבער געהאט צו ליעגען און צו טראכטען, איך האב אלץ געטראכט... היינט פלעגען זיך מיר אלץ חלומ'ען אזוינע חלומות מאדנע, פארשידענע חלומות, ניט צו דערצעהלען וועלכע חלומות! אבער דאמאלס האט זיך מיר אויך אנגעהויבען צו דוכטען, אז... ניין, דאס איז ניט אזוי! איך דערצעהל ווידער ניט אזוי! פאר־שטעהסט: איך פלעג מיך דאמאלס אימער פרעגען: פארוואס בין איך אזוי נאריש, אז ווען אנדערע זענען נאריש און ווען איך ווייס שוין אויף געוויס, אז זיי זענען נאריש, וויל איך דאך ניט זיין קליגער פאר זיי? דערנאך, סאניא, האב איך ערפאהרען, אז אויב מען זאל ווארטען, ביז וואנען אלע וועלען ווערען קלוגע, וועט מען שוין צו לאנג דארפען ווארטען... דערנאך האב איך אויך ערפאהרען, אז דאס וועט גאר קיינמאל ניט געשעהן, אז די מענשען וועלען זיך ניט איבערבייטען און קיינער וועט זיי ניט איבערמאכען, גאר אן אומזיסטע טרחה!

יאָ. אַזוי איז עס!... דאָס איז זייער גוזעץ... זייער גוזעץ, סאָניאַ! דאָס איז אַזוי!.. איצט ווייס איך, סאָניאַ, אַז ווער עס איז פעסט און שטאַרק אין שכל און אין ווילן, דער איז איבער זיי דער הערשער! ווער עס וואַגט פיעל, דער איז ביי זיי גערעכט. ווער עס קען מעהרער באַשפּייען, דער איז ביי זיי געזעצגעבער, און ווער עס קען וואַגען מעהר פאַר אַלעמען, דער איז גערעכטער פאַר אַלעמען. אַזוי איז עס ביז אַהער געוועזען און אַזוי וועט עס אייביג בלייבען! נאָר דער בלינדער וועט עס ניט איינזעהן.

בשעת'ן ריידען האָט ראַסקאָלניקאָוו אַפּילו יאָ געקוקט אויף סאָניען. איהם האָט שוין אָבער ניט געאַרט מעהר, צי זי וועט פאַרשטעהן אָדער ניט. דאָס פיבער האָט איהם גאָר אינגאַנצען באַהערשט. ער האָט זיך געפונען אין עפּעס אַ פאַרצווייפעלטער התפעלות. (ער האָט ווירקליך צו לאַנג מיט קיינעם ניט גערעדט!) סאָניאַ האָט פאַרשטאַנען, אַז דער דאָזיגער פינסטערער קאַטעכיזים איז געוואָרען זיין גלויבען און געבאָט.

— איך האָב דאַמאָלס, סאָניאַ, באַנומען, — האָט ער פאָרטגעזעצט אין התפעלות, — אַז מאַכט גיט זיך נאָר יענעם, — ווער עס וואַגט זיך איינצובויגען און זי צו נעהמען. דאָ האַנדעלט זיך נאָר וועגען איין זאַך: מען דאַרף נאָר וואַגען! מיר האָט זיך דאַמאָלס אַ געדאַנק אויסגעטראַכט, דאָס ערשטע מאָל אין מיין לעבען, וואָס קיינער פאַר מיר האָט איהם נאָך קיינמאָל ניט געהאַט! קיינער ניט! מיר האָט זיך פּלוצלונג קלאָר, ווי די זון, פאָרגעשטעלט, ווי אַזוי האָט עס ביז איצט קיין איינציגער ניט געוואַגט און וואַגט ניט, פאַרבייגעהענדיג פאַרביי דעם דאָזיגען אומזין, אַננעהמען עס פּשוט פאַר'ן עק און אַ שמיץ טאָן עס צו אַלדי טייוועל! איך... איך האָב ו ו אַג ע ן געוואָלט, און האָב גע'הרג'עט... איך האָב נאָר וואַגען געוואָלט, סאָניאַ, אָט איז די גאַנצע אורזאַכע!

— אַ שווייגט, שווייגט! — האָט סאָניאַ אויסגעשריען און אַ פּאַטש געטאָן מיט די הענט. — איהר האָט זיך פון גאָט אָפּגעווענדט, און גאָט האָט אייך געשטראָפט און האָט אייך מפקיר געווען דעם טייוועל!...

— אַנטקעגען דעם וואָס דו זאָגסט טייוועל, סאָניאַ: ווען איך בין דאַמאָלס געלעגען אין דער פינסטער און מיר האָט זיך עפּעס אַלץ גע-

דאכט, האט עס מיך דאך דער טייוועל איינגערעדט? הא?

— שווייגט! ניט טרייבט קיין חוזק, איהר גאטסלעסטערער, איהר פארשטעהט דאך גארניט, גארניט! א גאט! ער וועט דאך גארניט, גארניט פארשטעהן!

— שווייג, סאניא, איך טרייב גאר קיין חוזק ניט, איך ווייס דאך אליין זעהר גוט, אז מיך האט עס דער טייוועל געשלעפט. ישווייג, סאַניא, שווייג! האט ער איבערגע'חזר'ט דרייסטער און איינגעשפארט.— איך ווייס אלעס. איך האב עס שוין אלץ איבערגעטראכט און איבערגעשעפטשעט, ווען איך בין דאמאלס געלעגען אין דער פינסטער... ווענען דעם אלעם האב איך שוין אליין מיט זיך איבערדיספוטירט, ביז דעם לעצטען שטריכעלע, און איך ווייס אלעס, אלעס! און ס'איז מיר אזוי נמאס געווארען דאמאלס די גאנצע פלוידעריי, אזוי נמאס געווארען! איך האב אלץ געוואלט פארגעסען און אנהויבען אויף דאס ניי, סאניא, און אויפהערען צו פלוידערן! מיינסטו דען, אז איך בין אוועק ווי א נאר, אויף גאטס באראט? איך בין געגאנגען ווי א חכם, און דאס איז געוועזען מיין אומגליק! און מיינסטו דען, אז איך האב ניט געוואוסט, לאמיר צום ביישפיעל זאגען, דאס, אז וויבאלד איך האב שוין אנגעהויבען צו פרעגען און צו גריבלען זיך: צי איך האב רעכט מאכט צו באזיצען, הייסט עס שוין דאך, אז איך האב ניט קיין רעכט מאכט צו באזיצען. אדער וויבאלד איך שטעל די פראגע: איז דער מענש א לויז, אלזא הייסט עס, אז פאר מיר איז דער מענש שוין ניט קיין לויז: א לויז איז עס פאר יענעם, וועמען עס פאלט גארנישט איין און ווער עס געהט זיך זיין וועג גלייך און אהן פראגען... וויבאלד איך האב מיך אזוי פיעל טעג געמאטערט: וואלט נאפאלעאן געגאנגען אדער ניט, האב איך דאך שוין קלאר געפיהלט, אז איך בין ניט קיין נאפאלעאן... דעם גאנצען פיין און קוואל פון דער דאזיגער נארישער פלוידעריי האב איך אריבערגעטראגען, סאניא, איך האב עס אינגאנצען געוואלט אראפטרייסלען פון מיינע אקסלען: איך האב געוואלט הרג'ענען, סאניא, אהן פלפול, הרג'ענען צוליעב זיך אליין, בלויז צוליעב זיך אליין! אפילו פאר זיך זעלבסט האב איך דערין ניט געוואלט לייגענען! ניט כדי דער מוטער צו העלפען, האב איך גע'הרג'עט — נארישקייטען! ניט דערפאר האב איך גע'הרג'עט, כדי צו קריגען מיטלען און מאכט און נאכדעם ווערען דער מענשהייטס א פארזארגער. נאריש-

קיימען! איך האָב גלאַט גע׳הרג׳עט: פאַר זיך אַליין גע׳הרג׳עט, בלויז פאַר זיך אַליין! און ווייטער איז מיר אין יענער מינוט מסתמא געווען גאַנץ גלייך, צי איך וואָלט ווערען עמיצענס אַ פּאַרזאָרגער, צי איך וואָלט זיי דאָס גאַנצע לעבען אין מיין נעץ אַזוי ווי אַ שפּין פאַרפּלאָנ־טערט און וואָלט פון זיי אַלעמען דעם גאַנצען מאַרך אויסזויגען!... און ניט דאָס געלט, סאָניאַ, איז ביי מיר געווען דער עיקר, בשעת איך האָב גע׳הרג׳עט: איך האָב ניט אַזוי געדאַרפט דאָס געלט, ווי גאָר עפּעס אַנדערש... איך ווייס עס איצט אַלעס... פאַרשטעה מיך נאָר: עס קען זיין, אַז געהענדיג מיט דעם דאָזיגען וועג, וואָלט איך אפשר קיינמאָל מעהר ניט באַגעהן קיין מאָרד. איך האָב געדאַרפט גאָר עפּעס אַנדערש ערפאַהרען, עפּעס אַנדערש האָט מיר אונטער די הענט גע־שטויסען. איך האָב דאַמאָלס געדאַרפט ערפאַהרען, און וואָס גיכער ער־פאַהרען, צי איך בין אַ לויז, אַזוי ווי אַלע, אָדער איך בין אַ מענש? צי איך וועל קענען אַריבערטרעטען אָדער איך וועל ניט קענען? צי איך וועל וואַגען זיך איינצובויגען און צו נעהמען אָדער ניט? צי בין איך אַ ציטערדיגע בריה, אָדער איך האָב דאָס ר ע כ ט . . .

— צו הרג׳ענען? צי האָט איהר דאָס רעכט צו הרג׳ענען? — האָט סאָניאַ אַ פּאַטש געטאָן מיט די הענט.

— ע—עך, סאָניאַ! — האָט ער צורייצט אויסגעשריען, — האָט איהר געוואָלט עפּעס ענטפערן, איז אָבער גרינגשעציג אַנטשוויגען גע־וואָרען. — ניט שלאָג מיך איבער, סאָניאַ! איך האָב דיר נאָר איין זאַך געוואָלט דערווייזען: אַז דער טייוועל האָט מיך טאַקע דאַמאָלס פאַרשלעפּט, און ערשט דערנאָך האָט ער מיר ערקלערט, אַז איך האָב ניט געהאַט קיין רעכט צו געהן אַהין, ווייל איך בין פּונקט אַזאַ לויז, אַזוי ווי אַלע. ער האָט מיך אויסגעלאַכט. ביז איך איצט צו דיר געקומען! נעהם אויף דעם גאַסט! ווען איך וואָלט ניט זיין קיין לויז, וואָלט איך דען געקומען צו דיר? הער נאָר: ווען איך בין דאַמאָלס געגאַנגען צו דער אַלטער, בין איך עס נאָר פּ ר ו ב ע ן געגאַנגען... זאָלסט עס וויסען.

— און איהר האָט גע׳הרג׳עט, האָט גע׳הרג׳עט!

— דאָס הייסט דען הרג׳ענען? אַזוי הרג׳עט מען עס: געהט מען דער הרג׳ענען, אַזוי ווי איך בין דאַמאָלס געגאַנגען? איך וועל דיר ווען עס איז דערצעהלען, ווי אַזוי איך בין געגאַנגען! איך האָב דען

די אלטע גע'הרג'עט? איך האב זיך גע'הרג'עט, ניט די אלטע! טאקע פשוט בידים זיך אליין מיט איין קלאפ אוועקגעלעגט, אויף אייביג!... און די אלטע האט דער טייוועל גע'הרג'עט ניט איך... גענוג, גענוג, סאניא, גענוג! לאז מיך! האט ער פלוצלונג אויסגעשריען אין קראמפפהאפטער אנגסט, — לאז מיך!

ער האט זיך אנגעשפארט מיט די איילענבויגענס אויף די קניה און ווי אין צוואנגען האט ער צונויפגעפרעסט דעם קאפ מיט די הענט.

— אך, וועלכע ליידען! — האט זיך ביי סאניען ארויסגעריסען א שמערצליך געשריי.

— נו, וואס זאל מען איצטער טאן, זאג! — האט ער געפרעגט, פלוצלונג דעם קאפ אויפהויבענדיג און זי אנקוקענדיג מיט א געזיכט, העסליך צוקרימט פון פארצווייפלונג.

— וואס זאל מען טאן! — האט זי אויסגעשריען, פלוצלונג פון ארט אויפשפרינגענדיג, און איהרע אויגען, ביז אהער פול מיט טרעה־רען, האבען פלוצלונג אויפגעפינקעלט. — שטעה אויף! (זי האט איהם אנגעכאפט פאר'ן אקסעל; ער האט זיך עטוואס אויפגעהויבען און האט זי כמעט ווי פארוואונדערט אנגעקוקט). גלייך די מינוט, שטעל זיך ביי א שייד־וועג, גיב זיך א בוק, טו אפריהער א קוש די ערד, וואס דו האסט פארשוועכט, און דערנאך טו זיך א בוק צו דער גאנצער וועלט, אויף אלע פיער זייטען און זאג אלעמען הויך אויף א קול: „איך האב גע'הרג'עט!“ דאן וועט דיר גאט ווידער דאס לעבען שענ־קען, וועסט גיהן, וועסט גיהן? — האט זי איהם געפרעגט, ציטערנ־דיג מיט'ן גאנצען קערפער, אזוי ווי אין פיבער, אנכאפענדיג זיינע ביידע הענט, שטייף צונויפדריקענדיג זיי אין איהרע הענט און איהם אנקוקענדיג מיט א פייערדיגען בליק.

ער איז געוועזן פארוואונדערט און איז געשטאנען ווי פארבלענדט פון איהר פלוצליכען עקסטאז.

— דאס מיינסטו אודאי די קאטארגע, סאניא? מען דארף, הייסט עס, זיך אליין מסר'ן? — האט ער פינסטער געפרעגט.

— מקבל זיין די יסורים און זיך אויסלייזען דורך זיי, אט דאס דארף מען.

— ניין! איך וועל ניט גיהן צו זיי, סאניא.

— און ווי אזוי וועסטו עס לעבען, ווי אזוי! מיט וואָס וועסטו עס לעבען? האָט סאָניא אויסגערופען, — איז עס דען מעגליך? נו. ווי אזוי וועסטו עס ריידען מיט דער מוטער? (ווערה, וועה. וואס וועט דאָס איצט זיין מיט זיי!), אבער וואס רייד איך עס! דו האסט דאך שוין פארלאָזען די מוטער און די שוועסטער! אָט האָסטו דאך זיי שוין פארלאָזען, יאָ פאַרלאָזען! אָ גאָט! האָט זי אויסגעשריען. — ער ווייס דאָך עס שוין אליין! נו, ווי אזוי, ווי אזוי קען מען עס אפּלעגען אהן איין מענשען! וואס וועט דאָס איצט מיט דיר זיין!

— זיי ניט קיין קינד, סאָניא. — האָט ער שטיל געזאָגט. — מיט וואס האב איך מיך פארזינדיגט געגען זיי? נאָך וואס זאל איך צו זיי געהן! וואס וועל איך זיי זאגען? דאָס איז אלץ נאר א פּאר־בלענדעניש... זיי אליין ברענגען אום מענשען מיליאָנענווייז. און האַל־טען עס נאָך פאר א מצוה. שווינדלער זענען זיי און מאוסע מענשען. סאָניא!... כ'וועל ניט געהן. און וואס וועל איך זיי זאגען? אז איך האב גע'הרג'עט, אָדער האב ניט געוואגט דאָס געלט צו נעהמען, האָב עס אונטער א שטיין באַגראבען? האָט ער צוגעגעבען מיט א סאר־קאסטישען שמייכעל, — וועלען זיי דאך מיך אויסלאכען. וועלען זאָ־גען: ביסט א שוטה, וואס דו האסט ניט גענומען. א פּחדן און א שוטה! זיי וועלען גארנישט פארשטעהן, סאָניא, גאָרנישט. זיי זיינען ניט ווערט צו פארשטעהן. צו וואָס זאל איך געהן? כ'וועל ניט געהן. זיי ניט קיין קינד, סאָניא...

— וועסט דיך אליין פארפּייניגען, וועסט דיך אליין פארפּייניגען.

— האָט זי איבערגע'חזר'ט און אויסגעשטרעקט צו איהם די הענט מיט פארצווייפעלטען געבעט.

— אפשר האָב איך דאָס אויף זיך נאָר אָנגערעדט, האָט ער טריב באַמערקט ווי פארטראכט, — אפשר בין איך נאָך א מענש, ניט קיין לויז, און האָב מיך אביסעל צוגעאיילט זיך צו פארמשפט'ן. איך וועל מיך נאָך א ראַנגעל טאָן.

א גאווה'דיגער שמייכעל האָט זיך ארויסגעפּרעסט אויף זיינע ליפּען.

— אזעלכע ליידען צו טראָגען: דאָס גאַנצע לעבען, דאָס גאַנצע לעבען!...

— כ'וועל געוועהנט ווערען... האָט ער געזאָגט צאָרניג און פאר־

טראכט. — הער נאַר, האָט ער אָנגעהויבען אין א ווײַלע ארום. — געגוג צו וויינען. צייט צו דער זאַך: איך בין דיר געקומען זאָגען, אז מען זוכט מיך איצט, מען וויל מיך כאַפּען...

— אך! — האָט סאָניא דערשראָקען אויסגעשריען.

—נו, וואָס איז דאָ צו שרייען! ווילסט דאָך אליין, איך זאָל געהן אויף קאָטאָרגע, און איצט האָסטו זיך דערשראָקען? צי אָדער אָט וואָס: איך וועל מיך ניט לאָזען. איך וועל מיך מיט זיי נאָך א ראַנגעל טאָן און זיי וועלען גאָרנישט מאַכען. זיי האָבען ניט קיין אמת׳ע באווייזע. נעכטען בין איך געווען אין א גרויסער געפאהר און האָב געמיינט, איך בין שוין פאַרלאָרען; היינט אָבער האָט זיך די זאַך פאַרבעסערט. אלע זייערע באווייזען איז א שטעקען מיט צוויי עקען, דאָס הייסט אלע זייערע באשולדיגונגען קען איך אויסנוצען צו מיין טובה, פאַרשטעהסט? איך וועל אויסניצען: מחמת איך האָב עס איצט זיך אויסגעלערנט. אָבער אין אָסטראָג וועט מען מיך זיכער אריינזעצען, ווען ניט א געוויסער צופאַל, וואָלט מען מיך נאָך אפשר היינט פאַרזעצט, אויף געוויס, עס קען נאָך אפשר גאָר זיין, אז מען וועט נאָך היינט אריינזעצען... דאָס איז אָבער גאָרנישט, סאָניא: איך וועל אביסעל אָבזיצען און מען וועט מיך ארויסלאָזען... מחמת זיי האָבען ניט קיין איין זיכערן באוויין, און עס וועט ניט זיין, איך גיב דיר מיין וואָרט. אבער מיט דעם, וואָס זיי באזיצען, קענען זיי א מענשען ניט פאַרזעצען. נאָר גענוג... ניט מעהר איך האָב געוואָלט, דו זאָלסט וויסען... איבריגענס איז די שווערסטע שוין איצט, דאכט זיך, פאַרזאָרגט... די מוטער, הייסט עס, אויך... נו, דאָס איז אלעס. איבריגענס זיי פאַרזיכטיג. וועסט צו מיר קומען אין אָסטראָג, אז זיי וועלען מיך פאַרזעצען?

— יאָ, איך וועל קומען, איך וועל קומען!

ביידע זענען זיי געזעסען נעבען איינאנדער, אומעטיג און נידער־געשלאָגען, אזוי ווי פון שטורם פאַרוואָרפען אויף א וויסטען ברעג. ער האָט געקוקט אויף סאָניען און האָט געפיהלט, ווי פיעל ליעבע איהרע איז אויף איהם געווען, און מערקווירדיג — איהם איז פּלוצלונג גע־וואָרען שווער און באַנג, וואָס מען האָט איהם אזוי ליעב. יאָ, עס איז געווען א וואונדערליך און שרעקליך געפיהל! געהענדיג צו סאָניען, האָט ער געפיהלט, אז אין איהר איז זיין גאנצע האָפנונג און זיין איינ־

ציגער אויסוועג: ער האט געמיינט, ער וועט אראבלעגען באטש א טייל זיינע יסורים, און איצט, ווען זי האט איהר גאנץ הארץ צוגע־קעהרט צו איהם, האט ער פלוצלונג דערפיהלט און באגריפען, אז ער איז געווארען, נאך פיעל אומגליקליכער, ווי פריהער.

— סאניא, — האט ער געזאגט, — זאלסט בעסער ניט קומען צו מיר, בשעת איך וועל זיצען אין אסטראג.

סאניע האט ניט געענטפערט, זי האט געוויינט. עס זענען אריי־בער איניגע מינוטען.

— דו טראגסט אויף זיך א צלם? — האט זי פלוצלונג געפרעגט אונערוואַרטעט, גלייך זי וואלט זיך פלוצלונג דערמאהנט.

אנפאנגס האט ער די פראגע ניט פארשטאנען.

— ניין, הא, ניין? — נא נעהם אט דעם, פון ציפרעסענהאלץ. איך האב נאך אנ'אנדערן, א מעשענעם, ליזאוועטעס. איך האב מיך מיט ליזאוועטאן געביטען מיט די צלמים: זי האט מיר געגעבען איה־רען, איך איהר — מיינעם. איך וועל איצט טראגען ליזאוועטאס, און דעם נעהם דו. נעהם — ס'איז דאך מיינער! ס'איז דאך מיינער! האט זי זיך געבעטען. — מיר וועלען דאך צוזאמען ליידען געהן, ווע־לען מיר צוזאמען אויך דעם קרייץ טראגען!...

— גיב אהער! האט ראסקאלניקאוו געזאגט.

ער האט איהר ניט געוואלט פארשאפען קיין עגמת־נפש. ער האט אבער גלייך צוריקגעצויגען די נאכ'ן צלם אויסגעשטרעקטע האנט.

— ניט איצט, סאניא. בעסער שפעטער, — האט ער צוגעגעבען זי צו בארוהיגען.

— יא, יא, בעסער, בעסער, האט זי אונטערגעכאפט מיט ענט־ציקונג, — ווען דו וועסט אוועקגעהן דארט די יסורים צו ליידען, דאן וועסטו איהם אנטאן, וועסטו קומען צו מיר, וועל איך דיר אנטאן, מיר וועלען צו גאט בעטען און וועלען צוזאמען געהן.

אין דעם דאזיגען אויגענבליק האט עמיץ דריימאל אין טהיר אנ־געקלאפט.

— סאפיא סעמיאנאוונא, מען קען אריין? האט זיך דערהערט עמיצענס זעהר א באאקנטע העפליכע שטים.

סאָניא האָט זיך דערשראָקען א וואָרף געטאָן צו דער טהיר. לעבעזיאטניקאָוו בלאָנדע פיזאָנאָמיע האָט אריינגעקוקט אין צימער אריין.

פינפטער קאַפּיטעל.

לעבעזיאַטניקאָוו האָט אויסגעזעהן זעהר צוטראָגען.

— איך קום צו אייך, סאָפיא סעמיאָנאָוונא. ענטשולדיגט... איך האָב טאַקע געקלערט, אז איך וועל דאָ טרעפען, — האָט ער זיך פּלוצלונג געווענדט צו ראַסקאָלניקאָוו'ן, — דאָס הייסט, איך האָב גאָרניט געקלערט... וועגען דעם... נאָר איך האָב געמיינט... קאַטערינאַ איוואַנאָוונא איז דאָרט פון זינען אראָב, — האָט ער פּלוצלונג אַ זאָג געטאָן סאָניען, לאָזענדיג ראַסקאָלניקאָוו'ן.

סאָניא האָט ארויסגעלאָזט אַ געשריי.

— דאָס הייסט, עס דאַכט זיך אלענפאַלס אַזוי. די זאַך דערפון איז, וואָס מיר ווייסען אלע ניט, וואָס צו טאָן! זי איז שוין צוריקגעקומען — מען האָט זי, דאַכט זיך, פון ערגעץ ארויסגעטריבען, און אפשר דערצו נאָך אָנגעשלאָגען... עס דאַכט זיך וועניגסטענס אַזוי... זי איז געלאָפען צו סעמיאָן זאַכאַריטשעס נאַטשאַלניק, האָט איהם אָבער ניט געטראָפען אין דער היים: ער איז ערגעץ געוועזען צו מיטאָג, אויך ביי א גענעראַל... שטעלט אייך פאָר, אז זי איז אהין אוועקגעלאָפען, וואו מען האָט געמיטאָגט... צו דעם דאָזיגען גענעראַל, און איהר געקענט אייך פאָרשטעלען, זי האָט אויסגעפיהרט — מען זאָל ארויסרופען סעמיאָן זאַכאַריטשעס נאַטשאַלניק, און, דאַכט זיך, פון רעכטען מיטען מיטאָג. איהר קענט אייך שוין פאַרשטעלען, וואָס דאָרט האָט זיך אָבגעטאָן. מען האָט זי, נאַטירליך, ארויסגעוואָרפען; זי אַליין דערצעהלט, אז זי האָט איהם גוט אויסגעזידעלט און אויף איהם עפּעס א שליידער געטאָן. מען קען דאָס איהר אפילו גלויבען... ווי אַזוי מען האָט זי ניט פאַרנומען, ווייס איך טאַקע ניט! איצט דערצעהלט זי איטליכען, אפילו אמאַליע איוואַנאָוונאַ'ן, נאָר עס איז שווער צו פאַרשטעהן, זי שרייט און גוואַלדעוועט... אַך אַ! זי זאָגט און שרייט, אז אַזוי ווי אלע האָבען זי איצט אוועקגעוואָרפען, וועט

זי נעהמען די קינדער און וועט מיט זיי געהן אויף דער גאס, מיט א קאטערינקע. די קינדער וועלען זינגען און טאנצען, זי אויך, און זי וועט מאכען געלט, און אלע טאג וועט זי געהן צום גענעראל אונטערן פענסטער... „זאל מען, זאגט זי, זעהן, ווי איידעלע קינדער פון א בעאמטען לויפען ארום איבער די גאסען אזוי ווי בעטלער". די קינדער שלאגט זי, יענע וויינען, ליענע לערנט זי זינגען עפעס א גאסען־לידעל, דאס אינגעל לערנט זי טאנצען, פאלינא מיכאילאוונא'ן אויך, רייסט די קליידער, מאכט זיי עפעס היטעלעך אזוינע, אזוי ווי אקטיארען: זי אליין וויל טראגען דעם בעקען — און קלאפען דארויף אנשטאט מוזיק... הערט קיינעם ניט... זאגט אליין, ווי קען מען עס דערלאזען? דאס איז דאך שוין איינפאך אונמעגליך!

לעבעזיאטניקאוו וואלט נאך גערעדט און גערעדט, נאר סאניא, וועלכע האט איהם אויסגעהערט מיט אנ'איינגעהאלטענעם אטעם, האט פלוצלונג א כאפ געטאן איהר מאנטעלע און דאס היטעלע און איז ארויסגעלאפען פון צימער, אנטועענדיג עס אויפ'ן וועג. ראסקאלניקאוו איז ארויס גלייך נאך איהר, לעבעזיאטניקאוו האט איהם נאכגעפאלגט.

— זי איז אהן א ספק גערירט געווארען: האט ער געזאגט צו ראסקאלניקאוו'ן, ארויסגעהענדיג צוזאמען מיט איהם אויף דער גאס. — איך האב ניט געוואלט דערשרעקען סאפיא סעמיאנאוונא'ן און האב געזאגט „עס דאכט זיך", אבער עס איז קיין צווייפעל דערין ניטא. מען זאגט, אז דאס זענען אזעלכע געשווירען, וועלכע זעצען זיך ארויף ביי ברוסט־קראנקע אויפ'ן מארך: א שאד, וואס איך פארשטעה גארניט אין דער מעדיצין. איבריגענס האב איך געפרובט איהר געבען צו פארשטעהן, נאר זי וויל גארניט הערען.

— איהר האט מיט איהר גערעדט וועגען די געשווירען?

— דאס הייסט, מען קען ניט זאגען, אז וועגען די געשווירען, און זי וואלט עס גלאט גאר ניט פארשטאנען! נאר איך מיין דערמיט צו זאגען, אז ווען מען זאל א מענשען לאגיש געבען צו פארשטעהן, אז ער האט אייגענטליך ניט וועגען וואס צו וויינען, וועט ער אויפהערען צו וויינען. דאס איז קלאר, און ווי איז אייער מיינונג. — אז ער וועט ניט אויפהערען?

— דאַן וואָלט זעהר לייכט זיין צו לעבען אויף דער וועלט, האָט ראַסקאָלניקאָוו געענטפערט.

— ענטשולדיגט, ענטשולדיגט! געוויס איז עס קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ׳ן שווערליך צו פאַרשטעהן; אָבער איז עס אייך באַוואוסט, אַז אין פּאַריז זעגען שוין פאָרגעקומען ערנסטע עקספּערימענטען וועגען דער מעגליכקייט אויסצוהיילען וואַהנזיניגע, בלויז דורך דער ווירקונג פון דער לאָגישער איבערצייגונג. א דאָרטיגער פּראָפעסאָר, וואָס איז ניט לאַנג געשטאָרבען, זעהר א גרויסער געלעהרטער, איז געווען דער מיינונג, אַז אַזוי איז מעגליך צו היילען. דער גרונד־געדאַנק זייגער איז, אַז ביי די וואַהנזיניגע אין אָרגאַניזם איז ניטאָ קיין שום ענטאָרטונג, און אַז משוגעת איז אייגענטליך א לאָגישער פעהלער, א פעהלער אין דענקען, ניט קיין ריכטיגער בליק אויף זאַכען. ער פלעגט שריטענווייז מבטל זיין דעם קראַנקענס פאַלשע מיינונגען און פלעגט, זאָגט מען, קומען צו גוטע רעזולטאַטען. אָבער אַזוי ווי ער האָט זיך דערביי באַנוצט אויך מיט וואַנעס, דעריבער זענען די רעזולטאַטען פון אַזאַ מין קורירען אונטערן צווייפעל, נאַטירליך... ווענינגסטענס קומט עס אַזוי אויס...

ראַסקאָלניקאָוו האָט שוין לאַנג אויפגעהערט צוצוהערען איהם. צוקומען צו זיין הויז, האָט ער לעבעזיאַטניקאָוו׳ן צוגעשאָקעלט מיט׳ן קאָפּ און איז אריין אין טויער. לעבעזיאַטניקאָוו איז צו זיך געקומען, זיך ארומגעקוקט ארום און איז אוועקגעלאָפען ווייטער.

ראַסקאָלניקאָוו איז אריין אין זיין קאַמערל און איז שטעהן געבליבען אין דער מיט. „נאָך וואָס האָט ער זיך צוריקגעקעהרט אַהערצו?“ ער האָט באַטראַכט די געלע צושמאָדערטע טאַפּעטען, דעם שטויב, די סאָפּקע, פון דרויסען האָט זיך פאַרטראָגען עפּעס א שאַרף אונאויפהערליך קלאַפּען: עס האָט געקלונגען, גלייך ווי מען האָט ערגעץ עפּעס א צוועק אריינגעשלאָגען... ער איז צו צום פענסטער, האָט זיך אויפגעשטעלט אויף די שפּיץ פינגער און לאַנג געקוקט, מיט אַן׳אויסדרוק פון אונגעוועהנליכער אויפמערקזאַמקייט, אין הויף ארונטער. דער הויף איז אָבער ליידיג געווען, און מען האָט ניט געזעהן קיין קלאַפּער. לינקס, אין דעם פליגעל, האָבען זיך געזעהן וואו־ניט־וואו געעפענטע פענסטער: אויף די פענסטער זענען געשטאַנען טעפּלעך מיט דאַרינקע גראָגיען־בלומען. הינטער די פענס־

טער איז געווען אויסגעהאנגען וועש... ער האָט עס אַלץ געקענט אויף אויסווענינ. ער האָט זיך אַבגעקעהרט און זיך געזעצט אויפ'ן דיוואַן.

נאָר קיינמאָל, קיינמאָל האָט ער זיך ניט געפיהלט אַזוי שרעקליך איינזאַם!

יאָ, ער האָט ווידער אַמאָל דערשפּירט, אַז ער וועט אפשר באמת קריגען סאָניען, און באַזונדערס איצט, נאָכדעם ווי ער האָט זי געמאַכט אומגליקליכער, ווי זי איז געווען.

„נאָר וואָס איז ער צו איהר געגאַנגען בעטען ביי איהר איהרע טרערען? צו וואָס איז עס איהם אַזוי נייטיג צו פאַר'סמ'ען איהר דאָס לעבען? אָ, ווי נידערטרעכטיג!"

— איך וועל אַליין בלייבען! האָט ער פּלוצלונג ענטשלאָסען ארויסגערעדט, — און זי וועט ניט געהן אין אַסטראָג! אין א מינוט פינף ארום האָט ער אויפגעהויבען דעם קאָפּ און האָט א מאָדנעם שמייכעל געטאָן — דאָס איז געווען א מערקווירדיגער געדאַנק.

„אין קאַטאָרגע איז אפשר טאַקע בעסער", איז איהם פּלוצלונג איינגעפאַלען.

ער האָט ניט געוואוסט, ווי לאַנג ער איז אַזוי אַבגעזעסען ביי זיך, מיט א פּלאָנטער אונבעשטימטע געדאַנקען אין קאָפּ, פּלוצלונג האָט זיך געעפענט די טהיר און אוודאָטיא איז אריינגעקומען. צוערשט איז זי שטעהן געבליבען און האָט אויף איהם א קוק געטאָן פון שוועל, אַזוי ווי ער פריהער אויף סאָניען: דערנאָך איז זי צוגעקומען נעהענטער און האָט זיך געזעצט איהם געגענאיבער אויף א שטוהל, אויף איהר נעכטיגען אָרט. ער האָט זי שווייגענדיג און עפּעס אַזוי ווי אָהן געדאַנק אָנגעקוקט.

— זיי ניט אין כעס, מיין ברודער, איך בין נאָר אויף איין ווײַלע ארײַן, — האָט דוניא געזאָגט.

דער אויסדרוק פון איהר געזיכט איז געווען א פאַרטראַכטער, אָבער ניט קיין שטרענגער. איהר בליק איז געווען קלאָר און שטיל. ער האָט געזעהן, אַז אויך די איז צו איהם מיט ליעבע געקומען.

— ברודער, איך ווייס איצט אַלעס, אַ ל ע ס. דמיטרי פּראָקאָפאיטש האָט מיר אַלץ ערקלערט און דערצעהלט. מען פאַרפאָלגט און מען קוועלט דיך וועגען א נאַרישען און נידעריגען חשד... דמיטרי פּראָקאָפאיטש האָט מיר געזאָגט, אַז דאָ איז ניטאָ קיין שום גע־

פאזר און אומזיסט נעהמסטו עס מיט אזא מין שרעק צום הארצען. איך מיין ניט אזוי און פארשטעה זעהר גוט, ווי אזוי איז דיר איז אלעם אויפגעבראכט און ווי אזוי די דאזיגע אויפגעבראכטקייט קען לאזען איהרע שפורען אויף אייביג, דערפאר האב איך מורא. וואס דו האסט אונז אוועקגעווארפען, וויל איך דיך דערפאר ניט פאראורטיילען און האב ניט דאס רעכט עס צו טאן, און זיי מיר מוחל. וואס איך האב דיר עס פריהער פארגעהאלטען, איך פיהל אליין נאך זיך. אז ווען איך וואלט געהאט אזא גרויסען שמערץ, וואלט איך מיך אויך פון אלעמען צוריקגעצויגען. דער מוטער וועל איך דערפון קיין ווארט ניט דערצעהלען, איך וועל אבער שטענדיג ריידען וועגען דיר און וועל איהר זאגען אין דיין נאמען, אז דו וועסט קומען גאר אין גיכען; זיי זיך ניט מצער וועגען איהר; איך וועל זי בארוהיגען; אבער דו זאלסט זי אויך ניט פארמוטשען, — זאלסט כאטש אמאל קומען צו געהן; ניט פארגעס, אז זי איז א מוטער! און איצט בין איך דיר נאר געקומען זאגען (דוניא האט גענומען אויפשטעהן פון ארט), אז אויב דו וועסט מיך אויף עפעס נייטיג האבען, אדער דו וועסט דארפען... מיין גאנצעס לעבען, אדער וואס אנדערש... זאלסטו מיך א רוף טאן. איך וועל קומען. זיי געזונט!

זי האט זיך שנעל אומגעווענדט און האט זיך געלאזט געהן צו דער טהיר.

— דוניא! האט זי ראסקאלניקאוו אבגעשטעלט, איז אויפגעשטאנען און צוגעגאנגען צו איהר. — דער דאזיגער ראזומיכין, דמיטרי פראקאפאיטש, איז זעהר א וואוילער מענש.

דוניא איז קוים עטוואס רויט געווארען.

— נו? האט זי געפרעגט נאך א קורצען שווייגען.

— ער איז א טיכטיגער, ארבייטזאמער, עהרליכער מענש, און קען שטארק ליעבען... זיי געזונט, דוניא.

דוניא איז געווארען רויט ווי פייער, און פלוצלונג האט זי זיך דערשיהלט זעהר באאונרוהיגט:

— אבער וואס זאל עס, ברודער, באטייטען? צושיידען מיר זיך דען ווירקליך אויף אייביג, וואס דו... מאכסט מיר אזעלכע צוואות?

— עס מאכט ניט אויס... זיי געזונט!

ער האט זיך אבגעקעהרט און איז אוועק פון איהר צום פענס־

טער. זי איז נאך א ווײלע געשטאנען, האט אויף איהם אנ׳אומרוהיגען קוק געגעבען און איז פארזארגט ארויסגעגאנגען.

ניין, ער איז ניט געווען קאלט צו איהר. עס איז געוועזען א מאמענט — דער לעצטער מאמענט — ווען איהם האט זיך שרעקליך פארגלוסט פעסט זי ארומנעמען און זעגענען זיך מיט איהר, זאגאר אויסזאגען איהר. ער האט איהר אבער אפילו די האנט ניט געוואגט צו דערלאנגען.

„זי קען נאך שפעטער אודאי אויפגעציטערט ווערען, דערמאנענדיג זיך, אז איך האב זי איצט ארומגענומען, וועט זאגען, אז איך האב איהר א קוש אוועק גע׳גנב׳עט!"

„וועט זי עס אבער קענען אויסהאלטען, אדער וועט ניט קענען?" האט ער מיט איינינע מינוטען שפעטער צוגעגעבען פאר זיך. — „ניין, וועט ניט אויסהאלטען: אזעלכע קענען ניט! אזעלכע האלטען קיינמאל ניט אויס"...

און ער האט זיך דערמאנט אן סאניען.

פון פענסטער האט געוועהט אריין מיט קיהלער פרישקייט. דרויסען איז שוין ניט געווען אזוי בלענדענדליכטיג. ער האט פלוצלונג גענומען דאס היטעל און איז ארויסגעגאנגען.

ער האט ניט געקאנט, און האט אויך ניט געוואלט זארגען זיך וועגען זיין קראנקהאפטען צושטאנד. אבער די דאזיגע אונאויפהערליכע אנגסט, דער גאנצער שרעק פון זיין נשמה האבען ניט געקענט אריבער, ניט צו לאזען אויף איהם קיין שפורען. און אויב ער איז נאך ניט געלעגען אין אנ׳אמת׳ן פיבער, איז עס אפשר געקומען נאר דערפון טאקע, וואס די דאזיגע אינווייניגסטע אונאויפהערליכע אנגסט האט איהם נאך געהאלטען אויף די פיס און ביים באוואוסטזיין. אבער עפעס אזוי ווי קינסטליך, ביז א צייט נאר.

ער האט זיך געשלעפט אהן א ציעל. די זון האט געהאלטען אין פארגעהן. עפעס א מאדנעם אומעט האט ער גענומען שפירען פאר דער לעצטער צייט. אין דעם דאזיגען אומעט איז ניט געוועזען קיין באזונדערס־בייסענדיגס, ברענענדיגס; אבער ס׳האט פון איהם געוועהט עטוואס שטענדיגעס, אייביגעס, עס האבען זיך פאראויס געפיהלט אונענדליכע יאהרען פון דעם דאזיגען קאלטען, טויטען אומעט. עס האט זיך פאראויס געפיהלט עפעס אנ׳אייביגקייט „אויף אנ־

אייל די גרויס״. אין די פארנאכטיגע שעה׳ן האט איהם דאס דאזיגע געפיהל אנגעהויבען נאך שטארקער צו קוועלען.

— היינט געה האלט זיך איין פון צו באגעהן א נארישקייט ביי אזוינע ווילד־נארישע, ריין פיזישע שלאפקייטען, וואס נעהמען זיך פון עפעס א זונאונטערגאנג! ניט נאר צו סאניען, אפילו צו דורניען וועסטו געהן ״, האט ער געמורמעלט פארביטערט.

פלוצלונג האט מען איהם א רוף געטאן: ער האט זיך אומגעקוקט: לעבעזיאטניקאוו האט געאיילט איהם אנטקעגען.

— שטעלט אייך פאר, איך בין ביי אייך געוועזען, האב אייך געזוכט. שטעלט אייך פאר, זי האט געהאלטעןווארט און האט אוועקגעפיהרט די קינדער. איך מיט סאפיא סעמיאנאוונא׳ן האבען זי קוים געפונען. אליין קלאפט זי אין א בעקען, די קינדער הייסט זי טאנצען, וויינען זיי, אויף אלע ראגען, ביי די געוועלבלעך שטעלען זיי זיך אב. א המון מענשען לויפט זיי נאך, קומט!

—און סאניא? האט ראסקאלניקאוו אומרוהיג געפרעגט, איילענדיג נאך לעבעזיאטניקאוו׳ן.

— איינפאך משוגע, דאס הייסט, ניט סאפיא סעמיאנאוונא איז משוגע, נאר קאטערינא איוואנאוונא, און צוריקרייידענדיג איז אויך סאפיא סעמיאנאוונא משוגע. פון קאטערינא איוואנאוונא׳ן איז שוין ניט צו ריידען. איך זאג אייך, זי איז פאלקאם משוגע. מען וועט זיי צונעהמען אין פאליציי אריין. איהר קענט אייך פארשטעלען, ווי דאס וועט ווירקען... איצט זענען זיי ביים קאנאל וואס נעבען דער בריק, ניט זעהר ווייט פון סאפיא סעמיאנאוונא׳ן, גאנץ נאהענט.

ביים קאנאל, ניט זעהר ווייט פון דער בריק, מיט צוויי הויפען פריהער פאר סאניעס וואוינונג, האט זיך צוזאמענגעקליבען א געזעמעל, איבערהויפט זענען זיך צונויפגעלאפען אינגלעך מיט מיידלעך. די הייזעריגע אנגעבראכענע שטים קאטערינא איוואנאוונאס האט מען געהערט נאך אויף דער בריק. און עס איז ווירקליך געוועזען א מערקווירדיג בילד, וואס האט געקענט פאראינטערעסירען דאס גאסענפובליקום. קאטערינא איוואנאוונא אין אנ׳אלט קליידעל, מיט א גריינעם שאל און אין א צוריסען שטרויען היטעלע, וואס האט זיך אראפגערוקט אויף א זייט און האט אויסגעזעהן ווי א העסליכער קנויל. איז ווירקליך געווען רעכט ניט ביים זינען זי האט זיך פארמאטערט

און האט שווער געאטעמט. איהר אויסגעמוטשעט שווינדזיכטיג פנים האט אויסגעדריקט נאך מעהר ליידען ווי ווען אנדערש (אויף דער גאס ביים שיין פון דער זון זעהט א שווינדזיכטיגער בכלל אויס קראנקער און העסליכער); אבער איהר אויפגערעגטער צושטאנד האט זיך נית געשטילט. און זי איז וואס אמאל געווארען צורייצטער. זי האט זיך געווארפען צו די קינדער, זיך אויף זיי געבייזערט, זיי צוגערערט, זיי געלערנט דא פאר'ן עולם ווי אזוי צו טאנצען. און וואס צו זינגען, האט זיי אלץ געגעבען צו פארשטעהן, צו וואס דאס איז נויטיג. פלעגט ווערען אויסער זיך פאר פארצווייפלונג, וואס זיי פארשטעהען נית, האט זיי געשלאגען... און נית געענדיגט, פלעגטזי זיך גלייך א זיינע אויגען האבען געבליצט. „ער זעהט אויס ווי משוגע!" האט ווארף טאן צו דעם גאפענדען עולם: האט זי באמערקט א אנשטענדיג געקליידעטען מענשען, וואס האט זיך אבגעשטעלט א קוק טאן, פלעגט זי איהם גלייך אנהויבען אנצואווייזען, צו וואס פאר א מדרגה עס זענען געקומען איהרע קינדער, „וועלכע שטאמען פון א אנשטענדיגען, מען קען זאגען, אריסטאקראטישען הויז": האט זי דערהערט צווישען עולם א געלעכטער אדער עפעס א גלייכווערטעל, פלעגט זי גלייך אנפאלען אויף די דאזיגע עזות־פנים'ער און זיך נעהמען מיט זיי זידלען. אייניגע האבען ווירקליך געלאכט, אנדערע האבען געשאקעלט מיט'ן קאפ: אלע זענען אבער נייגעריג געווען אנצוקוקען די פארריקטע מיט איהרע איבערגעשראקענע קינדער. דער בעקען, וועגען וועלכען לעבעזיאטניקאוו האט דערצעהלט, איז נית געווען: וועניגסטענס האט איהם ראסקאלניקאוו נית געזעהן: נאר אנשטאט צו קלאפען אין דעם בעקען, פלעגט קאטערינא איוואנאוונא אנהויבען צו־צופאטשען צום טאקט מיט איהרע דארע הענט, בשעת ווען פאליטשקע האט געזונגען און ליענא מיט קאליען האבען געטאנצט: דערביי פלעגט זי אליין אויך אנהויבען אונטערצוזינגען, אבער איטליכעס מאל פלעגט זי עס ביי דער צווייטער נאטע איבעררייסען מחמת דעם שמערצליכען הוסט. וואס דאס פלעגט זי ווידער אריינברייגען אין פארצווייפלונג, האט געשאלטען דעם הוסט איהרען און האט געוויינט. מעהר פאר אלץ האט איהר אויפגערעגט קאליאס און ליענאס געוויין און שרעק. זי האט ווירקליך געפרובט אנקליידען די קינדער אין א קאסטיום פון גאסען־זינגערס און זינגערינס: דאס אינגעל האט גע־

טראָגנען עפּעס אַ טיורבאַן פון רויטען שטאָף אין ווייסע פּאַסען. כדי ער זאָל אויסזעהן ווי אַ טערק: פאַר ליענען האָבען אויסגעפּעהלט קליי־דער. — זי האָט נאָר געטראָגען אויפ׳ן קאָפּ עפּעס אַ רויט געשטריקט היטעלע (אָדער בעסער געזאָגט, אַ יאַרמולקע) פון דעם פאַרשטאָר־בענעם סעמיאָן זאַכאַריטש, און אין היטעלע האָט געשטעקט אַנ׳אָבגע־בראָכען שטיקעל פון אַ שטרויס־פעדער, וואָס האָט נאָך געהערט קאַ־טערינאַ איוואַנאָוונאַס באָבען און וואָס ביז אַהער איז עס געלעגען באַהאַלטען אַלס אַ זעלטענער פאַמיליען־אַנטיק. פּאָליטשקע איז גע־גאַנגען אין איהר געוועהנליך קליידעלע, זי האָט דערשראָקען און פאַר־לאָרען געקוקט אויף דער מאַמען, און פון איהר ניט אָבגעטראָטען. האָט אָראָבגעשלונגען בגנבה די טרעהרען, פאַרשטעהענדיג, אַז מיט דער מאַמען איז ניט גלאַט, און האָט זיך אומרוהיג אַרומגעקוקט אויף אַלע זייטען. די גאַס און דער המון האָבען זי מוראַדיג אָנגעשראָקען. סאָניאַ האָט ניט געוואָלט אָבטרעטען פון קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ׳ן, האָט געוויינט און זיך אַלע ווײַלע געבעטען ביי איהר, זי זאָל זיך צוריקקעהרען אַהיים. אָבער קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ האָט גאָרניט געוואָלט הערען.

— לאָז אָב, סאָניאַ, לאָז אָב! האָט זי געשריען האַסטיג און אין איין אָטעם, שטיקענדיג זיך מיט דעם הוסט. — ווייסט אַליין ניט, וואָס דו בעטסט, ביסט ווי אַ קינד! איך האָב דאָך דיר שוין געזאָגט, אַז איך וועל זיך ניט אומקעהרען צוריק צו דער שכור׳ער דייטשקע. זאָלען אַלע זעהן, גאַנץ פּעטערבורג, ווי אַזוי עס בעטלען נדבות די קינדער פון אַנ׳אַנשטענדיגען פּעטערוועלכער האָט זיין גאַנץ לעבען געדיענט טריי און אָרענטליך און, מען קען זאָגען, איז געשטאָרבען אויף זיין אַמט (קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ האָט זיך שוין באַשאַפען די פאַנטאַזיע און איז געווען בלינד איינגעגלויבט אין איהר). זאָל דער ראַזיגער מאָוסער גענעראַלכעל זעהן. זאָל ער! און דו ביסט אַ נאַר. סאָניאַ: וואָס ווּלען מיר איצט עסען, זאָג? מיר האָבען דיר גענוג בלוט אָבגעצאַפּט, מעהר וויל איך ניט! אַך, ראָדיאָן ראָמאַניטש. ראָס זענט איהר? האָט זי אויסגעשריען, דערזעהענדיג ראַסקאָלני־קאָוו׳ן, און זיך אַ לאָז געטאָן צו איהם, — ניט צו פאַרשטעהן דעם ראַזיגען פּאַרנאַרישטען מיידעל, אַז קיין קליגערע זאַך האָט מען גאָר־ניט געקענט אויפטאָן! קאַטערינשטשיקעס אפילו פאַרדיענען זייער

ברויט, אונז אבער וועט מען גלייך דערקענען, מען וועט זיך דער־וויסען, אז דאס איז אַנ׳ארימע אַנשטענדיגע פאמיליע פון יתומים, וואס זענען געזונקען אין שרעקליכער נויט. און דאס גענעראלכעל וועט האבען זיין פסק. איהר וועט זעהן! מיר וועלען צו איהם אלע טאג געהן אונטער די פענסטער, און וועט דער קיסר וועז פארבייפאהרען, וועל איך פאלען אויף די קניה, די קליינע וועל איך ארויסשטעלען פאראויס און וועל בעטען פאר זיי: „נעהם זיך פאר זיי אן, גרויסער פאטער!" ער איז אַנ׳אבי יתומים, ער איז בארמהערציג, ער וועט זיך אננעהמען, איהר וועט זעהן, און דאס גענעראלכעל... ליענא! Tenez vous droite! דו, קאליא, וועסט באלד ווידער טאנצען. וואס יאמערסטו? ווייטער געיאמערט! פארוואס האסטו מורא, נארעלע, פארוואס? רבונו של עולם, וואס זאל איך מיט זיי טאן, ראדיאן ראמאניטש? ווען איהר וואלט וויסען, ס׳אר א פארשטאפטע קעפ זיי האבען! היינט געה מאך עפעס מיט אזעלכענע!...

און זי האט, שיער אליין ניט וויינענדיג (הגם דאס האט ניט אפגעשטעלט דעם אונאויפהערליכען שטראם רייד איהרען.) איהם אנגעוויזען אויף די וויינענדיגע קינדער. ראסקאלניקאוו האט זי גע־פרובט איינצורייזען, אז זי זאל זיך צוריקקעהרען אהיים, און כדי צו ווירקען אויף איהר עהרע־געפיהל, האט ער איהר אויפמערקזאם גע־מאכט, אז פאר איהר פאסט ניט צו געהן איבער די גאסען, ווייל זי גרייט זיך דאך צו ווערען א דירעקטארין פון א פאנסיאן פאר אדע־ליגע טעכטער...

— פון א פאנסיאן! חא־חא־חא! עס איז גוט צו לעגען פייגעלער אין בוזים! האט קאטערינא איוואנאוונא אויסגעשריען, און איז זיך גלייך נאכ׳ן געלעכטער פארגאנגען מיט א הוסט. — ניין, ראדיאן ראמאנטיש, די שענע האפנונג איז פארשוואונדען! אלע האבען אונז אוועקגעווארפען... און דאס גענעראלכעל... איהר ווייסט, ראדיאן ראַ־מאניטש, איך האב אויף איהם א טינטער א שליידער געטאן, — ס׳איז גראדע געשטאנען אין לאקיי־צימער אויפ׳ן טיש, נעבען א בויגען פאפיר, וואו עס זענען געשטאנען א סך חתימות, האב איך מיך אויך אונטערגעשריבען, האב א שליידער געטאן און בין אנטלאפען. א נידערטרעכטיגע, נידערטרעכטיגע! נאר איך שפיי אויף זיי, איך

בוקען! מיר האבען זי גענוג געפייניגט! (זי האט אנגעוויזען אויף סאניען). — פאליטשקע, ווייז נאר, וויפיעל האט מען צונויפגעקלי־בען! ווי? איינגאנצען נאר צוויי קאפיקעס? אַ איהר נידערטרעכ־טיגע! גיבען גארניט, ניט מעהר זיי לויפען נאך נאך אונז מיט אנ׳־אויסגעשטרעקטער צונג! נו, וואס לאכט אַט דער גולם? (האט זי אַנ־געוויזען אויף איינעם פון דעם רעדעל). דאס איז אלץ דערפאר. וואס קאליא האט אזא פארשטאפטען קאפ, ס׳איז מיט איהם א ביטערער עסק! וואס איז דיר, פאליטשקע? רייד מיט מיר פראנצויזיש. parlez moi francais! איך האב דאך דיך געלערנט, דו קענסט דאך איינינע פראזען!... אניט וועט מען דאך גארניט דער־קענען, אז איהר זענט פון אנ׳אנשטענדיגער פאמיליע און וואויל־ערצויגענע קינדער, ניט אזוי ווי יענע קאטערינשטשיקעס. — וואס מאכען דארט זייערע גאסיגע קונצען — מיר וועלען זינגען איידעלע ראמאנסען, אך יא. אלזא וואס זאלען מיר זינגען? איהר שלאגט מיך אלע ווילע איבער... איהר פארשטעהט, ראדיאן ראמאניטש, מיר האבען זיך דא פארהאלטען כדי אויסצוקלייבען וואס צו זינגען, — עפעס אזוינס, וואס קאליא זאל עס אויך קענען אויסטאנצען... ווייל דאס איז ביי אונז אלץ, קענט איהר אייך פארשטעלען, אהן רעפע־טיציעס. מען מוז זיך אפריהער צונויפריידען און אלץ גוט דורכ־רעפעטירען: דאן וועלען מיר אוועקגעהן אויף „נעווסקי פראספעקט“. וואו ס׳איז דא פיעל מעהר מענשען פון דער העכערער געזעלשאפט און מען וועט אונז גלייך באמערקען. ליענא קען נאר איין פאלקס־ליעד... אבער אלץ דאס פאלקסליעד און דאס פאלקסליעד, אלע זינגען עס שוין! מיר דארפען אויסזינגען עפעס אנ׳איידעלערעס ליעד... נו, האסט זיך שוין עפעס דערמאנט, פאליא! ווילסט גארניט העלפען דער מאמען! איך האב ניט קיין זכרון, קיין זכרון האב איך ניט. אזוי וואלט איך מיך דערמאנט. אך, לאמיר זינגען אויף פראנצויזיש! “Cinq sous” איך האב אייך דאך געלערנט, געלערנט, הא? און דער עיקר איז, וואס דאס איז אויף פראנצויזיש, וועט מען גלייך דערקענען, אז איהר זענט אדעל־קינדער, דאס וועט אונז זיין פיל רירענדי־גער. מ׳קען זאגאר זינגען “Marlborough sen va-t-en guerre!” ווייל דאס איז אנ׳אמת׳דיג קינדעריש ליעדעל, אנ׳אמת׳דיג סינדעריש

און עס ווערט געזונגען אין אלע אריסטאקראטישע הייזער אלס א וויעג־ליעד.

Malborough s'en va-t-en guerre
Ne sait quand reviendra...

"Cinq sous" האט זי אנגעהויבען צו זינגען.—ניין, שוין בעסער נו, קאליא, שנעלער די הענט אין די באקעס, און דו ליענא, דרעה זיך אויך אין דער אנדער זייט. און איך מיט פאליטשקען וועלען מיר אונטערזינגען און צוקלאפען צום טאקט:

Cinq sous, cinq sous
Pour monter notre menage

קכי־קכי־קכי! (און זי איז זיך פארגאנגען פון הוסט). מאך צו־רעכט דאס קליידעלע, פאליטשקע, עס האט זיך אראבגערוקט פון די אקסלען. — האט זי באמערקט אין מיטען הוסטען, אבבאפענדיג דעם אטעם. איצט מוזט איהר זיך באזונדערס אנשטענדיג און פיין האלטען, אלע זאלען זעהן, אז איהר זענט אדעלקינדער. איך האב דאמאלס געזאגט, אז דאס קליידעל דארף מען לענגער שניידען און אין צוויי טיכער. ס'איז אלץ דו, סאניא, מיט דיינע עצות: „קירצער, קירצער", — אט האסטו דיר „קירצער". אז מען קען אויף דאס קינד ניט קוקען... נו, איהר וויינט שוין ווידער! הערט אויף, איהר נאַרישע קינדער! נו, קאליא, הויב שוין אן גיכער, גיכער, גיכער, — אך, ס'אר אנ'אונערטרעגליך קינד דאס איז!...

Cinq sous, sinq sous—

ווידער דער סאלדאט! נו, וואס דארפסטו דא?

דורך דעם רעדעל האט זיך ווירקליך דורכגעשטופט א פאלי־ציאנט. אין דעמזעלבען אויגענבליק האט זיך אבער דערנעהענטערט א הערר אין א וויצמונדיר און א שינעל — אנ'אנגעזעהענער בעאמ־טער פון א יאהר פופציג — מיט אנ'ארדען אויפ'ן האלז (וואס דאס איז געוועזען זעהר אנגענעם קאטערינא איוואנאוונא'ן און האט גע־מאכט א רושם אויפ'ן פאליציאנט) און האט שווייגענדיג דערלאנגט קאטערינא איוואנאוונא'ן א גרינע דריירובלדיגע אסיגנאציע. קאטע־

רינאַ איוואַנאָוונאַ האָט עס צוגענומען און האָט זיך איהם העפליך, כמעט צערעמאָניעל א נייג געטאָן.

— איך דאַנק אייך, מיין הערר — האָט זי שטאַלץ אנגעהוי־בען. — עס זענען דאָ אורזאַכען, וועלכע האָבען אונז באַוואויגען... פּאָליטשקע, נעהם דאָס געלט, זעהסט, עס זענען פאַרט פאַראַן איידעלע און גרויסמוטיגע לייט, וועלכע זענען שטענדיג גרייט צו העלפען אָנ'־אָרימער אדעלפרוי אין איהר נויט. איהר זעהט פאר אייך, מיין הערר, יתומים פון אַנ'אדעלהויז, מען קען זאָגען מיט די אריסטאָקראַטישסטע פאַרבינדונגען... דאָך איז זיך יענער גענעראַלכעל רוהיג געזעסען און האָט געגעסען געבראַטענע טויבען... האָט מיט די פיס אנגעהויבען טופּען, וואָס איך שטער איהם.. „אייער עקסעלענץ. — זאָג איך צו איהם, — נעהמט זיך אָן פאַר די יתומים... איהר קענט דאָך, זאָג איך, זעהר גוט דעם פאַרשטאַרבענעם סעמיאָן זאַכאַריטש. און אזוי ווי דער נידערטרעכטיגסטער פון די נידערטרעכטיגסטע האָט אויף זיין טאָכטער אויסגעטראַכט א בלבול אין דעם טאָג פון זיין טויט“... ווידער דער סאָלדאַט! באַשירמט אונז! האָט זי גערופען צום בעאַמטען. — וואָס קריכט ער צו מיר, דער סאָלדאַט? פון איינעם זענען מיר שוין אנטלאָפען... וואָס איז עס דיין עסק, שוטה איינער?

— ס'איז מיין עסק, ווייל אויף די גאַסען איז עס פאַרבאָטען. ענטשולדיגט, ניט מאַכט קיין סקאַנדאַלען!

— ביסט אליין א סקאַנדאַליסט! ס'איז אַלץ איינס ווי איך געה אַרום מיט א שפּיעלקעסטעל. וואָס גערט עס דיר אָן?

— אויף א שפּיעלקעסטעל דאַרף מען האָבען אַנ'ערלויבעניש. איהר זענט אָבער אָהן א שפּיעלקעסטעל און מיט אייער אַרט האַל־טען זיך קלייבט איהר צונויף רעדלעך. וואו וואוינט איהר?

— וואָס הייסט א ערלויבעניש! האָט זיך קאַטערינאַ איוואַנאָוו־נאַ צושריען. — איך האָב היינט דעם מאַן באַגראָבען און איהר דולט מיר א קאָפּ מיט אַנ'ערלויבעניש!

— מאַדאַם, מאַדאַם, באַרוהיגט אייך. — האָט דער בעאַמטער אנגעהויבען. — קומט מיט מיר, איך וועל אייך צופיהרען... דאָ צווי־שען המון איז עס ניט אַנשטענדיג... איהר זענט ניט געזונט...

— מיין, הערר, מיין גנעדיגער הערר, איהר פאַרשטעהט דאָ גאָר־ניט! האָט קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ געשריען, מיר וועלען געהן אויף

„נעווסקי פראספעקט"... סאניא! סאניא! וואו איז זי ערגעץ? זי וויינט אויך! וואס איז עס מיט אייך אלעמען געווארען!... סאליא. ליענא, וואוהין איז עס? האט זי פלוצלונג מיט שרעק אויסגעשריען.

— א איהר נארישע קינדער! סאליא. ליענא. וואוהין. וואוהין?

קאליא און ליענא, ביז דעם העכסטען גראד אנגעשראקען פון דעם צוזאמענגעלאפענעם גאסען־המון און פון דער פארריקטער מוטערס גענג, דערזעהענדיג דעם סאלדאט, וועלכער האט זיי געוואלט פאר־נעהמען און אבפיהרען ערגעץ, האבען זיך גלייך ווי אבגערעדט פון פריהער, גענומען פאר די הענטלעך און זיך געלאזט לויפען. מיט יאמער און געשריי האט זיך די אומגליקליכע קאטערינא איוואנאוונא א ווארף געטאן זיי נאכיאגען. ס'איז געווען מאוס און טרויעריג צו קוקען אויף איהר, ווי זי איז געלאפען, האט געוויינט, ניט געקענט דעם אטעם כאפען.

— קעהר זיי אום, סאניא, קעהר זיי אום! א, וואס פאר א נארישע אונדאנקבארע קינדער!... פאליא! כאפ זיי... איך האב דאך פאר אייך אזוי פיעל...

זי האט זיך אויסגעגליטשט אין רעכטען מיטען לויפען און איז געפאלען.

—זי האט זיך צושלאגען ביז בלוט! א גאט מיינער! האט סאניא אויסגערופען, זיך אריבערבייגענדיג איבער איהר.

אלע זענען זיך צונויפגעלאפען, און מען האט זיך גענומען שטו־פען פון אלע זייטען. ראסקאלניקאוו און לעבעזיאטניקאוו זענען גע־קומען צו לויפען גאר פון די ערשטע; דער בעאמטער איז אויך צו־געלאפען, און נאך איהם דער פאליציאנט, וועלכער האט ארויסגע־ברומט אנ'„עך־מא!" און אוועקגעמאכט מיט דער האנט, זעהענדיג פאראויס, אז עס הויבט זיך אן אנ'עסק.

— אוועקט! אוועקט! האט ער געטריבען דעם עולם. וואס האט געווימעלט ארום און ארום.

— זי שטארבט! האט עמיץ אויסגעשריען.

— משוגע געווארען! האט זיך אבגערופען א צווייטער.

— באשיץ אונז גאט — האט געזאגט א פרוי און זיך איבער־גע'צלמ'ט. — האט מען כאטש דאס מיידעלע מיט'ן אינגעלע גע־

כאַפּט? אהא, אַז פיהרט מען זיי, די עלטערע שוועסטער האָט זיי איי־בערגענומען... האָסטו געזעהען אביסעל...

אז מען האָט אָבער קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ'ן בּעהענטער באַ־מוראַכט, האָט מען דערזעהן, אַז זי האָט זיך גאָר ניט אָבגעשלאָגען אַן א שטיין, ווי סאָניא האָט געמיינט: דאָס בלוט, וואָס האָט רויט געמאַכט דעם ברוק, האָט איהר ארויסגעפּלייצט פון דער ברוסט דורכ'ן האַלז.

—דאָס איז מיר באַקאַנט, האָב עס געזעהן, — האָט דער בעי־אַמטער געמורמעלט צו ראַסקאָלניקאָוו'ן און לעבעזיאַטניקאָוו'ן, — דאָס איז שווינדזוכט: דאָס בלוט גיט א פלייץ און דערשטיקט! איך האָב עס מיט א קורצע צייט צוריק בייגעוואוינט ביי מיינער א קרובה... ביי א גלאָז אַנדערטהאַלבען... און אַזוי פּלוצלונג... וואָס זאָל מען אָבער טאָן, זי וועט באַלד אויסגעהן.

— אהער צו, אהער צו, צו מיר! האָט זיך סאָניא געבעטען, — איך וואוין אָטאָ דאָ!... דאָס צווייטע הויז פון דאַנען!... צו מיר, גיכער גיכער!... האָט זי זיך צו אַלעמען געוואָרפען, — שיקט נאָך א דאָקטאָר... א גאָט!

א דאַנק די באַמיהונגען פון דעם בעאַמטען איז עס רעכט גע־וואָרען: אפילו דער פּאָליציאַנט האָט געהאָלפען אריבערטראָגען קאַ־טערינאַ איוואַנאָוונאַ'ן. צו סאָניען האָט מען זי געבראַכט כמעט א טויטע און אוועקגעלעגט אויפ'ן בעט. דער בלוטשטורץ האָט נאָך ניט אויפגעהערט, נאָר זי האָט אָנגעהויבען אזוי ווי צו זיך צו קומען. אין צימער זענען אריין אויסער סאָניען, ראַסקאָלניקאָוו, לעבעזיאַט־ניקאָוו, דער בעאַמטער און דער פּאָליציאַנט, וועלכער האָט אפריהער צוטריבען דעם עולם וואָס איז געווען א בעלן צו שטופּען זיך אין טהיר אריין. פּאָליטשקע האָט אריינגעפיהרט פאַר די הענט קאָליען און ליענען, דערשראָקענע און פאַרוויינטע. מען האָט זיך אויך צו־נויפגעקליבען פון די קאַפּערנאַאומאָווס. ער אליין, א קרומער און א לאַהמער, זעהר א מאָדנער פאַרשוין, מיט האַרטע, שטעהענדיגע האָר און באַקענבאַרדען; זיין ווייב, מיט א שטענדיגען איינמאָל פאַר אַלע־מאָל דערשראָקענעם אויסדרוק און, עטליכע קינדער זייערע, מיט הילצ־צערנע, שטענדיג פאַרוואונדערטע פּנים'ער און פאַנאַנדערגעעפענטע מיילער. צווישען דעם דאָזיגען פּובליקום איז פּלוצלונג ערשינען

סווידריגיילאוו. ראסקאלניקאוו האט איהם פארוואונדערט אנגעקוקט. ניט פארשטעהענדיג, פון וואנען ער האט זיך גענומען און ניט גע־דענקענדיג איהם צווישען עולם.

מען האט גערעדט וועגען א דאקטאר און וועגען א גלח. דער בעאמטער האט אפילו א זאג געטאן שטילערהייט ראסקאלניקאוו'ן. אז א דאקטאר איז שוין, דאכט זיך, איבעריג, דאך האט ער געהייסען שיקען און קאחערנאאומאוו אליין איז אוועקגעלאפען נאך איהם.

דערווייל איז קאטערינא איוואנאוונא ווידער צו זיך געקומען. און דאס בלוט האט זיך אויף א צייט פארהאלטען. זי האט געקוקט מיט א קרענקליכען, אבער שארפען און דורכדרינגענדען בליק אויף דער בלייכער ציטערנדער סאניען, וועלכער האט איהר אבגעווישט די טראפענס שוויים פון שטערן; ענדליך האט זי געבעטען, מען זאל זי אביסעל העכער אויפהויבען, מען האט זי אנידערגעזעצט אויפ'ן בעט, און זי אונטערגעהאלטען פון ביידע זייטען.

— די קינדער וואו זענען? האט זי געפרעגט מיט א שוואכער שטים. — האסט זיי געבראכט, פאליא? א, נארישע!... נו. וואס זענט איהר צולאפען... א וועה!

דאס בלוט האט נאך באדעקט איהרע פארשמאכטע ליפען. זי האט א פיהר געטאן מיט די אויגען, ארומקוקענדיג זיך אויף אלע זייטען.

— דא, הייסט עס, וואוינסטו, סאניא! איך בין ביי דיר נאך קיין איין מאל ניט געווען...

זי האט אויף איהר א ליידענדען בליק געווארפען.

—מיר האבען דיך אויסגעזויגט, סאניא... פאליא, ליענא, קאליא, קומט נאר אהער... אט זענען זיי, סאניא... נעהם זיי אלע צו... פון האנט צו האנט... און פאר מיר וועט שוין זיין גענוג!... דער באל איז צו ענדע! הא!... לעגט מיך אוועק, לאזט מיר כאטש רוהיג שטאר־בען...

מען האט זי ווידער אוועקגעלעגט אויפ'ן קישען.

— וואס? א גלח? ניט נויטיג... איהר האט דען אנ'איבריגען רובל?... איך בין ריין פון זינד!... גאט דארף אזוי אויך מוחל זיין! ער ווייס אליין, ווי אזוי איך האב געליטען. און אויב ער וועט ניט מוחל זיין, דארף מען ניט!...

זי איז אלץ מעהר און מעהר ארייננעפאלען אין אנ׳אומרוהיגען היץ־צושטאנד. ווײלענווײז האט זי געשווידערט, געבלאנזשעט מיט די אויגען אויף אלע זייטען, פלעגט אויף א רגע אלעמען דערקענען. אבער גלייך פלעגט זי ווידער פארלירען דאס באוואוסטזיין און ארײנ־פאלען אין א פיבער: זי האט שווער און הייזעריג געאטעמט, גלייך ווי אין האלז וואלט איהר עפּעס זידען.

— איך זאג צו איהם: „אײער עקסעלענץ!“... האט זי געשריען. אבכאפּענדיג נאך יעדען ווארט דעם אטעם. — די אמאליע לודוויגאוונא... אך! ליענא, קאליא! די הענטלעך אין די באקעס. ניבער, ניבער, glissez, glissez, pas-de-basqul! קלאפּט צו מיט די פיסלעך... זייט א גראציעזע קינד. „דו האסט דיאמאנטען און פערלען“... ווי ווייטער? כ׳וואלט עס וועלען זינגען...

„דו האסט די שענסטען אויגען...

מערכען, וואס ווילסט דו מעהר?...“

נו, יא, ווי דען זשע אנדערש! „וואס ווילסט דו מעהר“, — וואס א שוטה קען אויסקלערען!... אך, יא, איך האב גאר פארגעסען:

„אין הייסען מיטען טאג, אין טאל פון דאגעסטאן...“

אך, ווי איך האב עס ליעב געהאט... איך האב איינפאך פארגעטערט דעם דאזיגען ראמאנס. פאליטשקע!... ווייסט... דיין פאטער... פלעגט עס נאך חתנווייז זינגען... א, זאיהר פארשוואונדענע טעג!... אט איצט עפּעס א זינג טאן, איצט!... ווי אזוי הויבט זיך עס אן... ווי אזוי?... איך האב גאר פארגעסען... נו, דערמאנט מיר שוין, ווי אזוי...

זי האט זיך געפונען אין אויסערגעוועהנליכער אויפרעגונג און זיך אלץ אנגעשטרענגט אויפצוהויבען זיך. ענדליך האט זי אנגעהויבען מיט א שרעקליכער, הייזעריגער, אפגעריסענער שטים, אויסשרײענדיג און שטיקענדיג זיך ביי יעדען ווארט, מיט אנ׳אויסדרוק פון וואקסענדער צושראקענקייט:

„אין הייסען מיטען טאג!... אין טאל פון!... דאזעסטאן!...

מיט בליי אין ברוסט!...“

אײער עקסעלענץ! האט זי פלוצלונג ארויסגעלאזט א הארצרייסענד געשריי און זיך באגאסען מיט טרעהרען. — נעהמט זיך אן פאר די יתומים! קענענדיג דעם געשטארבענעם סעמיאָן זאכאריט־

שעם ברויט־און־זאַלץ!... מען קען זאָגען, אריסטאָקראַטישען!... האָ! האָט זי אַ שוידער געטאן, פלוצלונג קומענדיג צו די געדאַנקען און אַלעמען באַטראַכטענדיג מיט אַ מאָדנער אימה: זי האָט סאָניען גלייך דערקענט, — סאָניא, סאָניא! האָט זי שטיל און מיט ליעבע געזאָגט. גלייך ווי פאַרוואונדערט צו זעהען זי דאָ פאַר די אויגען, — סאָניא, טייערע, דו ביסט אויך דאָ?

מען האָט זי ווידער אויפגעזעצט.

— גענוג!... שוין צייט!... אַ סוף, שלימזל!... פאַרמאַטערט דאָס פערד!... האָט זי אויסגעשריען, פול פאַרצווייפלונג און האַס, און איז געפאַלען מיט'ן קאָפּ אויפ'ן קישען.

זי האָט ווידער פאַרלאָרען דאָס באַוואוסטזיין, אָבער דאָס האָט ניט לאַנג געדויערט. דאָס בלאַס־געלע, פאַרשמאַכטע געזיכט איהרס איז געפאַלען אויף הינטען, דאָס מויל האָט זיך געעפענט, די פיס האָבען זיך קאָנוואולסיוו אויסגעצויגען. זי האָט טיעף — טיעף אָב־געזיפצט און איז געשטאָרבען.

סאָניא איז געפאַלען אויף איהר טויטען קערפּער, האָט זי אַרומ־געכאַפּט מיט די הענט און איז ווי פאַרשטאַרט געוואָרען. דעם קאָפּ צוגעטוליעט צו דער פאַרשטאָרבענערס אויסגעדאַרטער ברוסט. פּאָליט־שקע האָט זיך אַ וואָרף געטאן דער מוטער צו די פיס און האָט זיי גענומען קושען, פאַרגעהענדיג פון געוויין. קאָליא און ליענא, נאָך ניט רעכט פאַרשטאַנען וואָס עס איז פאָרגעקומען, אָבער דאָך האָבענדיג דאָס פאַרגעפיהל פון עפּעס שרעקליכעס, האָבען זיך אָנגעכאַפּט מיטביידע הענטלעך איינער דעם אַנדערן פאַר די אַקסלען און שטאַרק אַריינקוקענדיג איינער דעם צווייטען אין פּנים אַריין. האָבען זיי פלוצלונג ביידע מיט אַמאָל געעפענט די מיילער און אָנגעהויבען שריי־ען. ביידע זענען זיי נאָך געווען אין זייערע קאָסטיומען: איינער איז דעם טיורבאַן, די אַנדערע אין דער יאַרמעלקע מיט דער שטרויס־פעדער.

אָבער ווי אַזוי איז דער באַריהמטער „עהרענדיפּלאָם" געקומען פלוצלונג אויפ'ן בעט, נעבען קאַטערינאַ איוואַנאָווּנאַ'ן? ער איז גע־לעגען דאָ, נעבען קישען. ראַסקאָלניקאָוו האָט איהם געזעהן.

ער איז אַבגעגאַנגען צום פענסטער. צו איהם איז צוגעשפּרונגען לעבעזיאַטניקאָוו.

— זי איז טויט! האט לעבעזיאטניקאוו געזאגט.

— ראדיאן ראמאנאוויטש, איך דארף אייך איבערגעבען א פּאר נויטיגע ווערטער, — איז צו איהם צוגעגאנגען סווידריגייליאוו.

לעבעזיאטניקאוו האט גלייך פּארלאזען זיין ארט און האט זיך זעהר העפליך צוריקגעצויגען. סווידריגייליאוו האט אבגעפיהרט דעם פארוואונדעטען ראסקאלניקאוו'ן נאך ווייטער אין ווינקעל אריין.

— אט די גאנצע חתונה, ד. ה. די לויה און דאסגלייכען, נעהם איך אויף זיך. איהר ווייסט דאך — אבי נאר געלט, און איך האב אייך דאך שוין געזאגט, אז איך האב איבריגס. אט דיביידע שוועלבליך מיט פּאליטשקען וועל איך אבגעבען אין א יתומים־הויז, פון די בעסערע, און וועל יעדערען אבשרייבען, ביז זייער פוליעהריגקייט, צו טויזענד מיט פינף הונדערט רובל, כדי סאפיא סעמיאנאוונא זאל שוין אינגאנצען קענען רוהיג זיין. און זי וועל איך אויך ארויסשלעפּען פון דעם זומפּ, וויל זי איז א וואויל מיידעל, ניט אזוי? נו—ס, זאלט איהר אזוי איבערגעבען אוודאטיא ראמאנאוונא'ן, אז איהרע צעהן טויזענד רובל האב איך צוטיילט אויף אזא מין אופן.

— און אויס וואסערע כונות זענט איהר געווארען אזא בעל־צדקה? האט ראסקאלניקאוו געפרעגט.

— ע—עך! א מיסטרויאישער מענש! האט זיך סווידריגייליאוו צולאכט. —איך האב דאך שוין געזאגט, אז אט דאס געלט איז ביי מיר איבעריג. נו, און גלאט אויס מענשליכקייט — דאס קען דען ניט געמאלט זיין, לויט אייער מיינונג? זי איז דאך עפּעס ניט געוועזען קיין „לויז" (ער האט א טיץ געטאן מיט'ן פינגער אויף דעם ווינקעל, וואו די געשטארבענע איז געלעגען), ווי אנ'אנדער אלטע וואר־בערעריז, נו, זאגט אליין, נו, „צי זאל, אין דער אמת'ן, לוזשין ווייטער לעבען און באגעהן עולות אדער זי זאל שטארבען?" און ווען איך וואלט ניט צו הילף געקומען, וואלט דאך „פּאליטשקע, צום ביישפּיעל אויך אוועק אהין, מיט דעמזעלבען וועג"...

ער האט עס ארויסגערעדט מיט א מינע פון עפּעס א אונטער־ווינקענדער, לוסטיגער ממזרשקייט, ניט אראבנעמענדיג די אויגען פון ראסקאלניקאוו'ן. ראסקאלניקאוו איז בלאס געווארען און א קעלט איז איהם דורך איבערן לייב. אז ער האט דערהערט זיינע אייגענע

אויסדריקען. וואס ער האט געזאגט סאניען. ער האט זיך האסטיג אבגעווארפען צוריק און ווילד אנגעקוקט סווידריגיילאוו׳ן:

— פו—ון וואנען... ווייסט איהר עס? האט ער שטיל געפליס־טערט, קוים אבכאפענדיג דעם אטעם.

— איך שטעה דאך איין דא איבערן וואנד, די מאדאם רעסליך. דא וואוינט קאפערנאאומאוו, דארט — מאדאם רעסליך, אנ׳אלטע זעהר איבערגעגעבענע פריינדין. א שכן הייסט עס.

— איהר?

— איך, האט סווידריגיילאוו פארטגעזעצט, זיך טרייסלענדיג פאר געלעכטער, — און קען אייך געבען מיין עהרען־ווארט, מיין ליע־בער ראדיאן ראמאנאוויטש, אז איהר האט מיר א וואונדער ווי פאר־אינטערעסירט. איך האב דאך געזאגט, אז מיר וועלען זיך צונויפגעהן. איך האב עס אייך פאראויסגעזאגט, — נו, זעגען מיר זיך צונויפ־געגאנגען. און איהר וועט נאך זעהן, וואס פאר אנ׳אויפגערוימטער מענש איך בין. איהר וועט זעהן, אז מיט מיר קען מען זעהר גוט לעבען.

ענדע פינפטער טייל.

זעקסטער טייל.

ערשטער קאפיטעל.

עפּעם א מאָדנע צייט איז איצט אָנגעקומען פאר ראסקאָלני־קאָוו׳ן: גלייך ווי א נעבעל איז ארום איהם פלוצלונג געפאַלען און האָט איהם איינגעשלאָסען אין א שווערע איינגעצאַמטע איינזאַמ־קייט. דערמאָנענדיג עס שפּעטער, איז א צייט ארום, איז איהם פאָר־געקומען, גלייך ווי זיין פארשטאַנד פלעגט צייטענווייז פאַרדונקעלט ווערען, און אז דאָס האָט זיך געצויגען, מיט איינִיגע הפסקות, ביז צו דער קאַטאַסטראָפע. ער איז פעסט געווען איבערצייגט, אז ער האָט זיך דאמאָלס טועה געווען אין פיעל זאכען, צום ביישפּיעל אין דאַטען און צייטען פון איינִיגע געשעהענישען. ווענִיגסטענס, ווען ער האָט זיך אין א צייט ארום דערמאָהנט און געוואָלט זיך קלאָר מאַכען דאָס דערמאָנטע, איז ער א סך געוואָהר געווארען וועגען זיך זעלבסט, באַנוצענדיג זיך מיט די ידיעות, וואָס ער האָט באקומען פון אַנדערע. איין געשעהעניש פלעגט ער, צום ביישפּיעל פארבייטען אויף אַנ׳אַנ־דערע, א צווייטע פלעגט ער האַלטען פאר א רעזולטאַט פון א געשע־העניש, וואָס האָט עקזעסטירט בלויז אין זיין דמיון. צייטענווייז פלעגט איהם באהערשען א קרענקליך־פּיינליכע אומרוהיגקייט, וועלכע פלעגט אויסוואקסען אין, א פּאַנישען שרעק זאָגאר: ער האָט זיך אָבער אויך ערינערט, אז ס׳פלעגען געבען מינוטען, שעה׳ן און אפשר טעג זאָגאר, ווען ס׳פלעגט איהם באפאלען א פאָלקאָמענע אַפּאַטיע, גלייך ווי אלס געגענזאַץ צו זיין פריהערִיגען שרעק, — אַנ׳אַפּאַטיע, וועלכע איז געווען ענהליך אויף דעם קרענקליך־גלייכגילטיגען צושטאַנד פון איינִיגע שטאַרבענדע, איבערהויפּט אבער האָט ער אין די דאָזִיגע לעצטע טעג זיך אזוי ווי באמיהט צו אַנטלויפען פון אפען און קלאָר צו פארשטעהן די לאַגע זיינע: איינִיגע פאַקטען, וועלכע האָבען גע־פאָדערט א באַלדיגע ערקלערונג, האָבען איהם באַזונדערס שטאַרק גע־

דריקט, דאך האט זיך איהם אזוי געוואלט באפרייען זיך און אנטלויפען פון מאנכע זארגען, וואס פארגעסען זיי — האט פאר איהם באטייט א פאלשטענדיגען אונפארמיידליכען אונטערגאנג.

באזונדערס שטארק באאונרוהיגט האט איהם סווידריגיילאוו: מען האט זאגאר געקענט זאגען, אז ער איז פארגליווערט געווארען אויף דעם געדאנק וועגען סווידריגיילאוו'ן. זייט ער האט געהערט די ווערטער, פאר איהם אזעלכע גרויזאמע, וואס סווידריגיילאוו האט אזוי אפען ארויסגעזאגט אין סאניעס צימער ביי קאטערינא איוואנאוונא'ס טויט, איז אזוי ווי צושטערט געווארען דער געוועהנליכער גאנג פון די געדאנקען זיינע. ניט קוקענדיג אבער אויף דעם, וואס דער דאזיגער נייער פאקט האט איהם אויסערגעוועהנליך באאונרוהיגט, האט ראסקאלניקאוו דאך זיך עפעס ניט געאיילט קלאר צו מאכען די זאך. צייטענווייז, ווען ער פלעגט זיך פלוצלונג דערזעהען אין א ווייטען פארווארפענעם שטאדט-טייל, ערגעץ אין א שענקעל, אייננער אליין ביי א טישעל, פארזונקען אין געדאנקען, ניט וויסענדיג כמעט, ווי אזוי ער קומט אהער, פלעגט ער זיך פלוצלונג דערמאנען אן סווידריגיילאוו'ן: איהם פלעגט זיך פלוצלונג קלאר און אומרוהיג פארשטעלען, אז מען מוז וואס גיכער צוזאמענריידען זיך מיט דעם דאזיגען מענשען, און, וואס עס איז מעגליך, ענדגילטיג צו באשליסען. איינמאל פארגעהענדיג ערגעץ וווייט הינטער א שטאדט-טויער, איז איהם זאגאר איינגעפאלען, אז ער ערווארט דא סווידריגיילאוו'ן און אז זיי האבען זאגאר אבגערעדט זיך דא צו טרעפען. אנ'אנדער מאל האט ער זיך אויפגעכאפט פארטאג אויף דער ערד, ערגעץ צווישען קוסטעס און האט כמעט ניט פארשטאנען, ווי אזוי ער האט אהער פארבלאנזשעט. איבעריגענס האט ער אין די ערשטע צוויי-דריי טעג נאך קאטערינא איוואנאוונא'ס טויט זיך א פאר מאל געטראפען מיט סווידריגיילאוו'ן, כמעט שטענדיג ביי סאניען אין וואוינונג, וואוהין ער פלעגט ארייןקומען עפעס אזוי ווי אהן א ציעל, אבער שטענדיג בלויז אויף איין מינוט. זיי פלעגען זיך שטענדיג איבערווארפען מיט א פאר ווערטער און האבען קיין איין מאל ניט באריהרט דעם קארדינאל-פונקט, גלייך ווי עס וואלט צווישען זיי זיין אבגערעדט, צו שווייגען וועגען דעם ביז א צייט.

קאטערינא איוואנאוונאס קערפער איז נאך געלעגען אין דער

טרונע. סווידריגיילאָוו איז געווען פאַרנומען מיט דער לויה און האָט
געהאַוועט. סאָניאַ איז אויך געווען זעהר באַשעפטיגט. ביים לעצטען
באַגעגעניש האָט סווידריגיילאָוו ערקלערט ראַסקאָלניקאָוו'ן, אַז קאַ־
טערינאַ איוואַנאָוונאַס קינדער האָט ער שוין איינגעאָרדענט, און גוט
איינגעאָרדענט; אַז אַ דאַנק געוויסע פאַרבינדונגען האָט ער אויסגע־
זוכט אַזעלכע פּערזאָנען, וואָס מיט זייער הילף איז געלונגען גלייך
אַריינצוגעבען אַלע דריי יתומים אין גאַנץ אַנשטענדיגע אַנשטאַלטען;
אַז דאָס געלט, וואָס איז זיי אָבגעשריבען געוואָרען, האָט אויך זעהר
פיעל מיטגעהאָלפען, מחמת עס איז אַ סך לייכטער צו באַזאָרגען
יתומים מיט געלט, איידער יתומים אָרימעלייט; האָט עפּעס אויך
געזאָגט וועגען סאָניען, פאַרשפּראָכען די טעג זיך אַליין אַריינכאַפּען
צו ראַסקאָלניקאָוו'ן און האָט פאַרבייגעהענדיג באַמערקט, אַז „ער
וואָלט וועלען זיך מיט איהם אַנ'עצה האַלטען, אַז עס איז זעהר נויטיג
דורכצושמועסען זיך, אַז עס זענען פאַראַן אַזעלכע ענינים...“ דער
דאָזיגער שמועס איז פאָרגעקומען אין פאָרהויז אויף די טרעפּ. סוויד־
ריגיילאָוו האָט שאַרף אַריינגעקוקט ראַסקאָלניקאָוו'ן אין די אויגען
אַריין און פּלוצלונג, נאָך אַ קורצען שווייגען, האָט ער געפרעגט מיט
אַ געדעמפּטער שטים:

— וואָס איז עס מיט אייך, ראָדיאָן ראָמאַנאָוויטש, וואָס איהר
זענט אויפ'ן עולם התהו? כ'לעבען! איהר הערט, איהר קוקט, אָבער
איהר מאַכט אַנ'איינדרוק אַזוי ווי איהר וואָלט ניט פאַרשטעהן. מור־
מ:יגט אייך. קומט לאָמיר אַביסעל שמועסען: אַ שאָד נאָר, וואָס איך
האָב זעהר פיעל אַנגעלעגענהייטען, אייגענע און פרעמדע... עה, ראָ־
דיאָן ראָמאַניטש, האָט ער פּלוצלונג צוגעגעבען, — אַלע מענשען
מוזען האָבען לופט, לופט, לופט... פריהער פאַר אַלץ!

ער האָט פּלוצלונג אָבגעטראָטען אַז אַ זייט, אַדורכצולאָזען אַ
גלח, וועלכער איז אַרויפגעקומען אויף די טרעפּ צוזאַמען מיט אַ קיר־
כענדיענער, זיי זענען געגאַנגען אָבהאַלטען אַ פּאַניכידאַ. לויט סוויד־
ריגיילאָווס פאַראָרדערונג זענען די פּאַניכידאַס אָבגעהאַלטען געוואָ־
רען צוויי מאָל אַ טאָג פּינקטליך. סווידריגיילאָוו איז אַוועק זיין
וועג. ראַסקאָלניקאָוו איז שטעהן געבליבען, אַ ווײַלע נאָכגעדענקט און
איז אַריין גלייך נאָך דעם גלח צו סאָניען אין וואוינונג אַריין.

ער איז געבליבען שטעהן אין טהיר. דער גאָטעס־דינסט האָט

זיך אנגעהויבען, שטיל, ערנסט, אומעטיג. אין דעם געדאנק וועגען טויט און אין דעם שפירען די געגענוואַרט פון טויט איז פאר ראס־קאלניקאוו'ן שטענדיג געווען עטוואס דריקענדעס, מיסטיש־פורכט־בארעס, פון קינדהייט אויף; און גלאט ער האט שוין לאנג ניט בייגע־וואוינט קיין פאניכידא. אבער נאך עפּעס אנדערש, זעהר שרעק־ליכעס און אומרוהיגעס איז דא געווען. ער האט געקוקט אויף די קינדער: זיי זענען אלע געשטאנען ארום דער טרונע אויף די קניה; פּאָליטשקע האט געוויינט; הינטער זיי, שטיל און עפּעס אזוי ווי מיט א ציטערדיג געוויין, האט סאניע געבעטען. „זי האט דאך אויף מיר די גאנצע צייט איין מאל ניט א קוק געגעבען און קיין איין ווארט מיר ניט געזאגט", איז ראסקאלניקאוו'ן פּלוצלונג איינגעפאלען. די זון האט העל באלויכטען דאס צימער; דער ווייררויך האט זיך אין וואלקענס געצויגען ארויף; דער גלח האט געלייענט: „שענק איהר די אייביגע רוה, הערר גאט". ראסקאלניקאוו איז אבגעשטאנען די גאנצע צייט. וואס דער גאטעסדיענסט האט געדויערט. ביים בענשען און געזעגענען זיך, האט זיך דער גלח עפּעס מאדנע ארומגעקוקט. נאך דער פאניכידא איז ראסקאלניקאוו צוגעגאנגען צו סאניען. זי האט איהם פּלוצלונג אנגענומען פאר ביידע הענט און אנגעבויגט דעם קאפּ איהרען צו זיין אקסעל. די דאזיגע קורצע פריינדליכע באוועגונג האט ראסקאל־ניקאוו'ן איבערראשט און ערשטוינט; עס איז איהם זעהר מאדנע פארגעקומען; ווי? זי האט ניט געגען איהם דאס מינדסטע ווידער־געפיהל, דעם מינדסטען עקעל, — דעם לייכטסטען ציטער איז ניט צו באמערקען אין איהר האנט! דאס איז שוין געווען אנ'אמת'ע אונענדליכקייט פון אייגענער ערנידערונג — סאניא האט קיין ווארט ניט געזאגט. ראסקאלניקאוו האט איהר א דריק געטאן די האנט און איז ארויסגעגאנגען. איהם איז שרעקליך שווער געווארען. ווען עס וואלט מעגליך זיין אין דער מינוט ערגעץ אוועקצוגעהן און בלייבען איינער אליין, כאטש אויף דאס גאנצע לעבען, וואלט ער זיך געשעצט גליקליך. אבער כאטש ער איז די לעצטע צייט כמעט שטענדיג גע־ווען אליין, דאך האט ער דורכאויס ניט געקענט זיך פיהלען, אז ער איז איינער אליין. ער האט געפלעגט אוועקצוגעהן הינטערן שטאדט, ארויס אויפ'ן שליאך און איינמאל איז ער זאגאר פארגאנגען עפּעס אין א וועלדעל; אבער וואס איינזאמער די געגענד איז געווען, אלץ

שטאַרקער האָט ער געפיהלט גלייך ווי עמיץ האָט אויף איהם פון דער גאַהנט געלויערט און באַדריקט, און דאָס האָט איהם אַזוי געשראָקען, ווי עפּעס מאָדנע באַלעסטיגט, און ער פלעגט וואָס גיכער זיך צוריק־קעהרען אין שטאָדט אַריין, זיך פאַרמישען מיט דעם המון, פלעגט אַריינגעהן אין טראַקטירען און שענקען, זיך בלאָנקען איבערן מאַרק און איבערן סעננאַ־פּלאַץ. דאָס איז שוין געוועזען עפּעס ווי לייכטער, און זאָגאַר איינזאַמער. אין אַ גאַרקיך, פאַרנאַכטליך, האָט מען ליעדער געזונגען; איז ער אָבגעזעסען אַ גאַנצע שעה, און זיך צוגעהערט, און ס'איז איהם געבליבען אין זינען, אַז ס'איז איהם זאָגאַר זעהר אַנגענעם געוועזען. צום סוף איז ער אָבער ווידער געוואָרען אומרוהיג: גלייך ווי דאָס געוויסען האָט איהם פּלוצלונג אָנגעהויבען צו פּלאָגען: „אָט זיץ איך מיך דאָ, הער מיך צו צו די ליעדער, אָבער צי דען דאָס דאַרף איך האָבען נויטיג צו טאָן!“ איז איהם ווי איינגעפאַלען.

איבריגענס האָט ער גלייך דערפיהלט, אַז ניט נאָר דאָס אַליין קוועלט איהם: עס איז אויך געוועזען עטוואָס, וואָס האָט געפאָדערט אַ באַלדיגע ענטשיידונג, אָבער וואָס עס האָט זיך ניט געלאָזט ניט באַנעהמען און ניט מיט ווערטער איבערגעבען. אַלץ האָט זיך צונויפגעדרעהט אין אַ מאָדנעם קנויל. „ניין, בעסער שוין אַ קאַמף! בעסער שוין ווידער פּאָרפירי... אָדער סווידריגיילאָוו... זאָל שוין שנעלער קומען עפּעס אַנ'איבערראַשונג. עמיצענס אַנ'אָנפאַל... יאָ! יאָ!“ האָט ער געטראַכט. ער איז אַרויס פון דער גאַרקיך און האָט זיך שיער ניט לויפען געלאָזט. דער געדאַנק וועגען דוניען און דער מוטער האָט אויף איהם פּלוצלונג עפּעס אַרויפגעוואָרפען אַ פּיינליכען שרעק. אין דער דאָזיגער נאַכט האָט ער זיך דאָס אויפגעכאַפּט פאַרטאָג צווישען די קוסטעס אויף דער קרעסטאָווער אינזעל, דערפראָרען און ציטערנדיג פאַר פיבער. ער איז אַוועק אַהיים און איז אַהין געקומען גאָר אין דער פריה. אָפּגעשלאָפען עטליכע שעה, איז איהם דאָס פיבער אַריבער. אָבער אויפגעכאַפּט האָט ער זיך שוין שפּעט: עס איז געוועזען צוויי אַזייגער בייטאָג.

ער האָט זיך דערמאָהנט, אַז אין דעם טאָג דאַרף פאָרקומען קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַס לויה. און עס האָט איהם געפרעהט, וואָס ער איז ניט געוועזען אויף איהר. נאַסטאַסיאַ האָט איהם געבראַכט עסען: ער האָט געגעסען און געטרונקען מיט גרויס אַפּעטיט, כמעט גיעריג.

דער קאָפּ איז איהם לייכטער געוואָרען, און ער אליין רוהיגער. ווי איז די לעצטע דריי טעג, איהם איז זאָגאר א וואונדער געווען א ווײלע, די פריהערדיגע אנפאַלען פון יענעם פּײַנליכען שרעק זיינעם. די טיר האָט זיך געעפענט און ראזומיכין איז אריינגעקומען.

— אהא, ער עסט! הייסט עס, ער איז ניט קראַנק! — האָט ראַזומיכין געזאָגט, גענומען א שטוהל און זיך געזעצט ביים טיש, ראַסקאָלניקאָוו'ן געגענאיבער.

ער איז געווען באונרוהיגט און האָט זיך ניט באַמיהט דאָס צו פאַרבאָרגען: גערעדט האָט ער מיט קענטיגען פאַרדרוס, אבער ניט געאײַלט און ניט די שטים אויפגעהויבען. מען וואָלט געקענט מיינען, אז אין איהם האָט זיך באַזעצט עפּעס א באַזונדערער און זאָגאר אויסערגעוועהנליכער ענטשלוס.

— הער, האָט ער ענטשלאָסען אָנגעהויבען, פון מיינעטוועגען מעג אייך אַלעמען דער רוח נעהמען, אבער ווערלינג דעם וואָס איך זעה, זעה איך קלאָר, אז איך קען גאַרניט פאַרשטעהן: איך בעט דיך אבער, זאָלסט נאָר ניט מיינען, אז איך בין געקומען אָפּצונעהמען ביי דיר א באַריכט אין דיינע מעשים, אַן עסק האָב איך! איך וויל עס אליין ניט! מעגסט איצט אליין ענטפּלעקען אַלצדינג, אַלע דיינע סודות, וועל איך נאָך אפשר גאָר ניט וועלען עס אויסהערען. וועל א שפּיי טאָן און אוועקגעהן. איך בין נאָר געקומען געוואָהר צו ווערען איינמאָל פאַר אַלעמאָל, — צי איז עס ערשטענס אמת, אז דו ביסט א משוגע'נער? ווייל וועגען דיר, פאַרשטעהסטו מיך, עקזיסטירט א פעסטע מיינונג, (עס מאַכט ניט אויס וואו)׳ אז דו ביסט אפשר גאָר משוגע אָדער האַלטסט דערביי. איך בין מיך מודה, אז איך אליין בין איך געווען שטאַרק גענויגט צו שטיצען די דאָזיגע מיינונג, ערשטענס דיינע נאַרישע און טיילווייז מאוסע האַנדלונגען, וואָס קענען מיט קיין זאַך ניט ערקלערט ווערען, און צווייטענס נעהמענדיג אין אכט, ווי אַזוי דו האָסט זיך א קורצע צייט צוריק געהאַלטען מיט דיין מוטער און שוועסטער. אַ אכזר פּיידען און אן אויסוואָורף, ווען ניט קיין משוגענער, האָט געקענט אַזוי באַגעהן זיך מיט זיי. ווי דו ביסט זיך באַגאַנגען: אַלזאָ הייסט עס — דו ביסט א משוגע'נער...

— האָסט זיי שוין לאַנג געזעהן?

— נאָר־וואָס. און דו האָסט זיי ניט געזעהן פון דאַמאָלס אָן? זאָג

מיר, איך בעט דיך, וואו שלעפסטו זיך עס ארום? איך בין שוין ביי דיר געווען דריי מאָל. די מוטער איז פון נעכטען אָן ערנסט קראַנק. האָט זיך אויסגעקליבען געהן צו דיר. האָט אוודאָטיא ראָמאַנאָוונא זי געוואָלט אָפּהאַלטען. זי האָט אָבער פון גאָרנישט געוואָלט הערען: „אויב ער איז, זאָגט זי, קראַנק, אויב ביי איהם מישט זיך אין קאָפּ, איז ווער וועט איהם העלפען, אַז ניט די מוטער?" זענען מיר אַלע אַהערצו געקומען, מען האָט דאָך זי ניט געקענט לאָזען אַליין. סאַמע ביז צו דער טיר פון דיין וואוינונג האָבען מיר זיך געבעטען ביי איהר. זי זאָל זיך באַרוהיגען, מיר זענען אַריין, ערשט דו ביסט נישטאָ. האָט זי זיך דאָ אוועקגעזעצט און איז אָפּגעזעסען צעהן מינוט. און מיר זענען שווייגענדיג געשטאַנען ארום איהר. איז זי אויפגעשטאַנען און געזאָגט: „וויבאַלד ער געהט פון שטוב ארויס, איז ער דאָך, הייסט עס, געזונט און ער האָט זיין מוטער פאַרגעסען. אַלזאָ איז פאַר דער מוטער מאוס און ניט־אנשטענדיג צו שטעהן אויף זיין שוועל און בעטלען ביי איהם ליעבע אַזוי ווי א נדבה". געקומען אַהיים און האָט זיך אוועקגעלעגט; איצט ליעגט זי אין א היץ־פיבער: „איך זעה, זאָגט זי, פאַר איהר האָט ער יאָ צייט", זי מיינט, אַז זי, סאָפיא סעמיאָנאָוונא, איז דאָס דיין כלה, אָדער דיין געליעבטע. איך וויים ניט געווי. בין איך גלייך אוועק צו סאָפיא סעמיאָנאָוונא'ן, ווייל איך האָב, ברודער־ליעבען, אַלץ געוואָלט ערפאַהרען — איך געה אַריין און וואָס האָב איך דערזעהן? א טרונע און ארום איהר שטעהען קינדער און וויינען. סאָפיא סעמיאָנאָוונא מעסט זיי אָן טרויער־קליידלעך. דו ביזט נישטאָ. האָב א קוק געטאָן, ענטשולדיגט זיך, בין ארויס און האָב עס איבערגעגעבען אוודאָטיא ראָמאַנאָוונא'ן. אַלזאָ הייסט עס איז דאָך אַלץ א נעכטיגער טאָג, דו האָסט קיינע כלות ניט, און מסתמא איז עס פּשוט'ע משוגעת. אָבער דו זיצסט גאָר און רייבסט געבראָטענס. פונקט ווי דו וואָלסט דריי טעג ניט געווען קיין געגעסענער. אפילו צוריקגערעדט עסען דאָך משוגעים אויך. נאָר כאָטש דו האָסט מיט מיר קיין איין וואָרט ניט אויסגערעדט, דאָך ביסטו... ניט קיין משוגע'נער! איך קען דערויף שווערען. קודם־כל — ניט קיין משוגע'נער! אַלזאָ געהט אַלע צו אַלדי שוואַרציאַהר. דאָ איז עפּעס א סוד, א געהיימניס: און ברעכען דעם קאָפּ איבער אייערע סודות בין איך ניט קיין בעלן. בין גלאַט אַזוי אַריין, אויסזידלען זיך. — האָט ער געזאָגט צום שלום.

אויפשטעהענדיג פון ארט. — אפקיהלען דאס הארץ, און איך וויס. וואס איך האב איצט צו טאן!

— וואס זשע ווילסטו איצט טאן?

— וואס איז עס דיין דאגה, וואס איך וויל איצט טאן?

— זעהר נאר אקארשט, זאלסט ניט אנהויבען טרינקען!

— וואס איז דען? פון וואנען ווייסטו עס?

— אויך א קשיא.

ראזומיכין האט א ווייל'ע געשוויגען.

— דו ביסט אלעמאל געווען זעהר א פארשטאנדיגער מענש און דו ביסט קיינמאל, קיינמאל ניט געוועזען קיין משוגע'נער. — האט ער פלוצלונג מיט היץ באמערקט. — דאס איז אזוי: איך הויב אן צו טרינקען! זיי געזונט!

און ער האט זיך געלאזט געהן צו דער טיר.

— איך האב וועגען דיר אייערנעכטען, דאכט זיך, גערעדט מיט דער שוועסטער, ראזומיכין.

— וועגען מיר? וואס איז... וואו האסטו זיך דען געקענט זעהן אייערנעכטען? איז ראזומיכין פלוצלונג שטעהן געבליבען, און איז זאגאר עטוואס בלייך געווארען.

מען האט געקענט פארשטעהן, אז זיין הארץ האט לאנגזאם און געשפאנט גענומען קלאפען אין דער ברוסט.

— זי איז אהער געקומען, איינע אליין, איז דא געזעסען, האט גערעדט מיט מיר.

— זי?

— יא, זי!

— וואס זשע האסטו גערעדט... איך מיין, וועגען מיר וואס האסטו גערעדט?

— איך האב איהר געזאגט, אז דו ביסט זעהר א וואוילער, ארענטליכער און ארבייטסזאמער מענש; אז דו האסט זי ליעב, האב איך איהר ניט געזאגט, זי וויס עס אליין.

— זי וויס אליין?

— נו, געוויס אזוי! וואוהין איך זאל מיך ניט אוועקלאזען, וואס עס זאל מיט מיר ניט געשעהן — זאלסטו בלייבען זייער השגחה. איך גיב זיי דיר איבער, ראזומיכין. איך זאג עס, ווייל איך וויס זעהר גוט.

ווי אזוי דו האסט זי ליעב און בין איבערצייגט אין דער רייגקייט פון דיין זעעלע. איך וויים אויך, אז זי קען דיך ליעבען און אפשר האט זי דיך שוין טאקע ליעב. איצט האשלים אליין. וואס דו געפינסט פאר בעסער, — צי דו דארפסט אנהויבען טרינקען אדער ניט?

— ראדקא... פארשטעהסט... נו, יא... אך, צום טייוועל! און וואוהין ווילסטו זיך עס אוועקלאזען? פארשטעהסט: אויב דאס אלעס איז א סוד, איז מילא! איך וועל אבער דערגעהן דעם סוד... כ'וועל דערגעהן... און איך בין זיכער, אז געווים איז עס א נעכטיגער טאג. ס'איז קיין אויסגעבלאזען איי ניט ווערט. האסט עס אלץ אליין אויפ־געטאן. איבעריגענס ביסטו א טייערער מענש! א זעלטענער מענש!

— איך האב עס דיר גראד געוואלט טאקע זאגען. נאר דו האסט מיר איבערגעשלאגען: דו האסט זעהר גוט געטאן, וואס דו האסט בא־שלאסען, ניט צו דערגעהן די דאזיגע סודות און געהיימניסען. לאז עס ביז א צייט. זיי רוהיג, וועסט פון אלץ געוואהר ווערען. ווען די צייט וועט קומען, ווען דאס וועט נויטיג זיין. נעכטען האט מיר איי־נער געזאגט, אז לופט מוז האבען דער מענש, לופט, לופט! איך וויל איצט אריבערגעהן צו איהם און געוואהר ווערען, וואס מיינט ער דער־מיט.

ראזומיכין איז געשטאנען פארטראכט און אויפגערעגט און האט וועגען עפעס נאכגעדענקט.

„דאס איז זיכער א פאליטישער פארשווערער! אהן א ספק! און ער געפינט זיך ערב זעהר א וויכטיגען אקט. — דאס איז זיכער! דאס קען גאר אנדערש ניט זיין און... און דוניא ווייס אויך"... — האט ער פאר זיך א טראכט געטאן.

— קומט צו דיר, הייסט עס, אוודאטיא ראמאנאוונא יא אריין?

— האט ער געזאגט, שטעלענדיג דעם טראפ אויף יעדען ווארט. — און דו אליין געהסט זיך זעהן מיט א מענשען, וועלכער זאגט, אז מען מוז מעהר לופט, לופט, און... און דערצו נאך, הייסט עס, דער בריעף... ס'האט אפנים אויך דערצו א שייכות. — האט ער באשלאסען ווי פאר זיך.

— וואסער בריעף?

— זי האט א בריעף ערהאלטען היינט. ער האט זי זעהר אומ־רוהיג געמאכט, זעהר, שוין אפילו צו פיעל. איך האב אנגעהויבען צו

ריידען וועגען דיר, האט זי געבעטען אויפהערען. דערנאך... דערנאך האט זי געזאגט, אז מיר וועלען זיך אפשר גאר אין גיכען צושיידען. דערנאך האט זי מיך גענומען פאר עפּעס זעהר הייס דאנקען: דער־נאך איז זי אוועק צו זיך אין צימער אריין און האט זיך פארשפארט.

— זי האט ערהאלטען א בריעף?

— יא, א בריעף; דו האסט גאר ניט געוואוסט? הם!...

זיי זענען ביידע אנטשוויגען געווארען.

— זיי געזונט, ראדיאן. איך בין ברודער־לעבען... ס'איז געווען א צייט... נאר מילא! זיי געזונט...

פארשטעהסט, ס'איז געווען א צייט... נו, זיי געזונט! איך האב אויך קיין צייט ניט. טרינקען וועל איך ניט. איצט איז עס ניט נויטיג...

ער האט זיך געאיילט; אבער ביים ארויסגעהן, שוין זאגאר היג־טער זיך די טיר פארמאכט, האט ער זי פלוצלונג ווידער געעפענט און געזאגט, קוקענדיג ערגעץ אין א זייט:

— יא, איך האב מיך דערמאהנט! געדענקסט דאך דעם מארד... אט וואס פארפירי... מיט דער אלטער? נו, זאלסטו וויסען זיין, אז דער מערדער האט זיך געפונען, זיך אליין מודה געווען און געגעבען אלע באווייזען. דאס איז איינער פון יענעם ארבייטער, אט די פארבער, גע־דענקסט? איך האב זיך נאך דאמאלס פאר זיי אנגענומען. וועסט גלויבען, אז די גאנצע יענע סצענע, דאס געשלעג און געלעכטער אויף די טרעפּ, מיט דעם חבר זיינעם, בשעת דער הויזוועכטער מיט די צוויי עדות זענען אהין ארויפגעגאנגען, — האט ער עס מיט א כיון געמאכט, כדי אראפצופיהרען זיי פון וועג. ס'אר א פאלשקייט, ס'אר א עצה אין אזא מין שנעק! גאר ניט צו גלויבען! נאר ער האט אלץ אליין ערקלערט, זיך אין אלץ אליין מודה געווען! ווי געפעלט דיר אבער, ווי איך בין ארייגעפאלען! נאר מיין מיינונג איז, אז מיר האבען דא צו טאן מיט א זשעני פון פארשטעלען זיך און איינפעליג־קייט, מיט א זשעני פון יוריסטישער פארפיהרונג, — אלזא הייסט עס, איז נישטא זיך וואס צו וואונדערען! קענען דען ניט זיין אזעלכע? און דאס וואס ער איז דעם כאראקטער זיינעם ניט טריי געבליבען און האט זיך מודה געווען, איז גלויב איך איהם דערפאר נאך מעהר. עס איז מעהר עהנליך אויפ'ן אמת!... אבער ווי אזוי בין איך עס דא־

מאָלם אריינגעפאַלען. ווי אזוי! ביז פּאָר זיי אויף די ווענט געקראָכען!

— זאָג מיר, איך בעט דיך, פון וואנען ווייסטו עס און פאַרוואָס אינטערעסירט עס דיך אזוי? — האָט ראסקאָלניקאָוו געפרעגט אין מערקנ:ארער אויפרעגונג.

— געפונען וואָס צו פרעגען! פאַרוואָס אינטערעסירט עס מיך! אַ קשיא!... דערוואוסט האָב איך מיך פון פּראַפּירין, און פון אנדערע. איבעריגענס האָב איך אַלץ כמעט זיך דערוואוסט פון פּראַפּירין...

— פון פּראַפּירין?

— פון פּראַפּירין.

— נו, וואָס... וואָס האָט ער דיר געזאָגט? — האָט ראסקאָלניקאָוו ז'ערשראָקען געפרעגט.

— ער האָט עס מיר אויסגעצייכענט גוט ערקלערט. פּסיכאָלאָגיש ערקלערט, אויף זיין שטייגער.

— ער האָט עס ערקלערט? ער אליין האָט עס דיר ערקלערט?

— ער אליין, ער אליין. זיי געזונט! שפּעטער וועל איך דיר נאָך וואָס דערצעהלען, איצט אָבער האָב איך קיין צייט ניט. יאָ... עס איז געווען אַ צייט, וואָס איך האָב געמיינט... נאָר וואָס איז דאָ צו ריידען... שפּעטער!... צו וואָס זאָל איך מיך איצט איינ'שכור'ן? האָסט מיר שוין אָהן ווײַן איינגע'שכור'ט. איך בין דאָך שכור, ראָדקאַ! אָהן ווײַן בין איך איצט שכור. נו, יאָ, זיי געזונט. כ'וועל אריינקומען; גאָר אין גיכען.

ער איז ארויסגעגאַנגען.

„דאָס איז אַ פּאָליטישער פאַרשווערער, אָהן אַ ספק!" האָט ראַזומיכין ענטגילטיג באַשלאָסען ביי זיך, לאַנגזאָם אראָפּגעהענדיג פון די טרעפּ. — „האָט די שוועסטער אויך אריינגעשלעפּט; דאָס איז זעהר און זעהר מעגליך מיט אַזאַ כאַראַקטער. ווי אַוודאָטיאַ ראָמאַנאָווגאָס; האָבען אָנגעהויבען איינער צום אנדערן צו געהן!... זי האָט מיר טאַקע געגעבען אָנצוהערענישען... איך נעהם עס פון פיעלע ווערטער איהרע... און ווערטליך... און רמזים... אודאי איז דאָס אזוי! ווי זשע אנדערש זאָל איך ערקלערען דעם דאָזיגען גאַנצען פּלאָנטער? הם! און איך האָב שוין שיער ניט געטראַכט... אַ, גאָט, ווי אזוי האָט אזוינס מיר גאָר געקענט איינפאַלען? יאָ. דאָס איז געוועזען עפּעס אַ פאַרבלענדעניש, און איך בין געגען איהם שולדיג! דאָס האָט ער

אויף מיר דאמאלס ביים לאמפ, אין קארידאר. א פארבלעפדעניש געבראכט! פפוי! וואס פאר א מאוסער, גראבער, נידערטרעכטיגער געדאנק דאס איז פון מיין זייט! א וואוילער יונג מיקאלקא, וואס ער האט זיך מודה געווען... און אלץ וואס איז געווען מיט איהם פריהער לאזט זיך איצט ערקלערען! זיין דאמאלסדיגע קרענק, זיינע מאדנע האנדלונגען. און אפילו גאר אמאל, אין דער אוניווערזיטעט נאך איז ער אויך שטענדיג געווען אזא פארצארנטער, מרה־שחורה׳דיגער!... אבער וואס זאל דער איצטיגער בריעף באטייטען? דא מוז אודאי אויך עפעס שטעקען אזוינס. פון וועמען קען עס זיין דער בריעף? איך האב מורא. אז... המ! ניין, איך וועל עס אלץ דערגעהן.״

ער האט זיך דערמאהנט אן דוניען און זיין הארץ איז ווי אפגעשטארבען. ער האט זיך א ריהר געטאן פון ארט און האט שנעל אוועקגעאיילט.

ווי נאר ראזומיכין איז ארויסגעגאנגען, איז ראסקאלניקאוו אויפגעשטאנען, צו צום פענסטער, זיך א דרעה געטאן אין איין ווינקעל, אין דעם אנדערן, גלייך ווי פארגעסען אן דער איינגשאפט פון זיין קעמערל, און האט זיך ווידער אנידערגעזעצט אויפ׳ן דיוואן. ער האט זיך דערפיהלט ווי נייגעבארען — ווידער א קאמפף — הייסט עס, ס׳האט זיך יא געפונען אן אויסוועג!

„יא, הייסט עס, ס׳האט זיך געפונען אן אויסוועג! צופיעל איז שוין אלץ געווען צונויפגעפרעסט און פארשטאפט, עס האט אנגעהויבען פיינליך צו דריקען. עפעס א מין שכרות איז אנגעפאלען. זייט יענער סצענע מיט מיקאלקען ביי פארפיריין, האט ער זיך אנגעהויבען צו שטיקען אהן אן אויסוועג, אין דער איינגשאפט. נאכדעם איז אין דעמזעלבען טאג געווען א סצענע ביי סאניען: ער האט זי דורכגעפיהרט און צו ענדע געבראכט ווייט־ווייט ניט אזוי, ווי ער האט זיך עס פריהער געקענט פארשטעלען... איז שוואך געווארען, איז איין אויגענבליק און ראדיקאל! מיט איין מאל! ער איז דאך אליין דאמאלס איינשטימיג געווען מיט סאניען, אליין מסכים געווען, מיט׳ן גאנצען הארצען, אז איינער אליין מיט אזא טהאט אויף דעם געוויסען וועט ער ניט קענען לעבען! און סווידריגיילאוו? סווידריגיילאוו איז א רעטעניש... סווידריגיילאוו באאומרוהיגט איהם — דאס איז אמת — אבער עפעס גאר ניט פון דער זייט. מיט סווידריגיילאוו׳ן וועט ער נאך

אפשר אויך דאַרפֿען אויסהאַלטען אַ קאַמפּף. סווידריגייַלאָוו איז אפשר אויך אַזאַ אויסוועג: נאָר פּאָרפֿירי איז עפּעס אַנדערש.״

„אַלזאָ, הייסט עס, האָט פּאָרפֿירי אַליין ערקלערט ראַזומיכינען. פּ ס י כ אָ ל אָ ג י ש איהם געגעבען צו פאַרשטעהן! האָט ווידער זיך גענומען צו זיין פאַרפֿלוכטער פּסיכאָלאָגיע! איז עס מעגליך, אַז דער פּאָרפֿירי זאָל כאָטש אַ רגע גלויבען אין מיקאָלקעס שולדיג־קייט, נאָך אַלעם דעם, וואָס איז צווישען זיי דאָן פאַרגעקומען. נאָך יענער סצענע, אויג אויף אויג, פאַר מיקאָלקען. אויף דעם וואָס ער איז נישטאָ קיין שום ערקלערונג אויסער א י י נ א ו נ א י י נ צ י־ג ע ר?״ אין די לעצטע פּאָר טעג האָט זיך ראַסקאָלניקאָוו'ן עטליכע מאָל פאַרגעשטעלט און דערמאָהנט די דאָזיגע סצענע מיט פּאָרפֿירין. שטיקלעכווייז אָבער: די ערינערונג פון דער גאַנצער סצענע אויף אַמאָל וואָלט ער ניט געקענט פאַרטראָגען.

אין יענער צייט זענען אַרויסגעזאָגט געוואָרען אַזוינע ווערטער, געמאַכט געוואָרען אַזוינע באַוועגונגען און זשעסטען, זיי האָבען זיך איבערגעוואָרפען מיט אַזוינע בליקען, עס איז וואָס אַרויסגערעדט געוואָרען מיט אַזאַ שטים, געקומען צו אַזוינע גרעניצען, אַז ניט מי־קאָלקאַ (וואָס פּאָרפֿירי האָט איהם גלייך פון דעם ערשטען וואָרט זיי־נעם, פון דער ערשטער באַוועגונג דערקענט) איז אימשטאַנד געווען צוצוטרייסלען דעם טיעפסטען גרונד פון זיינע איבערצייגונגען.

„אָבער ראַזומיכין אפילו האָט אויך אָנגעהויבען חושד צו זיין! די סצענע אין קאָרידאָר, ביים לאָמפּ, איז, הייסט עס, אַריבער ניט אומזיסט. האָט ער זיך אַ לאָז געטאָן צו פּאָרפֿירין... אויס וועלכען גרונד אָבער האָט איהם דער דאָזיגער גענומען אַזוי פאַרפֿיהרען? מיט וואָס פאַר אַ כונה טוט ער אָפּווענדען ראַזומיכינס בליקען אויף מי־קאָלקען? ניין, ער איז זיכער דערמיט עפּעס אויסען: דאָ שטעקען געוויסע כונות, אָבער וועלכע? אמת, זייט יענעם פריהמאָרגען איז פיעל צייט פאַרשוואונדען. זעהר און זעהר פיעל, און פּראָפֿירי האָט זיך מיט קיין זאַך ניט געלאָזט הערען און זעהן. נאָר דאָס איז אָהן ספק נאָך ערגער״...

ראַסקאָלניקאָוו האָט גענומען זיין היטעל און פאַרטראַכטערהייד איז ער אַרויס פון קאַמער. פאַר דער גאַנצער צייט איז ער היינט צום ערשטען מאָל געווען ווענינגסטענס ביי די קלאָרע געדאַנקען. „מען דאַרף

אפענדיגען מיט סווידריגיילאוו'ן, — האט ער געטראכט, — עס מעג זיין וואס עס וויל, און וואס שנעלער: דער ווארט, דאכט זיך, אויך. איך זאל צו איהם אליין קומען". און אין דעם דאזיגען אויגענבליק האט זיך אין זיין פארמאטערטער נשמה פלוצלונג אויפגעהויבען אזא שנאה, אז ער וואלט אפשר געקענט הרג'ענען איינעם פון די צוויי: סווידריגיילאוו'ן אדער פארפירין. ער האט ווייניגסטענס געפיהלט, אז אויב ניט איצטער, איז ווען עס איז אנדערש, אבער ער וואלט אימ־שטאנד זיין דאס צו טאן. „מיר וועלען זעהן, מיר וועלען זעהן". האט ער גע'חזר'ט פאר זיך.

נאר קוים ער האט געעפענט די טיר אין פארהויז ארויס, האט ער זיך גאנץ אומגעריכט צוזאמענגעשטויסען מיט פארפירין אליין: ער איז געגאנגען צו איהם. ראסקאלניקאוו איז אויף איין אויגענבליק ווי פארשטיינערט געווארען, ניט מעהר אבער ווי אויף איין אויגענבליק. און מערקווירדיג — ער האט זיך גאר ניט געוואונדערט איבער פארפירים באזוך און פאר איהם זיך כמעט ניט דערשראקען. ער האט נאר א ציטער געטאן. אבער גלייך אין דעמזעלבען אויגענבליק האט ער זיך געפאסט. „אפשר שוין א סוף! אבער ווי שטיל ער איז עס געקומען. אזוי ווי א קאץ: איך האב גארנישט געהערט. איז עס דען מעגליך, אז ער האט אונטערגעהערט?"

— איהר האט זיך ניט געריכט אויפ'ן גאסט, ראדיאן ראמאנאוויטש! — האט פארפירי לאכענדיג אויסגעשריען. — האב מיך שוין לאנג געקליבען אריינצוגעהן. איך געה פארביי, טראכט איך מיר, פארוואס זאל איך ניט אריינגעהן אויף א פינף מינוט געוואהר ווערען. וואוהין קלייבט איהר זיך עס? איך וויל אייך ניט אפהאלטען. ניט מעהר א פאפיראסעל פאררויכערען, אויב עס וועט מיר ערלויבט זיין.

— זעצט אייך אוועק, פראפירי פעטראוויטש, זעצט אייך אוועק.

— האט ראסקאלניקאוו אויפגענומען דעם גאסט זיינעם מיט אזא צופרידענער און פריינדליכער מינע, אז ער וואלט באמת פארוואנדערט געווארען איבער זיך אליין, ווען ער וואלט קענען א קוק טאן אויף זיך.

דאס לעצטע איבערבלייבעניש, דאס לעצטע ביסעל שפור פון אלע ערינערונגען איז אפגעקראצט געווארען! עס טרעפט אמאל ווי דער מענש טראגט אריבער א האלבע שעה טויט־שרעק פאר א רויבער, אבער

קוים ליעגט איהם שוין דאס מעסער אויפ'ן האלז. דאן איז שוין דער שרעק זאגאר פארשוואונדען! ראסקאלניקאוו האט זיך אוועקגעזעצט גלייך געגענאיבער פארפירין און האט איהם אנגעקוקט, ניט א ריהר צו טאן מיט'ן ואיג. פראפירי האט זיך פארזשמורעט און גענומען פארוויכערען א פאפיראס.

„נו רייד שוין אמאל, רייד", האבען ראסקאלניקאוו'ן די ווערטער ווי פון הארצען ארויסשפרינגען געוואלט, „נו, פארוואס רעדסטו שוין ניט. פארוואס?"

צווייטעס קאפיטעל.

— אנטקעגען דעם וואס איהר זאגט פאפיראסען! — האט פארפירי פעטראוויטש ענדליך אנגעהויבען, פארדויכערט שוין און אפּעטעמענדיג. — ס'איז שעדליך, באמת שעדליך, נאר אפּגעוועהנען קען איך מיך ניט! איך הוסט שוין, האב גענומען פירכען און שווער אטעמען דערפון. איך בין, דארפט איהר וויסען זיין, א שטיקעל פחדן, בין איך אנומעלט געפאהרען צו דעם בארימטען ב. — יעדען חולה באטראכט ער מינימום א האלבע שעה, — האט ער זיך אזש צולאכט, אויף מיר קוקענדיג. האט מיר געקלאפּט, האט מיך אויסגעהארכט.— איבערהויפּט, זאגט ער, איז פאר אייך דער טאבאק שעדליך. די לונגען זענען אייך אויפגעבלאזען. נו, ווי קען איך עס אוועקווארפען? אויף וואס וועל איך עס אויסטוישען? טרינקען טרינק איך ניט. אט דאס איז דאס גאנצע אומגליק, חע־חע־חע, וואס איך טרינק ניט! אלעס איז דאך פארהעלטניסמעסיג, ראדיאן ראמאנאוויטש, אלעס איז פארהעלטניסמעסיג!

„ער וויל אפּנים זיך ווידער נעהמען צו זיינע פריהערדיגע טרייפע שטיק, צי וואס?" האט ראסקאלניקאוו מיט עקעל א טראכט געטאן. די גאנצע אנומעלטיגע סצענע פון זייער לעצטען צוזאמענזיין האט זיך איהם פלוצלונג דערמאהנט און דאס געפיהל פון דאמאלס האט ווידער אויפגעבראזט אין זיין הארץ.

— איך בין שוין דאך ביי אייך געוועזען אייערנעכטען פארנאכט: איהר ווייסט גאר ניט? — האט פארפירי פעטראוויטש פארט־

נעזעצט, באטראכטענדיג דאָס צימער. — אָט איז דעם צימער טאָקע אריינגעגאנגען. איך געה מיר גראָד פאַרביי, פונקט אזוי ווי היינט,— מען דאַרף, טראַכט איך מיר, איהם אַפּגעבען א וויזיטעל. איך בין אריין, ערשט דאָס צימער שטעהט ברייט געעפענט: האָב מיך ארומ־געקוקט אויף אַלע זייטען, געוואַרט א ווײַלע, און בין אוועק, ניט גע־זאָגט אפילו אייער דיענסטמיידעל. איהר שליסט גאָר ניט צו?

ראַסקאָלניקאָווס געזיכט איז וואָס אַמאָל אַלץ פינסטערער גע־וואָרען. פּאָרפירי האָט אזוי ווי געטראָפען זיינע געדאַנקען.

— איך בין מיך ערקלערען געקומען, טייערער ראָדיאָן ראָמאַנאָ־וויטש, ערקלערען זיך! איך בין אייך שולדיג אַ ערקלערונג, — האָט ער פאַרטגעזעצט מיט אַ שמייכעלע און האָט זאָגאָר לייכט אַ קלאַפּ געטאָן מיט דער האַנט ראַסקאָלניקאָוו'ן איבער'ן קניה.

אָבער אין דעמזעלבען אויגענבליק כמעט איז זיין געזיכט געוואָ־רען ערנסט און פאַרזאָרגט: עס האָט זיך זאָגאָר ווי מיט אַ אומעט פאַרצויגען, צו ראַסקאָלניקאָוו'ס גרויסען וואונדער: ער האָט נאָך קיינמאָל ניט געזעהן און ניט געגלויבט צו זעהן ביי איהם אַזאַ פּנים.

— אַ מאָדנע סצענע איז צווישען אונז דאָס לעצטע מאָל פאָרגע־קומען, ראָדיאָן ראָמאַנאָוויטש. אמת, ביי אונזער ערשטער צוזאַמענ־קונפט איז אפשר אויך פאָרגעקומען אַ מאָדנע סצענע. דאַמאָלס אָבער... נו, מילא, איצט וועט עס שוין אַלעס פאַרגלעט ווערען! די זאַך איז אזוי: עס קען זעהר זיין, אַז איך קום אויס שטאַרק שולדיג געגען אייך: איך פיהל עס אַליין! איהר געדענקט דאָך, ווי אזוי מיר האָ־בען זיך דאַמאָלס צושיידט: ביי אייך זינגען די נערווען און עס ציט־טערן די קנעכלעך, און ביי מיר זינגען די נערווען און ציטערען די קנעכלעך. איהר ווייסט, אַז צווישען אונז איז דאָס דאַמאָלס צוגע־גאַנגען עפּעס ניט זעהר פיין, גאָר ניט מעשה־דזשענטעלמען. מיר זענען דאָך אָבער פאָרט דזשענטעלמענס: דאָס הייסט, וואָס־וואָס, אָבער דזשענטעלמענס זענען מיר דאָך: דאָס דאַרף מען פאַרשטעהן. איהר געדענקט דאָך, ווי ווייט עס איז צווישען אונז געקומען... ביז צו אונ־אנשטענדיגקייט זאָגאָר!

„וואָס מיינט ער עס דערמיט, פאַר וועמען האַלט ער מיך?“ האָט ראַסקאָלניקאָוו זיך אַליין געפרעגט מיט פאַרוואונדערונג, אויפהויבענ־דיג דעם קאָפּ און אויסשטעלענדיג אויף פּאָרפירי'ן אַ פּאָר אויגען.

— איך האָב מיך באַרעכענט, אז פאַר אונז איז איצט בעסער צו האַנדלען אַפען. — האָט פאַרפירי פעטראָוויטש פאָרטגעזעצט, עטוואס דעם קאָפּ אָפּגעקעהרט און אַראָפּגעלאָזט די אויגען, גלייך ווי ער וואָלט ניט וועלען מעהר מיט זיין בליק זיין פריהערדיגען קרבן צו פאַרווירען און גלייך ווי ער וואָלט אָוועקוואַרפען זיינע פריהערדיגע גענג און אויבער־המציאות. — יאָ, אַזוינע חדשים און אַזוינע סצענעס קענען לאַנג ניט געדויערן. מיקאָלאַ האָט אונז דאַמאָלס פונאַנדערגענומען, אַניט ווייס איך גאָר ניט, ווי ווייט מיר וואָלטען געקומען. יענער פאַרפלוכטער פּאַניע איז ביי מיר דאַמאָלס געזעסען הינטער דער שיידוואַנד.

— קענט איהר אייך דאָס פאָרשטעלען? געוויס ווייסט איהר עס שוין: אַפילו איך אַליין ווייס אויך, אז ער איז צו אייך שפּעטער אריינגעגאַנגען. אבער דאָס, וואס איהר האָט געמיינט דאַמאָלס, איז עס ניט געוועזן אַזוי: איך האָב נאָך קיינעם ניט געשיקט און נאָך דאַן קיינע פאַראָרדנונגען ניט געמאכט. וועט איהר פרעגען, פאַרוואס האָב איך ניט געמאכט, ווייס איך עפּעס אַליין ניט: מיך אַליין האָט די גאַנצע מעשה עפּעס אַזוי ווי צוגעדריקט. אַפילו נאָך די הויזוועכטער האָב איך אויך קוים געהייסען שיקען. (נישקשה, די הויזוועכטערס האָט איהר ביים אַרויסגעהן יאָ באַמערקט). אַ געדאַנק האָט זיך מיר דאַמאָלס אין קאָפּ דורכגעטראָגען, שנעל ווי אַ בליץ: איך בין שוין צו פעסט דאַמאָלס געווען איבערצייגט, ראָדיאָן ראָמאַניטש. מילא, האָב איך געטראַכט, זאָל אַפילו זיין, אז דאָס איינע וועל איך אויף אַ צייט איינלאָזען, דערפאַר אבער וועל איך דאָס אַנדערע כאַפּען פאַר'ן עק. — דאָס מייניגע אבער, דאָס מייניגע לכל הפחות וועל איך ניט איינלאָזען! איהר זענט פון דער נאַטור אויס אַ צו היציגער, ראָדיאָן ראָמאַניטש, אַ צו היציגער, ביי אַלע אַנדערע וויכטיגע מעלות פון אייער כאַראַקטער און האַרץ, וועלכע — איך וויל האָפען — איך האָב צום טייל דערקענט. נו, געוויס האָב איך שוין דאַמאָלס אַפילו אויך געקענט באַרעכענען, אז ניט אַלעמאָל טרעפט זיך עס אַזוי, אז אַ מענש זאָל זיך אויפשטעלען און זאָל אייך אָפּקלאַפּען אַלץ וואס ביי איהם איז אונטער'ן נאָגעל. דאָס טרעפט אַפילו יאָ, איבערהויפּט ווען דער מענש איז אַרויסגעבראַכט פון דעם לעצטען ביסעל געדולד, אבער אַלענפאַלס זעהר זעלטען. דאָס האָב איך אויך געקענט באַרעכענען. אבער ניין, — האָב איך געטראַכט, — איך מוז כאָטש איין פעדימעל קריגען! כאָטש

א פיצעל פעדימעל, ניט מעהר, אבער אזעלכעס, וואס מען זאל עס מיט די הענט קענען אנגעהמען. עס זאל זיין עפעס א ממשות, ניט גלאט אזוי, הוילע פסיכאלאגיע. ווען א מענש איז שולדיג, — האב איך געטראכט, — מוז מען פון איהם סוף כל סוף עפעס וויכטיגעס ערווארטען: מען מעג זאגאר זיך ריכטען אויף דעם אונערווארטעטסטען רעזולטאט. אויף דעם כאראקטער אייערן, ראדיאן ראמאניטש, האב איך דאמאלס געבויט, הויפטזעכליך אויף אייער כאראקטער! האב זעהר פיעל האפנונגען אויף אייך געלעגט.

— אבער וואס... וואס רעדט איהר עס איצט עפעס אזעלכעס.— האט ראסקאלניקאוו ענדליך ארויסגעשטאמעלט, ניט רעכט פארשטעהענדיג אפילו די פראגע זיינע.

„וועגען וואס רעדט ער עס. — האט ער ניט געוואוסט וואס איבערצוטראכטען, — האלט ער מיך דעןווירקליך פאר אומשולדיג?“

— וואס רייד איך עס אזעלכעס? איך בין דאך געקומען ערקלערען זיך. איך האלט עס, אזוי צו זאגען, פאר מיין הייליגסטען חוב. איך וויל אייך אלץ מיט אנאנדער אויסדערצעהלען, מיט אלע פרטים, ווי אזוי עס איז צוגעגאנגען. די גאנצע געשיכטע פון יענער... פארבלענדעניש, לאמיר זאגען. איך האב אייך פיעל לײדען פארשאפט, ראדיאן ראמאנטיש, קיין אכזר בין איך אבער ניט: אויך איך פארשטעה זעהר גוט, ווי עס איז אריבערצוטראגען אלץ אויף זיך פאר א מענשען א נידערדריקטען, וואס איז אבער שטאלץ, אונאפהענגיג און אונגעדולדיג, איבערהויפט — אונגעדולדיג. אייך האלט איך יעדענפאלס פאר א מענשען פון זעהר אן איידעלען כאראקטער, מיט סמנים פון גרויסמוטיגקייט זאגאר, הגם איך בין מיט אייך ניט איינשטימיג אין א סך איבערצייגונגען אייערע. — איך האלט פאר מיין חוב אפען און גאנץ אויפריכטיג עס אפריהער אייך צו ערקלערען, ווייל קודם כל וויל איך אייך ניט גענארען. דערקענענט אייך, האב איך דערפיהלט א צוגעבונדענקייט צו אייך. עס קען זיין, אז איהר וועט זיך פאנאנדערלאכען, הערענדיג פון מיר אזעלכע ווערטער. מעגט איהר. איך וויים, איהר האט מיך פון דעם ערשטען בליק אן ניט־ליעב געקראגען, ווייל אייגענטליך איז גאר נישטא פארוואס ליעב צו קריגען. נאר קלערט אייך ווי איהר ווילט — איך פון מיין זייט אבער וויל מיט אלע קרעפטען פארגלעטען דעם באקומענעם איינדרוק און דערוויזען אייך, אז איך בין אויך

אַ מענש מיט האַרץ און געוויסען. איך מיין עס ערנסט.

פּאָרפירי פּעטראָוויטש איז אַ ווײַלע געשוויגען געוואָרען. מיט אַ געפיהל פון זעלבסטווירדע. ראַסקאָלניקאָוו האָט דערשפּירט עפּעס אַ נייעם שרעק. דער געדאַנק וועגען דעם, אַז פּאָרפירי האַלט איהם פאַר אומשולדיג, האָט איהם פּלוצלונג גענומען שרעקען.

— אויסדערצעהלען אַלץ כסדר, ווי אַזוי דאָס האָט זיך דאַן פּלוצלונג אָנגעהויבען, וועט קוים נויטיג זיין, — האָט פּאָרפירי פּעטראָוויטש פאָרטגעזעצט. — איך מיין זאָגאַר, אַז עס איז איבעריג. און ס'איז נאָך בכלל אַ פראַגע, צי איך וועל עס קענען. ווי אַזוי זאָל איך עס אייך גענוי ערקלערען? צוערשט זענען אַוועק קלאַנגען. וואָס פאַר אַ קלאַנגען דאָס זענען געווען, פון וועמען זיי זיינען געקומען און ווען... און ווי אַזוי אייגענטליך האָט די זאַך צו אייך דערגרייכט, — דאָס, גלויב איך, איז אויך איבעריג צו דערצעהלען. ביי מיר זעלבסט האָט זיך עס אָנגעהויבען פון אַ צופאַל, פון אַ גאַנץ צופעליגען צופאַל, וועלכער האָט געקענט אַזוי פאַרקומען און געקענט ניט פאַרקומען — פון וואָס פאַר אַ צופאַל? הם! איך מיין, אַז וועגען דעם לוינט זיך אויך ניט צו ריידען. דאָס אַלעס, אי די קלאַנגען אי די צופאַלען, איז מיר דאַמאָלס צוזאַמענגעפאַלען אין איין געדאַנק. איך בין מיך מודה אָפענהערציג — ווייל אויב שוין יאָ מודה זיין זיך, איז אין אַלצדינג — דאָס בין איך געווען דער ערשטער. וואָס איז געפאַלען אויף אייך. אָט די אַלע צייכענס דער אַלטערס אויף די משכנות און דאָס גלייכען. און דאָסגלייכען — דאָס איז אַלץ גאָרנישט ווערט. אַזעלכע קלייניגקייטען קען מען אָנצעהלען אַ מאה אַ גאַנצע. אויך האָב איך געהאַט אַ געלעגענהייט געוואָהר צו ווערען וועגען דער סצענע אין פּאָליציי־צירקעל ביז די קלענסטע איינצעלהייטען. אויך גאַנץ צופעליג, און ניט גלאַט פון אַבי־וועמען, דורך אַגב, נאָר טאַקע פון גאָר אַ באַזונדערן ערצעהלער, זעהר פעסטען, וועלכער האָט, אַליין ניט צו וויסען דערפון, מערקווירדיג גוט אויפגעפּאַסט די דאָזיגע סצענע. דאָס איז דאָך אַלץ איינס מיט דעם אַנדערען געבונדען, איינס מיט דעם אַנדערן, ראָדיאָן ראָמאַנאָוויטש, מיין טייערער! נו, האָב איך דען געקענט ניט ווענדען זיך אין אַ געוויסע ריכטונג? פון הונדערט קראָליקעס וועט קיינמאָל ניט ווערען קיין פערד, פון הונדערט חשדים וועט קיינמאָל ניט ווערען קיין באַווייז. אָט אַזוי זאָגט אַ ענגליש שפּריכוואָרט.

נאר דאס איז דאך ניט מעהר ווי אויסגערעכענטקייט: פרובט אבער האבען צו טאן מיט ליידענשאפטען, מיט אינסטינקטען פרובט האבען צו טאן. און דעריבער איז א געריכטס־אויספארשער אויך א מענש. דא האב איך מיך אויך דערמאהנט אן אייער ארטיקעלע, אין דעם זשורנאלכעל געדרוקט, איהר געדענקט. מען האט וועגען איהם אויספיהרליך גערעדט דאמאלס נאך, ביי אייער ערשטען באזוך. איך האב מיך דאמאלס איבער אייך לוסטיג געמאכט, אבער איך האב עס געטאן בלויז צוליעב דעם, אום ארויסצורופען אייך אויף ווייטערעס. איך זאג נאכאמאל, איהר זענט זעהר אונגעדולדיג און קראנק, ראדיאן ראמאנימש. אז איהר זענט דרייסט, גאוה'דיג, ערנסט און... האט געפיהלט, האט שוין זעהר אסך געפיהלט. — דאס אלץ האב איך שוין לאנג געוואוסט. די דאזיגע אלע געפיהלען זענען מיר באקאנט, אייער ארטיקעלע האב איך אויך איבערגעלעזען ווי א באקאנטס. אין שלאפלאזע נעכט און אין וואהנזין איז עס פארטראכט געווארען, מיט אן אויף־ און אפוואגענדען און קלאפענדען הארצען, מיט א געדריקטען ענטוזיאזם. און זעהר געפעהרליך איז אזא געדריקטער שטאלצער ענטוזיאזם ביי דער יוגענד! דאמאלס האב איך מיך לוסטיג געמאכט, איצט אבער וועל איך אייך זאגען, אז אין אלגעמיין האב איך שרעקליך ליעב, אלס א ליעבהאבער, הייסט עס, די ערשטע, יוגענדליכע, הייסע פעדער־פראבע. רויך און נעבעל, אבער ס'קלינגט א סטרונע אין דעם נעבעל. אייער ארטיקעל איז אונזיניג און פאנטאסטיש, אבער אין איהם פיהלט זיך אזא אייפריכטיגקייט, אין איהם איז דא דער יוגענדליכער שטאלץ, ניט?אונטערגעקויפטער. די געוואגטקייט פון דער פארצווייפלונג: דאס איז א טריבער ארטיקעל אבער דאס איז גוט אזוי. אייער ארטיקעלע האב איך דאמאלס איבערגעלעזען און אפגעלעגט און... ווי נאר איך האב עס אפגעלעגט, איז מיר גלייך איינגעפאלען: „נו, מיט דעם מענשען וועט עס אזוי גלאט ניט אפגעהן!" נו, איצט זאגט אליין, האט מען דען געקענט נאך אזא הקדמה ניט ווערען מיטגעריסען מיט דאס ווייטערדיגע? אך, גאט מיינער, איך זאג דען עפעס? איך באשטים דען עפעס? ניט מעהר איך האב דאמאלס באמעקרט. וואס איז דא אזוינס, האב איך געטראכט, דא שטעקט גארנישט, דאס הייסט, ממש גארנישט, און עס קען זיין, אז אינגאנצען טאקע גאר נישט. און בכלל אזוי מיטגעריסען ווערען איז פאר מיר, אלס א געריכטס־

אויספארשער, זעהר ניט פאסיג זאגאר! איך האב דאך מיקאלקען אין די הענט, און מיט פאקטען שוין: איהר מעגט אייך זאגען וואס איהר ווילט, — פארט אבער פאקטען. און ער פיהרט זיך אויך זיין פסיכאָלאגיע: מיט איהם דארף מען זיך באשעפטיגען: דא האנדעלט זיך דאך עפעס וועגען לעבען און טויט. צוליעב וואס ערקלער איך אייך דאס אלץ? צוליעב דעם, אז איהר זאלט ווייסען, און אויב אייער פארשטאנד און הארץ זיינען גוט, זאלט איהר מיך ניט באשולדיגען פאר מיין דא־מאָלסדיגע בייזע אויפפיהרונג. און וואס מיינט איהר: אז איך האב ביי אייך דאמאלס ניט געמאכט קיין רעוויזיע? געמאכט, געמאכט. הע־חע! געמאכט, בשעת איהר זענט דא אין בעטעל א קראנקער געלעגען. ניט אפיציעל און ניט פון מייז פערזאָן, אבער געמאכט האב איך. מען האט אויסגעאקערט אייער צימער, אז קיין פעדימעל איז ניט געבלי־בען ניט־ארומגעקוקט, און געזוכט געווארען איז אויף דער הייסער מינוט זאגאר — אבער אומזיסט! טראכט איך מיר: איצט וועט דער דאזיגער מענש צו דיר קומען, וועט אליין צו דיר קומען. און גאר אין גיכען: איז ער שולדיג, וועט ער שוין זיכער קומען. אז אנדערער ניט, און ער — יא! און דאס געדענקט איהר, ווי ראזומיכין האט זיך אנ־געהויבען פאר אייך אויסצורײדען? דאס האבען מיר אפגערעדט צו־ליעב דעם, אום אויפצורעגען אייך. דעריבער האבען מיר בכיוון ארויס־געלאזט א קלאנג, כדי ער זאל זיך אייך אויסריידען, און הערר ראזו־מיכין איז אזא מענש, וואס קען קיין אומרעכט ניט פארטראגען. דעם הערר זאמעטאוו'ן האט זיך אלערערשטענס אין די אויגען געווארפען אייער גרימצארן און אייער אפענע דרייסטיגקייט: נו, ווי אזוי גיט מען עס אין א שענקהויז א זאג: „איך האב גע'הרג'עט!" דאס איז געוועזען צו דרייסט, צו העזה'דיג, און אויב, האב איך געטראכט, ער איז שולדיג, איז ער א שרעקליכער געגנער! אט אזוי האב איך דאמאלס געטראכט. ווארט איך. מיט אלע כחות ווארט איך אויף אייך: זאמעטאוו'ן האט איהר דאמאלס פשוט צושלאגען און... דאס איז דאך די מעשה, אז די דאזיגע פארפלוכטע פסיכאלאגיע איז מיט צוויי עקען! נו, ווארט איך הייס עס, אויף אייך — ערשט איך גיב א קוק — גאט האט געהאלפען — איהר געהט! דאס הארץ האט מיר אזש גענומען קלאפען! עך! וואס האט איהר דאמאלס געדארפט קומען? אייער לאכען, אייער לאכען, בשעת איהר זענט אריין צו מיר — איהר

געדענקסט, — אט אזוי ווי דורך א גלאז האב איך דאמאלס אלץ דער־זעהען: ווען איך וואלט אבער אויף אייך ניט געווארט אויף אזא איי־גענארטיגען אופן, וואלט איך אין אייער לאכען קיין זאך ניט באַ־מערקט, אט וואס עס הייסט זיין אין א שטימונג. הייגט הערר ראזו־מיכינען געדענקט איהר דאמאלס? אך! דער שטיין, דער שטיין, — איהר געדענקט? — אונטער וועלכען עס ליעגען די זאכען באהאלטען? נו, אט פונקט ווי ער וואלט מיר פאר די אויגען געוועזען דארטען ער־געץ אין א גארטען: אין א גארטען — האט איהר דאך געזאגט, אפריי־הער זאמעטאוו'ן, און שפעטער, צום צווייטען מאל, אויך מיר? דער־נאך האבען מיר גענומען באהאנדלען דעם ארטיקעל אייערן, וואו איהר האט אנגעהויבען אייערע געדאנקען צו ענטוויקלען, — און יעדעס ווארט אייערס קומט דאמאלס אויס אין דאפעלטען זין, גלייך אונטער איהם וואלט א צווייטעס ווארט געלעגען! אט אזוי, ראדיאן ראמא־נימש, אט אויף אזא מין אופן בין איך דערגאנגען ביז צו די העכסטע שטופע: זיך אנגעשטויסען אבער מיט'ן שטערן, בין איך צו זיך גע־קומען. ניין, האב איך געזאגט, וואס טוט זיך עס מיט מיר! זאל מען נאר וועלען, קען מען דאס אלעס, ביז דעם לעצטען שטריכעלע, גאר אויף אן אנדער אופן ערקלערען, עס וועט נאך נאטירליכער אויסקומען זאגאר. ביז זיך דאך אליין מודה, אז נאטירליכער. אמת'ע יסורים! „ניין, טראכט איך מיר, ווען כ'וואלט כאטש געהאט איין שטריכע־לע!...“ און ווען איך האב דאמאלס דערהערט וועגען די גלעקלער, בין איך ממש מיט אלע מיינע אברים אפגעשטארבען, ס'האט מיך אזש אין קעלט אנגעהויבען צו ווארפען. נו, טראכט איך מיר, אט האב איך עס, דאס שטריכעלע! דאס איז עס! און האב זיך שוין מעהר דא־מאלס ניט געגריבעלט. האב עס איינפאך ניט געוואלט. טויזענד רובל וואלט איך אין יענער מינוט געגעבען, פון מיין אייגענער קעשענע, נאר אויף אייך א קוק צו טאן מיט מ י י נ ע א ו י ג ע ן, ווי אזוי איהר זענט דאמאלס אפגעגאנגען הונדערט טריט מיט דעם פאניע, נאכדעם ווי ער האט אייך געהאט געזאגט אין די אויגען אריין „מער־דער“, און האט קיין ווארט ניט געוואגט ביי איהם צו פרעגען, — אין פארלויף פון גאנצע הונדערט טריט ניט געוואגט!... הייגט וואו איז די פראסטיגע קעלט אין דעם רוקענמארך? איך מיין, בשעת די גלעקלער האבען געקלונגען, ביי אייער קראנקהאפטען פיבערצושטאנד?

אלזא, ראָדיאָן ראָמאַניטש, האָט איהר נאָך אַלעם דעם זיך וואָס צו וואָנדערן. וואָס איך האָב מיט אייך אזעלכע שטיקלעך געטריבען? וואָס האָט איהר געדאַרפט קומען אין יענער מינוט? האָט דאָך אייך אויך אפּנים עמיץ ווי אונטערגעשטויסען. אויף מיינע נאַמנות, און אויב מיקאָלקא וואָלט אונז ניט פונאַנדערגענומען, דאָן... היינט מיקאָלקען דאַמאָלס געדענקט איהר? איהר געדענקט איהם גוט? דאָס איז דאָך געווען א דונערשלאַג! דאָס האָט דאָך א דונער א זעץ געטאָן פון די וואָלקענס ארויס. אַז אמת'ער דונערשלאַג! נו, און ווי אזוי האָב איך איהם באַגעגענט? דעם דונערשלאַג האָב איך ניט געגלויבט, איהר זאָלט זאָגען. אויף אזוי פיעל! אָט וואָס הייסט איבערציינגט זיין! ניין, טראַכט איך מיר, מאָרגען פריה! היינט וואָס קען שוין דאָ מיקאָלקא אויפטאָן!

— מיר האָט ראָזומיכין נאָר וואָס געזאָגט, אַז איהר באַשולדיגט נאָך איצט אויך מיקאָלאַיען. איהר האָט אליין ראָזומיכינען געפּרובט דערין צו איבערציינגען...

איהם האָט דער אָטעם פאַרכאַפּט. און ער האָט ניט געענדיגט. איז אונבאַשרייבליכער אויפרעגונג האָט ער זיך צוגעהערט, ווי אזוי דער מענש, וועלכער האָט איהם געזעהן אויף דורך און דורך, האָט זיך פון זיך זעלבסט אָפּגעזאָגט. ער האָט מורא געהאַט צו גלויבען און האָט ניט געגלויבט. אין די צווייַדייטיגע ווערטער האָט ער גיעריג געזוכט און געלאַקערט עטוואָס מעהר גענויעס און ענטגילטיגעס.

— הערר ראָזומיכין! — האָט פּאָרפירי פּעטראָוויטש אויסגעשריען, גלייך ווי דערפרעהט מיט דער פראַגע פון ראַסקאָלניקאָוו'ן. וואָס האָט די גאַנצע צייט געשוויגען. — חע—חע—חע! הערר ראָזומיכין אבער איז דאָ גלאַט דאָס פינפטע ראָד צום וואָגען: וואו צווייען ראַנגלען זיך, דאַרף זיך דער דריטער ניט רוקען: הערר ראָזומיכין איז דאָ אינגאַנצען ניט וויכטיג, דערצו איז ער גלאַט א זייטיגער מענש. איז געקומען צו מיר צו לויפען, בלייך ווי די וואַנט... נאָר זאָל ער געהן געזונדערהייד, צו וואָס זאָל איך איהם אהער אריינמישען! און וועגען מיקאָלקען ווילט איהר וויסען, איז דאָ שוין גאָר אַן'אַנדער געשיכטע. נאַטירליך. ווי איך פאַרשטעה איהם: צום אַלערערשטען איז ער נאָך גאָר א קינד ניט קיין פול־יעהריגעס: זאָגען, אַז ער איז א פּחדן. — ניין! ס'איז שוין עפּעס אַן'אַנדער זאַך, א מין קינסטלערשע נאַטור

איז עס! לאכט ניט, וואס איך שילדער איהם אזוי — איז די אומשולד אליין און האט פאר אלעם א געפיהל, א הארץ דערצו — פון א פאנטאסט, א זינגער, א טענצער. מעשיות דערצעהלט ער, זאגט מען. אזוי, אז מען קומט זיך צונויף פון אלע ערטער איהם הערען. ביי איהם איז רעכט צו פאלען פאר געלעכטער, וואס מען האט איהם א פינגער באוויזען, און דא וועט ער זיך גאר צו'שכור'ן ביז חלשות, ניט חלילה מחמת פארדארבענקייט, נאר גלאט ווייל עס האט זיך אזוי געמאכט — מ'האט איהם אנגע'שכור'ט. אט איז ער דאמאלס א גנבה באגאנגען, אבער אליין ווייס ער גאר ניט דערפון, ווייל וואס הייסט — „אויפגעהויבען פון דער ערד איז דען גע'גנב'עט?" היינט דאס ווייסט איהר, אז ער שטאמט פון סעקמאנטען? נאך גאר ניט לאנג האט ער גאנצע צוויי יאהר פארבראכט אין דארף ביי א „זקן" אלס א בעל־תשובה: דאס בין איך אלץ דערגאנגען פון איהם אליין און פון זיינע לאנדסלייט. נאר דאס איז נאך גארנישט! ער האט גאר געוואלט ווערען א נזיר און זיך אפשיידען פון מענשען! איז געווארען אן אמת'ער קנאי. האט גאנצע נעכט געבעטען צו גאט, אלטע ספרים הייליגע געלייענט און געזאגט. פעטערבורג האט אויף איהם זעהר שטארק געווירקט, דערהויפט פרויען און בראנפען: געפיהלפול איז ער, ווירקט דאס שלעכטע און דאס גוטע: האט דעם „זקן" און אלעם איבריגעס פארגעסען. איך האב געהערט, ער איז איינעם א קינסטלער געפעלען געווארען, ער האט צו איהם גענומען ארויפקומען: האט זיך געמאכט אט דער צופאל, נו, איז ער עובר בטל געווארען — הענגען, זיך! לויפען! קען דען אנדערש זיין, אז אין פאלק לעבט דער שלעכטער באגריף וועגען אונזער יורידיסטיק? איינעם קלינגט גאר שרעקלדי דאסווארט אליין: „מ'וועט'ן פאר'משפט'ן!" ווער איז שולדיג! נו, און איצט דא אין אסטראג האט ער זיך מסתמא דערמאהנט אן דעם הייליגען זקן: זיך אויף דאס ניי גענומען צו דער ביבעל. ווייסט איהר, ראדיאן ראמאניטש, וואס עס הייסט ביי איינעם פון די לייט „געקרייציגט ווערען"? דאס באטייט ניט, אז פאר עפעס אדער פאר עמיצען, נאר גלאט אזוי, „מען דארף אפקומען", בפרט נאך אז „דאס אפקומעניש" איז מען מקבל פון די הערשער. געזעסען אמאל, פאר מיין געדענקען נאך, זעהר א שטילער ארעסטאנט א גאנץ יאהר אין אסטראג, פלעגט גאנצע נעכט לייענען אויפ'ן אויווען די ביבעל, און

האָט זיך פאַרלייענט, אָבער אַלץ הייסט פאַרלייענט. אויף אַזוי פיעל, אַז ער האָט געכאַפּט אין מיטען דערינען אַ ציגעל און אַ שליידער געטאָן אויפ'ן טורמע־פאַרוואַלטער. וועלכער האָט זיך געגען איהם מיט דאָס מינדסטע ניט פאַרזינדיגט. — הייסט ווי אַזוי אַ שליידער געטאָן. מיינט איהר: זיך בכיון פאַרמאַסטען אויף אַן ארשין פאַרביי. ער זאָל חלילה קיין שאַדען ניט אָנמאַכען! נו, איהר ווייסט דאָך. וואָס עס קומט אַז אַרעסטאַנט. וואָס וואַרפט זיך מיט געוועהר אין די הענט אויף „נאַטשאַלסטווא“: „געלאָזט זיך. הייסט עס, קרייציגען“. בין איך עס איצט חושד. אַז מיקאָלקאַ וויל אויך „זיך לאָזען קרייציגען“, אָדער עפּעס אַנדערש פון דעם מין. דאָס ווייס איך אויף זיכער, איך האָב זאַגאַר פאַקטען: ניט מעהר ער אַליין ווייס ניט. אַז איך ווייס. וואָס, איהר האַלט אפשר פאַר אונמעגליך, אַז פון דעם דאָזיגען פאָלק זאָלען אַרויסקומען מענשען־פאַנטאַסטען? דאָך זעהר אָפט! דער זקן האָט איצט ווידער אָנגעהויבען צו ווירקען, דערהויפּט האָט ער אין איהם שטאַרק זיך גענומען דערמאָהנען נאָך דעם שטריקעל. וואָס ער האָט געפּרובט אַנטאָן אויפ'ן האַלז. איבעריגענס וועט ער מיר אַלץ דערצעהלען. ער וועט קומען! איהר מיינט, ער וועט אויסהאַלטען? וואַרט נאָך. ער וועט עס נאָך אָפּלייקענען! איך וואַרט פון שעה אויף שעה, אַז ער וועט קומען אָפּצורופען זיין פריהערדיגעס מודה זיין זיך. דעם מיקאָלקען האָב איך זעהר ליעב געקריגען און וויל איהם גרינדליך אויספאָרשען. און איהר וועט גלויבען — חע—חע! — אויף איינינגע פּונקטען האָט ער מיר געענטפערט זעהר און זעהר גלאַטיג. האָט אָפּנים געקריגען די נויטיגע ידיעות. זיך בריה'ש צוגעגרייט: אויף אַנדערע פּונקטען אָבער — האָט זיך ביי איהם געקלעפּט ווי אַז אַרבעס צום וואַנד, ווייס ניט פון דאַנען אַהין. און איז אַליין גאָר ניט חושד. אַז ער ווייס ניט! ניין. מיין ליעבער ראָדיאָן ראָמאַניטש. דאָס איז ניט מיקאָלקאַ! דאָס איז אַ פאַנטאַסטישע געשיכטע. אַ דונקעלע געשיכטע און אַ מאָדערנע. אַ פאַרפאַל פון אונזער צייט. ווען דעם מענשענס געמיט איז פאַרדונקעלט געוואָרען. ווען מען חזר'ט איבער די פראַזע. אַז בלוט „פרישט אָפּ“. ווען עס ווערט גע'דרש'נט. אַז דער זין פון דעם לעבען איז גאָר אין קאָמפאָרט. דאָ האָבען מיר צו טאָן מיט אויסגעלייענטע רעפלעקסיעס. מיט אַ טעאָרעטיש צורייצטען האַרץ: מיט אַן ענטשלאָסענהייט. וואָס קלעקט אויף דעם ערשטען שריט. אָבער עס

איז גאר א באזונדער מין ענטשלאסענהייט. — זיך ענטשלאסען — און ווי פון א בארג ארונטערגעפאלען אדער ווי פון א גלאקען־טורם אראפגעפלויגען, און אויף דאס פארברעכען פונקט ווי ניט מיט די אייגענע פים געקומען! די טיר הינטער זיך האט ער פארגעסען צו פארמאכען, הרג'ענען אבער האט ער יא גע'הרג'עט. צוויי גע'הרג'עט. ווי ס'קומט אוים לויט דער טעאריע: גע'הרג'עט האט ער, אבער געלט צו נעהמען האט ער ניט באוויזען, און דאס וואס ער האט יא אוועקגערויבט, האט ער אונטער א שטיין באהאלטען: עס איז איהם װעניג געווען, וואס ער האט אריבערגעטראגען די שווערסטע פיין, ווען ער האט הינטער דער טיר געלויערט, און מען האט זיך אין איהר געבראכען און דאס גלעקעל האט געקלונגען. — ניין, איז ער נאך שפעטער אין א פיבערצושטאנד אין די ליידיגע וואוינונג אריין געקומען, צו דערמאהנען זיך דעם גלעקעלס קלינגען: ס'האט זיך איהם ווידער פארגלוסט איבערצולעבען דאס געפיהל פון א פראסטיגען שוידער אין רוקען... נאר דאס איז נאך אפשר געטאן געווארען קראנקערהייד. איז דאך נאך וואס פארהאן: האט ערמארדעט, האלט זיך אבער פאר אן ארענטליכען מאן. פאראכט אנדערע, געהט ארום ווי א בלייכער מלאך. — ניין, ווי קומט אהער מיקאלקא, מיין ליעבער ראדיאן ראמאנטיש. דא קען קיין רייד ניט זיין וועגען מיקאלקען!

די דאזיגע לעצטע ווערטער, נאך דעם, וואס איז פריהער געזאגט געווארען און וואס איז אזוי עהנליך געוועזען אויף א ודוי און אן אפזאג פון דעם אמאליגען, זענען געוועזען שוין צו אונערווארטעט. ראסקאלניקאוו האט א שוידער געטאן מיט'ן גאנצען קערפער, גלייך ווי פון עפעס דורכגעשטאכען.

— איז... ווער דען... האט גע'הרג'עט?... האט ער אהן אן אטעם געפרעגט, ניט קענענדיג אויסהאלטען.

פראפירי פעטראוויטש האט זיך א פראל געטאן צוריק אויף דעם שטוהל־אנלעהן. גלייך ווי ער וואלט באמת אזוי איבערראשט געווארען פון דער אומגעריכטער פראגע.

— וואס הייסט ווער האט גע'הרג'עט?... — האט ער איבערגעזאגט, גלייך ער האט זיינע אויערן ניט געגלויבט. — נו איהר האט גע'הרג'עט, ראדיאן ראמאנישטש! איהר האט עס גע'הרג'עט...—

האט ער שטילערהייד צוגעגעבן, מיט א פאלקאם איבערצייגטער שטים.

ראסקאלניקאוו איז אויפגעשפרונגען פון דיוואן. איייניגע סעקונדען שטעהן געבליבען און זיך ווידער געזעצט. ניט א ווארט ארויסצוברייינגען. לייכטע קאנוואלסיעס זענען איהם פלוצלונג אדורכגעגאנגען איבער׳ן גאנצען פנים.

— דאס ליפעלע ציטערט ביי אייך ווידער, פונקט אזוי ווי דאמאלס, — האט פּראפירי פּעטראָוויטש ארויסגעמורמעלט, עפּעס ווי מיט מיטגעפיהל זאגאר. — איהר האט מיך, דאכט זיך, ניט רעכט פארשטאנען, ראדיאן ראמאניטש. — האט ער צוגעגעבען נאך א קורצען שווייגען, — דעריבער זענט איהר אזוי איבערראשט געווארען. איך בין אבער צוליעב דעם טאקע געקומען, אום אלץ ארויסצוזאגען און די זאך קלאר צו מאכען.

— ניט איך האב עס גע׳הרג׳עט, — האט ראסקאלניקאוו ארויסגעמורמעלט, אזוי ווי א דערשראקען קליין קינד, ווען מען כאפּט עס ביי אן עבירה.

— נייז, איהר ראדיאן ראמאניטש, איהר און מעהר קיינער ניט, — האט פּראפירי שטרענג און איבערצייגט געפליסטערט.

זיי זענען ביידע שטיל געווארען, און האבען אונענדליך לאנג געשוויגען, ביי א מינוט צעהן. ראסקאלניקאוו האט זיך אנגעלעהנט מיט די איילענבויגענס אן טיש און האט שטום געשויבערט די האהר מיט די פינגער; פּארפירי פּעטראָוויטש איז ענייוות׳דיג געזעסען און געווארט. פלוצלונג האט ראסקאלניקאוו געווארפען א פאראכטליכען קוק אויף פּארפירין.

— ווידער דאס אייגענע, פּארפירי פּעטראָוויטש! ווידער פאר אייערע אלטע שטיק! ווי איז עס אייך נאך ניט נמאס געווארען, כ׳לעבען!

— עט, לאזט געמאכט, וואס געהען מיר איצט אן שטיק! נו, ווען דא וואלטען עדות געוועזען, איז עפּעס אנדערש, מיר זענען דאך אבער אוינ אויף אויג און ריידען שטילערהייד. איהר זעהט דאך אליין. איך בין צו אייך ניט געקומען, אייך צו יאגען און צו כאפּען ווי א האז; איהר מעגט אייך מודה זיין צי ניט, — ביי דער מינוט איז עס מיר גאנץ גלייך, פאר זיך אליין בין איך סיי ווי איבערצייגט.

— ווייבאלד אזוי, טא נאך וואס זענט איהר געקומען? — האט ראסקאלניקאוו צורייצט געפרעגט. — איך שטעל אייך נאכאמאל די פריהערדיגע פראגע: ווייבאלד איהר האלט מיך פאר שולדיג, טא פארוואס פארזעצט איהר מיך ניט אין אסטראג?

— נו, דאס איז שוין איינמאל א פראגע! איך וועל אייך ענטפערן פונקטענווייז: ערשטענס, נעהמען אייך גלייך אזוי אין ארעסט לוינט פאר מיר ניט.

— וואס הייסט עס לוינט ניט? ווייבאלד איהר זענט איבערצייגט, מוזט איהר דאך...

— עך, וואס ווערט דערפון, וואס איך בין איבערצייגט? דערווייל איז עס דאך אלץ ניט מעהר ווי מיינע פאנטאזיעס, און גלאט צו וואס זאל איך אייך אהין א ו י ף ר ו ה אוועקזעצען? איהר ווייסט עס דאך אליין, ווייבאלד איהר בעט זיך. איך וועל, א שטייגער, ברענגען יענעם פאניע, ער זאל געגען אייך עדות זאגען פאר אייך אין די אויגען. און איהר וועט איהם א זאג טאן: „ביסט שכור צי ניט? ווער האט מיך מיט דיר געזעהן? איך האב דיך פשוט פאר שכור געהאלטען, און דו ביסט טאקע שכור געווען". — נו, און וואס וועל איך אייך דערויף קענען ענטפערן, בפרט נאך אז אייערע רייד זענען וואהרשיינליכער, ווי זיינע, ווייל זיין עדות־זאגען איז געבויט אויף פסיכאלאגיע — וואס פאר אזא פארשוין פאסט זי גארנישט, — איהר אבער וועט טרעפען אין פינטעל אריין, ווייל דער יונג טרינקט דאך טאקע דעם ביטערען טראפען און איז דערמיט זאגאר נאך צו פיעל באקאנט: איך האב דאך אייך אליין מודה געווען, אז די דאזיגע פסיכאלאגיע האט צוויי עקען און דער צווייטער עק איז דער גרעסערער און וואהרשיינליכער. אויסערדעם אבער האב איך דערווייל געגען אייך קיינע באווייזען ניט און כאטש איך וועל אייך פארט ארייזעצען און בין זאגאר אליין איצט געקומען (גאר ניט מעשה־מענש) אפריהער אייך אלץ צו ערקלערען, דאך זאג איך אייך אפען (אויך ניט מעשה־מענש), אז פאר מיר וועט עס ניט לוינען. נו, און צווייטענס, בין איך צו אייך געקומען...

— נו, נו, און צווייטענס פארוואס? (ראסקאלניקאוו האט נאך אלץ ניט געקענט קומען צו זיך).

— דערפאר, ווייל איך האלט — ווי איך האב אייך שוין פרי־

הער געזאגט — אז איך בין אייך שולדיג אן ערקלערונג, איך וויל ניט, איהר זאלט מיך האלטען פאר אן אכזר, בפרט נאך אז איך סימפאטיזיר מיט אייך באמת, גלויבט מיר יא—גלויבט מיר ניט. אלזא בין איך, דריטענס, געקומען צו אייך מיט א גלייכען און אפענעם פארשלאג. — איהר זאלט זיך אליין גענין מודה זיין. דאס וועט פאר אייך פיעל גינסטיגער זיין, אפילו פאר מיר וועט עס אויך זיין גינסטיגער. — אראפּ א בארג פון די פּלייצעס. נו איז עס אפענהערציג פון מיין זייט אדער ניט?

ראסקאלניקאוו האט זיך אויף א ווייל פארטראכט.

— הערט פארפירי פעטראוויטש, איהר זאגט דאך אליין, אז ס'איז בלויז פסיכאלאגיע, און פארפאהרען זענט איהר גאר אין מאַטעמאטיק אריין. ווי איז אבער, אז איהר מאכט א טעות?

—ניין, ראדיאן ראמאניטש, איך מאך ניט קיין טעות. איך האב א סימן האב איך, דעם דאזיגען סימן האב איך דאך דעמאלט געפונען: גאט האט מיר צוגעשיקט!

— וואס פאר א סימן?

— דאס וועל איך אייך ניט זאגען, ראדיאן ראמאניטש. און בכלל האב איך איצט מעהר קיין רעכט ניט אפצולעגען: וועל איך ארעסטירען. טא בארעכענט: מיר איז עס איצט שוין אלץ איינס, בין איך אלזא הייסט עס אויסען בלויז אייער טובה. עהרענווארט, איהר וועט בעסער מאכען, ראדיאן ראמאניטש!

ראסקאלניקאוו האט בייז א שמייכעל געטאן.

— דאס איז דאך שוין ניט בלויז לעכערליך, דאס איז זאגאר חוצפה'דיג! נו, זאל שוין זיין אפילו — איך בין שולדיג (איך זאג עס נאך ניט), נו, — איז מיט וואס פאר א טעם זאל איך זיך גענין מודה זיין, וויבאלד איהר זאגט דאך אליין, אז איהר וועט מיך דארט אוועקזעצען א ו י ף ר ו ה.

— עך, ראדיאן ראמאניטש, ניט גלויבט אזוי אין ווערטער: אפשר וועט עס גאר ניט זיין א ו י ף ר ו ה! דאס איז דאך ניט מעהר ווי א טעאריע, דערצו נאך מ י י נ ע א טעאריע, און וואס בין איך פאר אייך פאר אן אויטאריטעט? עס קען זיין, אז אפילו איצט באהאלט איך פון אייך וואס עס איז. ניט אלץ קען איך דאך נעהמען און ארויסלעגען פאר אייך, חע—חע! און צווייטענס — צו

וואס לוינט עס אייך? ווייסט איהר דען, וואס פאר אן ערלייכטערונג איהר וועט דערפאר קריגען? באטראכט נאר, אין וואס פאר א צייט, אין וואס פאר א מינוט איהר וועט אייך ענטדעקען! בשעת ווען א צווייטער האט גענומען אויף זיך דאס פארברעכען און האט פאר־פלאנטערט די גאנצע זאך. און איך פון מיין זייט שווער אייך ביי גאט אליין, אז איך וועל „דארט" אזוי מאכען, אז אייער מודה זיין זיך וועט אויסקומען אזוי ווי גאר אומגעריכט. אט די גאנצע פסיכאָ־לאָגיע וועלען מיר פארניכטען, די אלע באווייזען געגען אייך וועל איך מאכען צו ניט, אזוי אז אייער פארברעכען וועט פארקומען ווי עפעס א מין פארבלענדעניש, ווייל אין דער אמת'ן איז עס דאך טאקע א פארבלענדעניש. איך בין אן ערענטליכער מאן, ראדיאן ראמאנימש, און מיין ווארט וועל איך האלטען.

ראסקאלניקאוו האט אומעטיג געשוויגען און געלאזט דעם קאפ אראפהענגען: לאנג האט ער געטראכט און ענדליך ווידער א שמייכעל געטאן, זיין שמייכעל אבער איז געוועזען א שטילער און א טרויע־ריגער.

— ער, ניט נויטיג! — האט ער געזאגט, גלייך ווי ער וואלט זיך שוין מעהר ניט באהאלטען פאר פארפירין, — עס לוינט זיך ניט, איך דארף ניט האבען אייער ערלייכטערונג!

— אט דערפאר טאקע האב איך מורא געהאט! — האט פראפירי מיט היץ און אזוי ווי אונגערן אויסגעשריען, — אט דערפאר טאקע האב איך מורא געהאט, אז איהר דארפט ניט האבען אונזער ער־לייכטערונג.

ראסקאלניקאוו האט איהם אומעטיג און דורכדרינגענדיג אנגע־קוקט.

— געדענקט, ניט ווארפט זיך אזוי מיט'ן לעבען! — האט פאר־פירי פארטגעזעצט, — איהר האט נאך פיעל לעבען פאר אייך! וואס הייסט איהר דארפט ניט קיין ערלייכטערונג, וואס הייסט איהר דארפט ניט! איהר זענט אן אונגעדולדיגער מענש!

— וואס, זאגט איהר, האב איך נאך פיעל פאר מיר?

— לעבען! וואס זענט איהר פאר א נביא, וואס ווייסט איהר דען? זוכט, וועט איהר געפינען. גאט האט עס אייך אפשר דערמיט

געוואָלט אויספּרובען, און ניט איבערג ווערט דאך אויף אייך די קייט הענגען...

— עס וועט זיין אַן ערלייכטערונג... — האָט ראַסקאָלניקאָוו זיך צולאַכט.

— וואָס איז דען, איהר האָט זיך אפשר דערשראָקען פאַר דער בירגערליכער חרפּה, און ווייסט אַליין ניט דערפון, ווייל איהר זענט דאָך נאָך יונג. דאָך פּאַסט עס ניט פאַר אייך מורא צו האָבען, אָדער שעמען זיך צו קומען זיך מודה זיין.

— עך, וואָס גערט עס מיר אָן! — האָט ראַסקאָלניקאָוו אַרויס־געמורמעלט מיט פאַראַכטונג און עקעל, גלייך ווי ער האָט גאָר ריידען ניט געוואָלט.

ער איז ווידער אויפגעשטאַנען, ווי ער וואָלט וועלען ערגעץ אַרויסגעהן, האָט זיך אָבער באַלד ווידער געזעצט, פול פאַרצווייפ־לונג.

— יאָ, יאָ, „וואָס גערט עס אייך אָן"! איהר האָט דעם גלויבען פאַרלאָרען און מיינט נאָך דערצו, אַז איך חנפ'ע אייך אומגעלומ־פּערט. האָט איהר שוין דען אַזוי פיעל געלעבט? פאַרשטעהט איהר שוין דען אַזוי פיעל? אַ טעאָריע אויסגעטראַכט און איז פאַרשעמט געבליבען, וואָס ס'איז דורכגעפאַלען, וואָס ס'איז אַרויסגעקומען שוין צו ניט־אָריגינאַל! ס'איז טאַקע אַרויסגעקומען מאוס, דאָס איז אמת, אָבער דאָך זענט איהר נאָך ניט קיין פאַרפאַלענער אויסוואורף, נאָר ניט אַזאַ אויסוואורף! ווענינגסטענס האָט איהר ניט לאַנג געדרעהט זיך אַ מח, זענט מיט איינמאָל געקומען צו די העכסטע שטופען. ווייל פאַר וועמען, מיינט איהר, האַלט איך אייך? איך האַלט אייך פאַר איינעם פון יענע מענשען, וואָס דו מעגסט איהם לעבעדיגערהייט די אָדערן ציהען, און ער וועט דיר שטעהן בלייבען און וועט נאָך מיט אַ שמייכעל קוקען אויף זיינע פּייניגער, — אויב נאָר ער האָט אַ גאָט אָדער אַ גלויבען געפונען. נו, טאַ געפינט, וועט איהר לעבען בלייבען. פאַר אייך איז עס ערשטענס גלאַט נוטיג, פון לאַנג אָן שוין, די לופט איבערצובייטען. וואָס מיינט איהר — ליידען איז אויך אַ גוטע זאַך. טאַ ליידט. מיקאָלקאַ איז טאַקע אפשר גערעכט, וואָס ער זוכט ליי־דען. איך ווייס, עס גלויבט זיך ניט, — אָבער גריבעלט זיך ניט און פילאָזאָפירט ניט; גיט זיך אָב דעם לעבען אפּען, אָהן חקירות;

האט ניט קיין זארג: דאס וועט אייך גלייך צו א ברעג ברייגגען און אויף די פיס שטעלען. אויף וואס פאר א ברעג? פון וואנען זאל איך וויסען? איך גלויב נאר, אז איהר האט נאך פיעל צו לעבען. איך ווייס, אז אלע מיינע ווערטער מאכען אויף אייך דעם איינדרוק פון אנ'אויסגע'חזר'טער לעקציע, אבער איהר וועט עס שפעטער אפשר דערמאהנען, ס'וועט אייך ווען עס איז צו נוץ קומען: און דאס בין איך אויסען מיט מיינע רייד. גוט נאך, וואס איהר האט נאר די אלטע גע'הרג'עט. ווען איהר וואלט אנ'אנדער טעאריע אויסגעטראכט, וואלט איהר נאך אפשר עפעס אבגעטאן אין הונדערט מיליאן מאל ערגערס. איצט איז נאך אפשר גאט צו דאנקען: פון וואנען קענט איהר עס וויסען: אפשר וויל אייך גאט צוליעב עפעס היטען. טא האט א גרויס הארץ און וואס ווייניגער מורא! איהר האט זיך דערשראקען פאר דאס גרויסע, וואס אייך שטעהט פאר? ניין, דא איז שוין מאוס צו שרעקען זיך! האט איהר אזא שריט געמאכט, דאן דארפט איהר אייך שטארקען! דא האנדעלט זיך שוין וועגען גערעכטיגקייט. נו, טא ערפילט וואס די גערעכטיגקייט פאדערט. איך ווייס, אז איהר גלויבט ניט, אייך וועט אליין נאכדעם ניחא ווערען, איהר דארפט איצט נאר לופט, לופט און לופט!

ראסקאלניקאוו האט אזש א שוידער געטאן.

— ווער זענט איהר עס אזוינער, — האט ער אויסגעשריען, — וואס זענט איהר עס פאר א פראפעט? פון וועלכע רוהיג־מאיעסטע־טישע הויכען דרשנט איהר עס מיר ארונטער אייער אויסגעשבלטע נביאות?

— ווער איך בין? איך בין א פארפאלענער מענש, ניט מעהר. א מענש, וואס פיהלט און פיהלט מיט, וואס פארשטעהט אפשר עפעס אויך, אבער דאך א פארפאלענער. איהר אבער זענט עפעס אנדערש: אייך האט גאט א לעבען פארגעצייכענט (און צוריקגערעדט, ווער ווייס, אפשר וועט ביי אייך אויך אלץ אוועק מיט'ן רויך און ס'וועט גאר ניט ווערען). נו, וואס איז דארט אזוי, אז איהר וועט איבערגעהן אין אנ'אנדער קלאס מענשען? ניט דער קאמפארט איז דאך אייך א שאד, מיט אזא הארץ, ווי ביי אייך איז! אפשר דאס וואס קיינער וועט אייך א צו לאנגע צייט ניט זעהן? ניט די צייט אבער איז וויכ־טיג, נאר איהר אליין. ווערט ווי די זון, וועלען אייך אלע דערזעהן.

די זון דארף פריהער פאר אלץ א זון זיין. וואס שמייכעלט איהר ווידער? וואס איך בין אזא ש י ל ל ע ר? איך געה מיט אייך אין געוועט, אז איהר מיינט, איך חנפע מיך אונטער צו אייך! וואס מיינט איהר, עס קאן גרייליך זיין, אז איך חנפע מיך ווירקליך אונטער! חע־חע־חע! איהר מעגט מיר אויפ'ן ווארט ניט גלויבען, באמונה שלמה, — איך האב שוין אזא טבע, בין מיט אייך איינשטימיג: אבער כ'וועל נאר דאס צוגעבען: אויף ווי ווייט איך בין א נידריגער מענש און אויף ווי ווייט איך בין אנ'עהרליכער, — דאס קענט איהר, דאכט מיר, אליין ארויסזעהן!

— ווען רעכענט איהר מיך צו ארעסטירען?

— א טאג אנדערהאלבען אדער צוויי קען איך אייך נאך לאזען פריי ארומלויפען. באדאכט זיך, מיין טייערער, בעט צו גאט: עס לוינט פאר אייך בעסער, כ'לעבען. עס לוינט.

— נו, און ווי איז, אז איך וועל אנטלויפען? האט ראסקאלניקאוו געפרעגט עפעס מיט א מאדנעם שמייכעל.

— א, ניין. איהר וועט ניט אנטלויפען. א פויער וועט אנטלויפען, א מאדערנער סעקטאנט — דער לאקיי פון פרעמדען געדאנק — וועט אנטלויפען: מען דארף איהם נאר דעם שפיץ פינגער ווייזען, וועט ער שוין אויף דאס גאנצע לעבען זיינס גלויבען אין וואס נאר איהר ווילט אליין. איהר אבער גלויבט דאך שוין ניט מעהר אין אייער טעאריע, — היינט מיט וואס וועט איהר אנטלויפען? און גלאט וואס וועט איהר האבען דערפון? דאס אנטלויפען איז מאוס און שווער, און איהר נויטיגט זיך פריהער פאר אלץ אין א געוויסען לעבען, אין א באשטימטער לאגע, אי א פאסענדער אטמאספערע, — וועט איהר עס דען דארט געפינען? איהר וועט אנטלויפען און וועט אליין צוריקקומען. א ה ן א ו נ ז ק ע נ ט א י ה ר א י י ך נ י ט ב א ג ע ה ן. זאל איך אייך אבער נאר אריינזעצען אין געפענגעניש, — וועט איהר אבזיצען א חדש, צוויי, נו, דריי חדשים, און דאן וועט איהר פלוצלונג — איהר זאלט געדענקען מיין ווארט — אליין זיך מעלדען. אלץ הייסט מעלדען. פאר זיך אליין אפשר אומגעריכט. איהר אליין וועט עס נאך ניט וויסען מיט א שעה פריהער, אז איהר וועט זיך געהן מודה זיין. איך בין זאגאר איצט איבערצייגט, אז איהר וועט באשליסען „זיך לאזען געקרייצט צו ווע־

רען"; מיר אויף'ן ווארט גלויבט איהר איצט ניט, איהר אליין אבער וועט דארויף שטעהן בלייבען, ווייל ליידען, ראדיאן ראמאנאוויטש, איז א גרויסע זאך! קוקט ניט דארויף, וואס איך בין דיק געווארען, עס מאכט ניט אויס, דערפאר ווייס איך: ניט לאכט דערפון, אין דעם ליידען ליעגט א גרויסער געדאנק. מיקאלקא איז טאקע גערעכט. ניין, איהר וועט ניט אנטלויפען, ראדיאן ראמאנאוויטש.

ראסקאלניקאוו איז אויפגעשטאנען פון ארט און האט זיך גענומען פאר דאס היטעל. פארפירי פעטראוויטש האט זיך אויך אויפגעהויבען:

— איהר ווילט זיך דורכגעהן אביסעל? עס וועט זיין א שענער אבענד, נאר קיין געוויטער זאל כאטש ניט זיין. און צוריקגערעדט איז עס נאך בעסער, עס וואלט א ביסעל אבגעפרישט...

ער האט זיך אויך גענומען פאר דאס היטעל.

— איהר זאלט אייך ניט ארייננעהמען אין קאפ, פארפירי פעטראוויטש, — האט ראסקאלניקאוו ארויסגערעדט מיט שטרענגער עקשנות, — אז איך האב זיך פאר אייך היינט מודה געווען. איהר זענט א מערקווירדיגער מענש. און איך האב אייך צוגעהערט בלויז אויס נייגעריגקייט. אבער מודה געווען זיך פאר אייך האב איך אין גארניט... איהר זאלט עס געדענקען.

— נו, יא, איך ווייס, איך וועל עס געדענקען, — וואס זאגט איהר דערצו — עס שוידערט שוין איהם ווידער. האט ניט קיין מורא, מיין ליעבער, אייער ווילען איז געשעהן. שפאצירט נאך ארום אביסעל; אבער צופיעל שפאצירען טאר מען שוין ניט. אויף יעדען פאל האב איך נאך צו אייך א בקשהלע, — האט ער צוגעגעבען מיט א געזונקענער שטים, — ס'איז אפילו זעהר אנ'איידעלס, אבער א וויכטיגס: אויב אייך זאל אויף'ן לעצטען פאל הייסט עס, (הגם איך גלויב ניט אין דעם און האלט אייך דערצו פאר פאלקאם אונפעהיג). אויב אייך זאל — נו, זאל זיין אויף'ן טויזענדסטען פאל, אין פארלויף פון די פערציג-פופציג שעה'ן אננעהמען א חשק צו מאכען א סוף מיט דער זאך ווי עס איז אנדערש, אויף א מין פאנטאסטישען אופן, — אנטאן זיך, א שטייגער, א מעשה (א גאנץ אומגעלומפערטע השערה פון מיין זייט, נאר איהר וועט זי מיר שוין ווי עס איז מוחל זיין), דאן — לאזט איבער א קורץ, נאר געגוי בריוועלע, א צוויי

שורות, ניט מעהר, ווי א צוויי שורה'לעך. און וועגען שטיין זאלט איהר דערמאָנען: עס וועט זיין פיינער. גו, צום ווידערזעהן...

פּארפירי איז ארויס, עפּעס ווי איינגעבויגענ און גלייך ווי אויס־מיידענדיג צו באגעגענען ראסקאָלניקאָווס בליק. ראסקאָלניקאָוו איז צוגעגאנגען צום פענסטער און מיט געדרייצטער אונגעדולד האט ער געוואַרט אויף דער צייט, ווען יענער וועט, לויט זיין אויסרעכענונג, ארויסגעהן אין גאס אריין און וועט אָבגעהן אביסעל ווייטער. באלד דאָרויף איז ער זעלבסט איילענדיג ארויס פון זיין צימער.

דריטער קאַפּיטעל.

ער האט געאיילט צו סווידריגיילאָוו'ן. וואס האט ער געהאט צו ערוואַרטען פון דעם דאזיגען מענשען, — דאס האט ער אליין ניט גע־וואוסט. אבער אין דעם דאזיגען מענשען איז געלעגען פארבאָרגען עפּעס א געהיימניספולע מאַכט איבער איהם. איינמאָלט עס דער־פיהלט, האט ער זיך שוין ניט געקענט מעהר בארוהיגען, און אוי־סערדעם איז איצט געקומען די צייט.

אונטערוועגס האט איהם איין פראגע באזונדערס געפּייניגט: איז סווידריגיילאָוו געוועזען ביי פּארפירי'ן?

אויף וויפיעל ער האט אליין געקענט אורטיילען, וואלט ער גע־שוואוירען אז — ניין. ער איז ניט געוועזען! ער האט נאָכגעדענקט אלץ מעהר און מעהר, דערמאָהנט דעם גאנצען באזוך פּארפירים און איז געקומען צו דעם באשלוס, אז — ניין, ניט געוועזען, זיכער ניט געוועזען!

אבער ווען ער איז נאך אפילו ניט געוועזען, איז א פראגע, צי ער וועט געהן אדער ער וועט ניט געהן צו פּארפירי'ן?

אויף דער ווייל איז איהם אויסגעקומען, אז ער וועט ניט געהן. פאַרוואס? ער וואלט דאס גאר ניט געקאנט ערקלערען, און וואלט ער עס אפילו יא געקאנט, וואלט ער איצטער זיך אויך ניט געבראָכען דעם קאָפּ איבער דעם. דאס אלץ האט איהם געפּייניגט, נאר צו גלייכער צייט איז איהם עפּעס דער קאָפּ גאר ניט געלעגען דערביי. א מערקווירדיגע זאך, — קיינער וואלט אפשר דריינען ניט געגלויבט.

אבער וועגען זיין איצטיגען, וועגען זיין באלדיגען שיקזאל האט ער זיך געזארגט עפעס מאדנע שוואך, צושטרייט. געפייניגט איהם האט נאר עפעס אנדערש, פיעל וויכטיגערס. אויסערגעוועהנליכעס, — טאקע אויך וועגען איהם זעלבסט, ניט וועגען קיין אנדערן, נאר גאר עפעס אנדערס, עטוואס זעהר וויכטיגעס, דערצו נאך האט ער געפיהלט א גרענעצלאזע מאראלישע מידיגקייט, הגם זיין פארשטאנד האט אין דעם דאזיגען פריהמארגען געארבייט בעסער, ווי אין די אלע לעצט־פארגאנגענע טעג.

האט עס דען בכלל איצט געלוינט נאך דעם אלעם, וואס איז געשעהן, זיך מאטערן בייצוקומען די אלע נייע קליינליכע שטערונגען? האט עס דען געלוינט, צוםביישפיעל, ארייצולאזען זיך אין אנ'איג־טריגע, אז סווידריגייל־לאוו זאל ניט געהן צו פארפירין: באכשפירען, לאקערן, פטרן צייט עפעס אויף א סווידריגייל־לאוו!

א, ווי דאס האט איהם אלץ דערעסען!

און דאך האט ער פארט געאיילט צו סווידריגייל־לאוו'ן: האט ער גאר אפשר ערוואַרט פון איהם עטוואס נייעס, עפעס אנ'אנווייזונג, אנ'אויסוועג? פאר א שטרויעלע כאפט מען זיך דאך אויך אן! פיהרט זיי ניט אמאל צוזאמען דאס שיקזאל, דער אינסטינקט? עס קען זיין, אז דאס איז געווען ניט מעהר ווי מידיגקייט, פאר־צווייפלונג: עס קען זיין, אז ניט סווידריגייל־לאוו איז דא גאר נויטיג געוועזען, נאר ווער אנדערש. סווידריגייל־לאוו האט זיך בלויז איהם אויפ'ן וועג געמאכט. סאניא? אבער וואס האט ער איצט צו טאן ביי סאניען? ווידער צו בעטלען ביי איהר איהרע טרעהרען? און בכלל איז איהם סאניא איצט שרעקליך געווען. זי איז געווען פאר איהם אנ'ענדגילטיגער פסק־דין, אנ'אורטייל, וועלכער קען ניט אבגעשאפט ווערען. ער האט בלויז — אדער איהר וועג, אדער זיינעם. ביי דער מינוט באזונדערס איז ער ניט געווען אימשטאנד זי צו זעהן. ווער דען ניט בעסער זיין אויספראבען סווידריגייל־לאוו'ן: וואס שטעקט אין איהם? און ער האט ניט געקענט ניט מודה זיין זיך פאר זיך זעלבסט, אז ער האט ווירקליך שוין לאנג יענעם אויף עפעס ווי נויטיג געהאט.

אבער צוריקריידענדיג, וואס פאר א שייכות האט געקענט זיין צווישען זיי ביידען? צומאל די פארברעכערישקייט האט ניט געקענט

זיין ביי זיי איינע און דיזעלבע. דער דאָזיגער מענש איז דערצו נאָך געווען זעהר ניט־אַנגענעם, קענטיג א גרויסער בעל־תאוה, פאַלש און הינטערלוסטיג — אהן א ספק, אפשר — זעהר א שלעכטער דערצו. מען דערצעהלט וועגען איהם אזוינע מעשיות. אמת, ער האָט גענומען אונטער זיין שוץ קאַטערינא איוואַנאָוונאס קינדער: אבער ווער ווייס צוליעב וואָס, און וואָס דאָס קען באַדייטען? דער דאָזיגער מענש מוראגט זיך אייביג ארום מיט געוויסע כונות און פראָיעקטען.

נאָך א געדאַנק האָט אין די אַלע טעג געבליצט אין ראַסקאָלניקאָווס מח און איהם שרעקליך באַאונרוהיגט. כאָטש ער האָט איהם געפּרובט צו פאַריאָגען פון זיך, אזוי שווער איז ער געווען פאַר איהם! ער האָט מאַנכמאָל געטראַכט: סווידריגיילאָוו האָט זיך אַלץ געדרעהט ארום איהם. און דרעהט זיך נאָך איצט אויך: סווידריגיילאָוו איז דערגאַנגען דעם סוד זיינעם; סווידריגיילאָוו האָט געהאַט כונות גע־גען דוניען. און ווי איז, ווען ער האָט זיי נאָך איצט אויך? מען קען כמעט אויף זיכער זאָגען, אז ער האָט. דאָ וואָס ווען אַלזאָ זיין, אז סווידריגיילאָוו, האַבענדיג ענטדעקט זיין געהיימניס און אזוי ארום בּקאָמען איבער איהם א געוויסע מאַכט, וועט זי וועלען אויסנוצען אַלס געוועהר געגען דוניען?

דער דאָזיגער געדאַנק האָט איהם צייטענווייז, אין שלאָף זאָגאַר, געפּייניגט, אבער צום ערשטען מאָל איז ער ערשיענען פאַר איהם אזוי באַוואוסטזיניג קלאָר איצט, בשעת ער איז געגאַנגען צו סווידריגיילאָוו'ן. שוין דער איין געדאַנק אַליין האָט איהם אריינגעבראַכט אין א פאַרצווייפעלטע רציחה. ערשטענס וועט דאַן אַלעס אַנדערש ווערען, אפילו אין זיין אייגענער לאַגע אויך: מען דאַרף גלייך ענט־דעקען דוניען דעם סוד. אפשר זאָל ער זיך אַליין איבערגעבען אין די הענט פון דער מאַכט, אום צוריקצוהאַלטען דוניען פון אַן'אונבאַ־טראַכטען שריט. א בריעף, היינט פריה האָט דוניא ערהאַלטען עפּעס א בריעף! פון וועמען קען זי אין פּעטערבורג באַקומען בריעף? פון לוזשינען סיידען? אמת, ראַזומיכין שטעהט דאָרט אויף דער וואַך. ראַזומיכין ווייס אבער גאָרנישט. אפשר דאַרף מען זיך אויך פאַר ראַזומיכינען ענטפּלעקען? ראַסקאָלניקאָוו האָט וועגען דעם א טראַכט געטאָן מיט א געפיהל פון עקעל.

יעדענפאַלס דאַרף מען זיך וואָס גיכער זעהן מיט סווידריגיי־

לאוו׳ן, האט ער ענדגילטיג באשלאסען ביי זיך. צום גליק, זענען דא ניט אזוי די פרטים נויטיג, ווי די עצם־זאך: ווי אבער, ווען יענער איז ווירקליך פעהיג, ווען סווידריגיילאוו אינטריגירט געגען דונען.
— דאן...

ראסקאלניקאוו איז אזוי פארמאטערט געווארען פאר דער דאזי־גער צייט, פאר דעם דאזיגען חודש, אז ער האט אנדערש ניט געקענט ענטשיידען אזוינע מיני פראגען, ווי נאר דורך איין באשלוס. „דאן וועל איך איהם הרגענען". האט ער א טראכט געטאן אין קאלטער פארצווייפלונג. א שווער געפיהל האט איהם דאס הארץ פארקלעמט: ער איז שטעהן געבליבען אין מיטען גאס און זיך גענומען ארומקוקען: מיט וועלכען וועג געהט ער עס אייגענטליך און וואוהין איז ער דאס פארגאנגען? ער האט זיך געפונען אויף ער... פראספעקט, א טריט דרייסיג ארער פערציג פון סיעננא־פלאץ, וואס ער האט שוין געהאט דורכגעגאנגען. דער גאנצער צווייטער שטאק פון א געביידע לינקס איז געווען פארנומען פון א טראקטיר. אלע פענסטער זענען געשטא־נען ברייט געעפענט; לויט די געשטאלטען, וועלכע האבען זיך בא־וועגט אין די פענסטער, האט מען געקענט אורטיילען, אז דער טראק־טיר איז פול געפאקט. אין זאל האבען זיך געגאסען די טענער פון ליעדער־זינגער, קלארנעט און פידעל האט געקלונגען. באגלייט פון א פויקען און א טערקישען באראבאן. עס האבען זיך געהערט ווייבערשע אויסגעשרייען. ער האט געוואלט זיך אומקעהרען צוריק, ניט פאר־שטעהענדיג, נאך וואס ער האט זיך פארנומען אויף ער... פראס־פעקט, נאר פלוצלונג האט ער אין איינעם פון די לעצטע, געעפענטע טראקטיר־פענסטער דערזעהן סווידריגיילאוו׳ן זיצענדיג ביים פענס־טער פאר א טיי־טישעל, מיט א פייף צווישען די צייהן. דאס האט איהם שרעקליך אימה׳דיג, איבערראשט. סווידריגיילאוו האט איהם שווייגענדיג בעאבאכט און האט אפנים געוואלט אויפ־שטעהן און שטילערהייט זיך ארויסרוקען כל־זמן מען האט איהם ניט באמערקט. וואס דאס האט ראסקאלניקאוו׳ן אויך פונקט אזוי אי־בערראשט. האט זיך ראסקאלניקאוו געמאכט, גלייך ער האט יענעם כלומרשט אויך ניט באמערקט און קוקט זיך פארטראכטערהייט אין א זייט, אבער אין דערזעלבער צייט האט ער איהם ניט אויפגעהערט צו בעאבאכטען מיט א שטיקעלע אויג. דאס הארץ האט איהם אונרוהיג

געשלאָגען. אודאי אזוי: סווידריגיילאָוו האָט ניט געוואָלט, מען זאָל איהם באַמערקען, ער האָט ארויסגענומען די פייף פון מויל און זיך שוין געוואָלט צוריקציהען; זיך אויפגעהויבען און אוועקגערוקט דעם שטוהל, האָט ער אבער מסתמא פּלוצלונג באַמערקט, אז ראַסקאָלני־קאָוו זעהט איהם און בעאָבאַכט איהם. עס איז צווישען זיי פאָר־געקומען עטוואָס, וואָס איז עהנליך געווען אויף דער סצענע, וועלכע האָט זיך אָבגעשפּיעלט ביי זייער ערשטער באַגעגעניש, ביי ראַסקאָל־ניקאָוו'ן. א ממזריש שמייכעלע האָט זיך באַוויזען אויף סווידריגיי־לאָווס פּנים און איז געוואָרען וואָס אמאָל ברייטער. סיי דער סיי יע־נער האָבען געוואוסט, אז ביידע זעהען און בעאָבאַכטען איינער דעם צווייטען. ענדליך האָט סווידריגיילאָוו זיך הויך אויף אַ קול צולאַכט.

— נו, נו! קומט ארויף, אז איהר ווילט; איך בין דאָ! האָט ער אַ געשריי געגעבען פון פענסטער ארויס.

ראַסקאָלניקאָוו איז אריין אין טראַקטיר.

ער האָט איהם געפונען אין זעהר אַ קליינעם הינטערצימער, אויף איין פענסטער, גלייך נעבען דעם גרויסען זאַל, וואו ארום צוואַנציג קליינע טישלעך האָבען קויפלייט, בעאַמטע און גלאָט אזוי פארשוי־נען געטרונקען טיי אונטערן געשריי פון א שרעקליכען זינגער־כאָר. פון ערגעץ־וואו האָט זיך געטראָגען א געקלאַפּעריי פון ביליאַרד־קוילען. אויפ'ן טישעל פאַר סווידריגיילאָוו'ן איז געשטאַנען אַנ'אָנגעהויבענע פלאַש שאַמפּאַניער און א גלאָז, אויף א העלפט מיט וויין געפילט. אין צימער האָט זיך נאָך געפונען א אינגעל א קאַטערינשטשיק מיט א קליינעם שפּיעל־קעסטעל, און א געזונט מיידעל מיט רויטע באַקען, אין א אונטערגעשטעקטער געשטרייפטער יופּע און אין א טיראָלהיט מיט בענדער, א זינגעריין פון א יאָהר אַכצעהן, וועלכע האָט ניט קוק־קענדיג אויף דעם כאָר־געזאַנג אין דערבייאיגען צימער, געזונגען עפּעס א לאַקייאיש ליעד מיט א גאַנץ הייזעריגען קאָנטר־אַלט אונטער דער באַגלייטונג פון דעם שפּיעל־קעסטעל...

— נו, גענוג! האָט זי סווידריגיילאָוו איבערגעריסען ביי ראַס־קאָלניקאָווס אריינקומען.

דאָס מיידעל האָט גלייך אויפגעהערט און איז געבליבען שטעהן אין רעספּעקטפולער ערוואַרטונג. אפילו די לאַקייאישע גראַמען איהרע

האט זי אויך געזונגען מיט א געוויסען אויסדרוק פון ערנסט און רעס־פעקט.

— היי, פיליפ, נאך א גלאז! האט סווידריגיילאוו אויסגע־שריען.

— איך וועל קיין ווייז ניט טרינקען, האט ראסקאלניקאוו גע־זאגט.

— ווי איהר ווילט אייך, עס איז ניט פאר אייך. טרינק, קאַ־טיא! אויף היינטיגען טאג וועט מען שוין גארניט מעהר דארפען. געה!

ער האט איהר אנגעגאסען א גלאז וויין און אוועקגעלעגט א געל אסיגנאציעלע. קאטיא האט אויסגעליידיגט דאס גלאז אויף אמאל, אזוי ווי פרויען טרינקען געוועהנליך וויין, דאס הייסט אהן איבעררייי־סונג אין א צוואנציג שלונג. דאן האט זי גענומען דאס אסיגנאציעלע, א קוש געטאן סווידריגייילאוו'ן די האנט, וועלכע ער האט איהר דער־לאנגט צום קושען מיט זעהר אנ'ערנסטער מינע, און איז ארויס פון צימער, און נאך איהר האט זיך אוועקגעשלעפט אויך דאס איינגעל מיט דעם דרעה־קעסטעל. מען האט זיי ביידען געבראכט פון דער גאס. סווידריגייילאוו האט נאך קיין וואך ניט געלעבט אין פעטער־בורג, און דאך האט ער שוין ארום זיך איינגעפיהרט א מין פאטרי־ארכאליש פארהאלטען זיך. דער קעלנער פיליפ איז שוין געווען א „באקאנטער“ און האט באדיענט מיט קנעכטישער חניפה. די טהיר אין זאל אריין האט זיך פארשלאסען; סווידריגייילאוו איז אין דעם דאזיגען צימער געווען ווי ביי זיך אין דער היים און האט דא פאר־בראכט גאנצע טעג אפשר. דער טראקטיר איז געווען שמוציג, ארים. קוים פון מיטעלען ראנג.

— איך בין געגאנגען צו אייך און האב אייך געזוכט, האט ראסקאלניקאוו אנגעהויבען, — פארוואס אבער האב איך מיך פלוצ־לונג פארנומען פון סיענגא־פלאץ אויף... ער פראספעקט! איך פאר־נעהם מיך קיינמאל ניט אהער און געה דא ניט. פון סיענגא־פלאץ פארנעהם איך מיך רעכטס, אויסערדעם איז דער וועג צו אייך אי־בערהויפט ניט ארום דאנען. זיך נאר פון וועג אראבגענומען — און שוין געטראפען אייך! דאס איז מערקווירדיג!

— פארוואס זאלט איהר גלייך ניט זאגען: דאס איז א נס!

— דערפאר ווייל ס׳איז ניט מעהר אפשר ווי א צופאל.

— ס׳אר א מאדנע טבע דאס דאזיגע פאלק האט — האט סווידריגיילאוו זיך הויך צולאכט. — איז זיך ניט מודה, עס מעג אפילו טיעף אין הארצען ביי זיך גלויבען אין נסים! איהר זאגט שוין דאך אליין, אז „אפשר" ניט מעהר ווי א צופאל. ווי זיי ציטערן אבער דא אלע פאר זייער אייגענער מיינונג, קענט איהר אייך גאר ניט פארשטעלען, ראדיאן ראמאניטש! איך מיין ניט אייך. איהר האט אייער אייגענע מיינונג און האט זיך ניט אבגעשראקען זי צו האבען. דערמיט טאקע האט איהר אויפגערייצט מיין נייגעריגקייט.

— מעהר מיט קיין זאך ניט?

— איז דאס דען ניט גענוג?

סווידריגיילאוו איז קענטיג געווען אין א געהויבענער שטימונג, אנער נאר אויף א קליין ביסעלע: ווייז האט ער אויסגעטרונקען ניט מעהר ווי א האלב גלאז.

— מיר שיינט, אז איהר זענט צו מיר געקומען פריהער, איידער איהר האט נאך געוואוסט, אז איך בין פעהיג צו האבען דאס, וואס ביי אייך הייסט אנ׳אייגענע מיינונג, — האט ראסקאלניקאוו באמערקט.

— נו, דאמאלס איז געווען עפעס אנדערש. יעדערער האט זיינע אייגענע גענג. און וואס אנבעלאנגט דעם נס, מוז איך אייך זאגען, אז די לעצטע צוויי טעג האט איהר, דאכט מיר, פארשלאפען. איך האב אייך אליין אנגעגעבען דעם דאזיגען טראקטיר, און ס׳איז קיין שום נס ניט געשעהען, וואס איהר זענט גלייך אהער געקומען: האב אייך אליין געגנוי דעם וועג באשריבען, דעם ארט, וואו ער געפינט זיך און באשטימט אייך די צייט, ווען מען קען מיך דא טרעפען. איהר געדענקט?

— האב פארגעסען, האט ראסקאלניקאוו פארוואונדערט געענטפערט.

—איך גלויב אייך. איך האב אייך צוויי מאל געזאגט. דער אדרעס האט זיך מעכאניש אבגעשטעמפעלט אין אייער זכרון. איהר זענט טאקע גאנץ מעכאניש אהער געגאנגען, אבער דאך שטרענג לויט דעם אדרעס, אליין ניט צו וויסען דערפון. ריידענדיג דאמאלס מיט אייך, האב איך מיך טאקע ניט געריכט, אז איהר וועט מיך פאר-

שטעהן. איהר גיט אייך שוין צופיעל אויס, ראדיאן ראמאנימש. און נאך עפעס: איך בין איבערצייגט, אז אין פעטערבורג איז פאראן א מאסע מענשען, וועלכע ריידען פאר זיך געהענדיג אין גאס. דאס איז א שטאדט פון האלבע משוגעים. ווען די וויסענשאפטען וואלטען ביי אונז געווען ענטוויקעלט, וואלטען די דאקטוירים, יוריסטען און פילא־זאפען געקענט מאכען איבער פעטערבורג די זעלטענסטע אויספאר־שונגען, יעדערער אין זיין ספעציאליטעט. זעלטען וואו עס איז פא־ראן נאך אזוי פיעל פינסטערע, שארפע און מאדנע איינדרוקען אויף דעם מענשענס נשמה, ווי אין פעטערבורג. וואס זענען ווערט די קלי־מאטישע איינדריקען אליין! אויסערדעם איז עס דער אדמיניסטרא־טיווער צענטער פון גאנץ רוסלאנד און זיין כאראקטער מוז זיך אב־שטעמפלען אויף אלצדינג. נאר ניט וועגען דעם האנדעלט זיך עס איצט, — עס האנדעלט זיך וועגען דעם, וואס איך האב אייך שוין מעהרערע מאל באטראכט פון דער זייט. ווען איהר געהט ארויס פון שטוב, האלט איהר נאך דעם קאפ גלייך. אבגעגאנגען צוואנציג טריט, לאזט איהר איהם שוין אראב, די הענט פארלעגט איהר אויף הינטען. איהר קוקט — און זעהט שוין קענטיג גארניט — ניט פאר זיך פאר־אויס ניט ביי די זייטען. ענדליך הויבט איהר אן צו באוועגען מיט די ליפען און פאר זיך צו ריידען, דערביי מאכט איהר אמאל פריי די האנט און דעקלאמירט. לסוף בלייבט איהר שטעהן אין מיטען וועג און אויף א לאנגע צייט. דאס איז זעהר ניט גוט. אפשר באמערקט אייך נאך ווער אויסער מיר, און דאס קען פאר אייך האבען ניט קיין גינסטיגע פאלגען. מיר איז עס אייגענטליך אלץ איינס, און ניט איך וועל אייך אויסהיילען, אבער איהר פארשטעהט דא מיך מסתמא.

— און דאס ווייסט איהר, אז מען שפירט מיר נאך? האט ראס־קאלניקאוו געפרעגט, פארשענד איהם אנקוקענדיג.

— ניין, איך ווייס גארניט, — האט סווידריגיילאוו געזאגט ווי פארוואונדערט.

— נו, טא לאמיר לאזען מיך צו רוה, האט ראסקאלניקאוו בעס'ריג ארויסגעברומט.

— גוט: מיר'ן אייך לאזען צו רוה.

— זאגט מיר בעסער — אט וואס: וויבאלד איהר קומט אהער צו טרינקען און האט מיר אליין צווייםאל באשטימט מיט אייך זיך דא

צו טרעפען. טאָ פאַרוואָס האָט איהר איצט, בעת איך האָב אין פענס־טער אריין געקוקט, זיך באַהאַלטען און געוואָלט אוועקגעהן? איך האָב עס זעהר גוט באַמערקט.

— חע־חע! און פאַרוואָס אַז איך בין ביי אייך דאָן אויף דער שוועל געשטאַנען, זענט איהר געלעגען אויף אייער סאָפע מיט געשלאָ־סענע אויגען און זיך געמאַכט, אַז איהר שלאָפט, בשעת ווען איהר האָט גאָר ניט געשלאָפען. איך האָב עס זעהר גוט באַמערקט.

— איך האָב געקענט האָבען אורזאַכען דערצו... איהר ווייסט עס אַליין.

— נו, איך האָב אויך געקענט האָבען מיינע אורזאַכען דערצו. הגם איהר ווייסט פון זיי נ י ט.

ראַסקאָלניקאָוו האָט אראָבגעלאָזט דעם רעכטען איילענבויגען אויפ'ן טיש, אונטערגעשפּאַרט די פינגער פון דער רעכטער האַנט אונטער'ן קין און זיך איינגעגעסען מיט די אויגען אין סווידריגיי־לאָוו'ן. ביי אַ מינוט האָט ער באַטראַכט זיין געזיכט, וואָס האָט איהם שטענדיג, פריהער שוין, איבערראַשט. דאָס איז געוועזען עפּעס אַ מאָדנע געזיכט, עהנליך אויף אַ מאַסקע: ווייס, רויט, מיט פרישע רויטע ליפּען, מיט אַ העלבלאָנדער באָרד און נאָך גאַנץ גערדיכטע בלאָנדע האָר. די אויגען זענען געווען עפּעס שוין צו בלוי, און זייער בליק — עפּעס שוין צו שווער און אונבאַוועגליך. עס איז געלעגען עטוואָס פורכטבאַר אונאַנגענעהמעס אין דעם דאָזיגען שענעם און, נאָך די יאָהרען, אויסערגעוועהנליך פריש־יונגען געזיכט. אַנגעטאָן איז סווידריגיילאָוו געווען פּראַנטיש, זומערדיג, לייכט. באַזונדערס האָט ער זיך אַרויסגעוויזען מיט די וועש. אויפ'ן פינגער האָט ער געטראָגען אַ אונגעהויערן רונג מיט אַ טייערן שטיין.

— דאַרף איך דען אין דער אמת'ן אויך מיט אייך זיך עסקן. — האָט ראַסקאָלניקאָוו פּלוצלונג געזאָגט, אַרויסגעהענדיג מיט פיבער־האַפטער אונגעדולד אויף אָנ'אָפענעם וועג. — איהר מעגט אפילו זיין דער געפעהרליכסטער מענש, ווען איהר וועט וועלען שאַדען ברייני־גען, אָבער איך וויל מיך מעהר ניט ברעכען. איך וועל אייך גלייך ווייזען, אַז איך שאַץ מיך ניט אַזוי הויך, ווי איהר מיינט, וואהר־שיינליך. זאָלט איהר זשע וויסען זיין, אַז איך בין געקומען אייך אָפּען ערקלערען, אַז טאָמער האַלט איהר אייך ביי אייער פריהערדיגער

כונה בנוגע צו מיין שוועסטער און טאמער ווילט איהר צו דעם דאזיגען צוועק זיך באנוצען מיט דאס וואס עס איז פון דעם. וואס ס'איז ענטדעקט געווארען פאר דער לעצטער צייט, וועל איך אייך דער־הרג'ענען, איידער איהר וועט באווייזען אין אסטראג מיך צו פאר־זעצען. מיין ווארט איז א ווארט: איהר ווייסט, אז איך וועל עס קענען האלטען. צווייטענס — ווען איהר ווילט מיר עפעס זאגען.

— מחמת די גאנצע צייט האט זיך מיר ווי געראכט, אז איהר ווילט מיר וואס זאגען, — טא זאגט וואס גיכער, ווייל די צייט איז טייער און ס'איז זעהר מעגליך, אז גאר אין גיכען שוין שפעט זיין.

— וואוהין איילט איהר עס אזוי? האט סווידריגיילאוו געפרעגט, נייגעריג איהם אנקוקענדיג.

— יעדערער געהט זיין אייגענעם וועג, האט ראסקאלניקאוו פינסטער און אונגעדולדיג ארויסגערעדט.

— איהר אליין האט דאך מיך ערשט אויפגעפאדערט צו אפענ־הערציגקייט, און שוין אויף דער ערשטער פראגע ענטזאגט איהר אייך צו ענטפערן. האט סווידריגיילאוו מיט א שמייכעל באמערקט.

— אייך דאכט זיך אלץ, אז איך האב עפעס כונות אזעלכע, און דע־ריבער קוקט איהר אויף מיר מיט חשד. נאר דאס איז זעהר פארשטענד־ליך אין אייער לאגע. אבער ווי שטארק איך זאל ניט וועלען זיך צונויפגעהן מיט אייך, וועל איך מיר דאך ניט געבען די מיה איבער־צוריידען אייך. כ'לעבען, עס לוינט זיך ניט, און בכלל האב איך ניט בדעה צו ריידען מיט אייך וועגען עטוואס באזונדערעס.

— וויבאלד אזוי צו וואס זשע האט איהר מיך געדארפט? איהר האט זיך דאך אלץ ארומגעדרעהט ארום מיר?

— פשוט אלס ארום א אינטערעסאנטען אביעקט פאר בעאב־אכטונג. איהר זענט מיר געפעלען געווארען מיט דער פאנטאסטיש־קייט פון אייער לאגע. — יא, דערמיט! אויסערדעם זענט איהר דער ברודער פון א פערזאן, וועלכע האט מיך זעהר אינטערעסירט און ענדליך האב איך פון דערזעלבער פערזאן זעהר פיעל און זעהר אפט געהערט פון אייך, פון וואס איך האב געדרונגען, אז איהר האט אויף איהר א גרויסען איינפלוס: איז עס דען וועניג? חע־חע־חע! איבע־ריגענס ביז איך מיך מודה, אייער פראגע איז פאר מיר זעהר פאר־וויקעלט און מיר איז שווער אייך אויף איהר צו ענטפערן. נו, אט,

צום ביישפיעל, זענט איהר געקומען צו מיר, אויסער דעם וואס וועגען עניז, אויך נאך עפעס נייעס? איא? אזוי דאך? האט סווידריגיילאוו באטאנט מיט א שעלמישען שמייכעל. — נו, טא שטעלט אייך איצט פאר, אז איך אליין, ערשט פאהרענדיג אהער, אין וואגאן נאך, האב אויף אייך געהאפט, אז איהר וועט מיר אויך זאגען עפעס נייעס און אז איך וועל האבען פון אייך וואס צו געניסען! אט אזעלכע מיני גבורים זענען מיר!

— וואס מיינט איהר עס געניסען?

— ווי זאל איך עס אייך זאגען? איך וויים דען אליין וואס? זעהט, און וואס פאר א טראקטירל איך זיץ די גאנצע צייט, און איך האב דערפון הנאה. דאס הייסט ניט אויף אזוי פיעל הנאה ווי גלאט אזוי, מען מוז זיך דאך ערגעץ אוועקזעצען. נו, לאמיר, אשטייגער, נעהמען כאטש אט די ארימע קאטיא — איהר האט זי געזעהן?... נו, ווען כ'וואלט זיין א פרעסער, א גאסטראנאם — אבער אזוי, איז אט וואס איך קען עסען! (ער האט א טיץ געטאן מיט'ן פינגער צום ווינקעל צו, וואו אויף א קליין טישעלע איז געשטאנען אין א צינענעם טעלער די שריים פון א שרעקליכען ביפשטעקס מיט קארטאפעל). און איהר האט שוין געגעסען? איך האב איבערגעביסען און מעהר וויל איך ניט. וויין, למשל, טרינק איך אינגאנצען ניט, אויסער שאמפאניער קיין שום וויין, און אפילו שאמפאניער איז אויך פאר א גאנצען אבענד איין גלאז, און דאך טוט מיר דערפון וועה דער קאפ. און איצט האב איך עס געהייסען דערלאנגען, אונטערצוהויבען אביסעל מיין שטימונג, ווייל איך קלייב מיך אין ערגעץ אריינצוגעהן, און איהר זעהט מיך אין א גאנץ באזונדערן הומאר. דערפאר טאקע האב איך מיך פריהער באהאלטען ווי א חדר־אינגעל, ווייל איך האב געמיינט, אז איהר וועט מיר שטערען. נאר, מיר שיינט, (ער האט א קוק געטאן אויפ'ן זייגער) איך קען מיט אייך פארברייננגען א שעה צייט: איצט איז האלב פינף. איהר וועט מיר גלויבען, ווען מען איז כאטש עפעס, נו, א גוטס־באזיצער, א פאטער, אנ'אולאן, א פאטאגראף, א זשורנאליסט... איז ג־גארניט, קיין שום פאך איז האנט! מאנכמאל ווערט עס לאנגווייליג זאגאר. כ'לעבען, איך האב געמיינט, אז איהר וועט מיר זאגען עפעס נייעס.

— אבער ווער זענט איהר אזוינער און נאך וואס זענט איהר

געקומען אהער צו פאהרען?

— ווער איך בין אזוינער? איהר ווייסט דאך: אנ׳אדעליגער. צוויי יאהר געדיענט אין קאוואלעריע, דערנאך זיך גלאט ארומגע־שלעגדערט דא אין פעטערבורג, דערנאך חתונה געהאט מיט מארפא פעטראוונא׳ן און געלעבט אין דארף. אט האט איהר מיין ביאגראפיע!

— איהר זענט, דאכט מיר, א שפיעלער!

— ניין, וואס בין איך פאר א שפיעלער. א שולער — ניט קיין שפיעלער.

— איהר זענט דען געווען א שולער?

— יא, כ׳בען געווען א שולער אויך.

— נו, פלעגט איהר קריגען געשלאגען.

— ס׳פלעגט זיך מאכען. וואס איז דען?

— נו, האט איהר דאך, הייסט עס, געקענט ארויסרופען אויף א דועל... און בכלל ס׳איז עפעס לעבעדיגער.

— איך וועל מיך מיט אייך ניט שפארען און דערצו בין איך גלאט ניט קיין מייסטער אויף פילאזאפירען. איך בין מיך מודה פאר אייך, איך בין אהער געקומען איבערהויפט צוליעב פרויען.

— נאר־וואס באגראבען מארפא פעטראוונא׳ן?

— נו, יא, האט סווידריגיילאוו געשמייכעלט מיט איבערצייי־גענדער אויפריכטיגקייט. — וואס איז דען? איהר געפינט, דאכט מיר, איין עטוואס שלעכטעס, וואס איך רייד אזוי וועגען פרויען?

— דאס הייסט, צו איך געפין איין שלעכטעס אין זנות אדער ניט?

— אין זנות! אבער ווי ווייט איהר ציעלט! דאך וועל איך אייך ענטפערען כסדר. צוערשט וועגען פרויען בכלל: ווייסט איהר, איך בין זעהר גענייגט צו פלוידערן. זאגט מיר, צו וואס זאל איך מיך איינהאלטען? צו וואס זאל איך פארוואָרפען די פרויען, וויבאלד איך בין אויף זיי א בעלן? ווענינגסטענס איז עס דאך א באשעפטיגונג.

— איז אייער איינציגע האפנונג דא בלויז אויף זנות?

— נו, איז וואס איז דא אזוינס? זאל זיין, אז אויף זנות! האט זיך צוגעבונדען צו זנות! נאר איך ליעב ווענינגסטענס אנ׳אפענע פראגע. אין דעם זנות איז לכל הפחות דא עטוואס שטענדיגעס, וואס איז זאגאר אויף דער נאטור באגרינדעט און שטעהט ניט אין רשות

פון דער פאַנטאַזיע, עטוואָס אַזוינס וואָס ברענגט שטענדיג, בלוט ווי אַ גליהענדע קויל, און לאַנגע — לאַנגע יאָהרען פיליכט קען עס ניט אויסגעלאָשען ווערען. זאָגט אַליין, איז עס דען קיין באַ־שעפטיגונג ניט אין אַ געוויסען זין?

— אָבער וואָס איז זיך צו פרעהען דערמיט? דאָס איז אַ קראַנק־הייט און דערצו נאָך אַ געפעהרליכע.

— אַזוי גאָר מיינט איהר! איך בין מסכים, אַז ס'איז אַ קראַנק־הייט, אַזוי ווי אַלץ, וואָס געהט איבער אַ געוויסע גרעניץ. — און דאַ מוז מען דורכאויס ביי איינעם אַזוי, ביי דעם אַנדערן אַנדערש. און צווייטענס, פאַרשטעהט זיך, מוז מען אין אַלצדינג האַלטען אַ מאָס, אַן׳אויסרעכענונג. זאָל זיין — ס'איז נידערטרעכטיג. אָבער וואָס זאָל מען טאָן? ווען אויך דאָס זאָל ניט זיין, וואָלט דאָך מעהר קיין זאַך ניט געבליבען כמעט, ווי נעהמען זיך און דערשיסען. איך בין מסכים, אַז אַ אָרענטליכער מענש מוז זיך לאַנגווייליגען, אָבער דאָך...

— און איהר וואָלט זיך געקענט דערשיסען?

— נו, נו! האָט סווידריגיילאָוו מיט אַ ווידערגעפיהל אָבגע־שלאָגען. — איך בעט אייך זעהר, רעדט ניט וועגען דעם, — האָט ער איילענדיג צוגעגעבען, אָבער שוין אָהן אַ סימן פון דער אויפגעבלאָ־זענער פראַהלעריי, וואָס האָט זיך אַרויסגעוויזען אין אַלע זיינע פרי־הערדיגע ווערטער. אַפילו דאָס געזיכט זיינס איז ווי פאַרענדערט געוואָרען. — איך בין מיך מודה אין אַ אונפאַרציי הליכער שוואַכ־קייט, אָבער וואָס קען מען העלפען: איך האָב מורא פאַר׳ן טויט און האָב ניט ליעב, ווען מען רעדט פון איהם. איהר ווייסט, אַז איך בין אין געוויסען זין אַ מיסטיקער?

— אַהאַ! די געשפענסטער פון מאַרפאַ פעטראָוונאַ! נו, וואָס, זיי קומען נאָך צו אייך?

— לאָזט געמאַך, ניט דערמאָהנט זיי! אין פעטערבורג נאָך ניט געקומען! נאָר געהען זיי צום טייוועל! האָט ער אויסגעשריען מיט אַן׳אויפגערייצטער מינע. — ניין, לאָמיר בעסער וועגען דעם... איבעריגענס... הם! אַ שאַד, איך האָב זעהר ווענינ צייט, איך קען מיט אייך לאַנג ניט פאַרבלייבען. און ס'טוט מיר באַנג! איך האָב אייך וואָס צו זאָגען!

— וואס האט איהר קיין צייט ניט — א פרוי דען?

— יא, א פרוי. עס האט זיך געמאכט אנ'אומגעריכטע געלעגענ־הייט... אבער ניין, ניט דאס איז די זאך...

— נו, און די נידעריגקייט, די נידעריגקייט פון אט דער גאנ־צער אומגעבונג ווירקט שוין גאר ניט אויף אייך? איהר האט שוין די קראפט פארלארען, א ווידערשטאנד צו געבען?

—און איהר רעדט נאך פון קראפט? חע־חע־חע! איהר האט מיך נאר־וואס שטארק פארוואונדערט, ראדיאן ראמאניטש, הגם איך האב אפריהער געוואוסט, אז דאס וועט זיין. איהר דרשנ'ט מיר וועגען זנות און עסטעטיק! איהר זענט א שילער, איהר זענט א אידעאליסט! דאס אלץ, נאטירליך, דארף אזוי זיין, און ס'וואלט געווען א וואונדער, ווען ס'וואלט אנדערש געוועזען, אבער דאך איז דער ווירקליכקייט קומט עס אלץ אוים עפעס מאדנע... אך, א שאד, וואס ס'איז ווייניג צייט פאראן, ווייל איהר זענט איינער פון די סאמע אינטערעסאנטעסטע פארשוינען! יא, אין מחשבות'ן, האט איהר ליעב שילער'ן? איך האב איהם שרעקליך ליעב.

— און דאך וואס פאר א מאדנער פראהלער איהר זענט! האט ראסקאלניקאוו ארויסגעזאגט מיט א געוויסען ווידערגעפיהל.

— א, איך שווער אייך ביי גאט, אז ניט! האט סווידריגיילאוו הויך געלאכט. — און צוריקגערעדט וועל איך מיך ניט שפארען — זאל זיין א פראהלער! פארוואס אבער טאקע ניט א פראהל טאן זיך אביסעל, ווען עס ברייננט קיינעם קיין שאדען ניט? איך האב זיבען יאהר אבגעלעבט אין דארף ביי מארפא פעטראוונא'ן, און דעריבער, אנגעטראפען איצט אויף אזא קלוגען מענשען, ווי איהר זענט, — אויף א קלוגען און העכסט אינטערעסאנטען, — גלוסט זיך מיר פשוט אביסעל פלוידערן; אויסערדעם האב איך נאך אויסגעטרונקען דאס האלבע גלאז וויין, און ס'האט מיר שוין א הארעלע אין קאפ א זעץ געטאן. איבערהויפט אבער איז פאראן איין אומשטאנד, וועלכער האט מיך זעהר אויפגעשרויפט, איך וועל וועגען איהם אבער... ניט ריידען. וואוהין איז עס? האט סווידריגיילאוו פלוצלונג דערשראקען געפרעגט.

ראסקאלניקאוו האט שוין געוואלט אויפשטעהן. איהם איז גע־ווארען שווער און לעסיגג, און עפעס ניט אנגענעהם. וואס ער איז

אהער געקומען. אין סווידריגיילאוו'ן — האט ער דערקענט.

— ע־עד! זיצט נאך אביסעל, געהט ניט אוועק, האט סוויד־ריגיילאוו געבעטען, — הייסט זיך באטש דערלאנגען א גלעזעל טיי.

נו, זיצט נאך אביסעל, איך וועל שוין מעהר ניט ריידען קיין נאַ־רישקייטען, ווענען זיך, הייסט דאס. איך וועל אייך עפעס דער־צעהלען. איהר ווילט, וועל איך אייך דערצעהלען, ווי אזוי א פרוי האט מיך „געראטעוועט“ — ריידענדיג אויף אייער לשון? דאס וועט זאגאר זיין אנ'ענטפער אויף אייער ערשטע פראגע, ווייל די דאזיגע פערזאן איז אייער שוועסטער. מען מעג דערצעהלען? דערווייל וועט לען מיר אויך די צייט פארטרייבען.

— דערצעהלט, אבער איך האף, אז איהר...

— א, זענט רוהיג! אויסערדעם קען אוודאטיא ראמאנאוונא אפילו אין אזא נידעריגען און פוסטען מנעשען, ווי איך ביז, דער־וועקען בלויז די טיעפסטע אכטונג און רעספעקט.

פערטער קאפיטעל.

— איהר מוזט מסתמא וויסען, — איבעריגענס האב איך עס אייך אליין דערצעהלט, — האט סווידריגיילאוו אנגעהויבען, — אז איך בין דא געזעסען אין שולד־געפענגעניש ווענען א אונגעהויערן חוב, און ניט האבענדיג קיין שום מיטלען, קיין שום האפנונג איהם צו קענען צאהלען. עס איז נישטא וואס מאריך צו זיין ווענען דעם. ווי אזוי מארפא פעטראוונא האט מיך דאמאלס אויסגעלייזט; ווייסט איהר דען, מיט וואס פאר א פארבלענדעניש א פרוי קען אמאל ליעב קריגען? דאס איז געווען אנ'עהרליכע, גאר ניט קיין נארישע, אפילו א פאלקאם אונגעבילדעטע פרוי. היינט שטעלט אייך פאר, אז אט די אייגענע אייפערזיכטיגע און עהרליכע פרוי האט, נאך א גאנצער מאסע שרעקליכע סצענעס און פארוואורפען, זיך ערנידעריגט אזוי ווייט, אז זי איז איינגעגאנגען אויף א געוויסען קאנטראקט מיט מיר, און זי האט איהם געהאלטען די גאנצע צייט פון אונזער צוזאמענ־לעבען. זי איז געווען פיעל עלטער פאר מיר, אויסערדעם האט זי

שטענדיג געהאלטען אין מויל עפעס א געווירץ־נעגעלע. איך האב געהאט אזוי פיעל אונפארשעמטקייט אין מיין נשמה און עהרע־געפיהל — אויף מיין שמייגער — אז איך האב איהר אפען ערקלערט, אז איינגאנצען טריי קען איך איהר ניט זיין. די דאזיגע ענטדעקונג האט זי שיער ניט משוגע געמאכט. נאר מיין גראבע אפענהערציגקייט איז איהר, דאכט מיר, אין א געוויסען זין, געפעלען געווארען: עס האט ביי איהר געזאלט הייסען: „ער וויל מיך אלזא אליין ניט נארען. וויבאלד ער זאגט עס מיר אפריהער", — נו, און ביי אנ'אייפערזיכטיגער פרוי איז עס דער עיקר. נאך א גאנצען ים פארגאסענע טרעהרען איז צווישען אונז געשלאסען געווארען פאלגענדער מינדליכער קאנטראקט: ערשטענס, איך וועל מארפא פעטראוונא'ן קיינמאל ניט פארלאזען און וועל אייביג בלייבען איהר מאן; צווייטענס, אהן איהר ערלויבעניש וועל איך קיינמאל אונזער וואוינארט ניט פארלאזען; דריטענס, קיין שטענדיגע ליעבהאבערין וועל איך מיר קיינמאל ניט פארשאפען; פערטענס, דערפאר דארף מיר מארפא פעטראוונא ערלויבען א שטיף צו טאן מיט די הויזמיידלעך, ניט אנדערש אבער ווי מיט איהר וויסען; פינפטענס, באהיט מיך גאט צו פארליבען זיך אין א פרוי פון אונזער שטאנד; זעקסטענס, טאמער חס ושלום וועט מיך פלוצלונג באהערשען א ליידענשאפט, מעכטיג און ערנסט, מוז איך עס ענטפלעקען מארפא פעטראוונא'ן; איבעריגענס איז מארפא פעטראוונא די גאנצע צייט גאנץ רוהיג געווארען וועגען דעם לעצטען פונקט: זי איז געווען א קלוגע פרוי, אלזא האט זי דאך ניט געקענט אויף מיר קוקען אנדערש. ווי אויף א בעל־תאוה'ניק, וואס איז ניט אימשטאנד ערנסט צו ליעבען. נאר א קלוגע פרוי און אנ'אייפערזיכטיגע פרוי — איז צוויי באזונדערע זאכען, און אין דעם טאקע שטעקט דאס אומגליק. ווייל מען איבעריגענס אהן פניות אורטיילען וועגען געוויסע מענשען, מוז מען זיך אפריהער אבזאגען פון איינגעווארצעלטע פאראורטיילען, און פון דער אלטעגליכער צוגעוואהנהייט צו די מענשען און געגענשטאנדען, וואס רינגלען אונז ארום אויף אייער מיינונג, מעהר ווי אויף וועמעס אנדערעס, האב איך רעכט צו האפען. מעגליך, אז איהר האט זיך שוין אנגעהערט זעהר פיעל לעכערליכעס און אונזיניגעס וועגען מארפא פעטראוונא'ן. זי האט ווירקליך געהאט אייניגע זעהר לעכערליכע געוואוהנהייטען; נאר

איך וועל אייך זאָגען אפען, אז איך באדויער מיט אנ'אמת די אונ־צעהליגע קרענקונגען, וואָס איך האָב איהר פארשאפט. נו, דאָס איז, דאַכט זיך, גענוג פאר א גנאַץ אנשטענדיגע orasion funebre (* אויף דאָס צערטליכסטע ווייב פון דעם צערטליכסטען מאַן. בשעת מיר פלעגען זיך קריעגען, פלעג איך צום מייסטען שווייגען און ניט ווערען אויפגערעגט, און אזא מין דזשענטלמענישקייט פלעגט כמעט שטענדיג דערגרייכען איהר צוועק; עס פלעגט אויף איהר ווירקען און זאָגאר איהר ■עפעלען; עס פלעגט זיך מאַכען, אז זי האָט שטאָל־צירט מיט מיר צומאָל. אבער אייער שוועסטער האָט זי דאָך ניט גע־קענט פארטראָגען. און ווי אזוי האָט עס גאָר געקענט געשעהן, וואָס זי האָט געוואָגט צו נעהמען צו זיך אין שטוב אריין אזא בילד־שעהנהייט פאר א גובערנאַנטין! איך ערקלער עס דערמיט, וואָס מארפאַ פעטראָוונא איז געווען א היציגע און איינדרוקספאָלע פרוי און זי האָט גאנץ איינפאַך אליין זיך פארליעבט, — זיך ממש פאר־ליעבט, — אין אייער שוועסטער!

איך האָב זעהר גוט פארשטאַנען, אז ס'איז א שלעכטע גע־שיכטע, און — וואָס מיינט איהר? — איך האָב באשלאָסען ניט צו קוקען אין איהר זייט אפילו, האָט אבער אוודאָטיא ראָמאַנאָוונא אליין געמאַכט דעם ערשטען שריט דערצו. — איהר מעגט מיר גלוי־בען אדער ניט. וועט איהר אויך גלויבען, אז מארפא פעטראָוונא איז געגאַנגען אזוי ווייט, אז זי איז אַנפאַנגס זאָגאר אין כעס געווען אויף מיר פאר מיין שטענדיגעס שווייגען בנוגע צו אייער שוועסטער, פאר וואָס, וואָס איך בין אזוי גלייכגילטיג צו איהרע אונאויפהערליכע ליעבעספולע מיינונגען וועגען אוודאָטיא ראָמאַנאָוונא'ן? איך פאר־שטעה אליין ניט, וואָס זי האָט אייגענטליך געוואָלט! נו, נאַטירליך האָט שוין מארפא פעטראָוונא אויסדערצעהלט אוודאָטיא ראָמאַנאָוו־נא'ן די קלענסטע קלייניגקייטען וועגען מיר, זי האָט געהאט אנ'־אומגליקליכע טבע אויסצודערצעהלען אלעמען אהן אנ'אויסנאהם אלע אונזערע פאמיליען־געהיימניסען און פאר אלעמען זיך צו באקלאָגען אויף מיר. היינט ווי אזוי האָט זי געקענט אויסלאָזען אזא נייעם און שייען פריינד! איך גלויב, אז וועגען אנ'אנדער זאך אויסער מיך

*) orasion funebre — הספד

אין ביי זיי גאר קיין רייד ניט געווען, און אוודאטיא ראמאנאוונא'ן זענען אהן א ספק באקאנט געווארען די אלע דונקעלע, געהיימניספולע מעשיות, וואס געהען אום וועגען מיר... איך געה מיט אייך אין געוועט, אז איהר האט שוין אויך עפעס־וואס דערפון געהערט?

— געהערט. לוזשין האט אייך באשולדיגט, אז איהר זענט געווען די אורזאכע פון א קינדס טויט, איז דאס אמת?

— טוט מיר די געפעליגקייט, לאזט די אלע געמיינהייטען צו רוה, — האט סווידריגיילאוו זיך ארויסגעמאכט מיט עקעל און כעס. — אויב איהר ווילט אזוי שטארק וויסען געגויעם וועגען אט דעם גאנצען אונזין, וועל איך עס אייך ווען עס איז דערצעהלען באזונדער. איצט אבער...

— מען האט אויך גערעדט פון א לאקיי אייערן אין דארף, אז איהר זענט כלומרשט אויך געווען שולדיג אין עפעס בנוגע צו איהם.

— איך בעט אייך זעהר, וואל זיין גענוג דערמיט! האט סווידריגיילאוו ווידער איבערגעשלאגען מיט אפענער אונגעדולד.

— איז עס ניט אמאל דער זעלבער לאקיי, וועלכער איז נאכ'ן טויט צו אייך געקומען די ליולקע אייך אנצושטופען... איהר האט עס מיר אליין דערצעהלט: איז ראסקאלניקאוו אלץ מעהר און מעהר אויפגעגרעגט געווארען.

סווידריגיילאוו האט אויפמערקזאם א קוק געטאן אויף ראסקאלניקאוו'ן, און יענעם האט זיך אויסגעוויזען, אז אין דעם דאזיגען בליק האט שנעל, ווי א בליץ א בייזער שפאט אויפגעלויכטען. נאר סווידריגיילאוו האט זיך איינגעהאלטען און האט זעהר העפליך געענטפערט:

— דאס איז דער־זעלבער. איך זעה ארויס, אז אויך אייך אינטערעסירט דאס אלץ זעהר שטארק, און איך וועל עס האלטען פאר מיין חוב ביי דער ערשטער בעסטער געלעגענהייט צופרידענצושטעלען אייער נייגיריגקייט אין אלע פונקטען. צום טייוועל! איך זעה ארויס, אז איך קען ווירקליך איינעם אויסקומען אלס ראמאנטישע פערזאן. איצט אורטיילט אליין, אויף וויפיעל איך בין מחויב דאנקבאר צו זיין מארטא פעטראוונא'ן, עליה השלום, דערפאר וואס זי האט אנדערצעהלט אייער שוועסטער אזוי פיעל געהיימניספולעס און אינטערעסאנטעס וועגען מיר. איך טאר ניט אורטיילען וועגען דעם איינ־

דרוק: נאר אלענפאלס איז דאס פאר מיר גינסטיג געווען. ניט קוקענדיג אויף דעם גאנצען נאטירליכען ווידערגעפיהל, וואס אוודאטיא ראמאנאוונא האט געהאט גענען מיר, ניט קוקענדיג אויף מיין שטענדיג פינסטערען אפשטויסענדען אויסזעהן, — האט זי מיר ענדליך אנגעהויבען צו באדויערן, צו באדויערן א פארפאלענעם מענשען. ווען אבער א מיידעלש הארץ הויבט אן צו ב א ד ו י ע ר ן. פארשטעהט זדי שוין פון זיך זעלבסט, אז די גרעסטע געפאהר איז עס פאר איהר אליין: דא וועט זיך שוין זיכער פארגלוסטען צו „ראטעווען", אויפריכטען, אויפלעבען, אוועקפיהרען צו ערהאבענע ציעלען, אויפוועקען צו נייעם לעבען און נייער טעטיגקייט. — נו, ס'איז באקאנט, וואס מען קען אנפאנטאזירען אויף ד ע ם שטייגער. איך האב מיר גלייך געשטויסען, אז דאס פייגעלע פליהט אליין אין שטייגעל אריין, און האב מיך, פון מיין זייט, צוגעגרייט. איהר הויבט, דאכט זיך אן, דעם שטערן צו רונצלען, ראדיאן ראמאניטש? ס'איז גארנישט, די זאך, ווי איהר ווייסט, האט זיך אויסגעלאזט מיט נארישקייטען. (צו אלדי טייוועל, ס'אר א סך ווייץ איך טרינק!) ווייסט איהר, מיר האט עס שטענדיג, פון אנהויב אן, באנג געטאן, וואס דער שוועסטער אייערער איז ניט באשעדט געווען געבארען צו ווערען אין צווייטען אבער דריטען יאהר הונדערט פון דער קריסטליכער צייטרעכענונג אלס טאכטער פון עפעס א פירסט ערגעץ, אדער אזוי עפעס א הערשער אדער א מין פראקאנסול אין קליינאזיען: זי וואלט אהן א צווייפעל געווען איינע פון די יעניגע, וואס זענען געגאנגען אויף קדוש השם, זי וואלט שוין געווים געשמייכעלט, ווען מען וואלט איהר די ברוסט מיט גליהענדע צוואנגען געברענט. זי וואלט אויף דעם מיט א כיון אליין געגאנגען. און אין פיערטען אדער פינפטען יאהרהונדערט וואלט זי זיך אוועקגעלאזט ערגעץ אין א מדבר און וואלט דארט אפגעלעבט דרייסיג יאהר, זיך דערנעהרענדיג מיט קרייטליכער. התלהבות'ן און זעהענישען. זי אליין וואלט נאר פארלאנגט צו נעהמען אויף זיך ליידען און פיין פאר וועמען עס איז, און זאל זי ניט האבען די ליידען און פיין, וועט זי אפשר פון פענסטער ארויסשפרינגען. איך האב עפעס געהערט פון איינעם א ראזומיכין, ער איז, זאגט מען, א פארשטאנדיגער יונג (א סימן האט איהר די פאמיליע זיינע*), א סעמינאריסט מסתמא), טא זאל ער היטען די שוועסטער אייערע. מיט

מיין ווארט, איך האב זי, דאכט מיר, באגריפען, און איך האלט עס פאר אן עהרע: דאמאלס אבער, דאס הייסט באלד נאכ'ן באקאנט ווערען, ווייסט איהר דאך אליין, איז מען עפעס שטענדיג לייכטזיניגער און נארישער: מען קוקט פאלש, מען זעהט ניט. צו אלדי טייוועל, פארוואס איז זי טאקע אזוי שעהן? איך בין ניט שולדיג! מיט איין ווארט, ביי מיר האט אויפגעפלאקערט די וואהנזיניגסטע ליידענשאפט. אוודאטיא ראמאנאוונא איז שרעקליך צניעות'דיג, מען האט אזוינס ניט געהערט און ניט געזעהן. (באמערקט עס אייך, איך גיב עס אייך איבער וועגען אייער שוועסטער אלס א פאקט: זי איז צניעות'דיג ביז משוגע צו ווערען, ניט קוקענדיג אויף איהר גרויסען פארשטאנד, און דאס וועט איהר שאדען!). מיר האבען געהאט א מיידעל ביי אונז אין הויז: פאראשא האט זי געהייסען, די שווארצאויגיגע פאראשא; זי איז ניט לאנג געקומען פון א צווייטען דארף. א הויזמיידעל, איך האב זי נאך קיינמאל ניט געזעהן, — זעהר א שעניקע, אבער נאריש גאט זאל אפהיטען: האט אין טרעהרען איינמאל אויסגעבראכען, א געשריי אויפגעהויבען אויפ'ן גאנצען הויף, און ס'איז ארויסגעקומען א סקאנדאל. איינמאל נאך מיטאג איז אוודאטיא ראמאנאוונא אומישנע געגאנגען זוכען מיך איינעם אליין אין דער אלעע וואס אין גארטען און מיט פינקלענדיגע אויגען האט זי געפאדערט פון מיר, איך זאל צורוה לאזען די ארימע פאראשא. דאס איז געווען כמעט דער ערשטער שמועס אונזערער אויג אויף אויג. איך האב עס נאטירליך געהאלטען פאר מיין הערצן־פליכט צו ערפילען איהר פארלאנג, און האב מיך באמיהט צו פארשטעלען זיך פאר איהר העכסט איבערראשט, פארלארען, נו, מיט איין ווארט, איך האב געשפיעלט מיין ראלע ניט שלעכט. האט זיך אנגעהויבען א סדרה פון באגעגענישען, געהיימע געשפרעכען, מוסר־דרשות, תחנונים, בקשות, טרעהרען זאגאר, — איהר וועט גלויבען, טרעהרען זאגאר! אט ביז וואס פאר א מאכט עס קען ביי מאנכע מיידלעך דערגעהן די ליידענשאפט צו פראפאגאנדא! איך נאטירליך האב אלעס ארויפגעווארפען אויף דעם מזל מיינעם, האב זיך געמאכט פאר איינעם וואס געהט אויס און לעכצט נאך ליכט און האב ענדליך גענומען

---

*) „ראזום“ איז אויף רוסיש פארשטאנד.

אנווענדען דאס גרעסטע און זיכערסטע מיטעל צו געווינען א פרויענ־הארץ. א מיטעל, וואס וועט קיינמאל קיינעם ניט אפנארען און וואס ווירקט אויף אלע ביז איינער, אהן אויסנאהם. דאס מיטעל איז באקאנט גענוג, — ס'איז די חניפה. נישטא קיין שווערערע זאך אויף דער וועלט ווי אפענהערציגקייט און נישטא קיין גרינגערס ווי חניפה. ווען אין דער אפענהערציגקייט איז ניט מעהר ווי א הונדערט־חלק פאלש, ענט־שטעהט גלייך די דיסאנאנס און נאך איהם — א סקאנדאל. ווען אבער אין דער חניפה איז אלץ, פון אנהויב ביז'ן סוף, פאלש, איז זי אויך דאמאלס אנגענעהם און ווערט אויסגעהערט ניט אהן פארגני־גען: זאל זיין מיט גראבען פארגניגען, אבער דאך מיט פארגניגען. און ווי די חניפה זאל ניט זיין גראב, א העלפט אין איהר, ווענינגסטענס, ווערט באטראכט פאר אמת. און דאס גילט פאר אלע אנטוויקלונגס־גראדען און שיכטען פון דער געזעלשאפט. אפילו א וועסטאלקע קען מען פארפיהרען מיט חניפה, וועגען געווענליכע מענשען איז שוין אפ־גערעדט. איך קען עס ניט דערמאהנען, ניט צו לאכען דערביי, ווי אזוי איך האב איינמאל פארפיהרט א דאמע, זעהר אן איבערגעגעבענע איהר מאן, איהרע קינדער און איהרע בעלי־טובות. ווי לוסטיג דאס איז געווען און ווי ווענינג מיה איך האב דערביי געהאט! און די דאמע איז באמת געווען א צדקניות, ווענינגסטענס אויף איהר שטייגער. מיין גאנצע טאקטיק איז באשטאנען אין דעם, וואס איך בין אלע רגע ממש געווען נידערשלאגען און פלעג פאלען כורעים פאר איהר צניעות. איך האב איהר גע'חנפ'עט אהן א מאס, און קוים פלעג איך זיך דערשלאגען צו א האנד־דרוק, צו א בליק זאגאר, פלעג איך מיר אליין פירהאלטען, אז איך האב עס ביי איהר מיט געוואלט ארויס־געריסען, אז זי האט מיר געשטעלט א ווידערשטאנד, אזא ווידער־שטאנד, דאס איך וואלט געווים קיינמאל גארנישט באקומען, ווען איך אליין וואלט ניט זיין אזוי באלאדען מיט זינד: אז אין איהר גרויסער אומשולד, האט זי קיין זאך ניט חושד געווען און האט זיך אונטערגעגעבען ניט מיט א כיון, אליין ניט צו וויסען דערפון. אונבא־דאכטערהייד און אז. וו. און אז. וו. מיט איין ווארט, איך האב אלץ אויסגעפיהרט מיט איהר, און מיין דאמע איז געווען העכסט איבער־צייגט, אז זי איז אומשולדיג און צניעות'דיג און ערפילט אלע פליכ־טען און התחייבות'ן. און געפאלען איז זי ניט מיט א כיון. וואלט

איהר וויסען, ווי אזוי זי האט זיך אנגעצונדען. ווען איך האב איהר סוף כל סוף ערקלערט, אז לויט מיין פעסטער איבערצייגונג האט זי זיך געיאגט נאך תענוגים פונקט אזוי ווי איך. אויך די ארימע מארפא פעטראוונא האט זיך שרעקליך לייכט אונטערגעגעבען אויף חניפה. און ווען איך וואלט נאר געוואלט, וואלט איך זיכער געקענט אפשרייבען אויף מיין נאמען איהר גאנץ פארמעגען ביי איהר לעבען נאך. (אבער איך טרינק היינט שרעקליך א סך וויין און פלוידער צו פיעל!) איך האף, אז איהר וועט ניט ווערען ברוגז, ווען איך וועל אייך איצט דערמאהנען, אז אט דערזעלבער עפעקט האט אנגעהויבען מקוים צו ווערען אויך אויף אוודאטיא ראמאנאוונא'ן. נאר איך אליין בין געווען א נאר און אומגעדולדיג און האב אלעס קאליע געמאכט. אוודאטיא ראמאנאוונא'ן איז נאך פריהער איינינע מאל — און איינמאל גאנץ באזונדערס — ניט געפעלען געווארען דער אויסדרוק פון מיינע אויגען, — איהר וועט עס גלויבען? מיט איין ווארט, אין זיי פלעגט וואס אמאל שטארקער און אונפארזיכטיגער זיך אנצינדען א פייער. וואס האט זי געשראקען און איז איהר ענדליך געווארען פארהאסט. די פרטים איז גאנץ איבעריג צו דערצעהלען. אבער מיר זענען זיך צוגאנגען. דא האב איך מיך ווידער באנארישט. איך האב אנגעהויבען אויפן' גרעבסטען אופן לוסטיג צו מאכען זיך איבער די אלע פראפאגאנדעס און דרשות: פאראשא איז ווידער ערשינען אויף דער סצענע. און ניט נאר זי אליין, — קורץ, — עס האט זיך אויפגעהויבען א שרעקליכער הארמידער. אך, ווען איהר וואלט, ראדיאן ראמאניטש, כאטש איינמאל אין לעבען געזעהן אייער שוועסטערס אויגעלעך, ווי אזוי זיי קענען אמאל פינקלען! ס'מאכט ניט אויס, וואס איך בין איצט שכור און האב שוין אויסגעטרונקען א גאנץ גלאז וויין, איך רייד דעם אמת: איך זאג אויף זיכער, אז דער דאזיגער בליק האט זיך מיר געחלומ'ט: דאס גערויש פון איהר קלייד האב איך ענדליך שוין ניט געקענט מעהר פארטראגען, איך האב שוין, אויף מיין עהרען־ווארט, געמיינט, אז מיט מיר וועט זיך אנהויבען דאס פאליגע. איך האב מיר קיינמאל ניט פארגעשטעלט, אז איך קען קומען צו אזא מדרגה פון וואהנזין. מיט איין ווארט, איך האב מיך געמוזט באהערשען. דאס איז שוין אבער געווען אונמעגליך. און שטעלט אייך פאר, וואס איך האב דאמאלס געטאן? אך, צו וואס פאר א מדרגה פון פארבלענדונג

די רציחה קען ברייננען דעם מענשען! איהר זאלט קיינמאל גארנישט אונטערנעהמען אין רציחה, ראדיאן ראמאניטש. בארעכענט, אז אור־דאטיא ראמאנאוונא איז דאך אייגענטליך א קבצנ׳טע (אה, ענט־שולדיגט, ניט דאס האב איך געוואלט זאגען... נאר ס׳איז דען ניט אלץ איינס, וויבאלד עס ווערט אויסגעדריקט דערזעלבער באגריף?) קורץ, אז זי לעבט פון דער ארבייט פון איהרע הענט, — אז זי האלט אויס די מוטער און אייך (אה, צום טייוועל, איהר קרימט זיך ווי־דער...), און איך האב זיך ענטשלאסען פארצולעגען איהר דאס גאנצע געלט מיינס ־ביי א רובל דרייסיג טויזענט האב איך אויך דאמאלס געקענט דערוויזען), זי זאל מיט מיר אנטלויפען אהער צו באטש. קיין פעטערבורג. עס פארשטעהט זיך פון זיך זעלבסט, אז איך וואלט איהר דא צוגעשווארען אייביגע ליעבע, גליק און נאך און נאך. איהר וועט מיר גלויבען, — איך בין דאן געווען אזוי פארקאכט, אז ווען זי טוט מיר א זאג: קוילע אדער פאר׳סם מארפא פעטראוונא׳ן און האב חתונה מיט מיר, — וואלט עס גלייך אויסגעפיהרט געווארען! אבער אלעס האט זיך אויסגעלאזען מיט א קאטאסטראפע, וואס איז שוין אייך באקאנט, און איהר קענט שוין אליין פארשטעהן, אין וואס פאר א רציחה איך בין אריינגעקומען, געוואהר ווערענדיג, אז מארפא פעטראוונא האט דאמאלס געקריגען דעם דאזיגען מאוסען שנארער, לוזשין, און האט שיער ניט אפגעשטעלט א חתונה, — וואס דאס וואלט דאך אייגענטליך געווען דאסזעלבע, וואס איך האב פארגע־לעגט. ניט אזוי? ניט אזוי? ס׳איז דאך אזוי? איך באמערק, אז איהר האט געגומען זעהר אויפמערקזאם זיך צוצוהערען... איהר זענט אן אינטערע־ מער יונגערמאן...

סווידריגיילאוו האט פאר אונגעדולד א זעץ געטאן מיט דער פויסט אין טיש אריין. ער איז צוהיצט געווארען ביז רויט: ראסקאל־ניקאוו האט דייטליך געזעהן, אז דאס גלאז, אנדערטהאלבען שאמפא־ניער, וואס ער האט אויסגעטרונקען אומבאמערקט, זופענווייז, האט אויף איהם זעהר שעדליך געווירקט, — און ער האט באשלאסען אויס־צונוצען די דאזיגע געלעגענהייט. סווידריגיילאוו איז איהם געווען זעהר פארדעכטיג.

— נו, נאך דעם אלעם בין איך פאלקאם איבערצייגט, אז איהר זענט אויך אהער געקומען צו פאהרען צוליעב דער שוועסטער מיי־

נער, — האט ער געזאגט צו סווידריגיילאוו'ן אפען און ניט פאר־בארגען זיך, אום איהם נאך מעהר ניט אויפצורייצען.

— ער, לאזט'ס געמאכט, — האט סווידריגיילאוו זיך פלוצלונג ווי פארכאפט, — איך האב דאך אייך געזאגט... און אויסערדעם קען מיך אייער שוועסטער ניט ליידען.

— דעריין בין איך סיי ווי סיי איבערצייגט, אז זי קען ניט, אבער ניט אום דעם האנדעלט זיך עס איצטער.

— איהר זענט דען איבערצייגט, אז זי קען ניט? (סווידרי־גיילאוו האט זיך פארזשמורעט און א שפאטישען שמייכעל געטאן). — איהר האט רעכט, זי האט מיך ניט ליעב: איהר זאלט אייך אבער קיינמאל ניט איינשטעלען אין זאכען, וואס זענען פארגעקומען צווי־שען מאן און ווייב, אדער צווישען א ליעבהאבער און ליעבהאבעריין. דא איז שטענדיג פארהאן איין ווינקעלע, וועלכער בלייבט אויף איי־ביג אונבאקאנט דער גאנצער וועלט און איז באקאנט נאר זיי ביי־דען. איהר קענט ערב זיין, אז אוודאטיא ראמאנאוונא האט אויף מיר געקוקט מיט א ווידערגעפיהל.

— פון אייניגע ווערטער און ווערטלעך, וואס איהר האט גע־ברויכט אין אייער ערצעהלונג, זעה איך ארויס, אז איהר האט נאך איצט אויך אייערע נידערטרעכטיגע כונות און פלענער בנוגע צו דו־ניען.

— וואס הייסט! ביי מיר האבען זיך דען ארויסגעריסען אזוינע ווערטער און ווערטלעך? — האט סווידריגיילאוו זיך פלוצלונג זעהר נאאיוו דערשראקען, ניט לעגענדיג קיין שום אכט אויף דעם עפי־טעט, וואס מען האט געגעבען זיינע כונות.

— זיי רייסען זיך אפילו איצט אויך ארויס. פארוואס האט איהר אבער אזוי מורא? וואס האט איהר אייך איצט פלוצלונג דער־שראקען?

— איך האב מורא און שרעק מיך? שרעק מיך פאר אייך? גי־בער דארפט איר מורא האבען פאר מיר, Cher Ami (*‏ אבער וואס פאר א מין ווילדע רייד!... איבעריגענס בין איך בערוישט, איהר זעהט

*) טייערער פריינד.

דאָס, כ'האָב מיך שיער ווידער ניט אויסגערעדט. צום טייוועל מיט דעם ווײַן! היי, וואסער אהער!

ער האָט א כאַפּ געטאָן די פלאַש און האָט זי אַהן איבעריגע מחלוקות ארויסגעשליידערט דורך דאָס פענסטער. פיליפּ האָט גע־בראַכט וואסער.

— דאָס איז אלץ א נעכטיגער טאָג! — האָט סווידריגײַלאָוו גע־זאָגט, אַננעצענדיג דאָס האנדטוך און צולעגענדיג עס צום קאָפּ. — מיט איין וואָרט קען איך אייך ארונטערזעצען און אלע אײַערע חשד'ן מאכען צו ניט. ווייסט איהר, למשל, אז איך געה חתונה האָבען?

— איהר האָט עס מיר אויך פריהער געזאָגט.

— איך האָב אייך געזאָגט? האָב פארגעסען. נאָר דאמאָלס האָב איך ניט געקענט זאָגען אויף געוויס, ווייל איך האָב נאָך אפילו די כלה ניט געזעהן; ניט מעהר איך האָב ברעה געהאט; איצט אבער האָב איך שוין א כלה אויך, און די זאך איז געשלאָסען. ווען ניט די גע־שעפטען, וועלכע קענען ניט אָפּגעלעגט ווערען, וואָלט איך אייך גענר־מען אונטער'ן אָרים און וואָלט אייך גלייך אוועקגעפיהרט צו זיי — מחמת איך וויל מיך מיט אייך אן עצה האלטען. צו אלדי טייוועל! עס בלייבען מיר נאָך איבער ניט מעהר ווי צעהן מינוט. איהר זעהט, גיט א קוק אויפ'ן זייגער. נאָר איך וועל עס אייך דערצעהלען, ווייל כ'איז זעהר אן אינטערעסאנט זאכעלע, מיין חתונה הייסט דאָס. אין א געוויסען זין פארשטעהט זיך. — וואוהין איז עס? איהר ווילט ווידער אוועקגעהן?

— ניין, איך וועל שוין איצט ניט אוועקגעהן.

— גאָר אינגאנצען ניט אוועקגעהן? מיר'ן זעהן! איך וועל אייך אהינצו אוועקפיהרען, עהרען־וואָרט, כ'וועל אייך ווייזען די כלה, אבער ניט איצטער: איהר וועט באלד מוזען אוועקגעהן. איהר אויף רעכטס, איך אויף לינקס. איהר קענט די פרוי רעסליך? די אייגענע רעסליך טאקע, וואס איך וואוין ביי איהר איצט, — הא? איהר הערט? ניין: וואס מיינט איהר, אז ס'איז די אייגענע, וואס מען דערצעהלט וועגען איהר, אז עפּעס א מיידעלע, אין וואסער, ווינטער־צייט... נו, איהר הערט? איהר הערט? נו, האָט זי מיר עס די גאנצע געשיכטע פאַר־קאָכט: דיר איז, זאָגט זי, אזוי זעהר לאנגווייליג, מוזט זיך צושטרייען אויף א צייט. און איך בין דאָך טאקע א מרה־שחורה'ניק, א לאנג־

ווײלינגער מענש. איהר מיינט א פרעהליכער? ניין, א מרה־שחורה'ניק. א לאנגווײלינגער מענש. איהר מיינט א פרעהליכער? ניין, א מרה־שחורה'ניק, קיין שאדען טו איך ניט, און זיץ מיר אין א ווינקעל: צייטענווייז רייד איך ניט אויס א ווארט דריי טעג נאכאנאנד. די רעסלער איז אבער א ממזרת'טע, מוז איך אייך זאגען, וואס מיינט איהר איז זי אויסען: ס'וועט מיר נמאס ווערען, וועל איך דאס ווייב אוועקווארפען און וועל אוועקפאהרען, וועט דאס ווייב איהר אנקומען, וועט זי איהר לאזען אין געשעפט אריין: אין אונזער שטאנד, הייסט דאס, נאר א ביסעל העכער. ס'איז פארהאן, זאגט זי, איינער א פאטער א געלעהמטער, א באאמטער אין דימיסיע, זיצט אין א פאטער־שטוהל און שוין דריי יאהר אז ער קען קיין ריהר ניט טאן מיט די פיס: פארהאן, זאגט זי, אויך א מוטער, א פארשטאנדיגע דאמע, די מאמע הייסט עס. א זוהן דיענט ערגעץ אויף דער פראווינץ, העלפט אבער ניט די עלטערן, א טאכטער האט חתונה געהאט און ווערט ניט געוואהר אפילו: אויף די הענט געפינען זיך נאך צוויי קליינע פלימעניקלער (אפנים ווענין די אייגענע קינדער): האבען זיי אפגענומען פון גימנאזיום ניט געענדיגטערהייד, דאס יונגסטע מיידעלע זייערס, אין א חודש ארום ווערט איהר ערשט זעכצעהן יאהר, הייסט עס אין א חודש ארום וועט מען זי אויך קענען חתונה מאכען. מיט מיר הייסט עס אין א חודש ארום וועט מען זי אויך קענען חתונה מאכען. מיט מיר הייסט עס, זענען מיר אוועקגעפאהרען: ווי קאמיש ביי זיי איז עס! איך שטעל מיך פאר — א גוטסבאזיצער, אן אלמן, פון אן אנגעזעהענער פאמיליע, מיט די און די פארבינדונגען, מיט א קאפיטאל.

— נו, וואס איז דא אזוי וואס מאר איז פופציג, און יענער איז נאך קיין זעכצעהן נישטא? ווער קוקט דען דערויף? ס'איז דאך צוציהענד, הא? ס'איז דאך צוציהענד, חא—חא! איהר וואלט עס זעהן, ווי אזוי איך האב מיך צורעדט מיט דעם פאפא און דער מאמא! אויף בילעטען צו געהן, אום נאר א קוק צו טאן אויף מיר דאמאלס. זי געהט ארויס, זעצט זיך צו צו מיר, נו, איהר קענט אייך פארשטעלען, אין א קורץ קליידעלע, א ניט־פונאנדערגעלאזענע קנאספע, ווערט רויט, צינדט זיך אן ווי א פייער (מען האט איהר נאטירליך געזאגט). איך ווייס ניט, וואס זענט איהר פאר א מיינונג וועגען די פרויען־פנימלעך, נאר, גאר מיין מיינונג, זענען די דאזיגע זעכצעהן יאהר, די דאזיגע נאך קינ־

דערשע אויגעז, די ציטעריגקייט און שעמעוודיגקייט, — נאָך מיין מיינונג, איז עס בעסער פאר שענהייט. זי איז נאָך אבער דערצו אליין א בילד־פארשוין. העלע הערהרעלער. און קליינע געקרייזעלטע לעקער־לעך, אָנגעגאסענע פריש־רויטינקע ליפּעלער, און פיסעלער — פראכט!... נו, האבען מיר זיך באקאנט, איך האב ערקלערט, אז איך אייל מיך וועגען היימישע אנגעלעגענהייטען, און גלייך אויף מאָר־גען, אייערנעכטען הייסט דאס, האט מען אונז פארלאָבט. פון דאָ־מאָלס אָן אז איך קום צו פאָהרען, זעץ איך זי גלייך אוועק צו מיר אויף די קניה און לאָז זי שוין ניט אראָפּ... נו, זי צינדט זיך אָן ווי די מארגענרויטקייט, און איך קוש זי אלע וויילע: די מאמא גיט איהר נאָטירליך צו פארשטעהן, אז דאס איז איהר מאן, הייסט דאס, און אזוי פיהרט זיך, מיט איינעם ווארט — א מחיה! און דער דאָזיגער חתן־צושטאנד איז כ׳לעבען אפשר בעסער ווי א חתונה־געהאַטער. דאָ איז, וואס ווערט אָנגערופען *) la nature et la verite חא—חא! איך האב מיט איהר א צוויי מאָל געשמועסט — גאָר ניט קיין נאר: מאנכע מאָל גיט זי אויף מיר בגנבה אזא קוק, אז זי ברענט מיך אזש דורך. ווייסט איהר, דאס פנים׳ל איהרס איז אין דער ארט פון דער ראפאַ־עלישער מאָדאָנא. די סיקסטינישע מאדאנא האט דאך אזא פאנטאסר טשי פנים. א פנים פון ליידענדען וואהנזין, אייך האט זיך דאס ניט געוואָרפען אין די אויגען? נו, אלזא אזא מין ארט. ווי מיר האבען זיך פארלאָבט, האב איך גלייך אויף מארגען געבראכט מתנות אויף אַנ־דערטהאלבען טויזענד: א גאנג בריליאנטען, א גאנג פּערעל, און א זילבערן דאמען־בעטעלע, אָט אזוי די גרויס, מיט פארשידענע חפצים דערצו. אזוי אז ביי איהר, ביי דער מאדאנא הייסט עס, האָט זיך אזש די פארב געשטעלט. האָב איך זי געכטען אוועקגעזעצט אויף די קניה, אבער אפּנים שוין זעהר ניט־צערעמאָניש — איז געוואָרען אָנ־געצונדען און פון די אויגען האבען איהר טרעהרעלער א פלץ געטאָן. אָבער ארויסגעבען זיך וויל זי ניט און ברענט ווי אין א העליש פייער. אלע זענען אויף א וויילע ארויסגעגאנגען, איך מיט איהר זענען מיר געבליבען איינע אליין. פּלוצלונג טוט זי זיך מיר א ווארף אויפ׳ן האלז (דאס ערשטע מאָל), נעהמט מיך ארום מיט ביידע הענטלעך, קושט מיך

*) די נאַטור און דער אמת.

און שווערט, אז זי וועט מיר שטענדיג זיין געהארכזאם, טריי און גוט ווייב, אז זי וועט מיך גליקליך מאכען, אז זי וועט מיר אוועקגעבען איהר גאנץ לעבען, יעדען אויגענבליק פון איהר לעבען, וועט אלץ, אלץ פאר מיר מקריב זיין, און פאר דאס אלעס וויל זי פון מיר האבען ב ל ו י ז ד י א כ ט ו נ ג מ י י נ ע און מעהר „זאגט זי דארף זי גארנישט, גארנישט, גארנישט האבען, קיינע מתנות!" איהר מוזט אליין מודה זיין, אז אויסהערען אזא מין ערקלערונג אויג אויף אויג, פון אזא זעכצעניעהריגען מלאכ'ל, אין א טיולען קליידעלע, מיט גע־קרייזעלטע לעקעלעך, מיט דער פארב פון מיידעלשער שעמעוודיגקייט און מיט טרערעלעך פון ענטוזיאזם אין די אויגען. — איהר מוזט אליין מודה זיין, אז דאס איז גאנץ פיקאנט! ס'אזי דאך פיקאנט! ס'איז דאך עפעס ווערט, הא? ניט ווערט דען, הא? נו... נו, הערט... נו, לאז־מיר א פאהר טאן צו מיין כלה... אבער נאר ניט איצט!

— מיט איין ווארט, אט דער דאזיגער אונגעהויערער אונטער־שיד אין ענטוויקלונג און יאהרען ערוועקט עס אין אייך די תאוה! וועט איהר דען אין אמת'ן אזוי חתונה האבען?

— פארוואס דען ניט? געווים, יעדערער זארגט זיך פאר זיך, און לוסטיגער פאר אלעמען לעבט טאקע יענער, וואס וועט זיך אליין קענען אפנארען בעסער ווי ווער אנדערש, חא—חא! וואס זענט איהר אבער אזוי מיט די אהלאבליעס אין צדקות אריין פארפאהרען? האט רחמנות, מיין טייערער, איך בין א זינדיגער מענש! חע—חע—חע!

— אט האט איהר דאך איינגעארדענט קאטערינא איוואנאוונאס קינדער, איבעריגענס... איבעריגענס האט איהר דערויף געהאט אייערע כונות... איצט פארשטעה איך אלעס.

— קינדער האב איך בכלל ליעב, איך האב זעהר ליעב קינדער,— האט זיך סווידריגיילאוו הויך צולאכט. — וועגען דעם קען איך אייך זאגאר דערצעהלען זעהר אן אינטערעסאנטען עפיזאד, וועלכער דויערט נאך ביז איצט. גלייך דעם ערשטען טאג נאך מיין קומען האב איך מיך אוועקגעלאזט איבער די פארשידענסטע שמוציגע לעבער. נאך זיעבען יאהר אין דארף האב איך מיך א ווארף געטאן אהין מיט לייב און זעעל. איהר האט מסתמא באמערקט, אז מיט מיין פריהעריגער קאמ־פאניע אייל איך מיך ניט צוזאמענקומען, איך מיין, מיט מיינע פריי־העריגע פריינד און חברים. נו, און בכלל וועל איך ווי ווייט מעגליך

זעהן אויסצוקומען אַזן זיי. הייסט איהר: ביי מאַרפאַ פּעטּ אין דארף ביז איך ביז טויט פארמאטערט געוואָרען פון די אלע ערינע־ רונגען וועגען די דאָזיגע ערטער און ערטעלעך, אין וועלכע דער וואס וויים קען זעהר פיעל געפינען. צו אלדי טייוועל! דאָס פאלק שבור׳ט. די געבילדעטע יוגענד ווערט פון גארנישט טאָן איבערגעבערענט אין חלומות און טרוימערייען, וואס קענען ניט מקוים ווערען, אדער ווערט פארקריפּעלט אין טעאָריען. פון ערגעץ־וואו זענען אידען אַנגעפּאַה־ רען און זאמלען געלט, און אלעס איבעריגע האט זיך ארייגעלאָזען אין זנות. די דאָזיגע שטאָדט האט אויף מיר פון די ערשטע שעה׳ן אַז א הויך געטאן מיט דעם באקאנטען ריח. ביז איך ארייגעפאלען אויף א זאגענאנטען טאנץ־אווענט, — א שרעקליכע לאָך (און איך האב ליעב לעכער דוקא מיט זייער שמוץ), נו, פארשטעהט זיך, א קאנ־ קאן, וואס זיין גלייכען איז נישטאָ און אין מיין צייט גאָר ניט גע־ ווען. יאָ, אין דעם ליעגט דער פּראָגרעס. מיט אמאָל, איך גיב א קוק, א מיידעלע, פון א יאָהר דרייצעהן, זעהר ליעב אַנגעטאָן, טאנצט מיט איינעם א ווירטואָז; דער צווייטער איז פאר איהר וויזאַווי. און ביים וואנד אויף א שטוהל זיצט איהר מוטער. נו, איהר קענט אייך שוין פארשטעלען, וואס פאר א קאנקאן עס איז געטאנצט געוואָרען! דאָס מיידעלע שעמט זיך, ווערט רויט, פיהלט זיך ענדליך באַליידיגט און הויבט אָן צו וויינען. דער ווירטואָז גיט זי א כאפּ אונטער און הויבט זי אָן צו דרעהען און מאכען פאר איהר פאנטאָמינען. אלע ארום פּאלען פאר געלעכטער און — איך האָב ליעב אין אזעלכע מינוטען אייער פּובליקום. זאָל זיין אפילו דאָס קאנקאן־פּובליקום — מען קייכט פאר געלעכטער און מען שרייט: „א מצוה, אזוי דארף זיין, זאָל מען ניט פיהרען קיין קינדער!“ נו, מיר ארט עס ווי די וואנד, ס׳איז ניט מיין עסק: צי ס׳איז לאָגיש, צי ניט, זיי מאכען זיך אליין פרעהליך! איך האב גלייך געמאכט א סימן אויף מיין אָרט, זיך צוגעזעצט צו דער מוטער און האב אַנגעהויבען וועגען דעם, אז איך בין אויך ניט קיין היגער, אז דאָ זענען אלץ אזעלכע עם־הארצים, אז זיי ווייסען ניט צו זאגען פון אמת׳ע מעלות און קענען ניט פיהלען קיין געהעריגען רעס־ פּעקט: האב געגעבען אַנצוהערען, אז איך האב אסך געלט; איינגע־ לאַדען זיי אפּצופיהרען אין מיין קארעטע; געבראַכט זיי אהיים, באַ־ קאַנט געוואָרען (שטעהען איין ערגעץ אין א קאמערל, ביי

שכנים געדונגען, נאָר־וואָס געקומען צו פֿאָהרען). האָט מען מיר ערקלערט, אז מיין באַקאַנטשאַפֿט קען זי און די טאָכטער איהרע האַלטען ניט אנדערש ווי פֿאַר א כבוד; ווער איך געוואָהר, אז זיי האָבען ניט קיין קרוב און קיין גואל, און זענען געקומען קיין פּעטערבורג משתדל זיין זיך וועגען עפּעס אין ערגעץ אן אנשטאַלט; לעג איך זיי פֿאַר מיין דיענסט, און געלט: דערוויס איך מיך, אז אויפֿ'ן אוונט זענען זיי געפֿאָהרען על פּי טעות, מיינענדיג, אז מען לערנט דאָרט ווירקליך טאַנצען; שלאָג איך פֿאַר פֿון מיין זייט מיטצוהעלפֿען דער ערציהונג פֿון דעם יונגען פֿריילין, לאָזען איהר לערנען פֿראַנצויזיש און טאַנצען. נעהמען זיי עס אָן מיט התפּעלות. האַלטען עס פֿאַר אן עהרע און פֿון דאָן אָן בין איך מיט זיי באַקאַנט... אויב איהר ווילט, לאָמיר פֿאָהרען, אבער נאָר ניט איצט.

— הערט אויף מיט אייערע נידערטרעכטיגע געמיינע אנעקדאָטען, איהר אויסגעלאַסענער, נידערטרעכטיגער בעל־תאווה'ניק!

— אן אמת'ער ש י ל ל ע ר, אונזערער א ש י ל ל ע ר, א רייכער ש י ל ל ע ר!

איהר ווייסט, איך וועל אייך אויף צו לכעיס דערצעהלען אזעלכע מיני זאכען, כדי צו הערען אייערע אויסגעשרייען. א חיות!

— געוויס אזוי, בין איך דען זיך אליין אין דער מינוט ניט לעכערליך? — האָט ראַסקאָלניקאָוו מיט רציחה ארויסגעברומט.

סווידריגיילאָוו האָט געלאַכט פֿון פֿולען האַלז; ענדליך האָט ער א רוף געטאָן פֿיליפּ'ן, זיך פֿונאַנדערגעצאָהלט און גענומען אויפֿשטעהן.

— איך בין דאָך טאַקע שכור. גענוג געשמועסט! — האָט ער געזאָגט. — א חיות!

— איהר זאָלט נאָך ניט פֿיהלען קיין חיות! — האָט ראַסקאָלניקאָוו אויסגעשריען און אויך גענומען אויפֿשטעהן. — אודאי איז פֿאַר אזא אָפּגעריבענעם בעל־תאווה'ניק א חיות צו דערצעהלען וועגען אזעלכע אוואַנטיורען, האָבענדיג אין זיך נאָך עפּעס אזא אונגעהויערע כונה, — בפֿרט נאָך ביי אזעלכע אומשטענדען און אזא מענשען, ווי איך בין... ס'נעהמט אן א חשק!

— נו, אויב אזוי, האָט סווידריגיילאָוו מיט פֿאַרוואונדערונג זאָ־

גאר געענטפערט, באטראכטענדיג ראסקאלניקאוו׳ן. — אויב אזוי, זענט איהר אליין א היבשער ציניקער. וועניגסטענס מאטעריאל טראגט איהר אין זיך אונגעהויער פיעל. איהר קענט א סך פארשטעהן, א סך... אבער איהר קאנט אויך טאן א סך. נאר עס וועט זיין גענוג. איך באַדויער פון טיעפען הארצען, וואס איך האב מיט אייך וועניג געשמועסט. נאר איהר וועט פון מיר ניט אוועקגעהן... ווארט נאר אביסעל...

סווידריגיילאוו איז ארויס פון טראקטיר. ראסקאלניקאוו נאך איהם. סווידריגיילאוו איז דאך יעט געוועזן שטארק שכור; עס האט איהם בלויז אויף איין אויגענבליק א זעץ געטאן אין קאפ אריין, נאר מיט יעדער ווייליע איז דער רויש שוואכער געווארען. ער איז געוועזן פון עפעס שטארק באזארגט, פון עפעס זעהר וויכטיגעס, און האט זיך געקנייטשט דעם שטערן; עפעס אן ערוואַרטונג האט איהם קענטיג שטארק אויפגערעגט און באאונרוהיגט. מיט ראסקאלניקאוו׳ן איז ער אין די לעצטע מינוטען פלוצלונג געווארען עפעס אנדערש, וואס א רגע — אלץ גראבער און סארקאסטישער. ראסקאלניקאוו האט עס אלץ באמערקט און איז אויך געווען שטארק צוטראגען. סווידריגיילאוו איז איהם געווארען זעהר פארדעכטיגע; ער האט באשלאסען איהם נאכצוגעהן.

זיי זענען ארויף אויפ׳ן טראטואר.

— איהר געהט אויף רעכטס און איך אויף לינקס, אדער אפשר פארקעהרט. אדיע, צום גליקליכען ווידערזעהן!

און ער האט זיך געלאזט געהן אויף רעכטס, צום סעננא־פלאץ.

פינפטעס קאפיטעל.

ראסקאלניקאוו איז איהם נאכגעגאנגען.

— וואס הייסט דאס! — האט סווידריגיילאוו אויסגערופען, זיך אפקעהרענדיג, — איך האב דאך אייך, דאכט זיך, געזאגט...

— דאס הייסט, אז איך וועל פון אייך איצט ניט אפטרעטען.

— וואַ—אַ—אַס?

ביידע זענען שטעהן געבליבען און האבען זיך ביי א מינוט צייט אפגעמאסטען איינער דעם אנדערן מיט די בליקען.

— פון אלע אייערע האלב־שכור'ע מעשיות, — האט ראסקאל־ניקאוו שארף אפגעהאקט, — האב איך ארויסגעטראגען די פעסטסטע איבערצייגונג, אז ניט נאר האט איהר זיך ניט אפגעזאגט פון אייערע נידערטרעכטיגע כונות אויף מיין שוועסטער, נאר איהר זענט איצט מיט זיי באשעפטיגט פיעל מעהר ווי אנדערש ווען. איך ווייס, אז היינט אין דער פריה האט מיין שוועסטער ערהאלטען עפעס א בריעף. די גאנצע צייט האט איהר ניט געקענט איינזיצען אויף א ארט... צו־ריקגערעדט אפילו, האט איהר אייך אונטערוועגס געקענט אפזוכען א ווייב; דאס האט אבער גארנישט צו זאגען. איך וויל מיך אליין איבער־צייגען...

ראסקאלניקאוו האט אפשר אליין רעכט ניט געוואוסט, וואס ער האט אייגענטליך געוואלט און אין וואס אייגענטליך ער האט זיך אליין געוואלט איבערצייגען.

— אזוי גאר! אפשר ווילט איהר, איך זאל א רוף טאן פאלי־ציי?

— רוף!

זיי זענען ווידער אויף א מינוט שטעהן געבליבען איינער אנט־קעגען דעם אנדערן. ענדליך האט סווידריגיילאוו געזיכט זיך פאר־ענדערט. זיך איבערצייגט, אז ראסקאלניקאוו האט זיך ניט דערשראַ־קען פאר זיין דראהונג, האט ער פלוצלונג אנגעצויגען אויף זיך זעהר א פרעהליכע און פריינדליכע מינע.

— זענט איהר נאר אזא מין פויגעל! איך האב מיט אייך בכוון ניט גערעדט וועגען אייער ענין. כאטש די נייגיריגקייט האט מיך נאַ־טירליך גענוג געפייניגט. ס'איז א גאנץ פאנטאסטישער ענין. האב געהאט אפגעלעגט אויף אן אנדערשמאל, נאר כ'לעבען איהר קענט אפילו א טויטען צורייצען... נו, לאמיר געהן, איך זאג אייך אבער א פריהער, איך וועל מיך נאר אויף א רגעלע אראפחאפען אהיים, מיט־נעהמען אביסעל געלט; דאן פארשליס איך די שטוב, נעהם א דראש־

קע און היידא אויף א גאנצע וואָך אויף די „אינזלען". היינט ווי קומט איהר מיט מיר צו גיין?

— דערווייל וועל איך אריין אין שטוב, ניט צו אייך נאָטיר־ליך, צו סאָפיא סעמיאָנאָוונא'ן, צו ענטשולדיגען זיך, וואס איך בין ניט געוועזן אויף דער לויה.

— טוט ווי איהר ווילט; אבער סאָפיא סעמיאָנאָוונא איז נישטאָ אין דער היים, זי האָט אלע קינדער אוועקגעפיהרט צו איינער א דאַ־מע, אן אַלטער אַנגעזעהענער פרוי, מיינע א לאַנגיאַהריגע באַקאַנטע, א גרויסע מאַכערין און די יתומים־אנשטאַלטען. איך האָב די דאָזיגע דאַ־מע ממש באַצויבערט מיט דעם, וואס איך האָב אריינגעטראָגען געלט פאַר אלע דריי שוועלבעלעך קאַטערינא איוואַנאָוונאַס, אויסערדעם האָב איך מנדב געווען א געוויסע סומע אויף די אנשטאַלטען; ענד־ליך האָב איך איהר דערצעהלט די גאַנצע געשיכטע מיט סאָפיא סעמיאָנאָוונא'ן מיט אלע פרטים, גאַרנישט פאַרבאַרגען; און עפעקט האָט עס געמאַכט א גוואַלדיגען. אָט פאַרוואָס מען האָט סאָפיא סע־מיאָנאָוונאַן געהייסען קומען היינט טאַקע גלייך אין דעם ער... האָר טעל, וואו מיין דאַמע האַלט זיך דערווייל אויף. זי איז ערשט פון דער זומערוואוינונג.

— ס'מאַכט ניט אויס, איך וועל פונדעסטוועגען אריינגעהן.

— ווי איהר פאַרשטעהט, איך אבער בין אייך קיין חבר ניט! וואס געהט עס מיך אן! נאָר אָט זענען מיר שוין געקומען. זענט אייך מודה, איך בין איבערצייגט, אז איהר קוקט אויף מיר דערפאַר מיט חשד, ווייל איך אליין בין געוועזן אויף אזוי פיעל איידעל און האָב אייך ביז אהער ניט באַאונרוהיגט מיט אלערליי קשיות... איהר פאַרשטעהט? אייך איז דאָס אויסגעקומען גאַנץ אונגעוועהנליך; איך גיה מיט אייך אין געוועט, אז ס'איז אזוי! היינט נאָך אַלעם דעם געהט זענט אן איי־דעלמאַן.

— און הערט אונטער הינטער דער טיר!

— אַ, איהר מיינט יענע זאַך! — האָט זיך סווידריגיילאָוו צו־לאַכט, — יאָ, איך וואָלט מיך געוואונדערט, ווען איהר וואָלט נאָך אַלעם דעם עס דורכגעלאָזט אָהן א באַמערקונג. חאַ—חאַ! איך האָב אפילו יאָ וואס פאַרשטאַנען פון דעם וואס איהר האָט דאָרט... דאַ־מאָלס... אנגעפּלוידערט און האָט אליין דערצעהלט סאָפיא'ן. וואס איז

אפשר אן אפגעשטאנענער מענש און קען גארנישט פארשטעהן. גיט עס מיר צו פארשטעהן, מיין טייערער! מאכט מיר קלאר דעם מח מיט די נייסטע טעאריעס.

— איהר האט גאר נישט געקענט הערען, דאס איז אלץ ליגען!

— איך מיין גאר ניט דאס, גאר ניט דאס (הגם איך האב אפילו יא עפעס געהערט), ניין, איך רייד נאר פון דעם, וואס איהר טוט און קלאגט, טוט און קלאגט! צו אפט ווערט אין אייך דער ש י ל ע ר אויפגעבראכט. אפילו הינטער דער טיר טאר מען שוין ניט אונטערהערען. וויבאלד אזוי, טא געהט און מעלדעט דער מאכט, אז אזוי און אזוי, — עס איז מיט מיר, הייסט עס, פארגעקומען אזא מין פאל: אין דער טעאריע האט זיך ארויסגעוויזען א קליין טעות'ל. אויב אבער איהר זענט איבערצייגט, אז הינטער דער טיר טאר מען נ י ש ט אונטערהערען, אבער אלטע ווייבער מזיק'ן מיט וואס נאר עס מאכט זיך פון דעם אייגענעם פארגעניגען וועגען, מען מען יא, טא מאכט וואס גיכער פליטה וואוהין עס איז אין אמעריקא! אנטלויפט, יונגערמאן! ס'איז נאך אפשר פארהאן צייט. איך מיין עס באמת. איהר האט אפשר קיין געלט ניט? וועל איך אייך געבען צו דער רייזע.

— איך טראכט גאר ניט דערפון, — האט איהם ראסקאלניקאו מיט עקעל איבערגעשלאגען.

— כ'פארשטעה (זענט זיך, איבעריגענס, ניט מטריח: אויב איהר ווילט, מעגט איהר ניט ריידען קיין סך): כ'פארשטעה, וועלכע פראגען עס פארנעהמען אייך: מאראלישע, ניט וואהר? די פראגען פון בירגער און מענש? אבער לאזט זיי געמאכט: צו וואס נוצען זיי אייך יעצט? חע—חע! דערפאר אפשר, וואס איהר זענט נאך אלץ אי בירגער אי מענש? ווי באלד אזוי, האט מען זיך לכתחילה ניט באדארפט רוקען: האט איהר זיך ניט גערארפט נעהמען ניט פאר אייער זאך. נו, שיסט זיך, אדער אפשר איז עס אייך ניט צום האר־צען?

— מיר שיינט, אז איהר זוכט בכיון מיך אויפצורייצען, אבי איך זאל אייך איצט אפלאזען...

— אט איז א מאדנער מנעש! מיר זענען דאך שוין געקומען, ביי־טע זעהר אויף די טרעפ ארויף! איהר זעהט, אט איז בער אריינגאנג צו סאפיא סעמיאנאוונא, גיט נאר א קוק — קיינער נישטא! איהר

גלויבט ניט? פרעגט קאפערנאאומאוו'ן; זי לאזט ביי איהם דעם שליסעל. נאר אט איז זי אליין, די מאדאם פאז־קאפערנאאומאוו. הא? וואס? (זי איז אביסעל טויבליך). זי איז אוועק? וואוהין? נו, האט איהר שוין געהערט? זי איז נישטא און וועט ניט קומען ביז שפעט אין אוונט אריין. נו, איצט קומט לאמיר געהן צו מיר. איהר האט דאך דאכט זיך, געוואלט צו מיר אויך אריינגעהן? נו, אט זענען מיר ביי מיר. מאדאם רעסליך איז נישטא צו הויז. די דאזיגע פרוי איז שטענ־דיג פארהאוועט, זי איז אבער א וואוילע פרוי, אויף מיינע נאמנות... אפשר וואלט זי אייך צו נוץ געקומען, ווען איהר וואלט זיין אביסעל בארעכענטער. נו, זייט מוחל גיט א קוק: איך נעהם פון ביורא ארויס אט דעם פינפפראצענטיגען בילעט (אט ס'אר א פאק איך האב נאך פון זיי!) אט דער דאזיגער וועט היינט מאכען א רייזע צום חלפן. נו, געזעהן שוין? איצט קען איך מעהר קיין צייט ניט פארלירען! דאס ביורא ווערט געשלאסען, די וואוינונג ווערט געשלאסען — און מיר זענען ווידער אויף די טרעפ. נו, אויב איהר ווילט, לאמיר נעהמען א דראשקע? איך פאהר דאך אויף די „אינזלען". זענט איהר ניט א בעלן זיך אדורכצופאהרען? אט נעהם איך אט די קאלאמאשקע און היידא אויף דעם „יעלאגין־אינזעל". וואס? איהר זאגט זיך אפ? ניט אויסגעהאלטען? נישקשה, לאמיר זיך אדורכפאהרען! מיר דאכט, א רעגען קלייבט זיך, נאר ס'מאכט ניט אויס, מיר וועלען אראפלאזען די בויד...

סווידריגיילאוו איז שוין געזעסען אין דער דראשקע. ראסקאל־ניקאוו האט זיך איבערלעגט, אז זיינע חשד'ן האבען, ווייניגסטענס ביי דער מינוט, קיין גרונד ניט. ניט געענטפערט א ווארט, האט ער זיך אומגעווענדט און זיך געלאזט געהן צוריק דורך סעננא־פלאץ. ווען ער וואלט זיך אויף זיין וועג געהאט אפגעקעהרט כאטש איין איינציגס מאל, וואלט ער געקענט זעהן, אז, אפגעפאהרען ניט מעהר ווי הונ־דערט טריט, האט סווידריגיילאוו זיך פונאנדערגעצאהלט מיט'ן פוהרמאן און איז אראפ אויפ'ן טראטואר. ער האט שוין אבער גארנישט געקענט זעהן, זיך שוין פארקערעוועט אין א ראג אריין. א טיעפער עקעל האט איהם געשלעפט אוועק פון סווידריגיילאוו'ן.

„און איך האב געקענט כאטש איין מאמענט ערוואַרטען וואס ניט איז פון אט דעם גראבען אויסוואורף, פון אט דעם נידערטרעכטי־

נען בעל־תאוה׳ניק!" האט ער ניט ווילענדיג אויסגעשריען. אמת, דעם דאזיגען אורטייל האט ראסקאלניקאוו ארויסגעטראגען אביסעל צו איילענדיג און לייכטזיניג, עס איז געוועזען עטוואס אזוינס אין דער גאנצער אטמאספערע סווידריגיילאווס, וואס האט איהם אלענפאלס צוגעגעבען א געוויסע אריגינעלקייט, שוין ניט צו זאגען — געהיימניספולקייט. וואס אנבאלאנגט דער שוועסטער, איז ראסקאלניקאוו דאך געבליבען ביי זיין פעסטער איבערצייגונג, אז סווידריגיילאוו וועט זי ניט לאזען צו רוה. אבער עס איז שוין געווארען צו שווער, זאגאר אונערטרעגליך וועגען דעם אלעם צו טראכטען און איבערצוטראכטען!

לויט זיין געוועהנהייט, איז ער נאך די ערשטע צוואנציג טריט פון זיין איינזאמען וועג אריינגעפאלען אין א טיעפע פארטראכטקייט. ארויף אויף דער בריק, איז ער שטעהן געבליבען ביי די פארענצען און האט גענומען קוקען אויף דאס וואסער. פאר איהם איז געשטאנען אוודאטיא ראמאנאוונא.

ער האט זיך מיט איהר צוזאמענגעטראפען ביים ארויפגעהן אויף דער בריק, איז אבער פאריבערגעגאנגען, ניט האבענדיג זי געזעהן.

דוניא האט נאך קיינמאל ניט באגעגענט דעם ברודער אזוי אויף דער גאס, און איז געווארען איבערראשט און דערשראקען. זי איז שטעהן געבליבען און האט ניט געוואוסט, צי זי זאל איהם רופען אדער ניט. פלוצלונג האט זי דערזעהן סווידריגיילאוו׳ן אנקומען פון דער אנדער זייט סעננא־פלאץ.

סווידריגיילאוו האט אבער, ווי ס׳האט געשיינט, זיך דערנעהנטערט געהיימניספול און פארזיכטיג. ער איז ניט ארויף אויף די בריק, און איז געבליבען שטעהן אין א זייט, אויפ׳ן טראטואר, זיך מיט אלע קרעפטען אנגעשטרענגט, אז ראסקאלניקאוו זאל איהם ניט דערזעהן. דוניען האט ער שוין לאנג באמערקט און האט איהר געגעבען מאכען צייכענס. איהר האט זיך געדאכט, אז דורך די צייכענס זיינע האט ער זי געבעטען ניט צו רופען דעם ברודער און לאזען איהם צו רוה, און האט איהר געוואונקען צוגעהן צו איהם.

און אזוי האט דוניא געטאן. שטילערהייט איז זי ארומגעגאנגען דעם ברודער און זיך דערנעהנטערט צו סווידריגיילאוו׳ן.

— קומט שנעלער! האט סווידריגיילאוו איהר צוגעפליסטערט.

— איך וויל ניט, ראָדיאָן ראָמאַניטש זאָל וויסען פון אונזער צו־זאַמעטרעפען זיך. איך זאָג אייך פּאַראָוס, אַז איך בין מיט איהם געזעסען דאָ ניט ווייט אין אַ רעסטאָראַן, וואו ער האָט מיך אַליין אויפגעזוכט, און בין קוים פּטור געוואָרען פון איהם. איך ווייס ניט ווי אַזוי, נאָר ער ווייס פון מיין בריעף צו אייך און איז עפּעס חושד. איהר האָט דאָך געווים איהם ניט אויסגעזאָגט? און וויבאַלד אַז ניט איהר, איז ווער האָט עס געטאָן?

— אַט זענען מיר שוין אַריין אין אַ צווייטע גאַס, — האָט איהם דוניאַ איבערגעשלאָגען, — מיין ברודער זעהט אונז ניט מעהר. איך ערקלער אייך, אַז ווייטער געה איך ניט מיט אייך. זאָגט מיר דאָ אַלעס: עס קאָן אַלעס געזאָגט ווערען אויף דער גאַס.

— ערשטענס, קען עס פאָר קיין פאַל ניט געזאָגט ווערען אויף דער גאַס; צווייטענס מוזט איהר אויך סאָפיאַ סעמיאָנאָוונאַ'ן אויס־הערען; דריטענס וועל איך אייך ווייזען אייניגע דאָקומענטען... אַי־בּעריגענס, וויבאַלד איהר זענט ניט מסכים אַריינצוגעהן צו מיר אין וואוינונג אַריין, זאָג איך מיך אָב פון אַלע ערקלערונגען און געה די רגע אוועק. דערביי וועל איך אייך בעטען ניט צו פאַרגעסען, אַז זעהר אַ אינטערעסאַנטע געהיימניס פון אייער געליעבט ברודערל געפינט זיך ביי מיר אין די הענט.

דוניאַ איז געבליבען שטעהן אונענטשלאָסען און האָט מיט אַ דורכדרינגענדען בליק געקוקט אויף סווידריגיילאָוו'ן.

— פאַר וואָס האָט איהר מורא? האָט יענער רוהיג באַמערקט.

— אַ שטאָדט איז ניט קיין דאָרף. אַפילו אין דאָרף האָט איהר מיר מעהר שאָדען געטאָן, ווי איך אייך, און דאָ...

— איז סאָפיאַ סעמיאָנאָוונאַ באַנאַכריכטיגט?

— ניין, איך האָב איהר קיין וואָרט ניט געזאָגט און ווייס צומאָל ניט גענוי, צי זי איז איצט אין דער היים, נאָר זי איז מסתמא יאָ דאָ, זי האָט היינט מקבר געווען איהרע אַ קרובה, און דאָס איז ניט קיין טאָג אויף צו פאַראָווען וויזיטען. ביז אַ צייט וויל איך מיט קיינעם וועגען דעם ניט ריידען און האָב זאָגאָר חרטה, וואָס איך האָב עס אייך געזאָגט. די קלענסטע אונפאָרזיכטיגקייט איז שוין גלייך צו אַ מסירה. אַט דאָ וואוין איך, אין אַט דעם הויז. אַט קומען מיר שוין צו צו איהם. אַט דאָס איז דער הויזוועכטער פון אונזער הויף; ער קען

מיך זעהר גוט: אט גריסט ער אונז: ער זעהט, אז איך געה מיט א ראמע, און ער האט שוין געוויס באמערקט אייער געזיכט: עס וועט אייך צו נוץ קומען, אויב איהר האט זעהר מורא און זענט מיך חושד. ענטשולדיגט, וואס איך רייד אזוי גראב. און וואוינען וואוין איך אויך ביי שכנים. סאפיא סעמיאנאוונא וואוינט מיר איבערן וואנט. אויך ביי שכנים. דער גאנצער שטאק איז באזעצט פון שכנים. הײנט וואס האט איהר מורא צו האבען, אזוי ווי א קינד? בין איך דען ווירקליך אזוי פירכטערליך?

סווידריגײלאווס געזיכט האט זיך צוקרימט אין א פונאויבענ־אראביגען שמייכעל; איהם איז אבער שוין ניט געוועזען אין קאפ צו שמייכלען. זיין הארץ האט מעכטיג געקלאפט, און דער אטעם האט איהם צונויפגעדריקט די ברוסט. ער האט בכיון גערעדט הויך צו פארבארגען זיין וואקסענדע אויפרעגונג; אבער דוניא האט ניט באַ־מערקט די דאזיגע אויפפאלענדע אויפגערעגטקייט; שוין צו שטארק איז זי אויפגעבראכט געווארען דורך זיין באמערקונג, אז זי האט פאר איהם מורא אזוי ווי א קינד און אז ער איז פאר איהר אזוי שרעק־ליך.

— איך ווייס אפילו, אז איהר זענט א מענש... אהן עהרע, איך האב אבער פאר אייך גאר קיין מורא ניט געהאט פאראויס, — האט זי געזאגט, אויגענשיינליך רוהיג; אבער איהר געזיכט איז געוועזען זעהר בלייך.

סווידריגײלאוו איז שטעהן געבליבען ביי סאניאס וואוינונג.

— ענטשולדיגט, איך וועל מיך נאר ערקונדיגען, צי זי איז דא אין דער היים... נישטא. א שאד! איך ווייס אבער, אז זי וועט מסתמא באלד צוריקקומען. אויב זי איז אוועקגעגאנגען, איז סיידען צו אײ־נער א דאמע וועגען די יתומים איהרע. זײ איז די מוטער אוועקגע־שטארבען... איך האב זיך דא אהער אויך אריינגעמישט און געמאכט געוויסע פארארדנונגען. ווען סאפיא סעמיאנאוונא וועט זיך ניט צו־ריקקעהרען אין צעהן מינוט ארום וועל איך זי אליין צו אייך שיקען. אויב איהר ווילט, איז הײנט נאך אפילו. אט איז מיין נומער, אט דאס זענען מיינע צוויי צימערן. הינטער דער טהיר וואוינט מיין וויר־טין, פרוי רעסליך. איצט גיט א קוק אהערצו, איך וועל אייך ווייזען מיינע וויכטיגסטע דאקומענטען: אט די טהיר פיהרט פון מיין שלאפ־

צימער אין צוויי גאר אינגאנצען ליידיגע צימערן, וועלכע שטעהען צום פארדינגען. אט דאס זענען זיי... איהר מוזט זיי עטוואס אויפמערקזא־מער באטראכטען...

סווידריגייליאוו האט באוואוינט צוויי מעבלירטע, גאנץ געראו־מיגע צימערן. דוניא האט זיך מיסטרויאיש ארומגעקוקט, האט אבער נים באמערקט קיין שום באזונדערעס נים אין דער אויסשטאטונג, נים אין דער פאזיציע פון די צימערן, כאטש באמערקען עפעס האט מען יא געקאנט — א שטייגער דאס, וואס סווידריגייליאווס וואוינונג איז געלעגען אין מיטען צווישען צוויי כמעט אונבאוואוינטע דירות. דער ארייגאנג צו איהם איז געווען נים גלייך פון קארידאר, נאר דורך צוויי כמעט ליידיגע שטובען דער ווירטינס. פון דעם שלאפ־צימער אוים האט סווידריגייליאוו געוויזען דוניען, עפענענדיג די טהיר, וואס איז געוועזען פארשלאסען, נאך א ליידיגע שטוב, וואס איז אויך באשטימט געווען צום פארדינגען. דוניא איז געווען שטעהן געבליבען אויף דער שוועל, נים פארשטעהענדיג, צו וואס האט מען זי איינ־געלאדען אהער צו באטראכטען דא די דירות, נאר סווידריגייליאוו איז איהר גלייך אנטקעגען געקומען מיט אנ'ערקלעהרונג:

— גיט נאר א קוק אהערצו, אין אט דעם צווייטען גרויסען צי־מער, באמערקט איהר די פארשלאסענע טהיר דארט? ביי דער דאזי־גער טהיר שטעהט א שטוהל, דער איינציגער שטוהל אין ביידע שטו־בען. דאס האב איך איהם געבראכט צו טראגען פון מיין צימער, עכ! זאל מיר זיין באקוועמער צו הערען. אט דארטען באלד הינטער דער טהיר שטעהט סאפיא סעמיאנאוונאס טיש: דארט איז זי גע־זעסען און האט גערעדט מיט ראדיאן ראמאנימש'ן. און איך האב דא אונטערגעהערט, זיצענדיג אויף דעם שטוהל, צוויי אבענדען נאכ־אנאנד, ביידע מאל צו א שעה צוויי, — געווים האט איך שוין עפעס געקענט ערפאהרען, ווי מיינט איהר?

— איהר האט אונטערגעהערט?

— יא, איך האב אונטערגעהערט: איצט קומט לאמיר געהן צו מיר: דא איז אפילו ניטא וואו זיך צו זעצען.

ער האט ווידער אוועקגעפיהרט אווראטיא ראמאנאוונא'ן אין זיין ערשטען צימער אריין, וואס האט איהם געדיענט אלס סאלאן און האט זי איינגעלאדען צו זעצען זיך אויפ'ן שטוהל. אליין האט ער זיך

געזעצט ביים אנדערן עק טיש. וועניגסטענס אויף א קלאפטער ווייט פון איהר. און זיין אויג אבער האט שוין געגליהט דערזועלביגער פלאקער, וועלכער האט דוניען שוין אמאל אזוי שטארק דערשראקען. זי האט אויפגעציטערט און זיך ווידער מיסטרויאיש ארומגעקוקט. די דאזיגע באוועגונג איהרע איז געוועזען אונגערן: איהר איז קענטיג גאר ניט געלעגען דעריין, ארויסצואווייזען, אז זי איז וואכ חושד. נאר די איינזאמע לאגע פון סווידריגיילאווס וואוינונג האט זי דאך ענדליך שטארק איבעררראשט. זי האט געוואלט פרעגען, צי איז כאטש די ווירטין אין דער היים, אבער האט דאך ניט געפרעגט... אוים שטאלץ. אויסערדעם האט אנ'אנדער ליידען, אונפארגלייכליך גרעסער, ווי דער שרעק גערדיקט איהר הארץ. זי האט זיך געפיהלט אונגעוועהנליך געקוועלט.

— אט איז אייער בריעף, — האט זי אנגעהויבען, אוועקלעגענדיג איהם אויפ'ן טיש, — איז עס דען מעגליך, וואס איהר שרייבט דארט? איהר ניט אנצוהערען וועגען א פארברעכען, וואס דער ברודער זאל געוועזען באגאנגען. אייער אנצוהערעניש איז צו דייטליך. איהר קענט עס איצט ניט פארלייקענען. אט זייט וויסען, אז איך האב נאך פאר אייך געהערט וועגען דער דאזיגער נארישער בבא־מעשה און גלויב אין איהר ניט וואס א האהר איז ווערט. דאס איז א שענדליכער און לעכערליכער חשד. איך וויים די געשיכטע און וויים אויך, ווי אזוי און פארוואס זי איז אויסגעטראכט געווארען. איהר קענט ניט האבען קיינע באווייזען. איהר האט מיר אבער צוגעזאגט זיי פארצושטעלען: נו, זאגט! איהר דארפט אבער וויסען אפריהער, אז איך גלויב אייך ניט! איך גלויב ניט!...

דוניטשקע האט עס אויסגערעדט האסטיג אין איין אטעם, און אויף איין אויגענבליק האט זיך איהר די פארב אויף די באקען געשטעלט.

— ווען איהר וואלט ניט געווען געגלויבט, וואלט עס דען געקענט געמאלט זיין, איהר זאלט ריזיקירען צו קומען צו מיר איינע אליין? צו וואס זענט איהר דען געקומען! בלויז אוים נייגיריגקייט?

— קוועלט מיך ניט, רעדט, רעדט!

— ס'איז ניטא וואס צו ריידען, איהר זענט א העלדיש מיידעל, כ'לעבען, איך האב געמיינט, אז איהר וועט בעטען דעם הערר

ראזומיכין, ער זאָל אייך באַגלייטען אהערצו. אָבער ער איז מיט אייך ניט געקומען, איז אויך ניט געווען אין דער נאָהנט ארום אייך: איך האָב מיך גוט צוגעקוקט: דאָס איז געוואגט! איהר האָט, הייסט עס, געוואָלט שאָנעווען ראָדיאָן ראָמאַנאָוויטש'ן. איבעריגענס, זענט איהר געטליך אין אלעם... און וואָס אייער ברודער אנבעלאַנגט, איז וואָס קען איך אייך זאָגען? איהר האָט דאָך איהם ערשט אליין געזעהן. ווי געפעלט ער אייך?

— דאָך ניט בלויז דארויף שטיצט איהר זיך?

— אָ, ניין, ניט דארויף, — אויף זיינע אייגענע ווערטער. אָט אהערצו איז ער צוויי אָבענדען נאָכאנאנד געקומען צו סאָפיא סעמיאָנאָוונא'ן. איך האָב אייך דאָך געוויזען, וואו זיי זענען געזעסען. ער האָט איהר אָבגעזאָגט זיין גאַנצע ודוי. ער איז אַ מערדער, ער האָט גע'הרג'עט די אלטע בעאמטען־אלמנה, די פּראָצענטניצע, ביי וועלכער ער האָט אליין משכנות פארזעצט. ער האָט אויך גע'הרג'עט אַ שוועסטער איהרע, אַ טענדלעריז, מיט'ן נאָמען ליזאַוועטאַ, וואָס איז גראָד אַנגעגאַנגען אויף דעם מאָרד פון איהר שוועסטער: גע'הרג'עט האָט ער זיי ביידען מיט אַ האַק, וואָס ער האָט מיטגעבראַכט מיט זיך: ער האָט זיי גע'הרג'עט אום זיי באַרויבען, און האָט זיי באַרויבט: האָט מיטגענומען געלט און אַביסעל ציערונג... דאָס אלעס האָט ער אליין ווארט אין ווארט איבערגעגעבען סאָפיא סעמיאָנאָוונאַ'ן; זי אליין וויים דעם סוד, אין מאָרד אָבער האָט זי זיך ניט באַטייליגט ניט מיט ווארט ניט מיט טאָט: פאַרקעהרט, זי איז אליין אויפגעשוידערט געוואָרען פונקט אזוי ווי איהר איצט. זייט רוהיג, זי וועט איהם ניט ארויסגעבען.

— דאָס קאָן ניט זיין! האָט דוניטשקע געשטאַמעלט מיט בלייכע אָבגעשטאָרבענע ליפּען; איהר האָט אָטעם פאַרפעהלט, — עס קאָן ניט זיין, עס איז ניטאָ קיין שום סבה, קיין שום אורזאַכע, קיין שום גרונד... דאָס איז ליגען, ליגען!

— ער האָט באַרויבט, אָט דאָס איז די גאַנצע אורזאַכע. ער האָט מיטגענומען געלט און ציערונג. אמת, לויט ווי ער האָט זיך אליין מודה געווען, האָט ער זיך ניט באַנוצט ניט מיט דעם געלט ניט מיט דעם ציערונג: ער האָט זיי פאַרשטעקט ערגעץ אונטער אַ שטיין, וואו זיי ליגען ביז אויף דעם היינטיגען טאָג: ער האָט דאָס אָבער

געטאן. ווייל ער האט ניט געוואגט דערמיט צו באנוצען זיך.

— קען עס דען מעגליך זיין. ער זאל רויבען, ער זאל גנבענען, ער זאל גאר קענען וועגען דעם א טראכט טאן! — האט דוניא אויסגע־שריען און איז אויפגעשפרונגען פון דעם שטוהל, — איהר קענט דאך איהם, איהר האט דאך איהם געזעהן? קען ער דען זיין א גנב?

גלייך זי וואלט זיך בעטען ביי סווידריגיילאוו'ן: דעם גאנצען שרעק איהרען האט זי פארגעסען.

— דא איז, אוודאטיא ראמאנאוונא, פארהאן טויזענט און מי־ליאנען קאמבינאציעס און השערות. א גנב גנבעט, ווייס ער אבער דערפאר, אז ער איז אנ'אויסוואורף; נאר אט האב איך איינמאל גע־הערט פון איינעם א אנשטענדיגען מאן, וואס האט די פאסט בא־רויבט; איז דער גוטער יאהר ווייסט איהם — אפשר האט ער באמת געמיינט, אז ער האט געטאן א פיינע זאך! געווים וואלט איך עס אליין ניט געגלויבט פונקט אזוי ווי איהר, ווען מען וואלט מיר עס דערצעהלט פון דער זייט. אבער מיינע אייגענע אויערן האב איך געטרויט. ער האט סאפיא סעמיאנאוונא'ן אפילו אלע אורזאכען ער־קלערט; אבער יענע האט אנפאנגס אפילו איהרע אייגענע אויערן גלויבען ניט געוואלט, דאך האט זי די אויגען געמוזט גלויבען, איהרע אייגענע אויגען. ער האט איהר דאך איהר אלעס פערזענליך איבערגעגעבען.

— נו, וואס פאר א אורזאכען זענען דאס געווען?

— ס'איז א לאנגע געשיכטע, אוודאטיא ראמאנאוונא. דא שטעקט ווי זאל איך עס אייך אויסדריקען — א באזונדער מין טעא־ריע. ס'איז אונגעפעהר דאס איינענע, ווי א שטייגער דאס, וואס איך געפין אייך, אז די גרעסטע עולה איז ערלויבט, ווען נאר איהר הויפטצוועק איז א גוטער. איין עולה און הונדערט מעשים טובים! און ווייטער איז עס גלאט א פארדרוס פאר א יונגען מאן מיט טאלענ־טען און מיט א אונגעוועהנליכער אייגענליעבע איינצוזעהן, אז ווען ער האט ניט מעהר א שטייגער ווי א דריי טויזענדער, וואלט זיין גאנצע קאריערע, די גאנצע צוקונפט פון זיין לעבענסציעל אוועק גאר אויף אנ'אנדער אופן — אבער די דריי טויזענדער פעהלען איהם. דערצו דארפט איהר נאך צורעכענען די גערייצטקייט מחמת הונגער, מחמת אנ'איינגער דירה, מחמת צוריסענע קליידער, מחמת דעם קלארען באוואוסטזיין פון זיין סאציאלער לאגע, און דערצו נאך — דער לאגע

פון זיין מוטער און שוועסטער. אבער מעהר פאר אלץ איז עהרגייץ. שטאלץ און עהרגייץ. איבעריגענס, דאס גוטע יאהר ווייסט איהם. אפשר האט ער גוטע נויגונגען אויך... איך באשולדיג דאך איהם ניט. איהר זאלט עס ניט מיינען, איך בעט אייך: ס'איז כלל ניט מיין זאך. אויך האט דא געשטעקט זיינס אנ'אייגענע טעאריעלע — נשקשה פון א טעאריע, לויט וועלכער די מענשען, פארשטעהט איהר מיך, ווערען איינגעטיילט אין מאטעריאל און אין ווירקליכע מענשען. דאס הייסט אין אזעלכע מענשען, פאר וועלכע, א דאנק זייער הויכער שטעלונג, דאס געזעץ איז ניט געשריבען, פארקעהרט, וועלכע שאפען אליין געזעצען פאר די אנדערע, פאר דעם מאטעריאל, הייסט עס, פאר די נידעריגע מאסען. נישקשה פון א טעאריעלע. une theorie *) comme une autre נאפאליעאן האט איהם שרעקליך באגייסטערט. דאס הייסט, איהם האט אייגענטליך באגייסטערט דאס, וואס זעהר פיעל געניאלע מענשען האבען ניט גקעוקט אויף אנ'איינצעלנעם פאורברעכען, און האבען איבער איהם געשפאנט, אפילו ניט א טראכט צו געבען! ער האט זיך, ווי מיר שיינט, איינגערעדט, אז ער איז אויך אזא געניאלער מענש — דאס הייסט ער איז געווען אין דעם א געוויסע צייט איבערציינגט. ער האט זעהר געליטען און ליידט אויך איצט פון דעם געדאנק, אז א טעאריע אויסטראכטען האט ער טאקע געקענט, אבער זי דורכצופיהרען, אונבאדענקטערהייט, איז ער ניט אימשטאנד, אלזא געהערט ער דאך ניט צו די געניאלע נאטורען. נאטיר'ליך, אז דאס איז פאר א יונגען מאן מיט אייגענליעבע זעהר פארדראסיג, בפרט נאך אין אונזער צייט...

— און די געוויסענביסע? איהר לייקענט אין איהם אלזא אב יעדעס מאראליש געפיהל? איז ער דען אזא מענש?

—אך, אוודאטיא ראמאנאוונא, איצט האט זיך אלעס פארנעפעלט, דאס הייסט ס'איז קיינמאל ניט געווען אין דער בעסטער ארדנונג. די רוסען זענען איבערהויפט זעהר ברייטע לייט, אוודאטיא ראמאנאוונא, ברייט, אזוי ווי זייער לאנד, און זיי זענען זעהר גענייגט צו דאס פאנטאסטישע, צו דאס ארדנונגסלאזע. אבער ס'איז

*) א טעאריע אזוי ווי אלע טעאריעס.

זעהר ביטער צו זיין ברייט אָהן באַזונדערער גענִיאַלקייט. גערענקט איהר, וויפיעל מיר האָבען איבער דערזעלבער טעמע און אין דעמזעלבען זין געשמועסטביידע צוזאַמען זיצענדיג אָבענדצייט אויף דער טעראַסע אין גאָרטען, אַלעמאָל נאָך דעם אָבענד־עסען. דאָס האָט איהר מיר טאַקע דאַמאָלס מיט דערזעלבער ברייטקייט פאָרגעוואָרפען ווער ווייס, אפשר האָבען מיר וועגען דעם גערעדט אין דער אייגענער צייט, ווען ער איז דאָ איינזאַם געלעגען און האָט געטראַכט פון דאָס זייניגע. ביי אונז, אין דער געבילדעטער געזעלשאַפט, עקזיסטירען דאָך ניט קיין הייליגע טראַדיציעס, אוודאָטיא ראָמאַנאָוונאַ: סיידען איינער וועט וואָס אויסלייענען פון א בוך... אָדער וועט ארויסדרינגען פון דעם „דברי הימים", איבעריגענס קענט איהר דאָך מיינע מיינונגען: איך באַשולדיג ניט קיינעם אין דער וועלט. אַליין טו איך גאָרניט, און דאָס איז מיין פּרינציפּ. נאָר מיר האָבען דאָך שוין דערפון ניט איינמאָל גערעדט. איך האָב זאָגאָר געהאַט דאָס גליק צו אינטערעסירען אייך מיט מיינע אַנזיכטען... איהר זענט זעהר בלאַס, אוודאָטיא ראָמאַנאָוונאַ!

— איך קען די דאָזיגע טעאָריע זיינע. איך האָב געלעזען אין א זשורנאַל זיין ארטיקעל וועגען די מענשען, וואָס זיי איז אַלעס ערלויבט... ראַזומיכין האָט מיר עס געבראַכט.

— הערר ראַזומיכין? אייער ברודערס אַנ׳ארטיקעל? אין א זשורנאַל? ס׳איז דען דאָ אַזאַ איין ארטיקעל? איך האָב גאָר ניט געוואוסט. עס מוז מסתמא זיין זעהר אינטערעסאַנט! אָבער וואוהין ווילט איהר דען, אוודאָטיא ראָמאַנאָוונאַ?

— איך וויל זעהן סאָפיא סעמיאָנאָוונאַ׳ן, — האָט דוניאַ מיט א שוואַכער שטים ארויסגערעדט, — ווי אַזוי געהט מען צו איהר אריין? אפשר איז זי שוין געקומען: איך מוז זי אונבעדינגט זעהן. די רגע. זאָל זי מיר...

אוודאָטיא ראָמאַנאָוונאַ האָט ניט געקענט ענדיגען: איהר האָט זיך ממש דער אָטעם אָבגעהאַקט.

— סאָפיא סעמיאָנאָוונאַ וועט פריהער ווי נאַכט ניט קומען. אַזוי רעכען איך ווייניגסטענס. זי האָט געדאַרפט גלייך צוריקקומען. ווען אָבער ניט, וועט זי שוין שפּעט אַהיים צוריקקעהרען.

— אַזוי, לייגסטו גאָר! איך זעה... דו האָסט געלייגט... דו האָסט

די גאנצע צייט געלייגט!... איך גלויב דיר ניט! איך גלויב ניט! איך גלויב ניט! האט דוניטשקע געשריען אין העכסטער פארצווייפלונג, אינגאנצען פארלירענדיג דעם קאָפּ.

שיער ניט אין אָהנמאכט איז זי געפאלען אויפ'ן שטוהל. וואס סווידריגיילאָוו האט איהר געאיילט אונטערצורוקען.

— אווראָטיא ראָמאַנאָוונא. וואס איז מיט אייך, קומט צו זיך! אָט איז וואסער, גיט א זופּ...

ער האט אויף איהר א שפּריץ געטאָן מיט וואסער. דוניטשקא האט אויפגעציטערט און איז צו זיך געקומען.

— דאס האט שטארק געווירקט! האט סווידריגיילאָוו פאר זיך געמורמעלט, מיט א פינסטערן געזיכט. — אווראָטיא ראָמאַנאָוונא, בארוהיגט אייך! איהר זאָלט וויסען זיין, אז ער האט פריינד, מיר וועלען איהם רעטען, וועלען איהם העלפען. איהר ווילט, וועל איך איהם אוועקפיהרען קיין אויסלאנד? איך האב געלט; אין דריי טעג קריג איך א פּאס. און וואס אנבעלאנגט זיין מאָרד, וועט ער נאך פארדינען פיעל מצוות, אזוי אז דאס אלעס וועט פארגעבען ווערען. בארוהיגט אייך. ער קען נאך ווערען א גרויסער מענש! נו, וואס איז מיט אייך? ווי פיהלט איהר אייך?

— שלעכטער מענש! ער טרייבט נאך שפּאס! לאזט מיך...

— וואוהין ווילט איהר דען? וואוהין?

— צו איהם. וואו איז ער? איהר ווייסט? פארוואס איז אָט די טהיר פארשלאָסען? מיר זענען דאָך דורך איהר אריין, און איצט איז זי פארשלאָסען. ווען האט איהר עס צייט געהאט צוצושליסען זי מיט'ן שליסעל?

—מען האט דאך ניט געקאנט שרייען דורך אלע צימערן וועגען דעם, וואס מיר האבען דא גערעדט. איך טרייב גאר קיין שפּאס ניט; עס איז מיר נאר נמאס געווארען צו ריידען מיט דער דאזיגער שפּראך. וואוהין וועט איהר אבער געהן אין אזא צושטאנד? איהר ווילט איהם אפשר גאר מסרן? איהר וועט איהם ברייגנען צו משוגעת, וועט ער זיך אליין ארויסגעבען. איהר זאָלט וויסען זיין, אז מען לויערט שוין אויף איהם, מען איז ארויף אויף זיין שפּור. איהר וועט איהם אלזא נאר ארויסגעבען. ווארט אויף: איך האב איהם געזעהן און ערשט מיט איהם גערעדט; מען קען נאך איהם רעטען. ווארט

אויף, זעצט אייך צו, מיר וועלען עס צוזאמען באקלערען. איך האב אייך צוליעב דעם טאקע גערופען, כדי אויג אויף אויג ארומצורייד׳ען די זאך און גוט זיך איבערלעגען וועגען דעם. נו, זעצט אייך אוועק!

— ווי אזוי קענט איהר איהם דען רעטען? איז עס דען מעג־ליך איהם צו רעטען?

דוניא האט זיך געזעצט. סווידריגיילאוו האט זיך געזעצט נעבען איהר.

— אלץ ווענדט זיך אן אייך, אן אייך נאר, אן אייך אליין, — האט ער אנגעהויבען מיט פינקלענדיגע אויגען, שיער ניט פליסטע־רענדיג, זיך פארלירענדיג און ניט קענענדיג זאגאר ארויסברייגגען איי[ני]גע ווערטער פאר אויפרעגונג.

דוניא האט פאר שרעק זיך א רוק געטאן פון איהם אוועק. ער האט אויך געציטערט מיט'ן גאנצען קערפער.

— איהר... נאר איין ווארט פון אייך... און ער איז גערעטעט! איך... איך וועל איהם רעטען. איך האב געלט און פריינד. איך וועל איהם גלייך אוועקשיקען פון דאנען. איך וועל אליין נעהמען א פאס, צוויי פעסער, איינעם פאר מיר, איינעם פאר איהם, איך האב פריינד... טיכטיגע פריינד... ווילט איהר? אייך וועל איך אויך נעהמען א פאס... דער מוטער אייערער... וואס טויג אייך ראזומיכין? איך האב אייך אויך ליעב... איך האב אייך אונענדליך ליעב. לאזט מיר א קוש טאן דעם זוים פון אייער קלייד, לאזט מיר! לאזט מיר! איך קען ניט פארנעהמען, ווי עס רוישט. זאגט מיר: דאס טו — און איך וועל טאן! איך וועל אלץ טאן, איך וועל דאס אונמעגליכסטע טאן! אין וואס איהר גלויבט, אין דאס וועל איך אויך גלויבען! אלץ, אלץ וועל איך טאן! קוקט ניט אויף מיר אזוי, קוקט ניט! ווייסט איהר, אז איהר הרגעט מיך אוועק...

ער האט זאגאר אנגעהויבען צו ריידען ווי פון היץ, איהם איז פלוצלונג עפעס געשעהן, גלייך ווי עס וואלט איהם מיט אמאל אין קאפ א זעץ געטאן. דוניא איז אויפגעשפרונגען און זיך א לאז געטאן צו דער טהיר.

— עפענט! עפענט! האט זי געשריען דורך דער טהיר, גלייך זי האט עמיצען גערופען, און האט געטרייסעלט די טהיר מיט די הענט. — עפענט! איז דען קיינער ניטא?

סווידריגיילאוו האט זיך אויפגעשטעלט און איז צו זיך געקומען. א בייזער און שפּאטישער שמייכעל האט זיך לאנגזאם אויסגעדריקט אויף זיינע ליפּען, וואס האבען נאך געציטערט.

— דארט איז קיינער ניטא אין דער היים, — האט ער שטיל און פויזענווייז געזאגט, — די ווירטין איז אוועק, און ס'איז אנ'-ארויסגעווארפענע ארבייט — דאס שרייען: איהר רעגט אייך נאר אויף אומזיסט!

— וואו איז דער שליסעל? עפען גלייך די טהיר, גלייך, דו גע-מיינער מענש.

— איך האב דעם שליסעל פארלארען און קען איהם ניט גע-פינען.

— אזוי! מיט געוואלט הייסט עס! האט דוניא אויסגעשריען, איז בלייך געווארען ווי דער טויט און זיך א לאז געטאן אין א ווינ-קעל, וואו זי האט זיך איילענדיג פארשטעלט מיט א טישעל. וואס איז איהר געקומען אונטער דער האנט.

זי האט ניט געשריען; נאר זי האט זיך איינגעגעסען מיט איהר בליק אין איהר פייניגער און האט שארף נאכגעשפּירט אלע זיינע באוועגונגען. סווידריגיילאוו האט זיך אויך פון ארט ניט געריהרט און איז געשטאנען אנטקעגען איהר אין דעם אנדערען עק צימער. ער האט זיך זאגאר באהערשט, ווענינגסטענס אויסערליך. אבער זיין געזיכט איז געוועזען בלייך ווי פריהער. דער שפּאטישער שמייכעל איז אויף איהם געלעגען.

— איהר האט נאר־וואס געזאגט „מיט געוואלט". אוודאטיא ראמאנאוונא, אויב אבער „מיט געוואלט", קענט איהר אליין פאר-שטעהן, אז איך האב אנגענומען געוויסע מיטלען. סאפיא סעמיאנאוונא איז ניטא צו הויז, צו די קאפערנאאומאוום איז זעהר ווייט, פינף פארשלאסענע צימערן ליעגען צווישען. ווייטער בין איך ווענינגסטענס אין צווייען שטארקער פון אייך און אויסערדעם האב איך גלאט ניט פארוואס מורא צו האבען, ווייל אפילו שפּעטער וועט איהר מיך אויך ניט קענען אנקלאגען: איהר וועט דאך ניט וועלען פארראטען אייער ברודער? און גלאט ס'וועט אייך קיינער ניט גלויבען: ווי שיקט זיך עס אין דער אמת'ן, א יונג מיידעל זאל קומען אליין אין דער וואוינונג פון אנ'איינזאמען מענשען? איז וועז איהר זאלט אפילו

אפפערן אייער ברודער, וועט איהר דאך גארניט באווייזען: געוואלט איז זעהר שווער צו באווייזען, וואדאטיא ראמאנאוונא!

—אויסוואורף! האט דוניא אויפגעבראכט ארויסגעפליסטערט.

— ווי איהר ווילט, אבער באדענקט אייך. איך האב נאך דער־ווייל ארויסגעזאגט א השערה נאר. נאך מיין פערזענליכער איבער־ציינונג, האט איהר פאלקאם רעכט: געוואלט איז — נידערטרעכטיג. איך האב געערדט נאר אנטקעגען דעם, אז אויף אייער געוויסען וועט אזוי גוט ווי גארניט בלייבען, ווען אפילו... ווען אפילו איהר וואלט וועלען רעטען אייער ברודער מיט'ן גוטען ווילען, אזוי ווי איך שלאג עס אייך פאר. דאן הייסט עס — איהר האט זיך נאר אונטערגעגעבען די אומשטענדען, נו, זאל זיין — דער געוואלט זיך אונטערגעגעבען. אויב מען קען שוין אהן דעם ווארט ניט אויסקומען. גיט א טראכט וועגען דעם: דער גורל פון אייער ברודער און אייער מוטער ליעגט ביי מיר אין די הענט. איך וועל אייער קנעכט זיין... אויף דאס גאנצע לעבען... אט א דא וועל איך ווארטען...

סווידריגייליאוו האט זיך געזעצט אויפ'ן דיוואן, א טריט אכט ווייט פון דוניען. פאר איהר איז שוין ניט געווען קיין שום ספק אין זיין פעלזען־פעסטער ענטשלאסענהייט. דערצו האט זי איהם אויך געקענט.

פלוצלונג האט זי ארויסגענומען פון קעשענע א רעוואלווער, אבער מיט א פארביסענעם שמייכעל. — נו, דאס ענדערט די זאך אינגאנצען! איהר אליין ערלייכטערט מיר מיין אויפגאבע אויסער־געוועהנליך, אוודאטיא ראמאנאוונא! אבער וואו האט איהר עס גע־קריגען א רעוואלווער? דורך הערר ראזומיכין פיעלייכט? בא! דער רעוואלווער איז דאך מיינער! אנ'אלטער באקאנטער! וויפיעל איך האב איהם דאמאלס צוזוכט!... אונזערע דארפישע שיס־שטונדען, וואס איך האב געהאט די עהרע צו געבען, זענען פארט ניט אומזיסט געוועזען.

— ס'איז ניט דיין רעוואלווער, ס'איז מארפא פעטראוונאס. וועלכע דו האסט געטויט, מערדער! דו האסט קיין שום זאך ניט פארמאגט אין איהר הויז. איך האב איהם גענומען, אז איך האב אנגעהויבען חושד צו זיין, אויף וואס דו ביסט פעהיג. וואג נאר איין טריט פארוועדטס צו מאכען און איך שווער, איך וועל דיך דערשיסען!

דוניא איז געווען ווי אָהן זינען. דעם רעוואָלווער האָט זי גע־האַלטען גרייט.

— נו, און דער ברודער? איך פרעג עס אויס נייגיריגקייט, — האָט סווידריגיילאָוו געפרעגט, נאָך אַלץ שטעהענדיג אויף זיין אָרט.

— מסר, אַז דו ווילסט! ניט פון אָרט! קיין ריהר ניט! איך וועל אויסשיסען! דו האָסט דיין ווייב פאַר׳סמ׳ט, איך ווייס עס, דו ביסט אַליין אַ מערדער!...

— איהר זענט דען פעסט איבערצייגט, אַז איך האָב מאַרפאַ פּעטראָוונאַ׳ן פאַר׳סמ׳ט?

— דו! דו האָסט עס מיר אַליין פאַרשטעהן געגעבען: האָסט מיט מיר גערעדט וועגען סם... איך ווייס, דו ביסט נאָך ד ע ם געפאָהרען... ביי דיר איז עס שטענדיג געווען אָנגעגרייט... דאָס האָסט דו... אָהן אַ ספק דו... אויסוואורף!

— ווען עס זאָל אפילו זיין אמת, איז עס צוליעב דיר... דו וואָלסט דאָך זיין די אורזאַכע דערפון.

— דו ליגסט! איך האָב דיך אַלעמאָל פיינט געהאַט, אַלעמאָל...

— עהע, אַוודאָטיא ראָמאַנאָוונאַ! איהר האָט קענטיג פאַרגע־סען, ווי אַזוי איהר האָט זיך שוין געבויגען אין דער היץ פון דער פּראָפּאַגאַנדאַ און זענט שיער ניט אויסגעגאַנגען פאַר זיסקייט... איך האָב נאָך די אייגעלעך דערקענט: איהר געדענקט יענעם אָבענד, ביים שיין פון דער לבנה, אַ סימן — די נאַכטיגאַל האָט געזונגען?

— דו ליגסט! (ווילדע רציחה האָט אויפגעבליצט אין דוניעס אויגען). — דו ליגסט, רכילותניק!

— איך ליג? נו, זאָל זיין — איך ליג. האָב איך געזאָגט אַ ליגען, אַזעלכע זאַכען דאַרף מען פרויען ניט דערמאָהנען (ער האָט אַ שמייכעל געטאָן). איך ווייס, אַז דו וועסט אויסשיסען, מיין ליעב חיה׳לע. נו, טאָ שיס!

דוניא האָט אויפגעהויבען דעם רעוואָלווער און טויט־בלאַס מיט אַ ווייסגעוואָרענער ציטערנדער אונטערליפּ, מיט ווי פייער פינקלענ־דיגע, גרויסע שוואַרצע אויגען האָט זי געקוקט אויף איהם, ענטשלאָ־סען, אויסמעסטענדיג און ערוואַרטענדיג די ערשטע באַוועגונג זיינע. נאָך קיינמאָל האָט ער זי אַזוי וואונדערליך שעהן ניט געזעהן. דאָס פייער, וואָס האָט אַ פּינקעל געטאָן פון איהרע אויגען אַרויס אין

יענעם אויגענבליק, ווען זי האָט דעם רעוואָלווער אויפגעהויבען, האָט איהם ווי אָבגעבריהט, און זיין האַרץ האָט זיך שמערצליך פאַרקלעמט. ער האָט געמאַכט אַ טראָט פאָרווערטס און אַ שאָס איז געפאַלען. די קויל האָט זיך אַ גליטש געטאָן איבער זיינע האָהר און זיך אַנ־געשלאָגען הינטער איהם אַן דער וואַנד. ער איז שטעהן געבליבען און זיך שטיל צולאַכט.

— די ביהן האָט אַ בים געטאָן! ציעלט גלייך אין קאָפּ אריין... וואָס איז דאָס? בלוט!

ער האָט ארויסגענומען זיין טאַשענטיכעל אָבצואווישען דאָס בלוט, וואָס האָט אין אַ שמאָלער רינע אראָבגעפלייצט איבער זיין רעכטען שליאָף; די קויל האָט אפנים אָנגעריהרט די הויט פון דעם שאַרבען. דוניא האָט אראָבגעלאָזט דעם רעוואָלווער און געקוקט אויף סווידריגיילאָוו'ן, ניט אַזוי דערשראָקען, ווי עפּעס ווילד מטושטש זי האָט שוין עפּעס אַזוי ווי אַליין ניט פאַרשטאַנען, וואָס זי האָט געטאָן און וואָס אַזוינס עס קומט דאָ פאָר.

— נו, וואָס שטעהט איהר? ניט געטראָפען! שיסט נאָכאַמאָל. איך וועל וואַרטען, — האָט סווידריגיילאָוו שטיל געזאָגט, נאָך אַלץ שמייכלענדיג, אָבער עפּעס מיט אַ פינסטערן אויסדרוק. — אויף אַזאַ שטייגער וועל איך אייך קענען פּאַקען, איידער איהר וועט צייט האָ־בען אָנצושטעלען דאָס הענטעל.

דוניא האָט אויפגעציטערט, שנעל אָנגעשטעלט דאָס הענטעל און ווידער אויפגעהויבען דעם רעוואָלווער.

— לאָזט מיך! האָט זי געזאָגט אין פאַרצווייפלונג. — איך שווער אייך, איך וועל ווידער אויסשיסען... איך וועל... אייך טויטען...

— געזונטערהייט... אויף דריי טריט קען מען גאָר ניט — ניט טויטען. וועט איהר אָבער ניט טרעפען... דאַן...

דוניטשקא האָט אויסגעשאָסען, קיין שאָס איז ניט געפאַלען!

— איהר האָט שלעכט אָנגעלאָדען. ס'מאַכט ניט אויס! איהר האָט דאָרט נאָך אַ פּאַטראָן. מאַכט עס צורעכט, איך וועל וואַרטען.

ער איז געשטאַנען פאַר איהר אין צוויי טריט ווייט, האָט גע־וואַרט און געקוקט אויף איהר אין ווילדער ענטשלאָסענהייט, מיט אַ ברענענדיג־ליידענשאַפטליכען, שווערען בליק. דוניא האָט פאַרשטאַ־

נען, אז ער וועט גיכער שטארבען איידער אבלאזען זי. „זי וועט דאך איהם איצט אבער זיכער... טרעפען, אויף צוויי טריט דיס־טאנץ!"...

פלוצלונג האט זי א ווארף געטאן פון זיך דעם רעוואלווער.

— אוועקגעווארפען! האט סווידריגיילאוו פארוואונדערט געזאגט און טיעף אבגעאטעמט.

עטוואס האט זיך מיט אמאל אראבגעקייקעלט פון זיין הארץ. ניט בלויז די משא פון טויט־שרעק פילייכט: ער האט איהם אפשר גאר ניט געשפירט אין דעם דאזיגען מאמענט. עס איז געווען די ער־לייזונג פון אנ'אנדערן געפיהל, א ביטערערן און שווערערן, וועלכעס ער וואלט אליין ניט אימשטאנד זיין צו באשטימען אין זיין גאנצער מאכט.

ער איז צוגעגאנגען צו דוניען און האט זיך שטיל ארומגענומען מיט דער האנט פאר איהר טאליע. זי האט זיך ניט געראנגעלט. נאר ציטערנדיג ווי א בלאט מיט'ן גאנצען קערפער האט זי געקוקט אויף איהם מיט בעטענדיגע בליקען. ער האט געוואלט עפעס זאגען, אבער נאר די ליפען זיינע האבען זיך געקרימט, און ער האט ניט געקענט קיין ווארט ארויסריידען.

— לאז מיך אב! האט דוניא געזאגט מיט געבעט.

סווידריגיילאוו האט אויפגעציטערט: דאס איצטיגע „דו" איז ארויסגערעדט געווארען גאר עפעס אנדערש ווי פריהער.

— האסטו מיך ניט ליעב? האט ער שטיל געפרעגט.

— ניין, — האט דוניא א שאקעל געטאן מיט'ן קאפ.

— און... דו וועסט עס ניט קענען?... קיינמאל? — האט ער אין פארצווייפלונג ארויסגעפליסטערט.

— קיינמאל! האט דוניא שטיל געענטפערט.

ס'איז אריבער א מאמענט פון פירכטליכען שטומען קאמפף אין סווידריגיילאווס נשמה. מיט אנ'אונאויסדריקליכען בליק האט ער אויף איהר געקוקט. פלוצלונג האט ער צוגענומען די האנט, זיך אבגע־קעהרט, איז שנעל צוגעגאנגען צום פענסטער און איז פאר איהם שטעהן געבליבען.

ס'איז אריבער נאך א מאמענט.

—אט איז דער שליסעל! (ער האט איהם ארויסגענומען פון דער

לינקער מאַנטעל־קעשענע און אוועקגעלעגט הינטער זיך אויפ׳ן טיש. ניט קוקענדיג און זיך ניט אָבקעהרענדיג צו דוניען). — נעהמט איהם: און געהט שנעל אוועק!...

ער האָט שטאַר געקוקט דורך דאָס פענסטער.

דוניא איז צוגעגאַנגען צום טיש נעהמען דאָס שליסעל.

— שנעלער! שנעלער! האָט ראַסקאָלניקאָוו איבערגעחזרט. נאָך אַלץ אונבאַוועגליך און זיך ניט אָבקעהרענדיג.

אָבער אין דעם דאָזיגען „שנעלער" האָט אָבגעקלונגען אַ פירכטער־ליכע נאָטע.

דוניא האָט עס פאַרשטאַנען: זי האָט געכאַפּט דעם שליסעל, זיך אַ וואָרף געטאָן צו דער טהיר, זי שנעל געעפענט און זיך אַרויסגע־ריסען פון צימער. אין אַ מינוט אַרום איז זי, ווי אַ וואַהנזיניגע, ניט צו וויסען וואָס מיט איהר טוט זיך, אַרויסגעלאָפען צום קאַנאַל און זיך געלאָזט לויפען צו דער ער... בריק.

סווידריגיילאָוו איז נאָך אַ דריי מינוט געשטאַנען ביים פענס־טער: ענדליך האָט ער זיך לאַנגזאַם אומגעווענדט, זיך אַרומגעקוקט אַרום זיך און האָט שטיל דורכגעפיהרט מיט דער האַנט איבערן שטערן. אַנ׳אויסטערלישער שמייכעל האָט צוקרימט זיין געזיכט, אַ יאָמערלי־כער, טרויעריגער שוואַכער שמייכעל, אַ שמייכעל פון פאַרצווייפלונג. דאָס בלוט, וואָס האָט שוין געהאַלטען אין פאַרטריקענען, האָט איהם פאַרשמירט די האַנט: ער האָט מיט בייזען כעס אַ קוק געטאָן אויף דאָס בלוט: דערנאָך האָט ער איינגענעצט אַ האַנדטוך און זיך אָב־געוואַשען דעם שלייף. דער רעוואָלווער, וואָס דוניא האָט אוועק־געשליידערט און ער איז געפאַלען ביי דער טהיר, האָט זיך איהם פלוצלונג אַ וואָרף געטאָן אין די אויגען. ער האָט איהם אויפגעהויבען און באַטראַכט. דאָס איז געווען אַ קליינער דריילויפיגער טאַשענרע־וואָלווער פון פאַרעלטערטער קאָנסטרוקציאָן: אין איהם איז נאָך גע־בליבען צוויי פּאַטראָנען מיט אַ קאַפּסיול. נאָך איינמאָל האָט מען פון איהם געקענט אויסשיסען. ער האָט אַ טראַכט געטאָן, אַריינגע־רוקט דעם רעוואָלווער אין קעשענע, גענומען זיין הוט און איז אַרויס־געגאַנגען.

זעקסטער קאַפּיטע

דעם גאַנצען אָבענד ביז צעהן אַ זייגער האָט ער פאַרבראַכט אין פאַרשידענע טראַקטירען און שאַנדהייזער. איבערגעהענדיג פון איין אָרט אין אַ צווייטען. ערגעץ האָט זיך אויך אויסגעזוכט די קאַטיאַ, וועלכע האָט היינט געזונגען אַנ'אַנדער ליעד, ווי אַזוי איינער "אַנ'אויסוואורף און אַ טיראַן"

„האָט גענומען קאַטיען קושען".

סווידריגיילאָוו האָט מכבד געווען קאַטיען, דעם קאַטערינשטשיק, די זינגער, די קעלנער און עפּעס צוויי שרייבערלעך. מיט די דאָזיגע שרייבערלעך האָט ער זיך אייגענטליך פאַרבונדען דערפאַר, ווייל זיי האָבען ביידע געהאַט קרומע נעזער: ביי איינעם האָט זיך די נאָז געקרימט אויף רעכטס, ביי דעם אַנדערן אויף לינקס. דאָס האָט סווידריגיילאָוו'ן שטאַרק פאַראינטערעסירט. ענדליך האָבען זיי איהם אוועקגעשלעפּט ערגעץ אין אַ לוסט־גאָרטען, וואו ער האָט אויך פאַר זיי באַצאָהלט פאַר'ן אַריינגאַנג. אין דעם דאָזיגען גאָרטען איז געשטאַנען אַ דין דריי־יעהריג טענענבוימעל און אַ דריי קליינע קוסטעס. אויסערדעם האָט זיך דאָ געפונען אַ „סאַלאָן". אין דער ווירקליכקייט ניט מעהר ווי אַ ביערהויז, אָבער מען האָט דאָרט געקענט קריגען טיי. און אויסערדעם זענען דאָ געשטאַנען עטליכע גרינע טישלעך און שטוהלען. אַ כאָר פון שלעכטע זינגער און עפּעס אַ שכורער מינכענער דייטש, אַ מין פּאַיאַץ, מיט אַ רויטער נאָז, נאָר עפּעס נעבעך זעהר אַ פאַר'צרה'טער, האָבען פרעהליך געמאַכט דעם עולם. די שרייבערלעך האָבען זיך צוקריעגט מיט איניגע אַנדערע שרייבערלעך און זיך אָנגעהויבען צו שלאָגען. סווידריגיילאָוו איז פון זיי אויסגעוועהלט געוואָרען אַלס ענטשיעדענריכטער. ער האָט זיי שוין געמשפּט ביי אַ פיערטעל שעה, נאָר זיי האָבען אַזוי געשריען, אַז ס'איז ניט געווען קיין שום מעגליכקייט עפּעס צו פאַרשטעהן. וואַרשיינליכער פאַר אַלץ איז געווען דאָס, אַז איינער פון זיי האָט עפּעס צוגעגנבעט און עס זאָגאָר שוין פאַרקויפט איינעם אַ אידען, וואָס האָט זיך גראָד אָנגעדרעהט, דער פאַרקויפער האָט אָבער קיין חשק ניט געהאַט צוצוטיילען זיך מיט זיין חבר. ענדליך האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז דער פאַר־

גויפטער געגענשטאנד איז געווען א טיילעפעל. וואס האט געהערט צו דעם „סאלאן“, אין „סאלאן“ האט מען זיך געכאפט, אז עס פעהלט. און די זאך האט זיך אנגעהויבען צו פארפלאנטערן. סווידריגיילאוו האט באצאהלט פאר'ן לעפעל, איז אויפגעשטאנען און איז ארויס פון גארטען. ס'איז געווען ארום צעהן א זייגער. אליין האט ער פאר דער דאזיגער גאנצער צייט קיין איין טראפען וויין ניט אויסגעטרונקען און האט נאר געהייסען אין „סאלאן“ דערלאנגען זיך א גלאז טיי. איז דאס אויך מעהר לפנים וועגען. דער אבענד איז געווען א שטילער און א דונקעלער. צו צעהן א זייגער האבען אונגעהויערע וואלקענס פון אלע זייטען באלאגערט דעם הימעל: א דונער האט אקנאל געטאן און ס'האט זיך אנגעהויבען א שלאקסרעגען אזוי ווי א וואסערפאל. דאס וואסער איז ניט געפאלען טראפענווייז, נאר האט געפלייצט אויף דער ערד טייכענווייז. עס האט אלע ווייל בליצט, און מען האט געקענט אבצעהלען ביז פינף אין פארלויף פון דעם בליצענשיין. דורכגענעצט ביז'ן לעצטען פאדים, איז ער געקומען אהיים, האט זיך פארשלאסען, געעפענט זיין ביורא, ארויסגענומען דאס גאנצע געלט זיינס און צוריסען א צוויי־דריי פאפירען. דערנאך, ארייגערוקט דאס געלט אין קעשענע, האט ער געוואלט איבערטאן זיך, נאר א קוק געבענדיג אין פענסטער און זיך צוהערענדיג צום רעגען און געוויטער, האט ער א מאך געגעבען מיט דער האנט, גענר־מען זיין הוט און איז ארויס, ניט פארשלאסען זיין וואוינונג. ער איז אריין גלייך צו סאניען: זי איז געווען אין דער היים.

זי איז געווען ניט אליין, — ארום איהר זענען געזעסען די פיער קליינע קינדער קאפערנאאומאווס. סאפיא סעמיאנאוונא האט זיי געגעבען טרינקען טיי. שווייגענדיג און רעספעקטפול האט זי באגריסט סווידריגיילאוו'ן, מיט פארוואונדערונג באטראכט זיין דורכגענעצטען אנצוג, האט אבער אווארט ניט געזאגט. די קינדער זענען זיך גלייך צולאפען אויסער זיך פאר שרעק.

סווידריגיילאוו האט זיך געזעצט צום טיש, און סאניען האט ער געבעטען זעצען זיך נעבען איהם. יענע האט זיך דערשראקען געגרייט איהם אויסצוהערען.

— איך וועל אפשר אוועקפאהרען קיין אמעריקא, סאפיא סעמיאנאוונא, — האט סווידריגיילאוו געזאגט, — און ווייל מיר זעהען זיך

מסתמא מיט אייך דאס לעצטע מאל, ביז איך געקומען, צו מאכען איינינע פאראָרדנונגען. נו, איהר האט דאך היינט געזעהן יענע דאמע? איך ווייס, וואס זי האט מיט אייך גערעדט, ניטא וואס איי־בערצווזאגען. (סאניא האט געמאכט א באוועגונג און איז רויט גע־ווארען). די דאזיגע לייט האבען זייער אייגענעם שניט. און וואס אנ־באלאנגט אייערע שוועסטערלעך און אייער ברודערל, זענען זיי ווירק־ליך איינגעאָרדענט, און דאס געלט, וואס איז פאר זיי באשטימט, ליענט אויף יעדערענס נאמען געגען אונטערשריפט פארזיכערט, אין גוטע הענט. איבריגענס נעהמט אייך די דאזיגע קוויטלעך, זאל זיין, אויף יעדען פאל, אט זענען זיי, נעהמט צו! נו־ס, דאס איז געענ־דיגט. אט האט איהר דריי פינפפראצענטיגע בילעטען, סך הכל אויף א סומע פון דריי טויזענד רובל. דאס נעהמט אייך, פאר אייך אליין, און זאל עס צווישען אונז טאקע בלייבען, קיינער זאל דערפון גאר ניט וויסען, וואס איהר זאלט שפעטער ניט געוואהר ווערען. עס וועט אייך צו נוץ קומען, ווייל אזוי לעבען ווייטער אין דעם דאזיגען שמוץ דארפט איהר שוין ניט.

— איהר האט פאר מיר אזוי פיעל געטאן, און פאר די יתומים, און פאר זייער פארשטארבענער מוטער, — האט סאניא האסטיג געשטאמעלט, — אז אויב איך האב אייך ביז אהער ווייניג געדאנקט, זאלט איהר עס... ניט פאררעכענען מיר...

— אַך, עס מאכט ניט אויס, עס מאכט ניט אויס!

— פאר דאס דאזיגע געלט בין איך אייך, ארקאדי איוואנאוויטש, זעהר דאנקבאר, אבער איך נויטיג זיך דאך איצט ניט אין דעם, אויף זיך אליין וועל איך שטענדיג קענען פארדינען. האלט עס ניט פאר אונדאנקבארקייט. ווען איהר זענט אזוי גוטהערציג, זאלט איהר אט דאס געלט אבגעבען...

— אייך, אייך, סאפיא סעמיאָנאָוונא, און איך בעט אייך זעהר — קיינע איבעריגע רייד, מחמת איך האב, דעם אמת זאגענדיג, גאר קיין צייט ניט. נישקשה, עס וועט אייך צו נוץ קומען. ראדיאן ראָ־מאנאָוויטש'ן איז געבליבען צוויי וועגען: אדער א קויל אין קאפ אריין, אדער קיין וולאדימירקא. (סאניא האט איהם ווילד אנגעקוקט און א שוידער געטאן). באאונרוהיגט אייך ניט, איך ווייס אלץ, פון איהם אליין טאקע, אבער איך בין ניט קיין פלוידערער: כ'וועל קיינעם ניט

זאָגען. איהר האָט איהם דאַמאָלס גוט געלערנט, ער זאָל אַליין אהין געהן און זיך שטעלען צום געריכט. דאָס וועט פאַר איהם זיין פיעל גלייכער. נו, און ווען איהם פאַלט אויס די וולאַדימירקאַ — ער אהין און איהר דאַך נאָך איהם? אזוי דאָך. יאָ? אזוי דאָך? נו, און וויבאַלד אזוי, הייסט עס, וועט אייך טאַקע דאָס געלט צו נוץ קומען, פאַר איהם וועט איהר עס ברויכען. איהר פאַרשטעהט? געבענדיג עס אייך, איז אַלץ איינס ווי איך וואָלט עס איהם געגעבען. דערצו האָט איהר דאָך צוגעזאָגט אמאַליע איוואַנאָוונאַ'ן דעם חוב איהר באַצאָהלען, איך האָב געהערט. וואָס טוט איהר עס, סאָפיא סעמיאָנאָוונאַ, וואָס איהר נעהמט אויף זיך אַהן איבערלעגונג אזעלכע קאָנטראַקטען און פאַרפליכטונגען? קאַטערינאַ איוואַנאָוונאַ איז דאָך שולדיג געבליבען דער דאָזיגער דייטשקע, ניט איהר, היינט וואָס געהט אייך אָן די דייטשקע. אזוי לעבט מען ניט אויף דער וועלט. נו־ס, אויב עמיצער וועט אייך ווען פרעגען — א שטייגער, מאָרגען אדער איבערמאָרגען — אויף מיר אדער וועגען מיר (ווייל פרעגען וועט מען אייך), זאָלט איהר ניט דערמאָהנען, אז איך בין ביי אייך איצט געווען, און דאָס געלט זאָלט איהר פאַר קיין פאַל ניט ווייזען. איהר זאָלט ניט זאָגען, אז איך האָב אייך געגעבען, קיינעם ניט. נו, און איצט — צום ווידערזעהן. (ער האָט זיך אויפגעהויבען פון שטוהל). ראָדיאָן ראָמאַניטש'ן — א גרוס. און נאָך איינס: דאָס געלט זאָלט איהר ביז א צייט האַלטען ביי הערר ראַזומיכין. איהר קענט דאָך הערר ראַזומיכינען. געוויס קענט איהר איהם, נישקשה פון א מענשעל. טראָגט עס איהם אוועק מאָרגען אדער... ווען די צייט וועט קומען. און ביז דאַמאָלס באַהאַלט עס וואָס בעסער.

סאָניא איז אויך אויפגעשפרונגען פון שטוהל און דערשראָקען אויף איהם געקוקט. איהר האָט זיך זעהר געוואָלט איהם עפּעס זאָגען, עפּעס פרעגען. אָבער אין די ערשטע פאַר מינוטען האָט זי ניט גע־פונען דעם נויטיגען מוט דערצו און אויך די נויטיגע ווערטער.

— ווי אזוי אָבער... ווי אזוי וועט איהר עס אוועקגעהן אין אזא גוס־רעגען?

— חאַ־חאַ, זיך קלייבען קיין אמעריקאַ און האָבען מורא פאַר א רעגען, העה־העה! זייט געזונט. מיין ליעבע סאָפיא סעמיאָנאָוונאַ! לעבט לאַנג און גליקליך. איהר וועט אנדערע צו נוץ קומען. יאָ, זאָגט

ראזומיכינען, אז איך האב איהם געלאזט גריסען. אזוי זאלט איהר מאקע זאגען: אז ארקאדי איוואנאוויטש סווידריגיילאוו לאזט איהם גריסען. איהר זאלט עס טאן.

ער איז ארויס, איבערלאזענדיג סאניען ערשטוינט, דערשראקען און ערפיהלט פון עפּעס א אונבאשטימטען שווערען חשד.

שפּעטער האט זיך ארויסגעשטעלט, אז נאך אין דעמזעלבען אבענד, א זייגער צוועלף, האט ער אבגעשטאט נאך א וויזיט, זעהר א עקסצענטרישען און אומגעריכטען. דער רעגען האט נאך אלץ ניט אויפגעהערט. איינגאנצען דורכגענעצט, איז ער צוואנציג מינוט אויף צוועלף אריינגעקומען אין די קליינע וואוינונג פון זיין כלה'ס עלטערן, אויף דער וואסיליעווער אינזעל, אין דער דריטער ליניע, אויף דעם קליין־פּראספּעקט. ער האט זיך קוים דערקלאפּט און האט אנפאנגס אנגעמאכט א גאנצען גערודער: נאר ארקאדי איוואנאוויטש, אז ער האט געוואלט, האט ער געקענט זיין א מאן פון באצויבערנדע מאניערען, אזוי אז די ערשטע השערה פון די פארשטענדיגע עלטערן (וועלכע איז איבריגענס געווען גאנץ שארפזיניג), דאס ארקאדי איוואנאוויטש האט זיך מסתמא ערגעץ אנגעשכורט, ביז צו פארלירען די געדאנקען, — איז גלייך צו ניט געווארען. דער כלה'ס גוטהערציגע און פארשטענדיגע מוטער האט אויף א שטוהל ארויסגעפיהרט דעם געמאהל איהרען צו ארקאדי איוואנאוויטש'ן, און איז צוגעטראטען, נאך איהר געוועהנהייט, צו איינינגע זהער וויט־ליעגענדע פראגען. (די דאזיגע פרוי האט קיינמאל ניט געשטעלט קיין גלייכע פראגע. זי פלעגט שטענדיג אפריהער אנהויבען פון שמייכלען און די הענט רייבען, און דאן, ווען מען האט געמוזט עפּעס דערגעהן גענוי און אונבאדינגט, ווי א שטייגער: אויף ווען וועט ארקאדי איוואנאוויטש באוויליגען צו באשטימען דעם טאג פון דער חתונה, פלעגט זי אנהויבען מיט די משונה'דיגסטע, כמעט גיעריגע פראגען וועגען פאריז, וועגען דעם דארטיגען הויף־לעבען און אזוי כסדר, ביז זי פלעגט ענדליך צוקומען צו דער דריטער ליניע פון דער וואסיליעווער אינזעל). אין אנ'אנדער צייט פלעגט עס ערוועקען פיעל אכטונג, דאסמאל אבער האט זי ארקאדי איוואנאוויטש ארויסגעשטעלט עפּעס אויפפאלענד אונגעדולדיג און האט קאטעגאריש פארלאנגט זיין כלה צו זעהן. הגם מען האט איהם שוין פון אנהויב אן געמאלדען, אז די כלה האט

זיך שוין געלעגט שלאָפען. נאַטירליך איז די כלה גלייך ערשינען. אַרקאַדי איוואַנאָוויטש האָט איהר אָהן הקדמות מיטגעטיילט, אז ווע־גען זעהר א וויכטיגע אנגעלעגענהייט מוז ער אויף א צייט אוועקפאָה־רען פון פעטערבורג, דעריבער האָט ער איהר געבראַכט פופצעהן טויזענד רובל זילבער אין פארשידענע פּאַפּירען, און בעט זי, זי זאָל עס אָננעהמען פון איהם אלס א מתנה, ווייל ער האָט זיך שוין לאַנג געקליבען אוועקצושענקען איהר אַט די קליינינקייט פאַר דער חתונה. קיין איבעריג לאָגישער צוזאַמענהאַנג צווישען דער מתנה מיט דער באַלדיגער אַברייזע און דער אונבאַדינגטער נויטווענדיגקייט צו קומען צוליעב דעם אין א רעגען האַלבער נאַכט איז דורך די דאָזיגע ערקלע־רונגען נאַטירליך ניט געבראַכט געוואָרען. דאָך איז די זאַך ערליידיגט געוואָרען זעהר גלאַט. אפילו די אונפאַרמיידליכסטע „אַכען" און „אכען", די פראַגען און פאַרוואונדערונג זענען מיט אמאָל עפּעס גע־וואָרען אונגעוועהנליך געמעסיגט און איינגעהאַלטען; דערפאַר איז אַבער די דאַנקבאַרקייט געוועזען זעהר פייערדיג און זאָגאַר באַנעצט מיט טרעהרען פון דער ווירדיגער מוטער. אַרקאַדי איוואַנאָוויטש איז אויפגעשטאַנען, האָט זיך צולאַכט, א קוש געגעבען דער כלה, זי א קניפּ געטאָן אין בעקעל, פאַרזיכערט, אז ער וועט אין גיכען קומען צוריק; באַמערקט אין איהרע אייגעלעך א קינדערישע נייגעריגקייט, אַבער צוגלייך דערמיט אויך זעהר אַנ'ערנסטע, שטומע פראַגע, האָט ער זיך פאַרטראַכט, זי נאָכאַמאָל א קוש געטאָן, איצט אַבער מיט אַנ'־אויפריכטיגען פאַרדראָס אין דער נשמה, וואָס זיין געשאַנק וועט גלייך קומען הינטער שלאָס און ריגעל אויף די באַוואַהרונג פון דער הויכפארשטאַנדיגער מוטער. ער איז אַרויסגעגאַנגען, איבערלאָזענדיג אַלעמען אין אַנ'אונגעוועהנליך אויפגערעגטען צושטאַנד. אַבער די ווייכהאַרציגע מוטער האָט גלייך פאַרענטפערט איינינע קשיות פון די וויכטיגסטע און האָט, האַלבפליסטערנדיג און שנעל שיטענדיג מיט ווערטער, ערקלערט, אז אַרקאַדי איוואַנאָוויטש מוז זיין א גרויסער אַמן, מיט וויכטיגע פליכטען און פאַרבינדונגען, א גביר — און נאָט ווייסט, וואָס פאַר א געדאַנקען זענען ביי איהם אין קאָפּ; איהם איז איינגעפאַלען — איז ער געקומען, איהם איז איינגעפאַלען — האָט ער דאָס געלט אוועקגעגעבען, — ניטאָ זיך, הייסט עס, וואָס צו וואונ־דערן. נאַטירליך איז עס אויסטערליש, וואָס ער איז אינגאַנצען נאַס,

נאר די ענגלענדער צו ביישפיעל, זענען נאך עקסצענטרישער, און בכלל די אלע לייט פון דער העכסטער געזעלשאפט קוקען ניט, וואס מען וועט אויף זיי זאגען, און האלטען ניט פון צערעמאניעס. אפשר געהט ער עס בכיון מיט אזא מין גאנג, צו באווייזען, אז ער האט פאר קיינעם קיין מורא ניט. דער עיקר אבער — קיין ווארט דערפון קיינעם ניט זאגען, ווייל איין גאט ווייסט נאך, וואס פון דעם וועט ארויסקומען: און דאס געלט דארף מען וואס גיכער הינטער שלאס נעהמען: גוט נאך, וואס פ ע א ד א ס י א איז געוועזען אין קיך. די הויפטזאך אבער איז — פאר קיין פאל ניט, פאר קיין פאל ניט, פאר קיין פאל ניט דערצעהלען פון דעם קיין איין ווארט דרע דאזיגער שעלמע, דער אלטער רעסליך, א. אז. וו. א. אז. וו. מ'איז געזעסען און געסודעט זיך ביז א זייגער צוויי, די כלה איז אבער נאך א סך פריהער אוועק שלאפען, פארוואונדערט און עטוואס טרויעריג.

אונטערדעם איז סווידריגיילאוו פונקט אין האלבער נאכט געגאנגען איבער דער ערד... בריק, צו דער „פעטערבורגער זייט". דער רעגען האט אויפגעהערט, אבער ס'האט געבלאזען א שטארקער ווינד. עס האט איהם אנגעהויבען צו שוידערן און איין וויילע האט ער מיט א באזונדערער נייגיריגקייט, מיט א פראגע זאגאר, א קוק געטאן אויף דעם שווארצען שטראם פון דער קליין־נעווא. באלד אבער איז איהם קאלט געווארען צו שטעהן איבער'ן וואסער: ער האט זיך אומגעווענדט און איז אוועק אויף ער... פראספעקט. ער האט געשפאנט איבער דעם אונענדליכען ער... פראספעקט שוין זעהר א לאנגע צייט, כמעט א האלבע שעה, ניט איינמאל זיך אפגעריסען אין דער פינסטער אויף דעם הילצערנעם טראטואר, האט אבער ניט אויפגעהערט נייגיריג עפעס צו זוכען אויף דער רעכטער זייט פראספעקט. דא ערגעץ, אין עק פראספעקט שוין, האט ער באמערקט, אמאל פארבייפאהרענדיג, א גאסטהויז, פון האלץ געבויט, אבער א גאנץ גערוימינס, וואס האט געהייסען ווי איהם האט זיך געדאכט, עפעס אזוי ווי „אדריאנאפאל". ער האט קיין טעות ניט געהאט: אין אזא מין העק איז דאס גאסטהויז געוועזען אזא קענטיגער פונקט, אז ס'איז געוועזען אונמעגליך ניט צו געפינען עס אפילו אין דער פינסטער. דאס איז געווען א לאנגע, הילצערנע, שווארצגעווארענע געביידע, וואו ניט קוקענדיג אויף שפעטער נאכט האבען נאך פייערן געברענט און

ס'האָט לעבן געהערשט. ער איז אַריינגעגאַנגען און האָט פֿאַרלאַנגט פֿון עפּעס אַן אָפּגעריסענעם פֿאַרשוין, וועלכן ער האָט געטראָפֿן אין קאָרידאָר, אַ נומער. באַטראַכט סווידריגײַלאָוו'ן, האָט זיך דער פֿאַרשוין אויפֿגעמונטערט און גלייך איהם אַוועקגעפֿיהרט אין אַ ווייטען צימער, פֿאַרשטיקט און איינג, ערגעץ אין עק קאָרידאָר, אין אַ ווינקעל אונטער די טרעפּ. קיין אַנדערער איז ניט געווען: אַלע זענען געווען פֿאַרנומען. דער פֿאַרשוין האָט איהם פֿראַגענד אָנגעקוקט.

— פֿאַרהאַן טיי? — האָט סווידריגײַלאָוו געפֿרעגט.

— מען קען קריגען.

— וואָס נאָך איז דאָ?

— קאַלבענבראַטען, בראַנפֿען, צובייסען.

— ברייננ קאַלבענבראַטען און טיי.

— און מעהר ווינשען זיי גאָרנישט? — האָט דער פֿאַרשוין געפֿרעגט, זאָגאָר עטוואָס פֿאַרוואונדערט.

— גאָרנישט, גאָרנישט!

דער פֿאַרשוין איז אַרויסגעגאַנגען, גאָר איינגאַנצען ענטטוישט.

„ווייזט אויס אַ פֿיין ערטעל, האָט סווידריגײַלאָוו געטראַכט. — ווי אַזוי האָב איך עס ניט געוואוסט. איך מוז מסתמא אויך אויסזעהן ווי איינער, וואָס קומט ערגעץ פֿון קאַפֿעשאַנטאַן, וועלכער האָט שוין אָבער אונטערוועגס עטוואָס איבערגעלעבט. איך וואָלט נאָר וועלען וויסען, ווער שטעלט זיך דאָ אָפּ און נעכטיגט?"

ער האָט אָנגעצונדען אַ ליכט און האָט גענויער באַטראַכט דאָס צימער. דאָס איז געווען אַ שטייגעל, אויף אַזוי פֿיעל קליין, אַז עס איז אויסגעקומען כמעט נידעריגער פֿון סווידריגײַלאָוס וואוקס, אויף איין פֿענסטער: זעהר אַ שמוציג בעט, אַ פּראָסטער געפֿאַרבטער טיש און אַ שטוהל האָבען פֿאַרנומען כמעט דעם גאַנצען רוים. די ווענד האָבען אויסגעזעהן ווי פֿון ברעטער צונויפֿגעשלאָגען, אויסגעקלעפּט מיט אָפּגעריבענע טאַפּעטען, אַזעלכע פֿאַרשטויבטע און צושמאָדערטע, אַז זייער פֿאַרב די געלע האָט מען נאָך ווי עס איז געקענט טרעפֿען. אָבער דעם מוסטער זייערן צו דערקענען איז ניט געווען קיין שום מעגליכקייט. איין טייל וואַנד און סטעליע איז געווען אָפּגעזעגט אויף איין־דער?קרים, ווי דאָס ווערט געוועהנליך געמאַכט אין די מאַנסאַרדען, אָבער דאָ איז איבער דעם געגאַנגען אַ רייה טרעפּ. סווידרי־

גיילאָוו האָט אוועקגעשטעלט דאָס ליכט, זיך געזעצט אויפ'ן בעט און פארזונקען אין געדאנקען. אבער א זעלטזאם אונאויפהערליך פילסטערן, וואָס האָט זיך וויילענווייז אויפגעהויבען שיער ניט ביז צו א געשריי, אין דעם דערבייאיגען צימער, האָט ענדליך צוגעצויגען זיין אויפמערקזאמקייט. דאָס פליסטערן איז ניט איבערגעריסען געוואָרען פאר דער גאנצער צייט, זינט ער איז אהער אריינגעקומען. ער האָט זיך צוגעהערט: עמיצער האָט זיך געבייזערט און שיער ניט מיט טרעהרען פירגעהאלטען א צווייטען, ס'האָט זיך אבער געהערט נאָר איין שטים. סווידריגיילאָוו איז אויפגעשטאַנען, האָט פארדעקט דאָס ליכט מיט דער האנט און אויף דער וואנד האָט גלייך א בלישטש געטאָן א שפּעלטעלע: ער איז צוגעגאנגען אהינצו און האָט אריינגעקוקט. אין יענעם צימער, עטוואס גרעסער פון זיינעם, האָבען זיך געפונען צוויי געסט. איינער פון זיי, אָהן אן אויבעררָאק, מיט אן אויסערגעוועהנליך געקרויזטע קאָפּ און א רויטען צוהיצטען פּנים, איז געשטאַנען אין דער פּאָזע פון אן אָראטאר, צושפּרייט די פיס, ניט צו פארלירען דאָס גלייכגעוויכט, האָט זיך געשלאָגען אין דער ברוסט און פאטעטיש גע'מוסר'ט דעם אנדערן, וואָס יענער איז א קבצן. און האָט צומאָל קיין ראנג ניט אויף זיך, אז ער האָט איהם ארויסגעשלעפּט פון דער בלאָטע און אז ווען ער זאָל וועלען, קען ער איהם ארויסטרייבען און אז דאָס אלץ זעהט נאָר דאָס אצבע אלהים. דער פירגעהאלטענער פריינד איז געזעסען אויף א שטוהל און האָט אויסגעזעהן ווי איינער, וואָס חלשט א ניס טאָן. אבער דאָס גיט זיך איהם פאר קיין פאל ניט איין. פון צייט צו צייט פלעגט ער מיט א תמ'עוואטען טריבען בליק קוקען אויפ'ן רעדנער. ער האָט אבער קענטיג קיין שום באגריף ניט געהאט וועגען וואָס מען האָט גערעדט און האָט דאכט זיך גארנישט געהערט אפילו. אויפ'ן טיש האָט דאָס ליכט געהאלטען אין אויסגעהן, עס איז געשטאַנען שוין כמעט אן אויסגעליידיגטע פלאש בראנפען, גלעזלעך, ברויט, גלעזער, אוגערקעס און געשיר מיט לאנג אויסגעטרונקענעם טיי. אויפמערקזאם באטראכט דאָס דאָזיגע בילד, איז סווידריגיילאָוו אונבאוועגט אַפּגעגאנגען פון שפּעלטעל און זיך ווידער געזעצט אויפ'ן בעט.

דער אַפּגעריסענער קעלנער, וועלכער האָט זיך צוריקגעקעהרט מיט טיי און קאלבענבראטען, האָט זיך ניט געקענט איינהאלטען ניט

צו פרעגען נאָכאַמאָל: „פיליכט ווינשען זי נאָך עפּעס?" ווידער
באַקומען אַן ענטשידענעם ענטפער אויף ניין, איז ער ארויסגעגאַנגען.
סווידריגיילאָוו האָט זיך געוואָרפען אויף דעם טיי, זיך צו דערוואריי־
מען, און האָט אויסגעטרונקען איין גלאָז. אָבער עסען האָט ער
ניט געקענט אפילו קיין ביסען ניט. ער האָט אינגאַנצען פאַרלאָרען דעם
אַפּעטיט. מיט איהם האָט זיך אָפּגעם א פיבער אָנגעהויבען. ער האָט
אויסגעטאָן דעם מאַנטעל, דעם זשאַקעט, האָט זיך איינגעהילט אין
דער קאָלדרע און זיך אוועקגעלעגט אין בעט אריין. ער האָט געפיהלט
א פאַרדראָס: „פאָרט וואָלט עס בעסער געווען, ווען איך וואָלט דאָס
איצטיגע מאָל זיין געזונט". האָט ער געטראַכט און א שמייכעל גע־
טאָן. אין צימער איז געווען שטיל, דאָס ליכט האָט קאַרג געלויכטען.
אין דרויסען האָט דער ווינד געדרוישט. ערגעץ אין א לאָך האָט זיך א
מויז געדראַפּעט; אין גאַנצען צימער האָט עפּעס אזוי ווי מיט מייז
געשמעקט און מיט נאַסקייט. ער איז געלעגען און ווי גע'חלומ'ט: איין
געדאַנק איז אוועק, א צווייטער איז געקומען. עס האָט זיך געדאַכט,
אז איהם וואָלט זיך זעהר וועלען אָנקלאַמערען זיך מיט זיין כח הדמיון
כאָטש צו וואָס עס איז. „דאָרט אונטער'ן פענסטער מוז זיך א גאָר־
טען געפינען, האָט ער געטראַכט, — עס רוישען ביימער: איך האָב
אזוי ניט ליעב דעם גערויש פון די ביימער ביינאַכט, אין שטורם און
פינסטערניש, — א שלעכטע עמפּפינדונג!" און ער האָט זיך דער־
מאָהנט, ווי פאַרבייגעהענדיג פריהער פאַרביי דעם פּעטראָווער פּאַרק
האָט ער מיט א ווידערווילען זאָגאָר געטראַכט וועגען איהם. פאַר
איינוועגס האָט זיך איהם אויך דערמאָהנט די ער... בריק, די קליין־
נעווא, און איהם איז ווידער ווי קאַלט געוואָרען, אזוי ווי פריהער, ווען
ער איז געשטאַנען איבער'ן וואַסער. „קיינמאָל אויף מיין לעבען האָב
איך ניט ליעב געהאַט דאָס וואַסער, אפילו אויף די לאַנדשאַפטען".
איז איהם איינגעפאַלען און פּלוצלונג האָט ער ווידער א שמייכעל גע־
טאָן צו א נייעם מאָדנעם געדאַנק: „אָט איצט, דאַכט זיך, האָט דאָך
געדאַרפט זיין אַלץ איינס בנוגע צו דער דאָזיגער עסטעטיק און קאָמ־
פאָרט, ערשט גראַד דאָ בין איך געוואָרען אויסקלייבעריש, גלייך ווי א
חיה, וואָס זוכט זיך אויס אַן אָרט... אויך אין אזא פאַל. איך האָב
דוקא געדאַרפט פריהער אריינגעהן אין פּעטראָווער פּאַרק! האָב איך
זיך גאָר דערשראָקען, צו פינסטער און קאַלט האָט עס מיר אויסגע־

וויזעז, חא—חא! שיער ניט נייטיג געהאט אנגענעהמע עמפפינדונ־
גען דערצו!... דאך פארוואס לעש איך דאס ליכט ניט אוים? (ער
האט פארשלאשען), די שכנים האבען זיך שוין שלאפען געלעגט, —
איז איהם איינגעפאלען, ניט זעהענדיג מעהר קיין פייער דורכ'ן
שפעלטעל אין דער וואנט, — אט איצט, מארפא פעטראוונא, וואלט
איהר אויך געמעגט באהערען מיך מיט א באזוך, — ס'איז אי פינס־
טער, אי א פאסענדער ארט, אי א אריגינעלע צייט. וועט איהר דאך
גראד איצט דוקא ניט קומען..."

איהם איז פלוצלונג, ניט צו וויסען פארוואס, איינגעפאלען. ווי
אזוי ער האט היינט, מיט א שעה פריהער פאר דער אויספיהרונג פון
זיינע כונות איבער דוניטשקען, רעקאמענדירט ראסקאלניקאוו'ן אנ־
צוטרויען זי ראזומיכינען. „איך האב עס ווירקליך דאן געמיינט מעהר
צוליעב מיין אייגענעם האנאר, און ראסקאלניקאוו האט עס פארשטא־
נען! אבער איז ער א שעלמע, דער דזיגער ראסקאלניקאוו! האט פיעל
אויף זיך איבערגעשלעפט. ער קען מיט דער צייט ווערען א גרויסער
שעלמע, ווען דער אונזין וועט פון איהם ארויספליהען. איצט אבער
גלוסט זיך איהם שוין צו שטארק צו לעבען. און בנוגע צו דעם
דאזיגען פונקט זענען די דאזיגע לייט — נידערטרעכטיג. נאר געהט
ער צום טייוועל! ווי ער וויל, ווענען ארט עס".

ער האט אלץ ניט געקענט אנטשלאפען ווערען. ביסלעכווייז האט
אנגעהויבען אויפצושטעהן פאר איהם דוניטשקעס בילד, און פלוצלונג
איז איהם א שוידער דורך איבער'ן לייב. „ניין, דאס דארף מען שוין
איצט אוועקווארפען", האט ער א טראכט געטאן, קומענדיג צו זיך,—
„מען דארף טראכטען פון עפעס אנדערש. עס איז מערקווירדיג און
לעכערליך! אויף קיינעם האב איך ניט געטראגען קיין גרויסע שנאה,
האב אפילו קיינמאל ניט געהאט קיין איבריג שטארקע לוסט צו
נקמה, דאס איז דאך אבער א שלעכטער סימן, א שלעכטער סימן. א
שלעכטער סימן. אמפערן זיך האב איך אויך ניט ליעב געהאט און
האב קיינמאל ניט געקאנט אין רציחה קומען — אויך א שלעכטער
סימן! אבער איך האב איהר פריהער צוגעזאגט גאנצע גילדערנע
בערג — צום אלדי טייוועל! ער איז ווידער אנטשוויגען געווארען און
צונויפגעקריצט די צייהן: ווידער איז דוניטשקעס בילד ערשיענען
פאר איהם פונקט אזוי ווי זי איז געווען ווען זי האט, אויסשיסענ־

דיג צום ערשטען מאל זיך שרעקליך דערשראקען, אראפגעלאזען דעם רעוואלווער און אן אפגעשטארבענע געקוקט אויף איהם, אזוי אז ער וואלט געקענט זי אנגרייפען צווייטמאל, און זי וואלט אפילו א האנט ניט אויפגעהויבען צו פארטיידיגען זיך, ווען ער אליין וואלט עס איהר ניט דערמאהנט. ער האט זיך ערינערט, ווי זי האט אין איהם אין יענער ווילע שיער ניט מיטלייד ערוועקט, דאס הארץ האט זיך איהם ווי צונויפגעקלעמט... „ער צום טייוועל! ווידער די דאזיגע געדאנקען: מען דארף עס אלץ אוועקווארפען, אוועקווארפען!"

ער איז אריינגעפאלען אין פארגעסענהייט: דער פיבער־שוידער איז שטילער געווארען: פלוצלונג איז איהם עפעס ווי דורכגעלאפען אונטער דער קאלדרע איבער הענט און פיס. ער האט אויפגעציטערט: „פפוי, צום טייוועל, דאס איז, דאכט זיך, גאר א מויז!" האט ער א טראכט געטאן. — „איך האב דאס קאלבענבראטען איבערגעלאזט אויפ'ן טיש"... איהם האט שרעקליך ניט געגלוסט זיך אפצודעקען, אויפשטעהן, פרירען. אבער פלוצלונג האט זיך איהם ווידער עפעס אונאנגענעהם דורכגעגליטשט איבער די פיס: ער האט אראפגעשלײדערט פון זיך די קאלדרע און אנגעצונדען דאס ליכט. שוידערנדיג פאר פיבערקעלט, האט ער זיך איינגעבויגען ארומצוקוקען זיין בעט — ער האט גארנישט געפונען: ער האט אויפגעטרייסעלט די קאלדרע, און אויף דאס לייליך איז א מויז אראפגעשפרונגען. ער האט זיך גע־פרובט כאפען: די מויז איז אבער ניט אראפגעלאפען פון בעט און געפלויגען זיגזאגענארטיג אין אלע זייטען, זיך געגליטשט אונטער זיינע פינגער, איבערגעלאפען איבער זיין האנט און פלוצלונג האט זי אונטערגעטוקט אונטער'ן קישען: ער האט אבער אראפגעווארפען דאס קישען, אבער אין דעמזעלבען מאמענט האט ער דערשפירט, ווי עפעס איז איהם אריינגעשפרונגען אין בוזים, גליטשט זיך איהם איבער'ן לייב, און באלד איבער'ן רוקען, אונטער'ן הענד. ער האט נערווען אויפגעציטערט און — אויפגעוואכט. אין צימער איז געווען פינסטער, ער איז געלעגען אויפ'ן בעט, איינגעדעקט ווי פריהער אין קאלדרע, הינטער'ן פענסטער האט געוויינט דער ווינט. „ס'א מין מיואסקייט!" האט ער מיט פארדראס א טראכט געטאן.

ער איז אויפגעשטאנען און זיך געזעצט אויפ'ן ראנד פון בעט מיט'ן רוקען צום פענסטער. „שוין בעסער זיך גאר ניט לעגען שלא־

פען". האָט ער באַשלאָסען. פונ'ם פענסטער האָט אבער געצויגען פייכט און קאַלט: ניט אויפשטעהענדיג פון אָרט, האָט ער ארויפגעשלעפּט אויף זיך די קאָלדרע און זיך איינגעוויקעלט אין איהר. קיין ליכט האָט ער ניט אָנגעצונדען. ער האָט וועגען קיין זאַך ניט געטראַכט, און האָט טראַכטען ניט געוואָלט: אבער די טרוימען זענען געקומען איינער נאָך דעם אַנדערן. אָפּגעריסענע געדאַנקען אָהן אַן אָנהויב און אָהן א סוף און אָהן א צוזאַמענהאַנג. ווי ער וואָלט אין א האַלבשלאָף ארייַנגעפאַלען. צי די קעלט, צי די פינסטערניש, צי די פייכטקייט, צי דער ווינד, וואָס האָט געוויינט הינטער'ן פענסטער און געשאָקעלט די בוימער, האָבען עס אין איהם ארויסגערופען עפּעס א פאַר'עקשנ'טע פאַנטאַסטישע נייגונג, א ביינקשאַפט. — אבער איהם האָבען זיך אַלץ גענומען פאַרשטעלען בלומען. פאַר איהם איז ערשינען א הערליכע בליהענדיגע לאַנדשאַפט: א העלער, וואַרימער, כמעט א הייסער טאָג. א פייערליכער טאָג, א רייכער, פּראַכטפולער דאַרפס־קאַטעדזש, אין ענגלישען סטיל, אינגאַנצען באַוואַקסען מיט דופטיגע בלומענמאַסען ארומגערינגעלט מיט בייטען, וואָס געהען ארום גאַנצען הויז: דער זייטענפליגעל פאַרפלאַכטען מיט געשלענגעלטע געוויקסען און ארומגערינגעלט מיט רויזענבייטען: העלע, לופטיגע טרעפּ, געדעקט מיט א טייערען טעפּיך און ארומגעשטעלט ביי די זייטען מיט זעלטענע בלומען אין כינעזישע וואַזען. באַזונדערס האָבען זיך איהם אין די אויגען געוואָרפען אין די וואַזען מיט וואַסער אויף די פענסטער בוקעטען פון ווייסע, צאַרטע נאַרציסען, אָנגעבויגט אויף זייערע העלגרינע, זאַפטיגע און לאַנגע שטענגלעך מיט א שטאַרקען אַראָמאַטישען דופט. ער האָט זיך זאָגאַר ניט געוואָלט מיט זיי שיידען. דאָך האָט ער זיך אויפגעהויבען אויף די טרעפּ און איז אריין אין א גרויסען הויכען זאַל. אבער אויך דאָ אומעטום, ביי די פענסטער, נעבען די געעפענטע טירען צו דער טעראַסע ארויס, אויף די טעראַסע אַליין, אומעטום זענען בלומען געווען. די דילען זענען געווען באַשאָטען מיט פריש אָפּגעשניטענע דופטענדיג גראָז. די פענסטער זענען געשטאַנען אָפען. א פרישע, לייכטע, אָנגענעהמע לופט האָט געוועהט אין צימער אריין, פייגעלעך האָבען געצווישערט הינטער די פענסטער. און אין מיטען זאַל אויף טישען, געדעקט מיט ווייסע אַטלאַסענע טיכער, איז געשטאַנען א טרונע, באַשלאָגען מיט ווייסען גראָדענאַפּל. בלומענגיר־

ליאנדען האבען זי ארומגעפלאכטען פון אלע זייטען. אינגאנצען אין בלומען איז דארט געלעגען א מיידעלע אין א קלייד פון ווייסען טיול: די הענט, צוזאמענגעלעגט און צוגעדריקט צו דער ברוסט. זענען געווען ווי פון מארמאר אויסגעטאקט. נאר די צולאזענע האהר איהרע, די האהר פון א העלער בלאנדינע, זענען געווען נאס: א קראנץ פון רויזען האט ארומגעפלאכטען איהר קאפ. אויך דאס שטרענגע, פארשטיינערטע פראפיל פון איהר געזיכט איז געווען ווי פון מארמאר געשניצט. אבער דער שמייכעל אויף די בלאסע ליפען איהרע איז געווען ערפילט פון עפעס ניט קיין קינדערישען אונענדליכען צער און גרויסען וועה. סווידריגיילאוו האט דאס מיידעלע געקענט: ניט קיין הייליגען בילד, ניט קיין אנגעצונדענע ליכט איז ניט געווען ביי דער דאזיגער טרונע און קיין תפלות האט מען ניט געהערט דא. דאס מיידעלע איז געווען א זעלבסטמערדערין — זי האט זיך דערטרונקען. זי האט געהאט בלויז פיערצעהן יאהר. אבער דאס איז שוין געווען א צובראַכען הארץ, און דאס האט זיך אליין פארניכטעט. פאר'סמ'ט פון באַליידיגונגען, וואס האבען ערשיטערט און פארוואונדערט דאס דאזיגע יונגע קינדערגעמיט, מיט אונפארדיענטער שאנד פארגאסען איהר מלאך־ריינע זעלע און ארויסגעריסען דאס לעצטע געשריי פון פארצווייפלונג, דאס ניט דערהערטע. דאך פרעך אויסגעלאכטע אין דער דונקעלער נאכט אריין, אין פינסטערניש, אין קעלט, אין נאסען וועטטער, ווען דער ווינד האט געוויינט...

סווידריגיילאוו האט אויפגעוואכט: איז אויפגעשטאנען פון בעט און צוגעגאנגען צום פענסטער. טאפענדיגערהייד האט ער געפונען דעם פענסטער־ריגעל און געעפענט דאס פענסטער. דער ווינד האט ווי מיט רציחה אריינגעשטראמט אין זיין אייגג קעמערל אריין און ווי מיט אייזיגען געפריר באשאטען איהם דאס געזיכט און די נאר מיט דעם העמד פארדעקטע ברוסט. דרויסען הינטער'ן פענסטער האט ווירקליך געמוזט זיין עפעס א מין גארטען, ווי ס'האט געשיינט — א לוסטגארטען; בייטאג האבען דא וואהרשיינליך אויך זינגער געזונגען און טיי פלעגט געבראכט ווערען אויף קליינע טישלעך. איצט אבער זענען פון די בוימער און די קוסטעס רעגענשפריצען געפלויגען אין פענסטער אריין, און ס'איז געווען פינסטער ווי אין א קבר, אזוי אז מען האט קוים־קוים געקענט פארנעהמען נאר איינינע דונקעלע פלעקען, וואס

האָבען זיך פארגעשטעלט אלס געגענשטאַנדען. ארויסגעבויגען זיך און אָנגעשפּארט די איילענבויגענס אָן דאָס פענסטער־ברעט, האָט סווידריגיילאָוו שוין א מינוט פינף געקוקט אין נאכט אריין. ניט אָפּצוררייסען זיך. דורך דונקעל און נאכט האָט זיך געלאָזט הערען א הארמאטען־שאָס, גלייך דערויף — א צווייטער.

„אַ, א סיגנאל! דאָס וואסער שטייגט!" האָט ער געטראכט.— „פריהמארגען־צו וועט עס א פלייץ טאָן אין די נידעריגערע געגענדען און גאסען, וועט פארגיסען די קעלער־שטובען און די קעלערס: די קעלערמייז וועלען ארויפשווימען אויבען: אין רעגען און שטורם וועלען די מענשען אָנהויבען, זידלענדיג זיך און נאסע, אריבערצוטראָגען זייערע מיסט אין די אויבערשטע שטאָקען ארויף... ווי שפּעט קען עס איצט זיין?" און קוים האָט ער עס א טראכט געטאָן, האָט ערגעץ וואו, זעהר נאָהנט און ווי איילענדיג מיט אלע קרעפטען א וואנד־זייגער אויסגעשלאָגען דריי. — „עהע, אין א שעה ארום וועט עס טאָג אָנהויבען צו טאָגען! צו וואס ווארטען נאָך? איך וועל די רגע ארויסגעהן און גלייך מיך לאָזען אין פּעטראָווער פּארק אריין: דארט וועל איך ערגעץ אויסקלייבען א גרויסען קוסט, א אויסגעווייקטען פון רעגען, אזוי אז מען דארף נאָר מיט׳ן אקסעל עס אָנצוריהרען, און מיליאָנען רעגענשפּריצען פאלען דיר אויפ׳ן קאָפּ"... ער איז אָפּגעגאנגען פון פענסטער, האָט עס פארמאכט, אָנגעצונדען דאָס ליכט, ארויפגעצויגען אויף זיך זיינע קליידער, דעם מאנטעל, אָנגעטאָן דעם הוט און איז ארויסגעגאנגען מיט׳ן ליכט אין קאָרידאָר אויפצוזוכען ערגעץ אין א קעמערל צווישען פארשידענעם אלטווארג און שטיקלעך חלב׳נע ליכטלעך דעם שלאָפענדען אָפּגעריסענעם קעלנער, פונאנדערצוצאָהלען זיך מיט איהם פאר׳ן נומער און פארלאָזען דאָס גאסטהויז. „עס איז איצט די בעסטע צייט: קיין בעסערע קען גאָר ניט זיין!"

ער איז לאנג ארומגעגאנגען איבער׳ן לאַנגען און שמאָלען קאָרידאָר, קיינעם ניט געפינענדיג, און האָט שוין געוואָלט הויך א רוף טאָן, ערשט פּלוצלונג האָט ער אין א פינסטערן ווינקעל, צווישען אן אלטען אלמער און דער טיר, באמערקט עפּעס א מאָדנעם געגענשטאַנד, אזוי ווי עטוואס לעבעדיגעס. ער האָט זיך איינגעבויגען מיט׳ן ליכט און דערזעהן א קינד: א מיידעלע פון א יאָהר פינף — ניט מעהר, איז, א קליידעלע, דורכגענעצט אזוי ווי א וואשטוך, ציטערנדיג און

ווײנענדיג. זי האט זיך עפעס אזוי ווי גאר ניט דערשראקען פאר סווידריגײלאוו׳ן. נאר געקוקט אויף איהם מיט א טעמפער פארוואנדערונג אין איהרע גרויסע שווארצע אײגעלעך און האט אלע ווײלע אויפגעשלוכצט, ווי א קינד וואס האט לאנג געוויינט. האט אבער ענדליך אויפגעהערט און זאגאר זיך שוין געטרייסט, און דאך — דאכט זיך, שוין גוט — הויבט עס פלוצלונג ווידער אן צו שלוכצען. דעם קינדס פנים׳ל איז געוועזען בלאס און אפגעצעהרט, זי אליין — פארשטארט פון קעלט. „אבער ווי קומט זי אהער? הייסט עס — זי האט זיך באהאלטען און איז א גאנצע נאכט ניט געשלאפען“. ער האט זי אנגעהויבען אויסצופרעגען. דאס מיידעלע האט פלוצלונג אויפגעלעבט און האט גיך־גיך איהם אנגעהויבען עפעס צו פארצעהלען אויף איהר קינדער־שפראך. דא איז געווען עפעס וועגען „מאמישי“. אז „די מאמישי וועט שלאגען“, וועגען עפעס א גלאז. וואס זי האט „צובליאכען“ (צובראכען). דאס מיידעלע האט גערעדט אהן אן אויפהער: פון די אלע ערצעהלונגען איהרע האט מען זיך ווי עס איז געקענט שטויסען. אז דאס איז א ניט־געליעבט קינד. וואס זיין מוטער — מסתמא עפעס אן אייביג שכור׳ע קעכין. פון דעמזעלבען גאסטהויז אודאי. — האט עס דערשלאגען און אנגעשראקען: אז דאס מיידעלע האט צובראכען דער מאמעס א גלאז און זיך אזוי איבערגעשראקען. אז פון אווענד נאך איז זי אנטלאפען פון דער היים. א לאנגע צייט מסתמא האט זי זיך באהאלטען ערגעץ אויפ׳ן הויף אונטער׳ן רעגען. ענדליך האט זי זיך פארקליבען אהערצו. זיך פארשטעקט הינטער׳ן אלמער און איז דא אפגעזעסען א גאנצע נאכט. ווײנענדיג און שוידערענדיג פון נאסקייט. פון פינסטערניש און שרעק. אז מען וועט איהר איצט זעהר שלאגען פאר דאס אלץ. ער האט זי גענומען אויף די הענט. איז אוועק צו זיך אין נומער אריין, אוועקגעזעצט זי אויפ׳ן בעט און אנגעהויבען זי אויסצוטאן. די דורכגעלעכערטע שיכעלעך איהרע און די בארוועסע פיס זענען געווען אזוי נאס, גלייך זיי וואלטען די גאנצע נאכט אפגעלעגען אין א קאליזשע. אויסגעטאן זי, האט ער זיך אוועקגעלעגט אין בעט אריין, איינגעדעקט זי איבער׳ן קאפ אין דער קאלדרע. זי איז גלייך איינגעשלאפען. פארטיג געווארען דערמיט. איז ער ווידער פארזונקען אין פינסטערע געדאנקען.

„נאך עפעס האט מיר געפעהלט!“ האט ער פלוצלונג באשלא־

טען מיט א שווערען און בייזען געפיהל. — „וואס פאר אן אונזין!“ איין פארדראס האט ער גענומען דאס ליכט, צו געהן אויפזוכען, עס מעג זיין וואס עס וויל — דעם קעלנער און וואס גיכער פארלאזען דאס גאסטהויז. „אבער דאס מיידעלע!“ האט ער א טראכט געטאן מיט ר׳ציחה, אויפמאכענדיג די טיר. דאך האט ער זיך אומגעקעהרט נאכ־אמאל א קוק צו טאן אויף דאס מיידעלע, צי עס שלאפט און ווי שלאפט עס? פארזיכטיג האט ער אויפגעהויבען די קאלדרע. דאס מיידעלע איז געשלאפען מיט א שטארקען זאנפטען שלאף. זי האט זיך אנגעוואריטמט אונטער דער קאלדרע און א פארב האט זיך צוגאסען איבער איהרע בלייכע בעקעלעך. אבער א מערקווירדיגע זאך: די דאָ־זיגע פארב האט אויסגעוויזען פיעל העלער און שטארקער ווי זי איז געוועהנליך ביי קינדער. „דאס איז א פיבער־רויטקייט“, איז סוויד־ר׳יגיילאוו׳ן איינגעפאלען. דאס איז — אזוי ווי די פארב וואס קומט פון וויין, גלייך מען וואלט איהר געהאט געגעבען אויסטרינקען א גאנ־צעס גלאז. די רויטע ליפען ברענען ווי אין פייער, זיי גליהען — אבער וואס איז דאס? איהם האט זיך פלוצלונג אויסגעדאכט, גלייך ווי די לאנגע שווארצע אונטערברעמען איהרע וואלטען געציטערט און באַ־וועגט זיך, גלייך זיי וואלטען זיך אויפהויבען. און פון זיי קוקט ארויס א שלויער שארפער, עפעס גאר ניט קינדעריש בלינצלענדיגער בליק, גלייך דאס מיידעלע וואלט ניט געשלאפען און זיך נאר געמאכט. יא, עס איז אזוי: איהרע ליפעלעך פארציהען זיך אין א שמייכעל; די מוילווינקלען ציטערען, ווי זיי וואלטען זיך נאך איינגעהאלטען. נאר אט האט זי שוין אינגאנצען אויפגעהערט זיך איינצוהאלטען: ער זעהט זי לאכען, אפען לאכען: עטוואס פרעכעס, חוצפה׳דיגעס לאכט זיך אין דעם דאָזיגען גאר ניט־קינדערשען געזיכט: דאס איז די זינד. דאס געזיכט פון דער קאמעליע, דאס פרעכע געזיכט פון א פארקויפ־טער קאמעליע. פון די פראנצויזינס. זעה, אט עפענען זיך אויף ביידע אויגען, זיך מעהר ניט באהאלטענדיג. זיי קוקען איהם אן מיט ברע־נענדיגען, פרעכען בליק. זיי רופען איהם, זיי לאכען... עטוואס אונ־ענדליך העסליכעס און באליידיגענדיגס איז געוועזען אין דעם דאזי־גען געלעכטער, אין די דאזיגע אויגען, אין דער גאנצער געמיינהייט פון דעם דאזיגען געלעכטער, אין די דאזיגע אויגען, אין דער גאנצער געמיינהייט פון דעם קינדערשען געזיכט. „ווי — א פינפיעהריגע!“

האט סווידריגיילאוו געפליסטערט אויסער זיך פאר שרעק. „דאס איז דאך... יא, וואס איז עס דען אזוינס?“ נאר אט ווענדט זי זיך שוין אינגאנצען אום צו איהם מיט איהר גליהענדען פנים׳ל, און שפרייט די ארימס אויס... „א, דו פארפלוכטע!“ האט סווידריגיילאוו איין אימה אויסגעשריען, אויפהויבענדיג איבער איהר די האנט... אבער אין דעמזעלבען אויגענבליק האט ער זיך אויפגעכאפט.

ער געפינט זיך נאך אלץ אויף דעם בעט. אין דער קאלדרע איינגעוויקעלט ווי פריהער: דאס ליכט איז ניט אנגעצונדען, און אין די פענסטער שימערט שוין דער גרויסער טאג אריין.

„א קאשמאר דורך דער גאנצער נאכט!“ ער האט זיך אויפגעהויבען שטארק בייז געשטימט און זיך געפיהלט אינגאנצען צובראכען: אלע ביינער האבען איהם וועה געטאן. דרויסען איז געלעגען א געדיכטער נעבעל און ס׳איז אונמעגליך געוועזען עפעס צו זעהן. שוין פינף א זייגער; פארשלאפען זיך! ער איז אויפגעשטאנען און האט אנגעטאן זיין זשאקעט און מאנטעל, וואס זענען נאך נאס געווען. אנגעטאפט אין קעשענע דעם רעוואלווער, האט ער איהם ארויסגענומען און א פרוב געטאן דעם שלאס: דערנאך האט ער זיך געזעצט, ארויסגענומען פון טאש א נאטיצביכעל און אויף דעם ערשטען מערקליכסטען זייטעל האט ער אויפגעשריבען עטליכע שורות מיט גרויסע אותיות. ער האט זיי איבערגעלעזען נאכאמאל און איז פארזונקען אין געדאנקען, מיט די איילענבויגענס געשטיצט אויף דעם טיש. דער רעוואלווער און דאס נאטיצביכעל זענען געלעגען דערנעבען, ביים איילענבויגען. די אויפגעוואכטע פליגען האבען געזומט ארום דער אומגעריהרט געבליבענער פארציע קאלבענפלייש, וואס איז געשטאנען אויפ׳ן טיש. א צייט האט ער געקוקט אויף זיי און דאן האט ער אנגעהויבען מיט דער פרייער רעכטער האנט כאפען איינע פון זיי. לאנג האט ער זיך געמיהט און געמאטערט, אבער ס׳איז איהם פאר קיין פאל ניט געלונגען. ענדליך האט ער זיך אומגעקוקט אויף זיין אינטערעסאנטע באשעפטיגונג, און איז — צו זיך געקומען. ער האט א ציטער געטאן, איז אויפגעשטאנען און ענטשלאסען ארויס פון צימער. אין א מינוט ארום איז ער געוועזען אויף דער גאס.

א ווייסער דיקער נעבעל איז געלעגען איבער דער שטאדט. סווידריגיילאוו האט זיך געלאזט געהן איבערן גלימשיגען, שמוצבארעקטען

הילצערנעם טראטואר, אין דער ריכטונג צו קליין־נעווא. איהם האט זיך פארגעשטעלט דאס איבער נאכט הויך געשטיגענע וואסער פון דער קליין־נעווא, די פעטראווער אינזעל, נאסע שטענגלעך, נאס גראז, נאסע בוימער און קוסטעס און ענדליך — אויך יענער קוסט... פארדריסליך האט ער אנגעהויבען צו באטראכטען די הייזער, אום דאך וועגען עפּעס אנדערס צו טראכטען. ניט קיין פוסגעהער, ניט קיין דראשקע האט ער באגעגענט אויף דעם פראספּעקט. טרויעריג און שמוציג האבען געקוקט די העל־געלבע הילצערנע הייזלעך מיט די פארמאכטע לאדען. קעלט און פייכטקייט האבען דורכגענומען זיין גאנצען לייב און ער האט אנגעהויבען פרירען. ווייל־ענווייז האט ער זיך אנגעשטויסען אויף שילדען פון געוועלבען אויף קליין־געוועלבען און פלעגט יעדערעס פלייסיג איבערלייענען. אט האט זיך שוין געענדיגט דער הילצערנער טראטואר. ער איז געשטאנען נעבען א גרויסען מויער. א שמוציג דערפרארען הינטעל מיט אנ׳אונטערגעבויגטען ווייד׳על איז איהם דעם וועג איבערגעלאפען. איינער א טויט־שכורער, אין א שינעל, דאס געזיכט צו דער ערד, איז געלעגען אין דער ברייט פון טראטואר. ער האט אויף איהם א בליק געווארפען און איז אוועק ווייטער. א הויכער וועכטער־טורם איז פאר איהם ערשינען לינקס.

— „בא!“ האט ער א טראכט געטאן, — „אט איז אויך אנ׳ארט. צו וואס אין פעטראווער פארק זיך שלעפען? דא איז ווייניגסטענס פאראן אנ׳אפיציעלער עדות“...

ער האט שיער ניט אנגעהויבען צו שמייכלען ביי דעם דאזיגען נייעם געדאנק און זיך פארנומען אין דער ער... גאס אריין. אט דא איז עס געשטאנען דאס גרויסע הויז מיט׳ן וועכטערטורם. פאר די פארשלאסענע מעכטיגע טויערן פון דעם הויז איז געשטאנען, מיט׳ן אקסעל אנגעלעהנט אן זיי, א קליין מענשעל, איינגעהילט אין א גרויען סאלדאטען־מאנטעל און אין א מעשענעם אכילעסען־העלם. מיט א פארשלאפענעם בליק האט ער קאלט און קרום אנגעקוקט דעם אונטערגעקומענעם סווידריגיילאוו׳ן. אין זיין געזיכט איז געלעגען יענער אייביגער פארוועלקטער שמערץ, וועלכער האט זיך אזוי אבגעשטעמפּעלט אויף אלע פּנימער פון אידישען שטאם אהן אנ׳אויסנאם. ביידע סווידריגיילאוו און אכילעס האבען א געוויסע צייט שווייגענדיג באטראכט איינער דעם אנדערן. אכילעס׳ן האט עס ענדליך אויסגעוויזען ניט אין ארדנונג, וואס א מענש ניט קיין שכורער שטעהט

דאך פאר איהם אין דריי טריט ווייט, קוקט איהם שטאר אָן און רעדט א ווארט ניט.

—וואס דארפסט איהר דא האבען? האט ער געפרעגט, זיך אלץ ניט ריהרענדיג פון אָרט און ניט פארענדערענדיג זיין לאגע.

— גלאט אזוי, ברודער, גוט מארגען! האט סווידריגיילאוו גע־ענטפערט.

— דאָ איז ניט קיין אָרט צו שטעהן.

— איך פאהר, ברודער, אוועק אין ווייטע לענדער!

— אין ווייטע לענדער?

— קיין אמעריקא.

— קיין אמעריקא?

סווידריגיילאוו האט ארויסגעצויגען דעם רעוואלווער און אנגע־שטעלט דאס הינטעל. אכילעס האט אויפגעהויבען די ברעמען.

— וואס טוט איהר עס? דאָ איז ניט קיין אָרט שפּאס צו טרייבען.

— פארוואס עפּעס ניט קיין אָרט?

— ווייל ס'איז קיין אָרט ניט.

— נו, ברודער, ס'איז אלץ איינס. דער אָרט איז דוקא א גוטער: אז מען וועט דיך פרעגען, זאָלסטו טאקע אזוי זאגען, אז איך ביז, הייסט עס, אוועקגעפאהרען קיין אמעריקא.

ער האט צוגעשטעלט דעם רעוואלווער צו זיין רעכטער שלייף.

— אבער דא טאר מען דאך ניט, דאָס איז ניט קיין אָרט! האט אכילעס אויסגעצאפּעלט, אלץ מעהר און מעהר צושפּרייטענדיג זיינע שווארצאפּלען.

סווידריגיילאוו האט אבגעדריקט דאס צינגעל פון דעם רעוואל־ווער.

זיבעטער קאפּיטעל.

אין דעמזעלבען טאג, א זייגער זיעבען אבענד, איז ראסקאלניקאוו ערשיענען נעבען דער וואוינונג פון זיין מוטער און שוועסטער, —

נעבען דערזעלבער באַקאַלייעװס הויז, וואו ראַזומיכין האָט זיי איינגעאָרדענט. דער צוגאַנג צו די טרעפּ איז געווען פון גאַס. ראַסקאָלניקאָוו האָט זיך דערנעהענטערט מיט איינגעהאַלטענע טריט, גלייך ווי ער וואָלט זיך געקווינקעלט: זאָל ער אריין אדער ניט? אָבער אומקערען זיך צוריק וואָלט ער פאַר קיין פאַל ניט: זיין באַשלוס איז געווען פעסט.

„איבעריגענס ווייסען זיי דערוויי׳ל סיי ווי סיי גאָרניט“, האָט ער געטראַכט, — „און זענען שוין צוגעוועהנט צו האַלטען מיך פאַר א צודרעהטען.

זיין אָנצוג איז געווען שרעקליך: אין גאַנצען מיט שמוץ באַ־דעקט, נאַס פון א גאַנצער נאַכט אונטערן רעגען, צוריסען און אָב־געניצט. זיין געזיכט איז געווען פיינליך, ביז העסליכקייט, צוקרימט פון מידיגקייט, שלעכטען וועטער, פאַרמאַטערטקייט און שיער ניט פיער אונצוואונציג־שעה׳דיגען קאַמפּף מיט זיך אליין. די גאַנצע נאַכט האָט ער צוגעבראַכט איינער אליין גאָט ווייס וואו. דאָך ער האָט זיך ווייניגסטענס באַשלאָסען.

ער האָט אָנגעקלאַפּט אין טהיר און די מוטער האָט איהם גע־עפענט. דוניטשקע איז ניט געווען אין דער היים, אויך דאָס דיענסט־מיי׳דעל איז געווען אוועקגעגאַנגען. פולכעריא אלעקסאַנדראָוונא איז צוערשט ווי פאַרשטיינערט געוואָרען פון פריידיגער איבעראַשונג, דערנאָך האָט זי איהם א כאַפּ געטאָן ביי דער האַנט און אוועקגע־שלעפּט אין צימער אריין.

— אָט ביסטו געקומען! האָט זי אָנגעהויבען, קוים ווערטער גע־פינענדיג פאַר פרייד. — ניט זיי ביין אויף מיר, ראָדיא, וואָס איך באַגעגען דיך אזוי נאַריש, מיט טרעהרען אויף די אויגען: דאָס לאַך איך — ניט איך וויין. דו מיינסט איך וויין? ניין, דאָס פרעה איך מיך. און איך האָב שוין אזא נאַרישע טבע, וואָס די טרעהרען רינען מיר. דאָס איז מיר געקומען זייט דיין פאָטער איז געשטאָרבען, פון אלץ וויין איך. זעץ זיך, מיין טייערער, דו מוזט זיין מיעד, איך זעה! אך, ווי דו האָסט זיך איינגעריכט.

— איך בין נעכטען געווען אונטערן רעגען, מאַמישי... האָט ראַסקאָלניקאָוו אָנגעהויבען.

— אָבער ניין, א ניין! האָט פולכעריא אלעקסאַנדראָוונא אויס־

גערופען איבערשלאגענדיג איהם. — דו האסט אודאי געמיינט, איך וועל דיך גלייך מאקע נעהמען אויספרעגען. אויף מיין אלטוויבערי־שען שטייגער: האב קיין זארג ניט. איך פארשטעה דאך. איך פאר־שטעה אלץ: איך האב מיך שוין איצט אויסגעלערנט, ווי מען דארף זיך דא האלטען, און עהרעזוארט איך זעה אליין איין, אז אזוי איז קלינגער. איך האב איינמאל פאר אלעמאל איבערלעגט זיך: ווי קום איך צו פארשטעהן דיינע געדאנקען. צו פארלאנגען פון דיר אז דו זאלסט מיר דערצעהלען? מאלע וועלכע פלענער און געדאנקען דו האסט אין קאפ, אדער וועלכע אידעען זענען ביי דיר געבארען געווא־רען: זאל איך זיך דיר טאקע באמת אלץ שטופען אונטער דער האנט. זאלסט מיר געהן אויסדערצעהלען וואס דו טראכסט. אט האב איך... אך, מיין גאט! וואס דרעה איך מיך דאס ארום הין און הער ווי א פאר'סמ'טע... אט האב איך, ראדיא, דיין ארטיקעל שוין צום דריטען מאל אין זשורנאל געלייענט, דמיטרי פראקאפאיטש האט עס גע־בראכט. איך האב מיך פאר'ן קאפ געכאפט, דערזעהענדיג עס: ס'אר א נאר איך בין עס, טראכט איך מיר, — אט מיט וואס ער באשעפ־טיגט זיך, אט וואו דער פתרון ליעגט! די געלעהרטע זענען שטענדיג אזעלכע. ער האט אפשר גראד דאמאלס ווער ווייס וואסערע געדאנקען אין קאפ: ער איז פארנומען מיט זיי, און איך — איך קוועל איהם און באאונרוהיג. איך לייען עס און פיעלעס נאטירליך פארשטעה איך ניט: און צוריקגערעדט דארף עס דאך מסתמא אזוי זיין: ווי קום איך דערצו.

— ווייזט עס מיר, מאמישי.

ראסקאלניקאוו האט גענומען דאס בלעטעל און האט מיט'ן אויג א כאפ געטאן זיין ארטיקעל. ווי דאס האט ניט ווידערגעשפראכען זיין איצטיגער לאגע און צושטאנד, דאך האט ער דערשפירט יענעם זעלטזאם און בייסענד־זיס געפיהל, וועלכעס ס'האט דער אויטאר, וואס זעהט זיך צום ערשטען מאל געדרוקט: אויך זיינע דריי און צוואנציג יאהר האבען געהאט וואס צו זאגען. דאס האט אבער געדוי־ערט איין אויגענבליק. איבערגעליינט עטליכע צייל[ע]ן. האט ער זיך פאר־קנייטשט, און א שרעקליכער שמערץ האט איהם דאס הארץ צונויפ־געקלעמט. דער גאנצער גייסטיגער קאמפף זיינער פאר די לעצטע חדשים האט זיך איהם מיט אמאל דערמאהנט. מיט עקעל און פאר־

דרום האט ער א ווארף געטאן דעם ארטיקעל אויפ׳ן טיש.

—דאך, ראדיא ווי נאריש איך זאל טאקע ניט זיין. קען איך דאך פארשטעהן, אז גאר־גאר איז גיכען וועסטו זיין איינער פון די באריהמטעסטע לייט, אויב ניט דער באריהמטעסטער אין אונזער געלעהרטער וועלט. ווי האבען זיי עס גאר געוואגט צו גלויבען ווע־גען דיר, אז דו ביסט פארריקט. חא־חא־חא! דו ווייסט — זיי הא־בען עס דאך געטראכט! אך, וואסערע געמיינע ווערים דאס זענען! ווי קומען זיי צו פארשטעהן, וואס פארשטאנד באטייט! אפילו דור־ניטשקע — דוניטשקע האט דאך אויך שיער ניט געגלויבט — נישקשה הא? דיין פארשטארבענער פאטער האט צוויימאל אריינגעשיקט אין די בלעטער. — פריהער ליעדער (ביי מיר איז נאך פאראן פון זיי א גאנץ העפט. איך וועל דיר ווען ווייזען). און דערנאך א גרויסע ער־צעהלונג (איך האב זיך ביי איהם איינגעבעטען, ער זאל זי מיר לאזען איבערשרייבען), וויפיעל מיר האבען זיך ביידע צובעטען, מען זאל עס דרוקען, — ניט געדרוקט! מיט א טאג זעקס זיעבען צוריק בין איך, ראדיא, געוועזן אויס מענש, צוזעהענדיג, ווי דו ביסט אנגעטאן, ווי דו לעבסט, ווי דו עסט. איצט אבער זעה איך, אז דאס איז אויך גע־ווען נאריש פון מיר, ווייל זאלסטו נאר וועלען — וועסטו זיך אלעם שאפען דורך דיין שכל און טאלענט. דערווייל הייסט עס ווילסטו עס נאך ניט, ביסט איצט פארנומען מיט פיעל וויכטיגערע זאכען.

— דוניא איז ניטא אין דערהיים, מאמישי?

— ניטא, ראדיא. זעהר אפט זעה איך זי ניט אין שטוב, לאזט מיך אליין, דמיטרי פראקאפאיטש, לאנג לעבען זאל ער, קומט אריין פארברייינגען מיט מיר אביסעל און רעדט תמיד פון דיר. ער ליעבט און אכט דיך, מיין זוהן. איך זאג ניט, אז דיין שוועסטער איז צו מיר שוין אויף אזוי פיעל גרינגשעציג. איך קען מיך ניט באקלאגען: זי האט איהר אייגענעם כאראקטער און איך האב מיינעם; זי האט אויך איהרע סודות: איך אבער האב פאר אייך קיין סודות ניט. גע־וויס, איך בין פעסט איבערצייגט, אז דוניא איז צו קלוג און אויסער־דעם האט זי מיך ליעב און דיך... דאך וויים איך ניט, צו וואס וועט עס אלץ ברייינגען. אט האסטו מיך איצט באגליקט, ראדיא, וואס דו ביסט אריינגעאנגען, זי האט עס אבער פארשפיעלט; זי וועט קומען, וועל איך איהר זאגען: דא איז דיין ברודער געוועזן אין דיין אבוועז־

זענהייט, וואו האסטו ווידער די צייט פארבראכט? דו, ראדיא, גיב מיר איבעריגס ניט נאך: קענסט — קום אריין, קענסטו ניט — איז פארפאלען, איך וועל ווארטען. איך וועל דאך פארט וויסען, אז דו האסט מיך ליעב. פאר מיר איז דאס אויך גענוג. אט וועל איך א שטייגער לייענען דיינע ווערק, וועל הערען אלעמען דערצעהלען פון דיר, און אליין וועסט דאך אויך אמאל אריינקומען געוואהר ווערען.

— וואס קען דען בעסער זיין? אט ביסטו דאך איצט אויך אריין. צו טרייסטען דיין מוטער. איך זעה דאך...

דא האט זיך פולהעריא אלעקסאנדראוונא פלוצלונג צוואויינט.

— איך הויב שוין ווייטער אן! קוק ניט אויף מיר, אויף מיין נארישקייט! אך, גאט מיינער, וואס זיץ אזוי אזוי, — האט זי אויס־געשרופען, אויפשפרינגענדיג פון ארט. — פאראן דאך קאפע און איך בין דיך גאר ניט מכבד! אט וואס הייסט עגאאיזם פון אלטע ווייבער! גלייך, די רגע ברייננ איך עס!

— מאמישי, לאזט עס, איך געה גלייך אוועק. ניט צוליעב דעם געקומען. איך בעט אייך, הערט מיך אויס.

פולכעריא אלעקסאנדראוונא איז צו איהם ציטעריג צוגעגאנגען.

—מאמישי, וואס עס זאל ניט געשעהן, וואס איהר זאלט ניט הערען פון מיר, וואס מען זאל אייך ניט דערצעהלען וועגען מיר, — וועט איהר מיך אויך אזוי ליעב האבען אזוי ווי איצטער? האט ער פלוצלונג געפרעגט פון טיעפען הארץ, ווי ניט טראכטענדיג וועגען זיינע ווערטער און ניט וועגענדיג זיי.

— ראדיא, ראדיא, וואס איז מיט דיר? ווי אזוי קענסטו מיך גאר פרעגען וועגען דעם! און ווער קען עס מיר עפעס דערצעהלען אויף דיר? און איך וועל גלאט קיינעם ניט גלויבען, עס מעג צו מיר קומען ווער ווייסט ווער, כ'וועל איינפאך ארויסטרייבען.

— איך בין געקומען אייך צו פארזיכערן, אז איך האב אייך שטענדיג ליעב געהאט, און איצט פרעה איך מיך, וואס מיר זענען אליין, איך בין זאגאר צופרידען, וואס דוניא איז ניטא, — האט ער פארטגעזעצט מיט דעמזעלבען געפיהלען־אויסדרוק, — איך בין אייך געקומען זאגען אפען, אז הגם איהר וועט אומגליקליך זיין, דאך זאלט איהר וועניגסטענס וויסען, אז אייער זוהן האט אייך איצט ליעב מעהר פון זיך אליין און אז אלץ, וואס איהר האט געטראכט וועגען מיר,

אַז איך בין אַ שלעכטער און האָב אייך ניט ליעב, איז ניט אמת. אייך וועל איך קיינמאָל ניט אויפהערען צו ליעבען... און גענוג. מיר האָט זיך געדאַכט, אַז דאָס מוז געזאָגט ווערען, דערמיט מוז מען אנהויבען...

פולכעריא אלעקסאנדראָוונא האָט איהם שווייגענדיג ארומגענו־מען, געדריקט צו איהר ברוסט און שטיל געוויינט.

— וואָס מיט דיר איז, ראָדיא, ווייס איך ניט, — האָט זי ענד־ליך געזאָגט. — געטראַכט האָב איך די גאַנצע צייט, אַז פּשוט מיר דערעסען דיר, אָבער ערשט זעה איך אַליין, אַז דיר שטעהט אַ גרויס אומגליק פאר און צוליעב דעם ביסטו אין אַזאַ צושטאַנד. איך זעה עס שוין לאַנג פאַראויס, ראָדיא. זיי מיר מוחל, וואָס איך האָב דער־פון אנגעהויבען צו ריידען; איך טראַכט אַלץ וועגען דעם און שלאָף קיין נעכט ניט. די גאַנצע נאַכט היינט איז דיין שוועסטער אַבגעלעגען אין היץ און אַלץ גערעדט פון דיר. עפּעס האָב איך געכאַפּט פון איה־רע רייד, האָב אָבער גאָרניט פאַרשטאַנען. דעם גאַנצען פריהמאָרגען בין איך געווען ווי פאַר'ן יום־הדין, אויף עפּעס געוואַרט, דאָס האַרץ האָט מיר געזאָגט, — האָב איך זיך טאַקע דערוואַרט! ראָדיא, ראָדיא, וואוהין ווילסטו דען? פאָהרסט ערגעץ אַוועק, צי וואָס?

— איך פאָהר אַוועק.

— איך האָב עס געוואוסט. איך קען דאָך אָבער אויך מיט דיר מיטפאָהרען, אויב דו וועסט עס נויטיג האָבען, און דוניא אויך; זי האָט דיך ליעב, זי האָט דיך זעהר ליעב, און סאָפיא סעמיאָנאָוונא מעג פון מיינטוועגען אויך מיטפאָהרען, אויב ס'איז נויטיג; זעהסט. איך וועל זי גערן צונעהמען שטאָט אַ טאָכטער אפילו. דמיטרי פּראָ־קאָפּאיטש קען אונז העלפען זיך צוזוגרייטען... אָבער... וואוהין... פאָהרסטו דען?

— זייט געזונט, מאַמישי.

—וואָס הייסט! היינט שוין? האָט זי אויסגעשריען, ווי זי וואָלט איהם אויף אייביג פאַרלירען.

— איך קען ניט מעהר, עס איז צייט, איך מוז...

— און איך קען ניט מיט דיר?

— ניין; איהר פאַלט אויף די קניה און בעט פאַר מיר גאָט. אפשר וועט אייער געבעט גרייכען.

— טא לאז מיך, איך וועל דיר איבערצלמען. וועל דיך בענשען! אט אזוי, אט אזוי. א גאט, וואס טוען מיר עם?

יא, ער איז געווען צופרידען. ער איז געווען זעהר צופרידען. וואס קיינער איז ניט געווען, וואס ער איז געווען אויג אויף אויג מיט דער מוטער. אין לויף פון דער דאזיגער שרעקליכער צייט איז זיין הארץ פלוצלונג ווייך געווארען. ער איז געפאלען פאר איהר, ער האט איהרע פיס געקושט, און ביידע האבען געוויינט ארומגענומענער־הייט. און זי איז ניט געווען דאסמאל פארוואונדערט און האט מעהר ניט פאנאנדערגעפרעגט. זי האט שוין לאנג פארשטאנען, אז מיט איהר זוהן קומט וואס שרעקליכעס פאר, און אז איצט האט זיך דער־נעהענטערט עפעס א שרעקליכע מינוט פאר איהם.

— ראדיא, מיין טייערער זוהן, מיין ערשט־געבארענער, — האט זי געדעדט דורך א שטראם טרעהרען, — אט ביסטו איצט פונקט אזוי ווי דו ביסט געווען קליינערהייט. פונקט אזוי פלעגסטו קומען צו מיר, פונקט אזוי פלעגסטו מיך ארומנעהמען און קושען; ווען דיין פאטער האט נאך געלעבט און מיר זענען ארים געווען, פלעגסטו אונז טרייס־טען שוין דערמיט אליין, וואס דו ביסט מיט אונז געווען. און ווי איך האב דעם פאטער באגראבען, — האבען מיר וויפיעל מאל פונקט אזוי ארומגענומענערהייט אויף זיין קבר געוויינט. און דאס וואס איך וויין שוין אזוי לאנג, איז עס דערפאר ווייל דאס מוטערליכע הארץ האט דאס אומגליק דערפיהלט. ווי איך האב דיך נאר צום ערשטען מאל דאמאלס דערזעהן, אין אבענד, געדענקסט, ווען מיר זענען געקומען צופאהרען אהערצו, האב איך אלץ דערקענט אין דיין בליק, און מיין הארץ האט א ציטער געטאן. און היינט ווי נאר איך האב דיר געעפענט האב איך אויף דיר א קוק געגעבען, אזוי „אב איך גלייך א טראכט געטאן, אז איצט איז די שרעקליכע שעה געקומען. ראדיא, ראדיא דאך ניט איצט פאהרסטו אוועק?

— ניין.

— דו וועסט נאך קומען?

— יא... כ'וועל קומען.

— ראדיא, זיי ניט אין כעס אויף מיר, איך וואג ניט דיך פאר־נאנדערצופרעגען. איך וויים, אז איך וואג ניט, אבער דאך, צוויי ווער־טער נאר זאג מיר, פאהרסטו ווייט וואוהין אוועק?

— זעהר ווייט.

— וואָס איז עס דען דאָרט, אַ שטעלע עפּעס, אַ קאַריערע פאַר דיר אַ וועלכע, צי וואָס?

—וואָס גאָט וועט געבען... בעט נאָר איהם פאַר מיר...

ראסקאָלניקאָוו האָט זיך געלאָזט צו דער טהיר, נאָר זי האָט זיך אַנגעקלאַמערט אַן איהם און מיט אַ פאַרצווייפעלטען בליק געקוקט איהם אין די אויגען אַריין. איהר געזיכט האָט זיך שרעקליך צו־קרימט פון אימה.

— גענוג, מאַמישי, — האָט ראסקאָלניקאָוו געזאָגט, פול מיט טיעפער חרטה, וואָס ער איז אַהערצו געקומען.

— ניט אויף אייביג? ניט אויף אייביג דאָך? דו וועסט דאָך קומען, וועסט מאָרגען קומען?

— איך וועל קומען; איך וועל קומען, זייט געזונט.

ער האָט זיך ענדליך אַרויסגעריסען.

דער אָבענד איז געווען פריש, וואַרים און קלאָר: דאָס וועטער האָט זיך נאָך פון פריהמאָרגען אַן אויסגעלייטערט. ראסקאָלניקאָוו איז געגאַנגען צו זיך אַהיים; ער האָט געאיילט. איהם האָט זיך גע־וואָלט אַלעס ענדיגען ביז זונאונטערגאַנג. ביז דאַן אָבער וואָלט ער קיינעם ניט ווען באַגעגענען. שטייגענדיג אין זיין וואוינונג אַרויף, האָט ער באַמערקט, אַז נאַסטאַסיא, געוואָרפען דעם סאַמאָוואַר, קוקט איהם שאַרף אָן און באַגלייט איהם מיט די אויגען. „איז ביי מיר נאָר אפשר עמיצער דאָ?" האָט ער אַ טראַכט געטאָן. פול עקעל האָט זיך איהם פאַרפירי דערמאָהנט. אָבער געקומען צו זיין צימער און געעפענט די טהיר, האָט ער דערזעהן דוניטשקען. זי איז געזעסען איינע אַליין, אין טיעפער פאַרטראַכטקייט, און האָט, דאַכט זיך, שוין לאַנג אויף איהם געוואַרט. ער איז שטעהן געבליבען אויף דער שוועל. זי האָט זיך דערשראָקען אויפגעהויבען פון דיוואַן און זיך אויפגעשטעלט פאַר איהם. איהר בליק, אונבאַוועגליך געווענדט אויף איהם, האָט אויסגעדריקט אימה און ניט־געשטילטען צער. אַן דעם דאָזיגען בליק אַליין האָט ער גלייך פאַרשטאַנען, אַז זי ווייס פון אַלעס.

— זאָל איך צו דיר אַריינגעהן אָדער אוועקגעהן פון דאַנען? האָט ער מיסטרויאיש געפרעגט.

— דעם גאַנצען טאָג בין איך געזעסען ביי סאָפיא סעמיאָנאָוו־

נאָ'ן. מיר האָבען אויף דיר ביידע געוואַרט. מיר האָבען געמיינט, אַז דו וועסט זיכער אַהיי קומען.

ראַסקאָלניקאָוו איז אַריין אין צימער און האָט זיך מאַכטלאָז אַראָפּגעלאָזען אויף אַ שטוהל.

— איך בין עפּעס שוואַך, דוניאַ: בין זעהר פאַרמאַטערט: אָבער איך וואָלט זעהר וועלען כאָטש אין דער דאָזיגער ווײַלע פאָלקאָם הערשען מיט זיך.

ער האָט מיסטרויאיש אויפגעהויבען אויף איהר זיין בליק.

— וואו ביסטו דען געוועזען אַ גאַנצע נאַכט?

— כ'יעדענק ניט גענוי: זעהסטו, שוועסטער, איך האָב געוואָלט איינמאָל פאַר אַלעמאָל אַנ'ענדע מאַכ'ען און בין פיעל מאָל געגאַנגען נעבען דער נעווא: דאָס געדענק איך. איך האָב דאָרט געוואָלט די ענדע מאַכען, אָבער... איך האָב מיך ניט געקענט באַשליסען... האָט ער אַרויסגעפּליסטערט, ווידער מיסטרויאיש אָנקוקענדיג דוניען.

— גאָט זיי דאַנק! מיר האָבען דאָך אַזוי מורא געהאַט גראָד דערפאַר, איך און סאָפיאַ סעמיאָנאָווגאַ! אַלזאָ גלויבסטו נאָך אין לעבען: גאָט צו דאַנקען, גאָט צו דאַנקען.

ראַסקאָלניקאָוו האָט ביטער אַ שמייכעל געטאָן.

— איך האָב ניט געגלויבט: און נאָר־וואָס האָב איך מיט דער מוטער געוויינט אַרומגענומענערהייט: איך גלויב ניט, און האָב זי געבעטען, זי זאָל פאַר מיר גאָט בעטען. גאָט ווייס עס, ווי אַזוי דאָס שיקט זיך, דוניטשקע. און איך פאַרשטעה דערין גאָרניט.

— דו ביסט געוועזען ביי דער מוטער? האָסט איהר אוודאי געזאָגט? האָט דוניאַ אין אימה אויסגעשריען? — האָסטו דען מוט געהאַט איהר דאָס צו זאָגען?

— ניין, ניט געזאָגט... מיט ווערטער: זי האָט אָבער פיעלעס פאַרשטאַנען. זי האָט ביינאַכט געהערט, ווי דו האָסט פון שלאָף גערעדט. איך בין זיכער, אַז העלפט פאַרשטעהט זי שוין. איך האָב אפשר ניט גוט געטאָן, וואָס איך בין אַריין. איך ווייס אפילו ניט, צו וואָס אייגענטליך בין איך גאָר אַריין. איך בין אַ נידעריגער מענש, דוניאַ.

— אַ נדעריגער מענש — און דאָך ביסטו גרייט דעם עונש אָנצונעהמען! דו געהסטו דאָך אַהין?

— איך געה. גלייך. יאָ, אום אויסצומיידען די דאָזיגע חרפּה, האָב איך זיך דאָס טרינקען געוואָלט. דוניא, נאָר כ'האָב זיך באַטראַכט. שוין שטעהענדיג ביים וואַסער, אז אויב איך האָב מיך ביז אהער געהאַלטען פאַר א שטאַרקען מענשען, טאָ זאָל איך אויך איצט ניט מורא האָבען פאַר דער חרפּה. — האָט ער געזאָגט, פאַרלויפענדיג פאַראויס. — דאָס איז שטאָלץ, דוניא.

— דאָס איז שטאָלץ, ראָדיא.

ווי א פלאַם וואָלט אויפגעפלאַקערט איז זיינע אויסגעלאָשענע אויגען. איהם איז ווי אַנגענעהם געוואָרען, וואָס ער איז נאָך שטאָלץ.

— דו מיינסט אפשר גאָר, אז איך האָב מיך איינפאַך דערשראָ־קען פאַר דאָס וואַסער? האָט ער געפרעגט, אריינקוקענדיג איהר מיט א פאַרמלאָזען שמייכעל איז געזיכט אריין.

— אָ, ראָדיא, הער אויף! האָט דוניא ביטער אויסגעשריען.

א מינוט צוויי האָט געהערשט א שטילשווייגען. ער איז געזע־סען מיט א געזונקענעם קאָפּ און געקוקט צו דער ערד אראָב. דוניטשקע איז געשטאַנען ביים אנדערן עק טיש און האָט איהם באַטראַכט, פול פיין און שמערץ. פּלוצלונג אזי ער אויפגעשטאַנען:

— ס'איז שפּעט, שוין צייט! איך געה גלייך זיך איבערגעבען. איך ווייס אבער ניט, צוליעב וואָס געה איך דאָס אייגענטליך טאָן.

גרויסע טרעהרען האָבען זיך געקייקעלט איבער איהרע באַקען.

— דו וויינסט, שוועסטער, קענסטו מיר נאָך אָבער דיין האַנט געבען?

— און דו האָסט געצווייפעלט אין דעם?

זי האָט איהם פעסט ארומגענומען.

— מעקסטו דען ניט אָב א העלפט פון דיין פאַרברעכען שוין דערמיט אליין, וואָס דו געהסט פרייוויליג באַגעגענען דיין שטראָף. האָט זי אויסגעשריען, פעסט דריקענדיג איהם אין איהרע אָרימס, און האָט איהם מיט קושען באַדעקט.

— מיין פאַרברעכען? וואָס פאַר א פאַרברעכען! האָט ער פּלוצ־לונג אויסגעשריען. ווי אין אונערוואַרטעטער וואהנזיניגער רציחה. — דאָס וואָס איך האָב געטויט אַנ'עקעלהאַפטע בייזע לויז, אַנ'אַלטע וואוכערין, וואָס קיינער דאַרף זי ניט, וואָס איהר ערמאָרדונג איז גלייך ווי מען וואָלט אויסגעבעטען פאַרגעבונג אויף פערציג עבירות,

וואס האט פון די ארימע דעם מארך פון די ביינער ארויסגעזויגען. — דאס הייסט א פארברעכען? איך טראכט וועגען איהם און האב גאר אין זינען ניט איהם אבצואוואשען. און וואס טייטען מיר אלע מיט די פינגער פון אלע זייטען: „פארברעכען, פארברעכען!“ איצט ערשט זעה איך דעם גאנצען אונזין פון מיין קליינמוט, ערשט איצט. ווען איך האב שוין באשלאסען צו מאכען דעם דאזיגען ניט־נויטיגען שריט! נאר צוליעב מיין נידעריגקייט און טעמפקייט האב איך מיך באשלאסען דארויף און אפשר גאר צוליעב מיין טובה וועגען, ווי דער דאזיגער... פארפירי... האט עס מיר פארגעלעגט!...

— ברודער, ליעבער ברודער, וואס רעדסטו עס! דו האסט דאך אבער בלוט פארגאסען! האט דוניא אין פארצווייפלונג אויסגעשריען.

— וועלכעס אלע פארגיסען, — האט ער אונטערגעכאפט שיער ניט אין רציחה'שען וואהנזין, — וועלכעס גיסט זיך און האט זיך אייביג געגאסען אויף דער ערד, אזוי ווי א שטראם, וועלכעס מען פארגיסט ווי שאמפאניער און פאר וועלכעס מען ווערט אין קאפיטאליום געקרוינט און רעטער פון דער מענשהייט גערופען. גיב נאר א קוק שארפער און זעה! איך האב אליין די מענשען גוטס געוואונשען און וואלט געטאן הונדערטער, טויזענדער מעשים טובים אנשטאט דער איין נארישקייט, אדער ניט נארישקייט זאגאר, נאר פשוט אונבאהאלפענקייט, ווייל אט דער גאנצער געדאנק איז גאר ניט אזוי דום געווען, ווי ער קומט איצט אויס, ווען ער איז ניט געלונגען... (ווען עס געלינגט ניט, קומט אלץ דום אויס)! דורך דער דאזיגער נארישקייט האב איך נאר געוואלט קומען אין אנ'אונאבהענגיגע לאגע, מאכען דעם ערשטען שריט, שאפען מיטלען, און שפעטער וואלט אלץ פארגלעט ווערען דורך דעם, פארגלייכונגסמעסיג, אונגעהויערן נוצען... אבער איך, איך האב דעם ערשטען שריט ניט אויסגעהאלטען, ווייל איך בין אנ'אויסוואורף! אט אין דעם באשטעהט די גאנצע זאך! און דאך וועל איך ניט קוקען מיט אייערע אויגען: ווען מיר וואלט עס געלונגען, וואלט איך געקרוינט געווארען. איצט אבער בין איך אין נעץ געפאנגען!

— אבער דאס איז דאך ניט דאס, גאר ניט דאס! ברודער, וואס רעדסטו דאס!

— אהא! ניט די פארם, ניט אזוי עסטעטיש! נו, איך קען עס

בשום אופן ניט באַגרייפען: פאַרוואָס איז דאָס שמייסען אין מענשען אריין, מיט באָמבעס, מיט א רעגעלמעסיגער באַלאַגערונג א אַנשטענדיגערע פאָרם? די מורא פאַר עסטעטיק איז דער ערשטער סימן פון שוואַכקייט!... קיינמאָל האָב איך עס אזוי קלאָר ניט באַנומען, ווי איצט, און מעהר ווי ווען אַנדערש פאַרשטעה איך ניט, אין וואָס באַשטעהט מיין פאַרברעכען! קיינמאָל, קיינמאָל בין איך ניט געווען שטאַרקער און איבערצייגטער ווי איצטער!

די פאַרב האָט זיך איהם זאָגאר געשטעלט אויף זיין בלייבען. אויסגעמאַטערטען געזיכט. אָבער אַרויסריידענדיג די לעצטע ווערטער זיינע, האָט ער זיך אומגערן באַגעגענט מיט דוניאס בליק, און אזוי פיעל ליידען, אזוי פיעל ליידען פאַר איהם איז געווען אין דעם דאָזיגען בליק, אז ער איז ניט ווילענדיג צו זיך געקומען. ער האָט דערפיהלט, אז ער האָט דאָך אומגליקליך געמאַכט די דאָזיגע צוויי אָרימע פרויען. ער איז דאָך פאָרט די אורזאַך...

— דוניא, טייערע! אויב איך בין שולדיג, זיי מיר מוחל (הגם מען טאָר מיך ניט מוחל זיין, אויב איך בין שולדיג). זיי געזונט! מיר וועלען זיך ניט שפּאַרען! ס'איז צייט, זעהר צייט! ניט געה מיר נאָך, איך באַשווער דיך, איך מוז נאָך וואו אריינגעהן... און דו זאָלסט איצט געהן צו דער מוטער און בלייב לעבען איהר. איך בעט דיך רחמים וועגען דעם! דאָס איז די לעצטע גרעסטע בקשה מיינע צו דיר. פאַרלאָז זי ניט די גאַנצע צייט: איך האָב זי איבערגעלאָזט אין אומרוה, וואָס גאָט ווייס, צי זי וועט עס איבערטראָגען: זי וועט אָדער שטאַרבען אָדער משוגע ווערען. טאָ בלייב מיט איהר! ראַזומיכין וועט אויך זיין מיט אייך. איך האָב איהם געזאָגט, ווייז ניט וועגען מיר. איך וועל זעהן צו זיין מוטיג און עהרליך. מיין גאַנצען לעבען. כאָטש איך בין א מערדער. אפשר וועסטו נאָך אַמאָל פון מיר הערען. איך וועל אייך ניט באַדעקען מיט שטאַנד. וועסט זעהן: איך וועל עס נאָך דערווייזען... דערווייל אָבער — צום ווידערזעהן, — האָט ער זיך געאיילט צו ענדיגען, ווידער באַמערקענדיג עפּעס א זעלטזאַמען אויסדרוק אין דוניאס אויגען ביי זיינע לעצטע ווערטער און צוזאָגען. — וואָס זשע וויינסטו אזוי? וויין ניט, וויין ניט: דאָך ניט אויף אייביג שיידען מיר זיך!... אַך, יאָ! וואַרט, איך האָב גאָר פאַרגעסען!...

ער איז צוגעגאַנגען צום טיש, האָט גענומען דאָרט א דיק פאַר־

שטויבט בוך, געעפענט עס און ארויסגעצויגען פון צווישען די בלעטער א קליין פארטרעטעל, אנ'אקווארעל אויף עלעפענביין. עס איז געוועזען דאס בילד פון דערווירטינס טאכטער, זיין אמאליגער כלה, וועלכע איז געשטארבען אין א היץ־פיבער: דאסזעלבע זעלטזאמע מיידעל, וואס האט געוואלט אוועקגעהן אין א קלויסטער אריין. אקעגען א מינוט האט ער זיך איינגעקוקט אין דאס אויסדרוקספאלע און קרענקליכע פנימל, א קוש געטאן דאס בילד און איבערגעגעבען דוניען.

— אט מיט איהר האב איך פיעל גערעדט, וועגען דעם אויך, מיט איהר אליין, — האט ער געזאגט פארטראכטערהייט. — איהר הארצען האב איך פיעל פארטרויט פון דעם, וואס איז דערנאך אזוי מאוס מקוים געווארען. באאונרוהיג זיך ניט, — האט ער זיך געווענדט צו דוניען, — זי האט ניט מסכים געווען פונקט אזוי ווי דו, און איך פרעה מיך, וואס זי איז ניטא. דער עיקר, דער עיקר איז דאס, וואס אלעס וועט איצט אוועקגהן אויף א נייעם שטייגער, וועט צושפאלטען ווערען אויף צווייען, — האט ער פלוצלונג אויסגעשריען, ווידער צוריקקומענדיג צו זיין צער, — אלעס, אלעס, בין איך אבער צוגעגרייט דערצו? וויל איך עס ווירקליך אליין? דאס איז, זאגט מען, נויטיג צו מיין נסיון! צו וואס דען, צו וואס — די אלע אונזיניגע נסיונות? צו וואס טויגען זיי? וועל איך דען בעסער דאן קומען צום באוואוסטזיין, צוטראטען פון יסורים, פון אידיאטיזם, אין חלוש'דיגער אהנמאכט נאך צוואנציגיעהריגער קאטארגע, — צו וואס זאל איך גאר לעבען דאן און פארוואס איז ביי מיר איצט רעכט צו לעבען אזוי? א, איך האב געוואוסט, אז איך בין נידערטרעכטיג, ווען איך בין היינט פארטאג געשטאנען ביי דער נעווא!

ביידע זענען ענדליך ארויסגעגאנגען. שווער איז עס דוניען אנגעקומען, זי האט איהם אבער געליעבט! זי איז אוועק, אבער אבגעגאנגען א טריט פופציג, האט זי זיך אבגעקעהרט נאכאמאל א קוק טאן אויף איהם. מען האט איהם נאך געקענט זעהן. נאר צוגעקומען צום ראג, האט ער זיך אויך אומגעווענדט, צום לעצטען מאל האבען זיי זיך ביידע מיט די בליקען באגעגענט; באמערקט אבער, אז זי קוקט אויף איהם, האט ער אונגעדולדיג און זאגאר מיט פארדראס א מאך געטאן איהר מיט דער האנט, זי זאל אוועקגעהן, און אליין האט ער ענטשלאסען זיך פארבויגען אין ראג אריין.

„איך בין ביין, איך זעה עס", האָט ער געטראַכט פאַר זיך, זיך פאַרשעמענדיג אין אַ מינוט אַרום פאַר זיין פאַרדראָסיגען וואונק מיט דער האַנט צו דוניען. — „פאַרוואָס אָבער האָבען זיי מיך אַזוי ליעב. וויבאַלד איך בין עס ניט ווערט! אַ, ווען איך וואָלט אַליין געווען און קיינער וואָלט מיך ניט ליעב געהאַט, און איך אַליין וואָלט קיינעם קיינמאָל ניט געליעבט! ד אַ ן ו ו אָ ל ט ד אָ ס א ל ע ס נ י ט ג ע ש ע ה ע ן! ס'וואָלט אָבער זיין אינטערעסאַנט צו וויסען, ווערט זיך דען אין די קינפטיגע פופצעהן־צוואַנציג יאָהר מיין נשמה אונ־טערגעבען אַזוי, אַז איך וועל מיט ערהרפורכט פלאַנכענען פאַר מענ־שען, זיך רופענדיג ביי יעדען וואָרט מערדער? יאַ, געוויס, געוויס! צוליעב דעם טאַקע פאַרשיקען זיי מיך איצט, מעהר ווי דאָס דאַרפען זיי גאָר ניט... אַט שמייען זיי איצט אַלע אַרום אויף און אַב איבער דער גאַס, און יעדערער פון זיי איז דאָך אויסוואָרף און מערדער שוין פון נאַטור אויס: אדער נאָך ערגער — אידיאָט! אָבער זאָל מען נאָר אַ פּרוב טאָן ניט צו פאַרשיקען מיך, וועלען זיי אַלע משוגע ווערען פון איידעלען גרימצאָרן! אַ, ווי איך האָס זיי אַלעמען".

ער האָט זיך טיעף פאַרטראַכט וועגען דעם: „דורך וואָס פאַר אַ פּראָצעס קען עס אַזוי געשעהן, אַז ער זאָל ענדליך זיי אַלעמען זיך אונטערגעבען, אָהן חקירות, אויס איבערצייגונג זיך אונטערגעבען! און צוריקגערעדט, פאַרוואָס דען ניט? געוויס, אַזוי דאַרף עס טאַקע זיין. וועלען דען צוואַנציג יאָהר אונאויפהערליכען דרוק ניט צוטרעטען איהם אינגאַנצען? דאָס וואסער לעבערט אויך דעם שטאַרקסטען שטיין. אָבער צו וואָס, צו וואָס דען לעבען נאָך דעם? צו וואָס געה איך איצט, וויבאַלד איך וויים אַליין, אַז דאָס אַלץ וועט זיין פונקט אַזוי, ווי עס זאָל אין בוך געשריבען שטעהן, און ניט אַנדערש!"

צום הונדערטסטען מאָל אפשר האָט ער זיך פאַרגעבען די דאָזיגע פראַגע פון נעכטיגען אָבענד אָן, אָבער ער איז דאָך געגאַנגען.

א כ ט ע ר ק א פ י ט ע ל.

ווען ער איז אריין צו סאָניען, האָט עס שוין אָנגעהויבען טונקעל צו ווערען. דעם גאַנצען טאָג האָט סאָניא אָבגעוואַרט אויף איהם אין

שרעקליכער אויפרעגונג. זי האָט געוואָרט צוזאַמען מיט דוניען. יענע איז צו איהר געקומען אין דער פֿריה נאָך, ווען זי האָט זיך דערמאָהנט אָן די ווערטער, וואָס סווידריגיילאָוו האָט איהר נעכטען געזאָגט, אַז „סאָניא וויים דערפֿון“. מיר וועלען ניט איבערגעבען די איינצעלהייטען פֿון דעם געשפּרעך און די טרעהרען־שטראָמען צווישען ביידע פֿרויען און וויפֿיעל זיי זענען געוואָרען נאָהענט איינע צו דער אַנדערער. דוניא האָט פֿון דעם דאָזיגען באַזוך ווענינגסטענס אַרויסגעטראָגען דעם טרייסט, אַז איהר ברודער וועט זיין ניט אַליין: צו סאָניען, צו איהר דער ערשטער איז ער געקומען מיט זיין ודוי: אין איהר האָט ער געזוכט דעם מענשען, ווען ער האָט זיך אין דעם מענשען גענויטיגט: און זי וועט איהם אויך נאָכגעהן, וואוהין דאָס שיקזאַל וועט איהם פֿיהרען. זי האָט גאָר ניט געפֿרעגט, נאָר זי האָט געוואוסט, אַז אַזוי וועט עס זיין. זי האָט געקוקט אויף סאָניען מיט אַ מין עהרפֿורכט זאָגאַר און אָנפֿאַנגס זי געבראַכט אין פֿאַרלעגענהייט דורך דעם. סאָניא איז שיער ניט געוועזען גרייט זיך פֿאַנאַנדערצורווינען, — דען זי האָט זיך, פֿאַרקעהרט, געהאַלטען פֿאַר אונווירדיג אַפֿילו אַ קוק צו טאָן אויף דוניען. דאָס הערליכע בילד דוניעס, ווען זי האָט זיך מיט אַזוי פֿיעל אויפֿמערקזאַמקייט און אַכטונג פֿאַרנויגט פֿאַר איהר בשעת זייער ערשטען זעהן זיך ביי ראַסקאָלניקאָוו'ן אין צימער, איז פֿון דאַן אָן אויף אייביג פֿאַרבליבען ביי איהר אין האַרצען, אַלס איינס פֿון די וואונדערליכסטע און ניט־דערגרייכליכע טרוימבילדער אין איהר לעבען.

דוניטשקאַ האָט ענדליך מעהר ניט געקענט אויסהאַלטען און איבערגעלאָזען סאָניען צו ערוואַרטען איהר ברודער ביי איהם אין דער היים: איהר האָט זיך אַלץ געדאַכט, אַז אַהין וועט ער פֿריהער קומען. געבליבען אַליין, האָט סאָניא זיך גלייך אָנגעהויבען צו פּייניגען פֿאַר שרעק ביים געדאַנק, אַז אפשר האָט ער זיך ווירקליך דאָס לעבען גענומען. דערפֿאַר האָט אויך דוניא מורא געהאַט. אָבער ביידע האָבען דעם גאַנצען טאָג געזוכט איינע די אַנדערע צו איבערצייגען מיט אַלע מיטלען, אַז דאָס קאָן ניט זיין. און זיי זענען געווען רוהיגער, כל זמן זיי זענען צוזאַמען געוועזען. קוים אָבער האָבען זיי זיך צושיידט, האָט ווי איינע אַזוי די אַנדערע אָנגעהויבען צו טראַכטען נאָר דערפֿון אַליין. סאָניא האָט זיך ערינערט, וואָס סווידריגיילאָוו האָט איהר

נעכטען געזאָגט, אַז ראַסקאָלניקאָוו האָט צוויי וועגן — וולאַדימיר־קאַ אָדער... דערנאָך האָט זי אויך געקענט ראַסקאָלניקאָווס האַ־נאָר, זיין שטאָלץ און זעלבסטגעפיהל און זיין אונגלויבען.

— „קען דען נאָר דער קליינמוט אליין און די מורא פאַר'ן טויט איהם לאָזען לעבען ווייטער?" האָט זי ענדליך אַ טראַכט געטאָן אין פאַרצווייפלונג.

די זון האָט דערווייל געהאַלטען אין פאַרגעהן. זי איז אומעטיג געשטאַנען ביים פענסטער און שטאַרר געקוקט אין דרויסען ארויס — אָבער דורך דאָס פענסטער האָט זיך געזעהן נאָר אַ דיקע ניט־געקאַלכ־טע מויער־וואַנט פון דעם שכנות'דיגען הויז. ענדליך ווען זי איז שוין געקומען צו דער פעסטער איבערצייגונג, אַז דער אומגליקליכער איז טויט, — איז ער אריין אין איהר צימער.

אַ פריידענגעשריי האָט זיך ארויסגעריסען פון איהר ברוסט. אָבער זיך אויפמערקזאַמער איינגעקוקט אין זיין געזיכט, איז זי פּלוצ־לונג בלאַס געוואָרען.

— נו! האָט ראַסקאָלניקאָוו מיט אַ שמייכעל געזאָגט, — איך געה איצט, סאָניא, צו דיין קרייצוועג, דו האָסט דאָך מיך אַליין גע־שיקט אהינצו; הייגט וואָס האָסטו זיך איצט אַזוי דערשראָקען, אַז ס'איז געקומען דערצו?

סאָניא האָט פאַרוואונדערט געקוקט אויף איהם. זעלטזאַם איז איהר איצט זיין טאָן פאָרגעקומען; אַ קאַלטער שוידער איז איהר אריי־בער איבערן לייב, אָבער אין אַ מינוט ארום האָט זי פאַרשטאַנען, אַז סיי דער טאָן זיינער סיי די ווערטער זענען געמאַכטע. אפילו גערעדט האָט ער מיט איהר אויך מאָדנע, קוקענדיג אין אַ ווינקעל און אַזוי ווי אויסמיידענדיג אריינבליקען איהר גלייך אין פּנים.

— איך האָב איינגעפונען, סאָניא, אַז אַזוי וועט טאָקע אפשר זיין גלייכער. דאָ איז פאַראַן אַ געוויסער אומשטאַנד... נאָר ס'איז לאַנג צו דערצעהלען, און ס'איז גלאַט ניטאָ וואָס. איך בין נאָר אין כעס ווייסטו פאַרוואָס? מיר פאַרדריסט. וואָס די אַלע נאַרישע, טיערישע פּרצופים וועלען מיך באַלד ארומרינגלען, גאַפען אויף מיר זייערע גלאַצאויגען, שטעלען מיר זייערע נאַרישע פראַגען, אויף וועלכע מען מוז ענטפערן, — טייטען אויף מיר מיט די פינגער... פפוי! ווייסטו, איך וועל ניט געהן צו פּאָרפירין; ער איז מיר נמאס געוואָרען. איך

וועל בעסער געהן צו מיין פריינד, דעם „פּולווער“ אפיציר. אט וועט עס זיין אַנ'איבערראשונג. אט וועל איך עס מאַכען אַנ'עפעקט, אַזוי צו זאָגען. ס'וואָלט ניט שאַדען צו זיין אביסעלע קאַלטבלוטיגער: עפּעס בין איך שוין צו גאַליג געווארען פאר דער לעצטער צייט. וועסט גלויבען, איך האָב נאַר־וואָס דער שוועסטער די פויסט געוויזען נאָר דערפאר, וואָס זי האָט זיך אבגעקעהרט א לעצט מאָל אויף מיר א קוק צו טאָן. פּע — אַזאַ מיין צושטאַנד! עך, צו וואָס איך בין געקור־מען! נו. וואו זענען שוין די קרייצען?

ער האָט עפּעס ווי אליין ניט געוואוסט, וואָס מיט איהם טוט זיך. ער האָט זאָגאָר ניט געקענט איינשטעהן קיין רגע אויף איין אָרט, אויף קיין געגענשטאַנד האָט ער ניט געקענט קאָנצענטרירען זיין אויפ־מערקזאַמקייט, זיינע געדאַנקען האָבען געשפּרונגען איינער איבער דעם אַנדערן, ער פלעגט זיך פאררײדען: די הענט האָבען איהם עטוואָס געציטערט.

סאָניא האָט שווייגענדיג ארויסגענומען פון קופערט צוויי צלמים איינער פון ציפּרעסענהאָלץ, דער אַנדערער פון קופער. האָט זיך אליין איבערגעצלמט, איהם איבערגעצלמט און איהם אַנגעטאָן אויפ'ן האַר־צען דאָס ציפּרעסען־צלמל.

— דאָס דיענט, הייסט עס, אלס סימבאָל, אז איך נעהם אויף מיך מיין פּעקעל יסורים, חע־חע! און ווירקליך, איך האָב ביז איצט נאָך ווייניג געליטען! דער ציפּרעסען־צלם, הייסט עס, איז פאָלק־סטימליך: דעם קופּערנעם — ליזאַוועטאַס — ווילסטו זיך נעהמען — ווייז מיר איהם א קוק טאָן! האָט זי איהם טאַקע געטראָגען... אין יענער מינוט? איך קען אויך צוויי אַזעלכע צלמים, פון זילבער און א הייליגענבילד. איך האָב זיי דאַמאָלס א וואָרף געטאָן דער אלטער אויף דער ברוסט. אט וואָלטען זיי איצט צו נוץ געקומען! אט יענע, כ'לעבען, האָב איך געדאַרפט אַנטאָן... איבעריגענס לייג איך עס אלץ. כ'וועל דעם עיקר פארגעסען: איך בין עפּעס צושטרייט!... זעהסטו, סאָניא, איך בין געקומען אייגענטליך צוליעב דעם, דיך צו באַנאַכריכ־טען: דו זאָלסט וויסען... און דאָס איז אלעס... איך בין דאָך נאָר צוליעב דעם טאַקע געקומען. (הם! — איך האָב אייגענטליך געמיינט, אז איך וועל זאָגען מעהר). דו האָסט דאָך אַבער אליין אויך געוואָלט, אז איך זאָל געהן. נו, איז אט וועל איך זיצען אין טורמע, און דיין

פאַרלאַנג וועט ערפיהלט ווערען: נו, היינט וואָס זשע ווינסטו? דו אויך? הער אויף. גענוג וועט זיין: אַ, ווי מיר איז דאָס אַלץ שווער!

א געפיהל איז דאַך אין איהם געבאָרען געוואָרען: דאָס האַרץ האָט איהם פאַרקלעמט, קוקענדיג אויף איהר: 'די אַבער, די ווי קומט אהער?" האָט ער געטראַכט ביי זיך. — „וואָס גאָה איך איהר אַז? וואָס וויינט זי, וואָס ריכט זי מיך אויס, ווי די מוטער אדער דוניא? וועט זיין מיינע אַנ'אַם!"

— צלם זיך איבער, בעט כאָטש גאָט אַמאָל, — האָט סאָניא זיך געבעטען מיט א ציטערנדער שטילער שטים.

— אַך, מיט'ן גרעסטען פאַרגניגען! דאָס איז וויפיעל דיין האַרץ געלוסט! און פון ריינעם האַרצען, סאָניא, פון ריינעם האַרצען...

געוואָלט האָט ער איינענטליך זאָגען עפּעס אַנדערש.

— ער האָט זיך עטליכע מאָל איבערגעצלמט. סאָניא האָט גע־כאַפּט איהר טיכעל און עס אַרויפגעוואָרפען זיך אויפ'ן קאָפּ. דאָס איז געוועזען א גרין טיכעל פון דראַדעדאַם, דאָס אייגענע טיכעל וואָהר־שיינליך, וועגען וועלכען מארמעלאַדאָוו האָט דערמאָהנט, א „פאַמיליר־ענטיכעל". ראַסקאָלניקאָוו'ן איז איינגעפאַלען די ערינערונג וועגען דעם, נאָר ער האָט ניט געפרעגט. און ווירקליך — ער האָט אַליין אָנגעהויבען צו פיהלען, אַז ער איז שרעקליך צושטרייט און עפּעס זעהר מאָוס צוטראָגען. ער האָט זיך דערשראָקען דערפאַר. ער איז פּלוצלונג איבערראַשט געוואָרען אויך דערפון, וואָס סאָניא וויל אוועק־געהן צוזאַמען מיט איהם.

— וואָס טוסטו! וואוהין איז עס? בלייב איבער, בלייב דאָ! איך וועל אַליין געהן! האָט ער אויסגעשריען מיט קליינמוטיגען פאַר־דראָס און איז שיער ניט אין רציחה אוועק צו דער טהיר. — וואָס טויג מיר דאָ א גאַנצע סוויטע! האָט ער געשטאַמעלט ביים ארויס־געהן.

סאָניא איז געבליבען שטעהן אין מיטען צימער. ער האָט זיך מיט איהר אפילו ניט געזעגנט, ער האָט שוין פאַרגעסען וועגען איהר. א בייסענדער און רעוואָלטירענדער צווייפעל האָט אויפגעברויזט אין זיין נשמה:

„איז עס אַבער אזוי, איז עס אזוי?" האָט ער דאַך ווידער אמאָל א טראַכט געטאָן, אראָבגעהענדיג פון די טרעפּ. — „איז עס שוין דען

אונמעגליך אבצושטעלען זיך און ווידער אלץ איבערמאכען... און ניט געהן?"

אבער ער איז פארט געגאנגען. ער האט פלוצלונג דערפיהלט אויף זיכער שוין, אז עס האט ניט קיין זין צו שטעלען פראגען. ארויס־געגאנגען אויף די גאס, האט ער זיך דערמאהנט, אז ער האט זיך ניט געזעגענט מיט סאניען; אז זי איז געבליבען אינמיטען צימער, אין איהר גרינעם טיכעל, ניט וואגענדיג זיך א ריהר צו געבען געגען זיין באפעהל, — ער האט זיך אויף איין אויגענבליק אבגעשטעלט. אין דעם דאזיגען אויגענבליק האט א בלענדענדער געדאנק אין איהם פלוצלונג אויפגעשטראהלט, — גלייך ווי ער האט געווארט, איהם אינ־גאנצען ארויסצוברייננגען פון זיך.

„נו, צוליעב וואס, צוליעב וואס בין איך איצט געוועזען ביי איהר? איך האב איהר געזאגט: איך בין געקומען געשעפטליך. וואס דען פאר א געשעפט? ס'איז גאר קיין שום געשעפט ניט געוועזען! זאגען, אז איך געה! צו וואס דען? טאקע זעהר נויטיג! האב איך זי דען ליעב? דאך ניין, ניין? אט האב איך זי דאך איצט אוועקגע־טריבען פון זיך ווי א הונט. אפשר האב איך טאקע געדארפט האבען איהרע צלמים? א, ווי נידעריג איך בין געפאלען! ניין, איך האב איהרע טרעהרען געדארפט, איך האב איהר שרעק געדארפט זעהן, קוקען ווי איהר הארץ וועהטאגט און פייניגט זיך! איך האב געמוזט כאטש אן עפעס זיך אנקלאמערן, פארהאלטען זיך א ווייליע, א קוק טאן אויף א מענשען! און איך האב נאך געוואגט אזוי פיעל צו בויען אויף זיך, אזוי צו טרוימען וועגען זיך! א קבצן בין איך, א נישטיגע בריה, א נידערטרעכטיגער, א נידערטרעכטיגער!"

ער איז געגאנגען איבער דעם געמויערטען ברעג פון קאנאל, און ניט ווייט איז איהם געבליבען צו געהן, אבער צוקומענדיג צו דער בריק, איז ער שטעהן געבליבען, זיך פלוצלונג פארנומען פון דער בריק אין א זייט און האט זיך געלאזט געהן אויפ'ן סעננא־פלאץ.

ער האט גיעריג געקוקט אויף רעכטס און אויף לינקס, מיט אנ־שטרענגונג באטראכט יעדען געגענשטאנד און אויף קיין זאך ניט גע־קענט קאנצענטרירען זיין אויפמערקזאמקייט; אלץ האט זיך ארויס־געגליטשט. „אט דא איבער דער דאזיגער בריק וועלען זיי מיך — אין א וואך אדער אין א חודש ארום פיהרען ערגעץ־וואוהין אין ארעס־

טאַנטעז־קליידער: ווי אזוי וועל איך עס דאמאָלס קוקען אויפ'ן קאַנאַל — מען דאַרף עס באַהאַלטען אין זכרון!" — איז איהם דורכגעפלויגען דורכ'ן קאָפּ. „אָט דאָס שילד, צום ביישפּיעל. ווי וועל איך עס דאמאָלס איבערזעצען די אייגענע אותיות? אָט שטעהט דאָ אָנגעשריבען: „ג י ז ע ל ש אַ פ ט". וואָלט מען באַדאַרפט באַהאַלטען אין זכרון דעם דאָזיגען „י". דעם אות „י". און א קוק טאָן דאַרויף אין א חדש ארום, אויף דעמזעלביגען „י": ווי אזוי וועל איך עס דאמאָלס דאַרויף א קוק טאָן? וואָס וועל איך עס דאמאָלס שפּירען און טראַכטען?... גאָט, ווי נידעריג דאָס אַלץ מוז זיין, אָט די אַלע מיינע איצטיגע... זאָרגען! געוויס מוז דאָס אַלץ זיין אינטערעסאַנט... אין זיין אַרט... (חאַ־חאַ־חאַ! וועגען וואָס איך טראַכט אָבער!) איך ווער ווי א קינד, און מאַך פאַר זיך אַליין אָנשטעלען: נו, וואָס בין איך עס אויסען מיט מיין וועלען מיך אַליין צו פאַרשעמען? פוי, ווי מען שטויסט זיך! אָט דער דאָזיגער דיקער פאַרשוין (א דייטש מסתמא). וואָס האָט מיך א שטופּ געטאָן. נו, וויים ער דען, וועמען ער האָט א שטופּ געטאָן? אַנ'אַלטע פרוי מיט אַ קינד בעט א נדבה. ס'איז ווירקליך אינטערעסאַנט, וואָס זי האַלט, אז איך בין גליקליכער פאַר איהר. אפשר גאָר געבען איהר עפּעס אַלס קוריאָז? באַ, א צעהנערל האָט זיך פאַרוואַלגערט אין קעשענע. פון וואַנען? נאַ, נאַ... נעהם, מוהמינקע!"

— זאָל דיך גאָט בעשירמען! האָט ער דערהערט דער בעטלערינס קלענגליכע שטים.

ער איז ארויף אויפ'ן סעננאַ־פּלאַץ. איהם איז געווען ניט־אָנגענעהם, זעהר ניט אָנגענעהם צו שטופּען זיך צווישען דעם המון, דאָך איז ער געגאַנגען דוקא אַהינצו, וואו ס'איז געווען מעהר עולם. ער וואָלט אַלץ אין דער וועלט אוועקגעגעבען, ער זאָל קענען בלייבען אַליין, ער האָט אָבער געפיהלט, אז קיין איין מינוט אפילו וועט ער אַליין ניט קענען זיין. צווישען דעם המון האָט זיך עפּעס א שכורער צוהוליעט: ער האָט געוואָלט ניט אנדערש ווי טאַנצען, אָבער ביי יעדען פאַרזוך זיינעם פלעגט ער פאַלען אָן א זייט. מען האָט איהם ארומגערינגעלט. ראַסקאָלניקאָוו האָט זיך דורכגעדרענגט דורכ'ן רעדער, איינינע מינוט געקוקט אויף דעם שכרון און האָט זיך פלוצלונג צולאַכט מיט א קורצען אָבגעהאַקטען געלעכטער. אין א מינוט ארום האָט ער שוין אין איהם פאַרגעסען, זאָגאַר ניט געזעהן איהם מעהר,

הגם ער האָט אויף איהם געקוקט. ענדליך איז ער אַבגעגאַנגען פון דאָרט, ניט צו געדענקען אפילו, וואו ער געפינט זיך; נאָר ווען ער איז געקומען ביז צום מיטען פּלאַץ, איז אין איהם פאַרגעקומען א באַוועגונג, אַנ'עמפּפינדונג האָט איהם פּלוצלונג באהערשט און פאַרכאַפּט איינגאַנצען, מיט לייב און זעעל.

ער האָט זיך פּלוצלונג דערמאַהנט אַן סאָניאס ווערטער: „געה אויף א קרייצוועג, בוק זיך פאַר'ן פאָלק, גיב א קוש די ערד, ווייל אויך געגען איהר האָסטו געזינדיגט, און זאָג דער גאַנצער וועלט הויך אויף א קול: „איך בין א מערדער!“ א שוידער האָט איהם דורכגענומען, דערמאָהנענדיג דאָס. און שוין אזוי ווייט האָט איהם נידערגעדריקט דער אויסוועגלאָזער צער און די פאַרצווייפלונג פון אַט דער גאַנצער צייט, באַזונדערס אָבער פון די לעצטע שעה'ן, אז ער האָט זיך גלייך און גאַנץ אריינגעשליידערט אין דער מעגליכקייט פון דער דאָזיגער נייער, גאַנצער, פולער עמפּפינדונג. עפּעס אזוי ווי אַנ'אַנפאַל האָט זי איהם פּלוצלונג דורכגענומען: זיך אָנגעצונדען אין דער נשמה ווי איין פונק, האָט זי איהם מיט אמאָל ווי א פייער ארומגעכאַפּט איינגאַנצען... אלעס מיט איינאַנדער איז אין איהם פּלוצלונג ווייך געוואָרען און א שטראָם טרעהרען האָט זיך א גאָס געטאָן פון זיינע אויגען. אזוי ווי ער איז געשטאַנען, האָט ער א פאַל געטאָן אויף דער ערד אַנידער.

אין מיטען אויפ'ן מאַרק־פּלאַץ האָט ער זיך אויף די קניה געשטעלט, זיך א בוק געטאָן איז צו דער ערד און א קוש געטאָן די דאָזיגע קויטיגע ערד מיט א געפיהל פון תענוג און גליק. דאַן איז ער אויפגעשטאַנען און זיך געבוקט צום צווייטען מאָל.

עס האָט אויסגעבראָכען א געלעכטער.

— נישקשה אריינגעגאָסען אין זיך! האָט אויסגערופען א שייגעץ נעבען איהם.

— דאָס געהט ער קיין ירושלים, ברידער, מיט די קינדער און זיין היימאַט געזעגענט ער זיך, דער גאַנצער וועלט בוקט ער זיך, די הייליגע שטאָדט סאַנקט־פּעטערבורג און איהר גרונט קושט ער! האָט איינער אַנ'עלענד־שכורער צוגעגעבען.

— דאָס בחור'ל איז נאָך גאָר א יונגס! האָט זיך אריינגעמישט א דריטער.

—פון די אנשטענדיגע, געבילדעטע! האט איינער באמערקט מיט א זעהר געזעצטער שטים.

— איצט וועסטו ניט דערקענען, ווער ס'איז אנשטענדיג און ווער ניט.

די אלע אויסרופען און באמערקונגען האבען אבגעהאלטען ראסקאלניקאוו'ן, און די ווערטער „איך בין א מערדער", וועלכע זענען שוין אפשר גרייט געוועזען זיך אראבצוקייקלען פון זיין צונג, זענען אבגעשטארבען אין איהם. דאך האט ער רוהיג אריבערגעטראגען די אלע געשרייען, און זיך ניט ארומקוקענדיג, איז ער אוועק גלייך דורך א געסעל אין דער ריכטונג צום פאליציי־צירקעל. א געזיכט איז איהם אונטערוועגס ערשיענען, דאך האט ער זיך ניט געוואונדערט דערי־בער: ער האט געהאט דאס פארגעפיהל, אז אזוי האט עס געמוזט זיין. אין דעם אויגענבליק, ווען ער האט זיך אויף דעם סעננאַ־פלאץ א בוק געטאן צו דער ערד צום צווייטען מאל, האט ער, ווענדענדיג זיך לינקס, דערזעהן, א טריט פופציג ווייט פון זיך, סאניען. זי האט זיך באהאלטען פון איהם הינטער איינעם פון די הילצערנע באראקען. וואס זענען געשטאנען אויפ'ן מארקפלאץ: אלזא האט זי באגלייט דעם גאנצען טרויערדיגען גאנג זיינעם! ראסקאלניקאוו האט דערפיהלט און פארשטאנען אין דעם דאזיגען אויגענבליק, איינמאל פאר אלעמאל, אז סאניא איז מיט איהם פון איצט אן אויף אייביג פארבונדען, און וועט געהן נאך איהם אפילו אין עק וועלט, וואוהין דער גורל זאל איהם ניט פארשליידערן. דאס הארץ האט זיך אין איהם איבערגעדרעהט. אבער — אט איז ער שוין געקומען צו דעם שרעקליכען ארט...

ער איז גאנץ דרייסט אריין אין הויף. מען האט זיך גערארפט אויפהויבען אויפ'ן דריטען שטאק ארויף. „ביז וואנען איך וועל מיך נאך אויפהויבען". האט ער א טראכט געטאן. איהם האט זיך איבערהויפט געדאכט, אז ביז דער פאטאלער מינוט איז נאך ווייט, נאך א סך צייט געבליבען, מען קען נאך וועגען פיעלעס איבערטראכטען.

ווידער דיזעלבע מיסט, דיזעלבע אייער־שאלעכטס אויף די געדרעהטע טרעפ, ווידער שטעהען די טהירען פון די וואוינונגען ברייט געעפענט, ווידער דיזעלבע קיכען, פון וועלכע עס טראגט זיך א דונפט און א שלעכטער ריח. ראסקאלניקאוו איז דא ניט געוועזען פון דאר־

מאלט אן. די פיס זענען איהם אבגעחלשט געווארען און זיך אונטערגעבויגען, אבער זיי האבען איהם נאך געדיענט. ער איז איין אויגענבליק שטעהן געבליבען, אבצוכאפען דעם אטעם, צו זיך צו קומען. ער זאל אריין ווי א מ ע נ ש. „אבער צוליעב וואס דען? צו וועלכען צוועק? האט ער פלוצלונג א טראכט געטאן, באנעהמענדיג דעם פארלאנג זיינעם, „אויב מען מוז שוין אויסטרינקען דעם כוס, איז דען ניט אלץ איינס? וואס מאוסער, אלץ בעסער!“ דורך זיין דמיון האט זיך אין דעם דאזיגען אויגענבליק דורכגעטראגען די געשטאלט פון איליא פעטראוויטש „פ ו ל ו ו ע ר“. זאל ער צו איהם טאקע זיך ווענדען? קען ער דען ניט אריינגעהן צו עמיצען אנדערש? אפשר גאר צו ניקאדים פאמיטש'ן? אדער גאר אוועקגעהן פון דאנען און אריין צום צירקעל־אויפזעהר אהיים? וועט ער עס ווענינגסטענס אבפטר'ן אויפ'ן היימישען שטייגער... ניין, ניין! צו פ ו ל ו ו ע ר 'ן. — צו פ ו ל ו ו ע ר 'ן! אז טרינקען — איז טרינקען אלעס מיט אמאל...

פארשטארט, קוים־קוים ביי די געדאנקען, האט ער געעפענט די טהיר אין ביורא אריין. דאסמאל איז דא געוועזען זעהר וועניג מענשען, געשטאנען עפעס א הויזוועכטער און נאך איינער, פון המון. דער פארטיער אפילו האט אויך ניט ארויסגעקוקט פון הינטער זיין מחיצה ארויס. ראסקאלניקאוו איז דורכגעגאנגען אין דאס אנדערע צימער אריין. „מען וועט נאך אפשר קענען ניט זאגען אויך“, האט זיך איהם געטראגען אין קאפ. עפעס איינער א פארשוין, א שרייבער ציוויל געקליידעט, איז דא געוועזען באשעפטיגט ביי זיין ביורא. אין א ווינקעל האט זיך איינגעארדענט א צווייטער שרייבער. זאמעטאוו איז ניט געוועזען. ניקאדים פאמיטש איז נאטירליך אויך ניט געוועזען.

— קיינער ניטא? האט ראסקאלניקאוו געפרעגט, זיך ווענדענדיג צו דעם פארשוין וואס ביים ביורא.

— וועמען דארפט איהר דען?

— א־א־א! אט איז א נאסט! ניט מען הערט אייך, ניט מען זעהט אייך... א שאק מיט יאהרען — ווי זאגט מען עס! א גוטער מארגען אייך! — האט פלוצלונג אויסגערופען א באקאנטע שטים.

ראסקאלניקאוו האט אויפגעציטערט. פאר איהם איז געשטאנען

פּ ו ל ו ו ע ר : ער איז פּלוצלונג ארויס פון דריטען צימער. „דאָס איז דער מזל אליין“, האָט ראסקאָלניקאָוו א טראכט געטאָן. — „ווי קומט ער אהער ?“

— צו אונז גאָר אין געסט ? וואסער גוט יאָהר האָט אייך גע־בראכט ? — האָט איליא פּעטראָוויטש געדופען. ער איז קענטיג גע־ווען אין אן אויסגעצייכענטער שטימונג און א קאפּעלע אפילו אויפּ־גערעגט). אויב געשעפטליך, זענט איהר נאָך א ביסעלע צו פריה גע־קומען. איך אליין בין איצט דאָ נאָר צופעליג... אבער — מיט וואָס נאָר איך קען אייך דיענען. איך בין זיך מודה... ווי ? ווי איז אייער נאָמען ? ענטשולדיגט...

— ראסקאָלניקאָוו.

— אהאָ ! ראסקאָלניקאָוו ! האָט איהר דען ווירקליך געקאָנט מיי־נען, אז איך האָב פארגעסען. נאָר איהר זאָלט מיר, איך בעט אייך, ניט האַלטען פאר אזא... ראָדיאָן... ראָ... ראָ... ראָדיאָניטש, אזוי דאַכט זיך ?

ראָדיאָן ראָמאַניטש.

— יאָ, יאָ, יאָ ! ראָדיאָן ראָמאַניטש, ראָדיאָן ראָמאַניטש ! אָט דאָס האָב איך טאַקע געמיינט. איך האָב ניט איינמאָל נאָכגעפרעגט אויף אייך. איך בין זיך מודה, אז מיר האָט עס באמת דערנאָך זעהר באנג געטאָן, וואָס מיר זענען זיך מיט אייך דאמאָלס אזוי... מען האָט מיר שפּעטער ערקלערט, איך האָב זיך דערוואוסט, אז איהר זענט א יונגער ליטעראַט, א געלעהרטער זאָגאָר... די ערשטע טריט אזוי צו זאָגען... אָ, מיין גאָט ! ווער פון די יונגע ליטעראַטען און געלעהרטע האָט דען ניט געמאַכט אין אָנהויב קיין אָריגינעלע טריט ! איך און מיין פרוי אכטען מיר די ליטעראַטור, די פרוי מיינע — ביז ליידענשאַפט זאָגאָר !... ליטעראַטור און קונסט ! אבי מען איז א פיינער מענש, און אַלעס איבעריגע קען מען דערגרייכען דורך טאַלענט, וויסען, פאַר־שטאַנד, זשעני ! א הוט צום ביישפּיעל — וואָס איז דען א הוט ? א הוט איז א צודעק, איך קען איהם ביי צימערמאַן קויפען ; אבער דאָס וואָס איז פאַרבאָרגען אונטער'ן הוט און ווערט מיט'ן הוט צוגעדעקט, דאָס קען איך שוין ניט קויפען !... דעם אמת זאָגענדיג האָב איך גע־וואָלט אפילו אריינגעהן צו אייך, זיך ענטשולדיגען, כ'האָב אבער גע־מיינט, אפשר ווערט איהר... נאָר כ'האָב זיך פאַרדרעהט און פרעג נאָך

ניט: איהר דארפט ווירקליך עפּעס האבען? צו אייך, זאגט מען, זענען אייערע פארוואנדטע געקומען?

— יא, מיין מוטער און שוועסטער.

— איך האב זאגאר געהאט די עהרע און דאס גליק צו באגעגנען אייער שוועסטער, — א העכסט געבילדעטעס און זעהר שעהנעס פריילין. איך בין מודה, אז איך האב שטארק באדויערט, וואס מיר האבען זיך דאמאלס מיט אייך אביסעל צוהיצט. עס טרעפט! איי וואס איך האב אייך דאמאלס, צוליעב אייער פאלען אין אהנמאכט, באטראכט מיט א געוויסען בליק, — האט זיך עס שפּעטער ערקלערט אויף דעם גלענצענדסטען אופן! ס'איז געוועזען אבערגלויבען און פאנאטיזם! איך פארשטעה. ווי אזוי איהר האט גערארפט אויפגעבראכט ווערען. אפשר ווילט איהר אייער וואוינונג ביטען צוליעב דער אנוועזענהייט פון אייער פאמיליע?

— ניין, איך האב נאר געוואלט... איך בין אריין א פרעג טאן... איך האב געמיינט, כ'וועל דא טרעפען זאמעטאוו'ן.

— אך יא! איהר זענט באפריינדעט געווארען. איך האב געהערט. נו, זאמעטאוו איז מעהר ביי אונז נישטא, — איהר האט פארשפּעטיגט. יא, אלעקסאנדער גריגאריעוויטש'ן האבען מיר פארלארען! פון נעכטען אן געהערט ער שוין מעהר ניט צו אונזער פערסאנאל! ער איז אוועק פון אונז... און אוועקגעהענדיג זיך מיט אלעמען איבערגעקריעגט... און אפילו זעהר ניט איידעל... א לייכטזיניג איינגעל ווייטער גארנישט: ער האט אפילו געקענט געבען האפענונגען; אבער געהט טענה'ט מיט זיי, מיט דער גלענצענדער יוגענד אונזערער! עפּעס אן עקזאמען, דאכט זיך, וויל ער האלטען — ביי אונז אבער דארף מען דאך נאר ריידען, מאכען דעם אנשטעל, דערמיט איז מען יוצא, דערמיט איז זיין עקזאמען גע'פּטר'ט. דאס איז דאך ניט איהר, א שטייגער, אדער הערר ראזומיכין, אייער פריינד! אייער קאריערע — איז די וויסענשאפט. און קיינע מניעות וועלען אייך שוין ניט אפּשרעקען! די אלע תענוגים פון לעבען, קען מען זאגען, איז פאר אייך גארנישט, איהר זענט אן אסקעט, א נזיר, א מאנאך!... איהר דארפט האבען א בוך, די פעדער הינטער'ן אויער און וויסענשאפטליכע פארשונגען, — אט וואו עס שוועבט אייער גייסט! איך אליין אפילו... האט איהר געלעזען ליווינגסטאנס טאגעביכער.

— ניין.

— און איך האָב געלעזן. איבעריגענס איז איצט פאַרהאַן זעהר פיעל ניהיליסטען: נו, יאָ, דאָס איז גאַנץ נאַטירליך: וואָסערע צייטען מיר האָבען דערלעבט, זאָגט אַליין? איבעריגענס בין איך מיט אייך... איהר זענט דאָך שוין געוויס ניט קיין ניהיליסט! ענטפערט מיר אָפען, אויפריכטיג.

— ניין...

— ניין, ווייסט איהר, מיט מיר מעגט איהר זיין אויפריכטיג, שטערט אייך ניט, גלייך ווי מיט זיך אַליין! דער דיענסט איז שוין אַן אַנדער זאַך, שוין גאָר עפּעס אַנדערש... איהר האָט אודאי געמיינט, אַז איך האָב געוואָלט זאָגען „ד י פ ר י י נ ד ש אַ פ ט"*). ניין, איהר האָט ניט געטראָפען! ניט די פריינדשאַפט, נאָר דאָס געפיהל פון בירגער און מענש, דאָס געפיהל פון הומאַניטעט און ליעבע צו דעם אַלמעכטיגען. איך מעג זיך זיין אַן אָפיציעלע פּערזאָן, איך מעג זיך געפינען אין אַמט, אָבער דעם בירגער און מענש מוז איך שטענדיג פיהלען אין מיר און דאַרף זיך אָפּגעבען אַ רעכענונג... אַט האָט איהר אָנגעהויבען צו ריידען פון זאַמעטאָוו'ן. זאַמעטאָוו קען אָפּשפּיעלען אַ סקאַנדאַל אויפ'ן פראַנצויזישען שטייגער. ערגעץ אין אַן אונאָנשטענדיגער אַנשטאַלט, ביי אַ גלאָז שאַמפּאַניער אָדער דאָנער, — אַט דאָס איז אונזער זאַמעטאָוו! איך אָבער בין אפשר פאַרברענט געוואָרען פון איבערגעבענהייט און ערהאַבענע געפיהלען, און אויסערדעם בין איך ניט אַבי־ווער, כ'האָב אַ ראַנג, פאַרנעהם אַן אַמט! בין פאַרהייראַט און האָב קינדער. איך ערפיל מיין פליכט אַלס בירגער און מענש. אָבער ער איז ווער, זאָגט מיר, איך בעט אייך? איך ווענד מיך צו אייך אַלס צו אַ מענשען, וואָס איז געאיידעלט דורך בילדונג. אויך די הויבינס האָבען זיך איצט געמעהרט אָהן אַ שיעור.

ראַסקאָלניקאָוו האָט פרעגענד די ברעמען אויפגעהויבען. איליאַ פּעטראָוויטשעס ווערטער, וועלכער איז קענטיג ערשט פון טיש אוועק, האָבען געקלאַפּט און זיך געשאָטען פאַר איהם מייסטענטיילס ווי לערע קלאַנגען. אָבער אַ טייל פון זיי האָט ער דאָך ווי עס איז פאַר־

*) אין רוסיש גראַמט זיך служба (דיענסט) מיט дружба (פריינדשאַפט).

נומען; ער האט געקוקט מיט פרעגענדע בליקען און ניט געוואוסט, מיט וואס וועט זיך עס אלעס ענדיגען.

— איך מיין אט די געשארענע מיידען, — האט דער בארעדטער איליא פעטראוויטש פארטגעזעצט — איך האב דאס זיי אליין א נאמען געגעבען הויבינגס און געפין איין, אז דער נאמען איז זעהר פאסענד. חע—חע! שטופען זיך אין אקאדעמיע אריין, שטודירען אנאטאמיע. נו, זאגט מיר איך בעט אייך, זאל איך קראנק ווערען, וועל איך דען לאזען רופען א מיידעל, זי זאל מיך קורירען? חע—חע!

איליא פעטראוויטש האט געלאכט, זעהר צופרידען פון זיינע איינפאלען.

— דאס איז אפילו אמת, דער דארשט צו בילדונג האט קיין שיעור ניט. אבער ביסט אויפגעקלערט געווארען — זאל זיין גענוג. צו וואס נאך אבער עס אויסנוצען צום שלעכטען? צו וואס באליידיגען אנשטענדיגע מענשען, ווי דאס טוט דער אויסוואורף זאמעטאוו? פאר וואס האט ער מיך באליידיגט, וועל איך אייך פרעגען? היינט וויפיעל זעלבסטמארדען עס קומט איצט פאר, — קענט איהר אייך עס גאר ניט פארשטעלען. מען פארלעבט דאס לעצטע ביסעל געלט און מען מאכט זיך אליין דעם טויט. מיידעלעך, יונגעלעך, זקנים... ערשט היינט איז דער פריה האט מען אהער געמאלדען וועגען איינעם א פרעמדען הערר, וואס איז ניט לאנג געקומען צופאהרען. ניל פאווליטש, ווי אזוי האט געהייסען יענער הערר, דער דזשענטלמען, מיין איך, וועגען וועלכען מען האט פריהער אונז געמאלדען, אז ער האט זיך דערשאסען?

— סווידריגיילאוו, — האט עמיצער געענטפערט הייזעריג און אפאטיש פון א צווייטען צימער.

ראסקאלניקאוו האט אויפגעציטערט.

— סווידריגיילאוו! סווידריגיילאוו האט זיך דערשאסען? — האט ער אויסגעשריען.

— אזוי! איהר קענט סווידריגיילאוו'ן?

— יא... כ'קען איהם... ער איז ניט לאנג געקומען צו פאהרען.

— נו, יא, ניט לאנג געקומען צו פאהרען. דאס ווייב האט ער פארלארען, אליין איז ער א מענש, וואס האט ליעב געהאט א לעב צו טאן, האט ער פלוצלונג זיך דערשאסען און אויף אזא סקאנדעליעזער ארט, אז ס'איז אונמעגליך זיך פארצושטעלען.. האט איבערגעלאזט

אין זיין נאָטיצביכעל א פּאָר ווערטער, אז ער שטאַרבט ביים פולען פארשטאַנד און בעט קיינעם ניט באשולדיגען אין זיין טויט. ער האָט געהאט געלט, זאגט מען. איהר ווייסט גאר ניט וועגען דעם?

— איך... האָב אהים געקענט... מיין שוועסטער איז געוועזען א גובערנאַנטין ביי איהם אין הויז...

— באַ־באַ־באַ... הייסט עס דאך, אז איהר קענט אונז וועגען איהם עפּעס דערצעהלען. און איהר האָט עס גארנישט געוואוסט?

— איך האָב איהם נעכטען געזעהן... ער האָט... געטרונקען וויין... איך האָב פון גארנישט געוואוסט.

ראסקאָלניקאָוו האָט זיך געפיהלט, גלייך ווי אויף איהם וואָלט עפּעס אראָפּפאַלען און איהם צודריקען.

— איהר זענט ווידער עפּעס בלאַס געוואָרען. ביי אונז איז דאָ אזא פארשטיקטע לופט...

— יאָ, איך מוז שוין געהן, — האָט ראסקאָלניקאָוו געשטאַ־מעלט, — ענטשולדיגט, איך האָב אייך באַאונרוהיגט...

— אָ, ביטע שעהן, מיט'ן שענסטען כבוד! ס'האָט מיר בלויז פארגניגען פארשאַפט, און איך בין צופרידען, וואס איך קען עס אייך ערקלערען.

איליא פּעטראָוויטש האָט איהם זאגאר די האנט אויסגעשטרעקט.

— איך האָב נאָר געוואָלט... צו זאַמעטאָוו'ן...

— איך פארשטעה, איך פארשטעה, איהר האָט מיר אבער פאר־גניגען געמאכט.

— עס פרעהט מיך זעהר... צום ווידערזעהן... — האָט ראסקאָל־ניקאָוו א שמייכעל געטאָן.

ער איז ארויסגעגאנגען; ער האָט זיך געוואַקעלט. דער קאָפּ האָט זיך איהם געדרעהט. ער האָט ניט געפיהלט, ווי ער שטעהט אויף די פיס. ער האָט גענומען אראָפּגעהן פון די טרעפּ, זיך אנשפּארענדיג מיט דער רעכטער האנט אָן וואנט. איהם האָט זיך אָפּגעדאכט, אז עפּעס איינער א הויזוועכטער מיט א בוך אונטער'ן אָרים, האָט איהם א שטויס געטאָן, שטייגענדיג איהם אנטקעגען אין צירקעל ארויף; אז עפּעס א הינטעל האָט ניט אויפגעהערט צו בילען ערגעץ אין אונטערש־טען שטאָק און א פרוי האָט אויף איהם עפּעס א שליידער געטאָן און זיך צושריען. ער איז אראָפּ אונטען און איז ארויס אויפ'ן הויף. דאָ

אויפ'ן הויף, ניט ווייט פון ארויסגאנג, איז געשטאנען סאניא, בלייך און אפגעשטארבען, און האט איהם ווילד־ווילד אנגעקוקט. ער איז גע־בליבען שטעהן פאר איהר, עטוואס קראנקעס און אויסגעמאטערטעס האט זיך אויסגעדריקט אויף איהר געזיכט, עטוואס פארצווייפעלטעס. זי האט א פאטש געטאן מיט די הענט... א מיאוסער בארלאנגער שמייכעל האט זיך באוויזען אויף זיינע ליפען. ער איז געשטאנען א וויילע, א שמייכעל געטאן און זיך ווידער אומגעקעהרט ארויף, אין צירקעל אריין.

איליא פעטראוויטש האט זיך איינגעזעצט אויף א שטוהל און זיך געגריבעלט אין פאפירען. פאר איהם איז געשטאנען דערזעלביגער פויער, וועלכער האט ערשט אויף די טרעפ א שטויס געטאן ראס־קאלניקאוו'ן.

— א־א־א! איהר זענט ווידער דא! פארגעסען עפעס?... אבער וואס איז עס מיט אייך?

ראסקאלניקאוו האט שטיל געגעהענט צו איהם, מיט בלאסגע־ווארענע ליפען, מיט אן אונבאוועגליכען שטארען בליק, איז צוגעגאנ־גען הארט צום טיש, זיך אנגעשפארט דערויף מיט דער האנט, גע־וואלט עפעס זאגען, נאר ניט געקאנט; עס האבען זיך נאר געהערט קלאנגען אהן א צוזאמענהאנג.

— אייך איז ניט גוט, א שטוהל! אט איז א שטוהל, זעצט זיך! וואסער!

ראסקאלניקאוו האט זיך אראפגעלאזט אויפ'ן שטוהל, האט אבער ניט אראפגענומען די אויגען פון דעם זעהר אונאנגענעהם איבער־ראשטען איליא פעטראוויטש. ביידע האבען אקעגען א מינוט געקוקט איינער אויפ'ן אנדערען און געווארט. מען האט געבראכט וואסער.

— דאס האב איך... — האט ראסקאלניקאוו געפרובט אנהויבען.

— טרינקט אוים אביסעל וואסער.

— דאס האב איך... — האט ראסקאלניקאוו געפרובט אנהויבען.

— טרינקט אוים אביסעל וואסער.

ראסקאלניקאוו האט מיט דער האנט אפגעמאכט פון זיך דאס וואסער און שטיל, מיט אונטערברעכונגען, אבער דייטליך ארויסגע־רעדט:

— דאָס האָב דאָמאָלס געטוים די אַלטע באַמטען־פרוי און די שוועסטער איהרע ליזאַוועטא מיט אַ האַק און באַרויבט...

איליא פעטראָוויטש האָט אויפגעריסען דאָס מויל; פון אַלע זייטען איז מען זיך צונויפגעלאָפען.

ראַסקאָלניקאָוו האָט ווידערהאָלט זיין ערקלערונג...

— — — — — — — — — — — — — — — — —

ענדע זעקסטער טייל.

עפּילאָג.

1.

סיביר. ביים ברעג פון א ברייטען וויסטען טייך ליעגט א שטאָדט: עס איז איינער פון די אדמיניסטראַטיווע מיטעלפּונקטען איז רוסלאַנד; אין דער שטאָדט שטעהט א פעסטונג, אין דער פעסטונג געפינט זיך א צוכטהויז. אין דעם צוכטהויז איז שוין זיין ניין מאָנאַטען איינגעשלאָסען דער קאַטאָרזשניק פון דער צווייטער קלאַס ראָדיאָן ראַסקאָלניקאָוו. זייט דעם טאָג פון פאַרברעכען זענען אריבער כמעט אַנדערהאַלבען יאָהר.

דער גאַנג פון זיין פּראָצעס איז דורכגעפיהרט געוואָרען אָהן גרויסע שוועריגקייטען. דער פאַרברעכער האָט פעסט, גענוי און קלאָר אונטערגעהאַלטען זיין ערקלערונג, ניט פאַרפּלאָנטערנדיג די אומשטענדען, ניט מילדערנדיג זיי צוליעב זיין טובה וועגען, ניט פאַרדרעהענדיג די פאַקטען, ניט דורכלאָזענדיג די קלענסטע איינצעלהייט. ער האָט געשילדערט דעם מאָרד מיט אלע פּרטים, האָט ערקלערט דעם סוד פון זיין מ ש כ ו ן (דאָס הילצערנע ברעטעלע מיט דעם מעטאַלענעם פּאַסקעלע), וועלכער איז געפונען געוואָרען אין די הענט פון דער ערמאָרדעטער אלטער; האָט אויספיהרליך דערצעהלט, ווי אזוי ער האָט אָפּגענומען ביי דער אלטער די שליסלען, באַשריבען די דאָזיגע שליסלען, באַשריבען דעם רענצעל און וואָס אין איהם איז געווען; ער האָט זאָגאר אויסגערעכענט עטליכע איינצעלנע געגענשטאַנדען, וואָס זענען דאָרט געלעגען; האָט ענטפּלעקט דאָס רעטעניש פון ליזאַוועטאַס ערמאָרדונג; האָט דערצעהלט, ווי קאָך איז געקומען און געקלאַפּט און נאָך איהם דער סטודענט, און איבערגעגעבען אלץ וואָס זיי האָבען זיך גערעדט; ווי אזוי ער, דער פאַרברעכער, איז דערנאָך אראָפּגעלאָפען פון די טרעפּ און האָט דערביי

געהערט מיטקאס און מיקאלקאס קוויטשעריי: ווי אזוי ער האט זיך באהאלטען אין דער ליידיגער דירה, איז דאן אהיים געגאנגען און צום שלום האט ער אויפגעגעבען דעם שטיין אין יענעם הויף, אויף דעם וואזנעסענסקי־פראספעקט, אונטער'ן טויער, וואו די גערויבטע זאכען און דער בייטעל זענען געפונען געווארען. מיט איין ווארט, די זאך איז ארויסגעקומען קלאר. די קרימינאל־באאמטע און די ריכטער זענען געוועזען העכסט פארוואונדערט איבער דעם, וואס ער האט באהאלטען דעם בייטעל און די זאכען אונטער'ן שטיין, ניט באנוצענדיג זיך דערמיט, און נאכמעהר איבער דעם, וואס ער האט ניט נאר ניט געדענקט גענוי די אלע זאכען, וועלכע ער האט אליין אוועקגערויבט, נאר האט זאגאר א טעות געהאט אין זייער צאהל. באזונדערס דער אומשטאנד, וואס ער האט איינמאל ניט געעפענט דעם בייטעל און האט זאגאר ניט געוואוסט, וויפיעל געלט אין איהם איז געלעגען, האט געשיינט צו זיין אונגלויבליך (אין בייטעל איז געווען דריי הונדערט זיעבעצעהן רובל זילבער און דריי און צוואנציג קאפיקעס: פון דעם לאנגען ליגען אונטער'ן שטיין זענען אייניגע פאפירלעך פון די אויבערשטע, גראד די גרעסטע זעהר פארדארבען געווארען). א לאנגע צייט האט מען זיך געפרובט דערגעהן: פארוואס עפעס לייקענט דער גע'משפט'ער גראד אין דעם דאזיגען אומשטאנד בשעת ווען אין אלעם איבריגען איז ער זיך אליין מודה פרייוויליג און וואהרהאפטיג? ענדליך האבען אייניגע (באזונדערס די פסיכאלאגען) דערלאזט די מעגליכקייט, אז ער האט ווירקליך ניט א קוק געטאן אין בייטעל אריין און דעריבער האט ער ניט געקענט וויסען, וואס אין איהם איז געוועזען און אזוי טאקע ניט וויסענדיג האט ער איהם באהאלטען אונטער'ן שטיין: דערפון אבער איז גלייך ארויסגעדרונגען געווארען, אז דאס פארברעכען זעלבסט האט גאר אנדערש ניט געקענט פארקומען, סיידען ווי ביי א געוויסער צייטווייליגער פארריקטהייט, ביי א קראנקהאפטער רויב־ און מארדזוכט, אזוי צו זאגען, אהן ווייטערע צוועקען און כונות צום אייגענעם גונסטען. דא איז גראד אונטערגעקומען די נייסטע מאדע־טעאריע פון צייטווייליגען וואהנזין, וועלכע מען פרובט איצט אזוי אפט אנצואווענדען צו געוויסע פארברעכער. דערצו נאך איז דער לאנגאניגער היפאכאנדרישער צושטאנד ראסקאלניקאווס באשטעטיגט געווארען זעהר פינקטליך דורך פיעלע עדות, דעם דאק־

טאר זאסימאוו, זיינע פריהערדיגע חברים, זיין הויז־ווירטין, און איהר דיענסטמיידעל. דאס אלעס האט געפיהרט צום שלוס, אז ראסקאל־ניקאוו איז ניט גאר איינגאנצען גלייך צו א געוועהנליכען מערדער און רויבער, נאר אז דא האנדעלט זיך וועגען אן אנדערן פאל. צום גרעס־טען פארדראס פון די, וואס האבען אונטערשטיצט די דאזיגע מיי־נונג, האט דער פארברעכער אליין כמעט ווי ניט געפרובט זיך צו פאר־טיידיגען. אויף די ענטגילטיגע פראגען: וואס אייגענטליך האט איהם געקענט טרייבען צו דעם מארד און וואס האט איהם געצוואונגען צו בארויבען, — האט ער געענטפערט זעהר קלאר, מיט דער אונפאר־שעמטסטער באשטימטקייט, אז דער גרונד צו אלעם דעם איז געווע־זען זיין שלעכטע לאגע, זיין ארימקייט און הילפלאזיגקייט, דער פאר־לאנג צו פארזיכערען זיך די ערשטע טריט פון זיין לעבענסקאריערע מיט דער הילף פון וועניגסטענס דריי טויזענד רובל, וועלכע ער האט געהאפט צו געפינען ביי דער אלטער; אויף דעם מארד האט ער זיך ענטשלאסען צוליעב זיין לייכטזיניגען און קליינמוטיגען כאראקטער, וועלכער איז אויסערדעם געוועזען אויפגערייצט דורך דחקות און אומ־גליקען. אויף די פראגען, וואס אייגענטליך האט איהם געטריבען צו קומען מודה זיין זיך, האט ער אפען געענטפערט, אז אמת׳ע חרטה. דאס אלץ איז שוין געווען כמעט אונפארשעמט...

דער אורטייל איז דאך געוועזען מילדער, ווי מען האט עס גע־קענט ערווארטען. נעהמענדיג אין באטראכט דאס באגאנגענע פאר־ברעכען, און אפשר טאקע גראד דערפאר, וואס דער פארברעכער האט ניט נאר ניט געוואלט זיך רעכטפארטיגען, נאר זאגאר ווי ארויסגע־וויזען א פארלאנג זיך נאך הארטער אנצוקלאגען. אלע אויפפאלענדע און באזונדערע אומשטאנדען פון דער זאך זענען גענומען געווארען אין באטראכט. דער קראנקהאפטער און מאטעריעל טרויעריגער צושטאנד פון דעם פארברעכער פאר דער אויספיהרונג פון דעם פארברעכען און ניט געלעגען אונטער דעם מינדסטען צווייפעל. דאס, וואס ער האט זיך ניט באנוצט מיט דעם רויב, איז טיילווייז ערקלערט געווארען דורך דער ווירקונג פון דער אויפגעוואכטער חרטה, טיילווייז — דורך דעם ניט פאלקאם־געזונדען גייסטיגען צושטאנד בשעת דער אויספיהרונג פון דעם פארברעכען. דער אומשטאנד פון דער צופעליגער ערמארדונג ליזאוועטאס האט זאגאר געדיענט אלס ביישפיעל, וואס האט אונטער־

שטיצט די דאָזיגע השערה: אַ מענש באַנעהט צוויי מאָרדען און פאַר־
געסט דערביי, אַז די טיר שטעהט אָפען! ענדליך דאָס אָפענע פריי־
וויליגע מודה זיין זיך גראַד אין דער צייט, ווען די זאַך האָט זיך אונ־
געוועהנליך פאַרפּלאָנטערט אַ דאַנק דער פאַלשער זעלבסט־באַשולדי־
גונג פון דעם נידערגעשלאַגענעם פאַנאַטיקער מיקאָלאַי, און דערצו
נאָך, — ווען געגען דעם ווירקליכען מערדער איז ניט נאָר ניט גע־
ווען קיין קלאָרע באַווייזען, נאָר אַפילו קיין חשד אויף איהם איז
כמעט אויך ניט געווען (פּראָפּירי פּעטראָוויטש האָט זיין וואָרט גע־
האַלטען,) — דאָס אַלעס האָט מיטגעהאָלפען דער ערלייכטערונג פון
דעם פאַרברעכערס אורטייל.

עס זענען אויסערדעם ענטדעקט געוואָרען גאַנץ אומגעריכט אויך
אַנדערע אומשטאַנדען, וואָס זענען העכסט גינסטיג געווען פאַר דעם
באַשולדיגטען. דער געוועזענער סטודענט ראַזומיכין האָט ערגעץ־וואו
אויסגעזוכט ידיעות און האָט פאַרגעשטעלט באַווייזען, אַז דער פאַר־
ברעכער ראַסקאָלניקאָוו, ווען ער איז נאָך געווען אין דער אוניווער־
זיטעט, פלעגט פון זיינע לעצטע מיטלען העלפען זיינעם אַן אָרימען
קראַנקען אוניווערזיטעטס־חבר און האָט איהם אויסגעהאַלטען אַ האַלב
יאָהר צייט, און ווען דערזעלבער איז געשטאָרבען, פלעגט ער אַרומ־
געהן אַרום דעם לעבען־פאַרבליבענעם אַלטען קראַנקען פאָטער פון דעם
פאַרשטאָרבענעם חבר זיינעם (וועלכער האָט אויסגעהאַלטען זיין פאָ־
טער דורך אייגענע אַרבייט שיער ניט פון דרייצעהן יאָהר אָן). האָט
איהם ענדליך אריינגעמאַכט אין אַ שפּיטאָל און ווען דער דאָזיגער
איז אויך געשטאָרבען, האָט ער איהם מקבר געווען. די אַלע ידיעות
האָבען געהאַט אַ געוויסע גינסטיגע ווירקונג אויף דעם אורטייל אי־
בער ראַסקאָלניקאָוו'ן. אַפילו זיין געוועזענע הויזווירטין, די מוטער פון
ראַסקאָלניקאָווס פאַרשטאָרבענער כלה, די אַלמנה זאַרניצינאַ האָט
אויך באַשטעטיגט, אַז ווען זיי האָבען נאָך געוואוינט אין אַנדער
דירה, ביי „ד י פ י נ ף ר אַ נ ע ן", האָט ראַסקאָלניקאָוו בשעת
אַ שׂריפה ביינאַכט אַרויסגעראַטעוועט פון אַ וואוינונג, וואָס איז שוין
געשטאַנען אין פלאַמען, צוויי קליינע קינדער און דערביי זיך אַליין
שטאַרק אָפּגעברענט. דער דאָזיגער פאַקט איז זעהר גענוי אויסגע־
פאָרשט געוואָרען און פיעלע עדות האָבען איהם באַשטעטיגט. קורץ,
דאָס אַלעס האָט געפיהרט דערצו, אַז דער פאַרברעכער איז פאַר־

משפט געווארען צו קאטארגע־ארבייט פון דער צווייטער קאטעגאריע, אויף א טערמין פון בלויז אכט יאהר, נעהמענדיג אין באטראכט דאס פרייוויליגע מודה זיין זיך און איניגע אנדערע פארלייכטערנדע אומ־שטענדען.

נאך אין אנהויב פראצעס איז ראסקאלניקאווס מוטער קראנק גע־ווארען. דוניא און ראזומיכין האבען געפונען פאר מעגליך אוועקצו־פיהרען זי פון פעטערבורג אויף דער גאנצער צייט פון דעם משפט. ראזומיכין האט אויסגעקליבען א שטאדט ביי דער אייזענבאהן און נאהענט פון פעטערבורג, אום צו האבען די מעגליכקייט רעגעלמעסיג נאכצופאלגען אלע אומשטאנדען פון דעם פראצעס און צו גלייכער צייט וואס אפטער זיך צו קענען זעהן מיט אוודאטיא ראמאנאוונא. פולכעריא אלעקסאנדראוונאס קראנקהייט איז געוועזען זעהר א מאדנע. א נערוועאישע, און האט געהאט פיעלע סימנים פון א מין געמיט־קראנקהייט, ווען ניט פאלקאמענער, דאך טיילווייזער. אז דוניא איז צוריקגעקומען פון איהר לעצטער באגעגעניש מיט איהר ברודער, האט זי געטראפען די מוטער שוין גאר קראנק, אין היץ און פיבער. אין דעמ־זעלבען אווענט טאקע האט זי זיך צונויפגערעדט מיט ראזומיכינען, וואס מען זאל ענטפערען דער מוטער איהרער אויף איהרע פראגען וועגען דעם ברודער, און האט זאגאר אויסגעטראכט צוזאמען מיט איהם, עקסטרע פאר דער מוטערס וועגען, א גאנצע געשיכטע וועגען דעם זוהנס פלוצליכען אפפאהרען; מיט טרעהרען אין די אויגען האט זי דערצעהלט, ווי ער איז זיך געקומען צו איהר געזעגענען; האט דער־ביי געגעבען אנצוהערעניש, אז נאר איהר אליין זענען באקאנט פיעלע זעהר וויכטיגע און געהיימניספולע אומשטאנדען, און אז ראדיא האט אסך מעכטיגע פיינד, אזוי אז ער איז זאגאר געצוואונגען צו באהאל־האלטען זיך. וואס זיין קינפטיגער קאריערע אנבאלאנגט, האט זי איהר געשיינט אהן א ספק גלענצענד צו זיין, זאלען נאר באזייטיגט ווערען איניגע שטערענדיגע אומשטאנדען; זי האט פארזיכערט ראזומי־כינען, אז איהר זוהן וועט מיט דער צייט א שטאטסמאן ווערען, א ראיה — זיין ארטיקעל און זיין גלענצענדער ליטעראַרישער טאלענט. דעם דאזיגען ארטיקעל האט זי געלעזען אהן אן אויפהער, אמאל אויפ'ן קול זאגאר, איז שיער דערמיט ניט געשלאפען. און פונדעסט־וועגען האט זי פארט ניט געפרעגט, וואו איינענטליך געפינט זיך

איצט ראָדיאַ, ניט קוקענדיג דערויף, וואָס מען האָט איהר קענטיג אויסגעמיידט צו ריידען וועגען דעם. — וואָס דאָס אַליין האָט שוין געקענט אויפוועקען איהר פאַרדעכטליכקייט. ענדליך האָט מען אָנ־געהויבען מורא צו האָבען, וואָס פּולכעריאַ אַלעקסאַנדראָוונאַ מיידט אויך פון איהר זייט אויס איבער געוויסע פּונקטען צו ריידען. זי האָט זיך צומאָל ניט באַקלאָגט, אַ שטייגער, אויף דעם, וואָס פון איהם איז נישטאָ קיין בריעף. בשעת ווען אַמאָל, אַז זי האָט געוואוינט אין איהר שטעדטעל, האָט זי געלעבט נאָר מיט דער האָפנונג און אין דער ער־וואַרטונג צו באַקומען גיכער אַ בריעף פון איהר געליעבטען ראָדיען. דער לעצטער אומשטאַנד איז שוין געוועזען צו אונערקלערליך און האָט דוניען שטאַרק באַאונרוהיגט: איהר איז איינגעפאַלען דער געדאַנק, אַז די מוטער מוז אודאי האָבען אַ פאַרגעפיהל פון עפּעס שרעקליכעס אין דעם שיקזאַל פון איהר זוהן און האָט מורא זיך פונאַנדערצופרע־גען, זי זאָל אַמאָל ניט געוואָהר ווערען פון עפּעס נאָך שרעקליכערס. אַלענפאַלס האָט דוניאַ קלאָר געזעהן, אַז פּולכעריאַ אַלעקסאַנדראָוונאַ איז ניט ביים געזונדען גייסטיגען צושטאַנד.

אביערינענס האָט זיך אַ פּאָר מאָל געטראָפען, אַז זי אַליין האָט אַזוי געפיהרט דעם שמועס, אַז עס איז אונמעגליך געווען, ענטפערנדיג איהר, ניט צו דערמאָהנען, וואו ראָדיאַ געפינט זיך איצט: און ווען די אַנטוואָרטען זענען נאַטירליך אַרויסגעקומען ניט־באַפרידיגענד און פאַרדעכטיג, איז זי געוואָרען זעהר אומעטיג, מרה־שחורה׳דיג און שווייגזאַם. און דאָס האָט געדויערט אַ לאַנגע צייט. דוניאַ האָט ענד־ליך איינגעזעהן, ווי שווער עס איז צו ליגען און אויסצוטראַכטען. און איז געקומען צו דער איבערצייגונג, אַז ס׳איז שוין בעסער גאָר איינגאַנצען צו שווייגען וועגען אייניגע פּונקטען: דאָך איז עס אַלץ מעהר און מעהר קלאָר געוואָרען, אַז די אָרימע מוטער איז חושד וואָס שרעקליכעס. דוניאַ האָט צווישען אַנדערן דערמאָהנט אין איהרע רייד פון שלאָף, אין דער נאַכט ערב דעם לעצטען שרעקליכען טאָג, נאָך דער סצענע צווישען איהר און סווידריגיילאָוו׳ן: אפשר האָט זי עפּעס דאַמאָלס געהערט? אפּט, אַמאָל נאָך אייניגע טעג אָדער וואָכען זאָ־גאָר, פון טיעפען, מרה־שחורה׳דיגען שווייגען און שטילע טרעהרען, פּלעגט די קראַנקע עפּעס היסטעריש אויפגעלעבט ווערען און פּלוצ־לונג אָנהויבען צו ריידען אויף׳ן קול אָהן אַ אויפהער וועגען איהר

זוהן, וועגען איהרע האפנונגען, וועגען דער צוקונפט... איהרע פאנטאזיעס זענען מאנכמאל געווען זעהר מערקווירדיג. מען האט זי געטרייסט, מען האט איהר נאכגעגעבען (זי האט אפשר אליין קלאר געזעהן, אז מען גיט איהר נאך און מען זוכט זי נאר צו טרייסטען), זי האט אבער פארט גערעדט...

אין פינף מאנאטען ארום נאך דעם מערדערס פרייוויליגען געשטענדניש איז ארויסגעטראגען געווארען דער אורטייל איבער איהם. ראזומיכין האט זיך מיט איהם געזעהן אין טורמע, ווען ס'איז נאר געווען א מעגליכקייט. דאסגלייכען סאניא. ענדליך איז געקומען דער טאג פון אפשייד נעהמען. דוניא האט געשווארען דעם ברודער, אז דאס צושיידען זיך איז ניט אויף אייביג: אויך ראזומיכין האט געזאגט דאסזעלבע. אין ראזומיכינס יונגען און היציגען קאפ האט זיך געבילדעט א פעסטער פלאן צו מאכען אין די קומענדיגע דריי־פיער יאהר כאטש אן אנהויב פון א געוויסען פארמעגען, אפשפארען כאטש אביסעל געלט און אריבערפאהרען קיין סיביר, וואו דער באדען איז רייך אין אלע הינזיכטען און דאך אזוי ארים אין ארבייטער, מענשען און קאפיטאלען: דארטען זיך באזעצען אין דערזעלבער שטאדט, וואו ראסקאלניקאוו וועט זיך געפינען, און... אלע צוזאמען אנהויבען א נייע לעבען. ביים געזעגענען האבען אלע געוויינט. ראסקאלניקאוו איז די לעצטע טעג געווען זעהר פארטראכט, פיעל זיך נאכגעפרעגט אויף דער מוטער, ניט אויפגעהערט זיך צו באאונרוהיגען וועגען איהר. שוין צו שטארק זאגאר האט ער וועגען איהר זיך געפייניגט, וואס דאס האט באאונרוהיגט דוניען. גענוי געוואהר געווארען וועגען דעם צושטאנד פון דער מוטער, איז ער אריינגעפאלען אין א טיעפען טרויער. מיט סאניען איז ער פאר דער גאנצער צייט געוועזען עפעס באזונדערס ניט באדערט. סאניא האט מיט דער הילף פון דעם געלט, וואס סווידריגיילאוו האט איהר איבערגעלאזען, זיך לאנג שוין אויסגעריכט און איז געווען גרייט נאכצופאלגען די פארטיע ארעסטאנטען, מיט וועלכער ער האט געזאלט ארויסגעשיקט ווערען. וועגען דעם איז קיינמאל קיין איין ווארט ניט דערמאהנט געווארען צווישען איהר און ראסקאלניקאוו'ן: אבער ביידע האבען געוואוסט, אז אזוי וועט עס זיין. ביי דעם לעצטען געזעגענען זיך האט ער מיט א זעלטזאמען שמייכעל געענטפערט אויף דער שוועסטערס און ראזומיכינס פייערדיגע

הבטחות וועגען זייער גליקליכער צוקונפט. ווען ער וועט זיך צוריק־קעהרען פון קאַטאָרגע, און האָט פאַראויסגעזאָגט, אַז דער מוטערס קראַנקהייטס־צושטאַנד וועט זיך אין גיכען ענדיגען מיט אַן אומגליק. ענדליך האָט ער און סאָניאַ זיך אָוועקגעלאָזט אין זייער וועג.

אין צוויי מאָנאַטען אַרום האָט דוניטשקע חתונה געהאַט מיט ראַזומיכינען. די חתונה איז געוועזען אַן אומעטיגע און אַ שטילע. צווישען די איינגעלאַדענע זענען אויך געוועזען פּאָרפירי פּעטראָוויטש און זאַסימאָוו. ראַזומיכין האָט שוין זייט אַ לענגערע צייט אויסגעזעהן ווי אַ פעסט ענטשלאָסענער מענש. דוניאַ האָט בלינד געגלויבט, אַז ער וועט פאַרווירקליכען אַלע זיינע פּלענער: זי האָט געמוזט גלויבען, ווייל אין דעם דאָזיגען מענשען איז קענטיג געוועזען אַן אייזערנער ווילען. צווישען אַנדערן האָט ער ווידער אָנגעהויבען צו באַזוכען די אוניווער־זיטעט, אום צו ענדיגען זיין שטודיום. אַלע ווייל פּלעגען זיי ביידע בויען פּלענער פאַר דער צוקונפט: ביידע האָבען פעסט באַשלאָסען אי־בער פינף יאָהר אַרום צו באַזעצען זיך אין סיביר. און ביז דאַן האָבען זיי געהאָפט אויף סאָניען.

פּולכעריאַ אַלעקסאַנדראָוונאַ האָט מיט פרייד געבענשט דעם בונד פון איהר טאָכטער מיט ראַזומיכינען: אָבער אַז די האָכצייט איז פאַראיבער, איז זי געוואָרען עפּעס נאָך אומעטיגער און פאַרזאָרגטער. אום צו פאַרשאַפען איהר אַן אָנגענעהמען אויגענבליק, האָט ראַזומי־כין איהר דערצעהלט וועגען יענעם פאַקט מיט דעם קראַנקען סטודענט און זיין געברעכליכען פאָטער און וועגען דעם, אַז ראָדיאַ איז שיער נ י ט פאַרברענט געוואָרען, און איז קראַנק געוועזען זאָגאָר, ראַטעווענ־דיג פאַר אַ יאָהרען צוויי קליינע קינדער פון טויט. ביידע ערצעה־לונגען האָבען אַריינגעבראַכט די שוין אַזוי אויך גייסטיג־צורודערטע פּולכעריאַ אַלעקסאַנדראָוונאַ אין אַן אמת'ע התלהבות. זי האָט אָהן אַן אויפהער גערעדט דערפון און פּלעגט עס דערצעהלען זאָגאָר די מענשען אויף דער גאַס (הגם דוניאַ האָט זי שטענדיג באַגלייט). אין די טראַמוויי'ען, אין די געוועלבער, וואו זי פּלעגט נאָר כאַפּען אַ צו־הערער, פּלעגט זי מאַכען אַ רייד פון איהר זוהן, פון זיין אַרטיקעל, ווי ער האָט אויסגעהאַלטען דעם סטודענט, ווי ער איז שיער ניט פאַר־ברענט געוואָרען אויף אַ שרפה און אַז. וו. דוניטשקע האָט ניט גע־וואוסט אפילו, מיט וואס זי זאָל די מוטער צוריקהאַלטען. שוין ניט

רייזענדיג פון דער געפאהר, וואס אזא התלהבות'דיגער אויפגערעגטער צושטאנד האט געקענט ברייננען. האט נאך געדראהט די מעגליכקייט, אז עמיצער קען זיך נאך דערמאהנען וועגען ראסקאלניקאוו'ן אלס וועגען דעם העלד פון דעם באוואוסטען פראצעס און אנהויבען דערפון צו ריידען. פולכעריא אלעקסאנדראוונא איז זאגאר דערגאנגען דעם אדרעס פון דער מוטער, וואס איהרע קינדער האט ראסקאלניקאוו גערעטעט פון דער שרפה, און האט דורכאויס געוואלט געהן אהינצו. ענדליך איז איהר אומרוהיגקייט אריבער אלע גרעניצען. פלוצלונג פלעגט זי אנהויבען צו וויינען, פלעגט אפט קראנק ווערען און האט גערעדט פון היץ. איינמאל פריהמארגענס האט זי אפען ערקלערט, אז, לויט זי האט אויסגערעכענט, דארף ראדיא אין גיכען קומען: זי געדענקט, ווי ביים געזעגענען זיך מיט איהר האט ער אליין געזאגט, אז געניי אין ניין מאנאטען ארום זאל מען איהם ערווארטען. האט זי אנגעהויבען צוצוקלייבען אין שטוב און גרייטען זיך צו זיין קומען, גענומען ברייננען אין ארדנונג דאס פאר איהם באשטימטע צימער (איהר אייגען צימער), רייניגען דאס מעבעל, שייערן און וואשען, אנציהען נייע פארהאנגען א. אז. וו. דוניא איז געווארען זעהר אומרוהיג, האט אבער געשוויגען און זאגאר אליין איהר געהאלפען איינצוארדענען דאס צימער פאר דער אויפנאהם פון ברודער. נאך א טאג פול אומרוה, אונאויפהערליכע פאנטאזיעס, פריידיגע טרוימען און טרעהרען, איז זי ביינאכט קראנק געווארען און אויף מארגען איז זי שוין געלעגען אין פיבער. ס'האט זיך אנגעהויבען א היצפיבער און אין צוויי וואכען ארום איז זי געשטארבען. פון היץ האבען זיך איהר ארויסגעריסען ווערטער, פון וועלכע עס האט זיך דייטליך געלאזט דערקענען, אז זי האט אסך מעהר חושד געווען אין דעם שרעקליכען שיקזאל פון איהר זוהן, ווי מען האט געמיינט.

ראסקאלניקאוו האט א לאנגע צייט ניט געוואוסט פון דער מוטערס טויט, הגם זיין בריפליכער פארקעהר מיט פעטערבורג האט זיך אנגעהויבען גלייך ווי ער האט זיך איינגעארדענט אין סיביר, — צו פארדאנקען סאניען, וועלכע האט פינקטליך יעדען מאנאט געשריבען אין פעטערבורג אויף ראזומיכינס אדרעס און פינקטליך יעדען מאנאט ערהאלטען פון פעטערבורג אן ענטפער. סאניאס בריעף האבען דוניען און ראזומיכינען אנפאנגס אויסגעוויזען עפעס טרוקען און ניט געניי-

גענד, אבער שפעטער האבען זיי ביידע איינגעזעהן, אז מען קען גאר ניט שרייבען בעסער, ווייל פון די דאזיגע בריעף האט זיך סוף כל סוף געלאזט מאכען די פאלקאמסטע און ריכטיגסטע פארשטעלונג וועגען דעם שיקזאל פון זייער אומגליקליכען ברודער. סאניאס בריעף זענען פול געווען מיט דער אלטעגליכסטער ווירקליכקייט. מיט דער איינ־פאכסטער און קלארסטער שילדערונג פון אלע אומשטאנדען אין ראס־קאלניקאווס לעבען אויף קאטארגע. דא איז ניט געווען ניט קיין ענטוויקלונג פון איהרע אייגענע האפנונגען, ניט קיין נביאות אויף שפעטער, ניט קיין באשרייבונג פון איהרע אייגענע געפיהלען. אנ־שטאט צו פרובען ערקלערען זיין גייסטיגען צושטאנד און זיין אינער־ליכען לעבען אין אלגעמיין, פלעגט זי איבערגעבען בלויזע פאקטען. דאס הייסט, די אייגענע ווערטער זיינע, גענויע ידיעות וועגען זיין גע־זונט־צושטאנד, וואסערע פארלאנגען האט ער ארויסגעזאגט ביים זעהן זיך מיט איהר, וועגען וואס האט ער זי געבעטען, וואס פאר אן אויפ־טראגען האט ער איהר געמאכט א. אז. וו. די אלע נאכריכטען פלע־גען מיטגעטיילט ווערען מיט דער גרעסטער אויספיהרליכקייט. דאס בילד פון דעם אומגליקליכען ברודער איז דורכדעם ארויסגעקומען פון זיך לאיין, האט זי דאפגעצייכענט קלאר און דייטליך; אפילו קיין טעות'ן זענען דא ניט מעגליך געווען, ווייל מען האט געהאט צו טאן נאר מיט ריכטיגע פאקטען.

אבער ווייניג טרייסט האט דוניא און איהר מאן געקענט ארויס־טראגען פון די דאזיגע נאכריכטען, באזונדערס אין אנהויב. סאניא האט אימער מיטגעטיילט, אז ער איז שטענדיג טרויעריג, קארג אויף ווערטער און אינטערעסירט זיך כמעט ווי גארניט מיט די נייעס, וואס זי גיט איהם אלעמאל איבער פון די בריעף, וועלכע זי ערהאלט; אז אמאל פרעגט ער זיך נאך אויף דער מוטער; און ווען באמערקענדיג, אז ער אהנט די וואהרהייט, האט זי איהם ענדליך אויסגעזאגט פון דער מוטערס טויט, האט די דאזיגע נאכריכט, צו איהר גרעסטען וואונ־דער, אויף איהם גאר ניט געמאכט אזא רושם. יעדענפאלס האט זיך עס איהר אזוי אויסגעדאכט פון זיין אויסערליכען אויסזעהן. צווישען אנ־דערן האט זי געשריבען, אז ניט קוקענדיג וואס ער איז קענטיג אזוי פארטיעפט אין זיך אליין און פון אלע אנדערע זיך ווי אפגעשלאסען,— דאך באציהט ער זיך צו זיין נייעם לעבען פון אנהויב אן זעהר גלייך און

איינפאך: אז ער פארשטעהט קלאר זיין לאגע, ריכט זיך ניט אויף בעסערס אין דער נאהנטער צוקונפט, האט ניט קיינע לייכטזיניגע האפנונגען (וואס ליעגט אזוי אין דער טבע פון זיין לאגע). וואונדערט זיך כמעט אויף קיין זאך ניט אין זיין נייער סביבה, וואס איז אזוי ווענינ עהנליך אויף אלעם פריהערדיגע. סאניא האט געשריבען, אז זיין געזונט־צושטאנד איז באפרידיגענד: ער געהט אויף ארבייט, וועלכע ער זוכט ניט אויסצומיידען און זוכט ניט אנצונעהמען: צום עסען איז ער גלייכגילטיג, אבער דאס עסען איז אויסער זונטאג און פייערטעג אזוי שלאכט, אז ענדליך האט ער גערן אנגענומען פון איהר, סאניען, אביסעל געלט, אום צו קענען פארשאפען זיך טעגליכען טיי: וועגען אלעם איבעריגען האט ער זי געבעטען, זיך ניט צו באאונרוהיגען, פארזיכערנדיג, אז די אלע זארג וועגען איהם באלעסטיגען איהם נאר. ווייטער האט סאניא מודיע געווען, אז ער געפינט זיך אין צוכטהויז אין דער אלגעמיינער קאמער: אינוועניג אין די קאזעמאטען זייערע איז זי ניט געוועזען, דאך שטויסט זי זיך, אז דארט איז איינג, מאוס און אומגעזונט: אז ער שלאפט אויף ברעטער, אונטערגעבעט מיט ווארלאק, און קיין אנדער געלעגער וויל ער ניט האבען. דאך לעבט ער אזוי גראב און ארים גאר ניט מחמת א געוויסען אויסגעטראכטען פלאן אדער כונה, נאר גלאט אזוי — איינפאך אוים צושטרייטקייט און אויסערליכער גלייכגילטיגקייט צו זיין שיקזאל. סאניא האט געשריבען אפען, אז ער האט, באזונדערס אין אנהויב, ניט נאר זיך ניט אינטערעסירט מיט איהרע באזוכען, נאר איז זאגאר אונצופרידען געווען, קארג אויף ווערטער און צומאל גראב צו איהר, אבער שפעטער זענען די דאזיגע באזוכען געווארען פאר איהם א געוועהנהייט, שיער ניט א באדערפניש, אזוי אז ער פלעגט צומאל זעהר בייגקען, ווען זי איז איינינע טעג קראנק געוועזען און ניט געקענט איהם באזוכען: אז טרעפען טרעפט זי זיך מיט איהם אין די חגאות ביי די פעסטונגס־טויערן אדער אין דער וואכשטוב, וואוהין מען רופט איהם ארויס צו איהר אויף איינינע מינוט. אומדערוואכען טרעפט זי זיך מיט איהם ביי דער ארבייט, זי קומט צו איהם אהער, — אדער אין די ווארשטאטען, אדער אויף די ציגעלזאוואדען, אדער אין די שייערן אויפ'ן ברעג פון א י ר ט י ש.

וועגען זיך האט סאניא געשריבען, אז איהר איז געלונגען צו

פאַרבינדען אין שטאָדט אייניגע באַקאַנטשאַפטען זאָגאַר און צו געווי־
נען א געוויסען צוטרוי; אז זי באַשפּעטיגט זיך מיט נייהען, און אַזוי
ווי אין שטאָדט איז כמעט נישטאָ קיין מאָדיסטין, איז זי אין פיעל הייז־
זער געוואָרען א נויטווענדיגקייט; זי האָט גאָר ניט דערמאָהנט, אז דורך
איהר האָט אויך ראַסקאָלניקאָוו געוואונען דעם צוטרוי פון דער פּעס־
טונג־פאַרוואַלטונג, אז מען האָט איהם פאַרלייכטערט די ארבייט א.
אַז. וו. ענדליך איז געקומען די ידיעה (דוניא האָט זאָגאַר באַמערקט
אין איהרע לעצטע בריעף א געוויסע באַזונדערע אויפגערעגטקייט און
אומרוה), אז ער ווייכט אַלעמען אויס, אז די קאַטאָרזשניקעס אין
צוכטהויז האָבען איהם ניט ליעב; אז ער שווייגט אַפּ גאַנצענע טעג
און ווערט זעהר בלייך. אין איהר לעצטען בריעף האָט סאָניא געשרי־
בען, אז ער איז זעהר ערנסט קראַנק געוואָרען און ליעגט אין שפּי־
טאָל, אין דער ארעסטאַנטען־פּאַלאַטע.

2.

ער איז שוין לאַנג געוועזען, אבער ניט די שרעקען פון דער קאַ־
טאָרגע, ניט די ארבייט, ניט דאָס עסען, ניט דער געגאָלטער קאָפּ, ניט
די געלטעטע קליידער האָבען איהם צובראָכען! אָ, וואָס זענען איהם
אָנגעגאַנגען די אַלע ליידען און יסורים! אין געגענטייל, ער איז זאָ־
גאָר צופרידען געווען פון ארבייט: זיך אָנגעמאַטערט פיזיש פון דער
ארבייט, פלעגט ער ווענינגסטענס אויסקעמפפען פאַר זיך עטליכע שעה
רוהיגען שלאָף. און וואָס האָט איהם געקענט אַרען דאָס עסען, — אָט
דער דאָזיגער מיט־נישטער באָרשטש מיט פרייסען? אמאָל אלס סטו־
דענט האָט ער אויך דאָס אָפט ניט געהאַט. זיינע פיס־קייטען זענען
געוועזען וואַרים און צוגעפּאַסט צו זיין ארט לעבען. די קאַנדאַלען האָט
ער אויף זיך כמעט ניט געפיהלט. האָט ער זיך דען געדאַרפט שעמען
מיט זיין געגאָלטען קאָפּ און ארעסטאַנטען־מאַנטעל? אבער פאַר ווע־
מען? פאַר סאָניען? סאָניא האָט מורא געהאַט פאַר איהם און פאַר
איהר דען האָט ער זיך געזאָלט שעמען?

אָבער דאָך... ער האָט זיך אפילו פאַר סאָניען געשעמט און האָט
זי געפּייניגט דערפאַר מיט זיין פאַרעכטליכער און גראָבער באַהאַנד־
לונג. אבער ניט מיט׳ן געגאָלטען קאָפּ און ניט מיט זיינע פיס־קיי־

טען האט ער זיך געשעמט. זיין שטאלץ איז שטארק פארוואונדעט גע־וועזען, און פון פארוואונדעטען שטאלץ איז ער קראנק געווארען. א, ווי גליקליך ער וואלט געוועזען, ווען ער וואלט זיך אליין קענען באשול־דיגען! ער וואלט אלץ דאמאלס אריבערגעטראגען, אפילו חרפה און שאנד. אבער ער האט זיך שטרענג באאורטיילט, און זיין פארשטיי־נערט געוויסען האט דאך נים געפונען קיין שום באזונדערס גרויסע שולד אין זיין פארגאנגענהייט, סיידען א איינפאכען פ ע ה ל ע ר, וועלכער קען דאך טרעפען מיט יעדערן. ער האט זיך געשעמט דער־פאר, וואס ער, ראסקאלניקאוו, איז פארלארען געגאנגען אזוי בלינד, האפנונגסלאז און נאריש, וואס ער דארף שלום ווערען דערמיט און אונטערגעבען זיך פאר דער „זינלאזיגקייט" פון עפעס אן אורטייל, קוים וויל ער כאטש וויפיעל ס'איז בארוהיגען זיך.

א געגענשטאנדלאזע און ציעללאזע אומרוהיגקייט אין דער געגענ־ווארט, און אין דער צוקונפט — א שטענדיגער קרבן, מיט וועלכען עס ווערט גארנישט דערגרייכט, — אט דאס האט איהם די וועלט גע־שטעלט אין אויסזיכט. וואס האט ער דערפון, וואס איבער אכט יאהר ארום וועט ער אלט זיין נאר צוויי און דרייסיג יאהר און וועט ווידער קענען אנהויבען א נייע לעבען! צו וואס זאל ער לעבען? וואס פאר א ציעלען קען ער נאך האבען? צו וואס קען ער נאך שטרעבען? לעבען נאר אום צו עקזיסטירען? ער איז אבער אויך פריהער טויזענדמאל גרייט געוועזען צו אפפערען זיין עקזיסטענץ פאר אן אידעע, פאר א האפנונג, פאר א פאנטאזיע אפילו. די עקזיסטענץ אליין איז איהם שטענדיג געווען צו ווייניג: ער האט שטענדיג געוואלט מעהר! פי־לייכט נאר דורך דער קראפט פון זיינע פארלאנגען האט ער זיך עם גע־האלטען פאר א מענשען, וועלכען ס'איז מעהר ערלויבט ווי וועמען אנ־דערש.

וואלט איהם כאטש דער מזל די חרטה מיטגעשיקט, — די ברע־נענדיגע חרטה, וואס צוברעכט דאס הארץ, פארטרייבט דעם שלאף. אזא מין חרטה, וואס פאר איהרע שרעקליכע ליידען ווינקט די תליה אדער דער אפגרונד פון ים? א, ווי וואלט ער זיך געפרעהט דערמיט! ליידען און טרעהרען — דאס איז דאך אויך לעבען. האט ער אבער נים חרטה געהאט אויף זיין פארברעכען.

וואלט ער כאטש ווייניגסטענס קענען בייז זיין אויף זיין נאריש־

קייט, אזוי ווי ער איז אמאָל בייז געווען אויף די העסליכע און העכסט נארישע האנדלונגען, וועלכע האָבען איהם געבראכט צום געפענגניש. אָבער איצט, אין געפענגניש, אויף דער פרייַ, האָט ער אויפדאָס ניי איבערלעגט און באטראכט אלע זיינע פריהערדיגע האנד־לונגען און האָט איינגעפונען, אז זיי זענען גאָר ניט אזוי נאריש און מאוס, ווי זיי האָבען איהם געשיינט צו זיין אין יענער שרעקליכער צייט, אמאָל.

„מיט וואס, מיט וואס", האָט ער געטראכט, — „איז מיין גע־דאנק געווען נארישער פאר אנדערע געדאנקען און טעאָריעס, וואס שווייבלען און שטויסען זיך צוזאמען אויף דער וועלט, איינס מיט'ן אנדערען, זינט די דאָזיגע וועלט שטעהט. מען דארף נאָר באטראכטען די זאך מיט א פאלקאָם אונאָפּהענגיגען, ברייטען בליק, פריי פון אל־טעגליכע ווירקונגען, און דאן וועט מיין געדאנק געוויס גאָר ניט אויס־קומען אזוי... זעלטזאם. אָ, איהר כופרים און חכמים, וואס צוויי פּאָר א גראשען, פארוואס בלייבט איהר שטעהן אויפ'ן האלבען וועג!"

„נו, פארוואס קומט מיין טהאט ביי זיי אויס אזוי מאוס?" האָט ער צו זיך אליין גערעדט. — „דערפאר וואס ס'איז א מערדעריי? וואס הייסט דען דאָס וואָרט מערדעריי? מיין געוויסען איז רוהיג. גע־וויס איז באגאנגען געוואָרען א קרימינאל־פארברעכען: געוויס איז איבערגעטראָטען דער בוכשטאַב פון געזעץ און ס'איז בלוט פארגאָ־סען, נו, טאָ נעהמט אייך פאר'ן בוכשטאַב פון געזעץ דעם קאָפּ מיי־נעם... און גענוג! פארשטעהט זיך, אז אויב אזוי, וואלטען פיעלע וואוילטוערער פון דער מענשהייט, וועלכע האָבען זייער מאכט ניט גע־יורש'נט, נאָר אליין זי פארכאפּט, געדארפט געטויט ווערען שוין ביי די ערשטע טריט זייערע. אָבער יענע מענשען האָבען אויסגעהאלטען זייערע טריט און דעריבער האָבען זיי רעכט, איך האָב ניט אויסגעהאלטען, הייסט עס אז איך האָב ניט געהאט דאָס רעכט צו ערלויבען זיך דעם דאָזיגען שריט".

אין דעם אליין נאָר האָט ער אנערקענט זיין פארברעכען: אין דעם נאָר, וואס ער האָט עס ניט אויסגעהאלטען און האָט זיך אליין מודה געווען.

ער האָט אויך געליטען פון דעם געדאנק, פארוואס ער האָט דאָ־מאָלס זיך דאָס לעבען ניט גענומען. פארוואס איז ער דאמאָלס גע־

שטאנען ביים טייך און אויסגעקליבען פאר ליעבער די זעלבסטאנקלאג פאר'ן געריכט? איז דען דא אזא קראפט אין דעם דאזיגען פארלאנג צו לעבען, און ס'איז דעם פארלאנג דען אזוי שווער צו באצווינגען? אט האט דאך איהם סווידריגיילאוו יא באצוואונגען, כאטש ער האט מורא געהאט פאר'ן טויט.

זיך אליין צו מאטערן, האט ער, געשטעלט די דאזיגע פראגע און ניט געקענט פארשטעהן, אז שוין דאמאלס אפילו, ווען ער איז געשטאנען ביים טייך, האט ער אפשר פאראויסגעפיהלט אין זיך און אין זיינע איבערצייגונגען א שווערע ליגען. ער האט ניט פארשטאנען, אז אט דאס פארגעפיהל האט געקענט זיין דער אנזאגער פון דעם קינפטיגען איבערבראך אין זיין לעבען, פון זיין קינפטיגער אויפערשטעהונג, פון זיין קינפטיגען נייעם בליק אויף דאס לעבען.

גיכער האט ער עס ערקלערט בלויז דורך דער טעמפער שווערקייט פון אינסטינקט, וואס ניט ער האט זי געקענט איבעררייסען און ניט ער ווידער איז אימשטאנד געווען זי איבערצוטרעטען (צוליעב שוואכקייט און נישטיגקייט). ער האט געקוקט אויף זיינע קאטארגע־חברים און זיך געוואונדערט: ווי זיי האבען אלע דאס לעבען געליעבט. ווי זיי האבען עס טייער געהאלטען! און איצט, האט זיך איהם געדאכט, אז אין געפענגניש ליעבען זיי עס נאך מעהר און האלטען עס נאך טייערער ווי אויף דער פרייהייט. וועלכע שרעקליכע יסורים און שמערצען האבען אייניגע פון זיי שוין ניט אריבערגעטראגען, צום ביישפיעל, די גלאפענע! האט נאך פאר זיי דען א וועלכען ס'איז ווערט דער זונענשטראהל, דער גרינער וואלד, דער קאלטער ערגעץ־וואו אין העק פארבארגענער קוואל, אויף וועלכען זיי האבען א סימן געהאט און טרוימען וועגען ווידערזעהן זיך מיט איהם ווי וועגען א באגעגעניש מיט דער געליעבטער, זעהען איהם אין חלום, זעהען דאס גרינע גראז ארום איהם, דעם זינגענדיגען פויגעל אין די בוימלעך! דערביי — זיך צוגעקוקט נאך ווייטער, האט ער געזעהן ביישפיעלען נאך מעהר אונערקערליכע.

אין געפענגניש, אין דער סביבה, וואס האט איהם ארומגערינגעלט, האט ער נאטירליך פיעל זאכען ניט באמערקט און האט זיי גאר ניט געוואלט באמערקען. ער האט עפּס געלעבט ווי מיט אראפּגעלאזטע אויגען! איהם איז געווען עקעלהאפט און אונערטרעגליך

צו קוקען. מיט דער צייט אָבער האָט איהם פיעלעס אָנגעהויבען צו וואונדערן, און ניט־ווילענדיג האָט ער אָנגעהויבען צו באַמערקען דאָס, וואָס ער האָט פריהער גאָר ניט חושד געווען. איבערהויפּט אָבער און צוממייסטענס האָט איהם איבערראַשט יענער שרעקליכער, יענער אונאיבערשרייטליכער תהום, וועלכער איז געלעגען צווישען איהם און די אַלע מענשען. עס האָט זיך געדאַכט, אַז ער און זיי שטאַמען פון פאַרשידענע נאַציאָנען. ער און זיי האָבען געקוקט איינער אויף דעם אַנדערען מיסטרויאיש און פיינדליך. ער האָט געוואוסט און פאַרשטאַנען די אַלגעמיינע סבות פון דער דאָזיגער אָפּגעזונדערטקייט; אָבער ער האָט פריהער זיך קיינמאָל ניט פאָרגעשטעלט די מעגליכקייט, די דאָזיגע סבות זאָלען ווירקליך אַזוי טיעף און שטאַרק זיין. אין געפענגניש זענען אויך געווען געוועזענע פאַרשיקטע פּאָליאַקען. פּאָליטישע פאַרברעכער. יענע האָבען גלאַט געהאַלטען די אַלע לייט פאַר עם־הארצים און גראָבע יונגען און זיי פאַראַכטעט, געקוקט אויף זיי פון אויבען אַראָפּ; ראַסקאָלניקאָוו האָט אָבער ניט געקענט אַזוי קוקען: ער האָט קלאָר געזעהן, אַז די דאָזיגע עם־הארצים זענען אין פיעלע הינזיכטען אַ סך קליגער פאַר דיזעלבע פּאָליאַקען. דאָ זענען אויך רוסען געווען, וועלכע האָבען אויך צו פיעל פאַראַכטעט זייערע חברים, — אַ געוועזענער אָפיציר און צוויי סעמינאַריסטען. ראַסקאָלניקאָוו האָט קלאָר געזעהן אויך זייער טעות.

איהם אַליין ווידער האָט קיינער ניט געליעבט און אַלע האָבען געווייכט פון איהם, מען האָט איהם צום סוף זאָגאָר אָנגעהויבען צו האַסען, — פאַרוואָס? ער האָט עס ניט געוואוסט. מען האָט איהם פאַראַכט און פאַרשפּאָט, און איבער זיין פאַרברעכען האָבען די־יעניגע געלאַכט, וואָס זענען אַליין געווען פיעל גרעסערע פאַרברעכער.

— דו ביסט אַ פּריץ! — פלעגט מען איהם זאָגען. — האָט עס פאַר דיר דען געפּאַסט האָבען צו טאָן מיט אַ האַק; ניט קיין פּריצישע זאַך איז עס!

אויף דער צווייטער וואָך פון גרויסען פאַסטען איז איהם אויסגעקומען צו נעהמען דאָס הייליגע אָווענטמאָל צוזאַמען מיט זיין פאַרטיע. ער איז געגאַנגען אין קלויסטער אַריין און מתפלל געווען צוזאַמען מיט אַלעמען. צוליעב עפּעס, — ער האָט אַליין ניט געוואוסט צוליעב וואָס, — איז איינמאָל אַ קריעג אויסגעבראָכען; אַלע מיט אַמאָל

זענען אויף איהם מיט רציחה אַנגעפאַלען.

— דו ביסט אן אפּיקורוס! דו גלויבסט ניט אין גאָט! מען דארף דיך טויטען!

ער האָט מיט זיי קיינמאָל ניט גערעדט וועגען גאָט אדער גלויבען, און דאָך האָבען זיי איהם געוואָלט הרג'ענען אלס א כופר אין גאָט; ער האָט געשוויגען און ניט געענטפערט זיי. איינער פון די ארעסטאַנטען האָט זיך אויף איהם געהאט געוואָרפען מיט א ווילדער רציחה. ראַסקאָלניקאָוו האָט איהם ערוואַרט רוהיג און שווייגענדיג: זיינע ברעמען האָבען זיך ניט באַוועגט, קיין איין מיסקעל פון זיין געזיכט האָט ניט א ציטער געטאָן. דער וואכמאַן האָט זיך באַצייטענס געשטעלט צווישען איהם און דעם מערדער, — ווען ניט דאָס, וואָלט זיך בלוט פארגיסען.

נאָך איין פראַגע איז פאַר איהם געבליבען אָהן אַן ענטפער: פאַרוואָס האָבען זיי אַלע אַזוי ליעב געקריגען סאָניען? זי האָט זיי ניט גע'חנפ'עט; באַגעגענט האָבען זיי זי זעלטען, ווען־ניט־ווען נאָר ביי דער ארבייט, ווען זי פלעגט קומען אויף איין ווייל'ע, צו זעהען זיך מיט איהם. און דאָך האָבען זי אַלע געקענט, האָבען אויך געוואוסט, אַז זי איז צוליעב איהם אהער געקומען, געוואוסט ווי זי לעבט, וואו זי וואוינט. קיין געלט האָט זי זיי ניט געגעבען, קיין באַזונדערע טובות זיי ניט געטאָן. איינמאָל נאָר, צו וועהנאַכטען, האָט זי געבראַכט פאַר אַלע ארעסטאַנטען א געשענק: פּאַשטעטען און קוילעטשען. אבער ביסלעכווייז האָבען זיך צווישען זיי און סאָניען איינגעשטעלט נעהענטערע באַציהונגען: זי האָט זיי געשריבען בריעף צו זייערע קרובים און פלעגט זיי באַזארגען אויף די פּאָסט. זייערע קרובים און קרובות, וועלכע זענען געקומען אין שטאָדט אריין, פלעגען, לויט זייער אנווייזונג, איבערלאָזען פאַר זיי ביי סאָניען זאַכען און געלט זאַגאַר. זייערע ווייבער און געליעבטע האָבען זי געקאַנט און פלעגען זי באַזוכען. און ווען זי פלעגט ערשיינען ביי דער ארבייט, קומענדיג צו ראַסקאָלניקאָוו'ן, אדער ווען זי פלעגט זיך באַגעגענען מיט א פּאַרטיע ארעסטאַנטען, וואָס זענען געגאַנגען אויף ארבייט, — פלעגען אַלע אראָפּנעהמען די היטלען און זי באַגריסען. „מוטער אונזערע, סאָפיא סעמיאָנאָוונא, אונזער איינציגע און טייערע!“ האָבען גערופען די פאַרגרעבטע געשטעמפּעלטע קאַטאָרזשניקעס צו דעם דאָזיגען קליינעם און

דארען וועזען. זי פלעגט צו זיי שמייכלען און ענטפערען אויף זייער באגריסונג, און זיי אלע האבען אזוי ליעב געהאט, ווען זי האט געשמייכעלט. זיי האבען איהר גאנג אפילו אויך געליעבט, פלעגען זיך אפקעהרען און באגלייטען זי מיט זייערע בליקען, א קוק געגעבען ווי זי געהט, און האבען זי געלויבט: זיי האבען זי געלויבט אפילו דערפאר, וואס זי איז אזא קליינע: זיי האבען שוין גאר ניט געוואוסט פארוואס זי צו לויבען. מען איז צו איהר זאגאר געגאנגען קורירען זיך.

ער איז אפגעלעגען אין שפיטאל איבער די לעצטע וואכען פון דער פאסטעגנצייט. שוין געזונט ווערענדיג, האט ער זיך דערמאהנט אן זיינע חלומות, וואס ער האט גע׳חלומ׳ט, ווען ער איז נאך געלעגען אין פיבער און היץ. איהם האט זיך קראנקערהייד פארגעשטעלט, אז די גאנצע וועלט איז געבראכט פאר א קרבן עפעס אן אונגעהויערער אונערהערטער און אונגעזעהענער מגפה, וועלכע קומט פון טיעף אזיען און געהט אויף אייראפא. אלע האבען נעדארפט אונטערגעהן, אויסער אייניגע, זעהר ווענינע, אויסדערוועהלטע. עס האט זיך באוויזען א נייער מין טריכינען, מיקראסקאפישע באשעפענישען, וועלכע האבען זיך באזעצט אין די קערפערס פון די מענשען. די דאזיגע באשעפענישען זענען אבער געוועזען גייסטער, באשאנקען מיט ווילען און פארשטאנד. די מענשען, אין וועלכע זיי האבען זיך באזעצט, זענען גלייך באפאלען געווארען פון וואהנזין און משוגעת. אבער קיינמאל, קיינמאל האבען זיך די מענשען ניט געהאלטען אזוי קלוג און זיכער אין דעם אמת, ווי די דאזיגע פארפעסטעטע. קיינמאל האט מען ניט געהאלטען אזוי פעלזענפעסט פון די אייגענע אורטיילען, פון די אייגענע וויסענשאפטליכע אויספיהרונגען, פון די אייגענע מאראלישע איבערצייגונגען און איינגלויבענישען. גאנצע געגענדען, גאנצע שטעדט און פעלקער זענען געווארען אנגעשטעקט און באפאלען פון משוגעת. אלע זענען געוועזען צוטראגען, קיינער האט ניט פארשטאנען דעם אנדערן, יעדער האט געמיינט, אז נאר ער אליין באזיצט דעם אמת, און האט זיך געפייניגט, קוקענדיג אויף אנדערע, האט זיך געשלאגען אין דער ברוסט אריין, געוויינט און געבראכען די הענט. מען האט ניט געוואוסט, ווער זאל ווערען משפט׳ן, מען האט ניט געקענט צום אויסגלייך קומען, וואס זאל הייסען שלעכטס און וואס זאל הייסען גוטס. מען האט ניט גע־

וואוסט וועמען באשולדיגען און וועמען פארטיידיגען. מענשען האבען נע׳הרג׳עט איינער דעם אנדערן אין א מאדנער אונזיניגער רציחה. מען האט זיך צוזאמענגעקליבען איינער אויף דעם אנדערן גאנצע אר־מעענווייז, אבער די דאזיגע ארמעען האבען, נאך אונטערוועגס, פלוצ־לונג אנגעהויבען זיך אליין צו פארטיליגען: די רייהען האבען זיך פאר־מישט, די קריגער האבען זיך געווארפען איינער אויפ׳ן אנדערן, גע־שטאכען און געשניטען זיך, געביסען און געגעסען איינער דעם אנ־דערן. אין די שטעדט האט מען דעם גאנצען טאג געקלונגען אין די שטורם־גלאקען: מען האט אלעמען צוזאמענגערופען, אבער ווער און וואס — האט קיינער ניט געוואוסט, און אלע זענען געוועזען צוטרא־גען און אומרוהיג. מען האט געווארפען די געוועהנליכע מלאכות, ווייל איטליכער האט פארגעלעגט זיינע געדאנקען, זיינע אויסבעסערונגען, און מען האט ניט געקענט צו קיין הסכם קומען; די ערדארבייט האט זיך אפגעשטעלט. וואו־ניט־וואו זענען מענשען זיך צוזאמענגעלאפען מחנות׳ווייז, האבען איינגעשטימט צוזאמען אויף עפעס, געשווארען זיך ניט צוצושיידען, — אבער גלייך פלעגען זיי אנהויבען גאר עפעס אנדערש, ווי זיי האבען נאר־וואס אליין באשלאסען. האט מען אנגע־הויבען צו באשולדיגען איינער דעם אנדערן, — מען האט זיך געשלא־גען און געשניטען. עס האבען זיך אנגעהויבען שרפות, ס׳איז געווארען א הונגער, אלע און אלעס איז געגאנגען צו גרונד. די מגפה איז גע־וואקסען און זיך גערוקט אלץ ווייטער און ווייטער. אין דער גאנצער וועלט האבען זיך געקאנט ראטעווען נאר עטליכע מענשען. דאס זע־נען געוועזען די ריינע און אויסדערוועהלטע, וועלכע זענען באשטימט געווארען אנצוהויבען א נייעם דור מענשען און א נייעם לעבען. די וועלט ווידער צו באנייען און אפצורייניגען. אבער קיינער האט אין ערגעץ ניט געזעהן די דאזיגע מענשען, קיינער האט ניט געהערט זייער ארט און שטים.

ראסקאלניקאוו איז געקוועלט געוועזן פון דעם, וואס דער דאזיגער אונזיניגער היצטרוים רופט זיך אזוי אומעטיג און פיינליך אפ אין זיינע ערינערונגען, וואס עס וויל אזוי לאנג ניט פארשווינדען דער איינדרוק פון יענע פיבערהאפטע בילדער. ס׳איז שוין געוועזן די צווייטע וואך נאך פייערטאג; עס זענען געשטאנען ווארימע, קלארע פריה־לינגסטעג; אין דעם ארעסטאנטענשפיטאל האט מען געעפענט די

פענסטער (הינטער גראטעס. אונטער וועלכע ס'איז א וואך אויף און אפ געגאנגען. פאר דער גאנצער צייט פון זיין קראנק זיין האט סאניא געהאט די מעגליכקייט איהם צו באזוכען אין שפיטאל נאר צוויי מאל. איטליכס מאל האט מען גדארפט קריגען אן ערלויבניש. און דאס איז געווען שווער. זי פלעגט אבער אפט קומען אויפ'ן הויף פון שפיטאל, אונטער די פענסטער, באזונדערס פארנאכטליך, אמאל גלאט אזוי זיך, שטעהן א ווייל אויפ'ן הויף און כאטש פון דערווייטענס אריינקוקען אין די שפיטאל־פענסטער אריין. איינמאל געגען אוועגט איז ראסקאלניקאוו, וועלכער איז שוין כמעט געזונט געווארען, איינגעשלאפען; ווען ער האט ערוואכט, איז ער אומגערן צוגעגאנגען צום פענסטער און האט פלוצלונג דערזעהן פון דערווייטענס, ביי דעם שפיטאלטויער, סאניען. זי איז געשטאנען און ווי אויף עפעס געווארט. אן אייגענטימליך געפיהל האט פלוצלונג דורכגענומען זיין הארץ; ער האט א ציטער געטאן און איז שנעל אפגעגאנגען פונ'ם פענסטער. אויף מארגען איז סאניא ניט געקומען, אויף איבערמארגען אויך ניט; ער האט באמערקט, אז ער ווארט אויף איהר מיט אונגעדולד. ענדלדי האט מען איהם אויסגעשריבען. אז ער איז געקומען אין געפענגניש, איז ער געוואהר געווארען פון די ארעסטאנטען, אז סאפיא סעמיאנאוונא איז קראנק, ליגט אין בעט און געהט ניט ארוים פון שטוב.

ער איז געווען זעהר אומרוהיג, געשיקט נאכפרעגען אויף איהר. באלד האט ער זיך דערוואוסט, אז איהר קראנקהייט איז ניט געפעהרליך. ווען סאניא האט פון איהר זייט, דערהערט, אז ער בייגקט אזוי נאך איהר און איז אזוי אומרוהיג וועגען איהר, האט זי איהם געשיקט א בריוועלע, מיט בלייפעדער געשריבען, און איהם מודיע געווען, אז איהר איז פיעל בעסער, אז ביי איהר איז ניט מעהר ווי א נארישע לייכטע פארקיהלונג, און אז זי וועט אין גיכען, גאר אין גיכען קומען אויף דער ארבייט זיך זעהן מיט איהם. ווען ער האט געלייענט דאס בריוועלע, האט זיין הארץ מעכטיג און שמערצליך געשלאגען.

דער טאג איז ווידער געווען א קלארער און א ווארימער. באגינען נאך, א זייגער זעקס, איז ער אוועק צו דער ארבייט, אויפ'ן ברעגמייד; דא אין א שייער איז געווען אויסגעבויט א ברענאויוען פאר

אלאבאסטער; געגאנגען איז מען אהין זאלבעדריט. איינער פון די ארעסטאנטען האט מיטגענומען דעם וואכמאן און איז מיט איהם אוועק אין פעסטונג נאך א אינסטרומענט; דער צווייטער האט אנגעהויבען צוצוגרייטען האלץ און אריינצולעגען עס אין אויווען. ראסקאלניקאוו איז ארויס פון שייער אויפ'ן ברעג טייך, האט זיך אנידערגעזעצט אויף די צונויפגעלעגטע שפאלען ביים שייער, און גענומען קוקען אויף דעם ברייטען וויסטען שטראם. פון דעם הויכען ברעג אראפ האט זיך ענטפלעקט א ברייטע געגענד. פון דעם ווייטען צווייטען ברעג אריבער האט קוים הערעוודיג א ליעד געקלונגען. דארט, אין דער פון זונענשיין באגאסענער סטעפ, מיט'ן אויג ניט ארומצונעהמען, האבען געטונקעלט ווי קוים זעהעוודיגע פינטלעך, די נאמאדען־געצעלטען. דארט איז געווען פרייהייט. דארט האבען געלעבט אנדערע מענשען. גאר ניט עהנליך אויף די היגע. דארט איז ווי די צייט אליין שטעהן געבליבען, גלייך אברהם אבינו מיט זיינע פיה וואלט נאך געלעבט. ראסקאלניקאוו איז געזעסען, האט שטאר געקוקט, זיך ניט אפצורייסען; זיינע געדאנקען זענען אריבער אין טרוימען, אין באטראכטונגען; ער האט וועגען קיין זאך ניט געטראכט, נאר א ביינקשאפט האט איהם גערעגט און געקוועלט.

פלוצלונג איז ביי זיין זייט סאניא ערשיענען. זי איז צוגעגאנגען קוים הערבאר און זיך אנידערגעזעצט נעבען איהם. ס'איז נאך געווען זעהר פריה; די פריהמארגענדיגע קיהלקייט איז נאך ניט לינדער געווארען. זי האט געטראגען איהר ארימען אלטען בורנוס און דאס גרינע טיכעל. איהר געזיכט האט נאך געוויזען שפורען פון דער קראנקהייט, עס איז מאגער געווארען, בלייך און איינגעפאלען. זי האט איהם זאנפט און פריינדליך צוגעשמייכעלט, אבער ווי געוועהנליך האט זי איהם ציטערעוודיג די האנט אויסגעשטרעקט.

זי פלעגט איהם שטענדיג דערלאנגען די האנט ציטערעוודיג, אפטמאל זאגאר גאר איינגאנצען ניט געבען, גלייך זי האט מורא געהאט, ער וועט זי אפשטויסען. ער פלעגט שטענדיג נעהמען איהר האנט מיט א געפיהל פון עקעל, האט זי שטענדיג ווי מיט פארדראס באגעגענט, פלעגט מאנכמאל איינגעשפארט שווייגען די גאנצע צייט פון איהר באזוך. עס פלעגט זיך טרעפען, אז זי האט פאר איהם געפלאטערט און פלעגט אוועקגעהן אין טיעפען צער. איצט אבער האַ־

בען זיך זייערע הענד ניט פונאנדערגענומען: ער האט שנעל א בליק געטאן אויף איהר, האט גארניט געזאגט און אראפגעלאזט זיינע אויגען צו דער ערד אראפ. זיי זענען געוועזען אליין. קיינער האט זיי ניט געזעהן. דער וואכמאן האט זיך צו יענער ווילע אפגעקעהרט.
געזעהן. דער וואכמאן האט זיך צו יענער ווילע אפגעקעהרט.

ווי אזוי דאס איז געשעהן, האט ער אליין ניט געוואוסט, אבער פלוצלונג האט עפעס איהם ווי א כאפ געטאן און א ווארף געטאן צו איהרע פיס. ער האט געוויינט און ארומגענומען איהרע קניה. אין דעם ערשטען אויגענבליק האט זי זיך זעהר דערשראקען און איהר געזיכט איז טויט־בלייך געווארען. זי איז אויפגעשפרונגען פון דעם ארט און האט שוידערנדיג געקוקט אויף איהם. אבער גלייך, אין דעמזעלבען אויגענבליק, האט זי אלץ זארשטאנען. אין איהרע אויגען האט אויפגעלויכטען אונענדליכעם גליק: זי האט פארשטאנען און פאר איהר איז שוין ניט געוועזען קיין שום ספק, אז ער האט זי ליעב, אונענדליך ליעב און אז ס'איז ענדליך פארט געקומען די דאזיגע מינוט...

זיי האבען געוואלט ריידען, אבער זיי האבען ניט געקאנט. טרעהרען זענען געשטאנען אין איהרע אויגען. זיי האבעןביידע אויסגעזעהן בלייך און אפגעצעהרט: אבער אין די דאזיגע קראנקע און בלייכע געזיכטער האט שוין געשימערט די מארגענרויט פון א נייער צוקונפט, פון א נייער אויפערשטעהונג צו א נייעם לעבען. די ליעבע האט זיי מחיה מתים געווען. דאס הארץ פון איינעם האט ענטהאלטען אונענדליכע לעבענסקוואלען פאר דאס הארץ פון דעם אנדערן.

זיי האבען באשלאסען צוווארטען און צו ליידען. זיי איז געבליבען נאך זיעבען יאהר: און ביז דאן, אזוי פיעל אונערטרעגליכער פיין און אזוי פיעל אונענדליכען גליק! ער איז אבער אויפגעשטאנען צום נייעם לעבען און ער האט דאס געוואוסט: ער האט דאס געפיהלט מיט דעם גאנצען באנייטען וועזען זיינעם, און זי — זי האט דאך געלעבט נאר מיט זיין לעבען אליין!

אין אווענט פון דעמזעלבען טאג, ווען מען האט שוין פארשפארט די קאזעמאטען, איז ראסקאלניקאוו געלעגען אויף זיין געלעגער און געטראכט וועגען איהר. אין דעם דאזיגען טאג האט זיך איהם זאגאר אויסגעוויזען, גלייך ווי אלע קאטארזשניקעס, זיינע געוועזענע פיינד, האבען שוין אנדערש געקוקט אויף איהם. ער האט אפילו אליין אנ־

געהויבען מיט זיי צו ריידען און זיי האבען איהם פריינדליך גע־ענטפערט. ער האט עס איצט דערמאהנט, אבער אזוי האט עס דאך געדארפט טאקע זיין: דארף דען איצט אלעס ניט אנדערש ווערען?

ער האט געטראכט וועגען איהר. ער האט זיך דערמאהנט, ווי ער האט שטענדיג געפייניגט און געריסען איהר הארץ; האט דערמאהנט ערינערונגען כמעט ווי ניט געמאטערט: ער האט געוואוסט, מיט וועלכער אונענדליכער ליעבע וועט ער איצט באצאהלען פאר אלע איה־רע ליידען.

און גלאט וואס פאר א באטרעף האבען די אלע, א ל ע ליידען פון דער פארגאנגענהייט! אלץ, אפילו דאס פארברעכען זיינס, אפילו דער אורטייל און ארויסשיקונג האבען איהם אויסגעוויזען איצט, ביי דעם ערשטען געפיהלען־אויסדרוק, ווי עפעס אויסערליכעס, פרעמדעס, ווי א פאקט, וואס האט זאגאר ניט מיט איהם פאסירט. איבעריגענס האט ער ניט געקאנט אין דעם דאזיגען אווענט לאנג און איגאוופהער־ליך טראכטען וועגען עפעס, קאנצענטרירען אויף וואס עס איז זיין געדאנק; ער וואלט איצט סיי ווי סיי גאר ניט ענטשיידט באוואוסט־זיניג. ער האט בלויז געפיהלט. אנשטאט דעם פלפול האט זיך אנגעהוי־בען פאר איהם דאס לעבען, און אין זיין באוואוסטזיין האט זיך גע־דארפט אויסארבייטען גאר עפעס אנדערש.

אונטער זיין קישען איז געלעגען א עוואנגעליום. ער האט עס מאשינאל גענומען אין האנט אריין. אט דאס בוך איז געוועזען איהרס, דאס איז געוועזען דאסזעלבע, פון וועלכען זי האט איהם גע־לעזען וועגען לאזאראס תחית המתים. אין אנהויב פון זיין געפאנג־שאפ טהאט ער געמיינט, זי וועט איהם פארמאטערן מיט דער אמונה. וועט מיט איהם ריידען וועגען עוואנגעליום, וועט איהם ברייגען ביי־כער. אבער, צו זיין העכסטער פארוואונדערונג, האט זי קיין איינמאל מיט איהם דרעפון ניט גערעדט, האט אהים אפילו קיין איין מאל ניט פארגעלעגט דאס עוואנגעליום. ער אליין האט עס ביי איהר געבעטען א קורצע צייט פאר זיין קראנק ווערען, און שווייגענדיג האט זי איהם דאס בוך געבראכט. ביז אהער האט ער אפילו ניט אויפגעעפענט.

אויך איצט האט ער עס ניט אויפגעבלעטערט. נאר א געדאנק האט איהם דורכגעבליצט אין קאפ: „קענען דען איצט איהרע אי־

בערצייגונגען ניט זיין אויך מיינע איבערצייגונגען? איהרע געפיה־לען, איהרע שטרעבונגען ווענינסטענס"...

אויך זי האט דעם גאנצען טאג פארבראכט אין גרויס אויפרע־גונג, און ביינאכט שיער ווידער ניט קראנק געווארען. זי איז אבער געוועזען אויף אזוי פיעל גליקליך, אז זי האט זיך כמעט דערשראקען פאר איהר גליק. זיעבען יאהר! זיעבען יאהר נ א ר! אין אנהויב פון זייער גליק, אין מאנכע אויגענבליקען, פלעגען זיי ביידע גרייט זיין צו קוקען אויף די זיעבען יאהר ווי אויף זיעבען טעג. ער האט צומאל ניט געוואוסט, אז דאס נייע לעבען קומט איהם אז ניט אומזיסט, אז מען דארף עס נאד טייער קויפען, באצאהלען דערפאר מיט א גרויסען, ערהאבענעם העלדענטאט...

אבער דא הויבט זיך שוין אן א נייע געשיכטע, — די געשיכטע פון א מענשענס שטופענווייזער באנייאונג, די געשיכטע פון דער שטו־פענווייזער ווידערגעבורט זיינער, פון דעם שטופענווייזען איבערגאנג אוים איין וועלט אין אן אנדערע, פון זיין באקאנט ווערען מיט א נייער, ביז אהער גאנץ אונבאקאנטער ווירקליכקייט. דאס וואלט גע־קענט דיענען אלם טעמא פון א נייער ערצעהלונג, — אבער די איצ־טיגע ערצעהלונג אונזערע איז צו ענדע.

ע נ ד ע.

פארלאג מאקס יאנקאוויטש

179 EAST BROADWAY, NEW YORK, N. Y.

חיים שוים:		
די גרויסע אידישע געשיכטע 4 בענדער		10.00
ליטעראַרישער דעקלאַמאַטאָר און פאָרלעזער	.30	.70
ראָבערט אינגערסאָל: טעות'ן פון משה רבנו	.40	.75
א. שאָפּענהויער: "די חכמה פון לעבען", און אנדערע עסייען		2.00
דר. מוזיקאַנט: דאָס נייע אָפּערא בוך מיט 40 אָפּעראַס		2.25
ברוך שפינאזא: טעאָלאָגיש-פּאָליטישער טראַקטאַט		2.25
טאָמאַס פיין: די צייט פון פארשטאַנד		2.00
אנאַטאָל פראַנס: דער אויפשטאַנד פון די מלאכים		2.00
מ. אַרציבאַשעוו:		
סאַנין		1.50
מיליאָנען		1.20
פרויען		1.00
דער לעצטער שטריך (אין 2 בענד.)		3.50
אָסקאַר ווײַלד: דאָס בילד פון דאָריאַן גרעי		1.50
לעאָניד אַנדרעיעוו: דער רויטער געלעכטער		.70
ראָמען ראָלאַן:		
שוועסטער נאַנעט און סילוויא		1.75
זומער, ראָמאַן אין 3 טיילען		2.25
פ. דאָסטאָיעווסקי:		
אָרעמע מענשען		1.00
ערנידעריגטע און בעליידיגטע (אין 2 בענד)		3.00
פארברעכען און שטראָף (אין 2 בענד)		3.50
אידיאָט (אין 2 בענד, 1,000 זייטען)		5.00
וויקטאָר הוגאָ: דער מענש, וואָס לאַכט אין 2 ב.		3.00
אויגוסט סטרינדבערג: דאָס רויטע צימער		1.50
פּראָפ. א. פאָרעל: געשלעכטספראַגע. פולשטענדיג אין 2 בענדער		4.00
ס. פשיבישעווסקי: דעם טייוועל'ס קינדער		1.50
ווינישענקאָ: עהרליך צו זיך אליין		2.00